

අතිධම්මපිටකයෙහි

01 වන ග්‍රන්ථය

ධම්මසංඛ්‍යානී සප්තකරණය

ලබ්බා බ්‍රොද්ධමණ්ඩලයේ ආරාධනායෙන්

වෘද්දව මොල්ලිගොඩ පුවවනොදය පිරිවෙත්ති උපසුධානාවාසී,
කෝට්ටේ ශ්‍රී කලාණ්ඩාචාර්යවරයාණන්ගේ අනුනායක මුරකිර
ත්‍රිපිටකවාණිශ්වරාවාසී

ලබ්බම ලබ්බානන්ද සථවිරයන් වහන්සේ ද

හිඟුල, මාකඩවර විහාරාභිවාසී ජෙනිත

කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ ද

විසිත් කරන ලද

සිංහල පරිවෘත්තයෙන් පුස්තක සි

බු. ව. 2557

ක්‍රි. ව. 2013

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 45

The First Book in the
Abhidhamma-Pitaka

1

DHAMMASANGANIPPAKARANA

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Labugama Lankānanda Thera

Anunāyaka of Kōtte Srikalyanisamagri Dharma Mahā Sanghasabhā

Vice Principal of the Pravacanodaya Pirivena, Molligoda Wadduwa

&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Makadawara Vihara, Hingula

Published by

Dharma Chakra Child Foundation

Rerukana Road, Veedagama, Bandaragama -12530, Sri Lanka

Tel: +94 38 2291771, Fax: +94 38 2291253, website: [http:// www.samadhi-buddha.org/](http://www.samadhi-buddha.org/)

Co-published, printed and donated by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F, 55 Hang Chow South Rd. Section 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: +886 2 23951198, Fax: +886 2 23913415

Email: overseas@budaedu.org; Website: [http:// www.budaedu.org/](http://www.budaedu.org/)

B.E. 2557

C.E. 2013

සම්බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාව නැවත මුද්‍රණය කිරීම.

බුදු රජාණන් වහන්සේගේ ඉගැන්වීම හැඳින්වීම සඳහා අනාදීමත් කාලයක සිට විවිධ යෙදුම් යොදා ගෙන ඇත. ධර්ම, ධර්ම-චිනය, බුද්ධ වචන, පාවචන බුද්ධානුසාසන ආදිය මින් සමහරකි. දුම්රිම - චිනය වැනි යෙදුම් බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින්ම යොදාගෙන ඇත. මේ ධර්ම චිනය අඩංගු වී ඇත්තේ ත්‍රිපිටකයෙහිය. පිටක යන්න කුඩය, භාජනය යන අරුත්වල පාලි හා සංස්කෘත යන භාෂාවන් හි යෙදේ. සංස්කෘත භාෂාවෙන් ත්‍රිපිටක නැතහොත් පාලි භාෂාවෙන් තෙපිටක යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ එවන් පිටක තුනකින් සමන්විත එකතුවකි. පාලි ත්‍රිපිටකය බුදු රජාණන් වහන්සේ ගේ ඉගැන්වීම් අඩංගු පැරණිතම මූලාශ්‍රය වශයෙන් ථේරවාද සම්ප්‍රදාය මගින් පිළිගනු ලැබේ.

විරාගත ථේරවාද සම්ප්‍රදාය වන්නේ ත්‍රිපිටකය බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් තෙමසක් ගතවුණු පසුව මහා කස්සප මහා රහතන් වහන්සේගේ ප්‍රධානත්වයෙන් අජාතශතූර මහරජතුමන්ගේ ප්‍රධාන දායකත්වයෙන් රජගහ නුවර වේහාර පර්වත අසබඩ සජ්තපර්ණී ගුහාවෙහි පන්සියයක් මහරහතන් වහන්සේගේ සහභාගීත්වයෙන් පැවැත්වුණු ප්‍රථම ධර්ම සංගායනාවේ දී සජ්තධායනය කොට අනුමත කෙරුණු බවය. මෙම ත්‍රිපිටකය සමන්විත වන්නේ චිනය පිටකය, සුත්ත පිටකය හා අභිධර්ම පිටකය යන පිටකතුයෙහි.

මෙසේ ප්‍රථම සංගායනාවේදී ඊට සහභාගී වුණු මහා රහතන් පන්සියයක් දෙනා වහන්සේලා විසින්ම ඒකමගිකව පිළිගනු ලැබුණු ත්‍රිපිටකය එතැන් පටන් රහතන් වහන්සේලා කණ්ඩායම් මගින් මුඛ පරම්පරාවෙන් පවත්වාගෙන එනු ලැබුණු අතර, ඉන් වසර සියයකට පසු කාලාශෝක රජු දවස විශාලා මහනුවර පැවැත්වුණු දෙවන ධර්ම සංගායනාවේ දී හා ඉන් අනතුරුව ධර්මාශෝක රජු සමයේ දී පාටලී පුත්‍ර නගරයේ දී පැවැත්වුණු තුන්වන සංගායනාවේ දී ද සජ්තධායන කොට අනුමත කරනු ලැබිණි.

මිහිඳු මහා රහතන් වහන්සේ ප්‍රමුඛව ධර්ම දූතයන් වහන්සේලා විසින් ශ්‍රී ලංකාවට ගෙන එනු ලැබුනේ මෙලෙස සංගීති තුනකදී සජ්තධායනා කරනු ලැබ, අනුමත කෙරුණු ත්‍රිපිටකයය. ශ්‍රී ලංකාවේ දී ද අඛණ්ඩව මුඛ පරම්පරාවෙන් පවත්වාගෙන එනු ලැබුණු සම්මා සම්බුද්ධ දේශනාව අඩංගු ත්‍රිපිටකය බු.පු. පළමුවන සියවසේ අගභාගයේ දී පමණ වළගම්බා රජු දවස මාතලේ අළුවිහාරයේ දී ග්‍රන්ථාරූඪ කෙරුණු බව වංස කථාවල දැක්වේ. දැනට භාවිතයේ පවතින පාලි ත්‍රිපිටකයට පාදක වී ඇත්තේ මෙලෙස මහා සංඝරත්නය විසින් ජීවිත පුජාවෙන් ඇප කැපවී නිර්මලව සුරක්ෂිත කොට ගෙන ආ මේ ත්‍රිපිටකයය.

ත්‍රිපිටකයේ චිනය පිටකයට මහා විභංග හා භික්ෂුණී විභංග යන දෙකොටස අඩංගු සුත්ත විභංගය ද, මහා වග්ග හා චුල්ලවග්ග යන දෙකොටස අඩංගු ඛන්දකයන් ද පරිවාර නම් කොටස ද ඇතුළත් ය. චිනය පිටකයේ ගොනු කොට ඇත්තේ භික්ෂු-භික්ෂුණී වර්ගව සකසා ගැනීමට අදාල නීති මාලාවන්ය.

ධර්මය අතින් ඉතා වැදගත් වන්නේ සුත්‍ර පිටකයය. මෙයට දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය, අංගුත්තර නිකාය සහ බුද්දක නිකාය අයත් ය.

සුත්ත පිටකයේ අඩංගු ධර්මයේ සාරය ඉතා ක්‍රමවත්ව ඉදිරිපත් කරමින්, විශ්ලේෂණය කොට අර්ථකථන ඉදිරිපත් කෙරෙන්නේ අභිධර්ම පිටකයෙහි. ඊට ධර්මසංගීති, විභංග, ධාතු කථා, පුත්තලපඤ්ඤත්ති, කථාවත්ථු, යමක, පරිධාන යන ග්‍රන්ථ හත ඇතුළත් ය.

මෙම සම්පූර්ණ ත්‍රිපිටකය අද අපට ඉතිරිව ඇත්තේ පුරාණයේ වැඩි විසූ මහා සංඝරත්නය අප්‍රතිහත ධේරියයෙන් හා ඉමහත් කැපවීමෙන් එය සුරක්ෂිත කොටගෙන, ඉමහත් වෙහෙස දරා පුස්තකාල පොත්වල

ලේඛන ගතකොට පුවලිත කිරීමේ හේතුවෙනි. විනයධර - ධර්මධර පුරාණ මහා සංඝයා වහන්සේලා අනුව යමින් වත්මන් මහා සංඝපීතෘවරයන් වහන්සේලා ද ත්‍රිපිටකය ආරක්ෂා කොට පුවලිත කිරීමේ කාර්යභාරයට උරුදුන් හේතුවෙන් ත්‍රිපිටකයෙහි පාලි පෙළ හා එහි සිංහල අනුවාද සකස් කොට පළ කිරීමට අවස්ථාව උදාවීම ධර්මලැදි සැමගේම භාග්‍යයක් බව අමුතුවෙන් කිවයුතු නැත. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා නම් ශීර්ෂය යටතේ ශ්‍රී ලංකා රජය මගින් මුද්‍රණය කොට පළ කරන්නට යෙදුණු සිංහල අනුවාදය සහිත මෙම ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාව පිටපත් අවසන් වී දැන් බොහෝ කලක් ගත වී ඇත.

මෙම ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ ලබා ගැනීමට ඉමහත් ආශාවෙන් විශාල පිරිසක් සිටින බව අපට දැනගන්නට ලැබුණි. ත්‍රිපිටකය ඒරාත් කාලයක් පවත්වාගෙන යාමට කටයුතු යෙදීමත්, දහම් ලැදි සැඟහැවත් ගිහි පැවිදි දෙපිරිසගේම ධර්මාවබෝධය සහ ධර්මසංවේගය සඳහා ත්‍රිපිටකය පුවලිත කොට සුලභ කිරීමත් වර්තමාන මහා සංඝයාවහන්සේ මත අනිවාර්යයෙන් ම පැවරෙන භාරදූර වගකීමකි. වත්මන් සමාජය දෙස බලන විට මෙවන් කර්තව්‍යයක අවශ්‍යතාව වඩා ඉස්මතු වී පෙනෙන බව කානටත් පැහැදිලි වනු ඇත.

නොයෙකුත් විද්වත් බෞද්ධ පිරිස් සමඟ කතා බහ කිරීමේදී අපට ඒත්තු ගියේ මෙම අවශ්‍යතාව සපුරාලීමට ගතයුතු ඉතා ඵලදායී ක්‍රියාමාර්ගය නම්, දැනට ලබා ගැනීමට නොහැකි බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලාව නැවත මුද්‍රණද්වාරයෙන් පළ කිරීම බවයි. මෙම අති විශාල කර්තව්‍යය සඳහා මාගේ කාරුණික ඉල්ලීම අනුව තායිවානයේ එක්සත් සමූහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන පදනම ඉදිරිපත් වීම සැඟහැවත් සිංහල පාඨකයින්ගේ මහත් භාග්‍යයක් බව අපේ හැඟීමයි.

මෙම ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ උනන්දුවෙන් පරිශීලනය කිරීම මගින් ධර්මලෝකය වර්ධනය කර ගැනීමට මෙන්ම ධාර්මික ජීවිත සකසා ගැනීමට ද සැඟහැවත් ඔබ සැම උත්සුක වනු ඇතැයි සිතමි.

නෙරැවන් සරණයි.

බෝදාගම වන්දිම නායක ස්ථවිර

**තායිවානයේ ප්‍රධාන සංඝනායක භාදීපේ ශ්‍රී රතනපෝති ථේරවාදී බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානාධිපති
බණ්ඩාරගම ශ්‍රී ලංකා ධර්මවතු ළමා පදනමේ නිර්මාතෘ රත්මලාන ශ්‍රී විජයරාම විහාර වාසී**

ශ්‍රී ලංකා ධර්මවතු ළමා පදනම,
වීදාගම,
බණ්ඩාරගම.

2557
- 2013 -

බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලාව නැවත මුද්‍රණය කොට නොමිලේ

බෙදා හැරීමේ මහා පුණ්‍ය කටයුතු

ශ්‍රී ලංකා පාලනවේදී කථානායක

වී.ජ.මු ලොකුබණ්ඩාර මැතිතුමාගේ ඉල්ලීම පරිදි

තායිවානයේ ප්‍රධාන සංඝනායක

ආචාර්ය බෝදාගම චන්දිම නාහිමියන්ගේ අනුශාසනා පරිදි තායිවානයේ එක්සත් සමූහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන පදනම

මහින් බුද්ධ වර්ෂ 2549 (ක්‍රි. ව. 2005) දී ආරම්භ කරන ලදී.

මෙම මහා පුණ්‍ය කටයුතුවේ දී ඉහ සිහින් කටයුතු කළ පහත සඳහන් මහා සංඝරත්නය සා
උපකාරක පිංචනුන් විශේෂයෙන් සිහිපත් කරමු.

- * පූජ්‍ය අත්තුඩාවේ ඤාණානන්ද නාහිමි
- * පූජ්‍ය කන්ඩක්කුලමේ ධම්මකිත්ති නාහිමි
- * ආචාර්ය පූජ්‍ය පල්ලේවෙල සාරද හිමි
- * ශාස්ත්‍රවේදී පූජ්‍ය කුමුත්ථවේ පඤ්ඤාකිත්ති හිමි
- * දර්ශනපති පූජ්‍ය කරගහඋල්පත සුගතනන්ද හිමි
- * ශාස්ත්‍රපති පූජ්‍ය නාගොඩ අමරවංශ නාහිමි
- * ශාස්ත්‍රපති පූජ්‍ය මධ්‍යම ධම්මසාර නාහිමි
- * පූජ්‍ය බබරැන්දේ ධම්මසිරි හිමි
- * පූජ්‍ය පානදුරේ පසන්න හිමි
- * මිලිනා සුමතිපාල මැතිණිය
- * ජගත් සුමතිපාල මැතිතුමා
- * ආචාර්ය ප්‍රණීත් අබේසුන්දර මහත්මා
- * ද්‍රෝස්තර අරුණ රබෙල් මහත්මා
- * සුපිත් මොහොට්ටි මහත්මා
- * රංජිත් අමරසිංහ මහත්මා
- * ගාමිණී කාරියවසම් මහත්මා
- * අධිනීතිඥ චන්ද්‍රදාස සුරියරත්න මහත්මා
- * ආචාර්ය සෙනරත් විජේසුන්දර මහත්මා
- * මහාචාර්ය චන්ද්‍ර වික්‍රමගමගේ මහතා
- * සිරිසේන සේරත් මැතිතුමා
- * විල්ප්‍රති අබේවර්ධන මැතිතුමා

සියලු දෙනාට භක්තත්‍රයේ ආශීර්වාදයෙන් ධර්මබෝධය ජාලවේවායි ප්‍රාර්ථනා කරමු.

අතිධර්මපිටකෙ

ධර්මසංඛ්‍යාණීප්පකරණං

අතිධම්පිටකයෙහි

ධම්සංඛ්‍යාණීප්පකරණය

“තථාගතපථවේදිනො හික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවචො විරොචති නො පච්චජනො”

“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ ලද ධර්ම හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුණේ නො බබලයි.”

(අභ්‍යුහාරනිකාය - තිකතිපාතය - කරඤ්චුමහා, 9 සුත්‍රය.)

පටුන

CONTENTS

			පිටු
කංඝකාරක නිවේදනය	...	...	IX
මුද්‍රිත සම්පාදනමණ්ඩලය	...	...	XI
කංඝපනය	...	...	XIII - XXXV
කෙටිකතනිරූපණය - ABBREVIATIONS	...	...	XXXVI
පාලිකේතිය - PALI ALPHABET	...	...	XXXIX
මහාසූචි	...	...	XLI - XLV
පෙළ හා පරිවර්තනය	...	...	2 - 561
නිද්දේව්‍යපදනුකකමණිකා	...	...	563 - 574
මනෙහපදනුකකමණිකා	...	...	575 - 577
ඉංග්‍රීසිපත්‍රය	...	...	579

සංස්කාරක නිවේදනය

අභිධම්මපිටකයෙහි පළමුවන ප්‍රකරණය වූ “ධම්මසංඛතණීපසකරණය” බුද්ධිජයන්ති ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථාලයෙහි එක්සැලකිලිවන ග්‍රන්ථය වෙයි. බුද්ධිජයන්ති උත්සවසංවිධානය සඳහා ලබකාරජය මගින් පත්කරනලද ලබකා බෞද්ධිමණ්ඩලයේ සමාරාධනය පරිදි ධම්මසංඛතණීපසකරණය සිංහලයෙන් ව්‍යාඛ්‍යාන කරනලද නමුදු එය බෞද්ධිමණ්ඩලයෙන් සම්මත වූ සැලැස්ම අනුව නො ගිය හෙයින් ත්‍රිපිටකසංස්කාරක මණ්ඩලය විසින් ධම්මසංඛතණීපසකරණයෙහි පාඨශෝධනය හා සිංහල අනුවාදය ද කළ මැනවැයි අප වෙත පවරනලද්දේ විය.

ධම්මසංඛතණී පරිවෘත්තය අත්‍යවශ්‍යතාවය වූයෙන් ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයෙහි උද්දෙහිමත් සාමාජිකයකු වූ පණ්ණීන කරභම්මපිරිගොඩ සුමනසාර සභිකයන් වහන්සේ ද සහාය කොටගෙන යථෝක්ත කාර්යය අප විසින් සපුරාලනලද්දේ ය.

ප්‍රච්චිනෝදය පිරිවෙන්හි උපාචාර්යවුරු වූ සීවි පණ්ණීන සුමනසාර සභිකයන් වහන්සේ ඉතිහාස පුරාවිද්‍යායෙහි ද තනිතනායාදියෙහි ද විශේෂ කුශලතායෙන් සුකතයහ. ඒ සභිකයන් ධම්මසංඛතණීපසකරණය සඳහා ලියූ දීඝී සංඥපතය නවීනගතට මතු නො වූ ප්‍රවීණගතට පවා වැඩද වූයෙකි. එහි “අභිධම්ම” ශබ්දයේ පෙළ අවුච්ඡාදනය ගෙන විශද කොට ඇති කාලානතරයෙහි සිට විතර්කවාදීන් අභිධම්මපිටකය සඳහා ඉදිරිපත් කරන දුමිත මැනවින් තීරාකරණය කරනලද වෙයි. ලක්දිවැ අභිධම්මපිටකය සඳහා එහ ප්‍රවීණතාවය සටහනුදු නො දක්වති. ධම්මසංඛතණීපසකරණයෙහි එහ ධර්මවිභාගය සංග්‍රහ කොට දක්වනලද්දේ ද වෙයි.

ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ මුද්‍රණය ඉක්මනින් නිමවාලනුයුත් යෝග්‍යතාවය ධම්මසංඛතණීපසකරණය සිංහල පරිවෘත්තය ද 1960 දී පමණ එක්තරා මුද්‍රණාලයකට හැරදෙන ලදුව බොහෝ දුරට මුද්‍රණය අවසාන වී තිබිය දී අප නො දත් යම් කිසි හේතුවක් නිසා මුද්‍රණකාර්යය නැවැත්වීමට ය. මද කලකට පසු දතහැකි වූයේ මුද්‍රණයට සකස් කළ අත්පිටපත් මතු නො වූ මුද්‍රිත කොටස් පවා සොයාගත නො හැකි වූ බවෙකි. එහෙයින් දෙවැනිවරට ද ධම්මසංඛතණී පරිවෘත්තය සපුරාලන්නට සිදුවිය.

ධම්මසංඛතණීපසකරණයේ මුද්‍රණය වහා නිමවීම කිරීමට මහත් පරිශ්‍රමයක් දැරූ ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ සමාජිකයන් වූ විද්‍යාදායකයන් වූ විද්‍යාදායකයන් විනෝදාචාර්ය ධර්මසාරාධාරී සිරිවජිරසූරිය නාහිමිපාණන් වහන්සේ සුමනසාර කොටසෙහි අවසාන සංස්කරණය සිදු කළහ. මේ කාර්යයෙහි ලාචාර්යවරයා ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ සහායක අභ්‍යන්තර විද්‍යාචාර්ය පරිවෙණාධිපති පණ්ණීන කෝදුගොඩ ඥානාලෝකාභිධාන දක්ෂිණලබකායෙහි ප්‍රධාන සහකාරයක සභිකයන් වහන්සේගේ ඥානාලෝකය ද මෙහි වැටී ඇත. ත්‍රිපිටකසමාජික මණ්ඩලයේ ලොකසාධකාරී පණ්ණීන දේරගමුවේ ධම්මපාල නායක සභිකයන් වහන්සේ ද මේ කාර්යයෙහි සහාය වූහ. මේ මුද්‍රණය අඩාල වූ හෙයින් සැලැස්ම නො හැකි වූ නමුත් ධම්මසංඛතණීපසකරණය සපුරාලීමට උපයෝගී වූ ස්වදේශීය මුද්‍රණශිල්පීහු ද, ලබකා බෞද්ධිමණ්ඩලයේ සුසිහු ද, මෙය පළකරවූ සංස්කාරක දෙපාර්තමේන්තුවේ අධිකාරීහු ද අභිධම්මප්‍රකාශනයෙන් ජනිත කුශලයෙන් සුඛගාමීහු වෙත්වා’යි ආශංසනය කරමින.

ලබ්‍රහම ලබකානන්ද සභික

ත්‍රිපිටකසමාජික මණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සමාජික.

1972-12-30
ත්‍රිපිටක කාර්යාලය,
මහානායකවාරිකාර්යාලය,
115, විජේරාම මාවත,
කොළඹ. 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශක:

එක්සත් අමරපුරමහානිකායේ සභාපති අගනමහාපණ්ණීත බලන්ගොඩ අනන්දමේත්‍රෙය මහානායක මහාඥානපාලයන් වහන්සේ.

සභාපති:

අභාගම් විද්‍යාවනුපරිච්ඡේදාධිපති ත්‍රිපිටකවාහිඤ්චර පණ්ණීත කෝදගොඩ ශ්‍රී ඥානාලෝක දක්ෂිණරුධිකායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායක ඥානපාලයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක:

මොල්ලිගොඩ ප්‍රච්චනොදය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචාර්ය ත්‍රිපිටක-වාහිඤ්චර පණ්ණීත ලබ්‍රහම් ලඛිකානන්ද - කෝච්චේ ශ්‍රී කල්‍යාණිකාමිත්‍රී-ධම්මිහාසංඝනායකවරයාණන් වහන්සේ.

සම්පාදක:

දෙමුවගොඩ ධම්මදාසාලම් විද්‍යාලාධිපති පණ්ණීත පරමාභාර පඤ්ඤානන්ද (සී. ඒ. ලක්මන්) කොලඹ නවකෝරලයේ ප්‍රධාන සංඝනායක ඥානපාලයන් වහන්සේ.

හිඟුරේ - මාකඩවර විහාරාධිපති පණ්ණීත කරගම්පිටිගොඩ සුමනසාර ඥානපාලයන් වහන්සේ.

ලෙඩකාධිකාරී:

බෞද්ධාලෝක මාවන් බෞද්ධාලෝක විහාරාධිපති පණ්ණීත දොරගමුවේ ධම්මපාල කොලඹ පලාතේ ප්‍රධාන සංඝනායක ඥානපාලයන් වහන්සේ.

සංඥා පනිස

විජමබණ: ශ්‍රීසහසුභත නථංගත සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ සමෝ-
 ධියෙන් සමාති වහා රජගහනුවර බිම්සර මහරජහු විසින් කරවා
 දුන් චේඨවන අරමිඳි වාඛවසන දවස් රජගහ සිටු 'තමන් රහත්ත' යි පිළිග
 කරන විවිධ දෘටිවාදීන් පිරික්සනුවට සැටිරියන් හුණදහියෙකා ලා රත්-
 සදුන් පාත්‍රයක් අහස්සි හඟාලා 'රහත්ත අැත් නම් ඉදහයෙන් ගොස්
 ගනිත්ව' යි නුවර බෙර ලැවී. සදිනෙක් ඉක්මනියේ යැ, සදුන්පස ගත්තෝ
 හැඬී. එකරැණින් 'ලොවැ සැඳිමින් රහත්ත හැතැ' යි නුවරවැස්සේ
 කිසිත්තට වත්ත. සත්වන දවස එනුවර පිඬුසිහා වඩනා මහමුගලන්
 තෙරණුවනටත් පිණෙඹාලහාරආච තෙරණුවනටත් එබස් ඇසිණ. එකල
 මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ බසින් පිණෙඹාලහාරආච තෙරණුවෝ ඉදහ-
 යෙන් ගොස් පාත්‍රය ගෙන ලොව සැඳිමින් රහතුන් විසින් ගොසින් බව
 පල කලහ. බුදුහු එපවත් අතා "හිතූන් සැඳිමින් පාත්‍රය ගැනිය යැ" යි
 සිහා පැහැවූහ. 'ශ්‍රාවකයන් විසින් නො කලයුතු යැ" යි පහවන ලද්ද
 බුදුහුදු නො කෙරෙත්" යි සිතු තිත්තියෝ සැඳිමින් පාත්‍රය බුදුරදුනට
 වැදුරොපණ කලහ. බිම්සර මහරජහු විසින් දන්වනලද බුදුහු උන්ගේ
 වැද පිළිගෙන ඉන් සාරමියෙකින් මොබ ඇඟල මැදිපොහෝ දවස්සි සැවැත්
 නුවර ගඩබරැක්ඹුල්ලි දී යමාමහපෙලහර දක්වා තිත්තියන්ගේ මොහ
 මදින කොට සත්වැනි වස සදහා තවතියා දෙවලොවට වැඩියහ. එසි
 පරසතුරැක්ඹුල්ලි පබුඇඹුල්ලන්ගෙහි වැඩසිද මොනාදිවාරාජයා කායසාසි
 කොට දසදහසක් සත්වල දෙවියනට 'කුසලා ධම්මා, අකුසලා ධම්මා,
 අව්‍යාකතා ධම්මා' ආදීන් තෙමසක් මුළුල්ලෙහි අභිධම්මදේශනා කලස්කා
 දවස දවස පිඬු පිණිස මිනිස්ලොවට වඩනා බුදුහු තුන්දහනලායෙහි දී
 උවටත් පිණිස තමන්වහන්සේ වෙත එලැබෙන දම්සෙනෙවි සැරියුන්
 තෙරණුවන් අමතා: 'ගෘථපුත්‍රයෙහි, අද මා විසින් මෙතෙක් දහම් දෙසන
 ලද්ද' යි තෙරණුවනට එදහම් හය විසින් වදාරති. තෙරණුවෝ එ නය
 ගෙන එද යමාමහපෙලහරෙහි පැහැදැ තමන් වහන්සේ වෙත පැවිදි වූ
 පත්සියක් අතැවැසියනට එදහම් සිය, දහස්, සුවහස් හසින් විහාග කොට
 හදාරවති. මෙසෙසින් සම්බුදුරදුන් තවතියාගෙහි විජමදෙසුන් නිමවන් මැ
 මිනිස්ලොවැ සැරියුන් තෙරණුවන්ගේ අතැවැසියොත් සප්තපුකරණොකත
 විජමබණ හදාරා නිමැවූහ. මෙසේ සම්බුදුරදුන් විසින් දෙවියනට දෙසු
 අභිධම්මයෙහි වැවනාමාතිය මිනිස්ලොවැ දම්සෙනෙවි සැරියුන් මහරහත්
 තෙරණුවන් ප්‍රභව කොට පහල වී. සම්බුදුරදුන් විසින් දෙසු හය විහාග
 කොට දේශිත වන බැවින් එය බුද්ධච්චනගෙහි මැ වැටෙයි. ප්‍රථම සඤ්ඤි-
 යෙහි දී මහසුප් තෙරණුවන්ගේ පිලිවිසීමෙන් ධම්මාණොගාරික අතද
 තෙරණුවන් විසින් විසදන ලදුව පත්සියක් මහරහතුන් විසින් සඤ්ඤි වූ
 අභිධම්මපිටකය දඹදිවැ ඇදුරොල්ලි පිලිවෙලින් සැරියුන් තෙරණුවන් පටන්
 කොට හදදඪී, සොහිත, පියස්ලී, පියපාල, පියදසසි, කොසියපුත්ත,
 සිහභව, සජෙදහ, මොගහලීපුත්තනිසා, සුදතත, ධම්මිය, දුසක,
 සොණක, රෙවත සහ මහ තෙරහු තුන්වැනි සඤ්ඤි කාලය තෙක්
 වැවනා කොටගෙන අහ. දෙවනපැතිස් මහරජුන් දවස දඹදිවැ දම්සෝ
 මහතිරිදු පුත් අනුබුදු මිහිදුමහරහතුන් විසින් ලක්දිවට ගෙන එන ලද

එදහම ලක්දිවැ ඇදුරොල්ලි වාචනාමාභියෙහි ආයේ වලඟමආබා මහරජුන් දවස මාතුලජනපදයෙහි අපුලෙන්සි දී ගුණාරාභ කරන ලදු වෑ මෙතෙක් තිමිල වෑ පවත්නේ යි. මේ සැකෙවින් දක්වන ලද්දේ අභිධම්ම පිළිබඳ අවිකථාගත ඉතිවෑතන යි.

අභිධම්මෝච්චි: අභිධම්මයෙහි අභිවචරණ නොයෙක් අයුරින් අවුච්චානි දක්නට ඇත. “අභිධම්මෙති නාමරූප පරිචේදද” යි අභිධම්ම යනු නාමරූපපරිචේද බව සමන්තපාසාදිකා¹ විනය අවුච්චානි ද සාරස්ඵපතී² විනයටිකානි ද එයි. “අභිධම්මෙති අභිවිසිටෙඨ ධම්මෙ, ඉමෙසු සත්තනී-සබ්බොධපක්ඛියධම්මසුති අත්ථො”³ යි අභිධම්ම යනු විශ්ව ධම්මයෙහි-සත්තීඪ බොධිපාක්ඛිකධම්මයෙහි යන අභිධම්ම පපඤ්චසුදනී මජ්ඣිමනිකා-යට්ඨකථායෙහි දක්වෙයි. “අභිධම්මනති උත්තමධම්මකථං”⁴ යි අභිධම්ම යනු උත්තමධම්මකථා යෑ යි මනෝරථසුරණී අබ්බුතතරනිකායට්ඨකථායෙහි එයි. එහි මෑ අත්තෑනෙකෑ අභිධම්මාච්චය ඉතා පැහැදිලි ලෙස විවරණය කෙරෙමින්: “අභිධම්මෙ අභිවිනයෙති එත්ථ ධම්මො - අභිධම්මො - විනයො-අභිවිනයොති චතුක්ඛං වේදිතබ්බං, තත්ථ ධම්මොති සුත්තපිටකං, අභි-ධම්මොති සත්තප්පකරණානි, විනයොති උභතො විභවිතං, අභිවිනයොති බන්ධකපරිචාරො”⁵ යි කියු.

“අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ යන මෙහි ධම්ම-අභිධම්ම-විනය-අභිවිනය යන චතුක්ඛය දනසුතු යෑ. එහි ‘ධම්ම’ යනු සුත්තපිටක යෑ, ‘අභිධම්ම’ යනු සත්තප්පකරණයෝ යෑ, ‘විනය’ යනු භික්ඛු - භික්ඛුණී උභය විභවිත යෑ, ‘අභිවිනය’ යනු චුල්ලවග්ග - මහාවග්ග - සබ්බසාස බන්ධක හා පරිචාර හා මේ දෙක යි” යනු එහි අභිධම්මය.

ඇදුරොල්ලි ආ සෙසින් අභිධම්ම යෙහි පුජෝක්ඛන අභිවචරණය කරන අවුච්චා ඇදුරු බුදුසොස් තෙරණුවෝ ‘අත්ථසාලිනී’ නම් ධම්මසබ්බයෙහි අභිධම්මයෙහි “තත්ථ අභිධම්මොති කෙතට්ඨෙන අභිධම්මො? ධම්මොතිරෙක ධම්මවිසෙසට්ඨෙන” යි ධම්මොතිරෙකාච්චයෙන් හා ධම්මවිසෙසාච්චයෙන් අභිධම්ම නම් වන සේ නිරුක්තාර්ථ දු දක්වයි.

‘අභිධම්ම’ පදයෙහි ‘අභි’ යෙහි “බාලුතා මේ දුක්ඛා වේදනා අභික්ඛ-මනනි නො පටික්ඛමනනී” යන තත්ථි සෙසින් අතිරෙකාච්ච ද “අභික්ඛනන-වණණ” යන තත්ථි සෙසින් විසෙසාච්ච ද කියයි එසින් අතිරෙකධම්ම විසෙසධම්ම ‘අභිධම්ම’ නම් වෙයි.

ඒ එසේ මෑ යි: සුත්තානතයට පැමිණ පඤ්චසකකිභය එකදේශයෙහින් විභාග කරනලද යෑ. අභිධම්මයෙහි දී සුත්තානතභාජනීය, අභිධම්මභාජනීය, පඤ්චසුච්චක යන ත්‍රිවිධ නග විසින් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට (සථාකාරයෙන්) විභාග කරනලද වෙයි. මෙතෙසින් මෑ දෙලොක් ආයතන, අටලොක් බාතු, සිවුසත්, සතර සතීපට්ඨාන, සතර සමාස්ප්‍රධාන, සතර සාද්ධිපාද, සත්ත බොධ්ධාභිත, ආර්ථිඅවොභිතමානී, සතර බාහ, සතර අප්‍රාමාණ්‍ය, සිවුපිළි-සිඛියා, ඥාන, කෙලක, භූමිසත්තරපරිචේද ද යන මොහු අභිධම්මයට පැමිණ නිෂ්ප්‍රදේශ කොට විභාග කරන ලදහ. හුදෙක් ඉන්ද්‍රියවිභවිත, සික්ඛාපද විභවිත යන මෙහි සුත්තානතභාජනීය ද ප්‍රත්‍යයාකාරයෙහි පඤ්චසුච්චකය ද නැත. මෙසේ සුත්තානතධම්මයෙන් අතිරෙක කොට විශ්ව ධම්මෙට කොට විභවිත වන බැවින් ධම්මොතිරෙක ධම්මවිසෙසාච්චයෙන් අභිධම්ම නම් වෙයි.

1. සමන්තපාසාදිකා - භෙව්චු. 789 පිටුව 2. සාරස්ඵපතී - ඡෙස. 40 පිටුව
3. පපඤ්චසුදනී, කීනතිසුත්තවණණනා - භෙව්චු. 4-50 පිටුව
4. මනෝරථසුරණී - භෙව්චු. 812 පිටුව 5. මනෝරථසුරණී - භෙව්චු. 820 පිටුව.

අභිධම්මපඨාය: අභිධම්ම පිටක විසින් 'අභිධම්මපිටක' හමුදු දේශනා: විසින් පරමාර්ථ බහුලකොට දේශිත වන බැවින් 'පරමාර්ථ-දේශනා' හමුදු ශාසන විසින් ධර්මපුස්සුමාත්‍රයෙහි 'මම' යැ 'මාගේ' යැ යන තංඤ ඇති සත්ත්වයන් මෙහි ලා ධර්මානුරූප කොට අනුසන්ධාන ලද වන බැවින් 'සථාධර්මසංයෝග' හමුදු රාගාදියට ප්‍රතිපක්‍ෂ වූ නාමරූපපරිච්ඡේදය කීයන ලද වන බැවින් 'නාමරූපපරිච්ඡේදකථා' හමුදු වෙයි.

කෘතෘ: අභිධම්මපිටකයෙහි ලා අධිශීල, අධිචිත්ත, අධිප්‍රඥ සංඛාරාන ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂා: අතුරෙහි 'අධිප්‍රඥාශික්‍ෂා' කීයනලද වෙයි. ව්‍යතික්‍රම, පඤ්චනාන, අනුශය සංඛාරාන ත්‍රිවිධ කෙල්ලප්‍රභාණයන් අතුරෙහි 'අනුශය-ප්‍රභාණය' කීයනලද වෙයි. තදඛත, විභවභාණ, සමුච්ඡේද ප්‍රභාණයන් අතුරෙහි 'සමුච්ඡේදප්‍රභාණය' කීයනලද වෙයි. දුශ්චරිත, නාමො, දෛව සංකෙල්ලයන් අතුරෙහි 'දෛවසංකෙල්ලප්‍රභාණය' කීයනලද වෙයි.

සම්පත්: සමපත් අර්ථයෙන් ගනුත් විනයෙහි සුපිට්‍රිපත් මහණ ශීලසමපත් නීතා: ක්‍රිඩිද්‍රව්‍යව පෑමිණෙයි. සුත්‍රානතයෙහි සුපිට්‍රිපත් මහණ සමාධිසමපත් නීතා: සධනිඤ්චව පෑමිණෙයි. අභිධම්මයෙහි සුපිට්‍රිපත් මහණ ප්‍රඥාසමපත් නීතා: සිසුපිට්‍රිසිඛිසංවච පෑමිණේ.

අධ්‍යය: තවද මේ අභිධම්ම දීඝ, මජ්ඣිම, සංයුතත, අභිතුතතර, බුද්ධක යන පස්විධ නිකායයන් අතුරෙහි බුද්ධකනිකායෙහි බැගහනී. සුත්ත, ගෙය, වේගසංකරණ, භාජා, උදහ, ඉතිවුත්තක, ජාතක, අබ්‍යුතධම්ම, වේදල යන නවවිධ ශාසනාධිකයන් අතුරෙහි වේගසංකරණාධිකයෙහි බැගහෙන සිටී. පිටක විසින් වෙන් කොට ගනුත් සුත්‍රානතපිටකයෙහි අත්තභිත ග්‍රන්ථයෝ දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය ආදී විසින් 'නිකාය' නමින් හෝ 'ආගම' නමින් ද විනයපිටකයෙහි අත්තභිත ග්‍රන්ථයෝ පාරාජිකපාලී, පාචනනියපාලී ආදී විසින් 'පාලී' නමින් ද අභිධම්මපිටකයෙහි අත්තභිත ග්‍රන්ථයෝ ධම්මසංඛාරණිපසකරණ, විභවසංකරණ ආදී විසින් 'පසකරණ' නමින් ද වෙගෙසා හදුන්වනු ලැබෙත්.

ප්‍රකරණ ශබ්දාර්ථ: පාලීයෙහි 'පසකරණ' ශබ්දය දෙම, කාරණ, ප්‍රත්‍යාච, ග්‍රන්ථවිශේෂ යන අරුත්හි දක්නාලැබේ "කීයම්ඤ්චිදෙව පසකරණේ"¹ යන තත්හි දෙමයෙහි වැටෙයි. "කීයම්ඤ්චිදෙව පසකරණේනි කීයම්ඤ්චිදෙව දෙමෙ" යනු සුමධගලවිලාසිනී අමධධාසුත්තවණණනා යි. "පසකරණේනි රාගාදී වගෙත පද්ධෙඨ පනඛලිනෙ කාරණේ"² යි එ මැ විකායෙහි: එයි. "එතසමිං නිදහෙ එතසමිං පසකරණේ"³ යන තත්හි කාරණයෙහි වැටෙයි "පසකරණනනි කායවිඤ්ඤනනි සතිතාය වධකවෙන-නාය අධිපොතනන්තංඛනං"⁴ යනු ඝරණච්ඡේදනී විනයවිකාහි දක්වෙයි. උළු කී සුමධගලවිලාසිනී අර්ථය ද මෙහි නො ගෙදෙන්නේ නො වේ.

"සංගොතා විප්‍රයොගා ව සාහවරියා විරොධනො අත්ථා පසකරණං ලිඛිතා සද්දනතර සම්පනො"⁵

ගත තත්හි ප්‍රත්‍යාචයෙහි වැටෙයි. "ගත්තපසකරණානි" යන තත්හි ග්‍රන්ථවිශේෂයෙහි වැටෙයි. ජාතකඅට්ඨවාහූමපදයෙහි: "නත් ප්‍රහේද-යෙන් බුත් අච්ඡේද ප්‍රකාරයෙන් කියනුලැබෙත් නු යි යථෝක්ත ධම්මසංඛාරණි ආදී 'පසකරණ' නම් වේ"⁶ යනුවෙන් නොගෙක් ප්‍රහේදයෙන් හිත්ත වූ චේතත් ප්‍රකාරයෙන් කියනුලබන හෙයින් ධම්මසංඛාරණි ආදීය ප්‍රකරණ නම් වන සේ දක්වනලදී.

1. දීඝනිකාය - අමධධාසුත්ත 2. දීඝනිකාය ශීලකමචකවකා - මජ්ඣ. 305 පිටු. 3. පාරාජිකපාලී - නනියපාරාජිකා. 4. සාරච්ඡේදනී - ජෙස., 258 පිටු. 5. පඤ්චකප්‍රදීප - ධය., 20 පිටු. 6. ජාතකඅට්ඨවාහූමපද-හි. 3. ජගත්භග 48 පිටු.

භාෂානතරයෙහි: “ප්‍රමාණප්‍රකරණ, ප්‍රමේයප්‍රකරණ”¹ ආදී තන්හි හුණු-
සකියෙහි වැටෙයි. මේ ආරුත්හි ‘පාද’ ශබ්දය ද යෙදෙයි. මුහුණතෙහි හුණුසකී ‘පාද’ නමින් දැක්වෙයි. පාද ලක්ෂණ දක්වන මුහුණතෙහි විකෘතිය: “එකාච්චවර්තන සුත්‍රසමූහා පාදා” යි ‘එකාච්චයෙහි කැටි කොටගත් සුත්‍රසමූහය පාද නමැ’ යි කියති. පාදපයඝාය හෙයින් ‘ප්‍රකරණ’ ශබ්දයෙහිද මේ ආරුත් යෙදෙයි. එකාච්චප්‍රතිපාදක වම් සමූහ වන බැවින් බලවත්වන ආදිය හා යෙදෙන ප්‍රකරණ ශබ්දයෙහි ද මේ ආරුත් යෙදේ දැ යි විමසනු වටී.

සමහරවිද්‍යා: දිවමනු සම්බුදුරජුන් සමයෙහි මෑ අභිධම්ම මහත් සමාචාරීන් ලද්දේ යැ. එ දවස ‘බලවත්කම’ යනු ආභිධර්මිකයන්ට නමෙකි. ‘බලවත්කම’ නමින් වෙන මෑ ආචාර්යයන්ගෙන් ද වී. කොහොට්ටු වර කෝෂිතාරාමයෙහි පන්සියක් අතැවැසියන්ගෙන් සමන්විත බලවත්කම ගණයෙක් වී. මෙහි බලවත්කම ගණයන් විභවධර ගණයන් අතර උපන් විභව පිළිබඳ මතභේදයක් නිසා බුදුරජුන් පාරිලෝභයවනට වැඩි හේ බලවත්කමකට කොහොට්ටුවෙහි දැක්වේ. මහාගොසිඞ්ග සුත්‍රයෙහි දී සම්බුදුරජුන් විසින් මෑ ආභිධර්මිකයා ‘බලවත්කම’ යයි නම් කරන ලද්දේ යැ.

කීනෙයින් මහණහු විසින් ගොසිඞ්ගසාලවනය හොබවන් දූ’ යි දම්-සෙතෙව් සැරිසුන් තෙරණුවන් විසින් පුළුවන් මහමුගලන් තෙරණුවෝ:

“ආචාරිත්ති, ශාරීපුත්‍රයෙහි, මේසත්තෙහි මහණහු දෙදෙනෙක් අභිධම්ම කථා කෙරෙත් ද, ඔහු ඔවුනොවුන් පැන පුළුවනින් ද ඔවුනොවුන් පැන පුළුවනින් ද ලදහු විසඳත් ද නො පසුබසින් ද උත්තේ දැකමිකථාත් පවත්නී වේ ද, ආචාරිත්ති ශාරීපුත්‍රයෙහි, මෙවන් මහණහු විසින් ගොසිඞ්ගසාලවනය හොබවන් යැ”² යි අභිධම්මකථා කරන මහණහු විසින් ගොසිඞ්ගසාලවනය හොබවන හේ දැක්වේ. මහමුගලන් තෙරණුවන්ගේ විසඳුම සැරිසුන් තෙරණුවන් විසින් සම්බුදුරජුන් හමුයෙහි දක්වාලූ කල්හි භාග්‍යවත් බුදුහු: “සාධු සාධු ශාරීපුත්‍රය, එය මුගලන්හු පැවැසූ හේ මැනවැ. ශාරීපුත්‍රය, මොහොලොන බමිකමිකයෙකි”³ යි වදාලන මෙහි සම්බුදුරජුන් විසින් අභිධම්ම කථා පසස්මත් ‘ආභිධර්මිකයෝ මෑ බමිකමිකයන්’ යි ද වදාරනලද වෙයි.

ආභිධර්මික මෑ බමිකමික වීමට හේතුද අභිධර්මිකයෙහි මෙසේ දැක්වෙයි: “සුක්ඛ වූ විතතානතර, සකනිතානතර, ධානිතතර, ආයතනානතර, ධ්‍යානානතර, ආලම්බනානතර, අභිධර්මිකයන්, ආලම්බනවිභවය, ආලම්බනවිභවය, අභිධර්මිකයන්, ආලම්බනවිභවය, එකතොවර්තන, උභතොවර්තන සහ මොවුන් ආභිධර්මිකයන්ට මෑ ප්‍රකට වෙයි. ආභිධර්මික නො වූයේ බමික කීයතුද මේ ස්වභාවය මේ පරවභාවය යි නො දනී”⁴ යයි.

අන්තර්ගතයෙහිද ආචාර්යයෝ: “ආභිධර්මික මහණහු මෑ බමිකමික නම් වෙති. සෙසුයෝ බමිකථා කීයන්හොහු හමුද යථාචාර්යන් බමිකමික නො වෙති. කවර හෙයින් යත්: ඔහු බමිකථා කීයන්හොහු කමානතර විපාකානතර රූපාරූපපරිචේද බමිකතර ආලෝලන කොට කීයෙහි. ආභිධර්මිකයෝ බමිකතර නො අලලති. එහෙයින් ආභිධර්මික මහණ බමික කීයන්ගේ වේවයි නො කීයන්ගේ වේවයි පිළිවිසි කල්හි පැන විසඳ හු යි මේ මෑ ඒකානත බමිකමික වේ”⁵ යයි ආභිධර්මික මහණ මෑ බමිකමික වන හේ තර කොට කීයති.

1. ගොතමනාසදර්ශන, 2. මුහුණතෙහි විකෘතිය - 15 පිටුව. ජවානඥ විද්‍යාගාර, 1903
3. මජ්ඣිමනිකාය - මහාගොසිඞ්ගසුත්ත. 4. පපඤ්ඤදනී - මහාගොසිඞ්ගසුත්ත-විඤ්ඤානා. 5. අන්තර්ගත - නිදහවණණනා, හෙවිමු. 24 පිටුව.

නිකායානතර බෞද්ධයන් අතුරෙහි සමාසනිවෘද්ධීන් විසින් අභිධම්මය ආදාන යා. ඔවුනට ද අභිධම්මයෙහි සපාප්‍රකරණයෙක් වෙයි: ඥානප්‍රස්ථාන යා සංකීර්තිපට්ඨාය යා ප්‍රකරණපාද යා විඥානකාය යා ධාතුකාය යා ධම්මකකි යා ප්‍රඥප්තියාහු යා යන මේ සපාප්‍රකරණයෝ යි. කතිෂක-රාජසමයෙහි දී ඥානප්‍රස්ථානයට 'විභාෂා' නමින් අභිකථාවක් ද යළි එයට විකා: තුනක් ද ලියන ලදහ. එහි විශාලතම විකාව 'මහාවිභාෂා' නමින් හැඳින්වෙයි. පශ්චාත්කාලීන පඬිවරුන් විසින් ලියනලද පරිවාර ශ්‍රීත රාශියෙකිනුදු සමාසනිවෘද්ධීන්ගේ අභිධම්මය පොෂිත වෙයි.

ලක්දිව බෞද්ධයන් අභිධම්මය කෙරෙහි දැක්වූයේ අතිමාත්‍ර හකතියෙකි, සලකාවනායෙකි. එහි ලා මෙරට රජවරුන් මා පුරොගාමී වූ යේ ඉතිහාස-යෙහි දැක්ක හැකි යා. තෙවලා බුදුවදන්හි නිපුණ වූ සිංහල රජදරුවෝ බොහෝ දෙනෙක් මෙරට පාලනයෙහි නියුක්ත වූහ. බුදුදහම ව්‍යාප්ත කරලීම ද ඔවුන්ගේ රජදහමෙහි අඩංගුයෙක් වී. දහම් දෙසත්තටත් ධම්-ව්‍යාඛ්‍යාන කරන්නටත් ධර්මාධ්‍යාපනය කරන්නටත් මෙරට රජවරු ඉදිරිපත් වූ අවස්ථා ඉතිහාසයෙහි සඳහන් වූ ඇත. කුමරුවන් නිවාපයෙන් උපලාලනය කොට දහම් හැදෑර වූ රජවරු ද වූහ.

දුටුගැමුණු රජ (බු. ව. 382 - 406) අනුරාධපුර ලොහප්‍රාසාදයෙහි යටි-මහලෙහි මහසහන මාද දහම් දෙසත්තට ධර්මාසනාරූඪ වී.¹ සුඵචුභලන් රජ (බු. ව. 1089 - 1109) ධර්මාණකයනට අතිරෙක පූජා කොට අභිකථා සහිත තුන්පිටකය ව්‍යවහාර කරවී. කුමරුවන් නිවාපයෙන් උපලාලනය කොට දහම් හැදෑරවී. තෙමේ දහම් කවියට නගා රාත්‍රිධර්මාවසානයෙහි ඇතුන් පිට පුරාමයන් හිදුවා නගරයෙහි කීයා වී.² දෙමුනිස් iii රජ (බු. ව. 1180 - 81) සුදයෙන් පැරැදූ සිරියෙන් ගෙල සිදු සියදිවි නසාගනුයේ ඇමැති අත මෙහෙ-සියට සහෙදයෙක් යවමින් "පැවිදිවැ ආගම හදාරා අභිධම්මය කියා පින්පෙන් දෙව" යි කීයා වී.³ කසුප් මහරජ ii (බු ව. 1196 - 1205) මිරිසවැටි වෙහෙරෙහි පහසක් කරවා එහි නාගසාලනිවාසී 'මහාධම්මකපී' නම් මහ තෙරුන් වත්මා සිවුපසයෙන් උපසථාන කොට ඔබ ලවා අභිකථා සහිත අභිධම්මය කීයා වී. නාගසාලයෙහි දු ආවාසයක් කරවා 'මහාතිසීල' ශ්‍රාමය එයට ප්‍රත්‍යය පිණිස පිදී.⁴

දෙබ්බෙවජා සලමෙවන් අහා මහරජ (v කසුප් බු. ව. 1445 - 1455) මිරිසවැටි වෙහෙරෙහි දී නුවරවැසියන් හා හික්කුන් පිරිවරා විවිත්‍ර මනුෂ්‍ය-යෙකා හිදු විජම්බණ දෙසී. විජම්පෙල රත්පත්හි ලියවා ධම්මගුණු පෙල හන්රුවකින් සදා නුවර මාද උත්තමගාහයක් (ධම්මවකකගෙහ) කරවා එහි තබා පෙරහැර කරවී. තමා පුතුහට 'සකකගෙහාපති' නැත් දී එයට පුද පෙරහැර කරවීමෙහි යෙදවී. හවුරුදු පතා නුවර අලඛකාර කරවා සමාහරණයෙන් හැදී ගෙන් පිරිවරා ඇතුපිට හිදු ධම්මගුණු වඩාගෙන චිත්‍ර සඤ්ජාරය කොට තමන් කරවූ (මිරිසවැටි) විහාරයට මහපෙරහැරින් පමුණුවා එහි ධාතුකරයෙහි විවිත්‍රමණ්ඩපයෙකා තබා පුදපෙරහැර පැවැත්වී.⁵ මහාවංශයෙහි එන මෙපුවත v කසුප් රජුගේ අනාගතිපෙසල් ලියෙහිදු

1. මහාවංශ - 32 පරි. 42, 43 කථා. 2. මහාවංශ - 40 පරි 55-60 කථා.
3. මහාවංශ - 42 පරි. 109 කථා. 4. මහාවංශ - 43 පරි. 149-151 කථා.
5. මහාවංශ - 50 පරි. 45-56 කථා.

“..... දෙබ්‍රහ්මයාදි: සලකෙත්තං අබ්‍රහ්මයාදි: මහරජයාදි:
දකුණෙන් බුදුරුවන් අරියයේ බුදුරුවන් කවරියෙකෙකිත් පුජනෙමි හො
ඥ අදහස් පුරය අභිධම්ම දෙසුන් කසුන්පත් අරවය මහපුජ කොට සසුන්
පිහිටවමි යන සිත් දෙල්නෙන් ඇප්රපය හමුයෙහි එ මේ බමිදෙසුන්
වියක්හත් කල” යනු දක්නට ඇත. මෙයින් එරජු අභිධම්ම-
ව්‍යාඛ්‍යාතයකුදු කල බව හෙළි වෙයි.

මිහිඳු මහරජ iv (බු. ව. 1491 - 1507) සිත්භාමිව්‍යාසී ‘දහමිත්ත’
තෙරුන් පුදු ඔබලවා අභිධම්මයාදි: කරවී. අරණ්‍යව්‍යාසී ‘දුකානාග’
තෙරුන් ලවා අභිධම්මය කියවී (උගන්වී)¹ එයට වැඩුප් තැබූ සැවිදු
ඔබගේ මිහින්තලා පුවරු උපියෙහි එයි:

“..... එනවලා කියන බික්ඝග හිමියනට කහින් පිහින් වසන්
පසක් ඉසා සුත්තවලා කියන බික්ඝග හිමියනට කහින් පිහින් වසන් සතක්
ඉසා බිදම්මලා කියන බික්ඝග හිමියනට කහින් පිහින් වසන් දෙලසක්
ඉසා” යි.

මෙහි දැක්වෙන පරිදි විනයපිටකය කියන (උගන්වන) මහණක්හට
වසන් පසක් ද සුත්තානපිටකය කියන මහණක්හට වසන් සතක් ද
අභිධම්මපිටකය කියන මහණක්හට වසන් දෙලසක් ද දියයුතු වෙයි.
විනයපිටකයත් සුත්තපිටකයත් දෙක මැ සදහා කල වැය එක් මැ අභිධම්ම-
පිටකය සදහා කල වැය හා සම වෙයි. එයින් අභිධම්මය කෙරෙහි මහත්
සමාචාරයා දක්වූ සේ පැහෙයි.

මහාවිජයබාහු රජ (බු. ව. 1594 - 1649) දවත්පතා උදහසන විවෙකී වැ
බමි:ගාරයට වැද ‘බමමසබ්‍රහ්මයාදි:’ පරිවහිත කෙලේ යැ.²

මෙහෙයින් බලන් මැ අභිධම්මපිටකය ලක්දිව්‍යාදි: දී ලද සමාචාරයා
ඉමහති. ඉතිදු බමමසබ්‍රහ්මයාදි:පකරණය විශිෂ්ට වෙයි. එය සදහා බමම-
සබ්‍රහ්මයාදි: නමින් වෙනමැ ගෘහයක් ද එහි ආරක්ෂාවට ‘සකකසෙනාපති’
නමින් වෙන මැ සෙනෙවි ධුරයෙක් ද වී. මෙකල ඇසැල පෙරහැර හෙයින්
පැවැත්වෙන වාර්ෂික පූජා:කර්මයෙක් ද වූයේ යි. එහි දී බමමසබ්‍රහ්ම වඩා
හෙන හිඳේ මහරජ තෙමේ යි.

විරුද්ධවාද

බමමවිනයෙහි නිපුණ විශාරද පබ්වරුන්ගේ අත්‍යන්ත බහුමානතාව
පාත්‍ර වැ ඇත ද අභිධම්මපිටකය පමණ විවෙචකයන්ගේ මතහෙදයට ලක් වූ
අත් පිටකයෙක් නැත. තුන්වැනි සබ්‍රහ්මයාදි:පසු පලමු ඇරැඹුණු විවෙචනය
මෙතෙක් නැවැති නැත. නිකායාන්තර බෞද්ධයන්ගේ අත්‍යන්ත බමමවිනය
සුරෝපිත පසුබත්ගේ විවෙචනයට ලක්වීම ආශ්ච්‍යයී නො වෙයි. ඔවුන්
අනුකරණය කරන මෙරට පේරවාදී තෙරවරුන්ගේ හිසපසුවත්ගේත්
ප්‍රහාරය ද දැන් එයට නො අඩු වැ වදනා සැවි පැහෙයි ! ‘අභිධම්මය බුද්ධ-
භාෂිත නො වෙයි’ කියනුවත්ගේ බුබුච්චාද ගැන හෙතුසුකති එලවා කල
ප්‍රාමාණික මතබහිතයක් බුද්ධජයනති ත්‍රිපිටකමුද්‍රණාධිකාගත මහාවග්ග-
පාළී ප්‍රකාශනයෙහි එයි. බමමවිනයෙහි මෙන් මැ දර්ශනයෙහි දු විශාරද වූ,

1. මහාවග්ග - 52 පරි. 35, 36 ගාථා. 2. මහාවග්ග - 53 පරි. 17 ගාථා.

ශ්‍රී ලංකාවේ ව්‍යුහගත වන විද්‍යාලයෙහි දැනට ඇති විනෝදකාරී මනෝපාඨාශය දැනට විශාරද පරමාකාර සිරිවර්ණසූත්‍රානුගත නායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් විසින් විසින් කරන ලද එම වෘද්ධ ඛණිතය ප්‍රමාණවත්ව ප්‍රාග්ධනික හෙයින් මෙහි දී කරුණු කිහිපයක් දක්වා ගමන.

මහාසංඝිකයන්: අතිධර්මයට විරුද්ධ වූ පළමු නැගී සිටියේ මහාසංඝික නීතිය වැඩි වූ විට වේ. දැනටමත් කාලානුකූල මහජන (බු. ව. 90 - 118) දවස අනුපිටිය දකුණින් නගන ශාන්තාර්චනාවක් ඉපද වූ එහෙයින් මෑ දවසට සමස්තයෙහි දී ස්වර්ණයෙන් තෙරනලද වජ්‍රපුත්‍රක නිකාය වැඩි වූයේ පස්වරු ලබා දෙන සේ දෙනා එක් වූ කොටස වූ නුවර භෝගිකාරාමයෙහි දී 'මහාසංඝික' නමින් වෙන මෑ නීතියක් පිහිටුවා ගත්හ. ඔවුන් විසින් පරිවාර, අතිධර්මප්‍රකාරණ සහ, පරිභවන, නිදහස, ජාතික එකදේශයක් යන මෙන් දහම් හල බව දීපවංශයෙහි එයි.

ශාන්තාර්චනා වි ද්: දැනටමත් අතිධර්මයට විරුද්ධව දවස තෘතීය සමස්ත නීතියෙහි නීතියෙන් වෙනස් වූයේ අනුරාධපුරයේ අනුරාධපුරයේ භාර කෙසු භූමදෙනා අතිධර්මය බුද්ධානුමතයේ නො ගත්හ. 'ශාන්තාර්චනා නිකාය' යන නමට (ශාන්තාර්චනා නිකාය) යි නමින් හෝ ද වූහ. මධුරසුත්තය, භෞටබුද්ධත්තය, මුණ්ඩාරාජසුත්තය, සත්‍යසතිකකඛනිකය වැනි ප්‍රථම සමස්තයෙන් පසු වූ කල දේශනාවන් පෙළට එක් කිරීම හැකි ඔවුන් එසේ කියනු විගතය යැ. කථාවකුයෙහි උන්ගේ වෘද්ධ සහකරු වූ ඛණිතය කොට ඇත. 'ශාන්තාර්චනා නිකාය' යන නමට දැනටමත් උත්තරාපථකයන්ගේ බස් වැන්නැයි අපි කථා වූයේ දක්වමින් මෙහි නිර්දේශයක් අවුච්ච පාලිවල නගන අවධියෙහි විසු උත්තරාපථකයන් යි සිතමුණ. ඔහු සංචාරානුක නිකාය වූයේ භෞද්ධයන් විගතයට නොගෙන. සංචාරානුකයන් විනාහි කාන්තාර ගතාර දෙරටෙහි බලවත් වූ සිරි සමස්තවෘද්ධයන් බිඳිමින් වේ. ඔහු සුත්‍රානුක මෑ බුද්ධානුමතයේ ප්‍රමාණ කොට ගත් හෙයින් 'සංචාරානුක' නම් වූහ. මෙයින් පැහැදිලි වූයේ 'ශාන්තාර්චනා නිකාය' යන නමට කථාවකුයෙන් ඛණිතය කොට තිබියදීත් එහි තර වූ එල්ලෙන් පිරිසක් අවුච්ච පෙළබසට නගන අවධියෙන් හැරනයෙහි සිරි බවයි.

අතිධර්මයට විරුද්ධ වූ විනෝදකාරී නගන නොගෙන වෝදනා ඇත. ඔවුන්ගේ:

- i අතිධර්මය බුද්ධානුමතය නො වෙයි,
- ii ප්‍රථම සමස්තයට පෙර අතිධර්මය නො වේ,
- iii අතිධර්මය ප්‍රථම සමස්තයෙහි සිටිය නො වේ,

යන වෝදනයෙන් වූ බව වේ. මේ එකතු ද අලුත් නො වෙයි. අවුච්ච පෙළබසට නගන්නට පෙර සිට මෑ නීතියෙන් වෙනස් වූයේ විසිතුණු ස්වර්ණයට විරුද්ධ වූ නගනලද වූ අපි කථා වූයේ ඛණිත ද කොට ඇති වෝදනය මෑ යි. අපි විමසමුණ.

1 දීපවංශ - 4 පරි. 76 කථාව, 2. මුණ්ඩාරාජසුත්තය - මුණ්ඩාරාජසුත්තය.
 3. අනුරාධපුරයේ නිකාය - පස්වරු නිකාය, මුණ්ඩාරාජසුත්තය 4. මුලපුත්තපාලි.
 5. කථාවන් ප්‍ර - එකවිගතවිගත 6. පස්වරු නිකාය - පස්වරු. 204 පිටුව.

වාදනීරාස

අභිධම්මය බුද්ධිභාෂිත නො වේ ද? 'අභිධම්මය බුද්ධිභාෂිත නො වේ' යයි ප්‍රතිඥ කරනු වෙත් එහි නිදහ නැති බව හේතු වීදින් දක්වයි. සුත්‍රාන්තය එයට වෛධිමිතියද වෛරාන්ත කොට එළවයි. තකිනුකුල වෑ ගත් කලා මේ මෙසේ සිටුවේ යා:

'අභිධම්මය බුද්ධිභාෂිත නො වෙයි,
නිදහ නැති හෙයින්,
(වෛධිමිතියෙහි) සුත්‍රාන්තය මෙහි' යි.

මෙයින් මේ කියනලද වෙයි: 'ඉදින් අභිධම්මය බුද්ධිභාෂිත වී නම් සුත්‍රාන්ත-
යට "එවං මේ සුත්තං එකං සමයං භගවා සාවඤ්ඤං විහරති ජේතවනෙ අනාඨපිණ්ණකය්‍ය ආරාමෙ" ආදිය හෙයින් අභිධම්මයට ද නිදහයක් විය යුතු යැ. නිදහ නැති හෙයින් අභිධම්මය බුද්ධිභාෂිත නො වේ' කියා යි. ඔවුන්ගේ හේතු මෑ සදෙස් වෙයි. ප්‍රතිඥාපිඤ්ඤායට එළවන හේතු ඒකාන්ත වියයුතු යැ. බුද්ධිභාෂිතයට නිදහ ඒකාන්ත හේතු නො වෙයි. 'යමෙක් බුද්ධිභාෂිත වී නම් ඒ සතිදහ වියයුතු යැ' යි ව්‍යාපතිනියවයෙක් නැති දවොන්ත කොටගත් සුත්‍රාන්තයෙහි ද නිදහ අව්‍යභිචාරී නො වෙයි. නිදහ නැති සුත්‍රාන්ත ද ඇති හෙයින්. ජාතක, සුත්තනිපාත, ධම්මපද ආදියෙහි නිදහ නැත, බුද්ධිභාෂිතයට සතිදහනිය හේතු වී නම් එ හැම බුද්ධිභාෂිත බැවින් බැහැර කළයුතු වෙයි.

මහාකාන්තයාගේ තෙරණුවන්ගේ අතැවැයි සොණ තෙරණුවෝ සුත්ත-
නිපාතය උගෙන එහි එන අටකවග්ග ගාථා බුදුරජුන් වදල පරිදි මෑ උන්වහන්සේ හමුගෙහි මධුරඤ්ඤායෙන් සජ්ඣායනා කොට කලාණ-
වාකකරණ ඇති ශ්‍රාවක මහණුන් අතුරෙහි අගතැන් ලදහ. අභිභූතතර්කිඤ්ඤාය එතදගාපාලියෙහි උන්වහන්සේගේ නම් සදහන් වෑ ඇත. අටකවග්ගයෙහි පුවත විඤ්ඤා විසින් එයි. මෑත දී දඹදිවෑ සාඤ්චිකතූපයෙහි පුරාවග්ග අතර තිබී 'සත්පුරාණ මහාකාන්තයාගේ අතැවැයි සොණගේ' යන අරුත් ඇති "සජ්ඣාය මහකවචන සතුවසිනො සොනස" යන ලිපිය සහිත වෑතු කරබුවක් සොයා ගෙන ඇත. මහාකාන්තයාගේ තෙරණුවෝ පැවිද්දට පෙර අවනතිජනපදයෙහි වණ්චිපජේජාන රජුගේ පුරොහිත බ්‍රාහ්මණ වූහ. සොණ තෙරණුවෝ ප්‍රථම සෝවන් උවෑයි වූ කුරුසරයෙහි කාලී උවෑයිගේ පුතණුවෝ යි. සාඤ්චිකතූපයෙහි උන්වහන්සේගේ නම් ගෞරවයෙන් අනුසම්මරණය කිරීමට හෙතුව ජනමතුමයෙහි සම්බන්ධ වියයුතු යැ. එයින් පෙළ අටුවාහි ආ පවත් ඓතිහාසික සත්‍යභාවයෙන් තර වෙයි. මේ අනුව අත් කුමක් හැර පිහතුද සුත්තනිපාතයෙහි අටකවග්ගය හෝ බුද්ධිභාෂිත ගේ හතසුතු වෙයි. එයට ද නිදහයක් නැත. මෙහෙයින් බුද්ධිභාෂිතයෙහි නිදහ අනෙකාන්තක වෙයි. හේතු මෑ සදෙස් බැවින් වාදග බිද වෑවෙයි.

නිදහ නො දක්වීමට හේතු: අභිධම්මයට නිදහ එකක් නො වෑ දෙකක් ඇති හේ අටකවග්ගයෙහි දක්වන ලදී. එය එසේ නම් ඇති නිදහ නො දක්වුයේ කිම? නිර්වික හෙයින්. නිදහ දක්වනුයේ අටකවග්ගයෙහි සදහා යි. ස්වාන, පුද්ගල, වග්ග ආදීන් නානාභවයක් ඇති තනුකි නිදහ දක්වීම ශ්‍රවණධාරණයෙහි පහසු පිණිස පවතී. එද අවශ්‍යයෙන් මෑ දක්වියයුතු යැ යි නියමයක් නැති. ප්‍රථමසම්බන්ධයෙහි දී ධම්මසම්ප්‍රාභකතෙරුනට විසි හේ නිදහ තබනලදී අභිධම්මයෙහි සුත්‍රාන්ත-
යෙහි සෙයින් ස්වානපුද්ගලාදී නානාභවයෙන් නැති. එයින් නිදහ අවශ්‍ය නො වෙයි.

තවද කරුණක් ඇති: සුත්‍රාන්ත ධර්මසංග්‍රහ කරන ලද්දේ බුදුන් පිරිනිවි තුන්මසකට පසු ය. එසින් එය අනුශ්‍රව විසින් සනිදහ කොට කියයුතු වෙයි. ධර්මය ශාස්තෘන් වහන්සේ ප්‍රභව කොට පවත්නා හෙයින් හා උත්වහන්සේ නො හමුයෙහි සංග්‍රහ කළයුතු වූ ද බැවිනි. අභිධම්මපිටකය වැඩනැංවීමට නගනලද්දේ සම්බුදුරජුන් හමුයෙහි ය. ප්‍රථම සංග්‍රහයෙහි සංග්‍රහයන් කරනු මිස සංග්‍රහ කිරීමට කිසිවක් එහි නො වී. එසිනුදු නිදහ නිර්මාණ වෙයි.

මෙහි දී 'අභිධම්මයේ ප්‍රභවය' (THE ORIGIN OF THE ABHIDHAMMA) නමින් බෞද්ධවිශ්වකෝෂයෙහි (ENCYCLOPAEDIA OF BUDDHISM) එහා ලිපිය ද විමසනු වටී. "බුදුරජුන් අභිධම්මය නො දෙසූහ යනු මණ්ඩලාරාමවාසී නිසංඝුණි තෙරුන්ගේ මතය විය. උත්වහන්සේ සමාජය සභාව කිරීමට පදෙසවිහාර සුත්‍රය නිදසුන් කොට ගත්හ. සුමනදෙව නම් තෙර කෙනෙකුන් විසින් 'අභිධම්මයෙහි කතී, බුදුරජාණන් වහන්සේ මෑ ය' යි පිළිගන්නා ලෙස සාධකය අනුගාමිකයෝ පොළොබවන ලදහ"1 යි ලියුම්කරු මතය කියයි. දැන් අපි මෙයට සම්බන්ධ අවුච්ඡාදන පාඨ ගෙන බලමු.

"මණ්ඩලාරාමවාසී නිසංඝුණි තෙරුන්ගේ මතය විය. උත්වහන්සේ සමාජය සභාව කිරීමට පදෙසවිහාර සුත්‍රය නිදසුන් කොට ගත්හ. සුමනදෙව නම් තෙර කෙනෙකුන් විසින් 'අභිධම්මයෙහි කතී, බුදුරජාණන් වහන්සේ මෑ ය' යි පිළිගන්නා ලෙස සාධකය අනුගාමිකයෝ පොළොබවන ලදහ"1 යි ලියුම්කරු මතය කියයි. දැන් අපි මෙයට සම්බන්ධ අවුච්ඡාදන පාඨ ගෙන බලමු.

අන්තර්ගතයෙහි එහා මේ පාඨයෙන් බෞද්ධවිශ්වකෝෂ ලියුම්කරු නගනලද පුළුස්සන අර්ථය හා සාපේක්ෂය ය. මෙහි එනුයේ: "අභිධම්මයට නිදහයෙන් කියෙත් නැතැ" යි කරුණු ගත්වනු නො හැකි, එහි නිදහ මෑ සොයා වෙහෙසෙන විරුද්ධවාදීහට මණ්ඩලාරාමවාසී නිසංඝුණි තෙරුන් විසින් පදෙසවිහාරසුත්‍රාන්තය එළවා මහාබෝධි නිදහය අභිධම්මයට නිදහයේ දැක් වූ බව යි. එසේ මෑ ශ්‍රාවණවාසී සුමනදෙව තෙරණුවන් විසින් ලොහප්‍රාසාදයෙහි සම්මන්ත්‍රණය දී අභිධම්මයට නාමයක් නිදහය එළ වූ බව යි. මෙතරම් තරල පාලිපාඨ දු වරදවාගෙන අභිධම්මය වැනි ගැඹුරු විෂයයක් විවේචන කෙරෙමින් ආධුනිකයන් විසින් වාදයෙහි හෙළිම බලවත් පරාධයෙකි.

අභිධම්මය පිළිබඳ ජේරවාද මතයට විරුද්ධ වූ බෞද්ධවිශ්වකෝෂයෙහි අභිධම්ම ලිපියෙහි දක්වන තවත් අදහස් කිහිපයක් මෙසේ ය:

iv "අභිධම්මය වැඩිහිටියේ සුත්‍රාන්තයෙහි දෙශනා කොට ඇති ධර්මය පැහැදිලි කිරීමට ගත්හා ලද උත්සාහයෙහි ප්‍රභවයක් වියයෙති"2

1. බෞද්ධ විශ්වකෝෂ 41 පිටුව, 2. අන්තර්ගතය - හෙළිමු 25 පිටුව.
3. බෞ වි කො. 63 පිටුව

- v “නිදෙසයන් පරිසරහිදමඟ්ගයන් පාලී අභිධම්ම භ්‍රෂ්ඨ සහ පහල විමට පලමුසුගයකට අගත් වෙයි”¹
- vi “මේ භ්‍රෂ්ඨ දෙකෙහි මෑ දේශනාව සම්පූර්ණයෙන් ආකූල යා”²
- vii “නිදෙසයන් බුදුදහමෙහි ඉපැරැණි කොටසට අගත් වන අවස්ථා පාරායණ වැනි ධර්ම කොටසයන්ට අභිධම්ම අපි විවරණ සපයන භ්‍රෂ්ඨයෝ යි”³ යනු යි.

අභිධම්මපිටකය පසුකලෙක දී සුත්‍රාන්තපිටකයට කරනලද අපිවිවරණයක් හේ ලියුම්කරු මහතා සලකන බව මෙයින් පෙනේ. ඒ අනුව නිදෙසයන් පරිසරහිදමඟ්ගයන් ඉපැරැණි අභිධම්ම අපිවිවරණ දෙක යි. අභිධම්මපිටකයට ගුරු වූයේ ද එ දෙක මෑ යි. ‘නිදෙසයන් පරිසරහිදමඟ්ගයන් පාලී අභිධම්ම භ්‍රෂ්ඨ සහ පහල විමට පලමු සුගයකට අගත් වෙති’ කියන්නේ එහෙයින් අභාග්‍රයකට මෙන් නිදෙසයන් මෑ ඒ මහතාට හරස් වෙයි. ධර්මසංඛ්‍යාණීයෙන් උභයපාද සමිත්තකට (26) නො අඩු ගණනක් ද විභවයෙන් උභයපාද සතලොස (17) කට නො අඩු ගණනක් ද නිදෙසයෙහි දක්නා ලැබේ. එ නැම බුද්ධිජයනනී ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාගත නිදෙසයෙහි පෙන්වා ඇත. මේ පාදයන් නිදෙසයට ඇතුළු වූ හේ නිකාය කීරීමේ දී පලමු නිගමනයන් වෙතත් කොට අපිකපායෙහි පිහිටි සොයන්නට සිදුවනු ඇත.

‘අභිධම්ම සුත්‍රාන්තයට කළ අපිවිවරණයෙකී’ යන විමනිය බොහෝ දෙනා තුළ පහල වෑ ඇත්තේ නිදෙසයන් පරිසරහිදමඟ්ගයන් අභිධම්ම භ්‍රෂ්ඨ දෙකක් හේ වරදවා ගැනීමෙන් විශාලයුතු යා. නිදෙසයන් පරිසරහිදමඟ්ගයන් තේරුම් ගැනීමට නො හැකි විම නිසා ඔවුන් මහ අවුලෙකා වැටී සිටුනා බව නම් පැහැදිලි යා. ‘මේ දෙකෙහි දේශනාව සම්පූර්ණයෙන් ආකූල යා’ යි කියන්නේ ද එහෙයින්. දහම් නග දතුචෝ නම් එහි කිසි අවුලක් නුදුටුවීරා හ.

නිදෙසයෙහි හෝ පරිසරහිදමඟ්ගයෙහි හෝ අභිධම්මලක්ෂණයක් එ දෙක පහල වූ තැන් පටන් මෙතෙක් එක ද අභිධම්මකයෙක් නො දුටුයේ යි. ධර්ම විසින් ගනුත් සුත්‍රාන්තයන් අභිධම්මයන් අතර කිසි වෙනසක් නැති වෙනස ඇත්තේ විභාගනයෙහි පමණි. සුත්‍රාන්ත සප්‍රදේශ කොට ද අභිධම්ම නිෂ්ප්‍රදේශ කොට ද විභවත වෙයි. එයින් ඒ ධර්මානිර්ණක ද ධර්ම විශේෂ ද විය සුත්‍රාන්තය ව්‍යවහාරදේශනා යා. අභිධම්මය පරමාපදේශනා යි. මේ වෙනස නො හැදින හෝ නො තකා හෝ අභිධම්ම විවේචනයට බැසීම අදුරෙහි අත ඔවුන් වැන්න නිදෙසයෙහිත් පරිසරහිදමඟ්ගයෙහිත් සප්‍රදේශ නග මිස නිෂ්ප්‍රදේශ නගයක් නො වේ.

ප්‍රථම සංඛිතියට පෙර මේ ද අපිකපායෙහි නිරාකාර ප්‍රශ්නයෙකි. එහෙත් අභිධම්ම නො වී ද? ‘අභිධම්ම ප්‍රථම සංඛිතියෙන් පෙර නො වී’ යයි කියන්නෝ අදත් ඇත. ඔවුන් අභිධම්මයෙහි පශ්චාත්කාලීනනය කීමට බුද්ධිසංඝ අටුවාවාටින් වහන්සේ ‘අභිධම්ම’ යඛදයට දැක්වූ නිරාකාරාභය ද වහල් කොට ගන්නා බව පෙනේ. අභිධම්ම යඛදයෙහි අරුත් දක්වන තෙරණුවෝ අත්භාලිනී නම් ධර්මසංඛ්‍යාණී අටුවායෙහි: “තත් අභිධම්මොති කෙනටෙඨන අභිධම්මො, ධර්මානිර්ණක ධර්මවිශේෂයෙහි. අනිර්ණ විශේෂත්වදීපකො හි එත් අභිසද්දො”⁴ එහි-

¹ බො. 2 කො. 66 9 වුව. ² අත්භාලිනී - හෙවිචු 2 පිටුව

අභිධම්ම යනු කවර අරුතෙකින් අභිධම්ම වෙයි යත්: ධර්මානිරූපක ධර්ම විශේෂාච්ඡේදනී. මෙහි 'අභි' ශබ්දය අනිරූපකවිශේෂාච්ඡේදක හෙයින්" යි කීනු පිත්තකොසි 'අභිධම්ම' යනු 'සුත්තනතාධිකා පාලි' සුත්තනතයට අභික වූ පාලි" යයි කියන ලදී. 'අභිධම්මය සුත්තනතයට පසු වූ ඇති වී යයි කියන්නන් අනිරූපක විශේෂ ශබ්දයට අලුත්-පසු වූ ඇති වූ යන අරුත් ගන්නා බව පෙනේ. ඒ අනුව 'අභිධම්ම' යනු 'අලුත් දහම' 'පසු වූ ඇති වූ දහම' නම් වෙයි. එහෙත් අනිරූපක විශේෂ ශබ්දයන්හි ඒ අරුත නො ලැබෙයි.

'අභිධම්ම' ශබ්දයට යථෝක්ත නිරුක්තිය වී හා වාච්ඛ්‍යාදී දැක්වුවෝ බුදුගොස් තෙරණුවෝ යි. එහි දී උත්ච්ඡන්දයේ දැක්වූ අරුත් මෑ ගනු මිස නමත් රිසියෙන අරුතක් ගැනීම නො මැනවි. නිරුක්තියට වඩා වාච්ඛ්‍යාදී බලවේ. අභිධම්ම ධර්මානිරූපක ධර්මවිශේෂ වන අයුරු ද පැහැදිලි ලෙස බුදුගොස් තෙරණුවෝ මෑ දක්වාලූහ. අපිදු එය වූලදී දැක්වීමහ.

'අභිධම්මපිටකය සමුදාහරිතීයාණයෙන් පසු ගතවීමේ කිහිපයක් තුළ අනුක්‍රමයෙන් වැඩිහිසේ යෑ' යි කියන්නෝ ද වෙති. ආචාර්ය කොගෙන් මිශුනෝ (KOGEN MIZUNO) 'ක්‍රි. පූ 3 වැනි සියවස්හි මධ්‍යභාගය පටන් ක්‍රියාත්මක වූ ආචාර්ය අභිධම්මයෙහි මූලාශ්‍රය සමාජිකය වූ කාලය' යේ කියයි. මේ වනාහි නාචන රහිත නිගමනයකි. කථාවනුප්‍රකාරණය මිස ත්‍රිපිටකයෙහි ඇතුළු වූ හිස අත් එක ද ග්‍රන්ථයක හෝ ඔවුන්ගේ විමතියට අදාළ කාලනීතියකට සත්‍ය සාධක දක්වීමෙහි බහු නො සමත් වෙති. කථාවනුප්‍රකාරණ පිළිබඳ පවත අවුරුද්ද ද ඉදුරා දක්වා ඇත. සෙසු තෙවලා දහම් රැසැලුණු අයුරු ද අවුරුද්ද එහි 'කථාවනුප්‍රකාරණ' බුදුරදුන් නැමු මානිකානග ගෙන මොග්ගලීපුත්තනියක තෙරණුවන් විසින් දැදිව දම්සෝ මහනිරිදුන් දවස දෙසින යෑ' යි දක්වා ඇත. ඉදින් විරුද්ධවාදීන් සිතන කියන පරිදි තෙවලායෙහි පාලි. නිකාය, පකරණ ග්‍රන්ථ ඒ ඒ යුගයන්හි වෙන් වෙන් කතුවරුන් විසින් නිපදවන ලද නම් ඔවුන්ගේ නම්ගොත් ඒවනසමය ආදී පවත් කථාවනුප්‍රකාරණයෙහි දැක් වූ හෙයින් අවුරු ආදුරන් විසින් නො දක්වා වලභාලත්තට හෙතු කීම? එසේ වලභාලු බවට සත්‍යසාධක දැක්විය හැකි ද? පෙළ බසත් දහම් නගත් නො දන හෝ වරදවා ගෙන හෝ එළවන මහාකල්පිත සාධක මගින් 'අර දහම් පැරැණි යෑ, මේ දහම් කොටස් අළුත් යෑ' යි කියනු මිස මෙතෙක් කිසි විවේකයෙක් සත්‍ය සාධක එළවා එය තර කිරීමට සමත් වූයේ නො වේ.

"නිකාය ග්‍රන්ථ අතුරෙහි මජ්ඣිම අබ්භුතනර දෙතිකාය පසු කලකට අගත් වේ යයි ද අභිධම්ම ගැන සඳහන් වන්නේ එ දෙක්හි පමණෙකැ" යි ද ආචාර්ය කොගෙන් මිශුනෝ මහතා බෞද්ධ විචාරකොෂයෙහි කියයි. කවර කලෙක කවුරුන් විසින් ද යනු නො කියයි. ද්විතීයසංඝිතියෙහි දී පෙළට ඇතුළු කරන ලද භෞටමුඛ, මධුර, මුණඛරාජ සුත්‍ර නිසා ආචාර්ය මිශුනෝට ඒ විමතිය පහළ වූයේ වන ඒ එක ද සුත්‍රයක් හෝ බුද්ධගාමින යේ දැක්වීමට සමහිතිකාරක තෙරවරුන් හෝ අවුරු ආදුරන් හෝ කිසි නැතක් දරා ඇද්ද? යථෝක්ත සුත්‍රයන්හි බුදුදහමින් බැහැර කිසිවක් නැත.

1. අභිධම්මමූලපිකා - මජ්ඣ. 12 පිටුව, 2. අළුතැලිනි ජදකසථා - හෙවිමු 2 පිටුව, 3. බෞ. වි. කොෂය 65 පිටුව 4. බෞ. වි. කො. 66 පිටුව

බුද්ධගම ශ්‍රාවකභාෂිත වුව ද එය පෙලට ඇතුළු කිරීම දිවමනු බුදුරජුන් හමුගෙහි මා සිදු වූයේ යි. සමබුද්ධපරිනිපාණයෙන් පසු වැ දේශිත වුව ද යථෝක්ත සුත්‍රයන් පෙලට ඇතුළු කිරීමට කිසි බාධාගෙන් නැත. එහෙත් ශ්‍රාවකභාෂිතයක් බුද්ධභාෂිතයක් දැක් වූ තැනෙක් නැත. එහාම අටුවා ඇදුරේ ඉඳුරා සඳහන් කෙරෙයි. උපහර මොහුපෙනමඤ්ච මෙයට හොඳ නිදසුනෙකි. එහි එන මහකසයින් තෙරණුවෝ බුදුරජුන්ගේ සමබුද්ධශ්‍රාවක කෙනෙකි. උදේනරජ සමබුද්ධ උපාසකයෙකි. අඵකථාගෙහි නො කියන ලද නම් ඒ කථාව ප්‍රථමසබ්බිතියෙහි සබ්බිත නො වී යැ යි කිසිලෙසකින් දත නො හෙයි. එහෙත් එහි එන පුවත සමබුද්ධපරිනිපාණයෙන් පසු සිදු වූ බවත් ද්විතීය සබ්බිතියෙහි දී පෙලට ඇතුළු කරනලද බවත් අටුවා ඇදුරේ හෙළි කෙරෙයි.¹ විතණි- වාදීන් සිතන කියන පරිදි පශ්චාත්කාලීන රචනා බුදුන් කෙරෙහි හෝ උත්වහන්සේගේ සම්පශ්‍රාවකයන් කෙරෙහි හෝ ආරෝපණය කිරීමට වැයමෙක් වී නම් නිතැනින් මා ප්‍රථමසබ්බිතියට ඇතුළුවෙහැකි වූ තුබුණු මොහුපෙනමඤ්ච ද්විතීයසබ්බිතියෙහි සබ්බිත වී යැ යි සඳහන් කරනු ඇද්ද?

මජ්ඣිම අබ්ද්ධකර දෙතිකායෙහි අභිධම්මය ගැන සඳහන් වීම ප්‍රමාණ කොටගෙන අභිධම්මපිටකය පශ්චාත්කාලීන රචනාවක් බව දැක්වීමට බෞද්ධ විශ්වකෝෂයෙහි ආචාර්ය ඔහුගේ යන්ත දරා ඇත.² එහෙත් අභිධම්මය ගැන සඳහන් සුත්‍ර දිවමනු බුදුරජුන්ගේ සමයට අයත් වීමෙන් ඒ මහතා අනාථ වෙයි. එමතු දු නො වෙයි, අභිධම්මපිටකයට ද ගුරු වූයේ ශ්‍රිය අදහන මහාතිද්දෙසගෙහි අබ්ද්ධකරතිකායානතගීත සුත්‍රයන් ගෙන් උද්ධාතපාඨ එකොළොස්ක (11) පමණ ද මජ්ඣිමනිකායානතගීත සුත්‍රයන්ගෙන් උද්ධාත පාඨ තෙළොස්ක (13) පමණ ද දක්නට ඇත.³ ප්‍රථමසබ්බිතී අවසන්හි මජ්ඣිමනිකාය සාරිසුත් තෙරණුවන්ගේ අතාවැසියනටත් අබ්ද්ධකර- තිකාය අනුරාථ තෙරණුවන්ටත් පැවැරූ බව සුමෙහලවිලාසිනී නම් දීඝ- තිකායට්ඨකථායෙහි සඳහන් වෙයි. ඕහුගේ මහතා සිතන පරිදි අභිධම් මපිටකයෙහි යටත්පිරිසෙයින් බිම්බසබ්බණිපසකරණය හෝ මජ්ඣිමනිකාය ටත් අබ්ද්ධකරතිකායටත් පැරණි වියසුතු ශ්‍රී නිද්දෙසය ඉතිදු පැරැණි වෙයි (ඕහුගේ මහත පරිදි) එයට ගුරු වූ හෙයින්. අභාග්‍යයකට මෙන් මජ්ඣිමනිකායාගත සුත්‍රපාඨ ද අබ්ද්ධකරතිකායාගත සුත්‍රපාඨ ද බිම්බසබ්බණි විහබ්ගපාඨ ද නිද්දෙසගෙහි නිර්දේශ වෙයි. මේ අවුලෙහි දී ඕහුගේ මහතාට සිදුවනුයේ විනයයෙහි⁴ අභිධම් සඳහන ගැන ඔලිබන්බර්ග් මහතා කී පරිදි ‘පසුකලෙක ඇතුළු කරන ලද’ යි කියා ලියූ ශ්‍රී යැමට යි. යථෝක්තා කුරුණු අනුව මජ්ඣිමනිකායෙහිත් අබ්ද්ධකරතිකායෙහිත් අභිධම්මය ගැන සඳහන ප්‍රමාණ කොට අභිධම්මයෙහි පශ්චාත්කාලීනතාව සනාථ කරන්නට යන්තෝ අනාථ වූ ඇදු වූයේය.

ත්‍රිපිටකයෙහි සුභ බෙදීම: ත්‍රිපිටක බුද්ධවචනය සුභ වශයෙන් බෙදන්නට යෑමෙන් විවේකයෝ මහ අවුලෙක පැටලී සිටිති. පාලි විසින් හෝ නිකාය විසින් හෝ පකරණ විසින් හෝ ගෙන අසුචල් පාලිය, නිකාය, පකරණය අනෙකට වඩා අළුත් යයි හෝ පැරැණි යයි හෝ කිවහැකි කිසි ප්‍රමාණයක් නැත. ශික්‍ෂා විසින් හෝ සුත්‍ර විසින් හෝ විභාග කරන්නෙක් ආග්‍යයෙන් පෙර පසු හෙද වෙන් කොට ගත හැකි. තෙවලා බුදු වදන් පිටකයෙහි සබ්බහ කරන ලද්දේ දේශිත පරිපාචය

1. පෙනවත්තීයකථා - හෙවිඞු. 106 පිටුව
 2. බෞ. වි. කොමස 66 පිටුව.
 3. ක්‍රිස්තු 17 වන ශතකයේ බුද්ධිමත්තේ මුද්‍රණය.
 4. පාලිසංස්කෘත - විලෙඛනසිකාපද

අනුව නො වූ ශ්‍රවණධාරණයෙහි පහසු පිණිස ස්වරූපසාමාන්‍ය අනුව යි. දේශනා අනුපිළිවෙල ගන්නා ලද නම් 'ධම්මවක්කපාවනතන' සූත්‍රය සම්ප්‍රක කළයුතු වන්නේ සච්චසංග්‍රහනයෙහි නො වූ දීඝනිකායෙහි ප්‍රථම සූත්‍රයාණ යෙහි ය. මේ බව නො සිතන ත්‍රිපිටක විවේචකයන් ප්‍රථම සම්මතියෙන් පසු වූ දේශන මුණ්ඩරාජ, කොටමුඛ, මධුර වැනි සූත්‍රයන්හි මූලා වූ අභිතුහනරනිකායත් මජ්ඣිමනිකායත් 'පඤ්චාත්කාලීන රචනා' යයි සිතනු විගහැකි යි. එහෙත් යථොක්ත සූත්‍ර එකක් හෝ ප්‍රථමසම්මතියෙන් පෙර දේශන වූ බව දැක්වීමට කිසි වෑයමක් සඵර්ච්චාදිහු කර නැත. සම්බුද්ධ පරිනිපාණයෙන් පසු දේශන කිසි දහමක් බුද්ධකාලය හා සම්බන්ධ කොට දක්වා ඇති බවක් සහෙතුක වූ කීමට මෙතෙක් කිසිදු විවේචකයෙක් සමත් නො වී.

ත්‍රිපිටකයෙහි යුග බෙදවුවත් පෙල බසත් දහමිහයන් නො දැන මූලා වූ හේ නම් පැහැදිලි වූ පෙනේ. අපදානපාලියෙහි නව්‍යානිය සනාථ කිරීමටත් එයින් මෑ 'පඤ්චාත්කාලීන රචනා බුදුරදුන් කෙරෙහි හෝ උන්-වහන්සේගේ සම්ප්‍රාචිකයන් කෙරෙහි හෝ ආරොපණය කිරීමට සඵර්ච්චාදිහු නැත් කොට ඇතැ' යි කීමටත් අහෙදු සාධකයේ බොහෝ උගතුන් ප්‍රමාණ කොට ගන්නා අපදාන ගාථාවක් මෙහි ලා තිදසුන් කල හැක්ක.

අපදානයෙහි:

“අභිධම්මනගඤ්ඤානං කථාවච්චුච්චසුද්ධියා
සබ්බසං විඤ්ඤාපෙඤ්ඤාන විහරාමි අනාසවො”

ගන්න නිසැකයෙන් මෑ කථාවච්චුච්චසුද්ධියා සදහන් කරතියි ද කථා-වච්චුච්චසුද්ධියා සච්චාදිත වූයේ මොහොලීපුත්තනිසස තෙරුන් විසින් වන බැවින් අපදානය අනන්ම වරට සකස් වූයේ නාතියසම්මතියෙහුන් පසු කලෙකැ යි ද කියන්නෝ ඇත. පුළෝකත ගාථායෙහි අරුත් විමසත් හොත් එයින් මොහොලීපුත්තනිසස තෙරණුවන් විසින් සච්චාදිත කථාවච්චුච්චසුද්ධියා සදහන් වන බවක් නිසැකයෙන් නවා සැකයෙහුදු ගත නො හෙයි. ඔවුන් ගාථායෙහි එන 'අභිධම්ම' ශබ්දයෙහින් 'කථාවච්චු' ශබ්දයෙහින් මූලා වූ හේ ය. අට්ඨකථායෙහි එන 'කථාවච්චුච්චසුද්ධියා' යන්නෙහි වඩාලා මෑ මූලා වන්නට ඇත. ගාථායෙහි අරුත් විමසන ලද නම් නගාගත් අභේදසාධකය ගැන සිතා නැගෙනු ඇත. 'කථාවච්චු' යනු කථාවච්චුච්චසුද්ධියා (මොහොලීපුත්තනිසස සච්චාදිත) යයි ගනුත් 'විසුද්ධියා' යන්නට කවර අරුතක් ගනී දැ යි නො දනුමින. එයින් 'කථාවච්චුච්චසුද්ධියායෙහි ශෝඛනයක් අදහස් කෙරේ' යයි නො කිව මැහැවි.

පුළෝකත ගාථායෙන් මනනානිපුත්‍ර පුණ්ණ තෙරණුවෝ: 'අභිධම්මනග දන්නා මම (දශ) කථාවසතු විශුද්ධියෙන් හැමදෙනාහට විඤ්ඤාන කොට අනාසුච වූ වෙසෙමි" යි කියති. උන්වහන්සේ දශකථාවසතුයෙහි ලා සප්ත විශුද්ධින් ද සප්ත විශුද්ධියෙහි ලා දශකථාවසතුන් ද දේශනා කරන ධර්මකපික තෙරකෙනතුන් වශයෙන් හැමදෙනා කෙරෙහි ප්‍රකාශයට පත්වූහ. රථවිනික සූත්‍රයෙහි¹ එය පැහැදිලි ලෙස දැක්වෙයි. කථාවසතු විශුද්ධිය අට්ඨකථායෙහි විසාර කොට ඇත. බුදුරදුන් හමුයෙහි ධර්මකපික භික්ෂුන් අතුරෙහි අගනැත් ලද පුණ්ණතෙරණුවන්ගේ අපදානයට බුදුන් පිරිනිව් හවුරුදු දෙසියසතිස (236) කට පසු සච්චාදිත ශ්‍රවණයක් සම්බන්ධ කිරීම සිහි ඇතියකු විසින්

1. මජ්ඣිමනිකාය 2. පපඤ්ඤාදහි, රථවිනිකසුත්තවණ්ණනා - කෙළිමු 2-131 පිටුව

කරනු ඇද්ද? මෙතරම් සුළු කරණු පවා වරදවා ගනුවන්ගේ සුභ බෙදීම් කථා ප්‍රතිභා විරහිත ප්‍රලාප පමණි. තෙවලා බුදුදහමට ඉන් වන හානි නැත ද? ආධුනිකයන්ට නම් මහත් හානි වෙයි. දහමිහි සැක දහවන හෙයිනි.

ප්‍රථමසම්මතියෙන් පෙර අභිධම්මය නොවී' යයි කියන්නෝ සහෙතුක වෑ එය තර කිරීමට නො හමන් වෙති. ඔහු මෑ විනයපිටකයන් සුත්‍රානන්තපිට-යන් ප්‍රථමසම්මතියෙහි සම්මත වූ බව පිළිගනිති. විනයයෙහි දු සුත්‍රානන්ත-යෙහි දු නොයෙක් නැත අභිධම්මය ගැන සදහන් වෙයි. පලමු ද එබදු කිහිපනැතක් දක්වාලුමක. එ ද මෙහි ලා ගන්නේ යෑ තවද,

පෘථිවිකයපාලියෙහි: “අනාපතති න විවණ්ණභුකාමො, ඉඛස තාව ආට්‍රිසො සුත්තනතං වා ගාථායො වා අභිධම්මං වා පරිපාපුණංසු, පච්ඡාපි විනයං පරිපාපුණ්ණසීති භණ්ති.”¹ යන පාඨයෙහි අභිධම්මය සදහන් වෙයි. ඔල්බන්බර්ග් මහතා සිතන පරිදි ‘අභිධම්මං’ යනු පසුකලෙකැ ඇතුළු කරන ලදැ යි පිළිගත නො හැකි යෑ. ශික්ෂා පැනවීම හෝ වෙනස් කිරීම ශ්‍රාවකවිෂය නො වෙයි. බුදුන්බුදුන්ගේ සම්මතයට බුදුරජුන්ගෙන් ලද අවසරය ද ප්‍රථමසම්මතියෙහි දී ප්‍රතික්ෂේප කරන ලදී. ශ්‍රාවකයන් ශික්ෂා පැනවූ හෝ වෙනස් කල බවට වෙනත් සාධක ද නො ලැබෙයි

මහාවග්ගපාලියෙහි: “පඤ්චති භික්ඛවෙ අඛෙගති සමනනාගතෙන භික්ඛුනා න උපසම්පාදෙනබ්බං න තිස්සයො දුතබ්බො න සාමණෙරො උපට්ඨාපෙනබ්බො, න පටිබලො හොති අනෙතවාසිං වා සද්ධිවිහාරිං වා ආභිසමාචාරිකාය සික්ඛාය සික්ඛාපෙනුං, ආදිබුභවචරිය කාය සික්ඛාය විනෙචුං, අභිධම්මෙ විනෙචුං, අභිවිනයෙ විනෙචුං, උපානනං දිට්ඨිගතං ධම්මනො විවෙචෙනුං.”² යන පාඨය එයි. මෙහි දැක්වෙන සේ උපසපත් කරන, තිස දෙන, හෙරණුන්ගෙන් උවටාන් ගන්නා ආවායඝී උපාධාරායයන් කෙරෙහි අවශ්‍යයෙන් තිබියයුතු අධිග අතුරෙහි අනෙතවාසි-කයා හෝ සද්ධිවිහාරිකා හෝ අභිධම්මයෙහි වින්යනය කරන්නට ප්‍රතිබල වීම ද එකෙකි. “අභිධම්මෙති භාමරුපපරිචේදෙ” යි අභිධම්ම යනු භාමරුපපරිචේද බව එහි අට්ඨකථායෙහි එයි නාමරුපපරිචේද යනු අභිධම්මයෙහි පයඝායනාමයෙකි.

මජ්ඣිමනිකායෙහි: මහාගොසිඛසුත්‍රයෙහි “ඤා භික්ඛු අභිධම්මකථං කථෙන්නති” ආදීන් අභිධම්මය පිළිබඳ සදහන පලමු දක්වුමක එහි මෑ ගුලිඝාගාති සුත්‍රයෙහි “ආරඤ්ඤකෙනහාට්‍රිසො භික්ඛුනා අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ යොගො කරණීතො.”³ යන පාඨයෙහි අභිධම්මය දැක්වෙයි. “අභිධම්මෙ අභිවිනයෙති අභිධම්මපිටකෙ වෙච විනයපිටකෙ ච”⁴ යි. ‘අභිධම්ම’ යනු අභිධම්මපිටකය බව අච්ඡාදකයෙහි පැහැදිලි වෑ එයි.

අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤා තෙරණුවන්ගේ බෑනුණුවෝ - මනනානිපුත්‍ර පුණ්ණ තෙරණුවෝ සම්බුදුරජුන් හමුයෙහි ධම්මකපික භික්ෂුන් අතුරෙහි අගනැත් ලදහ. අභිකුභතරණිකායෙහි එතදග්‍රපාලියෙහි උන්වහන්සේගේ නම සදහන් වෙයි මෙහි ‘ධම්මකපික’ යනු ආභිධම්මික යන අච්ඡාදකයෙහි යොදනලද වෙයි.

1. පෘථිවිකයපාලි - විලෙඛන සික්ඛාපද 2. මහාවග්ගපාලි - ජමු 160 පිටුව
3. මජ්ඣිමනිකාය ගුලිඝාගාතිසුත්ත - ඤා. 2-107 පිටුව
4. පඤ්ඤාදකි ගුලිඝාගාතිසුත්තවණ්ණනා.

පුණ්ණිකප්පදානගෙහි: “අභිධම්මනගඤ්ඤානං” යනුවෙන් තමන් අභිධම්මනගඤ (අභිධම්මනග දන්තා) බව තෙරණුවෝ මෑ පවසති එයින් උත්ඵකන්තේ ධම්මකපික වූහ. “අභිධම්මකො ඵච ධම්මකපිකො” යන අපිකපා සමග ද එය සාසාදෙයි. මැණිමනිකාගෙහි ‘රථචිතීන’ සුත්‍රයෙන් එය තවද තහවුරු වෙයි.

මහානිද්දෙසගෙහි උඤ්ඤානපාඨ දක්වා ඇති අසුරාද මෙහි දී සලකනු වටී. සුත්‍රකතීපාතගෙහි අට්ඨකවග්ගොට අපි නිදේශ කරන පිණිස දහම් ගෙනෙවි සාරිසුත් තෙරණුවන් විසින් සම්බුදුරජුන් ධර්මාන කල්හි මෑ මහානිද්දෙසග දෙශිත යා. එහි නුත්පිටකගෙහි නොසෙක් නැතින් උඤ්ඤාන නොසෙක් පාඨ දක්නට ඇත. ඔවුනතුරෙහි ධම්මසබ්බසංඝපාඨ සවිස්ස (26) කට නො අඩු සබ්බසංඝපාඨ ද විහබ්බපාඨ සතලොස (17) කට නො අඩු සබ්බසංඝපාඨ ද වෙයි. එහෙම මහානිද්දෙස වුඤ්ඤානනී ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාධිකා- ගෙහි දක්වා ඇත. එහි පාඨනිදේශගෙහි දු විශෙෂයෙක් වෙයි. සුත්‍රානත- ගෙන් හා විනයෙන් උඤ්ඤානපාඨ නිදේශ කිරීමෙහි දී “තෙනාහ හභවා” යනුවෙන් එය මුදුන් වදල හේ දක්වති. එහෙත් අභිධම්මපාඨ නිදේශගෙහි දී එය වදල කෙනකුත් සදහන් නො කෙරෙහි. අභිධම්මෙහි වෘචනාමායීය සාරිසුත් තෙරණුවන් සතු වීම මෑ එහේ සදහන් නො කිරීමට හෙතු වී. “අභිධම්ම වෘචනාමග්ගො නාම සාරිපුත්තතෙරපාඨවො” යි අත්සාලිති- ගෙහි කියන ලදී.¹ මෙහෙයින් බලත් මෑ “ප්‍රථමසබ්බිතීතීගෙන් පෙර අභිධම්ම නො වී” යනු ප්‍රතිඝා: රභිත වෑ බිද වෑටෙන නැතෙකි.

අභිධම්මය ප්‍රථමසබ්බිතීතීගෙහි සබ්බිතීන නො වී ද?

ප්‍රථමසබ්බිතීතීගට පෙර අභිධම්මය පෑවැති බවට කරුණු පලමු දක්වුමක. එයින් එය සබ්බිතීතීගෙහි ඇතුළු නො වන්නට කිසි කරුණක් නැත. පඤ්ඤානිකකනිකකගෙහි “හන්ද මගං ආවුසො ධම්මඤ්ඤා විනයඤ්ඤා සබ්බසංඝපාඨ”² යන තන්හි ධම්මවිනය මිස අභිධම්මය වෙන් කොට නො දැක්වීම ප්‍රථමසබ්බිතීතීගෙහි අභිධම්මය සබ්බිතීන නො වී යයි කීමට එක් හේතුවක් ලෙස ගන්නා බව පෙනේ. පඤ්ඤානිකකනිකකය ප්‍රථමසබ්බිතීතීග පිළිබඳ සංකීර්ණ වෘත්තීවක් පමණි. එහි අභිධම්මය පමණක් නො වෑ අභිවිනය ගැන ද සදහනෙක් නැත. ‘ධම්මවිනය’ යනු ත්‍රිපිටකගෙහි නොසෙක් විශාලත්‍රමයන් අතුරෙහි එක් ක්‍රමයෙකි. ධම්මවිනය ගත්කලා තෙවලා මුදුන්දන් එහි ඇතුළු වෑ යිවී. සුත්‍රානතගෙන් වෙන් කොට දැක්වුවමනා තන්හි මිස අන් තන්හි ‘අභිධම්ම’ යයි වෙසෙසා කිවයුතු නො වෙයි. සුත්‍රානත අභිධම්ම දෙක්හි මෑ සාමාන්‍ය සංඥාව ‘ධම්ම’ හෙයිනි.

‘ධම්ම’ ශබ්දයෙහි අභිධම්මය සබ්බුහ නො වෙති’යි හඬුන් ‘විනය, ශබ්දයෙහි අභිවිනය ද සබ්බුහ නොවෙති’යි ගත යුතු වෙයි. එවිට බැකික හා පරිවාර හා මෙ දෙක ද ප්‍රථම සබ්බිතීතීගෙන් බැහැර කරන්නට සිදු වෙයි පරිවාරය තිබියේවා, ඇතිසමාචාරික ශික්ෂා සබ්බුහය වූ වුලලවග්ග මහ වග්ග සබ්බසංඝපාඨ බැකිකය ප්‍රථම සබ්බිතීතීගෙහි සබ්බිතීන නො වී යයි කියමෝ ද? බැකිකශික්ෂා විහබ්බශික්ෂාවනට පලමු පනවන ලද වෙයි එසේත් එය අවශ්‍යගෙන් සබ්බිතීන විය යුතු බව පිළිගත යුතු යා. වෙසෙසා නො දැක්වූ අභිවිනය ‘විනය’ ශබ්දයෙහි මෑ ඇතුළු වෑ යිවියේ යි. ‘විනය’ ශබ්දයෙහි ‘භිවිනය සබ්බුහ වන්නා හේ ‘ධම්ම’ ශබ්දයෙහි ‘අභිධම්ම’ ද සබ්බුහ වෙයි. එයින් පඤ්ඤානිකකනිකකගෙහි අභිධම්මය වෙසෙසා නො දැක්වීම ප්‍රථම සබ්බිතීතීගෙහි අභිධම්මය සබ්බිතීන නො වී යයි කීමට කරුණක් නො වේ.

¹ අත්සාලිති - හිදානනා, 14 පිටුව ² වුලලවග්ගපාද - 369 පිටුව

ප්‍රථමසඛිතියෙහි දී අභිධම්මපිටකය පැවැරුණු පුද්ගලයකු සඳහන් නොවීම ද එය එහි සඳහිත නො වී යයි කීමට ගත්තා තවත් හෙතුවක් බව පෙනේ. සඛිතියකාරක මහරහතුන් වහන්සේ විනයපිටකය උපාලි තෙරණුවනටත් දීඝනිකාය අනදතෙරණුවනටත් මජ්ඣිමනිකාය සාරියුත්තෙරණුවනටත් අනාවැසියනටත් සංයුත්තනිකාය මහසුත්තෙරණුවනටත් අභිභූතකරනිකාය අනුරුඬි තෙරණුවනටත් පැවැරූ බව සුමඛගලවිලාසිනී දීඝනිකායට්ඨකථායෙහි¹ දැක්වෙයි. අභිධම්මපිටකය පැවැරුණු වෙන මෑ පුද්ගලයකු සඳහන් නො වෙයි. එහෙත් අභිධර්මය සඛිතියට නඟා පත්සියක් මහරහතුන් වහන්සේ සජ්ඣායනා කළ බව² “පඤ්චාදරහන්තකතාති සජ්ඣායමකංසු”³ යි එහි මෑ දැක්වෙයි. අත්භාලිනී-ධම්මසඛගණී අට්ඨකථා-යෙහි සාරියුත්ත මහරහතුන් වහන්සේ පටන් අභිධම්මපිටකය පවත්වා ගෙන ආ ඇදුරුපරපුර තාතීයසඛිතීය හිමි කොට නම් වශයෙන් දක්වා ඇත.⁴

ප්‍රථමසඛිතියෙහි සඛිතිය වූ අභිධම්මපිටකය පවත්වාගෙන ඊමේ භාරය කිසි පුද්ගලයකුට නො පැවරීමට ද හෙතුවක් විය යුතුය. අභිධම්මපිටකය පමණක් නො වූ සුත්‍රාන්තයෙහි බුද්ධකනිකාය භාරය පැවැරුණු කෙනෙක් ද සඳහන් නො වෙති. නිකාය පස මෑ සඛිතියට නැඟු බව පඤ්චාදරහන්තකතායෙහි දැක්වෙයි⁵ අභිධම්මපිටකයත් බුද්ධකනිකායත් එහි දී කිසිවකුට භාර නො කිරීමට හෙතු කිම?

ප්‍රථමසඛිතියෙහි දී පුද්ගලයනට නොපවරනලද බොහෝ දහම් කොටස් බුදුරජුන් හමුයෙහි මෑ සඛිතිය වූ වෙන වෙන මෑ හදාරාගෙන ආ බවට නිදසුන් ත්‍රිපිටකයෙහි මෑ ඇත. බුද්ධකතායෙන් සත්වැනි වහා දම්සෙනෙවි සාරියුත්ත මහරහතුන් වහන්සේ අභිධම්මය වාචනාමාගීයට නඟා උත්වහන්සේ ගේ පත්සියක් අනාවැසියනට හැදුරවූහ.⁶ බුද්ධකනිකායෙහි ඇතුළු වූ සිවුනොහිදෙදස හා පටිසම්බද්ධමග්ග හා මෙදෙක ද සාරියුත්ත තෙරණුවන්ගේ මෑ දේශනා යි. එ ද උත්වහන්සේ ගේ අනාවැසියන් කෙරෙහි පවත්නට ඇත. සොණකුට්ඨකණ්ණ තෙරණුවන් මහකසයින් තෙරණුවන් වෙත සුත්‍රාන්තනිකාය හදුල බව සොණ තෙරුන්ගේ වතෙහි එයි. ධම්මපදය එකල වෙන මෑ ධම්මසඛග්‍රහයක් ගේ හදුල බව පෙනේ. V කසුප් රජ ද එබව ධම්මපියාඅටුවාගැටපදයෙහි: “බුදුන් සදස් මෙතියර දෙශනා ධම්මපද නම් යි වෙන් කොට හජාරන බැවින්”⁷ යි සඳහන් කරයි. ථෙරගාථා ආදී අන් තන්හිදු ධම්මපද ගාථා දක්නා ලැබෙනුයේ එය වෙන මෑ ධම්මසඛග්‍රහයක් වශයෙන් පඨනපාඨනෙහි පැවැති නිසා යයි සාලකිය යුතු ය. ආරම්භයෙහි පටන් බුද්ධචරිතය හා සමග ජාතකදේශනා සම්බන්ධ වූ පවති. ශාන්තාශාසනාඛග අතුරෙහි ජාතක ද එකෙකි. පසුකලෙකා ජාතක හාණක නමින් වෙන මෑ දේශකගණයෙක් ද හමුවෙයි. සංඤ්චිකාප ආදියෙහි දක්නා පැරැණි සෙල් කැටයම් භාරතීය ජනයා ජාතක කථා කෙරෙහි දක්වූ සාලකිල්ලට දෙග් දෙයි. සම්බුද්ධචරිතීචාණයෙන් පලමු මෑ ජාතකදේශනාත් වෙන මෑ සඛිතිය වූ පැවැති බව දකියුතු ය.

මෙසෙසින් බලත් මෑ ප්‍රථමසඛිතියෙහි දී පුද්ගලයනට නො පැවැරූ ධම්මසඛග්‍රහයන් අතුරෙහි වැඩි කොටසක් සම්බුද්ධචරිතීචාණයෙන් පලමු මෑ සඛිතිය වූ යම් යම් පුද්ගලයන් භාරයේ පැවැති බව පිළිගැනීමට කරුණු

1 සුමඛගලවිලාසිනී - ස ස. 11 පිටුව 2. සුමඛගලවිලාසිනී - ස ස. 11 පිටුව.
 3. අත්භාලිනී - නිදහසථා. 4. මුලච්චනපොළොවපඤ්චාදරහන්තකතාය, සෑස. 371 පිටුව.
 5. ධම්මපියා අටුවා ගැටපද - හි. හි. ජයතිලක, 19 පිටුව

ඇත. පුද්ගලයන්ට පවරන ලද දිශනිකායාදී නිකාය සතර සඛිනියට පළමු සඛිතානිත වෑ පැවැති බවක් හෝ පුද්ගලයන්ට පැවැරී තුබුණ බවක් හෝ නො පෙනේ. විනයයෙහි උදෙසා පවරා පනත ශික්ෂා භාර හෙර්ග සඛිතානිත වෑ තුබුණු බවට ද කරුණු නො පෙනේ. ප්‍රථම සඛිනියෙහි දී ශික්ෂා පිළිවෙලින් සුත්‍ර පිළිවෙලින් හෙත සඛිතානිත කරන ලද්දේත් සඛිනි අවසන් සි පුද්ගලයන්ට පවරන ලද්දේත් එයට පෙර සඛිතානිත නො වූත් පුද්ගලයන්ට නො පවරන ලද්දවූත් ධර්මවිනය යයි සිතිය යුතු ය. සම්බුදුරජන් හමුගෙහි නග්‍රහණය කොට වැවනාමානියට නගන ලදු වෑ ආර්යන් තෙරණුවන්ගේ අනවැසියන් අත පැවැති අභිධර්මපිටකය අත් කිසිවකුට පැවැරිය යුතු නො වේ. එහෙත් ජේරානුමනී සදහා සඛිනියට නගන ලද්දේ ය. අට්ඨකථායෙහි සඛිතානිත කල බව පමණක් දක්වා පැවැරූ පුද්ගලයන් සදහන් නො කිරීමට හේතු වූයේ මේ කරුණ යැයි දන්වනු ලැබේ.

ද්විතීයසඛිනියෙහි දී සත්තෙන් බැහැර කරන ලද වජ්ජිකුක්ඛන් විසින් පිහිටුවා ගත්තා ලද මහාසඛිනික නිකායවාසීන් අභිධර්මප්‍රකරණ සහ නො පිළිගත් බව දීපවංසයෙහි දක්වෙයි. එසින් එද ස්වර්ණකුක්ඛන් කෙරෙහි අභිධර්මප්‍රකරණ සහ තුබුණු බව කියාලෙයි, ද්විතීයසඛිනියට රැස් වූ තෙර-වරුන් අතුරෙහි අට නමක් බුදුරජන්ගේ සම්බුද්ධාලයෙහි යි. සඛිතස්වර-සබ්බකම් මහරහතුන් වහන්සේ උපගපත් එක්සියවිසිවත් ඇති වූහ. එවිට යටත් පිරිසෙයින් උත්වහන්සේ ජනමයෙන් එක්සියසැලී (140) වත් පිරි සිටිය යුතු ය. බුදුන් පිරිනිවි සියක් වන හවුරුද්දෙහි සඛිතානිතානිත කරන ලද බැවින් සබ්බකම් තෙරණුවන්ට බුදුන් ප්‍රත්‍යක්ෂයෙහි සතලීස් වසන් ගෙවී ඇත. උත්වහන්සේ ධර්මාණ්ඩාගාරික අනෙද තෙරණුවන්ගේ සද්ධිවිහාරික වෙයි. ප්‍රථමසඛිනි පවත් මැනවින් දැන සිටියහ. අභිධර්මපිටකය ප්‍රථම සඛිනියෙහි සඛිනිත නො වී නම් ද්විතීය සඛිනියට නො ගනු ඇත.

ධම්මසඛිතණී සංඛේප

සප්තප්‍රකරණයන් අතුරෙහි පළමු වෑන්න ධම්මසඛිතණීප්‍රකරණ නම්. 'ධම්මසඛිතණී' යනු ධර්මසඛිතානිත යන අර්ථ ඇත්තේ යි. සුමංගලච්චාසිනියෙහි එය 'ධම්මසඛිතක' යි නම් කොට ඇත.¹ මෙහිලා වෙදනා, සංඥ, සංඝකාර, විඤන සඛිතානිත වතුර්විධ නාමසංකතපයාපනන වෑ විතතානිත විසින් පෙළෙහි අං ආර්යාදී සපහත් (56) ධර්මයෝ යැ පෙළෙහි නො එතුදු සෙව්-පනක විසින් හත්තාලද ජන්දදී නවධර්මයෝ යැයි පන්සැටක් (65) පමණ වූ නාමධර්මයෝ ද වතුර්විධගුණරූප යැ තෙවිසි උපාදයරූප යැයි සත්විසි වැදුරුම් වූ භූතොපාදයරූපයෝ ද යන නාමරූපධර්මයෝ සඛිතානිත වෙයි.

ධම්මසඛිතණීප්‍රකරණයෙහි විතතවිහකති යැ රූපවිහකති යැ නිකෙප-රාශි යැ අඤ්චාඛාර යැ යි විහකති (විහාන) සතරකි. සතර භූමියෙහි වූ එකුත් අනු විතතයන්ගේ විහානෙ විතතවිහකති නමු. විතතානපාදකාණි යනුද එයට නම්. එ ද මාතෘකා පදහාජතිය විසින් ද්විවිධ වෙයි.

මාතෘකා: අභිධර්මමාතෘකා යැ සුත්‍රානුමාතෘකා යැ යි මාතෘකා ද්විවිධ යි. එහි පරිච්ඡේද පහලොසෙකි. කුලලත්‍රිකාදී විසින් ආරබ්ධ දෙවිසි ත්‍රිකමාතෘකා එක් පරිච්ඡේදයෙකි. ද්විකමාතෘකා තුදෙකි. එහි 'හෙතු ධම්මා න හෙතු ධම්මා' ආදී ද්වික සයෙක් භුක්ඛ විසින් ද අභි විසින් ද අනෙහා'නා

1. සුමංගලච්චාසිනි - සං. 12 පිටුව.

සමබක බැවින් කලාප සෙයින් සිවියේ 'හෙතුගොව්‍යක' යයි කියනු ලැබෙයි. ඉක්බිති 'සප්තවයා ධර්මා අප්තවයා ධර්මා' ආදී අනෙකුත් සමබක නො වූ ද්වික සතෙක් ද්වික සාමාන්‍යයෙන් ගෙන වෙන් වෙන් වූ ගොව්‍යක අතුරෙහි තබන ලද වන බැවින් ද මහනතර ද්විකයට වඩා කුඩා වූ බැවින් ද 'චූලනතර ද්වික' නම් වෙයි. අනතුරු වූ ආසුර, සංයෝජන, ග්‍රහණ, ඕස, යෝග, නිවරණ, පරාමයී යන එකෙකි ගොව්‍යකයෙහි ද්වික සය බැගින් කියන ලද වෙයි. ඉක්බිති 'සාරමණා ධර්මා' ආදීන් ආරබ්ධ තුළත් ද්විකයෙක් 'මහනතරද්වික' නම් වෙයි. තදනතර වූ 'උපාදානා ධර්මා' ආදී ද්වික සයෙක් 'උපාදානගොව්‍යක' නමුදු 'කිලෙසා ධර්මා' ආදී ද්වික අටෙක් 'කිලෙස-ගොව්‍යක' නමුදු වෙයි. ඉක්බිති 'දක්ඛනෙන පභාතබ්බා' ආදී අටලොස් ද්විකයෙක් අභිධම්මානාකා අවසන්ති ස්ථාපිත වන බැවින් පිටසිදුක නම් වෙයි. 'විජ්ජාභාගිනො ධර්මා' ආදී දෙසැලීස් ද්විකයන්ගේ සබ්බභග සුත්‍රානන්තමානාකා නමු. මෙසේ විතතවිභකතිමානාකා පසලොස් පරිච්ඡේද-යෙකින් සමන්විත වේ.

සප්තදෙශ නිෂ්ප්‍රදෙශ විසිතුදු මානාකා ද්විවිධ වෙයි. උද්දිභවධම්මයන් අතුරෙහි ත්‍රික නවයෙක් ද ද්වික එක්සැත්තැවෙක් දැ යි අභිතිධම්ම කෙනෙක් සප්තදෙශ රූපාරූපධම්මයන් ගන්නා ලද බැවින් සප්තදෙශ වෙයි. ත්‍රිකයන් අතුරෙහි: වේදනා ත්‍රික යැ විතකීත්‍රික යැ ප්‍රිතිත්‍රික යැ උපපන්නත්‍රික යැ අභිතත්‍රික යැ ආලම්බනත්‍රික සතර යැ යන නවත්‍රිකයෝ සප්තදෙශයෝ යි. ද්විකධම්මයන් අතුරෙහි හෙතුගොව්‍යකය පටන් උපාදානගොව්‍යකය හිමි කොට ඇති නව ගොව්‍යකයෙහි අවසන් තුන් තුන් ද්වික විසින් සත්විසි ද්විකයෝ යැ කෙලෙසගොව්‍යකයෙහි අවසන් සතර ද්විකයෝ යැ "විතතවිජ්ජා-සුතනා ධර්මා විතතසම්පසුතනා ධර්මා, විතතසංසරිතා ධර්මා විතතවිසංසරිතා ධර්මා" යන මහනතර ද්වික දෙක යැ, දෙසැලීස් සුත්‍රාන්ත ද්විකයන් අතුරෙහි අභිවචන, ප්‍රඥපති, නිරුකති, නාමරූප යන මේ සතර ද්විකයන් තබා අටකින් ද්විකයෝ යැ යන මොහු සප්තදෙශ වෙයි. අවශේෂධම්මයෝ නිෂ්ප්‍රදෙශ වෙත්.

පදගාජනිය: මානාකාවට අනතුරු වූ මානාකායෙහි සබ්බභගිත ධම්මයන් ප්‍රභේද විසින් දක්වන්නට පදගාජනිය එයි. පදගාජනී තීර්දෙශයෙහි ධම්මවචනාභවාර යැ සබ්බභවාර යැ සුඤ්ඤතවාර යැ යි තුන් මහාභවාරයෙක් වෙයි. ධම්මවචනාභවාරය උදෙසා නිද්දෙස විසින් ද්විවිධ යැ. උදෙසයෙහි පුච්ඡා යැ සමයනිද්දෙස යැ ධම්මද්දෙස යැ අපපණා යැ යි පරිච්ඡේද සතරෙකි. එහි "කතමෙ ධර්මා කුසලා" යනු පුච්ඡා යැ "සසම්මි සමයෙ කාමාවචරං - පෙ-තසම්මි සමයෙ" යනු සමයනිද්දෙස යැ, "එසොහා හොති-පෙ-අවිකෙඛපො හොති" යනු ධම්මද්දෙස යැ. "යෙ වා පන තසම්මි සමයෙ අඤ්ඤපි අභි පච්චිකමුප්පන්නා අරුපිනො ධර්මා, ඉමෙ ධර්මා කුසලා" යනු අපපණා යි.

උදෙසයට අනතුරු වූ තීර්දෙශය එයි. එ ද උදෙසය තෙයින් මැ පුච්ඡා යැ සමයනිද්දෙස යැ ධම්මනිද්දෙස යැ අපපණා යැ යි පරිච්ඡේද සතරෙකින් සුකත වෙයි. මෙහි දී උද්දිභව පරොපණණාස ධම්මයන් එකක් එකක් ගෙන විභාග කෙරෙත්. එහි තුන් කරුණෙකින් විභාගය ද සතර කරුණෙකින් භානානිය ද දෙනැහකි අපර දීපනා ද වෙයි.

විශාලය වනාහි ව්‍යාජන යැ උපසගී යැ අභි යැ යන තුන් කරුණින් වෙයි. “කොටො, කුණකා, කුණකානතං” ආදී තන්හි ව්‍යාජන විසිනුදු “වාරො, විවාරො, අනුවාරො, උපවිවාරො” ආදී තන්හි උපසගී විසිනුදු ‘පණ්ඩිවං, කොසලං, නෙපුඤ්ඤං, වෙහව්‍යා, විතතා, උපපරිකඛා’ ආදී තන්හි අභි විසිනුදු විභක්ත වෙයි.

නාමනාමය නාම යැ ලක්ෂණ යැ කාත්‍ය යැ ප්‍රතික්ෂේප යැ යන සතර සැටියෙන් වෙයි එහි “කතමො තසමිං සමයෙ බ්‍යාපාදො හොති යො තසමිං සමයෙ දොසො දුස්සනා” යන මෙහි ‘බ්‍යාපාද’ යනුත් ‘දොස’ යනුත් ක්‍රොධ මැ යි. වෙනස නමින් පමණි. මෙහෙයින් “නාමනාමනාමය” දනුනු යැ රාශ්‍යඵලයෙන් හඳුන් රූප වෙදනා සඤ්ඤා සංඛාර විඤ්ඤාණ යන පඤ්ච-සකකියෝ මැ එක් මැ සකකි වෙයි. එතෙකුදු වත් රූප රූප්‍යන ලක්ෂණ ද වෙදනා වෙදසිත ලක්ෂණ ද සඤ්ඤා සඤ්ඤානන ලක්ෂණ ද වෙනතා වෙනසිත ලක්ෂණ ද විඤ්ඤාණ විජානන ලක්ෂණ ද යි ලක්ෂණ විසින් වෙනයි. මේ ‘ලක්ෂණනාමනාම’ යි. “විතතා, රො, සමච්චා, නා, ඉධ හිකුචු අනුප්‍යානානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්‍යාදාය -පෙ- විතතං පහණ්ඨාති පදහති” යන මෙහි එක් මැ විශ්චිත කාත්‍ය විසින් සතර නැතෙක ආයෝ යි. මේ ක්‍යාත්‍යනාමනාම යි. වතතා, රො, අසඤ්ඤා, කොධගරුතා, හ සඤ්ඤා-ගරුතා, මකඤ්ඤා, හ සඤ්ඤාගරුතා, ලාභගරුතා, හ සඤ්ඤාගරුතා, සකකාරගරුතා, හ සඤ්ඤාගරුතා යන මෙහි ප්‍රතික්ෂේප විසින් නාමනාමය වෙයි.

අපරදීපනා යනු පුනපුනා කීම යි එය පදසැව විසින් හෝ දුභිකරණ විසින් හෝ කරනු ලැබෙයි. “එසො චුසනා සච්චුසනා සමච්චුසිතතං” ආදී තන්හි හෙයින් ව්‍යාජන වශයෙන් හෝ උපසගී වශයෙන් හෝ අභි වශයෙන් හෝ කරන පුනරුක්තිය පදසැව නම. “ආච්චො, ආච්චො, හනො, හනො” ආදී විසින් අරුත් දැකි කරන පිණිස තබන පුනරුක්තිය දෘඪි කුරණ නමි.

ධම්මච්චානවාරොච අනතුරු වැ “තසමිං ඛො පන සමයෙ වතතා, රො, ඛකා, හොනති” ආදීන් සඤ්ඤාචාරය එයි. එය උදෙසා යැ නිදෙස යැ පවතිදෙස යැ යි ත්‍රිවිධ වෙයි. “තසමිං ඛො පන සමයෙ වතතා, රො, ඛකා, හොනති” යනු උදෙසා යි. “කතමො තසමිං සමයෙ වතතා, රො, ඛකා, හොනති” ආදිය නිදෙස යි. “කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛකො” ආදිය පවතිදෙස යි. කොඛකාචාර යනුද මෙයට නමෙකි.

ඉක්ඛිති “තසමිං ඛොපන සමයෙ ධම්මා, හොනති” ආදීන් සුඤ්ඤාච-චාරය එයි. එද උදෙසා නිදෙස විසින් ද්විවිධ යැ. එහි “ධම්මා, හොනති” ආදී සුචිති උදෙසායෙක් ඇත. උදෙසායට අනතුරු වැ එකෙකි උද්දො-ධම්මෙක් නිර්දොස කරනලද වෙයි. විතතාඛන විසින් උපදනා පරොපණ්ණාය ධම්මෙන් සත්‍ය පුද්ගලාදී භාව ශුන්‍ය වැ ධම්මානුදී බැවින් කියන ලද හෙයින් මේ ශුන්‍යතවාර නමි වෙයි.

මෙතෙකින් දක්වන ලද්දේ ප්‍රථම මහාකුශල විතතයෙහි ධම්මච්චුස වන අසුරු යැ. සෙසු විතතයෙහි දු මෙ හයින් මැ යථායොග සෙයින් ධම්මච්චුස වන සේ දනුනුයුතුය.

භූමිහෙදයෙන් විතතය වතුර්විධ වෙයි. කෘමි:වවර, රූප:වවර, අරූප:වවර, ලොකුතතර විසිනි. එහි කෘමි:වවරය කුශල, අකුශල, විපාක, ක්‍රියා විසින් වතුර්විධ ය. රූප:රූප විතතයේ කුශල, විපාක, ක්‍රියා විසින් ත්‍රිවිධ වෙති. ලොකුතතර ක්‍රියා විතතයේත් නැත. ප්‍රහෙද විසින් කෘමි:වවරයෙහි කුශල අවෙක, අකුශල දෙලොසෙක, කුශලවිපාක සොළොසෙක, අකුශලවිපාක සතෙක, ක්‍රියා එකොලොසෙකි. රූප:වවරයෙහි කුශල පසෙක, විපාක පසෙක, ක්‍රියා පසෙකි. අරූප:වවරයෙහි කුශල සතරෙක, විපාක සතරෙක, ක්‍රියා සතරෙකි. ලොකුතතරයෙහි කුශල (මාගී) සතරෙක, විපාක (එල) සතරෙකි. මෙහැම සිත් එකුත් අනුවෙකි.

අකුශල විතතය ලොහමූල, දෙසමූල, මොහමූල විසින් ත්‍රිවිධ ය. එහි ලොහමූලය දිට්ඨි, මාන, සංඛාර විසින් ප්‍රහෙද වෙයි. කෘමි:වවර සහෙකුක කුශල විපාක ක්‍රියාවෝ වෙදනා, ඤාණ, සංඛාර විසින් ප්‍රහෙද වෙයි. රූප:වවරකුශල විපාක ක්‍රියාවෝ ධ්‍යානාඛ්‍ය විසින් ප්‍රහෙද වෙති. ලොකුතතරවිතතය පඤ්ච ධ්‍යානාඛ්‍ය විසිනුදු සතර ප්‍රතිපදා විසිනුදු තුන් විමොක්ඛ විසිනුදු විසි මහගය විසිනුදු විභාග කරන ලද වෙයි.

කුශල අකුශල අව්‍යාකෘත විසිනුදු විතතය ත්‍රිවිධ වෙයි. කුශල:කුශලයෝ ප්‍රසිද්ධිය. මෙහි අව්‍යාකෘත යනු විපාක ක්‍රියාවනට නමෙකි. විතකුපාද කෘණ්ඩය වාචනාමාගීයෙහි ආ පමණින් සාතිරෙක බණවර සයෙකි.

රූපවිභක්ති: විතතවිභක්තියට අනතුරු වූ රූපවිභක්තිය එයි. 'රූපකණ්ඩ' යනුද එයට නමෙකි. එද උදෙස නිදෙස විසින් ද්‍රව්‍යවිධ ය. උදෙසයෙහි එකවිධරූප පටන් එකාදශවිධරූප තෙක් රූපවිභක්තියට සමුහ කොට එකක දුක ආදී විසින් මානාකා නබන ලදු. එකකසමුහයෙහි ලා තෙසාලීඪ් පද කෙතෙක් උද්දීවෙගහ. ඔවුනතුරෙහි පශ්චිමපදත්‍රය මානාකා-මුක්ත වෙයි. සෙසු සාලීඪ් පදයෝ මානාකාගතයෝ යි.

ද්‍රව්‍යවිභක්තියෙහි ද්‍රව්‍ය රූප එක්සිය සතරෙකි. ඔවුනතුරෙහි අනෙහා'නා අසමක ද්‍රව්‍යවිභක්තිය තුළසක් ගෙන 'ප්‍රතිණීකද්‍රව්‍ය' නමින් ආදියෙහි නබන ලද ය. ඉක්බිති වසතු අවසතු විමසනුවට පැවැති පස්විසි ද්‍රව්‍යයක් ගෙන 'වසතුද්‍රව්‍ය' නමින් ද ආලම්බන අනාලම්බන විමසනුවට පැවැති පස්විසි ද්‍රව්‍යයක් ගෙන 'ආලම්බනද්‍රව්‍ය' නමින් ද ආයතන අනා-යතන විමසනුවට පැවැති දස ද්‍රව්‍යයක් ගෙන 'ආයතනද්‍රව්‍ය' නමින් ද ධාතු අධාතු විමසනුවට පැවැති දස ද්‍රව්‍යයක් ගෙන 'ධාතුද්‍රව්‍ය' නමින් ද ඉන්ද්‍රිය අතින්ද්‍රිය විමසනුවට පැවැති අට ද්‍රව්‍යයක් ගෙන 'ඉන්ද්‍රියද්‍රව්‍ය' නමින් ද සුක්කමාසුක්කමරූප විමසනුවට පැවැති දෙලොස් ද්‍රව්‍යයක් ගෙන 'සුක්කම-රූපද්‍රව්‍ය' නමින් ද නබන ලද වෙති.

තෘතීයසමුහයෙහි එක්සිය තුනක් ත්‍රිකරූපයෝ වෙති. ඔහු ප්‍රතිණීක-ද්‍රව්‍ය සමුහයෙහි කියන ලද ආධ්‍යාතමිකද්‍රව්‍ය ගෙන සෙසු ද්‍රව්‍යවිභක්තියත් හා සමග යෝගයෙන් සමුහ කරන ලද්දහු ය. එහි අධ්‍යාතමිකද්‍රව්‍ය සෙසු ප්‍රතිණීකද්‍රව්‍ය තෙලෙස හා සමග යෙදීමෙන් තෙලෙස ප්‍රතිණීකත්‍රිකයෝ කියන ලදහ. මෙසෙයින් මෑ වසතු, ආලම්බන, ආයතන, ධාතු, ඉන්ද්‍රිය, සුක්කමරූප යන ද්‍රව්‍යවිභක්තියන් ද වෙන වෙන ගෙන ඔවුන් හා සමග ආධ්‍යාතමිකද්‍රව්‍යය යෙදීමෙන් පස්විසි වසතුත්‍රිකයෝ යැ පස්විසි ආලම්බන-ත්‍රිකයෝ යැ දස ආයතනත්‍රිකයෝ යැ දස ධාතුත්‍රිකයෝ යැ අට ඉන්ද්‍රිය-ත්‍රිකයෝ යැ, ආදශ සුක්කමරූපත්‍රිකයෝ යැ යන එක්සිය තුනක් ප්‍රහෙද වූ ත්‍රිකරූපසමුහය දක්වන ලද වෙයි.

වතුඒකඛත්‍රහයෙහි දෙවිසි වතුපකයෙක් එයි. එ ද ප්‍රකීර්ණදාකරුප-
යන්ගේ යෝගයෙන් මෑ සඛත්‍රහ කරන ලද්දේ ය. ප්‍රකීර්ණදාකරුපඛත්‍රහ-
යෙහි ආදි තුන් දාකරුපයෙහි එකෙකි දාකරුපයක් ගෙන පස් පස් දාකරුපයන් හා
සමග යෝගයෙන් ආදියෙහි පසලොස් වතුපකයෙක් තබන ලද ය. ඉක්බිති
පවිසදාකරුපය ගෙන ඉන්ද්‍රිය, මහාභූත දාකරුපයන් හා යෝගයෙන් වතුපක
දෙකක් ද ඉන්ද්‍රියදාකරුපය ගෙන ඔලාරික, දුර දාකරුපයන් හා යෝගයෙන් වතුපක
දෙකක් ද මහාභූතදාකරුපය ගෙන ඔලාරික දුර දාකරුපයන් හා යෝගයෙන්
වතුපක දෙකක් දැයි වතුපක සයෙක් සඛත්‍රහ කරන ලද ය. අවසන්හි
දිව්භ, සුභ, මුභ, විඤ්ඤාන වතුපකය හා සමග වතුපක දෙවිස්සෙක් වෙයි.

තදනනතර වෑ පඤ්චකයෙහි පටන් එකාදක සඛත්‍රහය තෙක් අභිප්‍ර වෑ
එයි. උදෙසායට ඉක්බිති නිදෙසයෙහි ලා උද්දිට්ටරුප එකක් පාසා විභාග
කොට දක්වනු ලැබේ. රූපවිභකතිය වෑවනා මාගීයෙහි ආ පමණින්
සාතිරෙක දෙබණ්ඩරෙක් වෙයි. මෙතෙකින් මාතෘකායෙහි “කුසලා ධම්මා,
අකුසලා ධම්මා අව්‍යාකතා ධම්මා”යි කීයන ලද කුසලත්‍රිකය විභාග කරන
ලද වෙයි. සෙසු ත්‍රිකදාකරුපය ධම්මයන්ගේ විභාගය ද මෙහෙයි. විභාග කරන
හොත් ඒ ඉතා මහත් වන බැවින් එය තබා නොනතරයෙකින් උන්ගේ
විභාග කරනු වට රූපවිභකතියට අනතුරු වෑ නික්‍ෂෙපරාශි ආරබ්ධ යි.

නික්‍ෂෙපරාශි: නික්‍ෂෙපකාණ්ඩය යනුද නික්‍ෂෙපරාශියට නමෙකි. ඒ වනාහි
මාතෘකායෙහි ආ ත්‍රික දාකරුපය ධම්මයන් ගෙන නොනතර-
යෙකින් කෙරෙන විභාගයෙකි. මූල විසින් සකක විසින් දාර විසින් භූමි
විසින් අභි විසින් ධම්ම විසින් නාම විසින් ලිඛිත විසින් නික්‍ෂෙප කොට (බහාලා)
දෙසන ලද බැවින් මේ නික්‍ෂෙපරාශි නම් වෙයි. කුසලත්‍රිකය සෙසින් විභාග
කරත් මෑ ඉතා මහත් වන බැවින් විහාර විභාගය නික්‍ෂිප්‍යා කොට (තබා)
නොනතරයෙකින් විභාග කරන ලද වන බැවින් නික්‍ෂෙපරාශි නම් වෙති ද
යෙහි. වෑවනා මාගීයෙහි ආ පමණින් නික්‍ෂෙපකාණ්ඩය බණ්ඩර තුනෙකි.

අභිකප්‍යාණ්ඩ: නික්‍ෂෙපකාණ්ඩයට අනතුරු වෑ ධම්මයෙහි අනේඛාර
විසින් කල දේශනාව අභිකප්‍යාණ්ඩ නම් වෙයි.
'අනුඛාර' යනුද මෙයට මෑ නමෙකි. 'කුසලත්‍රිකය' පටන් 'සරණදාකරුපය'
හිමි කොට මාතෘකායෙහි ආ සියලු ත්‍රික දාකරුපයන් ගේ අභි උඛාරණ
කොට මෙහි තබන ලද ය. අභිකප්‍යාණ්ඩය දම්සෙතෙවි සැරිසුත්
තෙරණුවන් විසින් දේශන ය. තෙරණුවෝ 'නික්‍ෂෙපකාණ්ඩයෙහි
අනේඛාර සලකනු නො හැකි, තමන් වහන්සේගේ සද්ධිවිභාගිකයක්හට
අභිකප්‍යාණ්ඩය වදලහ'යි ගෙති. මේ අදහස මහඅටුවාහි ප්‍රතික්‍ෂිප්‍යා ය.
'අභිකප්‍යාණ්ඩය මුදුරුදන් විසින් මෑ දේශන ය' යනු මහඅටුවාහි පිළිගත්
මතය යි. අභිධම්මය ශ්‍රාවකවිභාග නොවෑ මුද්ධවිභාග බවත් සැරිසුත් තෙරණු-
වන් ස්වකීය සද්ධිවිභාගිකයා මුදුරුදන් වෙතෑ පෑමිණ වූ කල්හි උන්වහන්සේ
විසින් මෑ අභිකප්‍යාණ්ඩය දෙසන ලද බවත් මහ අටුවාහි ආ සේ මුදුසොස්
තෙරණුවෝ අනුසංලිඛිතයෙහි දක්වති. වෑවනා මාගීයෙහි ආ පමණින්
අභිකප්‍යාණ්ඩය බණ්ඩර දෙකෙකි. මෙසෙසින් සියලු ධම්මසඛකණ්ඩප-
කරණය තෙලෙස් බණ්ඩරෙකින් සමන්විත වේ.

සවිචාරත්‍රප්‍යා: අභිධම්මපිටකයෙහි විභවභාදි ඡවිප්‍රකරණය මෑ ධම්මසඛකණ්ඩ
නග අනු වෑ විභාග කරනලද වෙයි. එයින් ධම්මසඛකණ්ඩප-
කරණය එ හැමට මූලාශ්‍රය වූයේ අභිධම්මපිටකය පුරා පෑතිරු සිටි. ධම්ම-
සඛකණ්ඩයට අභිකප්‍යාණ්ඩය මුදුසොස් තෙරණුවන් විසින් ලියනලද

‘අත්සාලිනී’ නම් අධ්‍යාපනවක් ද එහි ලිපිකාරී පද වර්ණනා කෙරෙහි ‘අනන්‍ය’ නම් තෙර කෙනෙකුන් විසින් කරන ලද ‘අභිධම්මචූලටීකා’ නම් ලිපිකාරී පදවර්ණනාවක් ද එහි ‘ධම්මපාල’ නම් තෙර කෙනෙකුන්ගේ කාර්යකාරී සාමාජිකයන් කණ්ඩායමක් ද ඇත. පත්වැනි කපුල් (බු. ව. 1445-1455) රජු විසින් කරන ලද අභිධම්මව්‍යාපනයක් ගැන එරජුගේ අගයනීය සෙලලීපියෙහි සඳහන් වෙයි. සිම්බලිනී මිහිඳු (බු. ව. 1491-1507) රජු විසින් සිත්සාමව්‍යාපි ‘ධම්මමිත්ත’ නම් තෙර කෙනෙකුන් ලවා අභිධම්මවර්ණනාවක් කරවන ලද්දේ මහාවංශයෙහි සඳහන් වෙයි.¹ මේ ව්‍යාපනය දෙක දැන් නාමයෙන් වැ පවතී.

‘අත්සාලිනී’ අටුවාව බුදුගොස් තෙරණුවන් විසින් ලබකාමනියට පලමු දඹදිවිහි දී මෑ කරන ලද බව මහාවංශයෙහි දැක්වෙයි.² එහෙත් මෙකල විද්‍යාත ‘අත්සාලිනිය’ ලක්දිව මහාවිහාරයෙහි දී ලියන ලද්දෙකි. “අගමෙත්ථ සබ්බෙපො වින්ධායො පන විසුඤ්චියෙක චුත්තනගෙණෙව වෙදිතබ්බො”³ “අගමෙත්ථ සබ්බෙපො, වින්ධායො පන සමන්තපාසාදි-කායං චුත්තනා”⁴. ආදීන් එහි ‘විසුඤ්චියෙක’ ද ‘සමන්තපාසාදිකාව’ ද නිර්දේශය. ලක්දිවට පැමිණ උත්තරයෙහි ලියු පලමු වන ග්‍රන්ථය ‘විසුඤ්චියෙක’ බව ප්‍රකටය. ‘සමන්තපාසාදිකා’ විනයධ්‍යානව සිරිතිවංශ මහානාම (බු. ව. 950-972) රජුගේ එක්විසි වන වර්ෂයෙහි ලියා නිමවන ලද්දෙකි ‘අත්සාලිනිය’ ඉන් පසු ලියා යුතු වෙයි. දඹදිවිහි දී ලියු අත්සාලිනිය යළි මෙහි දී සකසා ලියු හේ ද සිතියැහෙයි. ආචාර්යවරුද අතුරෙහි ‘රෙවත’ තෙරණුවන්ගේ මත ද එහි දක්නා හෙයිනි. ‘ඉදං අමි-කථාමුත්තකා ආචරියොනං මතං න පෞනිකං ආරතො දට්ඨබ්බො”⁵ යන තන්හි “ආචරියොනං මතං” යනු රෙවතචාර්යවරුන්ගේ මතය බව ‘අභිධම්මචූලටීකා’ යෙහි දැක්වෙයි.⁶ මෙහි රෙවතචාර්යවරුන් නම් දඹදිව බෝමැඩ වෙහෙර වැඩ විසු බුදුගොස් තෙරණුවන්ගේ ආදරු තෙරණුවෝ යි.

‘අභිධම්මචූලටීකා’ ලියු ‘අනන්‍ය’ තෙරණුවෝ දඹදෙණියේ දෙවැනි පැරැකුම්බා (බු. ව. 1779-1814) රජු දවස විසු ‘අනන්‍ය වහරතන’ තෙරණුවෝ යයි කෙනෙක් සිතයි. ඒ හො මැනැවි. චූලටීකාකාර ‘අනන්‍ය’ තෙරණුවෝ වූ කලී රූපසිඤ්ඤා කණ්ඩායම ‘දිපඛකර චූඤ්චිය’ තෙරණුවනට ආදරු වූ ‘තමිපඤ්ඤාඤ්ඤා’ යනුවෙන් පසස්තා ලද ‘අනන්‍ය’ තෙරණුවෝ යි. ඔබ ‘ධම්මමිත්ත’ නම් තෙර කෙනෙකුන්ගේ අගයනීය ‘අත්සාලිනී ලිපිකාරී පදවර්ණනා’ ලියන ලද බව ග්‍රන්ථයෙහි සඳහන් කෙරෙයි. සිම්බලිනී මිහිඳු (බු. ව. 1491-1507) රජුගේ ආරාධනයෙන් අභිධම්මවර්ණනාවක් කල ‘සිත්සාමව්‍යාපි ධම්මමිත්ත’ තෙරණුවෝ ද මුත් වහන්සේ මෑ විශ්‍යාහෙයි. ‘විසුඤ්චියෙක’ ලිපිමට ‘බදරතිත්ථ ධම්මපාල’ තෙරණුවනට ආරාධනා කල ‘දසානාග’ තෙරණුවෝ ද ‘ධම්මමිත්ත’ තෙරණුවනට සමකාලීන වෙත්.

1. ම. ව. 52 පරි. 35 කථා
2. ම. ව. 37 පරි. 225. කථා
3. අස. 612 පිටුව
4. අස. 108 පිටුව
5. අස. 115 පිටුව.
6. මු. ව. 85 පිටුව

ධම්මසංඝයාණි බුද්ධචර්යාවේ අනුචාරය: ලබ්ධාබ්‍යොදානිමණ්ඩලය විසින් 2500 බුද්ධචර්යාවේ නිමිත්තෙන් ආරම්භ කල බුද්ධචර්යාවක්‍රීඩා ශ්‍රී ලංකා රජයේ සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුග්‍රහයෙන් මෙහි පළවෙයි. පාඨශාලාවකදී සිංහල තල්පත් පිටපත් හා මුද්‍රිත පිටපත් මරලම (බුරුම) ජට්ඨකවිනිතියෙන් යොධිත පොත සියම් රට මුද්‍රිත පොත එංගලන්තයේ පාලිපොත් සමාගමෙහි (PTS) මුද්‍රණය අවුවා වීකා හා සමග සහයෙහි විසදායාපාඨ අධ්‍යාපිත වශයෙන් දක්වන ලදී. අනුචාරයෙහි දී අභිධම්ම පාරිභාෂික වචනානුකූල ප්‍රමුඛතාවය දෙන ලද්දේ ය. පරමාණුධම්ම ව්‍යාඛ්‍යා භෙසින් පය්‍යිය වචනානුකූල අනුමතවර්තනාවට අවකාශ නො තබනු සඳහා යි. දුර්ගමයානුකූල අනුමත ප්‍රකට කරනු පිණිස පය්‍යියානු වරහන් තුළ යොදා ඇත. අනුමතකතිය පිණිස පාලියට අතිරේක වූ අනු-කථායෙන් ගන්තාලද ව්‍යාඛ්‍යාන ද වරහන් තුළ දක්වන ලද්දේ යි. මේ උදර කාය්‍යියෙහි සහාය වූ ක්‍රීඩාකරුවාදක මණ්ඩලය ද ලබ්ධා බ්‍යොදානි මණ්ඩලය ද ශ්‍රී ලබ්ධා රජය හා එහි සංස්කෘතික දෙපාර්තමේන්තුවේ නිලධාරී මණ්ඩලය ද සවදේශීය මුද්‍රණාලයෙහි කාය්‍යිය මණ්ඩලය ද සුධිත්තේ පාසල මට්ටම ලක්විත සුත්තාන.

සියලු සත්‍යයන් නිදසුන් වෙන්වා!

කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර

1972. 12. 30
 ක්‍රීඩාකරු,
 මහානායක වාරිකාරාමය,
 විජේරාම මාවත,
 කොළඹ 7.

සමෛකනනිරූපණය

ABBREVIATIONS

සිඉ.	1.	—	බෙන්තර සඳානිකා සංවිතර ඉදුණය, 1929.
සිඉ.	2.	—	ප්‍රිපාද ඉදුණය
සිඉ.	3.	—	හේවාචිතාරණ ඉදුණය, 1953
සා.		—	සාමකබරඉද්දිත පොත.
මජ්ඣ.		—	මජ්ඣිමනිකායානිකායා පොත
පච්.		—	පරමානන්දවිහාර පුස්තකාල පොත.
අසා.		—	අනුසංචිතී, ධම්මසංඛතනී අට්ඨකපා.
PTS.		—	Pali Text Society - Dhammasanganippakarana
හේවච්චි.		—	හේවාචිතාරණ ඉදුණය.
ධස.		—	ධම්මාරාම සංඝකරණය.
සද්දස.		—	සද්දසවිමල සංඝකරණය.
බෞ. ඒ. කො.		—	බෞද්ධවිච්චිකොෂ - ENCYCLOPAEDIA OF BUDDHISM VOL. i
ම. ව.		—	මහාවංස.
ඉ. ටී.		—	අභිධම්මවූලපීඨා.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALA CHARACTERS.

VOWELS

ආ ආඨ ඉ ඉඨ ඊ ඊඨ උ උඨ ඌ ඌඨ

CONSONANTS

	කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඛ්kha	ඝ්gha	ඛ්ඛkha	ඝ්ඝgha
	චca	ඡcha	ජja	ඣcha	ඤña	ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña
	ටta	ඵtha	ඳda	ඳ්dha	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña
	තta	ඵtha	දda	ධdha	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña
	පpa	ඵpha	ඛba	ඞbha	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña
යya	රra	ලla	චva	සsa	හha	ලla	ඞ්ඞña	ඞ්ඞña

කka	කාkā	කීki	කීkī	කුku	කුkū	කෙke	කෙkē
ඛkha	ඛාkhā	ඛිkhi	ඛිkhī	ඛුkhu	ඛුkhū	ඛෙkhe	ඛෙkhe
ගga	ගාgā	ගීgi	ගීgī	ගුgu	ගුgū	ගෙge	ගෙgē

Conjunct - Consonants

කකkka	කඛkkha	කඝkgha	කඛ්kkha	කඝ්kgha	කඛ්ඛkkha	කඝ්ඝkgha	කඛ්ඛ්kkha	කඝ්ඝ්kgha
චචcca	චඡcca	චජcca	චඣcca	චඤcca	චඞcca	චඞ්cca	චඞ්ඞcca	චඞ්ඞcca
ටටtta	ටඵtta	ටඳtta	ටඳ්tta	ටඞ්tta	ටඞ්ඞtta	ටඞ්ඞtta	ටඞ්ඞtta	ටඞ්ඞtta
තතtta	තඵtta	තදtta	තඞ්tta	තඞ්ඞtta	තඞ්ඞtta	තඞ්ඞtta	තඞ්ඞtta	තඞ්ඞtta
පපppa	පඵppa	පඛppa	පඞ්ppa	පඞ්ඞppa	පඞ්ඞppa	පඞ්ඞppa	පඞ්ඞppa	පඞ්ඞppa
යyya	රrra	ලllā	චvā	සsā	හhā	ලllā	ඞ්ඞñā	ඞ්ඞñā

ධම්මසංගහණිපපකරණං

විසයසූචි

විසයා	මානිකා	පිට්ඨකං
		1-24
අභිධම්මමානිකා	...	1- 18
නිකමානිකා	...	2- 6
හෙතුගොච්ඡකං	...	6
චුලුනතරදුකං	...	6- 8
ආසවගොච්ඡකං	...	8
සංයෝජනගොච්ඡකං	...	8
ගජ්ඣගොච්ඡකං	...	10
බ්බගොච්ඡකං	...	10
යෝගගොච්ඡකං	...	10- 12
නීවරණගොච්ඡකං	...	12
පරාමාසගොච්ඡකං	...	12
මහනතරදුකං	...	14
උපාදානගොච්ඡකං	...	14- 16
කිලෙසගොච්ඡකං	...	16
පිට්ඨිදුකං	...	16- 18
සුභතනනමානිකා	...	20- 24

මානිකාං නිවර්තනං.

විනතුපපාදකණ්ඩං

26-254

කාමාවච්චර අධිමනාවිනතානි	...	26- 72
සධමං විනතං	...	26- 64
පදභාජනියං	...	26- 42
කොට්ඨාසව්‍යාපරා	...	44- 60
සුඤ්ඤානව්‍යාපරා	...	60- 64
දුකියං විනතං	...	64
කතියං විනතං	...	64- 66
චතුස්ථං විනතං	...	66
පඤ්චමං විනතං	...	66- 70
ඡව්ඨං විනතං	...	70
සත්තමං විනතං	...	70- 72
අධිමං විනතං	...	72
රූපාවච්චර ඤාසලවිනතං	...	74-118
චතුක්කනසො	...	74- 78
පඤ්චකනසො	...	78- 84
චතසොසො පථිපද	...	84- 86

විෂයය	පිටුවකිකය
වත්තාරී ආරම්භණය	86- 88
සොලසකඩතතුකය	88- 94
අවර්කසිණය සොලසකඩතතුකය	94
අභිභාගතනානි	96-118
අභිභාගතන වතසොයා පරිපද	96- 98
,, දො ආරම්භණය	98
,, අවර්කඩතතුකය	100-102
ඉදමපි අවර්කඩතතුකය	104
වතසොයා පරිපද	104-106
දො ආරම්භණය	106-108
අපරමපි අවර්කඩතතුකය	108-112
ඉදමපි අවර්කඩතතුකය	112
ඉමියපි අභිභාගතනානි සොලසකඩතතුකය	112-114
ඉමියපි නිණි විමොකයානි සොලසකඩතතුකය	114
වත්තාරී බුගමවිභාරජකියානානි සොලසකඩතතුකය	114-118
අසුභජකියානානි සොලසකඩතතුකය	118
අරුපාවචර කුසලය	120
වත්තාරී අරුපජකියානානි සොලසකඩතතුකය	120
නෙකුමක කුසලය	120-126
කාමාවචරකුසලය	1201-22
රුපාවචරකුසලය	122
අරුපාවචරකුසලය	124-126
ලොකුතනරවිභාගය	126-158
සුද්ධිකපරිපද	126-148
සුඤ්ඤකය	148
සුඤ්ඤතමුලක පරිපද	148-150
අපාණිතිතය	150
අපාණිතිතමුලක පරිපද	152
විසති මහානාය	154
අභිපති පඨමො මහො	154-156
දුතියො මහො	156
තතියො මහො	156
වතුපෙඨො මහො	156-158
දමාදස අකුසලවිභාගය	158-182
අව්‍යාකතවිපාකවිභාගය	182-244
කුසලවිපාකය පඤ්චවිඤ්ඤණය	182-190
කුසලවිපාකය මහොධාතු	190-194
කුසලවිපාකය මහොවිඤ්ඤණධාතු සොමනසසහගතය	194-198

විසයා	පිටප්පට්ඨකං
කුසලවිපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛායහතතා	198-202
අට්ඨමහාවිපාකා ...	204
රූපාවච්චරවිපාකා ...	204
අරූපාවච්චරවිපාකා ...	206-208
ලොකුතතරවිපාකා ...	208-240
සුඤ්ඤිකපට්ඨපද	208-210
සුඤ්ඤික සුඤ්ඤානං	210-212
සුඤ්ඤානපට්ඨපද	212-216
සුඤ්ඤික අපපණ්ණිතං	216-218
අපපණ්ණිතපට්ඨපද	218-220
විසතිමහානතා	222
ඡන්දගීපනෙය්‍ය සුඤ්ඤිකපට්ඨපද	222-226
ඡන්දගීපනෙය්‍ය සුඤ්ඤිකසුඤ්ඤානං	226-228
පඨමමග්ගවිපාකො	228-238
දුතීය, තතීය, චතුස්ථමග්ගවිපාකා	238-240
අකුසලවිපාකපඤ්චවිඤ්ඤාණාති	240-242
අකුසලවිපාකා මනෝධාතු ...	242-244
අකුසලවිපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු	244
කීරියා මනෝධාතු ...	246
කීරියා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සහතතා	246-248
කීරියා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛායහතතා	250
කාමාවච්චරකීරියා ...	250-252
රූපාවච්චරකීරියා ...	252
අරූපාවච්චරකීරියා ...	252-254

රූපකණ්ඩං

256-380

මහකං	මංඤ්ඤානං	256-276
මහකං ...	...	256
දුකාභි	...	256-262
පකිණ්ණකදුකං	...	256-258
මජ්ඣදුකං	...	258
ආරම්මණදුකං	...	258
ආයතනදුකං	...	260
ධාතුදුකං	...	260
ඉජ්ජිගදුකං	...	260
සුමුමිරූපදුකං	...	262
තිකාභි	...	262-270
පකිණ්ණකතිකං	...	262-264
මජ්ඣතිකං	...	264-266
ආරම්මණතිකං	...	266

XLIV ගිවිසිමකරණයේ පවසන රහස්

විෂයසූචි

විෂයය			පිටුවක
ආයතනිකය	...	...	266-268
ධාතුකය	...	...	268
ඉන්ද්‍රියකය	...	...	268
සුමුම්ප්‍රාපකය	...	...	268-270
මනුෂ්‍යය	...	...	272-274
පඤ්චකය	...	...	274
ජනකය	...	...	276
සත්‍යකය	...	...	276
අවිකය	...	...	276
නවකය	...	...	276
දසකය	...	...	276
එකදසකය	...	...	276
		රූපවිභවනී	278-280
එකකවිද්දසය	...	...	278
දුකවිද්දසය	...	...	278-280
පකිණ්ණකදුකය	...	...	278-312
මන්දුකය	...	...	312
ආරම්භකදුකය	...	...	312-314
ආයතනකදුකය	...	...	314-316
ධාතුකය	...	...	316-318
ඉන්ද්‍රියකය	...	...	318-320
සුමුම්ප්‍රාපකය	...	...	320-326
නිකවිද්දසය	...	...	326-354
පකිණ්ණකනිකය	...	...	326-334
මන්දුකනිකය	...	...	334-336
ආරම්භකනිකය	...	...	336-338
ආයතනකනිකය	...	...	338-340
ධාතුකනිකය	...	...	342-344
ඉන්ද්‍රියකනිකය	...	...	344-346
සුමුම්ප්‍රාපකනිකය	...	...	346-354
මනුෂ්‍යය	...	...	354-374
පඤ්චකය	...	...	374-376
ජනකය	...	...	376
සත්‍යකය	...	...	376
අවිකය	...	...	376

ධම්මසංහිතයේ පාඨකරණ.

විෂයසූචි XLV

විෂය:		පිටපටක:
කවචක.	...	878
දසක.	...	878
එකොදසක.	...	878-898

නිකෙඛපකණ්ඩ.

380-498

නික.	...	880-498
දසක.	...	400-498
හෙතුගොව්ඡක.	...	400-410
චූලනකරදුක.	...	410-416
ආසවගොව්ඡක.	...	416-420
සංයෝජනගොව්ඡක.	...	420-430
ගක්ඛගොව්ඡක.	...	430-436
ඕසගොව්ඡක.	...	436
යොගගොව්ඡක.	...	436
නිවරණගොව්ඡක.	..	436-444
පරාමිතගොව්ඡක.	..	444-446
මහනකරදුක.	...	446-452
උපාදානගොව්ඡක.	...	452-456
කිලෙසගොව්ඡක.	...	458-468
පිට්ඨිදුක.	...	468-478
සුභතභ්‍යමංචික.	...	478-498

අට්ඨකපාකණ්ඩ.

500-561

නික.	...	500-516
හෙතුගොව්ඡක.	...	516-520
චූලනකරදුක.	...	520-522
ආසවගොව්ඡක.	...	522-524
සංයෝජනගොව්ඡක.	...	524-528
ගක්ඛගොව්ඡක.	...	528-532
ඕසගොව්ඡක.	...	532
යොගගොව්ඡක.	...	532
නිවරණගොව්ඡක.	...	532-534
පරාමිතගොව්ඡක.	...	536-538
මහනකරදුක.	...	538-542
උපාදානගොව්ඡක.	...	544-546
කිලෙසගොව්ඡක.	...	540-550
පිට්ඨිදුක.	...	550-560

අභිධම්මපිටකෙ

ධම්මසංඛ්‍යානිප්පකරණං

අතිධම්මපිටකේ

ධම්මසංඛිගණිපපකරණං

අතිධම්මවාහිකා

නමෝ නසස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධසස

1. කුසලා ධමමා, 989, 1383*
අකුසලා ධමමා, 990, 1384
අව්‍යාකතා ධමමා. 991, 1385
2. සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා ධමමා, 992, 1386
දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා ධමමා, 993, 1387
අදුක්ඛමිත්‍රඛාය වේදනාය සම්පයුතතා ධමමා. 994, 1388
3. විපාකා ධමමා, 995, 1389
විපාකධම්මධමමා, 996, 1390
භෙවට්ඨිපාකතවිපාකධම්මධමමා. 997, 1391
4. උපාදිනනුපාදනියා¹ ධමමා, 998, 1392
අනුපාදිනනුපාදනියා² ධමමා, 999, 1393
අනුපාදිනනුපාදනියා ධමමා. 1000, 1394
5. සංඛිතිලිඨසංඛිතිලෙසිකා ධමමා, 1001, 1395
අසංඛිතිලිඨසංඛිතිලෙසිකා ධමමා, 1002, 1396
අසංඛිතිලිඨ අසංඛිතිලෙසිකා ධමමා. 1003, 1397
6. සමිතකකසම්මාරු ධමමා, 1004, 1398
අමිතකකසම්මාරුභාසාධමමා, 1005, 1399
අමිතකක අමිමාරු ධමමා 1006, 1400
7. පිටිසහගතා ධමමා, 1007, 1401
සුඛසහගතා ධමමා, 1008, 1402
උපෙකඛාසහගතා³ ධමමා. 1009, 1403

* එතෙඛි අසංඛිති උපරි නිකායපදනුදාරකාණේඛු
මාහිකානා විභාගධර්මානාහි සමාකතමං දුට්ඨඛානි.

1. උපාදිනනුපාදනියා, මජ්ඣ. 2. අනුපාදිනනුපාදනියා, මජ්ඣ.
3. උපෙකා - කප්ඵේ.

අභිධම්මපිටකයෙහි

ධම්මසංඛ්‍යාණී ප්‍රකරණය

ඒ භාග්‍යවන් අහීන් සම්මාසම්බුදුරජාණන් වහන්සේට
නමසකාර වේවා.

අභිධම්මානුකා

1. කුශලධර්මයෝ යැ,
අකුශලධර්මයෝ යැ,
අව්‍යාකෘතධර්මයෝ යි.
2. සුඛචේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කධර්මයෝ යැ,
දුඛචේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කධර්මයෝ යැ,
අද්‍රුමඤ්ඤ චේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්කධර්මයෝ යි.
3. විජාත ධර්මයෝ යැ,
විජාත සංභාවධර්මයෝ යැ,
තොමෑවිජාත වූ විජාතසංභාව නො වූ ධර්මධර්මයෝ යි.
4. උපාදිනනඋපාදානීයධර්මයෝ යැ,
අනුපාදිනනඋපාදානීයධර්මයෝ යැ,
අනුපාදිනනඅනුපාදානීයධර්මයෝ යි.
5. සංඛිලිට්ඨසංඛිලෙසික ධර්මයෝ යැ,
අසංඛිලිට්ඨසංඛිලෙසික ධර්මයෝ යැ,
අසංඛිලිට්ඨඅසංඛිලෙසික ධර්මයෝ යි.
6. සවිතකීසවිචාරධර්මයෝ යැ,
අවිතකීසවිචාරමාත්‍රධර්මයෝ යැ,
අවිතකීඅවිචාරධර්මයෝ යි.
7. ප්‍රීතිසහගතධර්මයෝ යැ,
සුඛසහගතධර්මයෝ යැ,
උප්ප්‍යාසසහගත ධර්මයෝ යි.

8. දසසතෙන පහානබ්බා ධම්මා, 1010, 1404
 භාවිතාය පහානබ්බා ධම්මා, 1014, 1405
 තෙව දසසතෙන න භාවිතාය පහානබ්බා ධම්මා. 1015, 1406
9. දසසතෙන පහානබ්බසෙකුකා ධම්මා, 1016, 1407
 භාවිතාය පහානබ්බසෙකුකා ධම්මා, 1017, 1408
 තෙව දසසතෙන න භාවිතාය
 පහානබ්බසෙකුකා ධම්මා. 1018, 1409
10. ආවයගාමිනො ධම්මා, 1019, 1410
 අපවයගාමිනො ධම්මා, 1020, 1411
 තෙව්වයගාමිනො න අපවයගාමිනො ධම්මා 1021, 1412
11. සෙඛා¹ ධම්මා, 1022, 1413
 අසෙඛා ධම්මා, 1023, 1414
 තෙව සෙඛා නාසෙඛා ධම්මා. 1024, 1415
12. පරිනතා ධම්මා, 1025, 1416
 මහඝනතා ධම්මා, 1026, 1417
 අප්පමාණා ධම්මා. 1227, 1418
- 19 පරිනතාරම්මණා ධම්මා, 1028, 1419
 මහඝනතාරම්මණා ධම්මා, 1029, 1420
 අප්පමාණාරම්මණා ධම්මා. 1030, 1421
14. භීතා ධම්මා, 1031, 1422
 මජ්ඣිමා ධම්මා, 1032, 1423
 පණීතා ධම්මා. 1033, 1424
- 15 මිච්ඡත්තනීයතා ධම්මා, 1034, 1425
 සම්මත්තනීයතා² ධම්මා, 1035, 1426
 අතීයතා ධම්මා. 1036, 1427
16. මඤ්ඤාරම්මණා ධම්මා, 1037, 1428
 මඤ්ඤසෙකුකා ධම්මා, 1038, 1428
 මඤ්ඤාධිපතීනො ධම්මා. 1038, 1428
17. උප්පන්නා ධම්මා, 1040, 1429
 අනුප්පන්නා ධම්මා, 1041, 1429
 උප්පාදිනො³ ධම්මා. 1042, 1429
18. අතීතා ධම්මා, 1043, 1430
 අනාගතා ධම්මා, 1044, 1430
 පච්චුප්පන්නා ධම්මා. 1045, 1430

1. සෙඛා - සීචු 2, මජ්ඣ. සං.

2 සම්මත්තනීයතා - PTS.

3. උප්පාදිනො -

8. දඤ්ඤයෙන් (සෝචන් මහින්) ප්‍රභාතචාර්යයෙන් යැ,
භාවනායෙන් (ශෛමානියයෙන්) ප්‍රභාතචාර්යයෙන් යැ,
නො මැ දඤ්ඤයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාර්යයෙන් යි.
9. දඤ්ඤයෙන් ප්‍රභාතචාර්යයෙන් දැනී ධම්මයෙන් යැ,
භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාර්යයෙන් දැනී ධම්මයෙන් යැ,
නො මැ දඤ්ඤයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතචාර්යයෙන් දැනී ධම්මයෙන් යි.
10. ආවයගාමී (ප්‍රතිසංකී ව්‍යුති ගති ප්‍රවානනීන්ට පමුණුවන) ධම්මයෙන් යැ,
අපවයගාමී (නිවනට පමුණුවන) ධම්මයෙන් යැ,
නො මැ ආවයගාමී නො ද අපවයගාමී ධම්මයෙන් යි.
11. ශෛක්‍ෂධම්මයෙන් යැ,
අශෛක්‍ෂධම්මයෙන් යැ,
නො මැ ශෛක්‍ෂ වූ නො ද අශෛක්‍ෂ වූ ධම්මයෙන් යි.
12. පරිත්ත (කාමාවචර) ධම්මයෙන් යැ,
මහද්ගත (රූපාරූප) ධම්මයෙන් යැ,
අප්‍රමාණ (ලොකොත්තර) ධම්මයෙන් යි.
13. පරිත්තාලඛනධම්මයෙන් යැ,
මහද්ගතාලඛනධම්මයෙන් යැ,
අප්‍රමාණාලඛනධම්මයෙන් යි.
14. භිත (ලාමකදකුඹල) ධම්මයෙන් යැ,
මධ්‍යම (අවශේෂනෙත්‍රසුමක) ධම්මයෙන් යැ,
ප්‍රභේත (ලෝකෝත්තර) ධම්මයෙන් යි.
15. මිථ්‍යාචාරික (මිථ්‍යාචාරිභාව) ධම්මයෙන් යැ,
සමසංකාරිකධම්මයෙන් යැ,
අනිසන්ධම්මයෙන් යි.
16. මාග්ගාලඛනධම්මයෙන් යැ,
මාග්ගිකධම්මයෙන් යැ,
මාග්ගිකධම්මයෙන් යි.
17. උත්තරධම්මයෙන් යැ,
අනුත්තරධම්මයෙන් යැ,
උත්තරී (අවශ්‍යයෙන් උපදනා) ධම්මයෙන් යි.
18. අභිධම්මයෙන් යැ,
අනුභවධම්මයෙන් යැ,
ප්‍රත්‍යක්‍ෂධම්මයෙන් යි.

19. අනිතාරමණා බලමා, 1046, 1431
අනාගතාරමණා බලමා, 1047, 1432
පවුළුපනතාරමණා බලමා. 1048, 1433
20. අජකිතතා බලමා, 1049, 1434
බනිඳ්වා බලමා, 1050, 1434
අජකිතතබනිඳ්වා බලමා. 1051, 1434
21. අජකිතතාරමණා බලමා, 1052, 1435
බනිඳ්වාරමණා බලමා, 1053, 1436
අජකිතතබනිඳ්වාරමණා බලමා. 1054, 1436
22. සනිදසානසප්පිතා බලමා, 1055, 1437
අනිදසානසප්පිතා බලමා, 1056, 1438
අනිදසානඅප්පිතා බලමා. 1057, 1439

නීතමානිකා.

1. හෙතුබලමා,¹ 1058, 1440
නහෙතුබලමා, 1077, 1441
2. සහෙතුකා බලමා, 1078, 1442
අහෙතුකා බලමා, 1079, 1443
3. හෙතුසම්පයුතතා බලමා, 1080, 1444
හෙතුපිපයුතතා බලමා, 1081, 1445
4. හෙතු වේව බලමා සහෙතුකා ව, 1082, 1446
සහෙතුකා වේව බලමා න ව හෙතු, 1083, 1447
5. හෙතු වේව බලමා හෙතුසම්පයුතතා ව, 1084, 1448
හෙතුසම්පයුතතා වේව බලමා න ව හෙතු, 1085, 1449
6. නහෙතු² ඉධා පන බලමා සහෙතුකාපි, 1086, 1450
අහෙතුකාපි 1087, 1451

හෙතුභෞමිපකිං.

1. සප්පිතා බලමා, 1088, 1452
අප්පිතා බලමා. 1089, 1453
2. සබ්බතා බලමා, 1090, 1454
අසබ්බතා බලමා, 1091, 1455
3. සනිදසානා බලමා, 1092, 1456
අනිදසානා බලමා, 1093, 1457

1. හෙතු බලමා - මජ්ඣ.

2 නො හෙතු - PTS.

- 19. අනිතාලඛනධම්මෝ යා,
අනාගතාලඛනධම්මෝ යා,
ප්‍රත්‍යක්‍ෂනතාලඛනධම්මෝ යි.
- 20. අධ්‍යානවධම්මෝ යා,
බාහ්‍යධම්මෝ යා,
අධ්‍යානවබාහ්‍යධම්මෝ යි.
- 21. අධ්‍යානමාලඛනධම්මෝ යා,
බාහ්‍යාලඛනධම්මෝ යා,
අධ්‍යානවබාහ්‍යාලඛනධම්මෝ යි.
- 22. සතිදර්ශනසප්‍රඤ්ඤධම්මෝ යා,
අතිදර්ශනසප්‍රඤ්ඤධම්මෝ යා,
අතිදර්ශනඅප්‍රඤ්ඤධම්මෝ යි.

ත්‍රිකමානුකා යි.

- 1. හේතු තම් වූ ධම්මෝ යා,
හේතු නො වූ ධම්මෝ යා,
- 2. (සම්ප්‍රසූක්ත) හේතු සහිත වූ ධම්මෝ යා,
හේතු තැනි ධම්මෝ යා,
- 3. (ඵලකාන්‍යාදදිවශයෙන්) හේතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ධම්මෝ යා,
හේතු පිප්‍රසූක්ත වූ ධම්මෝ යා,
- 4. හේතු ද වූ සම්ප්‍රසූක්තහේතු සහිත ද වූ ධම්මෝ යා,
සහේතුක වූ ද හේතු නො වූ ද ධම්මෝ යා,
- 5. හේතු වූ ද හේතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ද ධම්මෝ යා,
හේතු සම්ප්‍රසූක්ත වූ ද හේතු නො වූ ද ධම්මෝ යා,
- 6. සළි හේතු නො වූ සහේතුක ද වූ ධම්මෝ යා,
(හේතු නො වූ) අහේතුක ද වූ ධම්මෝ යි.

හේතුගොච්ඡකය යි.

- 1. සප්‍රත්‍යය වූ ධම්මෝ යා,
අප්‍රත්‍යය වූ ධම්මෝ යා,
- 2. සංඛත (ප්‍රත්‍යයන් විසින් සකස් කළ) ධම්මෝ යා,
අසංඛත (ප්‍රත්‍යයන් විසින් සකස් නො කළ) ධම්මෝ යා,
- 3. නිදර්ශන (දක්ක යුතු බව) සහිත වූ ධම්මෝ යා,
අනිදර්ශන වූ ධම්මෝ යා,

4. සප්පරිඤ්ඤා ධර්මා, 1094, 1458
අප්පරිඤ්ඤා ධර්මා, 1095, 1459
5. රූපිනො ධර්මා, 1096, 1460
අරූපිනො ධර්මා, 1097, 1461
6. ලොකීයා ධර්මා, 1098, 1462
ලොකුත්තරා ධර්මා, 1099, 1463
7. කෙනච්චි විඤ්ඤායා ධර්මා, 1100, 1463
කෙනච්චි නිවිඤ්ඤායා ධර්මා, 1100, 1463

චූළභතරදුකං.¹

1. ආසවා ධර්මා, 1101, 1464
නොආසවා ධර්මා, 1106, 1465
2. සංසවා ධර්මා, 1107, 1466
අනංසවා ධර්මා, 1108, 1467
3. ආසවසම්පයුත්තා ධර්මා, 1109, 1468
අසවපිපයුත්තා ධර්මා, 1110, 1469
4. ආසවා චෙච ධර්මා සංසවා ච, 1111, 1470
සංසවා චෙච ධර්මා නො ච ආසවා, 1112, 1471
5. ආසවා චෙච ධර්මා ආසවසම්පයුත්තා ච, 1113, 1472
අසවසම්පයුත්තා චෙච ධර්මා නො ච ආසවා, 1114, 1473
6. ආසවපිපයුත්තා ඛො පන ධර්මා සංසවාපි, 1115, 1474
අනංසවාපි. 1116, 1475

ආසවගොච්ඡකං.

1. සඤ්ඤාප්පනා ධර්මා, 1117, 1476
නොසඤ්ඤාප්පනා ධර්මා, 1128, 1477
2. සඤ්ඤාප්පනියා ධර්මා, 1129, 1478
අසඤ්ඤාප්පනියා ධර්මා, 1130, 1479
3. සඤ්ඤාප්පනසම්පයුත්තා ධර්මා, 1131, 1480
සඤ්ඤාප්පනපිපයුත්තා ධර්මා, 1132, 1481
4. සඤ්ඤාප්පනා චෙච ධර්මා සඤ්ඤාප්පනියා ච, 1133, 1482
සඤ්ඤාප්පනියා චෙච ධර්මා නො ච සඤ්ඤාප්පනා, 1134, 1483
5. සඤ්ඤාප්පනා චෙච ධර්මා සඤ්ඤාප්පනසම්පයුත්තා ච, 1135, 1484
සඤ්ඤාප්පනපිපයුත්තා චෙච ධර්මා
නො ච සඤ්ඤාප්පනා, 1136, 1485
6. සඤ්ඤාප්පනපිපයුත්තා ඛො පන ධර්මා
සඤ්ඤාප්පනියාපි, 1137, 1486
අසඤ්ඤාප්පනියාපි. 1138, 1487

සඤ්ඤාප්පනගොච්ඡකං.

1. චූළභතරදුකං - මජ්ඣ.

- 4. සප්තක (ගැටිම් සහිත) වූ ධර්මයෝ යැ,
අප්තක වූ ධර්මයෝ යැ,
- 5. රූපි වූ ධර්මයෝ යැ,
අරූපි වූ ධර්මයෝ යැ,
- 6. ලොකික (ලොකයෙහි ඇතුළත්) වූ ධර්මයෝ යැ,
ලෝකෝත්තර වූ ධර්මයෝ යැ,
- 7. කිසි විඤ්ඤානසංකීර්ණ දතසුභු වූ ධර්මයෝ යැ,
කිසි විඤ්ඤානසංකීර්ණ නො දතසුභු වූ ධර්මයෝ යි

වුල්ලභනරූපකය යි.

- 1. ආසුච වූ ධර්මයෝ යැ,
ආසුච නො වූ ධර්මයෝ යැ,
- 2. ආසුච සහිත වූ ධර්මයෝ යැ,
ආසුච රහිත වූ ධර්මයෝ යැ,
- 3. ආසුච සම්ප්‍රසුක්ක වූ ධර්මයෝ යැ,
ආසුච විප්‍රසුක්ක වූ ධර්මයෝ යැ,
- 4. ආසුච වූ ද ආ ච සහිත වූ ද ධර්මයෝ යැ,
ආසුච සහිත වූ ද නො ද ආසුච වූ ද ධර්මයෝ යැ,
- 5. ආසුච වූ ද ආසුචසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද ධර්මයෝ යැ,
ආසුච සම්ප්‍රසුක්ක වූ ද නො ද ආසුච වූ ද ධර්මයෝ යැ,
- 6. යඤ්ඤි ආසුච විප්‍රසුක්ක වූ සාසුච ද වූ ධර්මයෝ යැ,
(ආසුච විප්‍රසුක්ක වූ) අනාසුච ද වූ ධර්මයෝ යි.

ආසුචභොවජකය යි.

- 1. සංයෝජන (පුඤ්ඤ සසරා බඳනා) වූ ධර්මයෝ යැ,
සංයෝජන නො වූ ධර්මයෝ යැ,
- 2. සංයෝජනිය (සංයෝජනසන්ධි හිත) වූ ධර්මයෝ යැ,
සංයෝජනිය නො වූ ධර්මයෝ යැ,
- 3. සංයෝජනසම්ප්‍රසුක්ක වූ ධර්මයෝ යැ,
සංයෝජනවිප්‍රසුක්ක වූ ධර්මයෝ යැ,
- 4. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනිය වූ ද ධර්මයෝ යැ,
සංයෝජනිය වූ ද නො ද සංයෝජන වූ ද ධර්මයෝ යැ,
- 5. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද ධර්මයෝ යැ,
සංයෝජනසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද නො ද සංයෝජන වූ ද ධර්මයෝ යැ,
- 6. යඤ්ඤි සංයෝජනවිප්‍රසුක්ක වූ සංයෝජනිය ද වූ ධර්මයෝ යැ,
(සංයෝජනවිප්‍රසුක්ක වූ) අසංයෝජනිය ද වූ ධර්මයෝ යි.

සංයෝජනභොවජකය යි.

1. ගැහැණු බලවැඩ, 1139, 1488
නොගැහැණු බලවැඩ, 1144, 1489
2. ගැහැණු බලවැඩ, 1145, 1490
දැනුවත්වීම බලවැඩ, 1148, 1491
3. ගැහැණු සහතික බලවැඩ, 1147, 1492
ගැහැණු සහතික බලවැඩ, 1148, 1493
4. ගැහැණු වෙළු බලවැඩ ගැහැණු ව, 1149, 1494
ගැහැණු වෙළු බලවැඩ නො ව ගැහැණු, 1150, 1495
5. ගැහැණු වෙළු බලවැඩ ගැහැණු සහතික ව, 1151, 1496
ගැහැණු සහතික වෙළු බලවැඩ නො ව ගැහැණු, 1152, 1497
6. ගැහැණු සහතික බලවැඩ පන බලවැඩ ගැහැණු ව, 1153, 1498
දැනුවත්වීම. 1154, 1499

ගැහැණු වෙළු.

1. බලවැඩ, 1155, 1500
නොබලවැඩ බලවැඩ,
2. බලවැඩ බලවැඩ,
දැනුවත්වීම බලවැඩ,
3. බලවැඩ බලවැඩ,
බලවැඩ බලවැඩ,
4. බලවැඩ වෙළු බලවැඩ බලවැඩ ව,
බලවැඩ වෙළු බලවැඩ නො ව බලවැඩ,
5. බලවැඩ වෙළු බලවැඩ බලවැඩ බලවැඩ ව,
බලවැඩ බලවැඩ වෙළු බලවැඩ නො ව බලවැඩ,
6. බලවැඩ බලවැඩ බලවැඩ පන බලවැඩ බලවැඩ ව,
දැනුවත්වීම ව

බලවැඩ වෙළු.

1. ගැහැණු බලවැඩ, 1156, 1501
නොගැහැණු බලවැඩ,
2. ගැහැණු බලවැඩ,
දැනුවත්වීම බලවැඩ,
3. ගැහැණු සහතික බලවැඩ,
ගැහැණු සහතික බලවැඩ,

1. ග්‍රන්ථ (ව්‍යුත්ප්‍රතිසන්නි විසින් සකර ගැටලන) ධර්මයෝ යැ,
ග්‍රන්ථ නො වූ ධර්මයෝ යැ,
2. ග්‍රන්ථය (අරමුණු කිරීමි වශයෙන් ග්‍රන්ථයන් විසින්
ගෙතිය යුතු) වූ ධර්මයෝ යැ,
ග්‍රන්ථය නො වූ ධර්මයෝ යැ,
3. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයෝ යැ,
ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයෝ යැ,
4. ග්‍රන්ථ වූ ද ග්‍රන්ථය වූ ද ධර්මයෝ යැ,
ග්‍රන්ථය වූ ද නො ද ග්‍රන්ථ වූ ධර්මයෝ යැ,
5. ග්‍රන්ථ වූ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසුක්ත වූ ද ධර්මයෝ යැ,
ග්‍රන්ථ සම්ප්‍රසුක්ත වූ ද නො ද ග්‍රන්ථ වූ ධර්මයෝ යැ,
6. යළි ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ත වූ ග්‍රන්ථය ද වූ ධර්මයෝ යැ,
(ග්‍රන්ථවිප්‍රසුක්ත වූ) ග්‍රන්ථය ද නො වූ ධර්මයෝ යි.

ග්‍රන්ථගොව්ජකය යි.

1. ඔස (පුලුල්ලු සකර ගලනා) වූ ධර්මයෝ යැ,
ඔස නො වූ ධර්මයෝ යැ,
2. ඔසනිය (ඔසයෙන් ඉක්මියයුතු) වූ ධර්මයෝ යැ,
ඔසනිය නො වූ ධර්මයෝ යැ,
3. ඔසසම්ප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයෝ යැ,
ඔසවිප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයෝ යැ,
4. ඔස වූ ද ඔසනිය වූ ද ධර්මයෝ යැ,
ඔසනිය වූ ද ඔස නො වූ ද ධර්මයෝ යැ,
5. ඔස වූ ද, ඔසසම්ප්‍රසුක්ත වූ ද ධර්මයෝ යැ,
ඔසසම්ප්‍රසුක්ත වූ ද නො ඔස වූ ධර්මයෝ යැ,
6. යළි ඔසවිප්‍රසුක්ත වූ ඔසනිය ද වූ ධර්මයෝ යැ,
(ඔසවිප්‍රසුක්ත වූ) ඔසනිය ද නො වූ ධර්මයෝ යි.

ඔසගොව්ජකය යි.

1. යොග (ඉල්ලු සකර ගොදන) ධර්මයෝ යැ,
යොග නො වූ ධර්මයෝ යැ,
2. යොගනිය ධර්මයෝ යැ,
අයොගනිය ධර්මයෝ යැ,
3. යොගසම්ප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයෝ යැ,
යොගවිප්‍රසුක්ත වූ ධර්මයෝ යැ,

4. යොනා වෙව බලව යොගනීයා ව,
යොනනීයා වෙව බලව නො ව යොනා,
5. යොනා වෙව බලව යොගසම්පසුතනා ව,
යොගසම්පසුතනා වෙව බලව නො ව යොනා,
6. යොනවිපසුතනා බො පන බලව යොගනීයාපි,
අයොගනීයාපි.

යොගගොව්‍යකං.

1. නිවරණා බලව, 1157, 1502
නොනිවරණා බලව, 1168, 1503
2. නිවරණීයා බලව, 1169, 1504
අනිවරණීයා බලව, 1170, 1505
3. නිවරණසම්පසුතනා බලව, 1171, 1506
නිවරණවිපසුතනා බලව, 1172, 1507
4. නිවරණා වෙව බලව නිවරණීයා ව, 1173, 1508
නිවරණීයා වෙව බලව නො ව නිවරණා, 1174, 1509
5. නිවරණා වෙව බලව නිවරණසම්පසුතනා ව, 1175, 1510
නිවරණසම්පසුතනා වෙව බලව නො ව නිවරණා, 1176, 1511
6. නිවරණවිපසුතනා බො පන බලව නිවරණීයාපි, 1177, 1512
අනිවරණීයාපි. 1178, 1513

නිවරණගොව්‍යකං.

1. පරමාසා බලව, 1179, 1514
නොපරමාසා බලව, 1181, 1515
2. පරමව්‍යා බලව, 1182, 1516
අපරමව්‍යා බලව, 1183, 1517
3. පරමාසසම්පසුතනා බලව, 1184, 1518
පරමාසවිපසුතනා බලව, 1185, 1519
4. පරමාසා වෙව බලව පරමව්‍යා ව, 1186, 1520
පරමව්‍යා වෙව බලව නො ව පරමාසා, 1187, 1521
5. පරමාසවිපසුතනා බො පන බලව පරමව්‍යාපි, 1188, 1522
අපරමව්‍යාපි. 1189, 1523

පරමාසගොව්‍යකං.

- 4. යෝග වූ ද යෝගනීය ද ධර්මයෝගී,
යෝගනීය වූ ද යෝග නො වූ ද ධර්මයෝගී ය,
- 5. යෝග වූ ද යෝගසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධර්මයෝගී,
යෝගසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද යෝග වූ ධර්මයෝගී ය,
- 6. යශ්‍රී යෝගවිප්‍රයුක්ත වූ යෝගනීය ද වූ ධර්මයෝගී,
(යෝගවිප්‍රයුක්ත වූ) අයෝගනීය ද වූ ධර්මයෝගී යි.

යෝගභොග්‍යව්‍යකය යි.

- 1. නිවරණ (සිත භාත්පසින් බැඳගන්නා) වූ ධර්මයෝගී,
නිවරණ නො වූ ධර්මයෝගී ය,
- 2. නිවරණීය (නිවරණයන්ට සිත) වූ ධර්මයෝගී,
අනිවරණීය වූ ධර්මයෝගී ය,
- 3. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝගී,
නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝගී ය,
- 4. නිවරණ වූ ද නිවරණීය වූ ද ධර්මයෝගී,
නිවරණීය වූ ද නො ද නිවරණ වූ ධර්මයෝගී ය,
- 5. නිවරණ වූ ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධර්මයෝගී,
නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද නිවරණ වූ ධර්මයෝගී ය,
- 6. යශ්‍රී නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ නිවරණීය ද වූ ධර්මයෝගී,
(නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ) අනිවරණීය ද වූ ධර්මයෝගී යි.

නිවරණභොග්‍යව්‍යකය යි.

- 1. පරමභී (නිත්‍යාදි වෘතේන් වරදවා ගන්නා) ධර්මයෝගී,
පරමභී නො වූ ධර්මයෝගී ය,
- 2. පරමාභව (පරමාසයන් විසින් අරමුණු කළ) ධර්මයෝගී,
අපරමාභව (පරමාසයන් විසින් අරමුණු නො කළ) ධර්මයෝගී ය,
- 3. පරමාසසම්ප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝගී,
පරමාසවිප්‍රයුක්ත වූ ධර්මයෝගී ය,
- 4. පරමභී වූ ද පරමාභව වූ ද ධර්මයෝගී,
පරමාභව වූ ද නො ද පරමභී වූ ධර්මයෝගී ය,
- 5. යශ්‍රී පරමභී විප්‍රයුක්ත වූ පරමාභව ද වූ ධර්මයෝගී,
(පරමභී විප්‍රයුක්ත වූ) අපරමාභව ද වූ ධර්මයෝගී යි.

පරමාසභොග්‍යව්‍යකය යි.

1. සාරමංගලා ධර්මා, 1190, 1524
අසාරමංගලා ධර්මා, 1191, 1525
2. විනයා ධර්මා, 1192, 1526
නොවිනයා ධර්මා, 1193, 1527
3. වෛතසිකා ධර්මා, 1194, 1528
අවෛතසිකා ධර්මා, 1195, 1529
4. විනයසම්පූර්ණා ධර්මා, 1196, 1530
විනයවිපූර්ණා ධර්මා, 1197, 1531
5. විනයසංඝට්ඨා ධර්මා, 1198, 1532
විනයවිසංඝට්ඨා ධර්මා, 1199, 1533
6. විනයසමුට්ඨානා ධර්මා, 1200, 1534
නොවිනයසමුට්ඨානා ධර්මා, 1201, 1535
7. විනයසහගුණො ධර්මා, 1202, 1536
නොවිනයසහගුණො ධර්මා, 1203, 1537
8. විනයානුපරිවහනිකො ධර්මා, 1204, 1538
නොවිනයානුපරිවහනිකො ධර්මා, 1205, 1539
9. විනයසංඝට්ඨාසමුට්ඨානා ධර්මා, 1206, 1540
නොවිනයසංඝට්ඨාසමුට්ඨානා ධර්මා, 1207, 1541
10. විනයසංඝට්ඨාසමුට්ඨානසහගුණො ධර්මා, 1208, 1542
නොවිනයසංඝට්ඨාසමුට්ඨානසහගුණො ධර්මා, 1209, 1543
11. විනයසංඝට්ඨාසමුට්ඨානානුපරිවහනිකො ධර්මා, 1210, 1544
නොවිනයසංඝට්ඨාසමුට්ඨානානුපරිවහනිකො ධර්මා, 1211, 1545
12. අජඣනිකා ධර්මා, 1212, 1546
බාහිරා ධර්මා, 1213, 1547
13. උපාදා ධර්මා, 1214, 1548
නොඋපාදා ධර්මා, 1215, 1549
14. උපාදිනනා ධර්මා, 1216, 1550
අනුපාදිනනා ධර්මා, 1217, 1551

මහනන්දකා.

1. උපාදානා ධර්මා, 1218, 1552
නොඋපාදානා ධර්මා, 1223, 1553
2. උපාදානිකා ධර්මා, 1224, 1554
අනුපාදානිකා ධර්මා, 1225, 1555

1. නො උපාදිනනා - සි. 1

1. සාරමමණ (ආලමඛන සහිත) වූ බමිණියෝ යැ,
අනාරමමණ (ආලමඛන රහිත) වූ බමිණියෝ යැ,
2. විතතබමිණියෝ යැ,
විතත නො වූ බමිණියෝ යැ,
3. චෛතසික (සිත්ති යෙදුණු) බමිණියෝ යැ,
චෛතසික නො වූ බමිණියෝ යැ,
4. විතතසම්ප්‍රසුක්ත වූ බමිණියෝ යැ,
විතතපිප්‍රසුක්ත වූ බමිණියෝ යැ,
5. විතතසංඝංඝො (සිත හා මිශ්‍ර) වූ බමිණියෝ යැ,
විතතවිසංඝංඝො (සිත හා මිශ්‍ර නො වූ) බමිණියෝ යැ,
6. විතතසමුධාන (සිතියන් හටගන්නා) බමිණියෝ යැ,
විතතසමුධාන නො වූ බමිණියෝ යැ,
7. විතතසහභු (සිත හා එක් ව උපදනා) බමිණියෝ යැ,
විතතසහභු නො වූ බමිණියෝ යැ.
8. විතතානුපරිවර්තී (සිත අනුව පෙරලෙන සුලු) බමිණියෝ යැ,
විතතානුපරිවර්තී නො වූ බමිණියෝ යැ,
9. විතතසංඝංඝොසමුජාන වූ බමිණියෝ යැ,
විතතසංඝංඝොසමුජාන නො වූ බමිණියෝ යැ,
10. විතතසංඝංඝොසමුජානසහභු බමිණියෝ යැ,
විතතසංඝංඝොසමුජානසහභු නො වූ බමිණියෝ යැ,
11. විතතසංඝංඝො - සමුජාන - අනුපරිවර්තී වූ බමිණියෝ යැ,
විතතසංඝංඝො - සමුජාන - අනුපරිවර්තී නො වූ බමිණියෝ යැ,
12. ආඛ්‍යාත්මික වූ බමිණියෝ යැ,
ඛ්‍යාත්මික වූ බමිණියෝ යැ,
13. උපාදු (භූතයන් නිසා පවත්නා) බමිණියෝ යැ,
උපාදු නො වූ බමිණියෝ යැ,
14. උපාදිතත (කම්ම විසින් ඵලභාවයෙන් ගන්නා උද) වූ බමිණියෝ යැ,
අනුපාදිතත වූ බමිණියෝ යි.

මහනගරදුකිය යි.

1. උපාදුත (දැඩි වැ ගන්නා) වූ බමිණියෝ යැ,
උපාදුත නො වූ බමිණියෝ යැ,
2. උපාදුතිය (උපාදුතයන්ට හිත) වූ බමිණියෝ යැ,
අනුපාදුතිය බමිණියෝ යැ,

3. උපාදානසම්පූර්ණතා බලවත්, 1226, 1556
උපාදානවිපූර්ණතා බලවත්, 1227, 1557
4. උපාදාන වෙව බලවත් උපාදානිකා ව, 1228, 1558
උපාදානිකා වෙව බලවත් නො ව උපාදාන, 1229, 1559
5. උපාදාන වෙව බලවත් උපාදානසම්පූර්ණතා ව, 1230, 1560
උපාදානසම්පූර්ණතා වෙව බලවත් නො ව උපාදාන, 1231, 1561
6. උපාදානවිපූර්ණතා බො පන බලවත් උපාදානිකාපි, 1232, 1562
අනුපාදානිකාපි. 1233, 1563

උපාදානගොව්‍යය.

1. කිලෙසා බලවත්, 1234, 1564
නොකිලෙසා බලවත්, 1245, 1565
2. සඛකිලෙසිකා බලවත්, 1246, 1566
අඛකිලෙසිකා බලවත්, 1247, 1567
3. සඛකිලිට්ඨා බලවත්, 1248, 1568
අඛකිලිට්ඨා බලවත්, 1249, 1569
4. කිලෙසසම්පූර්ණතා බලවත්, 1250, 1570
කිලෙසවිපූර්ණතා බලවත්, 1251, 1571
5. කිලෙසා වෙව බලවත් සඛකිලෙසිකා ව, 1252, 1572
සඛකිලෙසිකා වෙව බලවත් නො ව කිලෙසා. 1253, 1573
6. කිලෙසා වෙව බලවත් සඛකිලිට්ඨා ව, 1254, 1574
සඛකිලිට්ඨා වෙව බලවත් නො ව කිලෙසා, 1255, 1575
7. කිලෙසා වෙව බලවත් කිලෙසසම්පූර්ණතා ව, 1256, 1576
කිලෙසසම්පූර්ණතා වෙව බලවත් නො ව කිලෙසා, 1257, 1577
8. කිලෙසවිපූර්ණතා බො පන බලවත් සඛකිලෙසිකාපි, 1258, 1578
අඛකිලෙසිකා පි. 1259, 1579

කිලෙසගොව්‍යය.

1. දසසතෙත පතානබ්බා බලවත්, 1260, 1580
න දසසතෙත පතානබ්බා බලවත්, 1264, 1581
2. භාවනාය පතානබ්බා බලවත්, 1265, 1582
න භාවනාය පතානබ්බා බලවත්, 1266, 1583
3. දසසතෙත පතානබ්බොදානා බලවත්, 1267, 1584
න දසසතෙත පතානබ්බොදානා බලවත්, 1271, 1585

- 3. උපාදානසම්ප්‍රසුක්ක වූ ධම්මෝ ය,
උපාදානවිප්‍රසුක්ක වූ ධම්මෝ ය,
- 4. උපාදාන වූ ද උපාදානීය වූ ද ධම්මෝ ය,
උපාදානීය වූ නො ද උපාදාන වූ ධම්මෝ ය,
- 5. උපාදාන වූ ද උපාදානසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද ධම්මෝ ය,
උපාදානසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද නො ද උපාදාන වූ ධම්මෝ ය.
- 6. යඡ්චි උපාදානවිප්‍රසුක්ක වූ උපාදානීය ද වූ ධම්මෝ ය,
(උපාදානවිප්‍රසුක්ක වූ) අනුපාදානීය ද වූ ධම්මෝ යි.

උපාදානගොච්ඡකය යි.

- 1. කෙලය ධම්මෝ ය,
කෙලය නො වූ ධම්මෝ ය,
- 2. සාංකෙලයික ධම්මෝ ය,
අසාංකෙලයික ධම්මෝ ය,
- 3. සංකලීඡට ධම්මෝ ය,
අසංකලීඡට ධම්මෝ ය,
- 4. කෙල්ලසම්ප්‍රසුක්ක ධම්මෝ ය,
කෙල්ලවිප්‍රසුක්ක ධම්මෝ ය,
- 5. කෙල්ල වූ ද සාංකෙලයික වූ ද ධම්මෝ ය,
සාංකෙල්ලයික වූ ද නො ද කෙලය වූ ධම්මෝ ය,
- 6. කෙල්ල වූ ද සංකලීඡට වූ ද ධම්මෝ ය,
සංකලීඡට වූ ද නො ද කෙලය වූ ධම්මෝ ය,
- 7. කෙල්ල වූ ද කෙලයසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද ධම්මෝ ය,
කෙලයසම්ප්‍රසුක්ක වූ ද නො ද කෙලය වූ ධම්මෝ ය,
- 8. යඡ්චි කෙල්ලවිප්‍රසුක්ක වූ සාංකෙලයික ද වූ ධම්මෝ ය,
(කෙලයවිප්‍රසුක්ක වූ) අසාංකෙලයික ද වූ ධම්මෝ යි.

කෙල්ලගොච්ඡකය යි.

- 1. දඤ්ඤයෙන් (සෝචන් මහින්) ප්‍රභාතච්ඡ වූ ධම්මෝ ය,
දඤ්ඤයෙන් ප්‍රභාතච්ඡ නො වූ ධම්මෝ ය.
- 2. භාවනායෙන් (සෙසු තුන් මහින්) ප්‍රභාතච්ඡ වූ ධම්මෝ ය,
භාවනායෙන් ප්‍රභාතච්ඡ නො වූ ධම්මෝ ය,
- 3. දඤ්ඤයෙන් ප්‍රභාතච්ඡ වූ හෙතු ඇති ධම්මෝ ය,
දඤ්ඤයෙන් ප්‍රභාතච්ඡ වූ හෙතු නැති ධම්මෝ ය,

4. භාවනාය පහානබ්බතෙතුකා ධර්මො, 1272, 1586
න භාවනාය පහානබ්බතෙතුකා ධර්මො, 1273, 1587
5. සප්පිකකා ධර්මො, 1274, 1588
අප්පිකකා ධර්මො, 1275, 1589
6. සප්පිචාරා ධර්මො, 1276, 1590
අප්පිචාරා ධර්මො, 1277, 1591
7. සප්පිතිකා ධර්මො, 1278, 1592
අප්පිතිකා ධර්මො, 1279, 1593
8. පිතීසහගතා ධර්මො, 1280, 1594
න පිතීසහගතා ධර්මො, 1281, 1595
- 9 සුඛසහගතා ධර්මො, 1282, 1596
න සුඛසහගතා ධර්මො, 1283, 1597
10. උපෙකඛාසහගතා ධර්මො, 1284, 1598
න උපෙකඛාසහගතා ධර්මො, 1285, 1599
11. කාමාවචර ධර්මො, 1286, 1600
න කාමාවචර ධර්මො, 1287, 1601
12. රූපාවචර ධර්මො, 1288, 1602
න රූපාවචර ධර්මො, 1289, 1603
13. අරූපාවචරා ධර්මො, 1290, 1604
න අරූපාවචර භර්මො, 1291, 1605
14. පරියාපනතා ධර්මො, 1292, 1606
අපරියාපනතා ධර්මො, 1203, 1607
15. නියසානිකා ධර්මො, 1294, 1608
අනියසානිකා ධර්මො, 1295, 1609
16. නියතා ධර්මො, 1296, 1610
අනියතා ධර්මො, 1297, 1611
17. සඋතතරා ධර්මො, 1298, 1612
අනුතතර ධර්මො, 1299, 1613
18. සරණා ධර්මො, 1300, 1614
අරණා¹ ධර්මො. 1301, 1615

පිලිබදකං.

අභිධම්මමානිකා.

4. භාවනායෙන් ප්‍රභානව්‍ය වූ හේතු ඇති බවටයේ ය,
භාවනායෙන් ප්‍රභානව්‍ය වූ හේතු නැති බවටයේ ය,
5. චිතති සහිත වූ බවටයේ ය,
චිතති රහිත වූ බවටයේ ය,
6. චිතාර සහිත වූ බවටයේ ය,
චිතාර රහිත වූ බවටයේ ය,
7. ප්‍රීති සහිත වූ බවටයේ ය,
ප්‍රීති රහිත වූ බවටයේ ය,
8. ප්‍රීති සහගත වූ බවටයේ ය,
ප්‍රීති සහගත නො වූ බවටයේ ය,
9. සුඛ සහගත වූ බවටයේ ය,
සුඛ සහගත නො වූ බවටයේ ය,
10. උපේක්‍ෂා සහගත වූ බවටයේ ය,
උපේක්‍ෂා සහගත නො වූ බවටයේ ය,
11. කාමාවචර වූ බවටයේ ය,
කාමාවචර නො වූ බවටයේ ය,
12. රූපාවචර වූ බවටයේ ය,
රූපාවචර නො වූ බවටයේ ය,
13. අරූපාවචර වූ බවටයේ ය,
අරූපාවචර නො වූ බවටයේ ය,
14. පයඝීපනන (තුන්වටෙහි ඇතුළත්) වූ බවටයේ ය,
අපයඝීපනන බවටයේ ය,
15. තෙනෙය්‍යාණීක වූ (නිවන අරමුණු කොට සසරින්
නික්ම යන) බවටයේ ය,
අතෙනෙය්‍යාණීක වූ බවටයේ ය,
16. නියත (ව්‍යුතියට අනතුරුව එල දීමෙහි නියත) වූ බවටයේ ය,
අනියත වූ බවටයේ ය,
17. සඋතතර (උතුරුදිගේ සහිත) වූ බවටයේ ය,
අනුතතර වූ බවටයේ ය,
18. සරණ (රූපාදී රණයන් සහිත) වූ බවටයේ ය,
අරණ වූ බවටයේ ය.

සිව්වකය සි.

අභිධම්මානාමා ඡීමි.

1. විජ්ජාභාගිනිකා බලමා, 1302
අවිජ්ජාභාගිනිකා බලමා, 1303
2. විජ්ජුපමා බලමා, 1304
වජ්ජුපමා බලමා, 1305
3. බාලා බලමා, 1306
පණ්ණිනා බලමා, 1307
4. කණ්ණා බලමා, 1308
සුභකා බලමා, 1309
5. තපනීයා බලමා, 1310
අතපනීයා බලමා, 1311
6. අභිවචනා බලමා, 1312
අභිවචනපථා බලමා, 1312
7. නිරුතති බලමා, 1313
නිරුතතිපථා බලමා, 1313
8. පඤ්ඤානති බලමා, 1314
පඤ්ඤානතිපථා බලමා, 1314
9. නාමඤ්ච, 1315
රූපඤ්ච, 1316
10. අවිජ්ජා ච, 1317
භවතණ්ණා ච, 1318
11. භවදිට්ඨි ච, 1319
ඵභවදිට්ඨි ච, 1320
12. සංස්කරදිට්ඨි ච, 1321
උච්ච්චදිට්ඨි ච, 1322
13. අනන්තවා දිට්ඨි ච, 1323
අනන්තවා දිට්ඨි ච, 1324
14. පුබ්බන්තානුදිට්ඨි ච, 1325
අපරන්තානුදිට්ඨි ච, 1326
15. අභිරිකඤ්ච, 1327
අනො තනපඤ්ච, 1328
16. නිර ච, 1329
මහපඤ්ච, 1330
17. දොවචස්සනා ච, 1331
පාපමිතනනා ච, 1332

1. විදුහාහි (විදුච භජනස කරන) ධම්මෝ ය,
අවිදුහාහි (අවිදුච භජනස කරන) ධම්මෝ ය,
2. විදුලිය උපමා කොට ඇති ධම්මෝ ය,
චන්ද්‍රය උපමා කොට ඇති ධම්මෝ ය,
3. බාල (බාලයන් කෙරෙහි සිටි) ධම්මෝ ය,
පණ්ඩිත (පණ්ඩිතයන් කෙරෙහි සිටි) ධම්මෝ ය,
4. කෘෂණ (සිත අප්‍රභාසවර කරන) ධම්මෝ ය,
ශුක්ල (සිත ප්‍රභාසවර කරන) ධම්මෝ ය,
5. තපනීය (මෙලොව පරලොව තවන) ධම්මෝ ය,
අතපනීය ධම්මෝ ය,
6. අභිචචන (චචනමාත්‍රය මෑ ප්‍රධාන කොට පවත්නා) ධම්මෝ ය,
අභිචචනපථ ධම්මෝ ය,
7. නිරුකති ධම්මෝ ය,
නිරුකතිපථධම්මෝ ය,
8. ප්‍රඥපති ධම්මෝ ය,
ප්‍රඥපතිපථ ධම්මෝ ය
9. (නමන ලක්ෂණ වූ) තාමය ද,
(රූපන ලක්ෂණ වූ) රූපය ද,
10. (දූෂ්‍යාදියෙහි නොදැනීම වූ) අවිදුච ද,
(භවය ප්‍රාචීනා කරන) භවතෘෂණාව ද,
11. භව (ශාශවත වශයෙන් උපදනා) දූෂටීය ද,
ච්ඡව (උචේද්‍ය වශයෙන් උපදනා) දූෂටීය ද,
12. ශාශවත දූෂටීය ද,
උචේද්‍ය දූෂටීය ද,
13. අනතවත් දූෂටීය ද,
අනතතවත් දූෂටීය ද,
14. සුචින්නය අනුච භිය දූෂටීය ද,
අපරාන්නය අනුච භිය දූෂටීය ද,
15. අක්‍රීකය (ලජා නැති බව) ද,
අනපත්‍රචාව (බිය නො වන බව) ද,
16. ක්‍රිය (ලජාව) ද,
අපත්‍රචාව (බිය වීම) ද,
17. දුච්ච බව ද,
සුච්ච බව ද,

18. සොචචස්සතා ච, 1333
කල්‍යාණමිත්තතා ච, 1334
19. දාපනනිකුසලතා ච, 1335
දාපනනිචුට්ඨානකුසලතා ච, 1336
20. සමාපනනිකුසලතා ච, 1337
සමාපනනිචුට්ඨානකුසලතා ච, 1338
21. බාකුකුසලතා ච, 1339
මතසීකාරකුසලතා ච, 1340
22. දායනනකුසලතා ච, 1341
පට්ඨිකමුඤ්ඤාදකුසලතා ච, 1342
23. ඨානකුසලතා ච, 1343
අට්ඨානකුසලතා ච, 1344
24. අජ්ජවො ච, 1345
මග්ගවො ච, 1346
25. බන්ධනි ච, 1347
සොරච්චඤ්ඤා, 1348
26. සාධලයඤ්ඤා, 1349
පට්ඨකජ්ඣාසො ච, 1350
27. ඉඤ්ඤාසංඝ ඉභුත්තඤ්ඤා ච, 1351
සොඤ්ඤා ඉමත්තඤ්ඤා ච, 1352
28. ඉඤ්ඤාසංඝ ඉභුත්තඤ්ඤා ච, 1353
සොඤ්ඤා මත්තඤ්ඤා ච, 1354
29. මුට්ඨකච්චඤ්ඤා, 1355
අසමපඤ්ඤාඤ්ඤා, 1356
30. සනී ච, 1357
සමපඤ්ඤාඤ්ඤා. 1358
31. පට්ඨකඤ්ඤානචලඤ්ඤා, 1359
භාවනාචලඤ්ඤා, 1360
32. සමථො ච, 1361
පිපසනා ච, 1362
33. සමථනිමිත්තඤ්ඤා, 1363
පඤ්ඤානිමිත්තඤ්ඤා, 1364
34. පඤ්ඤා ච, 1365
අභිසංඝපො ච, 1366
35. සීලපිපසනි ච, 1367
දිට්ඨිපිපසනි ච, 1368

- 18. පාපමිත්‍රයන් ඇති බව ද,
කල්‍යාණමිත්‍රයන් ඇති බව ද,
- 19. ආපතනියෙහි කුශල බව ද,
ආපතනියෙන් නැගී සිටීමෙහි කුශල බව ද,
- 20. සමාපතනියෙහි කුශල බව ද,
සමාපතනියෙන් නැගී සිටීමෙහි කුශල බව ද,
- 21. (අවලෝඝ) බාහුසෙහි කුශල බව ද,
(බාහු) මනසිකාරයෙහි කුශල බව ද,
- 22. (වසුරාදී) ආයතනයෙහි කුශල බව ද,
ප්‍රතිත්‍යසමුත්පාදයෙහි කුශල බව ද,
- 23. ධාන (කාරණයෙහි) කුශල බව ද,
අධිධාන (අකාරණයෙහි) කුශල බව ද,
- 24. සාජ්ඣ බව ද,
මාදු බව ද,
- 25. සංචාරය (ඉවසීම) ද,
සුරත බව ද,
- 26. සබ්බල (මාදු) බව ද,
(ධම්මිකයෙන්) පටිසංචාරය ද,
- 27. ඉන්ද්‍රියයන්හි නො පිහිටි දොර ඇති බව ද,
ගෝඡනයෙහි පමණ නො දන්නා බව ද,
- 28. ඉන්ද්‍රියයන්හි පිහිටි දොර ඇති බව ද,
ගෝඡනයෙහි පමණ දන්නා බව ද,
- 29. මුසසමාති (මුලා සිහි ඇති) බව ද,
සමාක්ප්‍රඥා නැති බව ද,
- 30. සමාති ය ද,
සමාක්ප්‍රඥා ඇති බව ද,
- 31. පටිසංචාන (ප්‍රත්‍යවේණා) බලය ද,
තාවනා බලය ද,
- 32. ශමඵලය ද,
විදුර්ගතාව ද,
- 33. ශමඵ නිමිත්ත ද,
ප්‍රමාණනිමිත්ත ද,
- 34. ප්‍රමාණය ද,
අවිඤ්ඤාය ද,
- 35. සීලවිපතනිය ද,
දුෂ්චිතවිපතනිය ද,

- 36. සීලසම්පදා ව, 1369
දිට්ඨිසම්පදා ව, 1370
- 37. සීලවිසුද්ධි ව, 1371
දිට්ඨිවිසුද්ධි ව, 1372
- 38. දිට්ඨිවිසුද්ධි ඛො පන, 1373
සථාදිට්ඨියා ව පඨානං, 1374
- 39. සංවේගො ව සංවේජනියෙසු ධානෙසු, 1375
සංවිහගසා ව යොනියො පඨානං, 1376
- 40. අසනතුර්කිතා ව කුසලෙසු බලෙමසු, 1377
අප්පච්චානිතා ව පඨානසමිං, 1378
- 41. චිජ්ජා ව, 1379
විමුක්ඛි ව, 1380
- 42. බගෙ සුඤ්ඤං, 1381
අනුප්පාදෙ සුඤ්ඤනති. 1382

සුභතනනමානිකා

මානිකා නිවසිතා.

- 36. ශීලසමපන්නිය ද,
දෘෂ්ටිසමපන්නිය ද,
- 37. ශීලවිභූතිය ද,
දෘෂ්ටිවිභූතිය ද,
- 38. (කමේසවකාතඥන සංඛ්‍යාත වූ) දෘෂ්ටිභූතිය ද,
අනුරූපදෘෂ්ටි ඇත්තහුගේ වියතිය ද,
- 39. සංවේජනීය කාරණයෙහි සංවේගය ද,
සාවිග්ගා වූවහුගේ සමාක්ප්‍රධන් වියතිය ද,
- 40. කුශලධර්මපූරණයෙහි අසනතුමට් බව ද,
ප්‍රධන්වියතියෙහි නො තවත්තා බව ද,
- 41. ත්‍රිවිද්‍යාව ද,
විමුක්තිය ද,
- 42. (කෙලශක්‍ෂය සංඛ්‍යාත) ආයතීමාතීයෙහි ඥානය,
අනුත්පාදයෙහි (ආයතීඵලයෙහි) ඥානය යි.

සූත්‍රානන්තමානාකා යි.

මානාකා නිමි.

1. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

සසම්මි සමයෙ ඛාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්ස සහගතං ඤාණසම්පසුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දුරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ථොධංඛිඛාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පතාරබ්බ. තසම්මි සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විවාරො හොති, පිතී හොති, සුඛං හොති, විතතසෙසකභ්ගතා හොති, සද්ධිඤ්ඤියං හොති, විරිඤ්ඤියං හොති, සතීඤ්ඤියං හොති, සමාධිඤ්ඤියං හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤියං හොති, මනීඤ්ඤියං හොති, සොමනස්සිඤ්ඤියං හොති, ජීවිතීඤ්ඤියං හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාසංකප්පො හොති, සම්මා වායාමො හොති, සම්මාසති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දො හොති, අමොඝො හොති, අනභීජ්ඣා හොති, අව්‍යාජාදො හොති, සම්මා දිට්ඨි හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පා හොති කායපස්සද්ධි හොති, විතත පස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, විතතලහුතා හොති, කායමුදුතා හොති, විතතමුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤාතා හොති, විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති, කායපාගුඤ්ඤාතා හොති, විතතපාගුඤ්ඤාතා හොති, කායඤ්ඤාතා හොති, විනතුඤ්ඤාතා හොති, සති හොති, සම්පජ්ඤාං හොති, සම්පො හොති, විපස්සනා හොති, පඤ්ඤා හොති, අවිනේඛපො හොති, යෙ වා පත තසම්මි සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා-ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

2. කතමො තසම්මි සමයෙ එසෙසා හොති?

යො තසම්මි සමයෙ එසෙසා ජුගතා සම්පුසනා සම්පුසිතතතං - අයං තසම්මි සමයෙ එසෙසා හොති.

3. කතමා තසම්මි සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසම්මි සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදං වේතසිකං සාතං වේතසිකං සුඛං වෙතොසම්ප්පාදං සාතං සුඛං වෙදසිකං වෙතො සම්ප්පාදා සාතා සුඛා වෙදනා-අයං තසම්මි සමයෙ වෙදනා හොති.

4. කතමා තසම්මි සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසම්මි සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදා සඤ්ඤා සඤ්ඤානිතතතං-අයං තසම්මි සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

5. කතමා තසම්මි සමයෙ වෙතනා හොති?

යා තසම්මි සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදා වෙතනා සංවේතනා වේතසිතතතං¹ - අයං තසම්මි සමයෙ වෙතනා හොති.

1. සංවේතසිතතතං - PTS.

1. කවර දහම්හු කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක්හි රූපාලමඛන වේවයි ශබ්දාලමඛන වේවයි ගන්ධාලමඛන වේවයි රසාලමඛන වේවයි සප්තව්‍යාලමඛන වේවයි ධර්මාලමඛන වේවයි යම් යම් අරමුණේකැ හෝ එල්ලැ සොමනස් සහතිග්‍ය ඥන සම්ප්‍රසුක්ක කාමාවචර කුශල විතතය උපදනේ (සංඝණත්‍රයගත) චේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි, චේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විතතයාගේ ඒකාග්‍රතාව වෙයි, ශ්‍රද්ධානිවේදිය වෙයි, විශ්වාසීන්‍ය වෙයි, සමානීන්‍ය වෙයි, සමානීන්‍ය වෙයි, ප්‍රඥෙන්‍ය වෙයි, මනීන්‍ය වෙයි, නොමනසීන්‍ය වෙයි, ඒවිනෙන්‍ය වෙයි, සමගන්ද්‍යවීය වෙයි, සමගන්-සාකලය වෙයි, සමගන් ව්‍යායාමය වෙයි, සමගන්සමාතීය වෙයි, සමගන් සමාතීය වෙයි, ශ්‍රද්ධාබලය වෙයි, විශ්වාබලය වෙයි, සමානීබලය වෙයි, සමානීබලය වෙයි, ප්‍රඥාබලය වෙයි, නිරිබලය වෙයි; ඔත්තප්‍යබලය වෙයි, අලොභය වෙයි, අද්වේශය වෙයි, අමොහය වෙයි, අනභීධ්‍යාව වෙයි, අව්‍යාපාදය වෙයි, සමගන්ද්‍යවීය වෙයි, නිරිය වෙයි, ඔත්තප්‍යය වෙයි, කායප්‍රසුඛතීය වෙයි, විතතප්‍රසුඛතීය වෙයි, කායලක්ෂණීය වෙයි, විතතලක්ෂණීය වෙයි, කායමාද්‍යතීය වෙයි, විතතමාද්‍යතීය වෙයි, කායකමීණ්‍යතාව වෙයි, විතතකමීණ්‍යතාව වෙයි, කායප්‍රාගුණ්‍යතාව වෙයි, විතතප්‍රාගුණ්‍යතාව වෙයි, කාය-සාප්‍රතීය වෙයි, විතත-සාප්‍රතීය වෙයි, සමාතීය වෙයි, සමගන්ඥනය වෙයි, ශමඵය වෙයි, විද්දීනාව වෙයි, ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවිනේශ්‍යය වේ. එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපී ධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

2. කවරෙක් එසමයෙහි (කාමාවචර මහාකුශලවිතතය උපදනා ඇතිල්ලෙහි) සප්තී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සප්තීයෙක් සප්තී කරන අසුරෙක් මොනොවට සප්තී කරන අසුරෙක් මොනොවට සප්තී කල බවෙක් වේ ද මේ එසමයෙහි ස්ප්‍රීය වේ.

3. කවරෙක් එසමයෙහි චේදනා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤානානුහුණේ සංසප්තීයෙන් උපන් චේතනික වූ යම් මිහිරෙක් චේතනික සුඛයෙක් විතතසංසප්තීයෙන් උපන් මධුර වූ චේදනිකයෙක් විතතසංසප්තීයෙන් උපන් මධුර වූ සුඛ චේදනායෙක් වේ ද මේ - එසමයෙහි චේදනාව වේ.

4. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥ වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානානු සංසප්තීයෙන් උපන් යම් සංඥයෙක් සංඥානනාකාරයෙක් හැඳිනගන් බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සංඥාව වේ.

5. කවරෙක් එසමයෙහි චේතනා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානානු සංසප්තීයෙන් උපන් යම් චේතනායෙක් සංඥාවනායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි චේතනාව වේ.

6. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මාතසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනා මනිනුයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකතනො නජ්ජං මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු-ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

7 කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සඛකප්පො අප්පනා¹. වාප්පනා වෙතසො අභිනිරොපනා සම්මා සඛකප්පො-අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති.

8. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුච්චාරො උපවිචාරො විතතස්ස අනුසකානතා අනුපෙකකණතා-අයං තසමිං සමයෙ විචාරො හොති.

9. කතමා තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං දාමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො උතති ඔදගාං අතභමනතා විතතස්ස - අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

10. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතො සම්පස්සජ්ජං සාතං සුඛං චෙදසිතං වෙතො සම්පස්සජ්ජං සාතං සුඛචෙදනා-ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

11. කතමා තසමිං සමයෙ විතතස්සෙකග්ගතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අපිසාභාරො අපිකෙඛපො අපිසාභට්ඨානසතා සමථො සමාධිනුයං සමාධිබලං සම්මා සමාධි-අයං තසමිං සමයෙ විතතස්සෙකග්ගතා හොති.

12. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධිනුයං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධිං සද්දහනා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො සද්ධිං සද්ධිනුයං සද්ධිබලං-ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධිනුයං හොති.

1. අප්පනා-අසා

6. කවරෙක් එසමයෙහි විත්ත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විත්තයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් (පණ්ඩර වූ) හවාඛහ සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිජ්ජියෙක් විඤ්ඤනයෙක් විඤ්ඤනසකකියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤනධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විත්තය වේ.

7. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අපීණයෙක් බලවත් අපීණයෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙක් සමාස්සංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතකීය වේ.

8. කවරෙක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි හැසිරෙන) චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුවිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රයුක්තයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විචාරය වේ.

9. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමෝද්‍ය (තරුණප්‍රීතී)යෙක් ආමෝදනා-කාරයෙක් ප්‍රමෝදනාකාරයෙක් හතීයෙක් ප්‍රහතීයෙක් ප්‍රීතිධනයෙක් ඔදවැඩී බවෙක් විත්තයා ගේ සතුටු බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රීතිය වේ.

10. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික මිහිරෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විත්ත සංඝප්‍රයෝගයන් උපන් සාතසුඛවෙදසිතයෙක් විත්තසංඝප්‍රයෝගයන් උපන් සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සුඛවේදනාව වේ.

11. කවරෙක් එසමයෙහි විනේශකාග්‍රහා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විත්තයා ගේ යම් (නිසල බැවින් අරමුණෙහි) සිටීමෙක් බැහැගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවික්ෂේපයෙක් නො විසුරුණු සිත දැඩි බවෙක් ශමඵයෙක් සමාධිජ්ජියෙක් සමාධිබලයෙක් සමාස්සංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනේශකාග්‍රහා වේ.

12. කවරෙක් එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාජ්ජිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ශ්‍රද්ධාවෙක් හැදෑරීමේ අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැහැ ගැනීමෙක් අභිප්‍රසාදයෙක් සාද්ධායෙක් ශ්‍රද්ධාජ්ජියයෙක් ශ්‍රද්ධාබලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ශ්‍රද්ධාජ්ජිය වේ.

13. කතමං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්චයං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙතසිනො විරියාරමො නිකකමො¹ පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසොලනි ටාමො ධිති අසිඵලපරකකමතා අනිකම්මනඡදනා අනිකම්මනධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියා විරිඤ්චයං විරියඛලං සමමාචායාමො-ඉදං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්චයං හොති.

14. කතමං තසමිං සමයෙ සතිඤ්චයං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුසස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපතතා අසමමුස්සතතා සති සතිඤ්චයං සතිඛලං සමමාසති-ඉදං තසමිං සමයෙ සතිඤ්චයං හොති.

15. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්චයං හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස ධිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙඛපො අවිසාහටමානසතා සමපො සමාධිඤ්චයං සමාධිඛලං සමමා සමාධි-ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්චයං හොති.

16. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්චයං හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විච්ඡයා පවිච්ඡයා බිම්මච්චයො සලකකිණො උපලකකිණො පච්චුපලකකිණො පණ්ඨිච්චං කොසලලං නෙපු-ඤ්ඤං වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකකා භුරි මෙඛා පරිතාඨිකා විපස්සතා සමපජඤ්ඤං පහොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්චයං පඤ්ඤාඛලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජජාතො පඤ්ඤා රතනං අමොහො බිම්මවිච්ඡයා සමමාද්ධි-ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්චයං හොති.

17. කතමං තසමිං සමයෙ මනීඤ්චයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනායතනං මනීඤ්චයං විඤ්ඤාණං චිඤ්ඤාණකකිකො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු-ඉදං තසමිං සමයෙ මනීඤ්චයං හොති.

1. නිකකමො - අසා.

13. කචරෙක් එසමයෙහි විශේෂීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ විශාරදවශයෙන් නිෂ්ක්‍රම (කුසිත බැවින් නික්මෙන) විශේෂයක් පරාක්‍රම (විශ්වී)යෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අභිමානු උත්සාහයෙක් දුස්පරාක්‍රම (ඵාම)යෙක් ථෙට්ඨාසීයෙක් සචිර පරාක්‍රමතායෙක් නො නැවූ ජන්දය ඇති බවෙක් නො නැවූ විශ්වීච්චර ඇති බවෙක් විශ්වීය දුභි වූ ගැනීමක් වේ ද, විශේෂීන්ද්‍රියයෙක් විශ්වීච්චයෙක් සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශේෂීන්ද්‍රිය වේ.

14. කචරෙක් එසමයෙහි සමාචීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාචීයෙක් (සිහි කිරීමෙක්) පුනපුනා සිහි කිරීමෙක් අභිමුඛ කොට සිහි කිරීමෙක්, සමාචී සංඛ්‍යාත සිහි කරන අසුරෙක් දරන බවෙක් අරමුණෙහි පිටිසෙන බවෙක් සිහිය නො තක්සා බවෙක් සමාචීයෙක් සමාචීන්ද්‍රියයෙක් සමාචීච්චයෙක් සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාචීන්ද්‍රිය වේ.

15. කචරෙක් එසමයෙහි සමාධීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනතයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිකෂේපයෙක් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමඵයෙක් සමාධීන්ද්‍රියයෙක් සමාධීච්චයෙක් සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධීන්ද්‍රිය වේ.

16. කචරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් දන්නා අසුරෙක් (අනිත්‍යාදිය) විමසීමෙක් ප්‍රවිච්චයෙක් ධර්මවිච්චයෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් පුනස්ථපලක්ෂණයෙක් පණ්ඨිත බවෙක් කුශල බවෙක් නිපුණ බවෙක් විභාවනයෙක් විනතායෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් (කෙලෙසුන් නසන හෙයින්) මේධායෙක් පරිණාසිකායෙක් විදර්ශනායෙක් සමාග්ව්‍යායාමයෙක් (සිත විදර්ශනාවිච්චිත නගන) පනොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥච්චයෙක් ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥ-ආලෝකයෙක් ප්‍රඥවතාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රදේශනයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිච්චයෙක් සමාග්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය වේ.

17. කචරෙක් එසමයෙහි මනින්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් විනතයෙක් භවාධංචිතයෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනින්ද්‍රියයෙක් විඤ්ඤානකයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤානාදියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනින්ද්‍රිය වේ.

18. කතම, තසම්, සමයෙ සොමනසිඤ්ඤායං හොති?

යං තසම්, සමයෙ වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනසා සල්ඵසාරං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙනසා සල්ඵසාරං සාතං සුඛං වෙදනා-ඉදං තසම්, සමයෙ සොමනසිඤ්ඤායං හොති.

19. කතම, තසම්, සමයෙ ජීවිතීඤ්ඤායං හොති?

යො තෙසං අරුපිතං ධම්මානං ආයු සීති යතනා යාපනා ඉරියතා වතනතා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීඤ්ඤායං-ඉදං තසම්, සමයෙ ජීවිතීඤ්ඤායං හොති.

20. කතම, තසම්, සමයෙ සම්මාදීට්ඨි හොති?

යා තසම්, සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චයො ධම්මවිචයො සලලකඛණා පච්චුපලකඛණා පඤ්චවං කොසලලං තෙපුඤ්ඤාං වෙහව්‍යා විතතා උපපරිකඛා භූරි මෙධා පරිතාසිකා විපසනා සම්පජඤ්ඤාං පතොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාදීඤ්ඤායං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ධං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාභිභාසො පඤ්ඤාපඤ්ඤාතො පඤ්ඤාදරතනං අනුමානො ධම්මවිචයො සම්මාදීට්ඨි - අයං තසම්, සමයෙ සම්මාදීට්ඨි හොති.

21. කතමො, තසම්, සමයෙ සම්මාසංකප්පො හොති?

යො තසම්, සමයෙ තනකතා විතනෙකතා සංකප්පො අසනතා ව්‍යාපනතා වෙනසො අභිනිරුපනා සම්මාසංකප්පො - අයං තසම්, සමයෙ සම්මා සංකප්පො හොති.

22. කතමො, තසම්, සමයෙ සම්මාචායාමො හොති?

යො තසම්, සමයෙ වෙනසිකො විරියාරමො නිකකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසොසාලති චාමො ඛිති අසිච්චපරකකමිතො අභිකම්මනප්ඤ්ඤා අභිකම්මනධුරතා ධුරසම්පන්නාහො විරියං විරිසිඤ්ඤා විරියබලං සම්මාචායාමො - අයං තසම්, සමයෙ සම්මාචායාමො හොති.

23. කතම, තසම්, සමයෙ සම්මාසති හොති?

යා තසම්, සමයෙ සති අනුසන්ති පටිසන්ති සති සරණතා ධාරණානු අපිලාපනතා අපච්චුසන්තතා සති සතිඤ්ඤායං සතිබලං සම්මාසති - අයං තසම්, සමයෙ සම්මාසති හොති.

18. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ජෙවනසික මිතිරෙක් ජෙවනසික සුඛයෙක් වෙතො සමඵසාර - සාත - සුඛ - වෙදනාපයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤිය වේ.

19. කවරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙඤ්ඤිය වෙයි යත්:

ඒ ආරුපිධම්මයන්ගේ යම් ආශ්‍රයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් යැපීමෙක් ඉරියව් වැඩැත්මෙක් වතීනයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙඤ්ඤියයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ජීවිතෙඤ්ඤිය වේ.

20. කවරෙක් එසමයෙහි සමාන්ද්‍රණී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙක් විවයයෙක් ප්‍රවිවයයෙක් බම්බිවයයෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණඩ්‍යයෙක් කේශලයෙක් තෙතපුණ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් විතතායෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරී (-පතල) ප්‍රඥයෙක් මේඛායෙක් පරිණාහිකායෙක් විදුඤ්ඤායෙක් සමාන්ද්‍රණයෙක් පතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙඤ්ඤියයෙක් ප්‍රඥචලයෙක් ප්‍රඥසසත්‍රයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥලොකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක්. ප්‍රඥප්‍රද්‍රවයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් බම් විවයයෙක් සමාන්ද්‍රණීයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාන්ද්‍රණී වේ.

21. කවරෙක් එසමයෙහි සමාන්සංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අපීණයෙක් බලවත් අපීණයෙක් විතතයාගේ අභිනිරූපණයෙක් සමාන්සංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාන්සංකල්ප වේ.

22. කවරෙක් එසමයෙහි සමාන්ව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ජෙවනසික වූ වියභිරහයෙක් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍රමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් දඬ පරාක්‍රමයෙක් ඛේධනීපයක් සචිරපරාක්‍රමයෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ මූර ඇති බවෙක් වියභීය දැනී වැ ගැනීමෙක් වියභීයෙක් විසයඤ්ඤියයෙක් වියභීබලයෙක් සමාන්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාන්ව්‍යායාම වේ.

23. කවරෙක් එසමයෙහි සමාන්සමානී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමානීයෙක් අනුසමානීයෙක් ප්‍රතිසමානීයෙක් සති සබ්බාසාත සිහි කරන අසුරෙක් දරන බවෙක් අරමුණෙහි පිවිසෙන බවෙක් සිහිය නො තඡනා බවෙක් සමානීයෙක් සමානීඤ්ඤියයෙක් සමානී බලයෙක් සමාන්සමානීයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාන්සමානී වේ.

24. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාසමාධි හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙඛපො අවිසාහටමානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං සමමාසමාධි - අයං තසමිං සමයෙ සමමාසමාධි හොති.

25. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධා සද්දගතා ඔකපානා අභිප්පසාදෙ සද්ධා සද්ධාඤ්ඤා සද්ධාබලං - ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

26. කතමං තසමිං සමයෙ විරියබලං¹ හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙතසිකො විරියාරලොහා නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උසෙසාලති ථාමො ධිති අසිච්චපරක්කමතා අනික්ඛිතතඡඤ්ඤා අනික්ඛිතතධුරතා ධුරතමපග්ගාහො විරියං විරි-සිඤ්ඤා විරියබලං සමමාචායාමො - ඉදං තසමිං සමයෙ විරියබලං හොති.

27. කතමං තසමිං සමයෙ සතිබලං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමච්චස්සතතා සති සතිඤ්ඤා සතිබලං සමමාසති - ඉදං තසමිං සමයෙ සතිබලං හොති.

28. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛපො අවිසාහටමානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං සමමාසමාධි - ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

29. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චයො බමමවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිච්චං කොසලලං තොපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විතතා උපපරිකා භුරි මෙධා පරිතාසිකා විපසන්තා සමපඡඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤා පඡෙජාතො පඤ්ඤාරතතං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාබලං හොති.

30. කතමං තසමිං සමයෙ තීරිබලං² හොති?

යං තසමිං සමයෙ තීරිසති තීරිසිතබෙබන, තීරිසති පාපකාතං අකු-සලාතං බමමානං සමාපතතියා - ඉදං තසමිං සමයෙ තීරිබලං හොති.

1. විරියබලං, මජ්ඣ. තීරිබලං, මජ්ඣ.

24. කවරෙක් එසමයෙහි සමාස්සමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනයයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසැ-
ගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිනිශ්චයයෙක් නො විසුරුණු සිත ඇති
බවෙක් ශමඵයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාස්සමාධියෙක්
වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාස්සමාධි වේ.

25. කවරෙක් එසමයෙහි ඉඤ්ඤාබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ඉඤ්ඤායෙක් හදනන අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැසැ-
ගැනීමෙක් අභිප්‍රසාදයෙක්, ඉඤ්ඤාවෙක් ඉඤ්ඤාඤ්ඤයෙක් ඉඤ්ඤාබලයෙක්
වේ ද - මේ එසමයෙහි ඉඤ්ඤාබල වේ.

26. කවරෙක් එසමයෙහි විශ්වීබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ විශ්වීර්ෂයෙක් නික්මීමෙක් පරාක්‍රමයෙක්
උද්ඝමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් දුඝොත්තාහයෙක් දුඝපරාක්‍රමයෙක්
ධ්‍යානියෙක් සචිරපරාක්‍රමයෙක් අතිසම්පාජ්ඣනායෙක් අතිසම්පාධුරතායෙක්
ධුරතමප්‍රග්‍රාහයෙක් විශ්වීයෙක් විශ්වඤ්ඤයෙක් විශ්වීබලයෙක් සමාස්ස-
මාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශ්වීබල වේ.

27. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාධියෙක් අනුසමාධියෙක් ප්‍රතිසමාධියෙක් සහි
සබ්බාහ සිහි කරන අසුරෙක් දරන බවෙක් අරමුණෙහි පිවිසෙන
බවෙක් සිහිය නො තස්තා බවෙක් සමාධියෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධි-
බලයෙක් සමාස්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ.

28. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනයයාගේ සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසැ-
ගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිනිශ්චයෙක් නො විසුරුණු සිත ඇති
බවෙක් ශමඵයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාස්සමාධියෙක්
වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ.

29. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥාබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් පජාතනතයක් විචයයෙක් ප්‍රවිචයයෙක්
ධර්මවිචයයෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩි-
තයෙක් කෝශලයෙක් නොපුණ්ණයෙක් විභාවනයෙක් විනයයෙක්
උපපරික්ෂායෙක් භූරී (පතල) ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණාසිකායෙක්
විදගීනායෙක් සමාස්සමාධියෙක් පනොදනයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥඤ්ඤයෙක්
ප්‍රඥාබලයෙක් ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥලොකයෙක් ප්‍රඥව-
හාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රදානයෙක් ප්‍රඥාරත්තයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක්
සමාස්සමාධියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රඥාබල වේ.

30. කවරෙක් එසමයෙහි භීර්වල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජාවිහසුතු කායදුඛවර්තාදිය ජ්ඣුජ්ජා කෙරේ
ද, ලාමක අකුශලධර්මයන්ට පැමිණීම ජ්ඣුජ්ජා කෙරේ ද - මේ එසමයෙහි
භීර්වල වේ.

31. කතමං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති?

යං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිකබ්බන්ත, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපත්තියා - ඉදං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පබලං හොති.

32 කතමො තසමිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තසමිං සමයෙ අලොභො අලුබ්බන්තා අලුබ්බිතන්තං අසාරංගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජන්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං - අයං තසමිං සමයෙ අලොභො හොති.

33. කතමො තසමිං සමයෙ අද්දෙසො හොති?

යො තසමිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සන්තා අදුස්සිතන්තං¹ අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං - අයං තසමිං සමයෙ අද්දෙසො හොති

34. කතමො තසමිං සමයෙ අමොහො හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානන්තා විචයො පච්චයො බමමිවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිට්ඨා කොසලල, නෙපුඤ්ඤා වෙහව්‍යා වින්තා උපපරිකඛා හුරි² මෙධා පරිකාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤා පනොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාච්ඡ්‍රියං පඤ්ඤාචලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාඛිභාසො පඤ්ඤාපචේරොගො පඤ්ඤාරත්තං අමොහො බමමිවිචයො සමමාදීට්ඨි අමොහො කුසලමූලං - අයං තසමිං සමයෙ අමොහො හොති.

35. කතමා තසමිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති?

යො තසමිං සමයෙ අලොභො අලුබ්බන්තා අලුබ්බිතන්තං අසාරංගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජන්තං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං - අයං තසමිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති.

36. කතමො තසමිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති?

යො තසමිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සන්තා අදුස්සිතන්තං¹ අව්‍යාපාදො අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං - අයං තසමිං සමයෙ අව්‍යාපාදො හොති.

1. අදුස්සන්තා, අදුස්සිතන්තා, ඝා. 2. හුරි, සිමු 1, 2, 3, අභා

31. කවරෙක් එසමයෙහි ඔත්තප්පබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් බියට කරුණු වූ කායදුඛවර්තාදිය නේතු කොට ගෙන බිය ගනී ද, ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ට පැමිණීමෙන් තැනියහී ද - මේ එසමයෙහි ඔත්තප්පබල වේ.

32. කවරෙක් එසමයෙහි අලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බි බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංවිධ්‍යාන වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අලොභ වේ.

33. කවරෙක් එසමයෙහි අද්දොම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අද්දොමයෙක් අද්දොමාකාරයෙක් අද්දොම බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක් බවෙක් අද්දොම සංවිධ්‍යාන කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අද්දොම වේ.

34. කවරෙක් එසමයෙහි අමොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් චේතසසින් දැනීමෙක් විමසීමෙක් චේතසසින් විමසීමෙක් සිටුවස් දහම් විමසීමෙක් (අනිත්‍යාදි වශයෙන්) සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ණින බවෙක් කොශලයෙක් නෙප්පණයෙක් විභාවනයෙක් විනතායෙක් උපපටික්ඛායෙක් හුරි (-පතල) ප්‍රඥයෙක් මෙධා සංවිධ්‍යාන ප්‍රඥයෙක් (යාථාචලක්ෂණ ප්‍රතිවේධයට පමුණුවන) පරිණාසිකායෙක් විදර්ශනායෙක් සමස්ඤ්ඤායෙක් (ප්‍රඥ සංවිධ්‍යාන) ජනාදයෙක් ප්‍රඥායෙක් ප්‍රඥෙත්ථියයෙක් ප්‍රඥාචලයෙක් ප්‍රඥාසංයුතයෙක් ප්‍රඥාප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥා-ආලොකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රද්ධනායෙක් ප්‍රඥරත්තයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමස්ඤ්ඤායෙක් අමොහ සංවිධ්‍යාන කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අමොහ වේ.

35. කවරෙක් එසමයෙහි අනභිධ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බි බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො ඇලුණු බවෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ සංවිධ්‍යාන කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අනභිධ්‍යා වේ.

36. කවරෙක් එසමයෙහි අව්‍යාපාද වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අද්දොමයෙක් අද්දොමාකාරයෙක් අද්දොම බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක් බවෙක් අද්දොම සංවිධ්‍යාන කුශලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අව්‍යාපාද වේ.

37 කතමා තසම් සමයෙ සමමාදිට්ඨී හොති?

යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිචයො බමමවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිට්ඨං කොසලලං නෙට්ඨස්සං. වෙනව්‍යා විනනා උපපජිකඛා භුරි මොං පරිනාසිකා විපසානා සමපජස්සං පනොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤදීඪ්‍යො පඤ්ඤබලං පඤ්ඤාසථං පඤ්ඤා-පාසාදො පඤ්ඤාආලොභකා පඤ්ඤාච්ඡායො පඤ්ඤාපචෝනො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨී - අයං තසම් සමයෙ සමමාදිට්ඨී හොති.

38. කතමා තසම් සමයෙ හිරි හොති?

යං තසම් සමයෙ හිරියති හිරිසිතබ්බන, හිරියති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපතනියා - අයං තසම් සමයෙ හිරි භොති.

39. කතමා තසම් සමයෙ ඔත්තප්පං හොති?

යා තසම් සමයෙ ඔත්තප්පනී ඔත්තප්පිතබ්බන, ඔත්තප්පනී පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපතනියා - ඉදං තසම් සමයෙ ඔත්තප්පං හොති.

40. කතමා තසම් සමයෙ කායපසංඤ්ඤා හොති?

යා තසම් සමයෙ වෙදනාකඛනිකසං සඤ්ඤාකඛනිකසං සබ්බාරකඛනිකසං පසංඤ්ඤා පටිපසංඤ්ඤා පසංචනනා පටිපසංචනනා පටිපසංචනිතතනං අයං තසම් සමයෙ කායපසංඤ්ඤා හොති.

41. කතමා තසම් සමයෙ විනතපසංඤ්ඤා හොති?

යා තසම් සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිකසං පසංඤ්ඤා පටිපසංඤ්ඤා පසංචනනා පටිපසංචනනා පටිපසංචනිතතනං - අයං තසම් සමයෙ විනතපසංඤ්ඤා හොති.

42. කතමා තසම් සමයෙ කායලහුතා නොති?

යා තසම් සමයෙ වෙදනාකඛනිකසං සඤ්ඤාකඛනිකසං සබ්බාරකඛනිකසං ලහුතා ලහුපරිනාමනා අදකිනනා අවිසනනා - අයං තසම් සමයෙ කායලහුතා හොති.

43. කතමා තසම් සමයෙ විනතලහුතා නොති?

යා තසම් සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිකසං ලහුතා ලහුපරිනාමනා අදකිනනා අවිසනනා - අයං තසම් සමයෙ විනතලහුතා නොති.

44. කතමා තසම් සමයෙ කායමුද්දතා හොති?

යා තසම් සමයෙ වෙදනාකඛනිකසං සඤ්ඤාකඛනිකසං සබ්බාරකඛනිකසං මුද්දතා මද්දවනා අකකඛලතා අකජිනනා - අයං තසම් සමයෙ කායමුද්දතා හොති.

37. කවරක් එසමයෙහි සමාන්දභේදී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥාවෙක් වෙසෙසින් දැනීමෙක් විමසීමෙක් වෙසෙසින් විමසීමෙක් ධර්මවිවයයෙක් සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යාප-
ලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩිතයෙක් කොශලයෙක් නෙපුණ්ණයෙක් විභාවන-
යෙක් විනතාලයක් උපපටිකායෙක් භූටි සංඛ්‍යාත ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක්
පටිණාසිකායෙක් විදගීනායෙක් සමාන්දභේදයෙක් පතොදයෙක් ප්‍රඥායෙක්
ප්‍රඥෙක්ඛිතයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥාසංයුතයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥා-
ආලෝකයෙක් ප්‍රඥා-අවභාසයෙක් ප්‍රඥාප්‍රද්‍යොතයෙක් ප්‍රඥාරත්තයෙක්
අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාන්දභේදයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි
සමාන්දභේදී වේ.

38. කවරක් එසමයෙහි නිරි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජා විය යුතු කායදුඛවරිතාදීය ජ්ඣුසං-
කෙරේ ද - මේ එසමයෙහි නිරි වේ

39. කවරෙක් එසමයෙහි අපත්‍රපා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් බියට කරුණු වූ කායදුඛවරිතාදීය භේදු
කොටගෙන තුඤ්ඤ වේ ද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ට පැමිණීමෙන්
තුඤ්ඤ වේ ද - මේ එසමයෙහි අපත්‍රපා වේ.

40. කවරක් එසමයෙහි කායප්‍රභුබ්ධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකිංසා හේ සංඥාසකකිංසාහේ සංසකාරසකකිංසාහේ
සන්තිදීමෙක් වෙසෙසින් සන්තිදීමෙක් සන්තිදුණු අසුරෙක්
වෙසෙසින් සන්තිදුණු අසුරෙක් සන්තිදුණු බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි
කායප්‍රභුබ්ධි වේ.

41. කවරක් එසමයෙහි විනතප්‍රභුබ්ධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඥානසකකිංසා හේ යම් සන්තිදීමෙක් වෙසෙසින්
සන්තිදීමෙක් සන්තිදුණු අසුරෙක් වෙසෙසින් සන්තිදුණු අසුරෙක්
සන්තිදුණු බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනතප්‍රභුබ්ධි වේ.

42. කවරක් එසමයෙහි කායලක්ඛනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකිංසාහේ සංඥාසකකිංසාහේ සංසකාරසකකිංසාහේ
යම් ලක්ඛනෙයක් යුහුච පෙරුලෙන බවෙක් නො බර බවෙක් නො තද
බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායලක්ඛනා වේ.

43. කවරක් එසමයෙහි විනතලක්ඛනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඥානසකකිංසා හේ යම් ලක්ඛනෙයක් යුහුච පෙරුලෙන
බවෙක් නො බර බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි
විනතලක්ඛනා වේ.

44. කවරක් එසමයෙහි කායමාදුතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකිංසාහේ සංඥාසකකිංසාහේ සංසකාරසකකිංසාහේ
යම් මාදු බවෙක් මාදීච්ඤෙක් නො කැකුළු බවෙක් නො තද බවෙක්
වේ ද - මේ එසමයෙහි කායමාදුතා වේ.

45. කතමා තසමිං සමයෙ විතනමුද්දතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිස්ස මුද්දතා මද්දවතා අකකඛලතා අකකිතතා - අයං තසමිං සමයෙ විතනමුද්දතා හොති.

46. කතමා තසමිං සමයෙ කායකමමඤ්ඤතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වේදනාකඛනිස්ස සඤ්ඤාකඛනිස්ස සබ්බාරකඛනිස්ස කමමඤ්ඤතා කමමඤ්ඤතතං කමමඤ්ඤභාවො - අයං තසමිං සමයෙ කායකමමඤ්ඤතා හොති.

47. කතමා තසමිං සමයෙ විතතකමමඤ්ඤතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිස්ස කමමඤ්ඤතා කමමඤ්ඤතතං කමමඤ්ඤභාවො - අයං තසමිං සමයෙ විතතකමමඤ්ඤතා හොති.

48. කතමා තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වේදනාකඛනිස්ස සඤ්ඤාකඛනිස්ස සබ්බාරකඛනිස්ස පගුණතා පගුණතතං පගුණභාවො - අයං තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤතා හොති.

49. කතමා තසමිං සමයෙ විතතපාගුඤ්ඤතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිස්ස පගුණතා පගුණතතං පගුණභාවො - අයං තසමිං සමයෙ විතතපාගුඤ්ඤතා හොති.

50. කතමා තසමිං සමයෙ කායුජ්ජකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වේදනාකඛනිස්ස සඤ්ඤාකඛනිස්ස සබ්බාරකඛනිස්ස උජ්ජතා උජ්ජකතා¹ අජ්ඣතතා අවබ්බතා අකුට්ඨතා - අයං තසමිං සමයෙ කායුජ්ජකතා හොති.

51. කතමා තසමිං සමයෙ විතතුජ්ජකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිස්ස උජ්ජතා උජ්ජකතා¹ අජ්ඣතතා අවබ්බතා අකුට්ඨතා - අයං තසමිං සමයෙ විතතුජ්ජකතා හොති.

52. කතමා තසමිං සමයෙ සති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුසුඛි පටිසුඛි සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමච්චුස්සනතා සති සන්ත්ථිං සතිබලං සමමාසති - අයං තසමිං සමයෙ සති හොති.

1. උජ්ජකතා - මජ්ඣ. නික. 10.

45. කවරක් එසමයෙහි විනතමාද්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විශානසකකිතියාගේ යම් මාද්‍රතියෙක් මාද්වයෙක් නොකැකුළු බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනතමාද්‍රතා වේ.

46. කවරක් එසමයෙහි කායකමණ්‍යතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වේදනාසකකිතියාගේ සංඥාසකකිතියාගේ සංසකාරසකකිතියාගේ යම් කමණ්‍යතායෙක් කමණ්‍යතියෙක් කමණ්‍ය බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායකමණ්‍යතා වේ.

47. කවරක් එසමයෙහි විනතකමණ්‍යතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විශානසකකිතියාගේ යම් කමණ්‍යතායෙක් කමණ්‍යතියෙක් කමණ්‍ය බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනතකමණ්‍යතා වේ.

48. කවරක් එසමයෙහි කායප්‍රාගුණ වෙයි යත්:

එසමයෙහි වේදනාසකකිතියාගේ සංඥාසකකිතියාගේ සංසකාරසකකිතියාගේ යම් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණ බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායප්‍රාගුණ වේ.

49. කවරක් එසමයෙහි විනතප්‍රාගුණ වෙයි යත්:

එසමයෙහි විශානසකකිතියාගේ යම් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණයෙක් ප්‍රාගුණ බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනතප්‍රාගුණ වේ.

50. කවරක් එසමයෙහි කායර්ජකතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වේදනාසකකිතියාගේ සංඥාසකකිතියාගේ සංසකාරසකකිතියාගේ යම් සාප්‍රතායෙක් සාප්‍රතියෙක් අර්ථමතායෙක් අවබිකතායෙක් අකුට්‍රතායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි කායර්ජකතා වේ.

51. කවරක් එසමයෙහි විනතර්ජකතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විශානසකකිතියාගේ යම් සාප්‍රතායෙක් සාප්‍රතියෙක් අර්ථමතායෙක් අවබිකතායෙක් අකුට්‍රතායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනතර්ජකතා වේ.

52. කවරක් එසමයෙහි සමාති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාතියෙක් අනුසමාතියෙක් ප්‍රතිසමාතියෙක් සති සබ්බාතා සිති කරන අයුරෙක් දරන බවෙක් (අරමුණෙහි) පිවිසෙන බවෙක් සිතිය නො තත්තා බවෙක් සමාතියෙක් සමාතිසුද්ධියෙක් සමාති බලයෙක් සමාත්සමාතියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාති වේ.

53. කතමං තසමිං සමයෙ සමපජ්ඣන්දං ගොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාප ජානනා විචයො පවිචයො බමමවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිචං කොසලලං තෙ-
පුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකඛා භූරි මෙධා පරිනාගිකා විපසානා
සමපජ්ඣන්දං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං
පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපඤ්ජානො
පඤ්ඤාරතනං අමොනො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - ඉදං තසමිං සමයෙ
සමපජ්ඣන්දං ගොති.

54. කතමො තසමිං සමයෙ සමථො ගොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො
අවිකෙඛපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිත්‍රියං සමාධිබලං සමමා-
සමාධි - අයං තසමිං සමයෙ සමථො ගොති.

55. කතමා තසමිං සමයෙ විපසානා ගොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො බමමවිචයො
සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිචං කොසලලං තෙ-
පුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකඛා භූරි මෙධා පරිනාගිකා විපසානා
සමපජ්ඣන්දං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිත්‍රියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං
පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපඤ්ජානො
පඤ්ඤාරතනං අමොනො බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි - අයං තසමිං සමයෙ
විපසානා ගොති.

56. කතමො තසමිං සමයෙ පග්ගාහො ගොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙතසිකො පිරිසාරභො නිකකමො පරකකමො
උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසෙසාලති ථාමො ඛිති අභිජීලපරකකමතො
අතිකඛිතත ජන්දතො අතිකඛිතත ධුරතො ධුරසමපග්ගාහො පිරිසං විරිසිත්‍රියං
විරියබලං සමමාවායාමො - අයං තසමිං සමයෙ පග්ගාහො ගොති.

57. කතමො තසමිං සමයෙ අවිකෙඛපො ගොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො
අවිකෙඛපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිත්‍රියං සමාධිබලං සමමා-
සමාධි - අයං තසමිං සමයෙ අවිකෙඛපො ගොති.

යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ථි පවිච්චසමුපපන්නා
අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

පදනාජනීයං නිට්ඨිතං.

සඨමකනාණවාරං.

53. කවරෙක් එකමයෙහි සමාග්‍යය වෙයි යන්න:

එකමයෙහි යම් ප්‍රඥාවෙක් වෙසෙසින් දැනීමෙක් විමසීමෙක් වෙසෙසින් විමසීමෙක් ධර්මවිවයයෙක් සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රතිපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩිතයෙක් කොසලයෙක් නොපුණ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් විනායයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරි සංවිධාන (පැතුරුණු) ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණායිකායෙක් විදැයිනායෙක් සමාග්‍යයෙක් (ප්‍රඥසංවිධාන) පතොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙජ්ජියයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශය්‍යයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යුතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්‍යයෙක් වේ ද - මේ එකමයෙහි සමාග්‍යය වේ.

54. කවරෙක් එකමයෙහි ශමඵ වෙයි යන්න:

එකමයෙහි විනායයෙන් යම් සිටීමෙක් මොනොච්ච සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිකෂේපයෙක් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමඵයෙක් සමාග්‍යයෙක් සමාග්‍යයෙක් සමාග්‍යයෙක් වේ ද - මේ එකමයෙහි ශමඵ වේ.

55. කවරෙක් එකමයෙහි විදැයිනා වෙයි යන්න:

එකමයෙහි යම් ප්‍රඥාවෙක් වෙසෙසින් දැනීමෙක් විමසීමෙක් වෙසෙසින් විමසීමෙක් ධර්මවිවයයෙක් සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රතිපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිත බවෙක් කුසල බවෙක් නිපුණ බවෙක් විභාවනයෙක් විනායයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරි ප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණායිකායෙක් විදැයිනායෙක් සමාග්‍යයෙක් (මනා මහ යන සිත විවිධව නඟන) පතොදය වැනි ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙජ්ජියයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශය්‍යයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥ-අවහාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යුතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාග්‍යයෙක් වේ ද - මේ එකමයෙහි විදැයිනා වෙයි.

56. කවරෙක් එකමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වෙයි යන්න:

එකමයෙහි යම් චේතනාසීලයෙක් (භවනාසීලයෙන්) නික්මීමෙක් පරනුමයෙක් උදුමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් දුශෝන්සාහයෙක් දුශාචාරයෙක් චේතනාසීලයෙක් සචරානුමයෙක් නො නැවු ජන්ද ඇති බවෙක් නො නැවු ධුර ඇති බවෙක් විශ්විධුරය දැනි ව ගැනීමෙක් විශ්වයෙක් විශ්වජ්ජියයෙක් විශ්වබලයෙක් සමාග්‍යයෙක් වේ ද - මේ එකමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වේ.

57. කවරෙක් එකමයෙහි අවිකෂේප වෙයි යන්න:

එකමයෙහි විනායයෙන් යම් සිටීමෙක් මොනොච්ච සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිකෂේපයෙක් නො විසුරුණු සිත ඇති බවෙක් ශමඵයෙක් සමාග්‍යයෙක් සමාග්‍යයෙක් සමාග්‍යයෙක් වේ ද - මේ එකමයෙහි අවිකෂේප වේ.

එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද, ප්‍රතිතාසමුත්පන්න වූ යම් අරුචි ධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ ධර්මයේ කුසලයෝ සි.

පද බෙදුම නිමි.
පළමුවන බණවර සි.

58. තසමිං ඛො පන සමයෙ වතතාරෙ ඛනිං හොනති, ආයතනනාති හොනති, දො ධාතුයො හොනති, තයො ආභාරා හොනති, අට්ඨිඤ්චයාති හොනති, පඤ්චබ්බිකං කුතං හොති, පඤ්චබ්බිකො මහො හොති, සත්තඛලාති හොනති, තයො හෙතු හොනති, එකො එසො හොති, එකා වෙදනා හොති, එකා සඤ්ඤා හොති, එකා වෙතනා හොති, එකං විතතං හොති, එකො වෙදනාකඛනො හොති, එකො සඤ්ඤාකඛනො හොති, එකො සංඛාරකඛනො හොති, එකො විඤ්ඤාණකඛනො හොති, එකං මනායතනං හොති, එකං මනිඤ්චයං හොති, එකා මනො විඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං ධර්මායතනං හොති, එකා ධර්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධර්මා - ඉමෙ ධර්මා කුසලා.

59. කතමෙ තසමිං සමයෙ වතතාරෙ ඛනිං හොනති?

වෙදනාකඛනො, සඤ්ඤාකඛනො, සංඛාරකඛනො, විඤ්ඤාණකඛනො.

60. කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛනො හොති?

යං තසමිං සමයෙ වේතසිකං සාතං වේතසිකං සුඛං වේතොසල්ථසාප්පං සාතං සුඛං වෙදසිතා වේතො සල්ථසාප්පං සාතා සුඛා වෙදනා - අයං තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛනො හොති.

61. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤාකඛනො හොති?

යා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ඤාතනා සඤ්ඤාතිතතනං - අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤාකඛනො හොති.

62. කතමො තසමිං සමයෙ සංඛාරකඛනො හොති?

එසො වෙතනා විතතෙකා විචාරෙ පිති විතතෙසසකග්ගතා සද්ධිඤ්චයං විරිඨිඤ්චයං සතිඤ්චයං සමාධිඤ්චයං පඤ්ඤාඤ්චයං ජිවිතිඤ්චයං සමමාදිට්ඨි සමමාසංඝපො සමමාචාරාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං භිරිබලං ඔත්තප්පබලං අලොභො අද්දො අමොඝො අනභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො සමමාදිට්ඨි භිරි ඔත්තප්පං කායපසංඤ්චි විතතපසංඤ්චි කායලභ්‍රතා විතතලභ්‍රතා කායමුද්‍රතා විතතමුද්‍රතා කායකම්මඤ්ඤාතා විතතකම්මඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායඤ්ඤාතා විතතඤ්ඤාතා සති සම්පජ්ඤාදො සමථො විපසනා පග්ගාහො අවිනෙකපො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො ධර්මා ධර්මො ධර්මො වෙදනාකඛනං, ධර්මො සඤ්ඤාකඛනං, ධර්මො විඤ්ඤාණකඛනං - අයං තසමිං සමයෙ සංඛාරකඛනො හොති.

58 තවද, එසමයෙහි (ප්‍රථම මහාකුශල විතතය උපදනා කෙණෙහි) සකකුශලෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අවදෙනෙක් වෙති. පඤ්චාබිතිකව්‍යාපය වෙයි, පඤ්චාබිතික මාභීය වෙයි, බලයෝ සන්දෙනෙක් වෙති, හෙතෙමු තිදෙනෙක් වෙති, එක ස්පර්ශයෙක් වෙයි, එක වෙදනායෙක් වෙයි, එක සංඥයෙක් වෙයි, එක වේදනාසකකුශලයෙක් වෙයි, එක විතතයෙක් වෙයි, එක වෙදනාසකකුශලයෙක් වෙයි, එක සංඥසකකුශලයෙක් වෙයි, එක සංඥාසකකුශලයෙක් වෙයි, එක විඤ්චසකකුශලයෙක් වෙයි, එක මනාසතතයෙක් වෙයි, එක මනීන්ද්‍රියයෙක් වෙයි, එක මනෝවිඤ්චනායෙක් වෙයි, එක ධර්මායතනයෙක් වෙයි, එක ධර්මානුයෙක් වෙයි. එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද, ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

59. එසමයෙහි කවර සකකුශලෝ සතරදෙනෙක් වෙති යත්:

වෙදනාසකකුශලය, සංඥසකකුශලය, සංඥාසකකුශලය විඤ්චසකකුශලය යන මොහු යි.

60. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනාසකකු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ මිහිරි බවක් වෛතසික වූ සුඛයෙක් විතතසංස්පර්ශයෙක් උපන් මිහිරි වූ සැප වූ වෙදසිතයෙක් විතතසංස්පර්ශයෙක් උපන් සාත වූ මධුර වූ සුඛවෙදනාවක් වේ ද - මේ එසමයෙහි වෙදනාසකකු වේ.

61. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥසකකු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඥයෙක් හැදිනගන්නා අසුරෙක් හැදිනගත් බවක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සංඥසකකු වේ.

62. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥාසකකු වෙයි යත්:

සපර්ශය වේදනාය විතතීය විචාරය ප්‍රීතිය විනේශනානුභවය ඉඤ්චන්ද්‍රියය ය විශේෂීන්ද්‍රියය ය සමාතීන්ද්‍රියය ය සමාතීන්ද්‍රියය ය ප්‍රඥන්ද්‍රියය ය ජිවිතේන්ද්‍රියය ය සමන්දුෂ්ටිය ය සමන්සබ්බකල්පය ය සමන්ව්‍යායාමිය ය සමන්සමාති ය සමන්සමාති ය ඉඤ්චාබලය විශ්විබලය සමාතීබලය සමාතීබලය ප්‍රඥබලය භීරීබලය මත්තපපබලය අලොභය අද්වේෂය අමොහය අනභිව්‍යාය අව්‍යාපාදය සමන්දුෂ්ටිය භීරිය මත්තපපයා කායප්‍රභුබධියා විතතප්‍රභුබධියා කායලහුතායා විතතලහුතායා කායමාදුකියා විතතමාදුකියා කායකමීණ්‍යතායා විතතකමීණ්‍යතායා කායප්‍රාලුණ්‍යයා විතතප්‍රාලුණ්‍යයා කාය-සාප්‍රච්ඡියා විතත-සාප්‍රච්ඡියා සමාතීය සමන්දුතය ශමථය විදර්ශනාය ප්‍රත්‍යාභය අවිකේෂපයා, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකුශලය තබා, විඤ්චසකකුශලය තබා, අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද - මේ එසමයෙහි සංස්කාරසකකු වේ.

63. කතමො තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛ්ඤො හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඨරං මනෝ මනායභතං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තජ්ජා මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු - අයං තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛ්ඤො හොති.

ඉමෙ තසමිං සමයෙ චතතාඤ්ඤා ඛ්ඤො හොති.

64. කතමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති හොති?

මනායභතං, බමමායභතං.

65. කතමං තසමිං සමයෙ මනායභතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඨරං මනෝ මනායභතං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු - ඉදං තසමිං සමයෙ මනායභතං හොති.

66. කතමං තසමිං සමයෙ බමමායභතං හොති?

වේදනාකඛ්ඤො සඤ්ඤාකඛ්ඤො සබ්බාරකඛ්ඤො - ඉදං තසමිං සමයෙ බමමායභතං හොති.

ඉමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති හොති.

67. කතමා තසමිං සමයෙ ඤේ ධාතුසො හොති?

මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, බමමධාතු.

68. කතමා තසමිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඨරං මනෝ මනායභතං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තසමිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

69. කතමා තසමිං සමයෙ බමමධාතු හොති?

වේදනාකඛ්ඤො සඤ්ඤාකඛ්ඤො සබ්බාරකඛ්ඤො - අයං තසමිං සමයෙ බමමධාතු හොති.

ඉමා තසමිං සමයෙ ඤේ ධාතුසො හොති.

70. කතමෙ තසමිං සමයෙ තඤ්ඤා ආභාරං හොති?

ඵසාභාරං, මනෝසඤ්ඤාභාරං, විඤ්ඤාණභාරං.

71. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසාභාරෙ හොති?

ඤෝ තසමිං සමයෙ ඵසො ජුතතා සමජුතතා සමජුසිතතං - අයං තසමිං සමයෙ ඵසාභාරෙ හොති.

72. කතමො තසමිං සමයෙ මනෝසඤ්ඤාභාරෙ හොති?

යං තසමිං සමයෙ ඵචතතා සඤ්ඤාභාරෙ වේතසිතතං - අයං තසමිං සමයෙ මනෝසඤ්ඤාභාරෙ හොති.

63. එසමයෙහි කවරෙක් විඥනසකකාමි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥනයෙක් විඥන-සකකාමියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විඥනසකකාමි වේ මොහු එසමයෙහි සතර සකකාමියෝ වෙත්.

64. එසමයෙහි කවර ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති යත්:

මනායතන යැ ධර්මායතන යි,

65. කවරෙක් එසමයෙහි මනායතන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥනයෙක් විඥන-සකකාමියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනායතනය වේ.

66. කවරෙක් එසමයෙහි ධර්මායතනය වෙයි යත්:

වෙදනාසකකාමි යැ, සංඥසකකාමි යැ, සංසකාරසකකාමි ය යි - මේ එසමයෙහි ධර්මායතන වේ. මොහු එසමයෙහි ආයතනයෝ වෙත්.

67. එසමයෙහි කවර ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති යත්:

මනෝවිඥනධාතු යැ, ධර්මධාතු යි.

68. කවරෙක් එසමයෙහි මනෝවිඥනධාතු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක් මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥනයෙක් විඥනසකකාමියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනෝවිඥනධාතු වේ.

69. කවරෙක් එසමයෙහි ධර්මධාතු වෙයි යත්:

වෙදනාසකකාමි යැ, සංඥසකකාමි යැ, සංසකාරසකකාමි යි. මේ එසමයෙහි ධර්මධාතු වේ. මොහු එසමයෙහි ධාතුහු දෙදෙනා වෙත්.

70. එසමයෙහි කවර තුන් ආභාරයෝ වෙති යත්:

සපඨිභාර යැ, මනසංවේදනාභාර යැ, විඥනාභාර යි.

71. කවරෙක් එසමයෙහි සපඨිභාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සපඨියෙක් සපඨිකාරයෙක් මොනවට සපඨි කරන අසුරෙක් සපඨි කළ බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සපඨිභාර වේ.

72. කවරෙක් එසමයෙහි මනසංවේදනාභාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වේදනායෙක් සංවේදනායෙක් සිහන ලද බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනසංවේදනාභාර වේ.

73. කතමො තසමිං කමයෙ විඤ්ඤාණාභාගෙරා හොති?

යං තසමිං කමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතතං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛනේවා තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණ බාහු - අයං තසමිං කමයෙ විඤ්ඤාණාභාගෙරා භොති.

ඉමෙ තසමිං කමයෙ තයො ආභාරා භොතති.

74. කතමානි තසමිං කමයෙ අට්ඨිජ්ජියානි භොතති?

සද්ධිජ්ජියං, චිරිසිජ්ජියං, සතිජ්ජියං, සමාධිජ්ජියං, පඤ්ඤාජ්ජියං, මනිජ්ජියං, සොමතසසිජ්ජියං, ජ්විතිජ්ජියං.

75. කතමං තසමිං කමයෙ සද්ධිජ්ජියං භොති?

යා තසමිං කමයෙ සද්ධා සද්දහනා ඔකපනා අභිපසාදෙ සද්ධා සද්ධිජ්ජියං සද්ධාබලං - ඉදං තසමිං කමයෙ සද්ධිජ්ජියං භොති

76. කතමං තසමිං කමයෙ චිරිසිජ්ජියං භොති?

යො තසමිං කමයෙ චෙතසිකෝ චිරිතාරචෝ නිකකමෝ පරකකමෝ උයාමෝ වායාමෝ උසසාහෝ උසොලනි ඵාමෝ ධිති අසිච්චපරකකමනා අනිකඛිතතජ්ජනා අනිකඛිතතධුරතා ධුරසමපහාහෝ චිරිසං චිරිසිජ්ජියං චිරිසබලං සමමාවායාමෝ - ඉදං තසමිං කමයෙ චිරිසිජ්ජියං භොති

77. කතමං තසමිං කමයෙ සතිජ්ජියං භොති?

යා තසමිං කමයෙ සති අනුසන්ති - පෙ- සමමාසති - ඉදං තසමිං කමයෙ සතිජ්ජියං භොති.

78. කතමං තසමිං කමයෙ සමාධිජ්ජියං භොති?

යා තසමිං කමයෙ විතතසස සිති-පෙ-සමමා සමාධි - ඉදං තසමිං කමයෙ සමාධිජ්ජියං භොති.

79. කතමං තසමිං කමයෙ පඤ්ඤාජ්ජියං භොති?

යා තසමිං කමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පටිච්චො බලමවිචයො සලාකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිච්චං කොසලා නෙපුඤ්ඤං චෙතව්‍යා විතතා උපපරිකඛා ගුරි මමබා පරිනායිකා විපහනා සමපජ්ඤාදො පනොදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාජ්ජියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්තං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමනාසො පඤ්ඤා පජේනො පඤ්ඤාරතතං අමෝෂහා බලමවිචයො සමමාදිට්ඨි - ඉදං තසමිං කමයෙ පඤ්ඤාජ්ජියං භොති.

73. කවරෙක් එසමයෙහි විඥනාභාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මතසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛ් සිතෙක් මතසෙක් මනාගතනගෙක් මනිජ්ජියගෙක් විඥනගෙක් විඥන-සකාසිගෙක් තදනුරුප වූ මනෝවිඥනධාතුගෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විඥනාභාර වේ

මොහු එසමයෙහි තුන් ආභාරගෝ වෙත්.

74. එසමයෙහි කවර ඉන්ද්‍රියගෝ අටදෙන වෙති යත්:

ඉන්ද්‍රියය ය, විශෙසීන්ද්‍රිය ය, සමාභීන්ද්‍රිය ය, සමාධීන්ද්‍රිය ය, ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය ය, මනිජ්ජිය ය, සොමනසීන්ද්‍රිය ය, ජීවිතෙන්ද්‍රිය ය.

75. කවරෙක් එසමයෙහි ඉන්ද්‍රියය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ඉඤාගෙක් තදුකීම් අසුරෙක් (ගුණගෙහි) බැසු-ගැනීමෙක් ඉතා පැහැදීමෙක් ඉඤාගෙක් ඉන්ද්‍රියගෙක් ඉඤාබලගෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ඉන්ද්‍රියය වේ.

76. කවරෙක් එසමයෙහි විශෙසීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ජෙවතසික විශෙසීන්ද්‍රියයෙක් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙක් පරාක්‍රමගෙක් උදුමගෙක් ව්‍යායාමගෙක් උත්සාහගෙක් දුසි උත්සාහගෙක් දුසිපරාක්‍රමගෙක් ධෙවෙසීන්ද්‍රියයෙක් සචිරපරාක්‍රමගෙක් නො තැබූ ඡන්දය ඇති බවෙක් නො තැබූ විශෙසීන්ද්‍රිය ඇති බවෙක් විශෙසීන්ද්‍රිය වැ ගැනීමෙක් විශෙසීන්ද්‍රියයෙක් විශෙසීන්ද්‍රියයෙක් විශෙසීන්ද්‍රියයෙක් සමගන්ව්‍යායාමගෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශෙසීන්ද්‍රියය වේ.

77. කවරෙක් එසමයෙහි සමාභීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාභීගෙක් අනුසමාභීගෙක් ... සමගන්ව්‍යායාමගෙක් වේ ද මේ එසමයෙහි සමාභීන්ද්‍රියය වේ

78. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතාගේ යම් සචිතියෙක් ... සමගන්ව්‍යායාමගෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධීන්ද්‍රියය වේ.

79. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥෙන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥගෙක් දුනීම් අසුරෙක් විවිධයෙක් ප්‍රවිච්චයෙක් ධම්මවිච්චයෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රසූපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩිතයෙක් කොශලයෙක් භෙදපුණ්ණයෙක් විභාවතයෙක් විනාශයෙක් උපපරික්ෂණයෙක් පතල ප්‍රඥගෙක් ධාරණප්‍රඥගෙක් පරිණාසිකායෙක් විදුකිතායෙක් සමගන්ව්‍යායාමයෙක් පනොදගෙක් ප්‍රඥගෙක් ප්‍රඥෙන්ද්‍රියයෙක් ප්‍රඥගසත්‍රගෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදගෙක් ප්‍රඥලොකගෙක් ප්‍රඥවිභාසගෙක් ප්‍රඥ-ප්‍රද්‍රෝහගෙක් ප්‍රඥරත්තගෙක් අමොහගෙක් ධම්මවිච්චයෙක් සමගන්ව්‍යායාමයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රඥෙන්ද්‍රියය වේ.

80. කතමං තසමිං සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං තදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජාමනො විඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තසමිං සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති

81 කතමං තසමිං සමයෙ සොමනසයිජ්ඣයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතො සල්ඵසාජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතො සල්ඵසාජං සාතං සුඛං වෙදතා - ඉදං තසමිං සමයෙ සොමනසයිජ්ඣයං හොති.

82. කතමං තසමිං සමයෙ ජීවිතීජ්ඣයං හොති?

යො තෙසං අරුපිතං බලමානං ආයුසීති යපතා යාපතා ඉරියතා වතතතා පාලතා ජීවිතා ජීවිතීජ්ඣයං - ඉදං තසමිං සමයෙ ජීවිතීජ්ඣයං හොති.

ඉමාති තසමිං සමයෙ අට්ඨිජ්ඣයාති හොතති.

83. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකං කුචං හොති?

විතපකකා, විවාරො, පිති, සුඛං, විතතසො'කඤ්ඤා.

84. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තපකකා විතකෙකා සබ්බප්පො අප්පතා මුසප්පතා වෙතසො අභිනිරුපතා සල්ඵා සබ්බප්පො අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති

85. කතමො තසමිං සමයෙ විවාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ වාරෙ විවාරෙ අනුච්චාරෙ උපච්චාරෙ විතතසො අනුසකුචතතා¹ අනුපෙකඛතතා - අයං තසමිං සමයෙ විවාරො හොති.

86. කතමො තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යං තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං ආමොදතා පමොදතා භාසො ප්පාසො විතති ඔදහං අනතමිතතා විතතසො - අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

87. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතො සල්ඵසාජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතො සල්ඵසාජං සාතං සුඛං වෙදතා - ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති

1. අනුසකුචතතා, සීඉ.1, 3, මජ්ඣ.

80. කවරෙක් එසමයෙහි මනිඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනාශයක් මනසෙක් මානසයෙක් හදය - සිතෙක් හවාංඛ සිතෙක් මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඤ්ඤනයෙක් විඤ්ඤකකකියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤනධාතුයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි මනිඤ්ඤ වේ.

81. කවරෙක් එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මිහිරි බවෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විනාශසංස්පෘෂ්ඨයෙක් උපත් මධුර වූ සුඛ වූ චෛතසිකයෙක් විනාශසංස්පෘෂ්ඨයෙක් උපත් සාතසුඛචෛදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤ වේ.

82. කවරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙඤ්ඤ වෙයි යත්:

ඒ අරූපිධම්මයන්ගේ යම් ආශ්‍රමයෙක් සිටිමක් යාපිමෙක් පැවැත්මෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් චරිතයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙඤ්ඤයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ජීවිතෙඤ්ඤ වේ.

මොහු එසමයෙහි අසභවඤ්ඤයෝ වෙත්.

83. කවරෙක් එසමයෙහි පඤ්චාබ්‍යාසික ධ්‍යාන වෙයි යත්:

විතකී ය, විචාර ය, ප්‍රීති ය, සුඛ ය, විතෙතකාග්‍රතා සි.

84. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අජිණායෙක් බලවත් අජිණායෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවීමෙක් සංකල්පයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

85. කවරෙක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි හැසිරෙන) චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුවිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

86. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමොද්දයෙක් ආමොද්දනාකාරයෙක් ප්‍රමොද්දනාකාරයෙක් හතීයෙක් ප්‍රහතීයෙක් ප්‍රීතිධනයෙක් ඔදවැඩි බවෙක් විනාශයෙන් සතුටු බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රීති වේ.

87. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මිහිරි බවෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විනාශසංස්පෘෂ්ඨයෙක් උපත් සාතසුඛචෛදනියෙක් විනාශසංස්පෘෂ්ඨයෙක් උපත් සාතසුඛචෛදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

88. කතමා නසමි සමයෙ විනයසංකයානං හොති?

යා නසමි සමයෙ විනයසංකයානං සීති සංකයානං අවධිති අවිසාසානං අවිසංකපො අවිසංකච්ඡානසතා සමපො සමාධිජ්ඣයං සමාධිබලං සමමා- සමාධි - අයං නසමි සමයෙ විනයසංකයානං හොති.

ඉදං නසමි සමයෙ පඤ්චබ්බිකං කුමං හොති.

89. කතමා නසමි සමයෙ පඤ්චබ්බිකා මග්ගො හොති?

සමමාදිට්ඨි, සමමාසංකපපො, සමමාචාරාමො, සමමාසති, සමමාසමාධි.

90. කතමා නසමි සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා නසමි සමයෙ පඤ්ඤ පජානතා විචයො පච්චයො බම්බවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පඤ්චවං කොසලලං කෙටුඤ්ඤං වෙභව්වා විනතා උපපරිකඛා භුරි මෙධා පරිනාසිකා විපසහතා සමපරඤ්ඤං පනොදො පඤ්ඤ පඤ්ඤාජ්ඣයං පඤ්ඤබලං පඤ්ඤසච්චං පඤ්ඤපාසාදො පඤ්ඤආලොකො පඤ්ඤභිසාසො පඤ්ඤපඤ්ඤො පඤ්ඤරතනං අමොසො බම්බවිචයො සමමාදිට්ඨි - අයං නසමි සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

91. කතමො නසමි සමයෙ සමමාසංකපපො හොති?

යො නසමි සමයෙ නකෙකා විනකෙකා සංකපපො අපානා ව්‍යාපනා වෙචගො අභිතිරොපනා සමමාසංකපපො - අයං නසමි සමයෙ සමමාසංකපපො හොති.

92. කතමො නසමි සමයෙ සමමාචාරාමො හොති?

යො නසමි සමයෙ වෙතසිකො විරියාරලොකා නිකකමො පරකකමො උයාමො වායාමො උසාමො උසොලොති ආමො සීති අභිච්චපරකකමතො අභිකඛිතතජ්ජදා අභිකඛිතතධුරතා ධුරසමපසාසො විරියං විරිසිජ්ඣයං විරිසබලං සමමාචාරාමො - අයං නසමි සමයෙ සමමාචාරාමො හොති.

93. කතමා නසමි සමයෙ සමමාසති හොති?

යා නසමි සමයෙ සති අනුසානි පටිසානි සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපතතා අපමච්ඡානතා¹ සති සතිජ්ඣයං සතිබලං සමමාසති - අයං නසමි සමයෙ සමමාසති හොති.

94. කතමො නසමි සමයෙ සමමාසමාධි හොති?

යා නසමි සමයෙ විනයසංකයානං සීති සංකයානං අවධිති අවිසාසානං අවිසංකපො අවිසංකච්ඡානසතා සමපො සමාධිජ්ඣයං සමාධි බලං සමමා- සමාධි - අයං නසමි සමයෙ සමමාසමාධි හොති.

අයං නසමි සමයෙ පඤ්චබ්බිකො මග්ගො හොති.

1. අසමුදානතා - මරණ.

88. කවරක් එසමයෙහි විනේයනකාග්‍රහා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනේයනාගේ යම් (නිසල බැවින් අරමුණෙහි) සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැහැ යෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිනේශපයෙන් නො විසුලු සිත ඇති බවෙන් සමඵයෙක් සමාධිඤ්ඤායෙන් සමාධිබලයෙන් සමාස්සමාධියෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි විනේයනකාග්‍රහා වේ.

මේ එසමයෙහි පඤ්චාධිතික ධ්‍යාන වේ.

89. කවරෙක් එසමයෙහි පඤ්චාධිතික මාඨී වෙයි යත්:

සමාස්සමාධි ය, සමාස්ස සංකල්ප ය, සමාස්ස ව්‍යායාම ය, සමාස්ස මාඨී ය, සමාස්ස මාධි යි.

90. කවරක් එසමයෙහි සමාස්සමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥාවක් පජානනායෙක් විමසීමෙන් වෙසෙසින් විමසීමෙන් ධම්මවිචයයෙන් සැලැකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණ්ඩිතයෙන් ලක්ෂණයෙන් තේජසුණයෙන් විභාවනායෙන් විනේයනාගේ උපපටිකායෙන් භූමි සංඛ්‍යාත ප්‍රඥයෙන් මෙධායෙන් ජරිණාසිකායෙන් විදුශිතායෙන් සමාස්සමාධියෙන් පනොදයෙන් ප්‍රඥයෙන් ප්‍රඥෙඤ්ඤායෙන් ප්‍රඥාබලයෙන් ප්‍රඥාසංඝ්‍රයෙන් ප්‍රඥාප්‍රාසාදයෙන් ප්‍රඥාආලෝකයෙන් ප්‍රඥා-අවහාසයෙන් ප්‍රඥප්‍රද්‍රවයෙන් ප්‍රඥරත්නායෙන් අමොහයෙන් ධම්මවිචයයෙන් සමාස්සමාධියෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාස්සමාධි වේ.

91. කවරෙක් එසමයෙහි සමාස්සංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙන් විතකීයෙන් සංකල්පයෙන් අභිණයෙන් බලවත් අභිණයෙන් විනේයනාගේ අභිනිරෝපණයෙන් සමාස්සංකල්පයෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාස්සංකල්ප වේ.

92. කවරෙක් එසමයෙහි සමාස්ස ව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චේතසික වූ වියාරම්භයෙන් කේෂිද්‍රයෙන් නික්මා යෑමෙන් පරකුමයෙන් උද්ගමයෙන් ව්‍යායාමයෙන් උත්සාහයෙන් දුස්සන්සාහයෙන් දුසිපරකුමයෙන් ධාතියෙන් සචිරපරකුමයෙන් පරකුමනායෙන් නො පිටු ජන්දය ඇති බවෙන් විතකීය දුඛි වෑ ගැනීමෙන් විතකීයෙන් විතකීයෙන් විතකීයෙන් විතකීයෙන් බලයෙන් සමාස්ස ව්‍යායාමයෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාස්ස ව්‍යායාම වේ.

93. කවරක් එසමයෙහි සමාස්ස මාඨී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාධියෙන් අනුසමාධියෙන් ප්‍රතිසමාධියෙන් සති සංඛ්‍යාත සිති කරන අග්‍රභවයෙන් දරන බවෙන් අරමුණෙහි පිවිසෙන බවෙන් නො මූලා වන බවෙන් සමාධියෙන් සමාධිඤ්ඤායෙන් සමාධිබලයෙන් සමාස්සමාධියෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාස්ස මාඨී වේ.

94. කවරෙක් එසමයෙහි සමාස්ස මාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනේයනාගේ සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැහැ යෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිනේශපයෙන් නො විසුලු සිත ඇති බවෙන් සමඵයෙක් සමාධිඤ්ඤායෙන් සමාධිබලයෙන් සමාස්සමාධියෙන් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාස්ස මාධි වේ.

මේ එසමයෙහි පඤ්චාධිතික මාඨී වේ.

95. කතමානි තසම් සමයෙ සත්තබලානි හොනති?

සඬාබලං, චිරියබලං,¹ සනිබලං, සමාධිබලං, ජඤ්ඤාබලං, හිරිබලං ඕතතපබලං.

96. කතමං තසම් සමයෙ සඬාබලං හොති?

යා තසම් සමයෙ සඬා සද්දහනා ඕතපනා අභිප්පාසාදෙ සඬා සද්ධිත්ථියං සඬාබලං - ඉදං තසම් සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

97. කතමං තසම් සමයෙ චිරියබලං¹ හොති?

යො තසම් සමයෙ වෙතඤ්ඤා චිරියාරමො - ජෙ- සමමාචාරාමො - ඉදං තසම් සමයෙ චිරියබලං¹ හොති.

98. කතමං තසම් සමයෙ සතිබලං හොති?

යා තසම් සමයෙ සති දක්ඛණ්ණි ජඤ්ඤා සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපකතා අභිමුඤ්ඤනතා සති සතිත්ථියං සතිබලං සමමානති - ඉදං තසම් සමයෙ සතිබලං හොති.

99. කතමං තසම් සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යා තසම් සමයෙ විතතස්ස සිති - ජෙ- සමමාසමාධි - ඉදං තසම් සමයෙ සමාධිබලං හොති.

100. කතමං තසම් සමයෙ ජඤ්ඤාබලං හොති?

යා තසම් සමයෙ ජඤ්ඤා ජජානනා - ජෙ- අමොහො ධම්මච්චයො සමමාදීට්ඨි - ඉදං තසම් සමයෙ ජඤ්ඤාබලං හොති.

101. කතමං තසම් සමයෙ හිරිබලං හොති?

යං තසම් සමයෙ හිරියති හිරිසිතබ්බන හිරියති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපතනියා - ඉදං තසම් සමයෙ හිරිබලං හොති.

102. කතමං තසම් සමයෙ ඕතතපබලං හොති?

යං තසම් සමයෙ ඕතතපති ඉතතපච්චිතබ්බන, ඕතතපති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපතනියා - ඉදං තසම් සමයෙ ඕතතපබලං හොති.

ඉමානි තසම් සමයෙ සත්තබලානි හොනති.

103. කතමෙ තසම් සමයෙ තපසා හෙතු හොනති?

අලොභො අදොසො අමොහො.

1 චිරියබලං, මජ්ඣං.

95. එසමයෙහි කවර ස්වභවයෝ වෙති යත්:

ඉඤ්චල ය, විශ්චල ය, සමාචල ය, සමාධිචල ය, ප්‍රඥචල සතිරිචල ය, ඔත්තප්පචල ය.

96. කවරෙක් එසමයෙහි ඉඤ්චල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ඉඤ්චලයෙක් හැදෑරීමේ අසුරෙක් බැසැගැනීමේක් අභිප්‍රසාදයෙක් ඉඤ්චලයෙක් ඉඤ්චලයෙක් ඉඤ්චලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ඉඤ්චල වේ.

97. කවරෙක් එසමයෙහි විශ්චල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික විශ්චාරභයෙක් ... සමාචලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි විශ්චල වේ.

98. කවරෙක් එසමයෙහි සමාචල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සමාචලයෙක් අනුසමාචලයෙක් ප්‍රතිසමාචලයෙක් සමාචල සංඛ්‍යාත සිතිකරන බවෙක් ධරන බවෙක් බැසැගැනීමේක් බවෙක් නොමුලාවන බවෙක් සමාචලයෙක් සමාචලයෙක් සමාචලයෙක් සමාචලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාචල වේ.

99. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිචල වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනයයාගේ යම් සිතියෙක් ... සමාචලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි සමාධිචල වේ.

100. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥචල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධර්මවිචලයෙක් සමාචලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ප්‍රඥචල වේ.

101. කවරෙක් එසමයෙහි සතිරිචල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමකින් ලජ්ජා විස යුතු කායදුච්චිතාදිය ප්‍රභවනා කෙරේ ද, ලාමක අකුශලධර්මයන්ට පැමිණීම ප්‍රභවනා කෙරේ ද - මේ එසමයෙහි සතිරිචල වේ.

102. කවරෙක් එසමයෙහි ඔත්තප්පචල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමකින් තැවීමට කරුණු වූ කායදුච්චිතාදිය හේතු කොටගෙන නුසන් වේ ද - මේ එසමයෙහි ඔත්තප්පචල වේ.

මොහු එසමයෙහි සප්පචලයෝ වෙත්.

103. එසමයෙහි කවර හේතු තිදෙන වෙති යත්:

අලොභ ය අද්දස ය අමොහය යි.

104. කතමො තසමීං සමගෙ අලොභො හොති?

ගො තසමීං සමගෙ අලොභො අලුබ්භතා අලුබ්භිතකතං අසාරාගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං - අගං තසමීං සමගෙ අලොභො හොති.

105. කතමො තසමීං සමගෙ අද්දෙසො හොති?

ගො තසමීං සමගෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතං අව්‍යාපාඤ්ඤා අව්‍යාපජේඤ්ඤා¹ අද්දෙසො කුසලමූලං - අගං තසමීං සමගෙ අද්දෙසො හොති.

106. කතමො තසමීං සමගෙ අමොභො හොති?

ගො තසමීං සමගෙ ජඤ්ඤා පජානනා - ජෙ- අමොභො බිම්මවිචගො සම්මාදිට්ඨි - අගං තසමීං සමගෙ අමොභො හොති.

ඉමෙ තසමීං සමගෙ තගො ඤෙතු හොනති.

107. කතමො තසමීං සමගෙ එකො එසො හොති?

ගො තසමීං සමගෙ එසො ඵුසනා සමඵුසනා සමඵුසිතතං - අගං තසමීං සමගෙ එකො එසො හොති.

108. කතමො තසමීං සමගෙ එකා වෙදනා හොති?

ගො තසමීං සමගෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසම්ඵසසජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතොසම්ඵසසජං සාතං සුඛං වෙදනා - අගං තසමීං සමගෙ එකා වෙදනා හොති.

109. කතමො තසමීං සමගෙ එකා සඤ්ඤා හොති?

ගො තසමීං සමගෙ සඤ්ඤා සඤ්ඤානනා සඤ්ඤාතිතතං - අගං තසමීං සමගෙ එකා සඤ්ඤා හොති.

110. කතමො තසමීං සමගෙ එකා වෙතනා හොති?

ගො තසමීං සමගෙ වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතතං - අගං තසමීං සමගෙ එකා වෙතනා හොති.

111. කතමං තසමීං සමගෙ එකං විතතං හොති?

ගො තසමීං සමගෙ විතතං මනො මාතසං හදයං පණ්ඩරං මනො මනායතනං මනිජ්ජිගං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛඤ්ඤා තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණං ඛාතු - ඉදං තසමීං සමගෙ එකං විතතං හොති.

112. කතමො තසමීං සමගෙ එකො වෙදනාකඛඤ්ඤා හොති?

ගො තසමීං සමගෙ වෙතසිකං සාතං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසම්ඵසසජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතොසම්ඵසසජං සාතං සුඛං වෙදනා - අගං තසමීං සමගෙ එකො වෙදනාකඛඤ්ඤා හොති.

1. අඛ්‍යාපජේජා - සීල 1, 3, මජ්ඣ.

104. කචරෙක් එසමයෙහි අලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුඛි ඛවෙක් නො ඇලීමක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො ඇලුණු ඛවෙක් අනභිධ්‍යයෙක් අලොභඅකුසලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අලොභ වේ.

105. කචරෙක් එසමයෙහි අද්‍යෙය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අද්‍යෙයෙක් අද්‍යෙයාකාරයෙක් අද්‍යෙය ඛවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක් ඛවෙක් අද්‍යෙයකුසලමූලයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අද්‍යෙය වේ.

106. කචරෙක් එසමයෙහි අමොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් පුඤ්චක් පජානනාකාරයෙක් ... අමෝහයෙක් ධම් විචයෙයක් සමාස්දෂ්ටියෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි අමොහ වේ.

මොහු එසමයෙහි තුන්හෙතුහු වෙත්.

107. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ ස්පඨි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්පඨියෙක් ස්පඨිකාරයෙක් මොනවට ස්පඨි කරන අසුරෙක් මොනවට ස්පඨි කල ඛවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ ස්පඨි වේ.

108. කචරක් එසමයෙහි එක් මෑ වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ මධුර ඛවෙක් චෛතසික වූ සුඛයෙක් විතතසංස්පඨියෙක් උපන් සාතසුඛ වේදසිතයෙක් විතතසංස්පඨියෙක් උපන් සාතසුඛවේදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ වේදනා වේ.

109. කචරක් එසමයෙහි එක් මෑ සංඤ්චෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඤ්ඤෙක් සංජානනාකාරයෙක් හැදිනගත් ඛවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ සංඤ්ච වේ.

110 කචරක් එසමයෙහි එක් මෑ චේතනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චේතනාවක් සංචේතනායෙක් සිතන ලද ඛවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ චේතනා වේ.

111. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ සිත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මහසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් භව්‍යඛ සිතෙක් මතසෙක් මනාගතතයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඤ්ඤයෙක් විඤ්ඤසකුණි යෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤනධාතුසයක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ සිත වේ.

112. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ වේදනාස්කන්ධ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික වූ ඕනිටි ඛවෙක් චෛතසික සුඛයෙක් විතත-සංස්පඨීජ වූ සාතසුඛවේදසිතයෙක් විතතසංස්පඨීජ වූ සාතසුඛවේදනායෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ වේදනාස්කන්ධ වේ.

113. කතමො තසමිං සමයෙ එතො සඤ්ඤාකඛනො හොති?

යං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා සඤ්ඤාතතා සඤ්ඤාතිතතතං - අයං තසමිං සමයෙ එතො සඤ්ඤාකඛනො හොති.

114. කතමො තසමිං සමයෙ එතො සඛ්ඛාරකඛනො හොති?

එසෙසා වෙනතා විතතෙකා පිචාරො පිති විතතසෙස'කභතා සද්ධිඤ්ඤායං විරිභිඤ්ඤායං සතිඤ්ඤායං සමාධිඤ්ඤායං පඤ්ඤාඤ්ඤායං ජිවිතඤ්ඤායං සමමාදිට්ඨි සමමා සඛිකපො සමමාචාරාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං පඤ්ඤාබලං භීරිබලං ඔනනපබලං අලොභො අද්දෙසො අමොභො අනතිජක්ඛ අව්‍යාපාදො සමමාදිට්ඨි හිරි ඔනනපං කායපසාද්ධි විතතපසාද්ධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුද්දතා විතතමුද්දතා කායකම්ම-ඤ්ඤාතා විතතකම්මඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායුජ්ජුකතා විතතුජ්ජුකතා සතිසම්පජ්ඤාදං සමථො විපසනා පඤ්ඤාහො අවිකේඛපො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො ධම්මා, ධර්මපච්චා වෙදනාකඛනං, ධර්මපච්චා සඤ්ඤාකඛනං, ධර්මපච්චා විඤ්ඤාණකඛනං - අයං තසමිං සමයෙ එතො සඛ්ඛාරකඛනො හොති.

115. කතමො තසමිං සමයෙ එතො විඤ්ඤාණකඛනො හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනායතනං මතිඤ්ඤායං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛනො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තසමිං සමයෙ එතො විඤ්ඤාණකඛනො හොති.

116. ටං තසමිං සමයෙ එකං මනායතනං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනායතනං මතිඤ්ඤායං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛනො තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු - ඉදං තසමිං සමයෙ එකං මනායතනං හොති.

117. කතමං තසමිං සමයෙ එකං මතිඤ්ඤායං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං - පෙ- තජ්ජාමනො විඤ්ඤාණධාතු - ඉදං තසමිං සමයෙ එකං මතිඤ්ඤායං හොති.

118. කතමො තසමිං සමයෙ එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං - පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ ධාතු - අයං තසමිං සමයෙ එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

119. කතමං තසමිං සමයෙ එකං ධම්මායතනං හොති?

වෙදනාකඛනො සඤ්ඤාකඛනො සඛ්ඛාරකඛනො - ඉදං තසමිං සමයෙ එකං ධම්මායතනං හොති.

113. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ සංඥසකකු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඥාවක් සංජානනාකාරයෙන් සඤ්ජානිත බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ සංඥස්කකු වේ.

114. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ සංසකාරසකකු වෙයි යත්:

ස්පර්ශ, වේතනා ය, විතකී ය, විමාර ය, ප්‍රීති ය. විනේශ-කාග්‍රතා ය, ඉඤ්ජිත ය, විරෝධිත ය, සමානිතිය ය, සමාධිතිය ය, ප්‍රඥෙතිය ය, ජීවිතෙතිය ය, සමන්දුමිය ය, සමන්සංකල්ප ය, සමන්ව්‍යායාම ය, සමන්සමානිය ය, සමන්සමාධි ය, ඉධ්‍යාබල ය, විශ්විබල ය, සමානිබල ය, සමාධිබල ය, ප්‍රඥබල ය, භිරිබල ය, ඔත්තප්පබල ය, අලොභ ය, අදොම ය, අමොහ ය, අනභීධ්‍යා ය, අච්ඡාපාද ය, සමන්දුමි ය, භිරි ය, ඔත්තප්ප ය, කායප්‍රභූතිය, විතතප්‍රභූතිය, කායභුක්ඛිතිය, විතතභුක්ඛිතිය, කායකම්මිකා ය, විතතකම්මිකා ය, කායප්‍රාගුණ ය, විතතප්‍රාගුණ ය, කාය සාමුදාය ය, විතත සාමුදාය ය, සමානි ය, සමන්ඤ්ජන ය, ශම්පිය, විදුරියා ය, ප්‍රග්‍රාහ ය, අවික්ඛෙප ය, තවද එසමයෙහි වේදනාස්කකුතිය තමා සංඥසකකුතිය තමා විඤ්ජනසකකුතිය තමා අත්‍ය වූ ද යම් ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පත්ත වූ අරුපිඛමි කේතනක් ඇද්ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ සංසකාරසකකු වේ

115. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ විඤ්ජනසකකු වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාඛ්‍ය සිතෙක් මනසෙක් මනායතනසෙක් මනිතියෙක් විඤ්ජනසෙක් විඤ්ජනසකකු-යෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනධාතූයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ විඤ්ජනසකකු වේ.

116. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ මනායතන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් භවාඛ්‍ය සිතෙක් මනසෙක් මනායතනසෙක් මනිතියෙක් විඤ්ජනසෙක් විඤ්ජනසකකු-යෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනධාතූයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ මනායතන වේ.

117. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ මනිතිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සිතෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනධාතූයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ මනිතිය වේ.

118. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ මනෝවිඤ්ජනධාතූ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ජනධාතූයෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි එක් මෑ මනෝවිඤ්ජනධාතූ වේ.

119. කචරෙක් එසමයෙහි එක් මෑ බමායතන වෙයි යත්:

වේදනාසකකු ය, සංඥසකකු ය, සංසකාරසකකු ය, මේ එසමයෙහි එක් මෑ බමායතන වේ.

120. කතමා තසමිං සමයෙ එකා බමමධාතු තොති?

වෙදනාකඛකො, සඤ්ජකඛකො, සඛ්ඛාරකඛකො - අයං තසමිං සමයෙ එකා බමමධාතු භොති.

තෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පට්ඨවසමුප්පනා අරුපිනො බමමා - ඉෂම බමමා කුසලා.

නොවිඛාසවාරං.

121. තසමිං ඛො පන සමයෙ බමමා තොනති, ඛකො භොනති ආයතනාති භොනති, ඛාතුයො භොනති, ආහාරා තොනති, ඉන්ද්‍රියාති භොනති, ක්කාතං භොති, මහො භොති, බලාති තොනති, තෙතු භොනති, එසො භොති, වෙදනා භොති, සඤ්ජ භොති, වේතනා භොති, විතතං භොති, වෙදනාකඛකො භොති, සඤ්ජකඛකො භොති, සඛ්ඛාරකඛකො භොති, විඤ්ජණකඛකො භොති, මනාසතතං තොති, මනිඤ්ඤං භොති, මනොවිඤ්ජණධාතු භොති, බමමායතනං භොති, බමමධාතු තොති, තෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පට්ඨවසමුප්පනා අරුපිනො බමමා - ඉෂම බමමා කුසලා.

122. කතමෙ තසමිං සමයෙ බමමා තොනති?

වෙදනාකඛකො, සඤ්ජකඛකො, සඛ්ඛාරකඛකො, විඤ්ජණකඛකො - ඉෂම තසමිං සමයෙ බමමා භොනති.

123. කතමෙ තසමිං සමයෙ ඛකො තොනති?

වෙදනාකඛකො, සඤ්ජකඛකො, සඛ්ඛාරකඛකො, විඤ්ජණකඛකො - ඉෂම තසමිං සමයෙ ඛකො භොනති.

124. කතමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති තොනති?

මනාසතතං, බමමායතනං - ඉමාති තසමිං සමයෙ ආයතනාති භොනති.

125. කතමා තසමිං සමයෙ ඛාතුයො තොනති?

මනො විඤ්ජණධාතු, බමමධාතු - ඉමා තසමිං සමයෙ ඛාතුයො භොනති.

126. කතමෙ තසමිං සමයෙ ආහාරා තොනති?

එසොභාරො, මනොසඤ්ඤවතනාභාරො, විඤ්ජණාභාරො - ඉෂම තසමිං සමයෙ ආහාරා භොනති.

127. කතමාති තසමිං සමයෙ ඉන්ද්‍රියාති භොනති?

සඤ්ඤිඤ්ඤං, විරිඤ්ඤිඤ්ඤං, සඤ්ඤිඤ්ඤං, සමාඤ්ඤිඤ්ඤං, පඤ්ඤිඤ්ඤං, මනිඤ්ඤං, සොමනසිඤ්ඤං, ජිවිඤ්ඤිඤ්ඤං - ඉමාති තසමිං සමයෙ ඉන්ද්‍රියාති භොනති.

120. කවරක් එසමයෙහි එක් මෑ බමුණාතු වෙයි යත්:

වේදනාසකකකි ය, සංඥාසකකකි ය, සංසකාරසකකකි යි - මේ එසමයෙහි එක් මෑ බමුණාතු වේ.

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්‍යන්‍යා අරූපිබමුණෝ වෙත් ද - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

කොට්ඨාසවාරය යි.

121. තවද එසමයෙහි බමුණෝ වෙති, සකකකියෝ වෙති, ආගතනගෝ වෙති, බාතුහු වෙති, ආකාරගෝ වෙති, ඉන්ද්‍රියගෝ වෙති, බ්‍යාතන වෙයි, මාතීය වෙයි, බලගෝ වෙති, කෙතුහු වෙති, ඡපඪීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙතනාව වෙයි, විත්තය වෙයි, වේදනාසකකකිය වෙයි, සංඥාසකකකිය වෙයි, සංසකාරසකකකිය වෙයි, විඤනසකකකිය වෙයි, මනා-යතනත වෙයි, මනිඤ්ඤ වෙයි, මනෝවිඤ්ඤතබාතු වෙයි, බමුණාතු වෙයි, බමුණාතු වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්‍යන්‍යා වූ යම් අරූපිබමුණෙකෙක් වෙත් නම් - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

122. කවරහු එසමයෙහි බමුණෝ වෙති යත්:

වේදනාසකකකි ය, සංඥාසකකකි ය, සංසකාරසකකකි ය, විඤනසකකකි යි එසමයෙහි මේ බමුණෝ වෙත්.

123. කවරහු එසමයෙහි සකකකියෝ වෙති යත්:

වේදනාසකකකි ය, සංඥාසකකකි ය, සංසකාරසකකකි ය, විඤනසකකකි යි. එසමයෙහි මේ සකකකියෝ වෙත්.

124. කවරහු එසමයෙහි ආගතනගෝ වෙති යත්:

මනායතන ය, බමුණතන යි. එසමයෙහි මේ ආගතනගෝ වෙත්.

125. කවරහු එසමයෙහි බාතුහු වෙති යත්:

මනෝවිඤ්ඤතබාතු ය, බමුණාතු යි. එසමයෙහි මේ බාතුහු වෙත්.

126. කවරහු එ සමයෙහි ආකාරගෝ වෙති යත්:

සපඪීහාර ය, මනසංවෙතතාහාර ය, විඤනාහාර යි. එසමයෙහි මේ ආකාරගෝ වෙත්.

127. කවරහු එසමයෙහි ඉන්ද්‍රියගෝ වෙති යත්:

ඉඛේන්ද්‍රිය ය, විනෝච්ඡේදන ය, සමාච්ඡේදන ය, සමාච්ඡේදන ය, ප්‍රඥේන්ද්‍රිය ය, මනිඤ්ඤ ය, සොමනසසිඤ්ඤ ය, ජීවිතේන්ද්‍රිය යි. එසමයෙහි මේ ඉන්ද්‍රියගෝ වෙත්.

128. කතමං තසමිං සමයෙ කුතං භොති?

විතකෙකා විවාරෙ පිති සුඛං විතතෙසසකයනා - ඉදං තසමිං සමයෙ කුතං භොති.

129. කතමො තසමිං සමයෙ මග්ගො භොති?

සමමාදිට්ඨි සමමාසඛකපපා සමමාවායාමො සමමාසනි සමමාසමාධි - අයං තසමිං සමයෙ මග්ගො භොති.

130. කතමානි තසමිං සමයෙ බලානි භොති?

සඤ්චාබලං විරියබලං සතිබලං සමාහිබලං පඤ්ඤාබලං භීරිබලං මනනපා බලං - ඉමානි තසමිං සමයෙ බලානි භොති.

131. කතමෙ තසමිං සමයෙ හෙතු භොති?

අලොභො අද්‍රෙසො අමොහො - ඉමෙ තසමිං සමයෙ හෙතු භොති.

132. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසො භොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵසො - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ ඵසො භොති.

133. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා භොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූසල්ඵසසජ්ජං වෙතසිකං සාතං - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා භොති.

134. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා භොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූසල්ඵසසජ්ජං සඤ්ඤා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා භොති.

135. කතමා තසමිං සමයෙ වෙතනා භොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතූසල්ඵසසජ්ජං වෙතනා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ වෙතනා භොති.

136. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං භොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං - පෙ - ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං භොති.

137. කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛණ්ඩො භොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සාතං - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛණ්ඩො භොති.

138. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤාකඛණ්ඩො භොති?

යා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤාකඛණ්ඩො භොති.

139. කතමො තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛණ්ඩො භොති?

ඵසො වෙතනා - පෙ - පග්ගොහො අපිඤ්ඤාපො. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනි පට්ඨිසමුප්පන්නා අරුපිනො ධර්මො, ධර්මො, ධර්මො, වෙදනාකඛණ්ඩො, ධර්මො, සඤ්ඤාකඛණ්ඩො, ධර්මො, විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො - අයං තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛණ්ඩො භොති.

140. කතමො තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො භොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං - පෙ - අයං තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො භොති.

128. කවරෙක් එසමයෙහි ධ්‍යාන වෙයි යත්:

විඤ්ඤා ය, විචාර ය, ප්‍රීති ය, සුඛ ය, විනේශකාග්‍රතා යි. එසමයෙහි මේ ධ්‍යානය වේ.

129. කවරෙක් එසමයෙහි මාගී වෙයි යත්:

සමාස්දුෂ්ටි ය, සමාස්සංකප්ප ය, සමාස්චාරායාම ය, සමාස් සමාභී ය, සමාස් සමාධි.යි. එසමයෙහි මේ මාගීය වේ.

130. කවරහු එසමයෙහි බලයෝ වෙති යත්:

ඉඤ්චාබල ය, විභවීබල ය, සමාතිබල ය, සමාධිබල ය, ප්‍රඥාබල ය, භීරීබල ය, ඔත්තප්පබල යි. එසමයෙහි මේ බලයෝ වෙත්

131. කවරහු එසමයෙහි හෙතුහු වෙති යත්:

අලොභ ය, අද්වේෂ ය, අමොහ යි. එසමයෙහි මේ හෙතුහු වෙත්.

132. කවරෙක් එසමයෙහි ස්පෘශී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්පෘශීයෙක් . එසමයෙහි මේ ස්පෘශීය වේ.

133. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සංස්පෘශීයෙන් උපන් යම් වෛතසික සාතයෙක් ... එසමයෙහි මේ වෙදනාව වේ.

134. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සංස්පෘශීයෙන් උපන් යම් සංඥායෙක් ... එසමයෙහි මේ සංඥාව වේ.

135. කවරෙක් එසමයෙහි වේතනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සංස්පෘශීයෙන් උපන් යම් වේතනායෙක් ... එසමයෙහි මේ වේතනා වේ

136. කවරෙක් එසමයෙහි විතත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් ... එසමයෙහි මේ විතතය වේ.

137. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනාසකකඛි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසිකසාතයෙක් ... එසමයෙහි මේ වෙදනාස්කකඛි වේ.

138. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥසකකඛි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සංඥායෙක් ... එසමයෙහි මේ සංඥසකකඛි වේ.

139. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකඛි වෙයි යත්:

ස්පෘශී ය, වේතනා ය ... ප්‍රභ්‍රාහ ය, අවිසංසප ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකඛිය තබා සංඥසකකඛිය තබා විඤ්ඤාසකකඛිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්නා වූ අරාපිඛම් කෙතෙක් අද්ද මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකඛි වේ.

140. කවරෙක් එසමයෙහි විඤ්ඤාසකකඛි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් ... එසමයෙහි මේ විඤ්ඤාසකකඛි වේ.

141. කතමං තසමිං සමයෙ මනායතනං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතනං -පෙ- ඉදං තසමිං සමයෙ මනායතනං හොති.

142. කතමං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතනං -පෙ- ඉදං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤං හොති.

143. කතමා තසමිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතනං -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති.

144. කතමං තසමිං සමයෙ ධම්මායතනං හොති?

වෙදනාකඛනො සඤ්ඤාකඛනො සංඛාරකඛනො - ඉදං තසමිං සමයෙ ධම්මායතනං හොති

145. කතමා තසමිං සමයෙ ධම්මධාතු හොති?

වෙදනාකඛනො සඤ්ඤාකඛනො සංඛාරකඛනො - අයං තසමිං සමයෙ ධම්මධාතු හොති.

යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤාභවාපො.

සඨමං විතනං.

146. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතනං උප්පන්නං හොති සොමි- නසසසහහනං ඤ්ඤාණසම්පූර්ණතං සසංඛාරෙත රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසමිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

දුතියං විතනං.

147. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතනං උප්පන්නං හොති, සොමි නසස සහහනං ඤ්ඤාණසම්පූර්ණතං රූපාරම්මණං වා සංඤ්ජාරම්මණං වා හත්ථි- රම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨිඛාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසමිං සමයෙ ඵසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතා හොති, විතකෙකා හොති, විචාරෙ හොති, පිතී හොති, පුඛං හොති, විතතයෙහ, කහහතා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විරිඨිඤ්ඤා හොති, තතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති, සොමනසිඤ්ඤා හොති, ජීවිතිඤ්ඤා හොති, සම්මාසංඛාරපො හොති, සම්මාචාරාමො හොති, සම්මාපති හොති, සම්මාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, තතිබලං හොති, සමාධිබලං හොති, භීරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දෙසො හොති, අතභිජ්ඣා හොති, අව්භාපාදො හොති, තීරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායපසංදධි හොති, විතතපසංදධි හොති, කාය ලහුතා හොති, විතත ලහුතා හොති, කායමුද්දතා හොති, විතතමුද්දතා හොති, කායසම්මඤ්ඤානා හොති, විතතසම්මඤ්ඤානා හොති, කායපාලඤ්ඤානා හොති, විතතපලඤ්ඤානා හොති, කායඤ්ඤානා හොති, විතතඤ්ඤානා හොති, සති හොති, සමපො හොති, පග්ගාහො හොති, අවිනෙකපො හොති. යෙවා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ථි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මාකුසලා.

141. කවරෙක් එසමයෙහි මනායතන වෙසී යත්:

එසමයෙහි යම් සිතෙක් ... එසමයෙහි මේ මනායතන වේ.

142. කවරෙක් එසමයෙහි මනිනුය වෙසී යත්:

එසමයෙහි යම් සිතෙක් ... එසමයෙහි මේ මනිනුය වේ.

143. කවරෙක් එසමයෙහි මනෝවිඥානධාතු වෙසී යත්:

එසමයෙහි යම් සිතෙක් ... එසමයෙහි මේ මනෝවිඥානධාතු වේ.

144. කවරෙක් එසමයෙහි ධර්මායතන වෙසී යත්: වෙදනාසකකි ය, සඤ්ජනකි ය, සංස්කාරසකකි යි - එසමයෙහි මේ ධර්මායතන වේ.

145. කවරෙක් එසමයෙහි ධර්මධාතු වෙසී යත්: වෙදනාසකකි ය, සංඤ්ජනකි ය, සංස්කාරසකකි යි. එසමයෙහි මේ ධර්මධාතු වේ.

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

ඉන්‍යාවචාරය යි.

ප්‍රථමවිතනය යි.

146. කවර දහම්හු කුසල්හ යත්:

යම් කලෙක්හි රූපලබ්ධන වේවසී, ... ධර්මලබ්ධන වේවසී, යම් යම් අරමුණෙකු හෝ එල්බූ සොමනස්සහනියා වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචර කුශලවිතනය සංස්කාර සහිත වූ උපදනෝ වේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙසී ... අවිසේෂපය වේ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

ද්විතීයවිතනය යි.

147 කවර දහම්හු කුසල්හ යත්:

යම් සමයෙක්හි රූපාලබ්ධන වේවසී, ශබ්දාලබ්ධන වේවසී, ගන්ධාලබ්ධන වේවසී, රසාලබ්ධන වේවසී, සප්‍රභවචාරාලබ්ධන වේවසී. ධර්මාලබ්ධන වේවසී, යම් යම් අරමුණෙකු හෝ එල්බූ සොමනස් සහනියා වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ කාමාවචර කුශලවිතනය උපදනෝ වේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙසී, වෙදනාව වෙසී, සංඤාව වෙසී, චෙතනාව වෙසී, විතනය වෙසී, විතර්කය වෙසී, විචාරය වෙසී, ප්‍රීතිය වෙසී, සුඛය වෙසී, විතතයාගේ එකාග්‍රතාව වෙසී, ශ්‍රද්ධානුය වෙසී, විශේෂිතිය වෙසී, සමානිතිය වෙසී, සමාධිනුය වෙසී, මනිනුය වෙසී, සොමනසනුය වෙසී, ජීවිකෙතනුය වෙසී, සමාස්සංකප්‍රාය වෙසී, සමාස්සව්‍යාධාමය වෙසී, සමාස්සමානිය වෙසී, සමාස්සමාධිය වෙසී, ශ්‍රද්ධාබලය වෙසී, විශේෂිතලය වෙසී, සමානිතලය වෙසී, සමාධිබලය වෙසී, නිරිබලය වෙසී, ඔත්තප්පබලය වෙසී, අලොභය වෙසී, අදෝෂය වෙසී, අනභිධ්‍යාව වෙසී, අව්‍යාපාදය වෙසී, නිරිය වෙසී, ඔත්තප්පය වෙසී, කායප්‍රසුඛිය වෙසී, විතතප්‍රසුඛිය වෙසී, කායලක්ඛණීය වෙසී, විතතලක්ඛණීය වෙසී, කායප්‍රාගුණ්‍යය වෙසී, විතතප්‍රාගුණ්‍යය වෙසී, කාය සාප්ප්‍රණීය වෙසී, විතත සාප්ප්‍රණීය වෙසී. සමානිය වෙසී, ශමථය වෙසී, ප්‍රග්‍රාහය වෙසී, අවිසේෂපය වේ. එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ වෙන් ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

තසම්. බො පන සමයෙ විතතාරො ඛන්ධා හොනති, ද්වායතනාති හොනති, ද්වො ඛානුයො හොනති, තයො ආතාරො හොනති, සතතින්ද්‍රියාති හොනති, පඤ්චබ්බිකා කුමනං හොති, චතුර්විධිකා මහො හොති, ජ බලාති හොනති, ද්වො හෙතු හොනති, එතො එසො හොති -පෙ- එකං බමමෙහි තනං හොති, එකං බමමෙහි තනං හොති යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤා'පි අති පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො බමමා - ඉමෙ බමමා කුසලා.

148. කතමො තසම්. සමයෙ සබ්බාරකඛන්ධො හොති?

එසො. වේතනා විතකකා විචාරෙ පිති විතතෙසො'කහතනා සද්ධින්ද්‍රියං විරිද්ධින්ද්‍රියං සතින්ද්‍රියං සමාධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං සමමාසබ්බකපො සමමා වායමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං භීරිබලං ඔත්තප්පාදලං අලොභො අදොසො අතතිජ්ඣා අව්‍යාපාදො භීරි ඔත්තප්පං කායපසාදධි විතතපසාදධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුද්දනා විතතමුද්දනා කායකමමඤ්ඤානා විතතකමමඤ්ඤානා කායපාගුඤ්ඤානා විතත පාගුඤ්ඤානා කායඤ්ඤානා විතතඤ්ඤානා සති සමපො පහතාහො අපි-කෙකපො, යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤා'පි අති පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො බමමා ඵපෙතො වෙදනාකඛන්ධං ඵපෙතො සඤ්ඤාකඛන්ධං ඵපෙතො විඤ්ඤාණකඛන්ධං - අයං තසම්. සමයෙ සබ්බාරකඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

තනියං විතතං.

149. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං විතතං උප්පත්තං හොති සොමතසා සහගතං ඤ්ඤාණවිපසුත්තං සසබ්බාරෙන, රුපාරමමණං වා -පෙ- බමමා රමමණං වා යං යං වා පතාරබ්බ - තසම්. සමයෙ එසො හොති -පෙ- අපිකෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

චතුස්ථං විතතං.

150. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම්. සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං විතතං උප්පත්තං හොති උපෙකඛා සහගතං ඤ්ඤාණවිපසුත්තං රුපාරමමණං වා සද්දාරමමණං වා හන්ධාරමමණං වා රසාරමමණං වා ඵොඨඨබ්බාරමමණං වා බමමාරමමණං වා යං යං වා පතාරබ්බ - තසම්. සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතතං හොති, විතකකා හොති, විචාරෙ හොති, උපෙකඛා හොති, විතතෙසො'කහතනා හොති, සද්ධින්ද්‍රියං හොති, විරිද්ධින්ද්‍රියං හොති, සතින්ද්‍රියං හොති, සමාධින්ද්‍රියං හොති, ජ්ඣිතින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, පඤ්ඤාන්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, සමමාසබ්බි හොති,

තවද එසමයෙහි ස්කන්ධයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් වෙති, පඤ්චාඛිතික ධ්‍යානය වෙයි, චතුර්ඛිතිකමානීය වෙයි, බලයෝ සදෙනෙක් වෙති, හේතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් ස්පර්ශයෙක් වෙයි, එක් ධර්මායතනයෙක් වෙයි, එක් ධර්මධාතුයෙක් වේ. එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධමි කෙසෙක් හෝ වෙත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

149. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරස්කන්ධ වෙයි යත්:

ස්පර්ශ ය, චේතනා ය, විතර්ක ය, විචාර ය, ප්‍රීතිය ය, විනේශකාග්‍රතා ය, ශ්‍රද්ධානුසංයම ය, විෂයච්ඡේද ය, සමාච්ඡේද ය, සමාධිනුසංයම ය, ජීවිතෙනුසංයම ය, සමාස්සංකල්ප ය, සමාස්චර්යාදාම ය, සමාස්සමානිය ය, සමාස්සමාධි ය, ශ්‍රද්ධාබල ය, විෂයබල ය, සමාධිබල ය, සමාධිබල ය, ගිරිබල ය, ඔත්තප්පබල ය, අලොභ ය, අද්වේෂ ය, අනභිධ්‍යා ය, අව්‍යාපාද ය, ගිරි ය, ඔත්තප්ප ය, කායප්‍රසුඛිති ය, විතනප්‍රසුඛිති ය, කායඋක්ඛුචි ය, විතනඋක්ඛුචි ය, කායමාදුචි ය, විතනමාදුචි ය, කායකම්මණ්ණා ය, විතනකම්මණ්ණා ය, කායප්‍රාගුණ්ණ ය, විතනප්‍රාගුණ්ණ ය, කායසාප්පචි ය, විතනසාප්පචි ය, සමානි ය, ශමඵ ය, ප්‍රග්‍රාහ ය, අවික්ෂෙප ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාස්කන්ධය තබා සංඤාස්කන්ධය තබා විඤානස්කන්ධය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධමි කෙසෙක් වෙත් ද - මේ එසමයෙහි සංස්කාරස්කන්ධය වේ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

තෘතීයවිභාගය යි.

149. කවර දහම්හු කුසල්හ යත්:

යම් සමයෙක්හි රූපාලම්භන වේවයි, ... ධර්මාලම්භන වේවයි, යම් යම් අරමුණකැ හෝ එල්බෑ සොම්නස්සහනියා වූ ඤානපිප්‍රග්‍රහන වූ සංස්කාර සහිත වෑ කාමාවචර කුශලවිතනය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වෙයි... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

චතුර්ච්චිභාගය යි.

150. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලම්භන වේවයි, ශබ්දාලම්භන වේවයි, ගන්ධාලම්භන වේවයි, රසාලම්භන වේවයි, සප්‍රභවචාරාලම්භන වේවයි, ධර්මාලම්භන වේවයි, යම් යම් අරමුණකැ හෝ එල්බෑ උපේක්ෂාසහනන වූ ඤානසම්ප්‍රග්‍රහන වූ කාමාවචර කුශලවිතනය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඤාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතර්කය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපේක්ෂාව වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, ශ්‍රද්ධානුසංයම වෙයි, විෂයච්ඡේද වෙයි, සමාච්ඡේද වෙයි, සමාධිනුසංයම වෙයි, ප්‍රඥෙනුසංයම වෙයි, මනිනුසංයම වෙයි, උපේක්ෂෙනුසංයම වෙයි, ජීවිතෙනුසංයම වෙයි, සමාස්සංකල්පය වෙයි,

සමමානබ්බසංඝිප්පා හොති, සමමාචාර්යමො හොති, සමමාසති හොති, සමමා සමීඛි හොති, සඤ්චාබලං හොති, විරිඨබලං හොති, සතිබලං ඡොදී, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, හිරිබලං හොති, ඔත්තප්පබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දොසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අව්‍යාපාදො ඡොදී, සමමාදිට්ඨි හොති, හිරි හොති, ඔත්තප්පං හොති, කායපසංඤ්චි හොති, විතතපසංඤ්චි හොති, කායලභ්‍රතා හොති, විතතලභ්‍රතා හොති, කායමුද්දතා හොති, විතතමුද්දතා හොති, කායකම්මඤ්ඤතා හොති, විතතකම්මඤ්ඤතා හොති, කායපාඤ්ඤාතා හොති, විතත- පාඤ්ඤාතා හොති, කායුප්පකතා හොති, විනතුප්පකතා හොති, සති හොති, සමපජ්ඤාදො හොති, සමථො හොති, විපසන්තා හොති, පඤ්ඤාභො හොති, අවිජ්ජවිපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

151. කතමො තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති?

යං තස්මිං සමයෙ ඵසො ජුස්සනා සමිච්චතා සමිච්චිතතං - අයං තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති.

152. කතමා තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ නජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදං වේතසිකං නෙවසානං නාසානං වේතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමිත්‍රධං වෙදසිතං වේතො සම්ප්පාදං අදුක්ඛමිත්‍රධං වෙදනා - අයං තස්මිං සමයෙ වෙදනා හොති. -පෙ-

153. කතමා තස්මිං සමයෙ උපෙකඛා හොති?

යං තස්මිං සමයෙ වේතසිකං නෙවසානං නාසානං වේතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමිත්‍රධං වෙදසිතං වේතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමිත්‍රධං වෙදනා - අයං තස්මිං සමයෙ උපෙකඛා හොති -පෙ-

154. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙකඛිඤ්ඤං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ වේතසිකං නෙවසානං නාසානං වේතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමිත්‍රධං වෙදසිතං වේතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමිත්‍රධං වෙදනා - ඉදං තස්මිං සමයෙ උපෙකඛිඤ්ඤං ඡොදී. -පෙ-

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ වතතාරො ඛඤ්ඤා හොති, ඤායතනාති හොති, ඤො ඛාතුඤ්ඤා හොති, තඤ්ඤා ආභාරං හොති, අට්ඨිඤ්ඤාති හොති, වතුරඛිතිකං ඤානං හොති, පඤ්ඤාඛිතිකො මහො හොති, සත්ත බලාති හොති, තඤ්ඤා හොති, ඵකො ඵසො හොති -පෙ- ඵකං ධම්මායතනං හොති, ඵකා ධම්මඛාතු හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

සමයක් සංකල්පය වෙයි, සමයන්වයායාමය වෙයි, සමයක්සමාධිය වෙයි, ශ්‍රද්ධාවලය වෙයි, විශ්වාසය වෙයි, සමාතිවලය වෙයි, සමාතිවලය වෙයි, ප්‍රඥාවලය වෙයි, හිරිවලය වෙයි, භික්ෂුවලය වෙයි, අලෝභය වෙයි, අභිමතය වෙයි, අමොහය වෙයි, අනභිධ්‍යාව වෙයි, අව්‍යාපාදය වෙයි, සමයන්ද්‍රව්‍යය වෙයි, හිරිය වෙයි, භික්ෂුවලය වේ, කායප්‍රභුතිය වෙයි, විනිශ්චයන වෙයි, කායප්‍රභුතිය වෙයි, විනිශ්චයන වෙයි, කායමාද්‍රව්‍යය වෙයි, විනිශ්චයන වෙයි, කායකම්මණය වෙයි, විනිශ්චයන වෙයි, කායප්‍රභුතිය වෙයි, විනිශ්චයන වෙයි, කාය සංස්ථාව වෙයි, විනිශ්චයන වෙයි, සමාතිය වෙයි, සමයන්ද්‍රව්‍යය වෙයි, ශමඵලය වෙයි, විද්විතාව වෙයි, අවිනිශ්චයන වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසංඝ්‍රහණය වූ, යම් අරුපිඛම කෙනෙක් හෝ වෙන් ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

151. කවරෙක් එසමයෙහි ස්පර්ශී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ස්පර්ශීයෙක් ස්පර්ශී කරන අසුරෙක් මොනවට ස්පර්ශී කරන අසුරෙක් ස්පර්ශී කළ බවෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි ස්පර්ශීය වේ.

152. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තදනුරූප වූ මනෝවිඤානධාතුසංස්පර්ශීයෙන් උපන් චේතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනිශ්චයනෙන් උපන් උපෙක්ඛාවේදනියෙක් විනිශ්චයනෙන් උපන් උපෙක්ඛාවේදනා යෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි වේදනාව වේ. ...

153. කවරෙක් එසමයෙහි උපේක්ඛා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චේතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනිශ්චයනෙන් උපන් උපේක්ඛාවේදනියෙක් විනිශ්චයනෙන් උපන් උපේක්ඛාවේදනා යෙක් වේ ද - මේ එසමයෙහි උපේක්ඛාව වේ. ...

154. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්ඛේඤ්ඤිය වෙයි, යත්:

එසමයෙහි යම් චේතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනිශ්චයනෙන් උපන් උපේක්ඛාවේදනියෙක් විනිශ්චයනෙන් උපන් උපේක්ඛාවේදනා යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්ඛේඤ්ඤිය වේ ...

තවද එසමයෙහි ප්‍රතිත්‍යාසංඝ්‍රහණය වූ අන්‍ය වූ ද යම් අරුපිඛම කෙනෙක් හෝ වෙන් තම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤියෝ අවදෙනෙක් වෙති, චතුර්විධධ්‍යානය වෙයි, පඤ්චාබ්‍ය මාතීය වෙයි, සප්තවලයෝ වෙති, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් සප්තියෙක් වෙයි, ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ ධර්මධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි ප්‍රතිත්‍යාසංඝ්‍රහණය වූ අන්‍ය වූ ද යම් අරුපිඛම කෙනෙක් හෝ අද්ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. ...

155. කතමෝ තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛනො හොති?

එසො වෙනතා විතකකා විවාරො විතතසංඝකග්ගතා සද්ධිඤ්චිං විජිතිඤ්චිං සතිඤ්චිං සමාඛිඤ්චිං පඤ්ඤිඤ්චිං ජිවිතිඤ්චිං සමමාදිට්ඨි සමමා සබ්බපපා සමමාචාරායමො සමමාසති සමමාසමාඛි සද්ධාබලං විජිතබලං සතිබලං සමාඛිබලං පඤ්ඤාබලං භීරිබලං ඕතතපබලං අලොභො අද්දසො අමොහො අනභිජ්ඣා අච්චාපාදො සමමාදිට්ඨි භීරි ඕතතපං කායපසංඤ්චි විතතපසංඤ්චි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුදුතා විතතමුදුතා කාය-කම්මඤ්ඤාතා විතතකම්මඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායඤ්ඤාතා විතතඤ්ඤාතා සති සමපජඤ්ඤාතා සමපො විපසනා පහංගො අවිකම්මපො, යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනුච්චිට්ඨිසමුප්පනා අරුපිනො බලමා ධර්මො ධර්මො වෙදනාකම්මං ධර්මො සඤ්ඤාකම්මං ධර්මො පිඤ්ඤාකම්මං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛනො හොති -පෙ- ඉමෙ බලමා කුසලා.

සඤ්චමං විතතං.

156. කතමෙ බලමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පනං හොති උපකම්මා සහගතං ඤ්ඤාණසමපසුතං සසබ්බාරෙන, රූපාරම්මණං වා -පෙ- බලමා රම්මණං වා යං යං වා පනාරම්ම - තසමිං සමයෙ එසො හොති -පෙ- අවිකම්මපො හොති -පෙ- ඉමෙ බලමා කුසලා.

ජට්ඨං විතතං.

157. කතමෙ බලමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පනං හොති උපෙකම්මා සහගතං ඤ්ඤාණවිප්පසුතං රූපාරම්මණං වා සද්ධාරම්මණං වා සබ්බාරම්මණං වා ජනාරම්මණං වා ජොට්ඨිබ්බාරම්මණං වා බලමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරම්ම - තසමිං සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙනතා හොති, විතතං හොති, විතකකා හොති, විවාරෙ හොති, උපෙකම්මා හොති, විතතසංඝකග්ගතා හොති, සද්ධිඤ්චිං හොති, විජිතිඤ්චිං හොති, සතිඤ්චිං හොති, සමාඛිඤ්චිං හොති, මතිඤ්චිං හොති, උපෙකම්මිඤ්චිං හොති, ජිවිතිඤ්චිං හොති, සමමාසබ්බපපා හොති, සමමාචාරායමො හොති, සමමාසති හොති, සමමාසමාඛි හොති, සද්ධාබලං හොති, විජිතබලං හොති, සතිබලං හොති, සමාඛිබලං හොති, භීරිබලං හොති, ඕතතපබලං හොති, අලොභො හොති, අද්දසො හොති, අනභිජ්ඣා හොති, අච්චාපාදො හොති, භීරි හොති, ඕතතපං හොති, කායපසංඤ්චි හොති, විතතපසංඤ්චි හොති, කායලහුතා හොති, විතතලහුතා හොති, කායමුදුතා හොති, විතත මුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤාතා හොති, විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති, කාය-පාගුඤ්ඤාතා හොති, විතතපාගුඤ්ඤාතා හොති, කායඤ්ඤාතා හොති, විතතඤ්ඤාතා හොති, සති හොති, සමපො හොති, පහංගො හොති, අවිකම්මපො හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අනුච්චිට්ඨිසමුප්පනා අරුපිනො බලමා - ඉමෙ බලමා කුසලා -පෙ-

155. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකා වෙයි, යත්:

සප්ඨි ය චේතනා ය විතකී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රහා ය
ශ්‍රද්ධානිච්ඡය ය විශේෂිනිච්ඡය ය සමාතිනිච්ඡය ය සමාධිනිච්ඡය ය ප්‍රඥෙනිච්ඡය ය
ඒවිනේශනිච්ඡය ය සමන්ද්‍රවි ය සමන්සංකල්ප ය සමන්ව්‍යායාම ය
සමන්සමාති ය සමන්සමාධි ය ශ්‍රද්ධාබල ය විශ්චිබල ය සමාතිබල
ය, සමාධිබල ය ප්‍රඥාබල ය හිරිබල ය ඔත්තප්‍රබල ය අලෝභ ය
අද්‍යෙය ය අමෝහ ය අනභිධ්‍යා ය අව්‍යාපාද ය සමන්ද්‍රවි ය හිරි ය
ඔත්තප්‍ර ය කායප්‍රශ්‍රවි ය විතප්‍රශ්‍රවි ය කායලක්‍ෂණ ය විතප
ලක්‍ෂණ ය කායමාද්‍රවි ය විතපමාද්‍රවි ය කායකම්මණ්‍යතා ය විතප
කම්මණ්‍යතා ය කායප්‍රාගුණ්‍ය ය විතප්‍රාගුණ්‍ය ය කායසාප්ප්‍රවි ය
විතපසාප්ප්‍රවි ය සමාති ය සමන්ද්‍රෙත ය ශමඵ ය විදගීනා ය ප්‍රග්‍රාහ ය
අවිකේශ ය, තවද එසමයෙහි වේදනාසකකා තබා සංඥසකකා
තබා විඥනසකකා තබා ප්‍රතිතසමුත්තප්‍රාන වූ අන්‍ය වූ ද යම් අරුපිධම්
කෙනෙක් හෝ වෙත් නම් මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකා වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

පසමමවිතනය යි.

156. කවර ධර්මයෝ කුශල හ යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලබ්ධන ජෙවයි ... යමක් යමක් හෝ අරමුණු
කොට උපේක්‍ෂාසහගත වූ ඥනසම්ප්‍රසක්ත වූ කාමාවචර කුශලවිතනය
සංසකාර සහිත වැ උපදනේ ජෙ ද, එසමයෙහි සප්ඨි ය වෙයි ... අවිකේශ ය
වෙයි ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

භෞමවිතනය යි.

157. කවර ධර්මයෝ කුශල හ යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලබ්ධන ජෙවයි ශබ්දාලබ්ධන ජෙවයි රසාලබ්ධන
ජෙවයි සප්‍රභව්‍යාලබ්ධන ජෙවයි ධර්මාලබ්ධන ජෙවයි යමක් යමක් හෝ
අරමුණු කොට උපේක්‍ෂා සහගත වූ ඥනසම්ප්‍රසක්ත වූ කාමාවචර කුශල
විතනය සංසකාර සහිත වැ උපදනේ ජෙ ද, එසමයෙහි සප්ඨි ය වෙයි,
වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතකී ය
වෙයි, විචාරය වෙයි, උපේක්‍ෂාව වෙයි, විනේශකාග්‍රහාව වෙයි, ශ්‍රද්ධානිච්ඡ
වෙයි, විශේෂිනිච්ඡ ය වෙයි, සමාතිනිච්ඡ ය වෙයි, සමාධිනිච්ඡ ය වෙයි,
චිතීනිච්ඡ ය වෙයි, උපේක්‍ෂෙනිච්ඡ ය වෙයි, ඒවිනේශනිච්ඡ ය වෙයි, සමන්ද්‍ර
ව්‍යායාම ය වෙයි, සමන්සමාතී ය වෙයි, සමන්සමාධී ය වෙයි, ශ්‍රද්ධාබල ය
වෙයි, විශ්චිබල ය වෙයි, සමාතිබල ය වෙයි, සමාධිබල ය වෙයි, හිරිබල ය
වෙයි, ඔත්තප්‍රබල ය වෙයි, අලෝභ ය වෙයි, අද්‍රවිභය ය වෙයි, අනභිධ්‍යාව
වෙයි, අව්‍යාපාද ය වෙයි, හිරි ය වෙයි, ඔත්තප්‍ර ය වෙයි, කායප්‍රශ්‍රවි ය
වෙයි, විතප්‍රශ්‍රවි ය වෙයි, කායලක්‍ෂණ ය වෙයි, විතප්‍රශ්‍රවි ය වෙයි, කායමාද්‍රවි
වෙයි, විතපමාද්‍රවි ය වෙයි, කායකම්මණ්‍යතා ය වෙයි, විතපකම්මණ්‍යතා
වෙයි, කායප්‍රාගුණ්‍ය ය වෙයි, විතප්‍රාගුණ්‍ය ය වෙයි, කායසාප්ප්‍රවි ය වෙයි,
විතපසාප්ප්‍රවි ය වෙයි, සමාති ය වෙයි, ශමඵ ය වෙයි, ප්‍රග්‍රාහ ය වෙයි, අවිකේශ
වෙයි. තවද එසමයෙහි ප්‍රතිතසමුත්තප්‍රාන වූ අන්‍ය වූ ද යම් අරුපිධම්
කෙනෙක් හෝ වෙත් ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

තසම්. ඛො පන සමයෙ වතතාතෙර ඛකා භොනති, ද්වායතතාති භොනති, දො ඛාකුයො භොනති, තයො ආභාරා භොනති, සතතිජ්ජියාති භොනති, වතුරඛිතිකං ක්කානං භොති, වතුරඛිතිකො මගො භොති, ඡ ඛලානි භොනති, දො භොතු භොනති, එකො එසො භොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං භොති, එකා ධම්මධාතු භොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාපි අඤ්ඤා පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

158. කතමො තසම්. සමයෙ සංඛාරකඛිනෙකා භොති?

එසො වෙතනා විතකකා විචාරො විතතසොකගතනා සද්ධිජ්ජියං විරිදිජ්ජියං සතිජ්ජියං සමාධිජ්ජියං ජීවිතිජ්ජියං සම්මාසංඛිකපොසා සම්මාචාරො භොති සම්මාසති සම්මාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං භීරිබලං ඕතතපබලං අලොභො අදොසො අනභිජ්ජිං අව්ශාසාදො භීරි මතතපං කායපසාදාදි විතතපසාදාදි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුදුතා විතතමුදුතා කායකම්මඤ්ඤාතා විතතකම්මඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායඤ්ඤාතා විතතඤ්ඤාතා සති සමපො පග්ගාතො අවිකෙඛපො, යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤාපි අඤ්ඤා පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ධර්මපච්චා වෙදනාකඛිනං ධර්මපච්චා සංඤ්ඤාකඛිනං ධර්මපච්චා විඤ්ඤාණකඛිනං - අයං තසම්. සමයෙ සංඛාරකඛිනො භොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

සභනමං විතනං.

159 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම්. සමයෙ කාමාවච්චරා කුසලං විතනං උප්පන්නා භොති උපෙකඛා සභගතං ඤ්ඤාණවිපපගුතනං සංඛාරෙත, රුපාරමණො වා -පෙ- ධම්මා-රම්මණං වා යං යං වා පතාරබහ - තසම්. සමයෙ එසො භොති, -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අට්ඨමං විතනං.

කාමාවච්චර අට්ඨමභාවිතනාති.

දුභිසං භාණ්ඩාරං.

තවද එසමයෙහි සකකිණයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ සත්දෙනෙක් වෙති, චතුරඛගධ්‍යානය වෙයි, චතුරඛග මාගීය වෙයි, බලයෝ සදෙනෙක් වෙති, හේතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් සසභීයෙක් වෙයි ... එක් මැ ධර්මායතනයෙක් වෙයි, එක් මැ ධර්මධාතුයෙක් වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම්ම කෙනෙක් හෝ ඇත් ද, - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

158. කවරක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වෙයි යත්:

සසභී යැ වේතනා යැ විතනී යැ විචාර යැ විනේශකාග්‍රතා ය යුඛෙඤ්චිය ය විශේඤ්චිය ය සමානිඤ්චිය ය සමාධිඤ්චිය ය ජ්විතෙඤ්චිය ය සමාස් සඛකල්ප ය සමාස් ව්‍යායාම ය සමාස් සමාධි ය යුඛාබල ය විශ්චල ය සමානිබල ය සමාධිබල ය නිරිබල ය ඛතතපබල ය අලොභ ය අදෝෂ ය අනභිධ්‍යා ය අව්‍යාපාද ය නිරි ය ඛතතප ය කායප්‍රභුතිය ය විතතප්‍රභුතිය ය කායලක්ෂණි ය විතතලක්ෂණි ය කායමාදුතිය ය විතතමාදුතිය ය කායකම්ණ්‍යතා ය විතතකම්ණ්‍යතා ය කායප්‍රාගුණ්‍ය ය විතතප්‍රාගුණ්‍ය ය කාය - සාජ්ඣි ය විතත - සාජ්ඣි ය සමානි ය යමඵ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවිකේප ය, - තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඤ්ජනකිය තබා විඤ්ඤකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම්ම කෙනෙක් ඇද් ද, මේ එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

සපනම විනයය යි.

159 කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙක්හි රූපාලමඛන වේවයි ... ධර්මාලමඛන වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපේක්ෂා සහගත වූ ඥානපිප්‍රසක්ත වූ කාමා-වචර කුශල විනයය සංඝකාර සහිත වැ උපදෙත් වේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශීය වෙයි... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

අනටම විනයය යි.

කාමාවචර අනට මහාවිනයයෝ යි.

දෙවන බණවර යි.

රූපාවචර කුසලවිනානං

[විකුසකතියො]

160. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමගෙ රූපුපපතනියා මහනං භාවෙති: විවිධව කාමෙහි විවිධව අකුසලෙහි ධර්මෙහි, සවිතකකං සවිචාරං විවෙකජං පිතිසුඛං පඨමං ක්ඛානං¹ උපසම්පජ්ජ පිතරති පඨවීකසිණං.² - තස්මිං සමගෙ එසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

161. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමගෙ රූපුපපතනියා මහනං භාවෙති: විතකකවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣිතතං සම්පසාදනං වේතසො එකෙදිභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ පිතරති පඨවීකසිණං. තස්මිං සමගෙ එසොං හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතතං හොති, පිති හොති, සුඛං තොති, විතකසො'කග්ගතා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විරිඨිඤ්ඤා³ හොති, සතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති, සොමනසසිඤ්ඤා හොති, ජීවිතිඤ්ඤා හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති, සම්මාචාරාමො හොති, -පෙ- පග්ගාහො හොති, අවිකෙඛපො හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අත්ඨි පට්ඨව සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තස්මිං ඛො පන සමගෙ චතතාමරා ඛක්ඛා තොනති, ද්වයතනාති හොනති, දො ඛාතුසො හොනති, තයො ආභාරා හොනති, අට්ඨිඤ්ඤාති හොනති, තීවඛිතිකං ක්ඛානං හොති, චතුරඛිතිකො මග්ගො හොති, සතත බලාති හොනති, තයො හෙතු හොනති, එකො එසොං හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකං ධම්මාඛාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අත්ඨි පට්ඨව සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

162. කතමො තස්මිං සමගෙ සඛ්ඛාරකඛන්ධො හොති?

එසොං වේතනා පිති විතකසො'කග්ගතා සද්ධිඤ්ඤා විරිඨිඤ්ඤා³ සතිඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජීවිතිඤ්ඤා සම්මාදිට්ඨි සම්මාචාරාමො -පෙ- පග්ගාහො අවිකෙඛපො, යෙ වා පන තස්මිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අත්ඨි පට්ඨව සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ධර්මො වෙදනාකඛන්ධො ධර්මො සඤ්ඤාකඛන්ධො ධර්මො විඤ්ඤාණකඛන්ධො - අයං තස්මිං සමගෙ සඛ්ඛාරකඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. පඨවීකසිණං. - සීඉ 1, 2, 3. 2. පඨවීකසිණං. - මජ්ඣ. 3. විරිඨිඤ්ඤා. - ජෙස.

රූපාවචරකුසලවිනයය

[චතුක්කනිය]

160. කචර ධර්මයෝ කුසලත යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පතතිය පිණිස මාභීය වඩා ද - කාමයන් ගෙන් වෙන් වූ මෑ අකුසලධර්මයන්ගෙන් වෙන් වූ මෑ විනක් සහිත වූ විචාර සහිත වූ විචේකයෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුඛය ඇති පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත වූ ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද, ඒ ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙසෙත ඇසිර්ලෙහි (මහද්දහත භාවයට පැමිණි) ස්පඨිය වෙයි... අවික්ෂෙපය වෙයි ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

161. කචර ධර්මයෝ කුසලත යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවයෙහි උත්පතතිය පිණිස මාභීය වඩා ද - විනක් විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් අධ්‍යාත්මයෙහි පැහැදීම ඇති විනතයාගේ උතුම් එකඟභව වඩන අවිනක් වූ අවිචාර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිසුඛය ඇති පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත ද්විතීයධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද, එකමයෙහි ස්පඨිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේතකාග්‍රතාව වෙයි, ඉන්ද්‍රියය වෙයි, විශයඝ්‍රීය වෙයි, සමාධිඝ්‍රීය වෙයි, සමාධිඝ්‍රීය වෙයි, ප්‍රඥේඝ්‍රීය වෙයි, මනිඝ්‍රීය වෙයි, භොමනසඝ්‍රීය වෙයි, ජීවිතේඝ්‍රීය වෙයි, සමාග්දෂ්ටීය වෙයි, සමාග්-ව්‍යායාමය වෙයි ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ. තවද එකමයෙහි ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ අත්‍ය වූ ද යම් අරූපිධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

තවද එකමයෙහි සංකමයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, නිවඛනික ධ්‍යානය වෙයි, වතුරඛනික මාභීය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හේතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ස්පඨියෙක් වෙයි ... එක් මෑ ධර්මයතනාව වෙයි, එක් මෑ ධර්මධාතුව වේ. තවද එකම යෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි ...

162. කචරෙක් එකමයෙහි සංසකාරසකක වෙයි, යත්:

ස්පඨී ය විනතා ය ප්‍රීතී ය විනේතකාග්‍රතා ය ඉන්ද්‍රියය ය විශයඝ්‍රීයය සමාධිඝ්‍රීය ය සමාධිඝ්‍රීය ය ප්‍රඥේඝ්‍රීය ය ජීවිතේඝ්‍රීය ය සමාග්දෂ්ටී ය සමාග්ව්‍යායාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවික්ෂෙප ය, තවද එකමයෙහි වේදනාසකකතය තබා සංඥාසකකතය තබා විඥනසකකතය තබා අත්‍ය වූ ද යම් ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ අරූපිධර්ම කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ එකමයෙහි සංසකාරසකක වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

163. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමීං සමයෙ රුපුපපනනියා මඤ්ඤා භාවෙති: පිතියා ච විරාගා උපෙකඛ කොච විහරති සනො ච සමපජානො, සුඛඤ්ඤා කායෙන පටිසංචෙදෙති, යං තං අරියා අවිකඛනති 'උපෙකඛකො සතිමා සුඛවිහාරී'ති තනියං ක්කිං¹ උපසමපජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං² - තසමීං සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චේතනා හොති, විතතං හොති, සුඛං හොති, විතතං-සෙසා'කඤ්ඤා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විරිසිඤ්ඤා³ හොති, සතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති, සොම-නසයිඤ්ඤා හොති ජීවිතිඤ්ඤා හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාචාර්යමො හොති -පෙ- පඤ්ඤා හොති, අවිකෙඛපො හොති, යෙ වා පන තසමීං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ඨි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්ම කුසලා -පෙ-

තසමීං බො පන සමයෙ විතතාරො බකිං හොනති, ද්වයනනාති හොනති, දො බාතුයො හොනති, තයො අභාරා හොනති, අට්ඨිඤ්ඤාති හොනති, දුච්චිකං ක්කිං හොති, චතුරඤ්ඤා මඤ්ඤා හොති, සතත ඛලාති හොනති, තයො හෙතු හොනති, එකො එසෙසා හොති -පෙ- එකං ධම්මායනතං හොති, එකා ධම්මබාතු හොති. යෙ වා පන තසමීං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ඨි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

164. කතමො තසමීං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛකො හොති?

එසෙසා චෙතනා විතතසෙසා'කඤ්ඤා සද්ධිඤ්ඤා විරිසිඤ්ඤා³ සතිඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජීවිතිඤ්ඤා සමමාදිට්ඨි සමමාචාර්යමො -පෙ- පඤ්ඤා අවිකෙඛපො - යෙ වා පන තසමීං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ඨි පටිච්ච සමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා ධරෙච්චා වෙදනාකඛකං ධරෙච්චා සඤ්ඤා-කඛකං ධරෙච්චා විඤ්ඤාණකඛකං - අයං තසමීං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛකො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

165. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමීං සමයෙ රුපුපපනනියා මඤ්ඤා භාවෙති: සුඛස්ස ච පහානා දුකඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ඨමිතමා අදුකඛ මිසුඛං උපෙකඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුසං ක්කිං⁴ උපසමපජ්ජ විහරති, පඨවිකසිණං - තසමීං සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, උපෙකඛා හොති, විතතසෙසාකඤ්ඤා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විරිසිඤ්ඤා හොති, සතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති, උපෙකඛිඤ්ඤා හොති, ජීවිතිඤ්ඤා හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාචාර්යමො හොති, -පෙ- පඤ්ඤා හොති, අවිකෙඛපො හොති, යෙ වා පන තසමීං සමයෙ අඤ්ඤා'පි අත්ඨි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

1. තනියජ්ඣානං - සිඛු 1, 2, 3. 2. පඨවිකසිණං මජ්ඣං. 3. විරිසිඤ්ඤා - ජෙඝං. 4. චතුසජ්ඣානං සි ඛු 1, 2, 3. .

163. කවර ධර්මයේ කුශලය යන්:

යම් කලක රූපභවයෙහි උත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද - ප්‍රීතිය ගේ ද විරුගතයන් උපේක්ෂා ඇතිකොත් සිහි ඇතිකොත් සමාන්තර ඇති- ගේත් වෙහේ ද, නාමකායයෙන් සුඛයන් විදි ද, ආර්යයෝ යමක් හේතු- කොටගෙන ඔහු 'උපේක්ෂාකාර සමානිමන් ය, සුඛවිහරණ ඇත්තෙක් සි පවසන් ද, ඒ පඨවිකසිණ සංඛාරානු භවයානු උපදවා වෙහේ ද - එකමයෙහි සපයිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි සුඛය වෙයි, විකේතකාග්‍රතා වෙයි, ඉඤ්ඤා වෙයි විකේතකා වෙයි, සමානිකා වෙයි, සමානිකා වෙයි, ප්‍රඥා වෙයි, මනිකා වෙයි, සොමනසිකා වෙයි, ජීවිකේතකා වෙයි, සමාන්තරවය වෙයි, සමාන්තරවය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රහය වෙයි, අවිකේතකා වෙයි. තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිකාරකමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ වෙන් නම් - මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි ...

තවද එකමයෙහි සකකායෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආර්යයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤායෝ අටදෙනෙක් වෙති, දුච්චිකා ධාරානු වෙයි, වතුරච්චිකා මාගීය වෙයි, සප්තච්චිකා වෙති, හේතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් සප්තකායෝ වෙයි, ... එක් මෑ ධර්මයකයෝ වෙයි, එක් මෑ ධර්මයකු වෙයි. තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිකාරකමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් වෙන් නම් - මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි ...

164. කවරෙක් එකමයෙහි සංසාරසකකා වෙයි යන්:

සපයී යෑ වෙනතා යෑ විකේතකාග්‍රතා යෑ ඉඤ්ඤා යෑ විකේතකා යෑ සමානිකා යෑ සමානිකා යෑ ප්‍රඥා යෑ ජීවිකේතකා යෑ සමාන්තරවය යෑ සමාන්තරවය යෑ ... ප්‍රග්‍රහය යෑ අවිකේතකා යෑ, තවද එකමයෙහි වේදනා- සකකාය තමා සංඥාසකකාය තමා විඤ්ඤාසකකාය තමා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිකාර කමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් වෙන් ද - මේ එකමයෙහි සංසාර සකකාය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි.

165. කවර ධර්මයේ කුශලය යන්:

යම් කලක රූපභවයෙහි උත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද - සුඛයාගේ ද ප්‍රකාරයෙන් දුඛයා ගේ ද ප්‍රකාරයෙන් පෙර (උපවාරකායෙහි) මෑ කොමිකන් දෙමනසුන්ගේ අසනඛගමයෙන් නිදක් වූ කො සුඛ වූ උපේක්ෂා වෙන් උපන් සමානිකා විඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ සංඛාරානු භවයානු උපදවා වෙහේ ද - එකමයෙහි සපයිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, උපේක්ෂාව වෙයි, විකේතකාග්‍රතාව වෙයි, ඉඤ්ඤා වෙයි, විකේතකා වෙයි, සමානිකා වෙයි, සමානිකා වෙයි, ප්‍රඥා වෙයි, මනිකා වෙයි, සොමනසිකා වෙයි, ජීවිකේතකා වෙයි, සමාන්තරවය වෙයි, සමාන්තරවය වෙයි ... ප්‍රග්‍රහය වෙයි, අවිකේතකා වෙයි. තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද යම් ප්‍රතිකාරකමුත්පන්න වූ අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ වෙන් ද - මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි .

තසමිං ඛො පන සමයෙ වනතාරො ඛක්ඛා භොනති, ද්වායතනාති භොනති, දො ඛාතුයො භොනති, තයො ආහාරා භොනති, අට්ඨිඤ්චියාති භොනති, දුච්චිකං ක්ඛානං භොති, චතුරච්චිකො මග්ගො භොති, සතන-බලාති භොනති, තයො ගෙනු ගොනති, එකො එඡස්සා භොති, -පෙ- එකං බලමායතනං භොති, එකං බලමබාතු භොති - යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුපපනනා අරුපිනො බලමා - ඉමෙ බලමා කුසලා -පෙ-

166. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛකො භොති?

එස්සා වෙතනා විතතස්සාකඤ්ඤා සද්ධිඤ්චියං විරිසිඤ්චියං¹ සතිඤ්චියං සමාධිඤ්චියං උඤ්ඤිඤ්චියං ජිවිතිඤ්චියං සමවාදිට්ඨි සමවාචායාමො -පෙ- පඤ්ඤාහො අවිකෙඛපො - යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුපපනනා අරුපිනො බලමා යපෙතා වෙදනාකඛකං යපෙතා සඤ්ඤාකඛකං යපෙතා විඤ්ඤාණකඛකං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛකො භොති -පෙ- ඉමෙ බලමා කුසලා.

වතුකකතියො.

167. කතමෙ බලමා කුසලා?

සසමිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: විවිධෙව'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං - තසමිං සමයෙ එස්සා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බලමා කුසලා.

168. කතමෙ බලමා කුසලා?

සසමිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: අවිතකකං විචාරමිත්තං සමාධිජං පිතිසුඛං දුතියා ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති පඨවිකසිණං² - තසමිං සමයෙ එස්සා භොති, වෙදනා භොති, සඤ්ඤා භොති, වෙතනා භොති, විතතං භොති, විචාරො භොති, පිති භොති, සුඛා භොති, විතතස්සා කඤ්ඤා භොති, සද්ධිඤ්චියං භොති, විරිසිඤ්චියං භොති, සතිඤ්චියං භොති, සමාධිඤ්චියං භොති, උඤ්ඤිඤ්චියං භොති, මිතිඤ්චියං භොති, සොමනසිඤ්චියං භොති, ජිවිතිඤ්චියං භොති, සමවාදිට්ඨි භොති, සමවාචායාමො භොති, -පෙ- පඤ්ඤාහො භොති, අවිකෙඛපො භොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුපපනනා අරුපිනො බලමා - ඉමෙ බලමා කුසලා -පෙ-

1. විරිසිඤ්චියං - මජ්ඣං, 2. පඨවිකසිණං මජ්ඣං.

එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුනු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, දුච්චික බ්‍යානය වෙයි, චතුරච්චික මාඛීය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, හේතුනු තිදෙනෙක් වෙති, එක් සප්තීයෙක් වෙයි, ... එක් මෑ ධර්මානුකූල වෙයි, එක් මෑ ධර්මබාහුව වේ තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

166. කවරක් එසමයෙහි සංඝාරසකකිය වෙයි යත්:

සප්තීය වේදනාය විනේශකාග්‍රතාය ඉද්ධිච්චියය විද්ධිච්චියය සමාතිච්චියය සමාධිච්චියය ප්‍රඥච්චියය ජීවිතච්චියය සමන්ද්‍රවීය සමන්ව්‍යායාමය... ප්‍රග්‍රාහය අවිඤ්ඤපය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥසකකිය තබා විඤ්ඤසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් හෝ ඇත් නම් - එසමයෙහි මේ සංඝාරසකකිය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

චතුෂකතාවය යි.

167. කවර ධර්මයෝ කුශලන? යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පත්තිය පිණිස කාමයන්ගෙන් වෙන් වෑ මෑ ... පඨවිකසිණ සබ්බාසත ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙහේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි, අවිඤ්ඤපය වෙයි, ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

168. කවර ධර්මයෝ කුශලන යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පත්තිය පිණිස මාඛීය වඩා ද - විතකී රහිත වූ විචාරමාත්‍ර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රීතිය හා සුඛය ඇති පඨවි කසිණ සබ්බාසත ද්විතීයධ්‍යානය උපදවා වෙහේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සඤ්ච වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, සද්ධිච්චිය වෙයි, විරිසිච්චිය වෙයි, සතීච්චිය වෙයි, සමාධිච්චිය වෙයි, පඤ්ඤිච්චිය වෙයි, මනීච්චිය වෙයි, ජනමනසිච්චිය වෙයි, ජීවිතීච්චිය වෙයි, සමන්ද්‍රවීය වෙයි, සමන්ව්‍යායාමය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි අවිඤ්ඤපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් හෝ ඇත් නම් - මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි ...

තසමිං ඛො පන සමගෙ චතතාඤ්ඤා ඛනිං භොනති, ආයතනානි භොනති, ද්වේ ඛාදුගො භොනති, තයො ආහාරා භොනති, අට්ඨිඤ්ඤානි භොනති, චතුරඛනිකං කුසලං භොති, චතුරඛනිකො මග්ගො භොති, සත්ත බලානි භොනති, තයො හෙතු භොනති, එකො එසො භොති, -පෙ- එකං බලමායතනං භොති, එකං බලමාදානු භොති. යෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අපඨි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා - ඉමෙ බලමා කුසලා -පෙ-

169. කතමො තසමිං සමගෙ සබ්බාරකඛණිකා භොති?

එසො චෙතනා විමාඤ්ඤා පිනි විතතසොස'කග්ගනා සද්ධිඤ්ඤා විරිඨිඤ්ඤා සතිඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජීවිතීඤ්ඤා සමමාදිට්ඨි සමමාචාරාමො -පෙ- පග්ගාභො අවිකෙඛපො, යෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අපඨි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා ධර්මො වෙදනාකඛනිං ධර්මො සඤ්ඤාකඛනිං ධර්මො විඤ්ඤාණකඛනිං - අයං තසමිං සමගෙ සබ්බාරකඛණිකා භොති -පෙ- ඉමෙ බලමා කුසලා.

170. කතමෙ බලමා කුසලා?

යසමිං සමගෙ රුප්පපතනියං මග්ගං භාවෙති, විතකකවිමාර්ගං මුපසමා -පෙ- තනියං කුසලං උපසමපඤ්ඤා විහරති පඨවිකසිණං - තසමිං සමගෙ එසො භොති, වෙදනා භොති, සඤ්ඤා භොති, චෙතනා භොති, විතතං භොති, පිනි භොති, සුඛං භොති, විතතසොස'කග්ගනා භොති, සද්ධිඤ්ඤා භොති, විරිඨිඤ්ඤා භොති, සතිඤ්ඤා භොති, සමාධිඤ්ඤා භොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා භොති, මනිඤ්ඤා භොති, සොමතසිඤ්ඤා භොති, ජීවිතීඤ්ඤා භොති, සමමාදිට්ඨි භොති, සමමාචාරාමො භොති, -පෙ- පග්ගාභො භොති, අවිකෙඛපො භොති. යෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අපඨි පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා - ඉමෙ බලමා කුසලා -පෙ-

තසමිං ඛො පන සමගෙ චතතාඤ්ඤා ඛනිං භොනති, ආයතනානි භොනති, ද්වේ ඛාදුගො භොනති, තයො ආහාරා භොනති, අට්ඨිඤ්ඤානි භොනති, නිවඛනිකං කුසලං භොති, චතුරඛනිකො මග්ගො භොති, සත්ත බලානි භොනති, තයො හෙතු භොනති, එකො එසො භොති, -පෙ- එකං බලමායතනං භොති, එකං බලමාදානු භොති. යෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤාපි අපඨි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා - ඉමෙ බලමා කුසලා -පෙ-

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, චතුරඛනික ධ්‍යානය වෙයි, චතුරඛනික මාතිය වෙයි, සජ්ඣාලයෝ වෙති, ඡේතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සප්තියෙක් වෙයි, ... එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මානුච චේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - චේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. ...

169. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි. වෙයි යත්:

සප්තිය ය වේතනා ය විචාර ය ප්‍රිතිය ය විනේයකාග්‍රතා ය සද්ධිත්‍රිය ය විරිතිත්‍රිය ය සතිත්‍රිය ය සමාහිත්‍රිය ය පඤ්ඤිත්‍රිය ය ජිවිතිත්‍රිය ය සමමාදිට්ඨිය ය සමමාචාරාමිය ය ... ප්‍රග්‍රාහය අවික්‍ෂෙපය, තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තමා ස ඥාසකකිය තමා විඤ්ඤාසකකිය තමා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - එසමයෙහි චේ සංසකාරසකකිය චේ ... චේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

170. කවර ධර්මයෝ කුශලය යත්:

යම් කලෙක්හි රූපභවයෙහි උත්පත්තිය පිණිස මාතිය වඩා ද - විනති විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... පඨවිකදිණ සබ්බාත තාතියධ්‍යානය උපදවා වෙණේ ද - එසමයෙහි සප්තිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, විඤ්ඤා වෙයි, ප්‍රිතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේයකාග්‍රතාව වෙයි, සද්ධිත්‍රිය වෙයි, විරිතිත්‍රිය වෙයි, සතිත්‍රිය වෙයි, සමාහිත්‍රිය වෙයි, පඤ්ඤිත්‍රිය වෙයි, මනිත්‍රිය වෙයි, තොමනසිත්‍රිය වෙයි, ජිවිතිත්‍රිය වෙයි, සමමාදිට්ඨිය වෙයි, සමමාචාරාමිය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවික්‍ෂෙපය චේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - චේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ අටදෙනෙක් වෙති, චතුරඛනික ධ්‍යානය වෙයි, චතුරඛනික මාතිය වෙයි, සජ්ඣාලයෝ වෙති, ඡේතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සප්තියෙක් වෙයි, ... එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මානුච චේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් හෝ ඇද්ද - චේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. ...

171. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති?

එසො චෙතනා පිඤ්ඤා විතතසොස්සකඤ්ඤා සද්ධිඤ්ඤා පිරිසිඤ්ඤා සතීඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජිවිතීඤ්ඤා සමොද්ධි සමමාචාරාමො -පෙ- පඤ්ඤානො අපිකෙඛපො - යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා, ධර්මො වෙදනාකඛණං, ධර්මො සඤ්ඤාකඛණං, ධර්මො විඤ්ඤාණකඛණං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

172. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමිං සමයෙ රුප්පපතනිඤ්ඤා මඤ්ඤා භාෂවතී: පිඤ්ඤා ව පිරාභා -පෙ- වතුභං කුභං² උපසමපජ්ජ විහරති පඤ්ඤාසිංහං - තසමිං සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතා හොති, පුඛං හොති, විතතසොස්සකඤ්ඤා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, පිරිසිඤ්ඤා හොති, සතීඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මනීඤ්ඤා හොති, සොමතසසිඤ්ඤා හොති, ජිවිතීඤ්ඤා හොති, සමොද්ධි සමමාචාරාමො හොති, -පෙ- පඤ්ඤානො හොති. අපිකෙඛපො හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තසමිං භො පන සමයෙ වතනාඤ්ඤා ධර්මා හොති, ආයතනාති හොති, දො ධාතුයො හොති, තසො අභාරා හොති, අධිඤ්ඤාති හොති, දුච්චිතං කුභං හොති, වතුරුඤ්ඤා මඤ්ඤා හොති, සතන ඛලාති හොති, තසො භෙතු හොති, එතං එසො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකං ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

173. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති?

එසො චෙතනා විතතසොස්සකඤ්ඤා සද්ධිඤ්ඤා පිරිසිඤ්ඤා සතීඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජිවිතීඤ්ඤා සමොද්ධි සමමාචාරාමො -පෙ- පඤ්ඤානො අපිකෙඛපො - යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා, ධර්මො වෙදනාකඛණං, ධර්මො සඤ්ඤාකඛණං, ධර්මො විඤ්ඤාණකඛණං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. ඉති [මුඛං] - PTS. 2. වතුභංකුභං මු, 123.

171. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වෙයි යත්:

සපයී ය වෙනනා ය ප්‍රීතී ය විනේශකාග්‍රතා ය සද්ධිඤ්ඤා ය විරිඤ්ඤා ය සතිඤ්ඤා ය සමාධිඤ්ඤා ය පඤ්ඤාඤ්ඤා ය ජ්විතීඤ්ඤා ය සමමාදිට්ඨි ය සමමාචාරාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවිකේප ය - තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම් කෙනෙක් ඇද්ද - එසමයෙහි මේ සංඝකාරසකකිය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

172. කවර ධම්මෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපතවොත්පන්නිය පිණිස මාභීය වඩා ද, ප්‍රීතියෙන් ද විරහයෙන් ... පඨවිකසිණ සබ්බසාත වූ චතුර්විධානියට පැමිණ වෙගේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, විනේශාව වෙයි, විතතය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, සද්ධිඤ්ඤා වෙයි, විරිඤ්ඤා වෙයි, සතිඤ්ඤා වෙයි, සමාධිඤ්ඤා වෙයි, පඤ්ඤාඤ්ඤා වෙයි, මනීඤ්ඤා වෙයි, සොමනසීඤ්ඤා වෙයි, ජ්විතීඤ්ඤා වෙයි, සමමාදිට්ඨිය වෙයි, සමමාචාරාමය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවිකේපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම් කෙනෙක් ඇද්ද - මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනියෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤායෝ අවදෙනෙක් වෙති, දුට්ඨික ධ්‍යානය වෙයි, චතුර්විධික මාභීය වෙයි, සජ්ඣායයෝ වෙති, ඝේතුහු තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සපයීයෙක් වෙයි, ... එක් ම ධම්මානන්දය වෙයි, එක් ම ධම්මානු වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම් කෙනෙක් ඇද්ද - මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි ...

173. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වෙයි යත්:

සපයී ය වෙනනා ය විනේශකාග්‍රතා ය සද්ධිඤ්ඤා ය විරිඤ්ඤා ය සතිඤ්ඤා ය සමාධිඤ්ඤා ය පඤ්ඤාඤ්ඤා ය ජ්විතීඤ්ඤා ය සමමාදිට්ඨි ය සමමාචාරාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවිකේප ය - තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම් කෙනෙක් ඇද්ද - එසමයෙහි මේ සංඝකාරසකකිය වේ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

174. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී. සමයෙ රුපුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා -පෙ- පඤ්චමං ක්කාතං¹ උපසම්පජ්ජ විහරති පඨමි-කසිණං, තසමී. සමයෙ එසෙසා භොති, වෙදනා භොති, සඤ්ඤා භොති, වෙනනා භොති, විතතං භොති, උපෙකඛා භොති, විතතස්සෙකග්ගතා භොති, සද්ධිඤ්ඤා භොති, විරිඤ්ඤා භොති, සතීඤ්ඤා භොති, සමාධිඤ්ඤා භොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා භොති, මනීඤ්ඤා භොති, උපෙකඛිඤ්ඤා භොති, ජීවිතීඤ්ඤා භොති, සම්මාදිට්ඨි භොති, සම්මාචාරාමො භොති -පෙ- පග්ගාභො භොති, අවිකේඛපො භොති, යෙ වා පත තසමී. සමයෙ අඤ්ඤාපි අතථී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා -පෙ-

තසමී. බො පත සමයෙ වහ්ගාරෙ ඛක්ඛා භොනති, ද්වායතතාති භොනති, ද්වා වාදුගො භොනති, තයො ආභාරා භොනති, අට්ඨිඤ්ඤාති භොනති, දුච්චිකං ක්කාතං භොති, වතුරඛිකො මග්ගො භොති, සතත-බලාති භොනති, තයො භෙත්තු භොනති, එකො එසෙසා භොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං භොති, එකා ධම්මවාදු භොති, යෙ වා පත තසමී. සමයෙ අඤ්ඤාපි අතථී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා - ඉමෙ ධම්මා කුසලා. -පෙ-

175. කතමො තසමී. සමයෙ සබ්බාරකඛනො භොති?

එසෙසා වෙනනා විතතස්සෙකග්ගතා සද්ධිඤ්ඤා විරිඤ්ඤා සතීඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා ජීවිතීඤ්ඤා සම්මාදිට්ඨි සම්මාචාරාමො -පෙ- පග්ගාභො අවිකේඛපො - යෙ වා පත තසමී. සමයෙ අඤ්ඤාපි අතථී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඨපෙඤ්ඤා වෙදනාකඛකිං, ඨපෙඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛකිං, ඨපෙඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඛකිං - අයං තසමී. සමයෙ සබ්බාරකඛනො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

පඤ්චකනගො.

වතුකකපඤ්චකජක්ඛානං හිට්ඨිතං.

176. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී. සමයෙ රුපුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව භාමෙඤ්ඤි -පෙ- පඨමිං ක්කාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං² දුක්ඛාභිඤ්ඤාං පඨමි කසිණං,³ තසමී. සමයෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකේඛපො භොති, -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. පඤ්චමජක්ඛානං. - සීඉ. 133 2. දුක්ඛපට්ඨපදං - මජ්ඣ. 3. පට්ඨිකසිණං. - මජ්ඣ.

174. කවර බමුණෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙක්හි රූපනවෘත්තකරණය පිණිස මාතිය වඩා ද, සුඛයාගේ ද ප්‍රකාශනයෙන් දුඃඛයාගේ ද ප්‍රකාශනයන් ... පඨවිකසිණ සම්මාන පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඤ්ච වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතකය වෙයි, උපේක්ෂාව වෙයි, විනෝදකාලය වෙයි, සද්ධිඤ්ච වෙයි, විරිඤ්ච වෙයි, සතිඤ්ච වෙයි, සමාධිඤ්ච වෙයි, පඤ්ඤාඤ්ච වෙයි, මනිඤ්ච වෙයි, උපෙක්ෂිඤ්ච වෙයි, ජිවිතඤ්ච වෙයි, සමමාදිට්ඨි වෙයි, සමමාලායාමය වෙයි, ... ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවිනෝදය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ යම් අරූපිබමුණකෙකෙක් ඇත් නම් - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධ්‍යාන දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්චයෝ අටදෙනෙක් වෙති, දුච්චික ධ්‍යානය වෙයි, චතුර්ච්චික මාතිය වෙයි, සප්තබලයෝ වෙති, කේතුනු තිදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ ස්වභාවයක් වෙයි, ... එක් මෑ බමුණකරු වෙයි, එක් මෑ බමුණකු වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ යම් අරූපිබමුණකෙකෙක් ඇත් නම් - මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි. ...

175. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකිය වෙයි යන්:

ස්වභාවය වෙතිනා ය විනෝදකාලයා ය සද්ධිඤ්ච ය විරිඤ්ච ය සතිඤ්ච ය සමාධිඤ්ච ය පඤ්ඤාඤ්ච ය ජිවිතඤ්ච ය සමමාදිට්ඨි ය සමමාලායාම ය ... ප්‍රග්‍රාහ ය අවිනෝද යි. තවද එසමයෙහි වේදනා-සකකිය තබා සංඤ්චසකකිය තබා විනෝදසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්ෂේපයක් වන වූ යම් අරූපිබමුණකෙකෙක් ඇද්ද, එසමයෙහි මේ සංසකාර-සකකිය වේ. ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි.

පඤ්චකනය යි.

චතුෂකපඤ්චකධ්‍යාන නිමි.

176. කවර බමුණෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපනවෘත්තකරණය පිණිස මාතිය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් මෑ මෑ ... දුක් වූ පිටිවෙන් ඇති ලැහි වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවිකසිණ සම්මාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානය උපදවා වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්වභාවය වෙයි, ... අවිනෝදය වෙයි, ... මේ බමුණෝ කුශලයෝ යි,

177. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්මි සමයෙ රුදුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං¹ බ්ප්පාභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං², තසම්මි සමයෙ ඵග්ගො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

178. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්මි සමයෙ රුදුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති සුඛාපට්ඨපදං³ දකුභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං, තසම්මි සමයෙ ඵග්ගො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

179. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්මි සමයෙ රුදුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති සුඛාපට්ඨපදං බ්ප්පාභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං, තසම්මි සමයෙ ඵග්ගො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

180. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්මි සමයෙ රුදුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: විනකඤ්චිච්චාරුතං චූප-සමා -පෙ-දුතියං ක්කානං⁴. -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුස්සං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං¹ දකුභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං² -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං බ්ප්පාභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බ්ප්පාභිඤ්ඤං පඨවිකසිණං, තසම්මි සමයෙ ඵග්ගො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

චතසොසා පට්ඨපදං.

[චතකාරී ආරමමණානි]

181. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්මි සමයෙ රුදුපපතතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති පරිතතං පරිතතාරමමණං පඨවිකසිණං, තසම්මි සමයෙ ඵග්ගො භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1. දුක්ඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣ. 2. පඨවිකසිණං. - ජෙසං. පඨවිකසිණං. සිඬු. 1. 2. 3
3. සුඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣ. 4. දුතියජ්ඣානං - සිඬු. 1. 2. 3.

177. කවර බමුණෙක් කුසලයක් ගත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝදය වෙයි ... මේ බමුණෙක් කුසලයෙක් යි.

178. කවර බමුණෙක් කුසලයක් ගත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-ගෙන් වෙන් වැ මැ ... සුව වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෙක් කුසලයෙක් යි.

179 කවර බමුණෙක් කුසලයක් ගත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-ගෙන් වෙන් වැ මැ ... සුව වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෙක් කුසලයෙක් යි.

180. කවර බමුණෙක් කුසලයක් ගත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විනාශිතවිචාර-යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ සංවිධාන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පඨවිකසිණ සංවිධාන ... සුව වූ පිළිවෙත් ඇති ලැයි වූ අභිඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ ... සුව වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඤ්ඤා ඇති පඨවිකසිණ (සංවිධාන පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද,) එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෙක් කුසලයෙක් යි.

සතර සපිපද යි.

[සතර ආරමභණ]

181. කවර බමුණෙක් කුසලයක් ගත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-ගෙන් වෙන් වැ මැ පරිත්‍යාග (අප්‍රභුණ) වූ පරිත්‍යාගචක්‍රය වූ පඨවිකසිණ සංවිධාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෙක් කුසලයෙක් යි.

182. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං අපමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

183. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති අපමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

184. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති අපමාණං අපමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

185. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: විනකකවිචාරිතං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියා ක්කානං -පෙ- චතුසං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමා ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- පරිත්තං අපමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- අපමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං -පෙ- අපමාණං අපමාණාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

වතනාපි ආරම්මණාති.

[සොළසකඛනතුකං]

186. කතමෙ බමමා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුකඛාපටිපදං දකුභිකුභිකුං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවීකසිණං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

182. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලම්බන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනේෂපය
වේ. මේ ධර්මයෝ කුසල්ගෝ යි,

183. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනේෂපය
වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුසල්ගෝ යි.

184. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලම්බන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත
ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනේෂපය
වේ... මේ ධර්මයෝ කුසල්ගෝ යි.

185. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතකීට්‍රවාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යා-
නයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පරිත්ත වූ පරිත්තාලම්බන වූ පඨවිකසිණ
සංඛ්‍යාත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... පරිත්ත වූ අප්‍රමාණා
ලම්බන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත ... අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ පඨවි
කසිණ සංඛ්‍යාත වූ... අප්‍රමාණ වූ (එරණ වෘත්තයන්) අප්‍රමාණාලම්බන වූ
පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි, ... අවිනේෂපය වේ... මේ ධර්මයෝ කුසල්ගෝ යි.

සතර ආරම්භණයෝ යි.

[සොළසකඛනතුකිය]

186. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපහවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්
ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිට්‍රිවෙන් ඇති ලස් වූ අභිඤ ඇති පරිත්ත වූ
පරිත්තාලම්බන වූ පඨවිකසිණ සංඛ්‍යාත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනේෂපය වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුසල්ගෝ යි.

187. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ලස් වූ අභිඥ ඇති, පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණාලබ්‍ය වූ පඨවිකසිණ සංවිධාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝපය වේ. ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

188. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකුණිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාග වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝපය වේ. ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

189. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකුණිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍ය වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවිනෝපය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

190. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ පරිත්‍යාග වූ පරිත්‍යාගාලබ්‍ය වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝපය වේ. ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

191. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණාලබ්‍ය වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝපය වේ. ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

192. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ ප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාග වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝපය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

193. කවර බමුණෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... දුක් වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඥ ඇති අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලබ්‍ය වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනෝපය වේ. ... මේ බමුණෝ කුසලයෝ යි.

194. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකි වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්‍යාග වූ
පරිත්‍යාගාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එමගෙහි
සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ, ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

195. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකි වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණ-
ලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකමගෙහි
සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

196. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකි වූ අභිඤ්ඤා ඇති අප්‍රමාණ
වූ පරිත්‍යාගාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකම-
ගෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ, ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

197. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දැකි වූ අභිඤ්ඤා ඇති අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකම-
ගෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

198. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති පරිත්‍යාග
වූ පරිත්‍යාගාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එකම-
ගෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

199. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති, පරිත්‍යාග
වූ අප්‍රමාණාලම්බන වූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද,
එකමගෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

200. කචර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්
ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඤ්ඤා ඇති, අප්‍රමාණ
වූ පරිත්‍යාගාලම්බන ඇති පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙස් ද,
එකමගෙහි සපයීය වෙයි, ... අවිනිශ්චය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

201. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුදුපපතනියා මඟ්ඟ භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමි. ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං¹ අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම්. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

202. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුදුපපතනියා මඟ්ඟ භාවෙති: විතකකප්පවාදානං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්කානං -පෙ- තතීයං ක්කානං -පෙ- චතුස්ථ: ක්කානං -පෙ- පඨමි. ක්කානං² -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං පරිත්තං³ පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං⁴ -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං පඨවිකසිණං -පෙ- සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං පඨවිකසිණං, තසම්. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සොලසකඛනතුකං.

203. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම්. සමයෙ රුදුපපතනියා මඟ්ඟ භාවෙති: විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමි. ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති අපොකසිණං -පෙ- තෙජෝකසිණං -පෙ- වායොකසිණං -පෙ- නිලකසිණං -පෙ- පිතකසිණං -පෙ- ලොහිතකසිණං -පෙ- ඔදුතකසිණං, තසම්. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අට්ඨකසිණං සොලසකඛනතුකං.

1. අප්පමාණං - සීඞු 3 පොඤ්ඤක උංකං.
2. පඨමි. ක්කානං -පෙ- සීඞු 3 උංකං. 3. පරිත්තං - සීඞු 3 උංකං.
4. දුක්ඛාපච්චදං... පඨවිකසිණං - සීඞු 3 උංකං.

201 කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍ර වූ අභිඥ ඇති, අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන ඇති පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවිනේශපය වේ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි

202. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විනකීවිචාර-යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දෙවැනි දූතැන ... තෙවැනි දූතැන ... සතර වැනි දූතැන ... පලමුවැනි දූතැන ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති, ලස් වූ අභිඥ ඇති, අප්‍රා වූ අප්‍රාලමඛන වූ පඨවිකසිණ - පස්වැනි දූතැන ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකු වූ අභිඥ ඇති, පරිත්‍ය වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකු වූ අභිඥ ඇති, අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති දකු වූ අභිඥ ඇති, අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඥ ඇති, පරිත්‍ය වූ පරිත්‍යාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඥ ඇති, පරිත්‍ය වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඥ ඇති, අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... දුක් වූ පිළිවෙත් ඇති නො ලස් වූ අභිඥ ඇති අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති, දකු වූ අභිඥ ඇති, පරිත්‍ය වූ පරිත්‍යාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති, දකු වූ අභිඥ වූ පරිත්‍ය වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති දකු වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ පරිත්‍ය වූ පරිත්‍යාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපද ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ පරිත්‍ය වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාලමඛන වූ පඨවිකසිණ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඨවිකසිණ (පඤ්චමධ්‍යානය වඩා ද) එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

සොලසකඛනභූතිය යි.

203. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් වැ මැ ... ආපොකසිණ සබ්බසාන ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... තේජෝකසිණ ... වායෝකසිණ ... නීලකසිණ ... පිතකසිණ... ලොහිත කසිණ ... ඔදුතකසිණ ... එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

අවධිකසිණ සොලසකඛනභූතිය වාරය යි.

[අභිනායකනාමි]

204. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්. සමගෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතනං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසසති පරිතතාති තාති අභිභුග්ගා ජානාමි පසසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති, තසම්. සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

205. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්. සමගෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතනං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසසති පරිතතාති තාති අභිභුග්ගා ජානාමි පසසාමිති විතකකවිචාරනා චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති, තසම්. සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[අභිනායකනාමි වනසෙසාපටිපදා]

206. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්. සමගෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතනං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසසති පරිතතාති තාති අභිභුග්ගා ජානාමි පසසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දැකාහිඤ්ඤං, තසම්. සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

207. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්. සමගෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතනං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසසති පරිතතාති තාති අභිභුග්ගා ජානාමි පසසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං ඛප්පාහිඤ්ඤං, තසම්. සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

208. කතමෙ බමමා කුසලා?

සසම්. සමගෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතනං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසසති පරිතතාති තාති අභිභුග්ගා ජානාමි පසසාමිති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපටිපදං දැකාහිඤ්ඤං, තසම්. සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[අභිභාගනන]

204. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ නො වැඩු බාහිර වූ අවච්ඡාදරූමි කසිණ රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි, දක්මි හි (මෙතෙහි කොට) කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ හි.

205. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි හි මෙතෙහි කොට විතකි- විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ හි.

[අභිභාගනන - සතර ප්‍රතිපදා]

206. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි හි (මෙතෙහි කොට) කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... .. දුක් වූ පට්ඨාදා ඇති දකු වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ, ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ හි.

207. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි හි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුක් වූ පට්ඨාදා ඇති කප්පාභිඤ්ඤා වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ හි.

208. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දනිමි දක්මි හි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... .. සුඛ වූ ප්‍රතිපත් ඇති දකු වූ අභිඤ්ඤා ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ හි.

209. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතනං අරූපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පස්සාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං බිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ එසස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

210. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතනං අරූපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පස්සාමි'ති විතකකච්චාරානං චූපසමා -පෙ- දුතියං කුසලං -පෙ- තතියං කුසලං -පෙ- චතුස්ථං කුසලං -පෙ- පඨමං කුසලං -පෙ- පඤ්චමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං බිප්පාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපච්චදං දකුඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපච්චදං බිප්පාභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ එසස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

විනයෙසා පටිපදා

[දෙව ආරම්භණානි]

211. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතනං අරූපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පස්සාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

212. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතනං අරූපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පස්සාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

213. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතනං අරූපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රූපානි පස්සති පරිත්තානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පස්සාමි'ති විතකකච්චාරානං චූපසමා -පෙ- දුතියං කුසලං -පෙ- තතියං කුසලං -පෙ- චතුස්ථං කුසලං -පෙ- පඨමං කුසලං -පෙ- පඤ්චමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- අප්පමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

දෙව ආරම්භණානි.

209. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකල්පයෙ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දැනීමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියාවලිය වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි ... අවිකල්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසල්යෝ යි.

210. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම
රූපයෙහි පරිකල්පයෙ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දැනීමි දක්මි විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදි-
මෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථම-
ධ්‍යානයට ... දුක් වූ පටිපදා ඇති දකු වූ අභිඥ ඇති පඤ්චධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, ... දුක් වූ පටිපදා ඇති ක්‍රියාවලිය වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති
දකුණු වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්‍රියාවලිය වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකල්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ
කුසල්යෝ යි.

සතර ප්‍රතිපදා යි.

[දෙඅරමුණු]

211. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකල්පයෙ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දැනීමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
පරිත්ත වූ පරිත්තාලම්බන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි ... අවිකල්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසල්යෝ යි.

212. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම
රූපයෙහි පරිකල්පයෙ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන්
දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දැනීමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි ... අවිකල්පය වේ... මේ ධර්මයෝ කුසල්යෝ යි

213. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකල්පයෙ රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දැනීමි දක්මි විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදිමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ...
පරිත්ත වූ පරිත්තාලම්බන වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ...
අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එසම
යෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකල්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසල්යෝ යි.

දෙ අරමුණු යි.

[අවධි නබනතුකං]

214. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකිංචිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

215. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකිංචිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

216. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං භිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

217. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

218. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගා භාවෙනි අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති පරිත්තානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං දකිංචිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

[අධ්‍යයන ප්‍රශ්න]

214. කවර බමුණෙකු කුමක් කළේද:

යම් කලක රූපනවිච්ඡේදන පිණිස මාගේ වඩා ද, අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකල්පය රහිත වූයේ පරිත්‍යාග වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... දුබ්‍රහ්මණීයන් ඇති දකුණෙහි වූ පරිත්‍යාග වූ පරිත්‍යාගවලට ප්‍රථමවිද්‍යාත්මකව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකල්පය වෙයි. ... මේ බමුණෙකු කුමක් කළේද යි.

215. කවර බමුණෙකු කුමක් කළේද:

යම් කලක රූපනවිච්ඡේදන පිණිස මාගේ වඩා ද අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකල්පය රහිත වූයේ පරිත්‍යාග වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මණීයන් ඇති දකුණෙහි වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාගවලට ප්‍රථමවිද්‍යාත්මකව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකල්පය වෙයි ... මේ බමුණෙකු කුමක් කළේද යි.

216. කවර බමුණෙකු කුමක් කළේද:

යම් කලක රූපනවිච්ඡේදන පිණිස මාගේ වඩා ද අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකල්පය රහිත වූයේ පරිත්‍යාග වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මණීයන් ඇති කම්ප්‍රාණීය වූ පරිත්‍යාග වූ පරිත්‍යාගවලට ප්‍රථමවිද්‍යාත්මකව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකල්පය වෙයි ... මේ බමුණෙකු කුමක් කළේද යි.

217. කවර බමුණෙකු කුමක් කළේද:

යම් කලක රූපනවිච්ඡේදන පිණිස මාගේ වඩා ද අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකල්පය රහිත වූයේ පරිත්‍යාග වූ බාහ්‍ය වූ කසිණරූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම දුබ්‍රහ්මණීය වූ ප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාණීය වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්‍යාගවලට ප්‍රථමවිද්‍යාත්මකව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකල්පය වෙයි ... මේ බමුණෙකු කුමක් කළේද යි.

218. කවර බමුණෙකු කුමක් කළේද:

යම් කලක රූපනවිච්ඡේදන පිණිස මාගේ වඩා ද අධ්‍යාත්ම රූපයෙහි පරිකල්පය රහිත වූයේ පරිත්‍යාග වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකි ද, ඒ රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දකිමි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්‍රහ්මණීයන් ඇති දකුණෙහි වූ පරිත්‍යාග වූ පරිත්‍යාගවලට ප්‍රථමවිද්‍යාත්මකව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකල්පය වෙයි ... මේ බමුණෙකු කුමක් කළේද යි.

219. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්භිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව ආමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

220. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්භිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව ආමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

221. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්භිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි, තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විච්චේව ආමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

222. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපත්තියා මග්ගං භාවෙති අජකිත්තං අරුපසඤ්ඤි බ්භිඤ්ඤා රූපානි පසානි පරිත්තානි තානි අභිභූය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විචක්ඛවිචාරකං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති -පෙ- තතියං ක්‍යාතං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍යාතං -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං¹ -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යාතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිත්තං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- සුඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං -පෙ- සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අපමාණං පරිත්තාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අට්ඨකඛතභුකං.

1. පඨමං ක්‍යාතං - ඉති උච්චං භික්ඛු. 3.

219. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂාංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දක්මි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ-
ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

220. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂාංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දක්මි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ-
ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඳ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලම්බන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

221. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරික්ෂාංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද, ඒ
රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දක්මි යි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛ-
ප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

222. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම
රූපයෙහි පරික්ෂාංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩගෙන දකිමි දක්මි විතකීවිවාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
දෙවැනි ධ්‍යානයට ... තෙවැනි ධ්‍යානයට ... සතර වැනි ධ්‍යානයට ...
පලමු වැනි ධ්‍යානයට ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඳ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තා-
ලම්බන වූ පස්වැනි ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති
දකුණිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඳ වූ
පරිත්ත වූ පරිත්තාලම්බන වූ ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ
පරිත්තාලම්බන වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඳ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තා-
ලම්බන වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඳ වූ පරිත්ත වූ පරිත්තාලම්බන වූ ... සුඛප්‍රතිපත්
ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඳ වූ අප්‍රමාණ වූ පරිත්තාලම්බන වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ
කුශලයෝ යි.

අවසානවග්ගය යි.

223. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසාති පරිතතාති සුවණණදුබ්බණණානි, තානි අභිභුය්ස ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

224. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසාති පරිතතාති සුවණණදුබ්බණණානි, තානි අභිභුය්ස ජානාමි පසාමි'ති විතකකච්චාරතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කාතං -පෙ- තතියං ක්කාතං -පෙ- චතුත්තං ක්කාතං -පෙ- පඨමං ක්කාතං -පෙ- පඤ්චමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉදමපි අට්ඨකඛනානුකං.

225. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසාති අපමාණානි, තානි අභිභුය්ස ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

226. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසාති අපමාණානි, තානි අභිභුය්ස ජානාමි පසාමි'ති විතකකච්චාරතං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කාතං -පෙ- තතියං ක්කාතං -පෙ- චතුත්තං ක්කාතං -පෙ- පඨමං ක්කාතං -පෙ- පඤ්චමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

[වතසොහො පටිපදා]

227. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගා භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිඤ්ඤා රුපාති පසාති අපමාණානි, තානි අභිභුය්ස ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකිංඤ්ඤා, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

223. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ සුවණ්දුපීණී වූ බාහ්‍යරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

224. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ පරිත්ත වූ සුවණ්දුපීණී වූ පරිත්ත වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන්... ද්විතීයධ්‍යානයට... තෘතීයධ්‍යානයට... චතුර්ධ්‍යානයට... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

මෙ ද අවිකේපයකුණක යි.

225. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

226. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

[සතර ප්‍රතිපදා]

227. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූපයෙහි පරිකමිතංශු රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දැනිමි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛ ප්‍රතිපත් ඇති දකුණෙහි වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

228. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිද්ධා රුපානි පසානි අපමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාහිඤ්ඤං, තසම් සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

229. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිද්ධා රුපානි පසානි අපමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- මධමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං දකිංහිඤ්ඤං, තසම් සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

230. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිද්ධා රුපානි පසානි අපමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං බිප්පාහිඤ්ඤං, තසම් සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

231. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිද්ධා රුපානි පසානි අපමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාමි'ති විතකකච්චාරුතං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්කානං -පෙ- තතීයං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකිංහිඤ්ඤං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාහිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකිංහිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බිප්පාහිඤ්ඤං, තසම් සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

චතසොසා පච්චෙද.

[දෙව ආරම්භණානි]

232. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමගෙ රුපුපපනතියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බහිද්ධා රුපානි පසානි අපමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති පරිතතං අපමාණාරම්භං, තසම් සමගෙ එසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

228. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම් රූපයෙහි පරිකමිතංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ ඛාහාර වූ රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මෑඛගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිනේෂ්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

229. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම් රූපයෙහි පරිකමිතංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ ඛාහාරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මෑඛගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිනේෂ්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

230. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම් රූපයෙහි පරිකමිතංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ ඛාහාර රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මෑඛගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිනේෂ්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

231. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම් රූපයෙහි පරිකමිතංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ ඛාහාරූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මෑඛගෙන දන්මි දක්මි විතකීවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ... දුබ්බප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ... සුබ්බප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිනේෂ්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

සතර ප්‍රතිපදා යි.

[දෙ අරමුණු]

232. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම් රූපයෙහි පරිකමිතංඥ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ ඛාහාර වූ රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මෑඛගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලම්බන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවිනේෂ්පය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

233. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති අපමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසමපජ්ජ විහරති අපමාණං අපමාණාරම්භං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

234. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති අපමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විතකක විචාරතං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍යානං -පෙ- තතියං ක්‍යානං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං -පෙ- පඨමං ක්‍යානං -පෙ- පඤ්චමා ක්‍යානං උපසමපජ්ජ විහරති පරිතතං අපමාණාරම්භං -පෙ- අපමාණං අපමාණාරම්භං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

දෙව්ආරම්භණි.

235. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති අපමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකාභිඤ්ඤං පරිතතං අපමාණාරම්භං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

236. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති අපමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකාභිඤ්ඤං අපමාණං අපමාණාරම්භං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

237. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙනි අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි බ්බිඤ්ඤා රුපානි පසසති අපමාණානි, තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි පසාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බ්බසාභිඤ්ඤං පරිතතං අපමාණාරම්භං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

233 කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමරූප-
යෙහි පරිකමිංසා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකී ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රමාණ
වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපගීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

234. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම
රූපයෙහි පරිකමිංසා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍යරූපයන් දකී ද, ඒ
රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි විතනිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ...
පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, ... අප්‍රමාණ
වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපගීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

දෙ අරමුණු යි.

235. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිංසා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
දුෂ්චිත්ත අතී දකුණිඤ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

236. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම
රූපයෙහි පරිකමිංසා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
දුෂ්චිත්ත අතී දකුණිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

237 කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම
රූපයෙහි පරිකමිංසා රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්චි
ත්ත අතී කුණිඤ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණාලමඛන වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට
පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

238. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරූපසඤ්ඤා ඛනිඤ්ඤා රූපානි පසස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජාතාමි පසස්සාමි'ති විච්චෙවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤාං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

239. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරූපසඤ්ඤා ඛනිඤ්ඤා රූපානි පසස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජාතාමි පසස්සාමි'ති විච්චෙවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤාං පරිතතං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

240. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරූපසඤ්ඤා ඛනිඤ්ඤා රූපානි පසස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජාතාමි පසස්සාමි'ති විච්චෙවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං දුක්ඛාභිඤ්ඤාං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

241. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරූපසඤ්ඤා ඛනිඤ්ඤා රූපානි පසස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජාතාමි පසස්සාමි'ති විච්චෙවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤාං පරිතතං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

242. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරූපසඤ්ඤා ඛනිඤ්ඤා රූපානි පසස්සති අප්පමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජාතාමි පසස්සාමි'ති විච්චෙවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං ඛිප්පාභිඤ්ඤාං අප්පමාණං අප්පමාණාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

238. කච්චර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණලබ්ධි වූ ප්‍රථම
ධ්‍යානව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ...
මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

239. කච්චර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති දක්ඛානිඤ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානව
පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

240. කච්චර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති දක්ඛානිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණ ලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානව
පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

241. කච්චර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිඤ වූ පරිත්ත වූ අප්‍රමාණලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යානව
පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

242. කච්චර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ...
සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණලබ්ධි වූ ප්‍රථමධ්‍යා-
නව පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ...
මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

243. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි ඛණ්ඩා රූපානි පසස්සති අපමාණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාසාමි'නි විතකකවිචාරනං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- 1 පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුභිඤ්ඤං පරිතතං අපමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුභිඤ්ඤං අපමාණං අපමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිතතං අපමාණාරම්මණං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අපමාණං අපමාණං අපමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං පරිතතං අපමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපමාණං අපමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං පරිතතං අපමාණාරම්මණං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අපමාණං අපමාණාරම්මණං, තහමී. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අපරමපි අවධිකඛනානුකං.

244. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි ඛණ්ඩා රූපානි පසස්සති අපමාණානි සුවණණදුබ්බණණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාසාමි'නි විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති, තහමී. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

245. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි ඛණ්ඩා රූපානි පසස්සති අපමාණානි සුවණණදුබ්බණණානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාසාමි'නි විතකකවිචාරනං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති, තහමී. සමයෙ ඵසෙසා භොති අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉදමපි අවධිකඛනානුකං.

246. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ රුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති අජකිතතං අරුපසඤ්ඤි ඛණ්ඩා රූපානි පසස්සති නිලානි නිලවණණානි නිලනිදසොතානි නිලනිභාසානි, තානි අභිභුග්ග ජානාමි පසාසාමි'නි විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති, තහමී. සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. පඨමං. ක්කානං, ඉති උංසං ඕචු.

243. කචර ධම්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ බාහ්‍ය වූ රූපයන් දකී ද,
ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි විතකීව්වාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
ද්විතීයධ්‍යානංකයට ... තෘතීයධ්‍යානංකයට ... චතුර්ධ්‍යානංකයට ...
ප්‍රථමධ්‍යානංකයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණංලම්බන වූ පඤ්චමධ්‍යා-
නංකයට පැමිණ වෙහෙස් ද, ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණංලම්බන වූ ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණං-
ලම්බන වූ ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ අප්‍රමාණංලම්බන වූ ... සුඛප්‍රති-
පත් ඇති දකුණිඤ වූ පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණංලම්බන වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති
දකුණිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ අප්‍රමාණංලම්බන වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ
පරිත්‍යාග වූ අප්‍රමාණංලම්බන වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ අප්‍රමාණ වූ
අප්‍රමාණංලම්බන වූ පඤ්චමධ්‍යානංකයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එසමයෙහි ස්පයීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මයෝ කුශලයෝ යි.

අනෙකුදු අවධිකඛනභුක්කයෙකි.

244. කචර ධම්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ සුවණ්දුපීණී වූ බාහ්‍ය වූ
රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව මි ... ප්‍රථමධ්‍යානංකයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි...
අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මයෝ කුශලයෝ යි.

245. කචර ධම්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්ම-
රූපයෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ අප්‍රමාණ වූ සුවණ්දුපීණී වූ බාහ්‍ය වූ
රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි විතකීව්වාරයන්ගේ
සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානංකයට ... තෘතීයධ්‍යානංකයට ... චතුර්ධ්‍යානංකයට ...
ප්‍රථමධ්‍යානංකයට ... පඤ්චමධ්‍යානංකයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එසමයෙහි ස්පයීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මයෝ කුශලයෝ යි.

මෙද අවධිකඛනභුක්කයෙකි.

246 කචර ධම්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යාත්මරූප-
යෙහි පරිකමිතංඤ රහිත වූයේ නිල් වූ නිල් වන් වූ හුදුනිල් වූ නිල්පාතැ වූ
බාහැරි රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දක්මි කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව මි ... ප්‍රථමධ්‍යානංකයට පැමිණ වෙහෙස් ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි...
අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මයෝ කුශලයෝ යි

247. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගා භාවෙහි අජකිත්තං අරූපසඤ්ඤා ඛණ්ඨා රූපානි පස්සති පිතානි පිතවණණානි පිතනිදස්සතානි පිතනිභාසානි -පෙ- ලොහිතකානි ලොහිතකවණණානි ලොහිතකනිදස්සතානි ලොහිතකනිභාසානි -පෙ- මද්දනානි මද්දනවණණානි මද්දනනිදස්සතානි මද්දනනිභාසානි, තානි අභිභූයස් ජාතාමි පස්සාමි'ති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉමානිපි අභිභායනනානි සොලසකඛනතුකානි.

[තිණ් විමොක්ඛානි සොලසකඛනතුකානි]

248. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, රූපි රූපානි පස්සති විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

249. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, අජකිත්තං අරූපසඤ්ඤා ඛණ්ඨා රූපානි පස්සති, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

250. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, සුභනති අභිච්ඡිකෙතො¹ හොති, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසම්පජ්ජ පිහරති, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

ඉමානිපි තිණ් විමොක්ඛානි සොලසකඛනතුකානි.

[වජ්ජාදි මුග්ගවිහාරජක්ඛානානි සොලසකඛනතුකානි]

251. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රූපුපපතනියා මග්ගා භාවෙහි, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කාතං උපසම්පජ්ජ පිහරති මේත්තාසත්තනං, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. ඉභ්බන්ධිවිච්චෙච. PTS.

247. කවර ධර්මයෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම රූපයෙහි පරිකමාංශ උභය වූයේ පිත වූ පිතවණි වූ පිතනිදයීන වූ පිතප්‍රභ වූ ඛාන්‍යරූපයන් දකී ද ... ලොභිතක වූ ලොභිතකවණි වූ ලොභිතක නිදයීන වූ ලොභිතකප්‍රභ වූ ... අවදන වූ අවදනවණි වූ අවදනනිදයීන වූ අවදනප්‍රභ වූ (ඛාන්‍ය) රූපයන් දකී ද, ඒ රූපයන් මැඩැගෙන දන්මි දන්මි කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල්හි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

මේ අභිනායනනියෝන් සොලසකඛනතුකයෝ යි.

[විමොක්‍ෂ සොලසකඛනතුකය]

248. කවර ධර්මයෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානම රූපධ්‍යාන ඇතීයේ (ඛාන්‍ය වූ ද) රූපයන් දකී ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල්හි සපයීය වෙයි. ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

249. කවර ධර්මයෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අධ්‍යානමයෙහි රූපසංඥ උභය වූයේ ඛාන්‍ය රූපයන් දකී ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල්හි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

250. කවර ධර්මයෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සුභ ය යි කභිණ අරවුණෙහි තිසල වූයේ වේ ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල්හි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

මේ තුන් විමොක්‍ෂයෝන් සොලසකඛනතුකයෝ යි.

[මුඛමච්ඡාරධ්‍යාන සොලසකඛනතුකය]

251. කවර ධර්මයෝ කුශලය යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... මෙමත්‍රිකගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකල්හි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

252. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, විතක්කපිචාරතං චූප-සමා-පෙ- දුතියං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙතතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

253 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, පිතියා ච පිරියා -පෙ- තනියං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙතතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

254. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, විච්චෙච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙතතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

255. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, අවිතක්කං විචාරමතතං සමාධීජං පිඨිසුඛං දුතියං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙතතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

256. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, විතක්කපිචාරතං චූපසමා-පෙ- තනියං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙතතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

257. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, පිතියා ච පිරියා -පෙ- චතුස්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති මෙතතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

258. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතනියා මඟ්ඟං භාවෙති, විච්චෙච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

252. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතකිවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ජෛත්‍රිකභගත ද්විතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,
එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

253. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, ප්‍රිතියගේ ද
විරූගයෙන් ... ජෛත්‍රිකභගත තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

254. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් වූ මා ... ජෛත්‍රිකභගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

255. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, අවිතකි වූ
විචාරමාත්‍ර වූ සමාධියෙන් උපන් ප්‍රිතිය හා සුඛය ඇති ජෛත්‍රිකභගත
ද්විතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය
වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

256. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතකිවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ජෛත්‍රිකභගත වූ තෘතීයධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ
ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

257. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, ප්‍රිතියගේ ද
විරූගයෙන් ... ජෛත්‍රිකභගත විතුචධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි
සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

258. කචර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් වූ මා ... කරුණාසහගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,
එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

259. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතියා මඤ්ඤං භාවෙති, විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං¹ -පෙ- මකුචං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති කරුණාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

260. කතමෙ ධම්මා කසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතියා මඤ්ඤං භාවෙති, විච්චේවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති මුද්දිතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

261 කතමෙ ධම්මා කුඤ්ජලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතියා මඤ්ඤං භාවෙති, විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- මකුචං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති මුද්දිතාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ ඉමෙ ධම්මා කුසලා.*

262 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතියා මඤ්ඤං භාවෙති, සුඛස්ස ච පතානාං -පෙ- මකුචං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති උපෙකඛාසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

විතතාපි බුහමවිහාරජක්ඛානාහි සොලසකඛනතුකාහි.

[අසුභජක්ඛානං සොලසකඛනතුකා]

263. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතියා මඤ්ඤං භාවෙති, විච්චේවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති උඤ්චිමාතකසංකප්පසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

264. කතමෙ ධම්මං කුසලා?

යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතියා මඤ්ඤං භාවෙති විච්චේවච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජා විහරති විතීලකසංකප්පසහගතං -පෙ- විපුඛක සංකප්පසහගතං -පෙ- විච්චිදුකසංකප්පසහගතං -පෙ- විකඛාසීතකසංකප්පසහගතං -පෙ- විකඛිඛතකසංකප්පසහගතං -පෙ- හතවිකඛිඛතකසංකප්පසහගතං -පෙ- ලොභිතකසංකප්පසහගතං -පෙ- පුලුවකසංකප්පසහගතං -පෙ- අට්ඨකසංකප්පසහගතං, තස්මිං සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අසුභජක්ඛානං සොලසකඛනතුකා .

රූපාවච්චරකුසලං.

* අගං මැරෙණ ඡීචු 3 පෙ.ඤ්ඤෙ න දිඤ්ඤෙ 1. පඨමං ක්කානං - උතං. ඡීචු 3.

259. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතනිවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ප්‍රථමධ්‍යාන-
යට... කරුණාසහගත වතුම්ධ්‍යානයට ... පෑමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

260. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... මුදිතා සහගත ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

261. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, විතනිවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... ප්‍රථම-
ධ්‍යානයට ... මුදිතාසහගත වතුම්ධ්‍යානයට පෑමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි
සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

262. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, පුබ්බයාගේ
ද ප්‍රකාශයෙන් ... උපේක්ෂාසහගත වතුම්ධ්‍යානයට පෑමිණ වෙසේ ද,
එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

සතර මුහම්මිහාරධ්‍යානික සොළසකඛනතුකය යි.

[අශුභධ්‍යාන සොළසකඛනතුකය]

263. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් වෑ මෑ ... උද්ධුමාසකසංඥසහගත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ
වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ
කුශලයෝ යි.

264. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... විනීලකසංඥසහගත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ
වෙසේ ද ... විප්‍රබ්බකසංඥසහගත වූ ... විච්ඡදකසංඥසහගත වූ ... විකඩාසි-
තකසංඥ සහගත වූ ... විකඛිතකසංඥසහගත වූ ... හතවිකඛිතකසංඥ
සහගත වූ ... ළොභිතකසංඥසහගත වූ ... පුලවකසංඥසහගත වූ ... අට්ඨික-
සංඥ සහගත වූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙසේ ද) එසමයෙහි සපයිය
වෙයි ... අවිකේපය වේ. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

අශුභධ්‍යාන සොළසකඛනතුකය යි.

රූපාවචර කුශල යි.

[අරුපාවචරකුසල.]

265. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ අරුපුපපනතියා මඟහං භාවෙති, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිසසඤ්ඤානං අපාඨමා¹ නානතනසඤ්ඤානං අදිනසිකාරා ආකාසානඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුෂ්ඨං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙකඛා සහගතං, තහමී සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

266 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ අරුපුපපනතියා මඟහං භාවෙති, සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායනනං සමතික්කමම විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුෂ්ඨං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙකඛාසහගතං, තහමී සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

267. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ අරුපුපපනතියා මඟහං භාවෙති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනං සමතික්කමම ආකිඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුෂ්ඨං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙකඛාසහගතං, තහමී සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

268. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ අරුපුපපනතියා මඟහං භාවෙති, සබ්බසො ආකිඤ්ඤායනනං සමතික්කමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුෂ්ඨං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති උපෙකඛාසහගතං, තහමී සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

වතහාපි අරුපජ්ඣානාති සොලසකඛනතුකාති.

අරුපාවචරකුසලං.

269. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යහමී. සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උපන්නා හොති සොමනස්ස සහගතා ඤ්ඤාණපමපුත්තං හීනා -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්දගිපතෙය්‍යං -පෙ- විට්ඨාගිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාගිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාගිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දගිපතෙය්‍යං හීනා -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාගිපතෙය්‍යං හීනා -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාගිපතෙය්‍යං හීනා -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තහමී සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. අපඨමා - සිඳු 3.

[අරුපාවචරකුශල]

265. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
යෙන් රුපහංඤාවන්ගේ ඉක්මයාමෙන් ප්‍රතිසංඤාවන්ගේ ප්‍රභාණයෙන්
නානාභිසංඤාවන්ගේ නොමෙතෙහි කීරීමෙන් අකාතානඤ්චායනත සංඤ-
සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපේක්ෂාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසව
පැමිණ වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

266. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
යෙන් අකාතානඤ්චායනත ඉක්මවා විඤ්ඤාණඤ්චායනත සංඤ සහගත වූ,
සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපේක්ෂාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසව පැමිණ
වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ
කුශලයෝ යි.

267 කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
යෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායනත ඉක්මවා අකිඤ්චඤ්චායනත සංඤසහගත වූ,
සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපේක්ෂාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසව පැමිණ
වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ
කුශලයෝ යි.

268. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ අරුපහවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
යෙන් අකිඤ්චඤ්චායනත ඉක්මවා නේවසංඤ්චායනත සංඤසහගත වූ,
සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... උපේක්ෂාසහගත වූ චතුර්ධ්‍යානසව පැමිණ
වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ
ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

අරුපධ්‍යාන සොලසකඛනගුණය යි.

අරුපාවචර කුශල යි.

269. කවර ධර්මයෝ කුශලහ යත්:

යම් කලෙකැ සොමනස්සහගත වූ ඤානසම්ප්‍රසන්න වූ හීන වූ කාමාවචර
කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපති
කොට ඇති ... විකීය අභිපති කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ...
විමංසාව අභිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති හීන වූ ...
මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විකීය අභිපති කොට ඇති හීන වූ ... මධ්‍යම වූ
ප්‍රණීත වූ ... විතතය අභිපති කොට ඇති හීන වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ...
විමංසාව අභිපති කොට ඇති හීන වූ ... මධ්‍යම වූ ප්‍රණීත වූ - (කාමාවචර
කුශලචිත්තය උපදනේ වේ ද) එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ...
මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

270. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ කාමාවච්චිරං කුසලං විතතා උප්පන්නං හොති සොම-
නසසනහගතං සද්දණ්ඩප්පයුතං සසබ්බාරෙන -පෙ- සොමනසසනහගතං
සද්දණ්ඩප්පයුතං --පෙ- සොමනසසනහගතං සද්දණ්ඩප්පයුතං සසබ්බාරෙන
-පෙ- උපෙකකාසනගතං සද්දණ්ඩප්පයුතං -පෙ- උපෙකකාසනගතං සද්දණ්-
සලප්පයුතං සසබ්බාරෙන -පෙ- උපෙකකාසනගතං සද්දණ්ඩප්පයුතං -පෙ-
උපෙකකාසනගතං සද්දණ්ඩප්පයුතං සසබ්බාරෙන හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං පෙ විතතාධිප-
තෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ-
විරියා ධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාධි-
පතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තසම් සමයෙ එසොසා
හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

කාමාවච්චරකුසලං.

271. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්පපතතීයා මග්ගං භාවෙති, විවිච්චව්ව කාමෙහි -පෙ-
පඨමං ක්‍රියානං උපසල්පජ්ඣ විහරති පඨවීකසිණං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිප-
තෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං
-පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ-
විමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තසම් සමයෙ
එසොසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා

272. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ රුප්පපතතීයා මග්ගං භාවෙති විතකකවිචාරුතං -පෙ-
දුතීයං ක්‍රියානං -පෙ- තතීයං ක්‍රියානං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍රියානං -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං
-පෙ- පඤ්චමං ක්‍රියානං උපසල්පජ්ඣ විහරති පඨවීකසිණං හීනං -පෙ-
මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ-
විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ-
මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං
-පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං හීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තසම් සමයෙ
එසොසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

රුපාවච්චරකුසලං.

270. කචර ධර්මයෝ කුශලත යන්:

යම් කලෙකැ සෝමනස්සතභගත චූ ඥනසම්ප්‍රසක්ත චූ කාමාවචර කුශලචිත්තය සංසකාර සහිත වැ උපදනේ වේ ද ... සෝමනස්සතභගත චූ ඥනවිප්‍රසක්ත චූ ... සෝමනස්ස තභගත චූ ඥනවිප්‍රසක්ත චූ, සංසකාර සහිත වැ ... උපෙක්ඛාසභගත චූ ඥනසම්ප්‍රසක්ත චූ ... උපෙක්ඛාසභගත චූ ඥනසම්ප්‍රසක්ත චූ, සංසකාර සහිත වැ ... උපෙක්ඛාසභගත ඥනවිප්‍රසක්ත ... උපෙක්ඛාසභගත ඥනවිප්‍රසක්ත, සංසකාර සහිත වැ හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... විශ්චය අභිපති කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විශ්චය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විතතය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ (කාමාවචර කුශලචිත්තය) උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපඨිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

කාමාවචරකුශල යි.

271. කචර ධර්මයෝ කුශලත යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාඨීය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් වැ මැ ... හිත චූ පඨවිකසිණ - ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... විශ්චය අභිපති කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විශ්චය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විතතය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි සපඨිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

272. කචර ධර්මයෝ කුශලත යන්:

යම් කලෙකැ රූපභවොත්පත්තිය පිණිස මාඨීය වඩා ද, විකම්චිචාර-යන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... හිත චූ පඨවිකසිණ - උඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... විශ්චය අභිපති කොට ඇති ... විතතය අභිපති කොට ඇති ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විශ්චය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විතතය අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ ... විමංසාව අභිපති කොට ඇති හිත චූ ... මධ්‍යම චූ ... ප්‍රණීත චූ (උඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එසමයෙහි සපඨිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

රූපාවචරකුශල යි.

273. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො රූපසංඝාතං සමන්තිකාමො පච්ඡිකාසංඝාතං අත්ථබ්බමා¹ නානත්තසංඝාතං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්චායනත්තසංඝාතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුස්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ පිහරති සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිනෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

274 කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො ආකාසානඤ්චායනත්තං සමන්තිකාමො විඤ්ඤාණඤ්චායනත්තසංඝාතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුස්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ පිහරති සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිනෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

275. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යස්මිං සමයෙ අරුපුප්පත්තියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායනත්තං සමන්තිකාමො ආකීඤ්චායනත්තසංඝාතං සුඛස්ස ච පහානා -පෙ- චතුස්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ පිහරති සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං සීනං -පෙ- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං, තස්මිං සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිනෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1 අත්ථබ්බමා - පිටු 8.

273. කචර ධම්මෝ කුශලත යන්:

යම් කලෙකැ අරූපභවොත්තපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
 යෙන් රූපසංඥවන්තේ ඉක්මොමෙන් ප්‍රතිසංඥවන්තේ ප්‍රභාණයෙන්
 තානානුසංඥවන්තේ නො මෙතෙනි කිරීමෙන් ආකාසානඤ්චායතන-
 සංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... හිත වූ චතුර්ධ්‍යානසට
 පැමිණ වෙසේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති...
 විශ්චය අභිපතී කොට ඇති ... විතතය අභිපතී කොට ඇති ... විමංසාව
 අභිපතී කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ...
 ප්‍රණීත වූ ... විශ්චය අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත
 වූ ... විතතය අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ...
 විමංසාව අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (චතුර්-
 ධ්‍යානසට පැමිණ වෙසේ ද) එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ...
 මේ ධම්මෝ කුශලතෝ යි.

274. කචර ධම්මෝ කුශලත යන්:

යම් කලෙකැ අරූපභවොත්තපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
 යෙන් ආකාසානඤ්චායතනය ඉක්මවා විඤ්ඤාණඤ්චායතන සංඥ සහගත වූ,
 සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... හිත වූ චතුර්ධ්‍යානසට පැමිණ වෙසේ ද ...
 මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ... විශ්චය අභිපතී
 කොට ඇති ... විතතය අභිපතී කොට ඇති ... විමංසාව අභිපතී කොට ඇති...
 ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විශ්චය
 අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අභිපතී
 කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විමංසාව අභිපතී කොට
 ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (චතුර්ධ්‍යානසට පැමිණ වෙසේ ද)
 එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලතෝ යි.

275. කචර ධම්මෝ කුශලත යන්:

යම් කලෙකැ අරූපභවොත්තපනනිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පකාර-
 යෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනය ඉක්මවා ආකීඤ්චායතනසංඥසහගත වූ,
 සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... හිත වූ චතුර්ධ්‍යානසට පැමිණ වෙසේ ද ...
 මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ... විශ්චය අභිපතී
 කොට ඇති .. විතතය අභිපතී කොට ඇති ... විමංසාව අභිපතී කොට
 ඇති ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ...
 විශ්චය අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය
 අභිපතී කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විමංසාව අභිපතී
 කොට ඇති හිත වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ චතුර්ධ්‍යානසට පැමිණ වෙසේ
 ද, එසමයෙහි සපගීය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලතෝ යි.

276. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ අරුපුපපතනියා මග්ගං භාවෙති, සබ්බතො ආකීඤ්චඤ්ඤා-
සතනා සමඤ්ඤාමම නෙවසඤ්ඤාතාසඤ්ඤාගතනසඤ්ඤාසගගනං සුඛස්ස ම
පභානා -පො- වතුන්ඨං කුභානං උපසමපජ්ජ විහරති භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං
-පෙ- පණීතා -පො- ඡන්දගිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ-
විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං -පෙ- ඡන්දගිපතෙය්‍යං භීතං
-පො- මජ්ඣිමං -පෙ- පණීතං -පො- විරියාධිපතෙය්‍යං භීතං -පෙ- මජ්ඣිමං
-පෙ- පණීතං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං භීතං -පො- මජ්ඣිමං -පෙ-
පණීතං, තසම් සමයෙ එසස්සා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පො-
ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අරුපාවචරකුසලං.

තෙගුමකකුසලං නිවසීතං.

[ලොකුතතරං විතතං.]

277. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුභානං භාවෙති නියතානිකං අපවසනාමිං
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිඤ්චව භාමෙහි -පෙ-
පඨමං කුභානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපවිපදං දුක්ඛාභිඤ්ඤා, තසම්
සමයෙ එසස්සා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති,
විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විච රෙ හොති, පිඨි හොති, සුඛං
හොති, විතතසෙසකභතා හොති, සද්ධිඤ්ඤා හොති, විවිඤ්චිඤ්ඤා හොති,
සතිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, පඤ්ඤාඤ්ඤා හොති, මනිඤ්ඤා හොති,
සොමනස්සිඤ්ඤා හොති, ජීවිතිඤ්ඤා හොති, අනඤ්ඤානඤ්ඤායාමිඤ්ඤා
හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, සමමාසවකපපා හොති, සමමාචාචා හොති, සමමා
කම්මපනතා හොති, සමමාආජ්චො හොති, සමමාචායාමො හොති, සමමාසනී
හොති, සමමාසමාධි හොති, සද්ධාබලං හොති, විරියබලං හොති, සතිබලං
හොති, සමාධිබලං හොති, පඤ්ඤාබලං හොති, භීරිබලං හොති, ඤ්ඤාපබලං
හොති, අලොභො හොති, අදොසො හොති, අමොහො හොති, අනභිජ්ඣා
හොති, අව්‍යාපාදො හොති, සමමාදිට්ඨි හොති, භීරි හොති, ඕතතපං හොති,
කායපස්සද්ධි හොති, විතතපස්සද්ධි හොති, කායලහුතා හොති, විතතලහුතා
හොති, කායමුදුතා හොති, විතතමුදුතා හොති, කායකම්මඤ්ඤාතා හොති,
විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති, කායපාගුඤ්ඤාතා හොති, විතතපාගුඤ්ඤාතා
හොති, කායඤ්ඤාතා හොති, විතතඤ්ඤාතා හොති, සති හොති, සමප-
ජ්ඤාතා හොති, සමපො හොති, විපස්සනා හොති, පග්ගාහො හොති,
අවිකෙඛපො හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පවිච්චි
සමුප්පන්නා අරුපිනා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

276. කචර ධම්මෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ අරුපභවෝත්පන්නිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සප්පිකාරයෙන් ලාභිඤ්ඤායනතය ඉක්මවා නේවසඤ්ඤානායඤ්ඤානතතසංඤා සහගත වූ සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් හීන වූ චතුර්ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙහේ ද ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ... වියතීය අභිපතී කොට ඇති ... විතතා අභිපතී කොට ඇති ... විමංසාව අභිපතී කොට ඇති ... ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති හීන වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අභිපතී කොට ඇති හීන වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ ... විතතය අභිපතී කොට ඇති හීන වූ ... මධ්‍යම වූ ... ප්‍රණීත වූ (චතුර්ධ්‍යානතයට පැමිණ වෙහේ ද) එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිනේශාන වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

අරුපාවචරකුශල යි.

සෙත්‍රභූමිකකුශලය නිමි.

[ලෝකෝත්තර සිත]

277. කචර ධම්මෝ කුශලහ යන්:

යම් කලෙකැ දුෂ්ටිතතාන්තස් ප්‍රභාණය පිණිස (ස්‍රෝතාපතනිථල සබ්බිතාන) ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තේනෙයතීණික වූ අපචයගාමී වූ (වද්ධිප්‍රතිසන්ති තසමිත් යන) ලෝකෝත්තරධ්‍යානතය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැඩිභිඤ්ඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානතයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඤ්ච වෙයි, වේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතතීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාත්‍රතාව වෙයි, සද්ධිඤ්ඤ වෙයි, විරිකිඤ්ඤ වෙයි, සතිඤ්ඤ වෙයි, සමාධිඤ්ඤ වෙයි, පඤ්ඤාඤ්ඤ වෙයි, මනිඤ්ඤ වෙයි, තොමනසසිඤ්ඤ වෙයි, ජිවිතීඤ්ඤ වෙයි, අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීඤ්ඤ වෙයි, සමමාදිට්ඨී වෙයි, සමමාවාචා වෙයි, සමමාකමමනත වෙයි, සමමාආජීව වෙයි, සමමාවායාම වෙයි, සමමාසනී වෙයි, සමමාසමාධි වෙයි, සද්ධිබල වෙයි, විරියබල වෙයි, සතිබල වෙයි, සමාධිබල වෙයි, පඤ්ඤාබල වෙයි, හිරිබල වෙයි, ඔත්තප්පබල වෙයි, අලෝභය වෙයි, අද්දෙසය වෙයි, අමොහය වෙයි, අතභිජ්ඣා වෙයි, අව්‍යාපාද වෙයි, සමමාදිට්ඨී වෙයි, හිරි වෙයි, ධ්‍යානප්ප වෙයි, කායපසසද්ධි වෙයි, විතතපසසද්ධි වෙයි, කායලහුතා වෙයි, විතතලහුතා වෙයි, කායවුද්දනා වෙයි, විතතවුද්දනා වෙයි, කායසමමඤ්ඤානා වෙයි, විතතසමමඤ්ඤානා වෙයි, කායපාඤ්ඤානා වෙයි, විතතපාඤ්ඤානා වෙයි, කායඤ්ඤානා වෙයි, විතතඤ්ඤානා වෙයි, සති වෙයි, සමපජඤ්ඤා වෙයි, සමචය වෙයි, විපසානා වෙයි, පඤ්ඤානා වෙයි, අවිනේශාන වේ. තවද එසමයෙහි ප්‍රතිතාසමුත්පන්න වූ අත්ත වූ ද යම් අරුපිධම්මි කෙනෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

278. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසොහො හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵසොහො චුසනා සමචුසනා සමචුසිතනනං, අයං තසමිං සමයෙ ඵසොහො හොති.

279. කතමො තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසාරං වේතසීකං සාතං වේතසීකං සුඛං වේතොසමඵසාරං සෞතං සුඛං වෙදසීතං වෙතොසමඵසාරං සාතා සුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

280. කතමො තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසාරං සඤ්ඤා සඤ්ඤානනා සඤ්ඤාතිතනනං, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

281. කතමො තසමිං සමයෙ වේතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසාරං වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසීතනනං, අයං තසමිං සමයෙ වේතනා හොති.

282. කතමො තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතා මනො මානසං හදයං පණ්ඩිරං මනො මනායනනං මනිඤ්ඤිං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකවඤ්ඤා තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, අදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

283. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සධ්දිකපපා අප්පනා ව්‍යප්පනා වේතකෙසා අභිනිරුපනා සමමාසධ්දිකපපා මහගඛනං මහගපරියාපනනං, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති.

284. කතමො තසමිං සමයෙ විවාඤේ හොති?

යො තසමිං සමයෙ විවාඤේ විවාඤේ අනුච්චාඤේ විතකසා අනුසකිනනා¹ අනුපෙකඛනනා, අයං තසමිං සමයෙ විවාඤේ හොති.

285. කතමො තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා හාසො පහාසො විතති ඕදග්ගං අතනමනනා විතතසා පිතිසමෙබ්බාජකිඤ්ඤා, අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

1. අනුසකිනනා, සීචු. මජ්ඣ. න්‍ය. PTS.

278. කවරෙක් එසමයෙහි ස්වයං වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් ස්වයංයෙක් ස්වයං කරන අයුරෙක් මොනවට ස්වයං කරන අයුරෙක් මොනවට ස්වයං කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ස්වයං වේ.

279. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙසී යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතු සංස්ථයෙක් උපන් වෛභව සික වූ යම් මිනිසුන් බවෙක් වෛභව සික සුඛයෙක් විනාශයෙක් උපන් මධුර වූ වෙදනියෙක් විනාශයෙක් උපන් මධුර වූ සුඛ වූ වෙදනා-යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනාව වේ.

280. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥ වෙසී යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතු සංස්ථයෙක් උපන් යම් සංඥයෙක් සංකල්පනාකාරයෙක් හැඳින්වෙත් බවෙක් වේ ද, මේ එසම-යෙහි සංඥ වේ.

281. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙසී යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතු සංස්ථයෙක් උපන් යම් වේදනායෙක් සංකල්පනායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

282. කවරෙක් එසමයෙහි විතත වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛග සිතෙක්, මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිනුයෙක් විඥනයෙක් විඥනසකි-යෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතත වේ.

283. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙසී යන්:

එසමයෙහි මානසික වූ මානසිකයාපනන වූ යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අභිමතයෙක් බලවත් අභිමතයෙක් (අරමුණෙහි) සිත පිහිටුවී මෙක් සමයක් සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

284. කවරෙක් එසමයෙහි විවාර වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි හැසිරෙන) වාරයෙක් විවාරයෙක අනුච්චාරයෙක් උපච්චාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විවාරය වේ.

285. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙසී යන්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමෝදයෙක් ආමෝදනාකාරයෙක ප්‍රමෝදනාකාරයෙක් හමීයෙක් ප්‍රහමීයෙක් ප්‍රීතිධනයෙක් බදුවැඳී බවෙක විතතයායෙක් සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රීති වේ.

286. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනොසමච්ඡස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙනොසමච්ඡස්සජං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

287. කතමා තසමිං සමයෙ විතනසොකගතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතනසොක සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාභාරො අවිකෙඛපො අවිසාභටමානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමමාසමාධි සමාධිසමෙඛාජකිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ විතනසොකගතනා හොති.

288. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධිඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධා සද්දනතා මකකප්පතා අභිප්පසාදෙ සද්ධා සද්ධිඤ්ඤං සද්ධාබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධිඤ්ඤං හොති.

289. කතමං තසමිං සමයෙ චිරිසිඤ්ඤං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙනසිකො චිරියාරලොහා නිකකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උසොලුති ථාමො ධිති අභිච්චපරකකමනා අනිකඛිතතජ්ඣනා අනිකඛිතතච්චරතා චුරසමපග්ගාහො චිරියං චිරිසිඤ්ඤං චිරිසබලං සමමාචාරො චිරිසසමෙඛාජකිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ චිරිසිඤ්ඤං හොති.

290. කතමං තසමිං සමයෙ සතිඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුසස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපතතා අපමච්ඡස්සතතා සති සතිඤ්ඤං සතිබලං සමමාසති සතිසමමොජකිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ සතිඤ්ඤං හොති.

291. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතනසොක සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාභාරො අවිකෙඛපො අවිසාභටමානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමමාසමාධි සමාධිසමෙඛාජකිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති.

292. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්ඤං හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පච්චනතා ධර්මවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිච්චං කොසලලං කෙටුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විතතා උපපරිකඛා භූරි මේඛා පරිතාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤං පනතාදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤා-ආලොඡනා පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජජානො පඤ්ඤාරතතං අමොහො ධර්ම-විචයො සමමාදිට්ඨි ධර්මවිචයසමෙඛාජකිඛෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඤ්ඤං හොති.

286. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ මිහිරි බවක් වෛතසික සුඛයෙක් විතතසංසඨියෙන් උපන් සාතසුඛවෙදසිතයෙක් විතතසංසඨියෙන් උපන් සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛවෙදනා වේ.

287. කවරෙක් එසමයෙහි විදේශනාශ්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, විතතයාගේ යම් (නිසල බැවින් අරමුණෙහි) සිටීමෙන් බැසැ සිටීමෙන් නොවිසිරීමෙන් අවිනෝප-යෙක් නො වීසුල සිත ඇති බවෙන් ශමඵයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධි බලයෙක් සමාස්සමාධියෙක් සමාධි සමෝධාරණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විදේශනාශ්‍රතා වේ.

288. කවරෙක් එසමයෙහි ශුද්ධඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ශුද්ධයෙක් ගැදහිම අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැසැ ගැනීමෙන් අභිප්‍රායදයෙක් ශුද්ධයෙක් ශුද්ධඤ්ඤයෙක් ශුද්ධබලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ශුද්ධඤ්ඤ වේ.

289. කවරෙක් එසමයෙහි විශේෂඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් වෛතසික වූ විශේෂරථන-යෙක් නිෂක්‍රම (කුසිත බැවින් නික්මෙන විශේෂ) යෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රඋත්සාහයෙක් ඵාලියෙක් වෛශේෂියෙක් සචිරපරාක්‍රමයෙක් නො තැබූ ජ්‍යෙය ඇති බවෙන් නො තැබූ විශේෂඤ්ඤ ඇති බවෙන් විශේෂ ඤ්ඤ වූ ගැනීමෙන්, විශේෂයෙක් විශේෂඤ්ඤ-යෙක් විශේෂබලයෙක් සමාස්සමාධියෙක් විශේෂසමෝධාරණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විශේෂඤ්ඤ වේ.

290. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ යම් සිහි කිරීමෙන් පුනපුනා සිහි කිරීමෙන් අභිමුඛ කොට සිහි කිරීමෙන් සමාධි සමෝධාරණ සිහි කරන අසුරෙක් දරන බවෙන් අරමුණෙහි පිවිසෙන බවෙන් නො මුලා වන බවෙන් සමාධිඤ්ඤ සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධිබලයෙක් සමාස්සමාධියෙක් සමෝධාරණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤ වේ.

291. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ විතතයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනොවට සිටීමෙන් බැසැගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිනෝප-යෙක් නො වීසුල සිත ඇති බවෙන් ශමඵයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධි-බලයෙක් සමාස්සමාධියෙක් සමාධි සමෝධාරණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤ වේ.

292. කවරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥෙඤ්ඤ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් (අනිත්‍යාදී ප්‍රකාර-යෙන් දහම) දැනීමෙන් දන්නා අසුරෙක් (අනිත්‍යාදිය) විමසීමෙන් සිවුසස්දහම විමසීමෙන් (අනිත්‍යාදිය) සැලැකීමෙන් උපලක්ෂණයෙක් පුනපුනපලක්ෂණයෙක් පණ්ඩිත බවෙන් කුශල බවෙන් තීප්‍රණ බවෙන් විභාවනයෙක් විතතායෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණායිකාමයක් විදේශනායෙක් සමාස්සමාධියෙක් (සිත විදේශනාවිවිධ නිහත) පනොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙඤ්ඤයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥ ප්‍රායාදයෙක් ප්‍රඥ ආලෝකයෙක් ප්‍රඥවිභාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රදානයෙක් ප්‍රඥ රත්තයෙක් අමෝහයෙක් ධර්මවිභවයෙක් සමාස්සමාධියෙක් ධර්මවිභව-සමෝධාරණයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රඥෙඤ්ඤ වේ.

293 කතමං තසම් සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති?

යං තසම් සමයෙ විනාමං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනායතනා මනිජ්ඣයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකනිකො තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසම් සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති.

294. කතමං තසම් සමයෙ සොමනසීජ්ඣයං හොති?

යං තසම් සමයෙ වෙතසිකං සාතා වෙතසිකං සුඛං වෙතොසමථස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතොසමථස්සජා සාතා සුඛා වෙදතා, ඉදං තසම් සමයෙ සොමනසීජ්ඣයං හොති.

295. කතමං තසම් සමයෙ ජ්විතිජ්ඣයං හොති?

යො තෙසං¹ අරුපිතං බමමානං ආයු සිති යපතා යාපතා ඉරියතා වතනතා පාලනා ජ්විතං ජ්විතිජ්ඣයං, ඉදං තසම් සමයෙ ජ්විතිජ්ඣයං හොති.

296. කතමං තසම් සමයෙ අනඤ්ඤාතඤ්ඤාස්සාමිතිජ්ඣයං හොති?

යා තෙසං බමමානං අනඤ්ඤාතානං අදිට්ඨානං අපපතතානං අවිදිතානං අසව්ඪිකතානං සව්ඪිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො බමම- විචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිච්චං කොසලලං තෙජුඤ්ඤා වෙහව්සා විනතා උපපරිකඛා භුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤා පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිජ්ඣයං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤා- පාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජේජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොක්ඛා බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි බමමවිචයසමොච්ඤ්ඤා මහභවතා මහභවරියාපනතං, ඉදං තසම් සමයෙ අනඤ්ඤාතඤ්ඤාස්සාමිතිජ්ඣයං හොති.

297. කතමං තසම් සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො බමමවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිච්චං කොසලලං තෙජුඤ්ඤා වෙහව්සා විනතා උපපරිකඛා භුරි මෙධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤා පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදිජ්ඣයං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤා- ආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජේජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොක්ඛා බමමවිචයො සමමාදිට්ඨි බමමවිචයසමොච්ඤ්ඤා මහභවතා මහභවරියා- පනතං, අයං තසම් සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

298. කතමො තසම් සමයෙ සමමාසබ්බසෙපා හොති?

යො තසම් සමයෙ තතෙකා විතතෙකා සබ්බසෙපා අපපතා ව්‍යප්පනා වේතසො අභිතිරේපතා සමමාසබ්බසෙපා මහභවතා මහභවරියාපනතං, අයං තසම් සමයෙ සමමාසබ්බසෙපා හොති.

1. යං තෙසං - සීඉ.

293. කචරෙක් එසමයෙහි මනිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විභවයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් භාදය (විභව)යෙක් හවාඛනවිභවයෙක් මනසඛඛාන මනාසභවයෙක් මනිනුයෙක් විභව-
යෙක් විභවසංඝායෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිභවධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිනුය වේ.

294. කචරෙක් එසමයෙහි සොමනසිනුය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ මිහිරි බවෙක් වෛතසික සුඛයෙක් වෛතොසඵලසංඝයන් උපන් සාධසුඛවෛදසිතයෙක් වෛතොසඵලසංඝ සාධසුඛවෛදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සොමනසිනුය වේ.

295. කචරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙනුය වෙයි යත්:

ඒ අරුපිඛණිකයන්ගේ යම් ආසුසයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් යැපීමෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් වර්තයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙනුය-
යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතෙනුය වේ.

296. කචරෙක් එසමයෙහි අනඤ්ඤතඤ්ඤසාමිතිනුය වෙයි යත්:

නො දන් විරු කුදු වීරු නො පන් විරු කුචණිත් නො පාල කල නො පසක් කල ඒ සිටුසත් දහමුත්ගේ ප්‍රත්‍යක් කිරීම පිණිස මාගීඛන වූ මාගීපයභාපනන වූ යම් ප්‍රඥයෙක් පජානනාකාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රවිචයයෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණ-
යෙක් පාණිතියයෙක් කෞශල්‍යයෙක් නෛපුණ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් විභවනයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාසිකා-
වක් විදහිතායෙක් සමන්ද්‍රණයෙක් ප්‍රධොදයෙක් ප්‍රඥපයෙක් ප්‍රඥෙනුය-
යෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකනයෙක් ප්‍රඥඅවහාසනයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍රවණනයෙක් ප්‍රඥරත්තනයෙක් අමොහනයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමන්ද්‍රණියෙක් ධර්මවිචයසමෝධාරිතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අනඤ්ඤතඤ්ඤසාමිතිනුය වේ.

297. කචරෙක් එසමයෙහි සමන්ද්‍රණිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභාපනන වූ යම් ප්‍රඥයෙක් පජානනා-
කාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රවිචයයෙක් (අනිත්‍යාදිය) සැලකීමෙක් උපලක්ෂණ-
යෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණිතියයෙක් කෞශල්‍යයෙක් නෛපුණ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් විභවනයෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාසිකාවක් විදහිතායෙක් සමන්ද්‍රණයෙක් ප්‍රධොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙනුය-
යෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥ-
ආලෝකනයෙක් ප්‍රඥ අවහාසනයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍රවණනයෙක් ප්‍රඥරත්තනයෙක් අමොහනයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමන්ද්‍රණියෙක් ධර්මවිචයසමෝධාරිතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්ද්‍රණිය වේ.

298. කචරෙක් එසමයෙහි සමන්සංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභාපනන වූ යම් සකියෙක් විභවයෙක් සංකල්පයෙක් අපිණ්‍යයෙක් බලවත් අපිණ්‍යයෙක් විභවයාගේ අභිනිරෝ-
පණයෙක් සමන්සංකල්පයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්සංකල්ප වේ.

299. කතමා තසමිං සමයෙ සමමාචාචා හොති?

යා තසමිං සමයෙ චතුති වව්ද්වර්තෙති ආරති විරති පටිවිරති වෙර-
මණී අකිරියා අකරණං අනර්කාපනති වෙලාඅනතිකකමො සෙතුසානො
සමමාචාචා මහභගං මහපරියාපනනා, අයං තසමිං සමයෙ සමමාචාචා
හොති.

300. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාකමමනො හොති?

යා තසමිං සමයෙ තීති කායද්වර්තෙති ආරති විරති පටිවිරති
වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනර්කාපනති වෙලාඅනතිකකමො සෙතුසානො
සමමාකමමනො මහභගං මහපරියාපනනා, අයං තසමිං සමයෙ සමමා-
කමමනො හොති.

301. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාආච්චො හොති?

යා තසමිං සමයෙ මිච්ඡාආච්චො ආරති විරති පටිවිරති වෙරමණී
අකිරියා අකරණං අනර්කාපනති වෙලාඅනතිකකමො සෙතුසානො සමමා-
ආච්චො මහභගං මහපරියාපනනා, අයං තසමිං සමයෙ සමමාආච්චො
හොති.

302. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාචායාමො හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙනසිකො විරියාරමො නිකකමො පරකකමො
උයාමො වායාමො උසාහො උසොලති ආමො ධිති අසිප්පපරකකමො
අතිකකිතනප්ඤානා අතිකකිතනධුරතා ධුරසමපහොහො විරියං විරිතිඤ්ඤං
විරියබලං සමමාචායාමො විරියසමෙබ්බාච්චිඤ්ඤො මහභගං මහපරියාපනනා,
අයං තසමිං සමයෙ සමමාචායාමො හොති.

303. කතමා තසමිං සමයෙ සමමාසති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුසාති පටිසාති සති සරණතා ධාරණතා
අපිලාපනතා අපමුසුසනතා සති සතිඤ්ඤං සතිබලං සමමාසති සති-
සමෙබ්බාච්චිඤ්ඤො මහභගං මහපරියාපනනා, අයං තසමිං සමයෙ සමමා-
සති හොති.

304. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාසමාධි හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතසස ධිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ
අවිකෙධිපො අවිසාහපමානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං සමමා-
සමාධි සමාධිසමෙබ්බාච්චිඤ්ඤො මහභගං මහපරියාපනනා, අයං තසමිං
සමයෙ සමමාසමාධි හොති.

305. කතමං තසමිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති?

යා තසමිං සමයෙ සද්ධා සද්දතතා ඔකපපනා අභිපපසාදො සද්ධා
සද්ධිඤ්ඤං සද්ධාබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ සද්ධාබලං හොති.

299. කවරක් එසමයෙහි සමවාචාරා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභීපනන වූ, සතර වාන්දුභවරිතයෙන් යම් දුරුවීමෙක් විරතියෙක් පටිවිරතියෙක් විරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් අකරණයෙක් නො පැමිණීමෙක් ආචාරසීමා නො ඉක්මැවීමෙක් ප්‍රත්‍යය සිදීමෙක් සමන්වචනයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමවාචාරා වේ.

300. කවරක් එසමයෙහි සමන්කමානත වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභීපනන වූ, තිවිධ කායදුභවරිතයෙන් යම් දුරුවීමෙක් විරතියෙක් පටිවිරතියෙක් විරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් අකරණයෙක් නො පැමිණීමෙක් සීමා නො ඉක්මැවීමෙක් ප්‍රත්‍යය සිදීමෙක් සමන්කමානතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්කමානත වේ.

301. කවරක් එසමයෙහි සමගාථව වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභීපනන වූ, මිථ්‍යා ආචාරයෙන් යම් දුරුවීමෙක් විරතියෙක් පටිවිරතියෙක් විරමණයෙක් අක්‍රියායෙක් අකරණ-
යෙක් නො පැමිණීමෙක් සීමා නො ඉක්මැවීමෙක් ප්‍රත්‍යය සිදීමෙක් සමගාථව වේ ද, මේ එසමයෙහි සමගාථව වේ.

302. කවරක් එසමයෙහි සමන්ව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභීපනන වූ, යම් භවතසික වූ විශභී-
රමහනයක් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාම-
යෙක් උත්සාහයෙක් දස උත්සාහයෙක් දසපරාක්‍රමයෙක් ධේයසීයෙක් සචරපරාක්‍රමයෙක් නො නැවූ ජන්දය ඇති බවෙක් නො නැවූ විශභීධුර ඇති බවෙක් විශභීය දුභි වැ ගැනීමෙක් විශභීයෙක් විශභීඤ්ඤයෙක් විශභී බලයෙක් සමන්ව්‍යායාමයෙක් විශභීසමබ්‍යාධාරිතයෙක් වේ ද, මේ එසම-
යෙහි සමන්ව්‍යායාම වේ.

303. කවරක් එසමයෙහි සමන්සමාචී වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභීපනන වූ, යම් සමාචීයෙක් අනුසමාචී-
යෙක් ප්‍රතිසමාචීයෙක් සභී සබ්බාත සිහි කරන අසුරෙක් දරන බවෙක් අරමුණෙහි පිටියෙන බවෙක් නො මුලා වන බවෙක් සමාචීයෙක් සමාචීඤ්ඤයෙක් සමාචීබලයෙක් සමන්සමාචීයෙක් සමාචීසමබ්‍යාධාරිතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්සමාචී වේ.

304. කවරක් එසමයෙහි සමන්සමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයභීපනන වූ, යම් විතතයාගේ සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැහැරෙන සිටීමක් නො පිහිටීමෙක් අවිනිශ්චයෙක් නො විසුල සිත ඇති බවෙක් යම්ඵයෙක් සමාචීඤ්ඤයෙක් සමාචීබලයෙක් සමන්සමාධීයෙක් සමාධිසමබ්‍යාධාරිතයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමන්සමාධි වේ.

305. කවරක් එසමයෙහි සුඛාබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සුඛායෙක් හදහන අසුරෙක් (ගුණයෙහි) බැහැ-
ගැනීමෙක් අභිප්‍රසාදයෙක් සුඛායෙක් සුඛාඤ්ඤයෙක් සුඛාබලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛාබල වේ.

306. කතමං තසමිං සමයෙ විරියඛලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නිකකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උසායාමො උසොලුති. එමො ඔති අසිච්චපරකකමතා අතිකබ්බාඡන්දතා අතිකබ්බතධුරතා ධුරසමපයායාමො විරියං විරිසිඡ්චියං විරියඛලං සමමාචායාමො විරියසමොඡ්ඤාඡඤා මග්ගඛතා මග්ගපරියාපනතා, ඉදං තසමිං සමයෙ විරියඛලං හොති.

307. කතමං තසමිං සමයෙ සතිඛලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ සති අනුසසති පටියසති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපතතා අපමච්චසතතා සති සතිඡ්චියං සතිඛලං සමමාසති සති-සමොඡ්ඤාඡඤා මග්ගඛතා මග්ගපරියාපනතා, ඉදං තසමිං සමයෙ සතිඛලං හොති.

308. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිඛලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතතසං සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාණේ අවිකේඛපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඡ්චියං සමාධිඛලං සමමාසමාධි සමාධිසමොඡ්ඤාඡඤා මග්ගඛතා මග්ගපරියාපනතා, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඛලං හොති.

309. කතමං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඛලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පඡානතා විචයො පවිචයො බමමච්චයො සලලකඛණො උපලකඛණො පචචුපලකඛණො පණ්ඨිච්චං කොසලලං නෙටුඤ්ඤං චෙතව්‍යා විතතා උපපරිකඛා භුරි මෙධා පරිනාසිකා විපසනතා සමපඡඤ්ඤං පචනාදො පඤ්ඤා පඤ්ඤාඡ්චියං පඤ්ඤාඛලං පඤ්ඤාසඡ්චා පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාඤාලොකො පඤ්ඤාඛිභාලො පඤ්ඤාපඡේජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො බමමච්චයො සමමාදිට්ඨි බමමච්චසමොඡ්ඤාඡඤා මග්ගඛතා මග්ගපරියා-පනතා, ඉදං තසමිං සමයෙ පඤ්ඤාඛලං හොති.

310. කතමං තසමිං සමයෙ තීරිඛලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ තීරියති තීරිසිතබ්බෙන තීරියති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපතතියා, ඉදං තසමිං සමයෙ තීරිඛලං හොති.

311. කතමං තසමිං සමයෙ ඔතතප්පඛලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඔතතප්පති ඔතතප්පිතබ්බෙන ඔතතප්පති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපතතියා, ඉදං තසමිං සමයෙ ඔතතප්පඛලං හොති.

306. කචරෙක් එසමයෙහි වියඝ්ඛල වෙයි යන්:

එසමයෙහි මාගීඛග වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් වෛතසික වියඝීරභ-
යෙක් නික්මීමෙන් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක්
දුඝොත්සානයෙක් දුඝපරාක්‍රමයෙක් ධානියෙක් සථිරපරාක්‍රමයෙක් අනික්ඛිපන
ඡන්දනායෙක් අනික්ඛිපනාධුරතායෙක් ධුරසමිප්‍රග්‍රාහයෙක් වියඝීයෙක්
වියෙඝීඤ්චයෙක් වියඝීඛලයෙක් සමගන්ව්‍යායාමයෙක් වියඝීසමෙබ්බාධ්‍යඛගයෙක්
වේ ද, මේ එසමයෙහි වියඝීඛල වේ.

307. කචරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි මාගීඛග වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් සමාධියෙක් අනුසමාධි-
යෙක් ප්‍රතිසමාධියෙක් සති සඛබ්‍යාත සිහි කරන අයුරෙක් දරන බවෙක්
අරමුණෙහි පිවිසෙන බවෙක් නො වුලා වන බවෙක් සමාධියෙක් සමාධිඤ්ච-
යෙක් සමාධිබලයෙක් සමගන්ව්‍යායාමයෙක් සමාධිසමෙබ්බාධ්‍යඛගයෙක් වේ ද,
මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ

308. කචරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි මාගීඛග වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් විතතයාගේ සිටීමෙන්
මොනවට සිටීමෙන් බැහැරෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිකේෂයෙක්
නො විසුල සිත ඇති බවෙක් සමඵයෙක් සමාධිඤ්චයෙක් සමාධිබලයෙක්
සමගන්ව්‍යායාමයෙක් සමාධිසමෙබ්බාධ්‍යඛගයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධි
බල වේ.

309. කචරෙක් එසමයෙහි ප්‍රඥබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි මාගීඛග වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජාතනයෙක්
විවිධයෙක් ප්‍රවිච්චයෙක් ධර්මවිච්චයෙක් සංලක්ෂණයෙක් උපලක්ෂණයෙක්
ප්‍රකාශලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩිතයෙක් කොශලයෙක් නෙටුණයෙක්
විභාජනයෙක් විනතායෙක් උපපරික්ෂායෙක් පතල ප්‍රඥයෙක් ධාරණ-
ප්‍රඥයෙක් පරිණාසිකාවක් විදුඤ්චනයෙක් සමගන්ඥනයෙක් පතොදයෙක්
ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥෙඤ්චයෙක් ප්‍රඥඛලයෙක් ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක්
ප්‍රඥ ආලෝකයෙක් ප්‍රඥ අවනාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍යොතයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක්
අමොහයෙක් ධර්මවිච්චයෙක් සමගන්දුමටියෙක් ධර්මවිච්චසමෙබ්බාධ්‍යඛගයෙක්
වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රඥබල වේ.

310. කචරෙක් එසමයෙහි තීරිබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජාවියග්‍රභු කායදුඤ්චිතාදිය ජුගුප්සා කෙරේ
ද, ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීම ජුගුප්සා කෙරේ ද, මේ එසමයෙහි
තීරිබල වේ.

311. කචරෙක් එසමයෙහි ඛතතප්පබල වෙයි යන්:

එසමයෙහි යමෙකින් නැවීමට කරුණු වූ කායදුඤ්චිතාදිය භේදාකෘත
භීය වේ ද, ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් භීය වේ ද, මේ
එසමයෙහි ඛතතප්පබල වේ.

312. කතමො තසමිං සමයෙ අලොභො හොති?

යො තසමිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතතනං අසාරුභො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමුලං, අයං තසමිං සමයෙ අලොභො හොති.

313. කතමො තසමිං සමයෙ අද්දෙසො හොති?

යො තසමිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදෙ අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමුලං, අයං තසමිං සමයෙ අද්දෙසො හොති.

314. කතමො තසමිං සමයෙ අමොභො හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විච්චයො පච්චයො බිම්මවිච්චයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිව්චං කොසලලං තෙපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විතතා උපපරිකඛා භුරි මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤං පනොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදීජ්ඣිං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජේජානො පඤ්ඤාරතනං අමොභො බිම්මවිච්චයො සමමාදිට්ඨි බිම්මවිච්චයසමෝඤ්ඤාධෙහා මඤ්ඤා මඤ්ඤාපරිඤා-පනනං, අයං තසමිං සමයෙ අමොභො හොති.

315. කතමො තසමිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති?

යො තසමිං සමයෙ අලොභො අලුබ්භනා අලුබ්භිතතනං අසාරුභො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමුලං, අයං තසමිං සමයෙ අනභිජ්ඣා හොති.

316 කතමො තසමිං සමයෙ අව්‍යාපාදෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ අද්දෙසො අදුස්සනා අදුස්සිතතනං අව්‍යාපාදෙ අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමුලං, අයං තසමිං සමයෙ අව්‍යාපාදෙ හොති.

317. කතමො තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානනා විච්චයො පච්චයො බිම්මවිච්චයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිව්චං කොසලලං තෙපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විතතා උපපරිකඛා භුරි මේධා පරිනාසිකා විපස්සනා සමපජඤ්ඤං පනොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදීජ්ඣිං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාසාදෙ පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජේජානො පඤ්ඤාරතනං අමොභො බිම්මවිච්චයො සමමාදිට්ඨි බිම්මවිච්චයසමෝඤ්ඤාධෙහා මඤ්ඤා මඤ්ඤාපරිඤා-පනනං, අයං තසමිං සමයෙ සමමාදිට්ඨි හොති.

318. කතමො තසමිං සමයෙ භීරි හොති?

යා තසමිං සමයෙ භීරියති භීරිසිතඤ්ඤාන භීරියති පාපකානං අකුසලානං බිම්මානං සමාපනතියා, අයං තසමිං සමයෙ භීරි හොති.

312. කවරෙක් එසමයෙහි අලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අප්‍රබ්‍රමි බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො ඇප්‍රණ්‍ය බවෙක් අනභිධානයෙක් අලොභ සංවිධාන වූ කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අලොභ වේ.

313. කවරෙක් එසමයෙහි අදෝෂ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අද්විභව බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක්බවෙක් අදෝෂසංවිධාන කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අදෝෂ වේ.

314. කවරෙක් එසමයෙහි අමොහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපය්‍යාපනන වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රකාරයෙන් දත්තා අසුරෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙක් සිටුවසස් දහම් විමසීමෙක් සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ණිත බවෙක් කේශලයෙක් නේපුණ්‍යයෙක් විභාවනයෙක් වින්තායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් ධාරණප්‍රඥයෙක් පරිණාසිකාවක් විදයීතායෙක් සමාන්ඥනයෙක් පභොද-යෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥච්ඡේදයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්තියෙක් ප්‍රඥප්‍රඥාන-යෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාන්ද්‍රවේදයෙක් ධර්මවිවයසමෙධාධානනයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අමොහ වේ.

315. කවරෙක් එසමයෙහි අනභිධාන වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අප්‍රබ්‍රමි බවෙක් නො ඇලීමෙක් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො ඇප්‍රණ්‍ය බවෙක් අනභිධානයෙක් අලොභ සංවිධාන කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අනභිධාන වේ.

316. කවරෙක් එසමයෙහි අව්‍යාපාද වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අද්විභව බවෙක් අව්‍යාපාදයෙක් නිදුක්බවෙක් අදෝෂසංවිධාන කුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අව්‍යාපාද වේ.

317. කවරෙක් එසමයෙහි සමාන්ද්‍රවේද වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපය්‍යාපනන වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනාකාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙක් සිටුවසස් දහම් විමසීමෙක් අනිත්‍යාදී විසින් සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණ්ණිතනයෙක් කේශලයෙක් නේපුණ්‍යයෙක් ජෛවභවනයෙක් වින්තායෙක් උපපරික්ෂායෙක් භූරිප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණාසිකායෙක් විදයීතායෙක් සමාන්ඥනයෙක් ප්‍රභොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රඥච්ඡේදයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්තියෙක් ප්‍රඥප්‍රායාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක් ප්‍රඥ-ප්‍රඥානනයෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිවයයෙක් සමාන්ද්‍රවේදයෙක් ධර්මවිවයසමෙධාධානනයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාන්ද්‍රවේද වේ.

318. කවරෙක් එසමයෙහි හිරි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්ජාවිභවනු කායද්‍රව්‍යවිතාදීය ජ්‍යෙෂ්ඨා කේරේ ද, ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීම ජ්‍යෙෂ්ඨා කේරේ ද, මේ එසමයෙහි හිරි වේ.

319. කතමා තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති?

යා තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිකඛෙත ඔත්තප්පති පාපකාතං අකුසලානං බමමානං සමාපත්තියා, ඉදං තසමිං සමයෙ ඔත්තප්පං හොති.

320. කතමා තසමිං සමයෙ කායපසසද්ධිං හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛකිසස සඤ්ඤාකඛකිසස සබ්බාරකඛකිසස පසසද්ධිං පටිප්පසසද්ධිං පසසමහතා පටිප්පසසමහතා පටිප්පසසමහිතතතං පසසද්ධිසමෙබ්බාජ්ඣවේදියා, අයං තසමිං සමයෙ කායපසසද්ධිං හොති.

321. කතමා තසමිං සමයෙ විතතපසසද්ධිං හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛකිසස පසසද්ධිං පටිප්පසසද්ධිං පසසමහතා පටිප්පසසමහතා පටිප්පසසමහිතතතං පසසද්ධිසමෙබ්බාජ්ඣවේදියා, අයං තසමිං සමයෙ විතතපසසද්ධිං හොති.

322. කතමා තසමිං සමයෙ කායලහුතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛකිසස සඤ්ඤාකඛකිසස සබ්බාරකඛකිසස ලහුතා ලහුපරිතාමතා අදකිනතා අවිජ්ඣතතා, අයං තසමිං සමයෙ කායලහුතා හොති.

323. කතමා තසමිං සමයෙ විතතලහුතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛකිසස ලහුතා ලහුපරිතාමතා අදකිනතා අවිජ්ඣතතා, අයං තසමිං සමයෙ විතතලහුතා හොති.

324. කතමා තසමිං සමයෙ කායමුදුතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛකිසස සඤ්ඤාකඛකිසස සබ්බාරකඛකිසස මුදුතා මදදුවතා අකකඛලතා අකඝිතතා, අයං තසමිං සමයෙ කායමුදුතා හොති.

325. කතමා තසමිං සමයෙ විතතමුදුතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛකිසස මුදුතා මදදුවතා අකකඛලතා අකඝිතතා, අයං තසමිං සමයෙ විතතමුදුතා හොති.

326. කතමා තසමිං සමයෙ කායකම්මඤ්ඤාතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛකිසස සඤ්ඤාකඛකිසස සබ්බාරකඛකිසස කම්මඤ්ඤාතා කම්මඤ්ඤාතතං කම්මඤ්ඤාතාවො, අයං තසමිං සමයෙ කාය-කම්මඤ්ඤාතා හොති.

327. කතමා තසමිං සමයෙ විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛකිසස කම්මඤ්ඤාතා කම්මඤ්ඤාතතං කම්මඤ්ඤාතාවො, අයං තසමිං සමයෙ විතතකම්මඤ්ඤාතා හොති.

319. කවරෙක් එසමයෙහි ඔහුන් වෙයි යන්:

එසමයෙහි යමෙකින් තැවීමට කරුණු වූ කායදුඛ්ඛිතාදිය කේතු කොට ගෙන තුන් වේ ද, ලාමක වූ අකුශලධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් තුන් වේ ද, මේ එසමයෙහි ඔහුන් වෙයි (උන්තුන්) වේ.

320. කවරෙක් එසමයෙහි කායප්‍රභවය වෙයි යන්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකායාගේ සංඥසකකායාගේ සංසකාරසකකායාගේ යම් සන්තිදීමෙන් වෙසෙසින් සන්තිදීමෙන් සන්තිදුණු අයුරෙක් වෙසෙසින් සන්තිදුණු අයුරෙක් සන්තිදුණු බවෙක් ප්‍රභවයසමබ්බාධා-ඛයායක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායප්‍රභවය වේ.

321. කවරෙක් එසමයෙහි විතනප්‍රභවය වෙයි යන්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසකකායාගේ යම් සන්තිදීමෙන් වෙසෙසින් සන්තිදීමෙන් සන්තිදුණු අයුරෙක් වෙසෙසින් සන්තිදුණු අයුරෙක් සන්තිදුණු බවෙක් ප්‍රභවයසමබ්බාධාඛයායක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතනප්‍රභවය වේ.

322. කවරෙක් එසමයෙහි කායලක්ෂණය වෙයි යන්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකායාගේ සංඥසකකායාගේ සංසකාරසකකායාගේ යම් ලක්ෂණයක් යුතු වූ පෙරලෙන බවෙක් නො බර බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායලක්ෂණය වේ.

323. කවරෙක් එසමයෙහි විතනලක්ෂණය වෙයි යන්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසකකායාගේ යම් ලක්ෂණයක් යුතු වූ පිරිවැටෙන බවෙක් නො බර බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතනලක්ෂණය වේ.

324. කවරෙක් එසමයෙහි කායමාද්‍රව්‍යය වෙයි යන්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකායාගේ සංඥසකකායාගේ සංසකාරසකකායාගේ යම් මාද්‍රව්‍යයක් මාද්‍රව්‍යයක් නො කැකුළු බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායමාද්‍රව්‍යය වේ.

325. කවරෙක් එසමයෙහි විතනමාද්‍රව්‍යය වෙයි යන්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසකකායාගේ යම් මාද්‍රව්‍යයක් මාද්‍රව්‍යයක් නො කැකුළු බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතනමාද්‍රව්‍යය වේ.

326. කවරෙක් එසමයෙහි කායකමිණ්ණය වෙයි යන්:

එසමයෙහි වෙදනාසකකායාගේ සංඥසකකායාගේ සංසකාරසකකායාගේ යම් කමිණ්ණයකට කමිණ්ණයකට කමිණ්ණය බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායකමිණ්ණය වේ.

327. කවරෙක් එසමයෙහි විතනකමිණ්ණය වෙයි යන්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසකකායාගේ යම් කමිණ්ණයකට කමිණ්ණයකට කමිණ්ණය බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතනකමිණ්ණය වේ.

328. කතමා තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤානා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛනිකා සඤ්ඤාකඛනිකා සබ්බාරකඛනිකා පගුණතා පගුණතනං පගුණභාවො, අයං තසමිං සමයෙ කායපාගුඤ්ඤානා හොති.

329. කතමා තසමිං සමයෙ විතතපාගුඤ්ඤානා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිකා පගුණතා පගුණතනං පගුණභාවො, අයං තසමිං සමයෙ විතතපාගුඤ්ඤානා හොති.

330. කතමා තසමිං සමයෙ කායුජ්ජකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ වෙදනාකඛනිකා සඤ්ඤාකඛනිකා සබ්බාරකඛනිකා උජ්ජතා උජ්ජකතා අජ්ජමතා අවඛකතා අකුට්ඨතා, අයං තසමිං සමයෙ කායුජ්ජකතා හොති.

331. කතමා තසමිං සමයෙ විතතුජ්ජකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විඤ්ඤාණකඛනිකා උජ්ජතා උජ්ජකතා අජ්ජමතා අවඛකතා අකුට්ඨතා, අයං තසමිං සමයෙ විතතුජ්ජකතා හොති.

332. කතමා තසමිං සමයෙ සති හොති?

යා තසමිං සමයෙ සති අනුසානි පටිසානි සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමමුසානතා සති සතිඤ්ඤා සතිබලං සමමාසති සතිසමොච්ඡකඛෙගා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සති හොති.

332. කතමිං තසමිං සමයෙ සමපජ්ඤාදා හොති?

යා තසමිං සමයෙ පඤ්ඤා පජානතා විචයො පටිචයො ඛම්මවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිච්චං කොසලලං තෙජ්ජඤ්ඤා වෙහමා විතතා උපපරිකඛා භුරි මෙඛා පරිතාසිකා විපසානා සමපජ්ඤාදා පතොඤ්ඤා පඤ්ඤා පඤ්ඤාඤ්ඤා පඤ්ඤාබලා පඤ්ඤාසන්ධං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤාආලොකො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජ්ජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොහො ඛම්මවිචයො සමවාදිට්ඨි ඛම්මවිචයසමොච්ඡකඛෙගා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමපජ්ඤාදා හොති.

334. කතමො තසමිං සමයෙ සමථො හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතසා නිධි සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛපො අවිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං සමමාසමාධි සමාධිසමොච්ඡකඛෙගා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං තසමිං සමයෙ සමථො හොති.

328. කවරක් එසමයෙහි කායප්‍රාගුණය වෙයි යත්:

එසමයෙහි චේදනාසංකතියාගේ සංඥාසංකතියාගේ සංකාරසංකතියාගේ යම් ප්‍රාගුණයක් ප්‍රාගුණවීමෙන් ප්‍රාගුණ (නො ගිලන්) බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායප්‍රාගුණය වේ.

329. කවරක් එසමයෙහි විභවප්‍රාගුණය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසංකතියාගේ යම් ප්‍රාගුණයක් ප්‍රාගුණවීමෙන් ප්‍රාගුණ බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විභවප්‍රාගුණය වේ.

330. කවරක් එසමයෙහි කායසංප්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි චේදනාසංකතියාගේ සංඥාසංකතියාගේ සංකාරසංකතියාගේ යම් සංප්‍රතායෙක් සංප්‍රතායෙක් අජිහමානායෙක් අවබ්‍රහ්මානායෙක් අකුට්ඨිකායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි කායසංප්‍රතා වේ.

331. කවරක් එසමයෙහි විභවසංප්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විඤ්ඤාසංකතියාගේ යම් සංප්‍රතායෙක් සංප්‍රතායෙක් අජිහමානායෙක් අවබ්‍රහ්මානායෙක් අකුට්ඨිකායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විභවසංප්‍රතා වේ.

332. කවරක් එසමයෙහි සමාභි වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාභිඛන වූ මාභිපයඝාපනන වූ, යම් සමාභියෙක් අනුසමාභියෙක් ප්‍රතිසමාභියෙක් සමාභි සංඛාරානුසංකරණ කිරීම කරන අයුරක් දරන බවක් (අරමුණෙහි) පිවිසෙන බවක් නො වූවා වන බවක් සමාභියෙක් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාභි වේ.

333. කවරක් එසමයෙහි සමාභිච්ඡේදන වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාභිඛන වූ මාභිපයඝාපනන වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් විමසීමෙන් ප්‍රකාරයෙන් විමසීමෙන් අයුරක් දනම් විමසීමෙන් සැලැකීමෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රතිපලක්ෂණයෙන් පාණ්ඩිතියෙන් කේශශල්‍යයෙන් නේපුණ්ණයෙන් චේතනාවෙන් විභවයෙන් උපලක්ෂණයෙන් භූමිප්‍රඥයෙන් මේධායෙන් පරිණාමිකායෙන් විදහිතායෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් ප්‍රජානනාදයෙන් ප්‍රඥයෙන් ප්‍රඥේන්ද්‍රියයෙන් ප්‍රඥාබලයෙන් ප්‍රඥාශක්තියෙන් ප්‍රඥාප්‍රාප්තියෙන් ප්‍රඥාලෝකයෙන් ප්‍රඥාචාර්යයෙන් ප්‍රඥාප්‍රද්‍රවණයෙන් ප්‍රඥාප්‍රද්‍රවණයෙන් ප්‍රඥාප්‍රද්‍රවණයෙන් ප්‍රඥාප්‍රද්‍රවණයෙන් ප්‍රඥාප්‍රද්‍රවණයෙන් අනුමානයෙන් ධර්මවිවිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් ධර්මවිවිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාභිච්ඡේදන වේ.

334. කවරක් එසමයෙහි අමච්ඡ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාභිඛන වූ මාභිපයඝාපනන වූ, විභවයෙන් යම් සිටීමක් මොනවට සිටීමක් බැහැරව සිටීමක් නො විසිරීමක් අවිකල්පයෙන් නො විසුරුණු සිත ඇති බවක් අමච්ඡයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් සමාභිච්ඡේදයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි අමච්ඡ වේ.

335. කතමා තසම් සමයෙ විපස්සනා හොති?

යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤා පජාතනා විචයො පච්චයො ධම්මවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ණිච්චං කොසලලං තෙජ්ජඤ්ඤං චේතව්‍යා විතතා උපපටිකඛා භූරි මෙධා පටිතාසිකා විපස්සනා සමප-
ජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤදීප්පිතං පඤ්ඤබලං පඤ්ඤසන්ථං පඤ්ඤපාසාදෙ පඤ්ඤආලොකො පඤ්ඤමිත්‍යාගො පඤ්ඤපජේජාතො පඤ්ඤරතනං අමොහො ධම්මවිචයො සමවාදිට්ඨි ධම්මවිචයසමෝච්ඤ්ඤිකා මග්ගඛනං මග්ගපටිසංපන්නං, අයං තසම් සමයෙ විපස්සනා හොති.

336. කතමා තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තසම් සමයෙ චේතසිකො විරියාරමො නිකාමො පරිකාමො උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසොලභි ඵාමො ධිති අසිච්චපරිකාමනා අනිකම්පනජ්ජනා අනිකම්පනධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිද්ධියං විරියඛලං සමවායාමො විරියසමෝච්ඤ්ඤිකා මග්ගඛනං මග්ගපටිසංපන්නං, අයං තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති.

337. කතමා තසම් සමයෙ අවිකේඛපො හොති?

යා තසම් සමයෙ විතතස්ස සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකේඛපො අවිසාහට්ඨානසනා සමථො සමාධිද්ධියං සමාධිබලං සමවාසමාධි සමාධිසමෝච්ඤ්ඤිකා මග්ගඛනං මග්ගපටිසංපන්නං, අයං තසම් සමයෙ අවිකේඛපො හොති.

යෙවා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤෙපි අසී පච්චවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

තසම් ඛො පන සමයෙ චතතාරො ඛන්ධා ඡොතති, ද්වයතනාති හොතති, ද්වෙ ඛාතුයො හොතති, තයො ආහාර හොතති, නවිද්ධියාති හොතති, පඤ්චබ්බිකං ක්කානං හොති, අට්ඨිබ්බිකො ඡිකො හොති, සතත බලාති හොතති, තතො හෙතු හොතති, එකො එසෙසා හොති, එකා වෙදනා හොති, එකා සඤ්ඤා හොති, එකා චේතනා හොති, එකං විතතං හොති, එකො වෙදනාකඛනො ඡොතති, එකො සඤ්ඤාකඛනො හොති, එකො සඛිාරකඛනො හොති, එකො විඤ්ඤාණකඛනො හොති, එකං මනායතනං හොති, එකං මනීද්ධියං හොති, එකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකා ධම්මාසනනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤෙපි අසී පච්චවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

335. කවරක් එසමයෙහි විදගීතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනා-
කාරයෙක් විමසීමෙක් ප්‍රකාරයෙක් විමසීමෙක් සිප්‍රසභ දහම් විමසීමෙක්
සැලැකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පාණ්ඩිතයෙක්
කොන්‍යාසයෙක් නෙපුණයෙක් වෛභවයෙක් විනතියෙක් උපපරිකා-
යෙක් හුරිප්‍රඥයෙක් මෙධායෙක් පරිණාසිකායෙක් විදගීතායෙක් සමය-
ඥනියෙක් ප්‍රභොදයෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රභොදජ්‍යායෙක් ප්‍රඥබලයෙක්
ප්‍රඥසංග්‍රහයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥආලෝකයෙක් ප්‍රඥවහාසයෙක්
ප්‍රඥප්‍රද්‍යායෙක් ප්‍රඥරත්නයෙක් අමොහයෙක් ධර්මවිචයයෙක් සමය-
දථියෙක් ධර්මවිචයයවෙධාධ්‍යායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විදගීතා වේ.

336. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, යම් වෛතසික විග්‍රහ-
යෙක් (කුසිත බැවින්) නික්මීමෙක් පරාක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක්
උත්සාහයෙක් දුර්ගන්තයෙක් දුර්ගන්තයෙක් දුර්ගන්තයෙක් වෛතසිකයෙක් සචර
පරික්‍රමයෙක් නො නැවූ ඡන්දය ඇති බවක් නො නැවූ විග්‍රහ ඇති
බවක් විග්‍රහය දැකි වැ ගැන්මෙක් විග්‍රහයෙක් විග්‍රහයෙක් විග්‍රහයෙක්
විග්‍රහයෙක් සමයව්‍යායාමයෙක් විග්‍රහයෙක් විග්‍රහයෙක් වේ ද, මේ
එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වේ.

337. කවරෙක් එසමයෙහි අවිකෂේප වෙයි යත්:

එසමයෙහි මාගීඛන වූ මාගීපයඝීපනන වූ, විනතියාගේ යම් සිටීමෙක්
මොහවල සිටීමෙක් බැසැගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිකෂේපයෙක්
නො විසිරුණු සිත ඇති බවක් සමපයෙක් සමාධිජ්‍යායෙක් සමාධිබල-
යෙක් සමයක් සමාධියෙක් සමාධිසවෙධාධ්‍යායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි
අවිකෂේප වේ.

එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍රමයෙක් වූ යම් අරුපිඛණ කෙතෙක්
වෙත් නම්, මේ ධර්මයේ කුශලයේ යි.

තවද එසමයෙහි සතර සකනි කෙතෙක් වෙත්, ආයතනයේ දෙදෙනෙක්
වෙත්, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙත්, ආකාරයේ තිදෙනෙක් වෙත්, ඉන්ද්‍රියයේ
නව දෙනෙක් වෙත්, පඤ්චාඛනික ධ්‍යානය වෙයි, අවධානිකමාගීය වෙයි,
සප්තබල කෙතෙක් වෙත්, හෙතුහු තිදෙනෙක් වෙත්, එක් සප්තයෙක්
වෙයි, එක් වේදනායෙක් වෙයි, එක් සංඥයෙක් වෙයි, එක් චේතනායෙක්
වෙයි, එක් විනතියෙක් වෙයි, එක් වේදනාසකනියෙක් වෙයි, එක්
සංඥසකනියෙක් වෙයි, එක් සංසකාරයකනියෙක් වෙයි, එක් විඤ්ඤාන-
යෙක් වෙයි, එක් මෑ මතායතනය වෙයි, එක් මනිජ්‍යායෙක් වෙයි, එක්
මන්තවිඤ්ඤානායෙක් වෙයි, එක් මෑ ධර්මානුභව වෙයි, එක් මෑ
ධර්මානුභව වේ. එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍රමයෙක් වූ යම් අරුපිඛණ
කෙතෙක් වෙත් නම්, මේ ධර්මයේ කුශලයේ යි.

338. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛනො හොති?

එසො චෙනතා විතකෙකා විචාරො පිඨි විතතසොකගගතා සද්ධිඤ්චයං විරිසිඤ්චයං¹ සතිඤ්චයං සමාධිඤ්චයං උඤ්ඤිඤ්චයං ජිවිතීඤ්චයං අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමිතීඤ්චයං සමමාදිට්ඨි සමමාසබ්බසො සමමාචාරා සමමාසමමනො සමමාආජ්චො සමමවායාමො සමමාසති සමමාසමාධි සද්ධාබලං විරියබලං සතිබලං සමාධිබලං උඤ්ඤාබලං භිරිබලං ඔත්තප්පබලං අප්‍රොභො අදෙසො අමොභො අතභිජ්ඣා අව්‍යාපාදො සමමාදිට්ඨි භිරි² ඔත්තප්පං කායපසාද්ධි විතතපසාද්ධි කායලහුතා විතතලහුතා කායමුදුතා විතතමුදුතා කායකමමඤ්ඤාතා විතතකමමඤ්ඤාතා කායපාගුඤ්ඤාතා විතතපාගුඤ්ඤාතා කායඤ්ඤාතා විතතඤ්ඤාතා සති සමපජඤ්ඤා සමිථො විපසානා පණාභො අවිකෙඛපො, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අජි පච්චිධි-සමුප්පනා අරුපිනො බමමා ධරෙතො වෙදනාකඛනං ධරෙතො සඤ්ඤාකඛනං ධරෙතො විඤ්ඤාණකඛනං - අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛනො හොති. -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

339. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං³ අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානා පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්ච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකාභිඤ්ඤා, තසමිං සමයෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා*.

340. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානා පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්ච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං⁴ බ්‍රහ්මභිඤ්ඤා, තසමිං සමයෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

341. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානා පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්ච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං⁵ දැකාභිඤ්ඤා, තසමිං සමයෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

342. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිත්‍යානිකං⁵ අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානා පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්ච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං⁵ බ්‍රහ්මභිඤ්ඤා, තසමිං සමයෙ එසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

1 විරිසිඤ්චයං - මජ්ඣ. 2 භිරි - මජ්ඣ. 3 නිත්‍යානිකං - සීඞු 1, 3. 4 දුක්ඛාපට්ඨපදං මජ්ඣ. 5 සුඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣ. * අයං වාචො මජ්ඣං පොඤ්ඤා කදිසංඝෙන.

338. කචරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වෙයි යත්:

සපයී ය වෙනතා ය විනකී ය විවාර ය ප්‍රිතී ය විනේශකාග්‍රතා ය
ශ්‍රද්ධානුච්ඡය ය විශේෂානුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමාධිනුච්ඡය ය ප්‍රඥානුච්ඡය ය
ඒවිනේශකාග්‍රතා ය අනඤ්ඤානුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමාධිනුච්ඡය ය ප්‍රඥානුච්ඡය ය
සංකල්ප ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය
ව්‍යායාම ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය
සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය
අද්‍යය ය අද්‍යය ය අනභිධ්‍යා ය අව්‍යාපාද ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය
භික්ෂුකා ය සාමග්‍රභික්ෂුකා ය විනකප්‍රභික්ෂුකා ය සාමග්‍රභික්ෂුකා ය විනකප්‍රභික්ෂුකා ය
සාමග්‍රභික්ෂුකා ය විනකප්‍රභික්ෂුකා ය සාමග්‍රභික්ෂුකා ය විනකප්‍රභික්ෂුකා ය සාමග්‍රභික්ෂුකා ය
සාමග්‍රභික්ෂුකා ය විනකප්‍රභික්ෂුකා ය සාමග්‍රභික්ෂුකා ය විනකප්‍රභික්ෂුකා ය සාමග්‍රභික්ෂුකා ය
සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය සමානිනුච්ඡය ය විද්විතා ය ප්‍රග්‍රහ ය අවිකේප ය, නවද
එසමයෙහි වෙදනාසකකික නවා සංඥාසකකික නවා විඤ්ඤාසකකික නවා
අත්‍ය වූද ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම් කෙනෙක් වෙද්ද, මේ
එසමයෙහි සංඝකාරසකකි වේ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

339. කචර ධම්මෝ කුශල්භ යත්:

යම් කලෙකැ දෘටිභතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ස්‍රෝතෘපනතිඵල
සංඛ්‍යාත ප්‍රඵලභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයභික්ෂුක වූ අපවයගාමී වූ
(චූච්ඡනික නසනික යන) ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන්
වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රඵලධ්‍යානයට පැමිණ වෙතේ ද,
එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

340. කචර ධම්මෝ කුශල්භ යත්:

යම් කලෙකැ දෘටිභතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ස්‍රෝතෘපනතිඵල
සංඛ්‍යාත ප්‍රඵලභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයභික්ෂුක වූ අපවයගාමී වූ.
ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපද
ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රඵලධ්‍යානයට පැමිණ වෙතේ ද, එසමයෙහි සපයීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

341. කචර ධම්මෝ කුශල්භ යත්:

යම් කලෙකැ දෘටිභතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ස්‍රෝතෘපනතිඵල
සංඛ්‍යාත ප්‍රඵලභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයභික්ෂුක වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛප්‍රතිපද
ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රඵලධ්‍යානයට පැමිණ වෙතේ ද, එසමයෙහි සපයීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

342. කචර ධම්මෝ කුශල්භ යත්:

යම් කලෙකැ දෘටිභතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ස්‍රෝතෘපනතිඵල
සංඛ්‍යාත වූ ප්‍රඵලභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයභික්ෂුක වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛප්‍රතිපද
ඇති කම්ප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රඵලධ්‍යානයට පැමිණ වෙතේ ද, එසමයෙහි සපයීය
වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

343. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානා භාවෙති නිය්‍යානිකා අපවයගාමී දිට්ඨිගතානා පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විතකකපිච්චාර්ඤානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රියානං -පෙ- තතියං ක්‍රියානං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍රියානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං¹ දකුභිඤ්ඤං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං බිපජා-භිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං² දකුභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බිපජාභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤානපට්ඨපදං.

[සුඤ්ඤානං]

344. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකා අපවයගාමී දිට්ඨිගතානා පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විච්චේච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඤ්ඤානං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

345. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකා අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විතකකපිච්චාර්ඤානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රියානං -පෙ- තතියං ක්‍රියානං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍රියානං -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං³ -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රියානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඤ්ඤානං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤානං.

[සුඤ්ඤාන චූලක පට්ඨපදං]

346. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකා අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විච්චේච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

347. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකා අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතනියා, විච්චේච්ච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බිපජාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

1. දුක්ඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣ. 2. සුඛාපට්ඨපදං - මජ්ඣ. 3. පඨමං ක්‍රියානං - සීචු. 3. උභයං.

343. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්ඨතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ස්‍රෝතෘපනතිඵල
සධ්මාන ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයතීණික වූ අපවයගාමී වූ
ලොකොත්තරධර්මානුක වඩා ද, විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ...
ද්විතීයධර්මානුක ... තෘතීයධර්මානුක ... චතුර්ධර්මානුක ... ප්‍රථමධර්මානුක ...
දුෂ්චරිතපද ඇති දකුණින් වූ පඤ්චධර්මානුකට පැමිණ වෙහෙස ද ... දුෂ්චරිත
ප්‍රථමධර්මානුක ඇති කම්ප්‍රාණික වූ ... සුචරිතපද ඇති දකුණින් වූ ... සුචරිතපද
ඇති කම්ප්‍රාණික වූ (පඤ්චධර්මානුකට පැමිණ වෙහෙස ද,) එකමගෙහි සපයිය
වෙයි ... අවිකේශය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

සුචරිතප්‍රථමධර්මානුක යි.

[අනුකූලය]

344. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්ඨතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම
පිණිස තෙතයතීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මානුක වඩා ද,
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනුකූල ප්‍රථමධර්මානුකට පැමිණ වෙහෙස ද,
එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේශය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

345. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්ඨතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම
පිණිස තෙතයතීණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකොත්තර ධර්මානුක වඩා ද,
විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධර්මානුක ... තෘතීයධර්මානුක ...
චතුර්ධර්මානුක ... ප්‍රථමධර්මානුක ... අනුකූල පඤ්චධර්මානුකට පැමිණ වෙහෙස
ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේශය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

අනුකූල යි.

[අනුකූල මූලකප්‍රථමධර්මානුක]

346. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්ඨතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම
පිණිස තෙතයතීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මානුක වඩා ද,
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්චරිතපත් ඇති දකුණින් වූ අනුකූල ප්‍රථම
ධර්මානුකට පැමිණ වෙහෙස ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේශය වේ ...
මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

347. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්ඨතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම
පිණිස තෙතයතීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මානුක වඩා ද,
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්චරිතපත් ඇති කම්ප්‍රාණික වූ අනුකූල
ප්‍රථමධර්මානුකට පැමිණ වෙහෙස ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේශය
වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

348. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විච්චෙව්ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං දකිංචිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තසමී සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

349. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විච්චෙව්ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං බ්‍යාපිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තසමී සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

350. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්කානං -පෙ- තතීයං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං¹ -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකිංචිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං බ්‍යාපිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපච්චදං දකිංචිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍යාපිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තසමී සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

සුඤ්ඤත මූලක පටිපදා.

[අපසණ්ඨිතං.]

351. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විච්චෙව්ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති අපසණ්ඨිතං, තසමී සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

352. කතමෙ ධම්මා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්කානං -පෙ- තතීයං ක්කානං -පෙ- චතුත්ථං ක්කානං -පෙ- පඨමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති අපසණ්ඨිතං, තසමී සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

අපසණ්ඨිතං.

1. පඨමං ක්කානං - උපසම. සීඉ 3.

348. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ශුන්‍යතප්‍රථම-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

349. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිඤ වූ ශුන්‍යතප්‍රථම-ධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

350 කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකීව්‍යාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුෂ්ඛප්‍රතිපත් ඇති, දකුණිඤ වූ ශුන්‍යත පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද දුෂ්ඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රාභිඤ වූ ශුන්‍යත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ශුන්‍යත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති කම්ප්‍රා-භිඤ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

ශුන්‍යතමූලක ප්‍රතිපදා යි.

[අපස භික්ෂිතය]

351. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

352. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස තෙතයඝාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකී ව්‍යාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... අප්‍රණිහිත පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

අප්‍රණිහිතය යි.

[අපඤ්ඤිත මූලකපටිපදා]

353. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං, තසමී සමයෙ ඵසොහා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

354. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං, තසමී සමයෙ ඵසොහා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

355. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං, තසමී සමයෙ ඵසොහා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

356. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදං බිප්පාභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං, තසමී සමයෙ ඵසොහා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

357. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විතකකම්මාරානං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්ඛානං -පෙ- තතීයං ක්ඛානං -පෙ- චතුසං ක්ඛානං -පෙ- පඨමං ක්ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං බිප්පාභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං බිප්පාභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං, තසමී සමයෙ ඵසොහා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[අප්‍රණිතිත මූලකප්‍රතිපදා]

353 කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

354. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති නිප්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතිත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

355. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

356. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විනති විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දුඛිකධ්‍යානයට ... නාතිකධ්‍යානයට ... චතුරධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, දුඛප්‍රතිපත් ඇති නිප්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතිත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති නිප්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

357. කවර ධර්මයෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙෙෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විනති විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දුඛිකධ්‍යානයට ... නාතිකධ්‍යානයට ... චතුරධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, දුඛප්‍රතිපත් ඇති නිප්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතිත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිතිත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති නිප්ප්‍රාහික වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එකමගෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකේෂය වේ. ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි.

අප්‍රණිතිත මූලක ප්‍රතිපදා යි.

[විසතිමහානියා]

358. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමං සමයෙ ලොකුතතරං මහං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සති-
පට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමසාධානං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉජ්ජිතං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං බ්ලං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංඛිතං භාවෙති
-පෙ- ලොකුතතරං සමමං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං බමමං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බකිං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං ආයතනා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධාතුං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං එසසං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං වෙදනා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ-
ලොකුතතරං වෙතනා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං විතතං භාවෙති නියා-
නිකං අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චව
කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකිං-
භිඤ්ඤං, තසමී සමයෙ එසසං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ-
ඉමෙ බමමා කුසලා.

විසතිමහානියා.

[අධිපති පඨමො මහෙහා]

359. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමී
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චව කාමෙති
-පෙ- පඨමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකිංභිඤ්ඤං
ඡන්දුධිපතෙයං -පෙ- විරියාධිපතෙයං -පෙ- විතතාධිපතෙයං -පෙ-
විමාසාධිපතෙයං, තසමී සමයෙ එසසං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො
භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

360. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නියානිකං අපවයගාමී
දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විතකකවිචාරනං චූපතමී
-පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියා ක්කානං -පෙ- වතුඡඨං ක්කානං -පෙ- පඨමං
ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකිං-
භිඤ්ඤං ඡන්දුධිපතෙයං -පෙ- විරියාධිපතෙයං -පෙ- විතතාධිපතෙයං
-පෙ- විමාසාධිපතෙයං, තසමී සමයෙ එසසං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො
භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

[විංශද මහානය]

358 කවර බමුණෝ කුසලත යන්:

යම් කලෙකැ ලොකොත්තර වූ මානව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සත්වයානු වඩා ද ලොකොත්තර වූ සත්වයානු වඩා ද... ලොකොත්තර වූ සත්වයානු වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ඉන්ද්‍රිය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ බලය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බොධිසත්වය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සත්‍යය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ ශමඵලය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ බමුණ වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සකන්ධය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ අයතනය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ ධාතු වඩා ද... ලොකොත්තර වූ ආභාරය වඩා ද... ලොකොත්තර වූ සප්තිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ වෙදනාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සංඥාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ චේතනාව වඩා ද ... දැනටත්තර වූ ප්‍රකාශන පිණිස නොයෙකුත් වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර විනය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුෂ්චරිතයන් ඇති දකුණින් වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමගෙහි සප්තිය වෙයි ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලතෝ යි.

විංශද මහානය යි.

[අධිපති ප්‍රථම මාගිය]

359. කවර බමුණෝ කුසලත යන්:

යම් කලෙකැ දැනටත්තර වූ ප්‍රකාශන පිණිස ප්‍රථමගුණයට පැමිණීම පිණිස නොයෙකුත් වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම දුෂ්චරිතයන් ඇති දකුණින් වූ ජන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... විනයය අධිපති කොට ඇති ... විනයය අධිපති කොට ඇති ... විනයය අධිපති කොට ඇති (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එකමගෙහි සප්තිය වෙයි. ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලතෝ යි.

360. කවර බමුණෝ කුසලත යන්:

යම් කලෙකැ දැනටත්තර වූ ප්‍රකාශන පිණිස ප්‍රථමගුණයට පැමිණීම පිණිස නොයෙකුත් වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විනයවිචාරයන්ගේ සංහිදීමෙන් ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ථධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුෂ්චරිතයන් ඇති දකුණින් වූ ජන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... විනයය අධිපති කොට ඇති ... විනයය අධිපති කොට ඇති ... විනයය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) එකමගෙහි සප්තිය වෙයි ... අවිනෝදය වේ ... මේ බමුණෝ කුසලතෝ යි.

361. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං මඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සනිපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමපට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධියං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඛලං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංගිභං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බමමං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බන්ධං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඵසං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං වෙනනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං විතනං භාවෙති නිත්තානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චට්ඨ කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං ඡන්ද්‍රිපතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධි-පතෙය්‍යං -පෙ- විමංසාධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

අධිපතී මමො මහෙය්‍යා.

362. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිත්තානිකං අපවයගාමිං කාමිරාගව්‍යාපාදනං තනුභාවාය දුතියාය භූමියාය පතතියා, විවිච්චට්ඨ කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අඤ්ඤදීඤ්ඤියං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

දුතියො මහෙය්‍යා.

363. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිත්තානිකං අපවයගාමිං කාමිරාගව්‍යාපාදනං අනවසෙසපභානාය තතියාය භූමියා පතතියා, විවිච්චට්ඨ කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අඤ්ඤදීඤ්ඤියං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

තතියො මහෙය්‍යා.

364. කතමෙ බමමා කුසලා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිත්තානිකං අපවයගාමිං රූපරාගඅරූපරාගමිනඋභිධිවිච්චිඤ්ඤියං අනවසෙසපභානාය චතුසොය භූමියා පතතියා, විවිච්චට්ඨ කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දුක්ඛාභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අඤ්ඤදීඤ්ඤියං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා.

361. කචර ධම්මෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක ලෝකෝත්තර වූ මායීය වඩා ද ... ලොකොත්තර වූ සභී පටිඤ්ඤා වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ සමානෝත්තර වඩා ද... ලෝකෝත්තර වූ සංඛාරාදිය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ ඉන්ද්‍රිය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ ඛලය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ බොධිසංඛාරය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ සත්‍යය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ ශමථය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ ධර්මය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ සාධාරණය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ ආයතනය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ ධර්ම වඩා ද... ලෝකෝත්තර වූ ආභාරය වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ සපරිඤ්ඤා වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ වෙදනාව වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ සංඥාව වඩා ද ... ලෝකෝත්තර වූ වෙතනාව වඩා ද ... දුෂ්චිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයිඤ්ඤා වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර විනයය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණු වූ ඡන්ද්‍රය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද ... විමසිත අධිපති කොට ඇති ... විනයය අධිපති කොට ඇති ... විමසාව අධිපති කොට ඇති (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) එසමයෙහි සපරිඤ්ඤා වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි.

අධිපති ප්‍රථමමාර්ගය යි.

362. කචර ධම්මෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක කාමරාගව්‍යාපාදයන්ගේ තුනීඛට පිණිස දවිතීයභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයිඤ්ඤා වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් වූ දකුණු වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එකලා සපරිඤ්ඤා වෙයි ... අඤ්ඤාදිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි.

දවිතීයමාර්ගය යි.

363. කචර ධම්මෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක කාමරාගව්‍යාපාදයන්ගේ අනවශේෂප්‍රභාණය පිණිස තානීයභූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයිඤ්ඤා වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණු වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එකල්හි සපරිඤ්ඤා වෙයි ... අඤ්ඤාදිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි.

තානීය මාර්ගය යි.

364. කචර ධම්මෝ කුසල්හ යන්:

යම් කලෙක රූපරූප - අරූපරාග - මාන - ඔඛාන - අවිද්‍යාවගේ අනවශේෂප්‍රභාණය පිණිස චතුර්භූමියට පැමිණීම පිණිස නෙයයිඤ්ඤා වූ අපවයගාමී වූ ලෝකෝත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණු වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එකලා සපරිඤ්ඤා වෙයි ... අඤ්ඤාදිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුසලයෝ යි.

365. කතමිං තසමිං සමසෙ අඤ්ඤදීඤ්ඤා හොති?

යා තසමිං සමසෙ තෙතං ධම්මානං ඤානානා දීට්ඨානං පතනානං විදීතානං සචරීකතානං සචරීකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා විච්චයා පච්චයො ධම්මවිච්චයො සලලකඛණං උපලකඛණං පච්චුපලකඛණං පඤ්ඤිවං කොතලං තෙජුඤ්ඤං වෙහව්‍යා විනතා උපපරිකඛා හුරි මේධා පරිනාසිකා විච්චයනා සමපජඤ්ඤං පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤදීඤ්ඤං පඤ්ඤබලං පඤ්ඤසප්තං පඤ්ඤා-පාසාදෙ පඤ්ඤාදාලොකො පඤ්ඤාමිනාසො පඤ්ඤාපජජාතො පඤ්ඤාරතනං අමොභො ධම්මවිච්චයො සමචාදිට්ඨි ධම්මවිච්චයසමේධාජකිමේඤ්ඤා මහභවං මහා-පරියාපනතං, ඉදං තසමිං සමසෙ අඤ්ඤදීඤ්ඤා හොති -පෙ- අච්චෙඛපො හොති -පෙ- යෙ වා පත තසමිං සමසෙ අඤ්ඤදීඤ්ඤා අඤ්ඤි පච්චවසමුප්පනතා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා කුසලා.

වතුපථා මහෙහා

ලොකුතාරං විනතා.

[දවාදස අකුසලවිනතාති.]

366 කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමිං සමසෙ අකුසලා විතතං උපපනතා හොති සොමනස්සසහගතං දිට්ඨිගතසමපසුතතං රූපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඡොට්ඨිඛාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යායං වා පතාරම්මණං, තසමිං සමසෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා හොති, විචාරෙ හොති, පිතී හොති, සුඛං හොති, විතතසෙසකගතතා ළහාති, විරිඤ්ඤිතං හොති, සමාධිඤ්ඤිතං හොති, මනිඤ්ඤිතං හොති, සොමනස්සිඤ්ඤිතං හොති, ජිවිතීඤ්ඤිතං හොති, මුච්චාදිට්ඨි හොති, මුච්චාසඛිකපපා හොති, මුච්චාචායාමො හොති, මුච්චාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරිබලං¹ හොති, අනොතතප්පබලා හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, මුච්චාදිට්ඨි හොති, අභිරිකං හොති, අනොතතප්පං හොති, සමපො හොති, පහතාහො හොති, අච්චෙඛපො හොති, යෙ වා පත තසමිං සමසෙ අඤ්ඤදීඤ්ඤා අඤ්ඤි පච්චවසමුප්පනතා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

367 කතමො තසමිං සමසෙ එසෙසා හොති?

යො තසමිං සමසෙ එසෙසා චුසනා සමචුසනා සමචුසිතතනං, අසං තසමිං සමසෙ එසෙසා හොති.

368. කතමා තසමිං සමසෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමසෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමච්චස්සජං වෙතසිකං සානං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසමච්චස්සජං සානං සුඛං වෙදසිතං වෙතො-සපච්චස්සජං සානා සුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමසෙ වෙදනා හොති.

1. අභිරිකබලං - සිමු.

365. කවරෙක් එසමයෙහි අඤ්ඤාදිය වෙයි යත්:

(පලමු මහින්) දන්තා ලද දන්තා ලද අධිගම කරන ලද ප්‍රකට කරන ලද ප්‍රත්‍යක් කරන ලද ඒ ධර්මයන්ගේ ප්‍රත්‍යක් කිරීම පිණිස මායාමිත වූ මානසිකවිචාරය වූ යම් ප්‍රඥාවක් ප්‍රජානනාකාරයෙන් විචයයෙන් ප්‍රවිචයයෙන් ධර්මවිචයයෙන් සංලක්ෂණයෙන් උපලක්ෂණයෙන් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙන් පාණ්ඩි-
තායෙන් කොශලයෙන් තේජසයෙන් චේතනාවෙන් විනායායෙන් උප පරික්ෂායෙන් භූරිප්‍රඥයෙන් මේධායෙන් පරිණායිකාවක් විදහිතායෙන් සමයන් ඥානයෙන් ප්‍රතොදයෙන් ප්‍රඥයෙන් ප්‍රඥාදියෙන් ප්‍රඥාලයෙන් ප්‍රඥාසංයු-
තයෙන් ප්‍රඥාප්‍රායාදයෙන් ප්‍රඥාආලෝකයෙන් ප්‍රඥාආවනාමයෙන් ප්‍රඥාප්‍රදේශයෙන් ප්‍රඥාත්තයෙන් අමොහයෙන් ධර්මවිචයයෙන් සමයන්දුෂටියෙන් ධර්මවිච-
යසම්බන්ධතාවයෙන් වේ ද, මේ එකල්හි අඤ්ඤාදිය වෙයි. ... අවිකේපය වේ ... තවද එකල අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කේපනක් ඇත් ද, මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි.

වතුපිමාගීය යි.

ලෝකෝත්තරචිත්තය යි.

[දෙවන අකුසල්යින්]

366. කවර ධර්මයේ අකුසල්ය යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන වේවයි ශබ්දාලමඛන වේවයි ගන්ධාලමඛන වේවයි රසාලමඛන වේවයි සප්තව්‍යාලමඛන වේවයි ධර්මාලමඛන වේවයි යලි යම් යම් අරමුණකැ හෝ එල්ලැ සොම්නස් සහගත වූ දුෂටිගත-
සම්ප්‍රසුක්ත වූ අකුශලචිත්තය උපන්නේ වේ ද, එකලැ සපයීය වෙයි. වේදනාව වෙයි. සංඥාව වෙයි. වේදනාව වෙයි. විතතය වෙයි. විකෘතිය වෙයි. විචාරය වෙයි. ප්‍රීතිය වෙයි. සුඛය වෙයි. විනේයකාග්‍රහාව වෙයි. විනේයදිය වෙයි. සමාධිදිය වෙයි. මනිදිය වෙයි. සොම-
නසිදිය වෙයි. ජීවිතදිය වෙයි. මිථ්‍යාදුෂටිය වෙයි. මිථ්‍යාසම්බන්ධතාවය වෙයි. මිථ්‍යාව්‍යාසාමය වෙයි. මිථ්‍යාසමාධිය වෙයි. විශ්චලය වෙයි. සමාධිබලය වෙයි. අභිරිකබලය වෙයි. අනොත්තප්‍යබලය වෙයි. ලොභය වෙයි. මොහය වෙයි. අභිධ්‍යාව වෙයි. මිථ්‍යාදුෂටිය වෙයි. අභිරිකය වෙයි. අනොත්තප්‍යය වෙයි. ශමිචය වෙයි. ප්‍රග්‍රාහය වෙයි. අවිකේපය වෙයි. තවද එකලැ අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කේපනක් වෙන් නම්, මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි.

367. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යත්:

එ සමයෙහි යම් සපයීයෙන් සපයීකාරයෙන් සංසපයීකාරයෙන් මොන-
වට සපයීකලබ්ධවත් වේ ද, එකලැ මේ සපයීය වේ.

368. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඤ්ඤානිකානුසංසපයීයෙන් උපන් චේතනික වූ යම් මිහිරි බවෙන් චේතනික සුඛයෙන් විතතසංසපයීයෙන් උපන් සාත සුඛ වේදනිකයෙන් විතතසංසපයීයෙන් උපන් සාත සුඛ වේදනා-
යෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

369. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසල්ඵසාප්ඤා සඤ්ඤානනා සඤ්ඤාඤ්ඤානනා, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

370. කතමා තසමිං සමයෙ චේතනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසල්ඵසාප්ඤා චේතනා සඤ්ඤානනා චේතනිතනා¹, අයං තසමිං සමයෙ චේතනා හොති.

371. කතමා තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනෝ මනායතනං මනීඤ්ඤිකං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකවනෝ තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

372. කතමො තසමිං සමයෙ විතකේකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකේකා විතකේකා සංඛකප්පො අපපනා ව්‍යථපනා චේතකො අභිනිරුපනා මිච්ඡාසංඛකප්පො, අයං තසමිං සමයෙ විතකේකා හොති.

373. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරෙණ හොති?

යො තසමිං සමයෙ විචාරෙණ විචාරෙණ අනුච්චාරෙණ උපවිචාරො විතතස්ස අනුසංඛානනා අනුපේක්ඛනනා, අයං තසමිං සමයෙ විචාරො හොති.

374. කතමා තසමිං සමයෙ පිතී හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිතී පාමොඤ්ඤං ආමොදනා පමොදනා භාසො පභාසො විතති ඔදග්ගං අතතමනනා විතතස්ස, අයං තසමිං සමයෙ පිතී හොති.

375. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතො-සල්ඵසාප්ඤා සාතං සුඛං චේදසිතං චේතොසල්ඵසාප්ඤා සාතං සුඛං චේදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

376. කතමා තසමිං සමයෙ විතතසෙසකඝනනා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතසෙසකඝනනා සිතී සණ්ඨිතී අවට්ඨිතී අවිසාභාරො අවිකේකපො අවිසාභමානනනා සමථො සමාධිඤ්ඤිකං සමාධිචලං මිච්ඡා-සමාධි, අයං තසමිං සමයෙ විතතසෙසකඝනනා හොති.

1. සංචේතසිතනනා - සා.

369. කවරක් එසමයෙහි සංඥ වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඥානධාතුසංස්පෘෂ්ටයන් උපන් යම් සංඥවක් සංජානනාකාරයක් සඤ්ජානිතබවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥ වේ.

370. කවරක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප මනෝවිඥානධාතු සංස්පෘෂ්ටයන් උපන් යම් වේදනාවක් සංවේදනාවක් සිතනලදබවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

371. කවරෙක් එසමයෙහි විතත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයක් මනසෙක් මානසයෙක් හෘදයෙක් භාවාසිත විතතයෙක්, මනසෙක් මනාසනනතයක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥානෙක් විඥානසංස්පෘෂ්ටයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥානධාතුයක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතත වේ.

372. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයක් විතකීයක් සමකලපයක් අපීණායෙක් ව්‍යපීණායෙක් සිතන නභාලීයමක් මිථ්‍යාසංකලපයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

373. කවරෙක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් (අරමුණෙහි) හැසිරීමේක් විචාරයෙක් අනුවිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් විතතයාගේ (අරමුණෙහි සිත) ගලපනබවක් අනුප්‍රසංගනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

374. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමෝද්‍යයෙක් ආමෝදනාකාරයෙක් ප්‍රමෝදනාකාරයෙක් කමීයෙක් ප්‍රකමීයෙක් ප්‍රීතිධනසයක් ඔදවැසිබවෙක් විතතයාගේ සතුටුබවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රීති වේ.

375. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ මිහිරිබවෙක් වෛතසික සුඛයෙක් විතතසංස්පෘෂ්ටයන් උපන් සාත සුඛ වේදනිතයෙක් විතතසංස්පෘෂ්ටයන් උපන් සාත සුඛ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

376. කවරක් එසමයෙහි විෂ්‍යේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසැනෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිසංකපයෙක් නො විසිරුණු සිත ඇති බවෙක් යමටයෙක් සමාධිඤ්ඤයෙක් සමාධිබලයෙක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විෂ්‍යේදනා වේ.

377. කතමං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤායං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙතසිකො විරියාරමොහා නිකකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උසාහො උසොලාලා ටාමො ධිති අසිච්චපරකකමිතා අභිකම්පනජඤ්ඤා අභිකම්පනධුරතා ධුරසමපඤ්ඤායං විරියං විරිසිඤ්ඤායං විරියබලං මිච්ඡාචායාමො, ඉදං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤායං හොති

378. කතමා තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤායං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතකසස සිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අපිසාහාගෙර අපිකෙඛපො අපිසාහට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤායං සමාධිබලං මිච්ඡා-සමාධි, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤායං හොති.

379. කතමං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤායං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතතං මනො මනසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනිඤ්ඤායං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛඤ්ඤා නජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණ-ධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනිඤ්ඤායං හොති.

380. කතමං තසමිං සමයෙ සොමනසිඤ්ඤායං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වෙතසිකං සතං වෙතසිකං සුඛං වෙතොසමච්ඡාජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතොසමච්ඡාජං සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සොමනසිඤ්ඤායං හොති.

381. කතමං තසමිං සමයෙ ජීවිතිඤ්ඤායං හොති?

යො තෙතං අරුපිතං ඛමමානං ආහු සිති යපනා යාපනා ඉරියනා වතනනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතිඤ්ඤායං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජීවිතිඤ්ඤායං හොති.

382. කතමා තසමිං සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති?

යො තසමිං සමයෙ දිට්ඨි දිට්ඨිතනං දිට්ඨිතහනං දිට්ඨිකනනාගෙර දිට්ඨි-විසුකාසිකං¹ දිට්ඨිවිපච්ඡද්දිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාතො පනිට්ඨාතො² අභිනිවෙසො පරමාසො කුමමගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡතනං තිත්ථායතනං විපරිඤ්ඤාසගාතො,³ අයං තසමිං සමයෙ මිච්ඡාදිට්ඨි හොති.

383. කතමො තසමිං සමයෙ මිච්ඡාසංකපපා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සංකපපා අප්පනා ව්‍යප්පනා වෙතසො අභිනිරොපනා මිච්ඡාසංකපපා, අයං තසමිං සමයෙ මිච්ඡා-සංකපපා හොති.

1. දිට්ඨිවිසුකාසිකං සිඞ්ඞු 1, 2, 2. පටිකපපා - සිඞ්ඞු 3, - මජ්ඣ, PTS.
3. විපරිඤ්ඤාසගාතො - මජ්ඣ. විපරිඤ්ඤාසගාතො සා.

377. කචරෙක් එසමයෙහි විරිතිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ජෛවනසික වූ විචාරිතයෙක් නිෂ්ක්‍රමයෙක් පරික්‍රමයෙක් උද්‍රමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්තාපයෙක් අභිමාන උත්තාපයෙක් දුභපරික්‍රමයෙක් ජෛවනසිකයක් ස්ථිර පරික්‍රමයෙක් නො තැබූ ජන්දය ඇති බවක් නො තැබූ බුදු ඇති බවක් වැර දැන වැ ගැන්වීමක් විචිතයක් විචිතියෙක් විචිතියෙක් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විරිතිඤ්ඤා වේ.

378. කචරෙක් එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විභවයාගේ යම් සිටීමක් මොහවට සිටීමක් බැස නෙත සිටීමක් නො විසිරීමක් අවිඤ්ඤාපයෙක් නො විසිරුණු සිත ඇති බවක් ශමයෙක් සමාධිඤ්ඤායෙක් සමාධිඤ්ඤායෙක් මිථ්‍යාසමාධිඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤා වේ.

379. කචරෙක් එසමයෙහි මනිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විභවයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් හාදයෙක් භවාභි- මනසයෙක්, මනසෙක් මනාසතයෙක් මනිඤ්ඤායෙක් විඤ්ඤායෙක් විඤ්ඤා- සකකමයෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිඤ්ඤා වේ.

380. කචරෙක් එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ජෛවනසික වූ මිහිරිබවක් ජෛවනසික සුඛයෙක් විභවසංසාදියෙක් උපන් සාත සුඛ වෙදගිතයෙක් විභවසංසාදියෙක් උපන් සාත සුඛ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤා වේ.

381. කචරෙක් එසමයෙහි ජ්විතෙඤ්ඤා වෙයි යත්:

ඒ අරූපිධමියන්ගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමක් යපනයෙක් යාපනයෙක් ඉරියව් පැවැත්මක් වචිතයෙක් පාලනයෙක් ජ්විතයෙක් ජ්විතෙඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජ්විතෙඤ්ඤා වේ.

382. කචරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාදූෂටි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් දූෂටියෙක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටි- කාන්තාරයෙක් විලෝමදූෂටියෙක් දූෂටිවිසමඤ්ඤායෙක් දූෂටිසංයෝජන- යෙක් ශ්‍රාතයෙක් පිහිටා සිටීමක් (නිත්‍යාදිවශයෙන්) අභිනිවඤ්ඤායෙක් පරිමිතියෙක් කුමාරියෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යාඤ්ඤායෙක් නිචායතනයෙක් විපසිඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාදූෂටි වේ.

383. කචරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාසංකල්ප වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකියෙක් විතකියෙක් සංකල්පයෙක් අපිණයෙක් බලවත් අපිණයෙක් විභවයාගේ අභිනිවඤ්ඤායෙක් මිථ්‍යාසංකල්පයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාසංකල්ප වේ.

384. කතමො තසමිං සමයෙ ඕච්ඡාවායාමො හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උසෙසාලති ටාමො ධීති අසිපිලපරක්කමනා අනික්ඛිතතජ්ඣනා අනික්ඛිතතධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිඤ්ඤියං විරියබලං ඕච්ඡාවායාමො, අයං තසමිං සමයෙ ඕච්ඡාවායාමො හොති.

385. කතමො තසමිං සමයෙ ඕච්ඡාසමාධි හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතනස්ස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙඛපො අවිසාහට්ඨානසනා සමපො සමාධිඤ්ඤියං සමාධිබලං ඕච්ඡා-සමාධි, අයං තසමිං සමයෙ ඕච්ඡාසමාධි හොති.

386. කතමං තසමිං සමයෙ විරියබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ චෙතසිකො විරියාරමො නික්කමො පරක්කමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සාහො උසෙසාලති ටාමො ධීති අසිපිලපරක්කමනා අනික්ඛිතතජ්ඣනා අනික්ඛිතතධුරතා ධුරසමපග්ගාහො විරියං විරිසිඤ්ඤියං විරියබලං ඕච්ඡාවායාමො, ඉදං තසමිං සමයෙ විරියබලං හොති.

387. කතමං තසමිං සමයෙ සමාධිබලං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතනස්ස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරො අවිකෙඛපො අවිසාහට්ඨානසනා සමපො සමාධිඤ්ඤියං සමාධිබලං ඕච්ඡා-සමාධි, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිබලං හොති.

388. කතමං තසමිං සමයෙ අභිරික්ඛබලං හොති?

යං තසමිං සමයෙ න භිරියති නිරිසිතබෙබන, න භිරියති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපතනියා, ඉදං තසමිං සමයෙ අභිරික්ඛබලං හොති.

389. කතමං තසමිං සමයෙ අනොතතප්පබලං හොති?

යං තසමිං සමයෙ න ඛතතප්පති ඛතතප්පිතබෙබන, න ඛතතප්පති පාපකානං අකුසලානං බමමානං සමාපතනියා, ඉදං තසමිං සමයෙ අනොතතප්පබලං හොති.

390. කතමො තසමිං සමයෙ ලොභො හොති?

යො තසමිං සමයෙ ලොභො ලුබ්භනා ලුබ්භිතතනං සාරාහො සාරජ්ඣනා සාරජ්ඣනතනං අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමුලං, අයං තසමිං සමයෙ ලොභො හොති.

384. කවරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාව්‍යායාම වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසිකවිභිතාරමයෙක් නිෂක්‍රමයෙක් පරක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍ර උත්සාහයෙක් සචිරභාවයෙක් ඉධෙධියෙක් සචිරපරක්‍රමනයෙක් නො නැවූ ජන්දය ඇතිබවෙක් නො නැවූ විසිඳුර ඇතිබවෙක් විසිය දැනී වැ ගැනීමෙක් විධියෙක් විධිසූරියයෙක් විධිබලයෙක් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාව්‍යායාම වේ.

385. කවරෙක් එසමයෙහි මිථ්‍යාසමාධි වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් අවික්‍ෂාපයෙක් නො විසුරුණු සිත් ඇතිබවෙක් ශමඵයෙක් සමාධිසූරියයෙක් සමාධිබලයෙක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාසමාධි වේ.

386. කවරෙක් එසමයෙහි විසිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ විභිතාරමයෙක් නිෂක්‍රමයෙක් පරක්‍රමයෙක් උද්‍යමයෙක් ව්‍යායාමයෙක් උත්සාහයෙක් අධිමාත්‍රපරක්‍රමයෙක් සචිරපරක්‍රමයෙක් ඉධෙධියෙක් සචිරපරක්‍රමනයෙක් නො නැවූ ජන්දයඇතිබවෙක් නො නැවූ විසිඳුර ඇතිබවෙක් විසිය දැනී වැ ගැනීමෙක් විසියෙක් විසිසූරියයෙක් විසිබලයෙක් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විසිබල වේ.

387. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැසැගෙන හිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවික්‍ෂාපයෙක් නො විසුරුණු සිත් ඇතිබවෙක් ශමඵයෙක් සමාධිසූරියයෙක් සමාධිබලයෙක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සමාධිබල වේ.

388. කවරෙක් එසමයෙහි අභිරිකබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්‍යා කටයුතු කායදුශචරිතාදිය පිළිකුල් නො කෙරේද, ලාමක අකුශල ධර්මයන්ගේ පැමිණීම පිළිකුල් නො කෙරේ ද, මේ එසමයෙහි අභිරිකබල වේ.

389. කවරෙක් එසමයෙහි අනොතතප්‍යබල වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් සීයපත් වීමට කරුණු වූ කායදුශචරිතාදිය භේදාකෘච්ඡ ගෙන බිය නො වේ ද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් බිය නො වේ ද, මේ එසමයෙහි අනොතතප්‍යබල වේ.

390. කවරෙක් එසමයෙහි ලොභ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ලොභයෙක් ලොභාකාරයෙක් ලුබ්ධිබවෙක් ඇල්මක් ඇලෙත් අයුරෙක් ඇලුණුවෙක් අභිධ්‍යායෙක් ලොභසංඛ්‍යාත අකුශල මූලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ලොභ වේ.

391. කතමො තසම් සමයෙ මොහො හොති?

යං තසම් සමයෙ අඤ්ඤාණං අදර්ශනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසම්බොධො අපච්චේධො අසංඝාහනා අපරියොගාහනා අසම්පජ්ජනා අපච්චේකනා අපච්චකකම්මං¹ දුමමච්චං බාලාං අසම්පජ්ඤාදො මොහො පමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාහො අවිජ්ජායොහො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිඤ්චානං අවිජ්ජාලබ්භි මොහො අකුසලමූලං, අයං තසම් සමයෙ මොහො භවති.

392. කතමො තසම් සමයෙ අභිජ්ඣා හොති?

යො තසම් සමයෙ ලොහො ලුබ්භනා ලුබ්භිතතතං සාරාගො සාරජ්ජනං සාරජ්ජිතතතං අභිජ්ඣා ලොහො අකුසලමූලං, අයං තසම් සමයෙ අභිජ්ඣා හොති.

393. කතමො තසම් සමයෙ ඤ්ච්චාදිට්ඨි හොති?

යං තසම් සමයෙ දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකන්තායො දිට්ඨි-විසුඤ්ඤාසං² දිට්ඨිවිපථඤ්ඤානං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාහො පඤ්චායො³ අභි-නිවේසො පඤ්චායො කුමමහො මච්චාපචො මච්චනතං තිජ්ජාගතනං විපරියෙසගාහො,⁴ අයං තසම් සමයෙ ඤ්ච්චාදිට්ඨි හොති.

394. කතමො තසම් සමයෙ අභිරිකං හොති?

යං තසම් සමයෙ න භිරියති භිරියිතබ්බෙන, න භිරියති පාපකානං අකුසලානං බලමානං සමාපතතියා, ඉදං තසම් සමයෙ අභිරිකං හොති.

395. කතමො තසම් සමයෙ අනොතතපං හොති?

යං තසම් සමයෙ න ඔතතපති ඔතතපපිතබ්බෙන, න ඔතතපති පාපකානං අකුසලානං බලමානං සමාපතතියා, ඉදං තසම් සමයෙ අනොතතපං හොති.

396. කතමො තසම් සමයෙ සමචො හොති?

යං තසම් සමයෙ විතතසා සිති සණ්ඨිති අට්ඨති අවිසාහායො අභිකෙබ්බො අවිසාහට්ඨානසනා සමචො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං ඤ්ච්චා-සමාධි, අයං තසම් සමයෙ සමචො හොති.

397. කතමො තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති?

යො තසම් සමයෙ චෙත්සිකො විරිගාරලො නික්ඛමො පරික්ඛමො උරාමො වායාමො උසාමො උසොලකි චාමො ධිති අභිවිලපරික්ඛමො අනික්ඛිතවුරතා වුරසම්පග්ගාහො විරිගං විරිගිඤ්ඤා අනික්ඛිතවුරතා විරිගබලං ඤ්ච්චාචායාමො, අයං තසම් සමයෙ පග්ගාහො හොති.

1. අපච්චේකනා අපච්චකකම්මං - සං. 2. දිඨිවිසුඤ්ඤාසං - සිචු 1, 2,
3. පඤ්චායො - සිචු 3, මජ්ඣ. PTS. 4. විපරියෙසගාහො - මජ්ඣ. විපරියෙසගාහො සං.

391. කවරක් එසමයෙහි මෝහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් නො දැනීමෙන් නො දැක්මෙන් අනවබෝධයෙන් අසමෝධනයක් අප්‍රතීවේධනයක් අසංග්‍රාහණයෙන් අපරොච්චග්‍රාහණයෙන් (-හාත්පසින් නො බැසගැන්මෙන්) සම් වූ නො බැලීමෙන් ප්‍රත්‍යවේෂා නො කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ නො කිරීමෙන් අපවිත්‍රඛවෙක් චාලඛවෙක් අසමාය-ඥනයෙන් මොහයෙන් ප්‍රමොනයෙන් සමමොහනයක් අවිද්‍යාවෙන් අවිද්‍යාමස-යෙන් අවිද්‍යායෝගයෙන් අවිද්‍යානුශයෙන් අවිද්‍යාපරික්ෂායෙන් අවිද්‍යාපරික්ෂ-යෙන් මෝහසංඛ්‍යාත අකුශලමූලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි මොහ වේ.

392. කවරක් එසමයෙහි අභිධ්‍යා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් ලෝභයෙන් ලෝභාකාරයෙන් ඉබ්බවෙක් ඇල්මෙන් ඇලෙන අයුරෙන් ඇලුණුවෙක් අභිධ්‍යායෙන් ලොභ සංඛ්‍යාත අකුශල මූලයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි අභිධ්‍යා වේ.

393. කවරක් එසමයෙහි මිථ්‍යාදූෂටි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් දූෂටියෙන් දූෂටිගනයෙන් දූෂටිගහනයෙන් දූෂටිකා-නතාරයෙන් විලෝමදූෂටියෙන් දූෂටිවිසාදනයෙන් දූෂටිසංගෝචනයෙන් ග්‍රාහනයක් පිහිටා සිටීමෙන් අභිනිවේශයෙන් පරමිශීයෙන් කුමාරීයෙන් මිථ්‍යාපථයෙන් මිථ්‍යානිගයෙන් නිපායනයෙන් විපරිසංග්‍රාහනයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි මිථ්‍යාදූෂටි වේ.

394. කවරක් එසමයෙහි අභිරික වෙයි යත්:

එසමයෙහි යමෙකින් ලජ්‍යා විශුද්ධ කායදුඛවරිතාදිය පිළිකුල් නො කෙරේ ද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් පිළිකුල් නො කෙරේද, මේ එසමයෙහි අභිරික වේ.

395. කවරක් එසමයෙහි අනෙතනප වෙයි යත්:

එසමයෙහි නැවීමට කරුණු වූ කායදුඛවරිතාදිය හේතු කොටගෙන බිය නො වේ ද, ලාමක වූ අකුශල ධර්මයන්ගේ පැමිණීමෙන් බිය නො වේද, මේ එසමයෙහි අනෙතනප වේ.

396. කවරක් එසමයෙහි ශමථ වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙන් මොනවට සිටීමෙන් බැසා ගෙන සිටීමෙන් නො විසිරීමෙන් අවිකෘපයෙන් නො විසිරුණු සිත් ඇතිවෙක් ශමථයෙන් සමාධිඤ්ඤයෙන් සමාධිබලයෙන් මිථ්‍යාසමාධිගයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි ශමථ වේ.

397. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් චෛතසික විසාරභයෙන් නිෂක්‍රමයෙන් පරික්‍රමයෙන් උද්‍රමයෙන් උත්සාහයෙන් අධිමාත්‍රඋත්සාහයෙන් ස්විරපරික්‍රමයෙන් චෛතසයෙන් ස්විරපරික්‍රමනයෙන් බහා නො නැවූ ජන්‍ද ඇතිවෙක් බහා නො නැවූ විසිඳුර ඇතිවෙක් විසිඳු දැනී වූ ගැහීමෙන් විසිඳුගේ විසිඳුඤ්ඤයෙන් විසිඳුබලයෙන් මිථ්‍යාව්‍යායාමයෙන් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රග්‍රාහ වේ.

398. කතමො තසම්. සමයෙ අවිකෙඛපො හොති?

යා තසම්. සමයෙ විතතස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛපො අවිසාකට්ඨානසතා සමපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං ඡ්ච්ඡාසමාධි, අයං තසම්. සමයෙ අවිකෙඛපො හොති.

යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤපි අතී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තසම්. බො පන සමයෙ වතතාරෙ බකිා හොනති, ආයතකාති හොනති, දො බාතුයො හොනති, තයො අනාර්ථ හොනති, පඤ්චිඤ්ඤාති හොනති, පඤ්චබහිකා කුතං හොති, චතුරබ්භිකො මග්ගො හොති, වතතාරි බලාති හොනති, දො හෙතු¹ හොනති, එකො එසෙසා හොති -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මබාතු හොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤපි අතී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

399. කතමො තසම්. සමයෙ සඛිධාරකඛකො හොති?

එසෙසා වෙතතා විතකෙකා විවාරො පිති විතතස්සෙකග්ගතා විරිඤ්ඤිඤ්ඤං සමාධිඤ්ඤං ජිවිතිඤ්ඤං ඡ්ච්ඡාද්ධි ඡ්ච්ඡාසමාධිකපො ඡ්ච්ඡාසමාධි විරියබලං සමාධිබලං අභිරිකබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිජ්ඣා ඡ්ච්ඡාද්ධි අභිරිකං අනොත්තප්පං සමපො පග්ගාහො අවිකෙඛපො. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤපි අතී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ධම්මා ධම්මා වෙදනාකඛකං ධම්මා සඤ්ඤකඛකං ධම්මා චිඤ්ඤාණකඛකං, අයං තසම්. සමයෙ සඛිධාරකඛකො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

400. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසම්. සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්සෙකග්ගතං ද්ධිගතවිප්පසුත්තං සඛිධාරෙත රුපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛතා, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

401 කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසම්. සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්සෙකග්ගතං ද්ධිගතවිප්පසුත්තං රුපාරම්මණං වා සඤ්ඤාරම්මණං වා භානාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා පොඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛතා, තසම්. සමයෙ එසෙසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතතා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විවාරෙ හොති, පිති හොති, සුඛං හොති, විතතස්සෙකග්ගතා හොති, විරිඤ්ඤිඤ්ඤං හොති, සමාධිඤ්ඤං හොති, මනිඤ්ඤං හොති, සොමනස්සිඤ්ඤං හොති, ජිවිතිඤ්ඤං හොති, ඡ්ච්ඡාසමාධිකපො හොති, ඡ්ච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරිකබලං² හොති, අනොත්තප්පබලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, අභිරිකං³ හොති, අනොත්තප්පං හොති, සමපො හොති, අවිකෙඛපො හොති. යෙ වා පන තසම්. සමයෙ අඤ්ඤපි අතී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

1. හෙතුයො - සීචු 1, 2 2. අභිරිකබලං - මජ්ඣ. 3. අභිරිකං - මජ්ඣ.

398. කවරෙක් එසමයෙහි අවිකෂේප වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතනායාණේ යම් සිටීමෙක් මොනවට සිටීමෙක් බැඳී ගෙන සිටීමෙක් නො විසිරීමෙක් අවිකෂේපයෙක් නො වීසුරුණු සිත් ඇතිබවෙක් ශමඵයෙක් සමාධිඤ්චියෙක් සමාධිබලයෙක් මිථ්‍යාසමාධියෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි අවිකෂේප වේ.

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍ෂාසනවත්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

එසමයෙහි සකකිසෝ සතර දෙනෙක් වෙති. ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති. ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති. ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති. ඉඤ්චියෝ පස්දෙනෙක් වෙති. පඤ්චාබ්‍යාසනා ධ්‍යානය වෙයි. චතුරබ්‍යාසනා මාභීය වෙයි. බලයෝ සතරදෙනෙක් වෙති. භේදානුහු දෙදෙනෙක් වෙති. එක් මැ සප්තියෙක් වෙයි. ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි. එක් මැ ධර්මධාතු ව වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍ෂාසනවත්ත වූ යම් අරුපි ඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි. ...

399. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

සප්තිය ය වෙනනය ය විතකී ය විචාර ය ප්‍රීතී ය විනේශකාග්‍රහා ය විශේෂීඤ්චිය ය සමාධිඤ්චිය ය ජීවිතඤ්චිය ය මිථ්‍යාදූෂටී ය මිථ්‍යාසංකල්පය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය මිථ්‍යාසමාධි ය විශ්විබල ය සමාධි බල ය අභිරිකබල ය අනොත්තප්පබල ය ලෝභය මෝහය අභිධ්‍යා ය මිථ්‍යාදූෂටී ය අභිරිකය අනොත්තප්පය ශමඵය ප්‍රමුභය ය අවිකෂේප යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිසය තබා සංඥාසකකිසය තබා විඤ්චාසකකිසය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍ෂාසනවත්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

400. කවර ධර්මයෝ අකුසල්භ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලබ්‍ය වේවයි ... ධර්මාලබ්‍ය වේවයි යම් යම් අරමුණක් ගෝ ඇරැබැ සොමනස්සහනියා වූ දූෂටීගතසම්ප්‍රසුක්ත වූ අකුශලචිත්තය සංසකාර සහිත වැ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සප්තිය වෙයි. ... අවිකෂේපය වේ. ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

401. කවර ධර්මයෝ අකුසල්භ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලබ්‍ය වේවයි ශබ්දාලබ්‍ය වේවයි ගනිලබ්‍ය වේවයි රසාලබ්‍ය වේවයි ස්ප්‍රෂටව්‍යාලබ්‍ය වේවයි ධර්මාලබ්‍ය වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට සොමනස්සහන වූ දූෂටීගතපිප්‍රසුක්ත වූ අකුශලචිත්තය උපදනේවේ ද, එකල්හි- සප්තිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි විනේශකාග්‍රහාව වෙයි, විඤ්චිය වෙයි, සමාධිඤ්චිය වෙයි, මනීඤ්චිය වෙයි, සොමනස්සීඤ්චිය වෙයි, ජීවිතඤ්චිය වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමය වෙයි, මිථ්‍යාසමාධිය වෙයි, විශ්විබලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, අභිරිකබලය වෙයි, අනොත්තප්පබලය වෙයි, ලෝභය වෙයි, මෝහය වෙයි, අභිධ්‍යාව වෙයි, අභිරිකය වෙයි, අනොත්තප්පය වෙයි, ශමඵය වෙයි, ප්‍රමුභය වෙයි, අවිකෂේපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍ෂාසනවත්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

තසමිං ඛො ජන සමයෙ චතතාරෙ ඛන්ධා හොනති, ද්වායතනාති හොනති, දො ධාතුභයා හොනති, තයො ආභාරා හොනති, පඤ්චේන්ද්‍රියාති හොනති, පඤ්චබ්බිකං ක්ඛානං හොති, තීව්ඛිතිකො මහො හොති, චතතාරි බලාති හොනති, දො හෙතු හොනති, එකො එකො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා බමමඛාතු හොති යෙ වා ජන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනොධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.-පෙ-

402. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛන්ධො හොති?

එකො චෙතනා විතකෙකා විචාරෙ පිති විතතස්සකභගතා විරිතින්ද්‍රියං සමාහින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මුච්චාසබ්බසංඝො මුච්චාචායාමො මුච්චාසමාහි විරියං බලං සමාහිබලං අභිරිකබලං අනොතතප්පබලං ලොහො මොහො අභිජ්ඣා අභිරිකං අනොතතප්පා සමථො පඤ්ඤා අවිකෙඛපො. යෙ වා ජන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ඵපෙචා වෙදනාකඛන්ධං ඵපෙචා සඤ්ඤාකඛන්ධං ඵපෙචා විඤ්ඤාණකඛන්ධං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

403. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්සසභගතං දිට්ඨිගතපිප්පුතතං සබ්බාරෙත රුපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසමිං සමයෙ එකො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

404. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙකඛාසභගතං දිට්ඨිගතසමප්පුතතං රුපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොච්චාබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසමිං සමයෙ එකො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතකෙකා හොති, විචාරෙ හොති, උපෙකඛා හොති, විතතසෙසකභගතා හොති, විරිතින්ද්‍රියං හොති, සමාහින්ද්‍රියං හොති, මනින්ද්‍රියං හොති, උපෙකඛින්ද්‍රියං හොති, ජීවිතින්ද්‍රියං හොති, මුච්චාදිට්ඨි හොති, මුච්චාසබ්බසංඝො හොති, මුච්චාචායාමො හොති, මුච්චාසමාහි හොති, විරියං බලං හොති, සමාහිබලං හොති, අභිරිකබලං හොති, අනොතතප්පබලං හොති, ලොහො හොති, මොහො හොති, අභිජ්ඣා හොති, මුච්චාදිට්ඨි හොති, අභිරිකං හොති, අනොතතප්පං හොති, සමථො හොති, පඤ්ඤා හොති, අවිකෙඛපො හොති, යෙ වා ජන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

405. කතමො තසමිං සමයෙ එකො හොති?

යො තසමිං සමයෙ එකො පුසනා සමුප්පනා සමුප්පිතතතං, අයං තසමිං සමයෙ එකො හොති.

තවද, එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ ජයදෙනෙක් වෙති, පඤ්චාබ්‍යාසය වෙයි, නිව්ඛනික මායිය වෙයි, බලයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, හේතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සපයියෙක් වෙයි, ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ ධර්ම ධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි. ...

402. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරණකකි වෙයි යත්:

සපයී ය වේතනා ය විතකී ය විචාර ය ප්‍රිතී ය විනේතකාග්‍රහා ය විශේෂීන්ද්‍රිය ය සමාධින්ද්‍රිය ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය මිථ්‍යාසංහරා ය මිථ්‍යාසමාධි ය විශ්චල ය සමාධිබල ය අභිරිකබල ය අනෝතනප්‍පබල ය ලොභ ය අභිධ්‍යා ය අභිරික ය අනෝතනප්‍ප ය ශමඵ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවිකේප යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තමා සංඥනසකකිය තමා විඥනසකකිය තමා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරණකකි වේ. ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

403. කවර ධර්මයෝ අකුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන වේවයි ... ධර්මාලමඛන වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට සොඤ්ඤා සහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසුක්ක වූ අකුශලවිත්තය සංසකාර සහිත වූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි ... අවිකේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

404. කවර, ධර්මයෝ අකුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන වේවයි ශබ්දාලමඛන වේවයි ගන්ධාලමඛන වේවයි රසාලමඛන වේවයි ස්ප්‍රභවභාලමඛන වේවයි ධර්මාලමඛන වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපේක්ෂාසහගත වූ දෘෂ්ටිගත සමුප්‍රසුක්ක වූ අකුශලවිත්තය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපේක්ෂාව වෙයි, විනේතකාග්‍රහාව වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රිය වෙයි, සමාධින්ද්‍රිය වෙයි, මනින්ද්‍රිය වෙයි, උපේක්ෂේන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වෙයි, මිථ්‍යාසංහරණය වෙයි, මිථ්‍යාචාර්යාමය වෙයි, මිථ්‍යා සමාධිය වෙයි, විශ්චලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, අභිරිකබලය වෙයි, අනෝතනප්‍පබලය වෙයි, ලෝභය වෙයි, මෝහය වෙයි, අභිධ්‍යාව වෙයි, මිථ්‍යාදෘෂ්ටිය වෙයි, අභිරිකය වෙයි, අනෝතනප්‍පය වෙයි, ශමඵය වෙයි, ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවිකේපය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

405. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සපයීයෙක් සපයීකාරයෙක් මොනවට සපයී කරන අයුරෙක් සපයී කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ.

406. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසල්ඤ්ඤාණං. වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනොසල්ඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනොසල්ඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

407. කතමා තසමිං සමයෙ උපෙකඛා හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනොසල්ඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනොසල්ඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ උපෙකඛා හොති.

408. කතමං තසමිං සමයෙ උපෙකඛීන්ද්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙනසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනොසල්ඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනොසල්ඤ්ඤාණං අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ උපෙකඛීන්ද්‍රියං හොති. -පෙ-

යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

තසමිං බො පන සමයෙ වතතාරො ඛන්ධා හොන්ති, ආයතනානි හොන්ති, අඤ්ඤා ඛාතුසො හොන්ති, තසො ආභාරා හොන්ති, පඤ්ඤාන්ද්‍රියානි හොන්ති, චතුරඛිතිකං ක්කිතං හොති, චතුරඛිතිකො මහෙසා හොති, වතතාරි බලාති හොන්ති, අඤ්ඤා හොන්ති, එකො එසොසා හොති, එකා වෙදනා හොති, -පෙ- එකං බමමායතනං හොති, එකා බමමානු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා. -පෙ-

409. කතමො තසමිං සමයෙ සඛිධාරකඛකො හොති?

එසොසා වෙනතා විතකෙකො විචාරො විතතසොකග්ගතා විරිසින්ද්‍රියං සමා-
ධින්ද්‍රියං ජීවිතින්ද්‍රියං මිච්ඡාසඛිකප්පා මිච්ඡාචායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියබලං
සමාධිබලං අභිරිකබලං අනොත්තප්පබලං ලොභො මොහො අභිරුකා මිච්ඡාදීට්ඨි
අභිරිකං අනොත්තප්පං සමථො පග්ගාහො අවිකෙඛපො. යෙ වා පන තසමිං
සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා ධර්මපඤ්ඤා වෙද-
නාකඛකං ධර්මපඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛකං ධර්මපඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඛකං, අයං තසමිං
සමයෙ සඛිධාරකඛකො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

410. කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලං විතතා උප්පන්නං හොති උපෙකඛාසහග්ගං
දිට්ඨිකතසම්පසුත්තං සසඛිධාරෙත රූපාරම්මණං වා -පෙ- බමමාරම්මණං
වා යං යං වා පභාරබ්බා, තසමිං සමයෙ එසොසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො
හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අකුසලා.

406. කවරක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි නදනුරූප මනෝවිඥනබාහුහුගේ සංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනාසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක් විනාසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ.

407. කවරක් එසමයෙහි උපේක්ෂා වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනාසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විනාසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපේක්ෂා වේ.

408. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙකක්ෂිප්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනාසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විනාසංස්පෘෂ්ටයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙකක්ෂිප්‍රිය වේ ...

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකුසෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ පස් දෙනෙක් වෙති, චතුරඛිතිකධ්‍යානය වෙයි, චතුරඛිතිකමාගීය වෙයි, බලයෝ සතර දෙනෙක් වෙති, කේතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සප්තයෙක් වෙයි, එක් මැ වෙදනායෙක් වෙයි, ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ ධර්මානුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි ...

409. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

සප්තී ය වෛතනා ය විතකී ය විචාර ය විනෝදකාලතා ය විභේද්‍රිය ය සමාධිප්‍රිය ය ජීවිතෙප්‍රිය ය මිථ්‍යාදූෂටී ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය මිථ්‍යාසමාධි ය විර්ගල ය සමාධිබල ය අතිරිකබල ය අනෝතනප්‍රබල ය ලෝභ ය මෝහ ය අභිධ්‍යා ය මිථ්‍යාදූෂටී ය අතිරික ය අනෝතනප්‍ර ය ශමඵ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවිනේෂප යි. තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය නමා සංඥාසකකිය නමා විඥනසකකිය නමා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍ය සමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ. ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

410. කවර ධර්මයෝ අකුසල් වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන වේවයි ... ධර්මාලමඛන වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපේක්ෂා සහනන වූ දූෂටිගතසම්ප්‍රසුකන වූ අකුශල විනාස සංසකාර සහිත වැ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙයි ... අවිනේෂපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

411. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතා උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං දිට්ඨිගතවිප්පසුතතං රූපාරම්මණං වා සඤ්ජාරම්මණං වා ගක්ඛාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨිකාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පතාරඛ්ඛ, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා හොති, විච්චේ හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතස්සෙකභගතා හොති, විරිඨිඤ්ජියං හොති, සමාධිඤ්ජියං හොති, මනිඤ්ජියං හොති, උපෙක්ඛිඤ්ජියං හොති, ජ්විතීඤ්ජියං හොති, මිච්ඡාසඛකප්පො හොති, මිච්ඡාචායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියඛලං හොති, සමාධිඛලං හොති, අභිරිකඛලං හොති, අනොත්තප්පඛලං හොති, ලොභො හොති, මොහො හොති, අභිරක්ඛා හොති, අභිරිකං හොති, අනොත්තප්පං හොති, සම්පේ හොති, පඤ්ඤා හොති, අවිකේඛපො හොති යෙ වා පත තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තස්මිං ඛො පත සමයෙ වතතාරේ ඛක්ඛා හොති, ආයනනාති හොති, දේඛ ඛාතුයො හොති, තදයා ආභාරං ගොති, පඤ්ඤිඤ්ජියාති හොති, වසුරඛිතිකං ක්ඛානං හොති, නිවඛිතිකො මෑග්ගා හොති, වතතාරි ඛලාති හොති, දේඛ කෙතු හොති, එකො එස්සො හොති, -පෙ- එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පත තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

412. කතමො තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛිනො හොති?

එස්සො වේතනා විතතෙකා විචාරො විතතස්සෙකභගතා විරිඨිඤ්ජියං සමාධිඤ්ජියං ජ්විතීඤ්ජියං මිච්ඡාසඛකප්පො මිච්ඡාචායාමො මිච්ඡාසමාධි විරියඛලං සමාධිඛලං අභිරිකඛලං අනොත්තප්පඛලං ලොභො මොහො අභිරක්ඛා අභිරිකං අනොත්තප්පං සම්පේ. පඤ්ඤා අවිකේඛපො. යෙ වා පත තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරූපිනො ධම්මා ඵපෙති; වෙදනාකඛිනං ඵපෙති; සඤ්ඤාකඛිනං ඵපෙති; විඤ්ඤාණකඛිනං, අයං තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛිනො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

413. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං දිට්ඨිගතවිප්පසුතතං සඤ්ඤාරේන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පතාරඛ්ඛ, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

411. කවර ධර්මයෝ අකුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන චේවසි ශබ්දාලමඛන චේවසි ගන්ධාලමඛන චේවසි රසාලමඛන චේවසි ස්ප්‍රභව්‍යාලමඛන චේවසි ධර්මාලමඛන චේවසි යමික් යමක් කෝ අරමුණු කොට උපේක්ෂාසහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසුක්කන වූ අකුසලවිතතය උපදනේ චේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙසි, වේදනාව වෙසි, සංඥාව වෙසි, චේතනාව වෙසි, විතතය වෙසි, විතතීය වෙසි, විචාරය වෙසි, උපේක්ෂාව වෙසි, විනේශකාග්‍රතාව වෙසි, විශේෂීඤ්ඤිය වෙසි, සමාධිඤ්ඤිය වෙසි, මනීඤ්ඤිය වෙසි, උපේක්ෂේඤ්ඤිය වෙසි, ජීවිතේඤ්ඤිය වෙසි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙසි, මිථ්‍යාව්‍යායාමය වෙසි, මිථ්‍යාසමාධිය වෙසි, වීර්ය-බලය වෙසි, සමාධිබලය වෙසි, අභිරික්ඛලය වෙසි, අනොතතප්‍පබලය වෙසි, ලෝභය වෙසි, මෝහය වෙසි, අභිබ්‍යාව වෙසි, අභිරික්කය වෙසි, අනොතතප්‍පය වෙසි, ශමඵය වෙසි, ප්‍රග්‍රාහය වෙසි, අවිකේෂ්‍යය චේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුසලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධනුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤියෝ පස්දෙනෙක් වෙති, වතුරබිහිකධ්‍යාතය වෙසි, නිවර්තික මාභීය වෙසි, බලයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, හේතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සප්තීයෙක් වෙසි ... එක් මැ ධර්මාසතතය වෙසි, එක් මැ ධර්මානුව චේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුසලයෝ යි ...

412. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙසි යත්:

සප්තී ය චේතනා ය විතතී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රතා ය විශේෂීඤ්ඤිය ය සමාධිඤ්ඤිය ය ජීවිතේඤ්ඤිය ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය මිථ්‍යාසමාධි ය වීර්යබල ය සමාධිබල ය අභිරික්ඛල ය අනොතතප්‍පබල ය ලෝභ ය මෝහ ය අභිබ්‍යා ය අභිරික්ක ය අනොතතප්‍ප ය ශමඵ ය ප්‍රග්‍රාහ ය අවිකේෂ්‍ය යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකිය චේ. ... මේ ධර්මයෝ අකුසලයෝ යි.

413. කවර ධර්මයෝ අකුසල්හ යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන චේවසි ... ධර්මාලමඛන චේවසි, යමක් යමක් කෝ අරමුණු කොට උපේක්ෂාසහගත වූ දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසුක්කන වූ අකුසලවිතතය සංසකාර සතිත වැ උපදනේ චේ ද, එසමයෙහි සප්තීය වෙසි ... අවිකේෂ්‍යය චේ ... මේ ධර්මයෝ අකුසලයෝ යි.

414. කතමෙ බමමා අකුසලා?

යසමී සමයෙ අකුසලං විතතා උප්පන්නං හොති දොමනස්සසහගතං පටිසංඝමපසුත්තං රුපාරමණං වා සඤ්ජරමමණං වා ගඤ්ජාරමමණං වා ඵොට්ඨබ්බාරමමණං වා බමමාරමමණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තසමී සමයෙ ඵසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතතං හොති, විභවනා හොති, විචාරො හොති, දුක්ඛං හොති, විතතස්සෙකඝනා හොති, විරිදිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, මිනිඤ්ඤා හොති, දොමනස්සිඤ්ඤා හොති, ජීවිනිඤ්ඤා හොති, ඕට්ඨාසබ්බකපො හොති, ඕට්ඨාචායාමො හොති, ඕට්ඨාසමාධි හොති, විරිතබලං හොති, සමාධිබලං හොති, අභිරිකබලං හොති, අනොතතපබලං හොති, දොසො හොති, මොහො හොති, ව්‍යාපාදො හොති, අභිරිකං හොති, අනොතතපං හොති, සමථො හොති, පඤ්ඤා හොති, අවිකේඛපො හොති. තෙ වා පන තසමී සමයෙ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බමමා, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

415. කතමො තසමී සමයෙ ඵසො හොති?

යො තසමී සමයෙ ඵසො චුත්තා සමුච්ඡතා සමුච්ඡිතතතං, අයං තසමී සමයෙ ඵසො හොති.

416. කතමා තසමී සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමී සමයෙ තප්පාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදං වේතසිකං අසාතං වේතසිකා දුක්ඛං වේතොසම්ප්පාදං අසාතං දුක්ඛං වෙදගිතං වේතොසම්ප්පාදං අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, අයං තසමී සමයෙ වෙදනා හොති. -පෙ-

417. කතමං තසමී සමයෙ දුක්ඛං හොති?

යං තසමී සමයෙ වේතසිකං අසාතං වේතසිකං දුක්ඛං වේතොසම්ප්පාදං අසාතං දුක්ඛං වෙදගිතං වේතොසම්ප්පාදං අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං තසමී සමයෙ දුක්ඛං හොති. -පෙ-

418. කතමං තසමී සමයෙ දොමනස්සිඤ්ඤා හොති?

යං තසමී සමයෙ වේතසිකං අසාතං වේතසිකං දුක්ඛං වේතොසම්ප්පාදං අසාතං දුක්ඛං වෙදගිතං වේතොසම්ප්පාදං අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං තසමී සමයෙ දොමනස්සිඤ්ඤා හොති. -පෙ-

419. කතමො තසමී සමයෙ දොසො හොති?

යො තසමී සමයෙ දොසො දුස්සතා දුස්සිතතතං ව්‍යාපනඤ්ඤා ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජනතතං විරොධො පටිවිරොධො වණ්ඨිකකං අසුරොපො අනතතමතතා විතතස්ස, අයං තසමී සමයෙ දොසො හොති. -පෙ-

414. කවර ධර්මයෝ අකුසල්හ යන්:

යම් කලෙකැ රූපාලම්බන චේවති ඉබ්දාලම්බන චේවති ගක්ඛාලම්බන චේවති රසාලම්බන චේවති ස්ප්‍රභවභාලම්බන චේවති ධර්මාලම්බන චේවති යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට දොමනස් සහගත වූ ප්‍රතිසසම්ප්‍රසුකත වූ අකුසලචිත්තය උපදනේ චේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, චේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, චිත්තය වෙයි, චිත්තිය වෙයි, දුඛය වෙයි, විෂතනකාලතාව වෙයි, විශේෂීඤ්ඤ වෙයි, සමාධිඤ්ඤ වෙයි, මනිඤ්ඤ වෙයි, දොමනසීඤ්ඤ වෙයි, ජීවිතෙඤ්ඤ වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමය වෙයි, මිථ්‍යාසමාධිය වෙයි, වීර්යබලය වෙයි, අතිරිකබලය වෙයි, අනෝතතපබලය වෙයි, ද්වේෂය වෙයි, මෝහය වෙයි, ව්‍යාපාදය වෙයි, අතිරිකත වෙයි, අනෝතතපය වෙයි, ඉම්ඵය වෙයි, ප්‍රභ්‍රාහය වෙයි, අවිනේශ්‍රය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධර්ම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුසලයෝ යි.

415. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සපයීයෙක් සපයීභාරයෙක් මොනවට ස්පයී කරන අයුරෙක් මොනවට සපයී කල බවෙක් චේ ද, මේ එසමයෙහි සපයිය වේ.

416. කවරෙක් එසමයෙහි චේදනා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝචඤානධාතුහුගේ සංසපයීයෙන් උපන් චේතනසික වූ අමිතිරි බවෙක් චේතනසික වූ දුඛයෙක් චිත්ත සංසපයීයෙන් උපන් අමිතිරි වූ දුක් වූ වේදනිතයෙක්, චිත්ත සංසපයීයෙන් උපන් අමිතිරි වූ දුඛවේදනායෙක් චේ ද, මේ එසමයෙහි චේදනා වේ. ...

417. කවරෙක් එසමයෙහි දුඛ වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් චේතනසික වූ අමිතිරි බවෙක් චේතනසික වූ දුඛයෙක් චිත්තසංසපයීයෙන් උපන් අමිතිරි වූ දුක් වූ වේදනිතයෙක් චිත්තසංසපයී-යෙන් උපන් අමිතිරි වූ දුක් වූ වේදනායෙක් චේ ද, මේ එසමයෙහි දුඛය වේ. ...

418. කවරෙක් එසමයෙහි දොමනසීඤ්ඤ වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් චේතනසික වූ අමිතිරි බවෙක් චේතනසික වූ දුඛයෙක් චිත්තසංසපයීයෙන් උපන් අමිතිරි වූ දුක් වූ වේදනිතයෙක් චිත්තසංසපයී-යෙන් උපන් අමිතිරි වූ දුක් වූ වේදනායෙක් චේ ද, මේ එසමයෙහි දොම-නසීඤ්ඤ වේ ...

419. කවරෙක් එසමයෙහි දොෂ වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් දොෂයෙක් දුෂ්භාභාරයෙක් දුෂිත බවෙක් ව්‍යාපනි-යෙක් ව්‍යාපජ්ජනයෙක් ව්‍යාපනන බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් තද බවෙක් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙක් චිත්තයාගේ නො සතුටු බවෙක් චේ ද, මේ එසමයෙහි දොෂය වේ ...

420. කතමො තසමිං සමයෙ ව්‍යාපාදෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ දෙසසා උස්සතා උස්සිගතතා ව්‍යාපඤ්චි ව්‍යාපඤ්චිතා ව්‍යාපඤ්චිතතා විරොධො පටිවිරොධො වණ්ඨිකකං අසුරොපො අනතත- මතතා විතතස්ස, අයං තසමිං සමයෙ ව්‍යාපාදෙ හොති -පෙ-

යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තසමිං ඛො පත සමයෙ වතතාරො ඛන්ධා හොති, ආයතනාති හොති, දො ධාතුයො හොති, නයො ආහාරා හොති, පඤ්චිඤ්ඤාති හොති, වතුරඛන්ධිකං ක්කිතං හොති, තිවඛන්ධිකො මග්ගො හොති, වතතාරි ඛලාති හොති, දො හෙතු හොති, එකො එස්සො හොති -පෙ- එකා ධම්මායතනා හොති, එකා ධම්මොභිකු හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

421. කතමො තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛන්ධො හොති?

එස්සො වෙතතා විතකෙතා විවාරො විතතස්සකහතතා විරිඨිඤ්ඤං සමාඛිඤ්ඤං ජිවිඤ්ඤං මිච්ඡාසබ්බසප්පා මිච්ඡාචායාමො මිච්ඡාසමාඛි විරිය- බලං සමාඛිබලං අභිරිකබලං අනොතතප්පබලං දෙසො මොහො ව්‍යා- පාදෙ අභිරිකං අනොතතප්පං සමිථො පග්ගාහො අවිකෙඛපො. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ධපෙඤ්චා වෙදනාකඛන්ධං ධපෙඤ්චා සඤ්ඤකඛන්ධං ධපෙඤ්චා විඤ්ඤණකඛන්ධං, අයං තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

422. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති දෙමනස්සසහගතං පටිඝසමපසුතතං සසඛ්ඛාරෙන රුපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තසමිං සමයෙ එස්සො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

423. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසහගතං විචිකිච්ඡාසමපසුතතා රුපාරම්මණං වා සද්දාරම්මණං වා ගකාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ජොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනා- රබ්බ, තසමිං සමයෙ එස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතතා හොති, විතතං හොති, විතකෙතා හොති, විවාරො හොති, උපෙක්ඛා හොති, විතතස්සකහතතා හොති, විරිඨිඤ්ඤං හොති, මනිඤ්ඤං හොති, උපෙක්ඛිඤ්ඤං හොති, ජිවිඤ්ඤං හොති, මිච්ඡාසබ්බසප්පා හොති, මිච්ඡාචායාමො හොති, විරියබලං හොති, අභිරිකබලං හොති, අනොතතප්ප- බලං හොති, විචිකිච්ඡා හොති, මොහො හොති, අභිරිකං හොති, අනොතතප්පං හොති, පග්ගාහො හොති. අවිකෙඛපො හොති, යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්ච සමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

420. කවරෙක් එකමයෙහි ව්‍යාපාද වෙයි යත්:

එකමයෙහි යම් දේශයක් දුෂ්‍යාකාරයක් දැකින බවක් ව්‍යාපනයේ -
යෙක් ව්‍යාපර්ණයක් ව්‍යාපන බවක් විරෝධයක් ප්‍රතිවිරෝධයක්
තද බවක් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවක් විනාශයේ නො සතුටු
බවක් වේ ද, මේ එකමයෙහි ව්‍යාපාද වේ. ...

තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍රමයක් පනන වූ යම් අරුපිටම
කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අකුශලයේ යි.

තවද එකමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයේ දෙදෙ-
නෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයේ තිදෙනෙක් වෙති,
ඉන්ද්‍රියයේ පස්දෙනෙක් වෙති, වතුරබිහිකධාතය වෙයි, නිවැරදිකමායීය
වෙයි, සතර බලයේ වෙති, හෙතෙමු. දෙදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ සපයී-
යෙක් වෙයි, එක් මෑ ධර්මයතනය වෙයි ... එක් මෑ ධර්මානුච වේ. තවද
එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍රමයක් පනන වූ යම් අරුපිටම කෙතෙක්
ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අකුශලයේ යි ...

421. කවරෙක් එකමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

සපයී ය වෙනතා ය විතනී ය විවාර ය විනේතකාග්‍රහා ය විශේෂී-
න්ද්‍රිය ය සමාධින්ද්‍රිය ය ජිවිතේන්ද්‍රිය ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාව්‍යායාමී ය
මිථ්‍යාසමාධි ය විශ්වබල ය සමාධිබල ය අභිරිකබල ය අනෝතනපබල
ය දොෂ ය මොහ ය ව්‍යාපාද ය අභිරික ය අනෝතනප ය ශමඵ ය
ප්‍රග්‍රහ ය අවික්‍ෂේප යි. තවද එකමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥ-
සකකිය තබා විඤ්ඤකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතික්‍රමයක් පනන වූ
යම් අරුපිටම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ එකමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ
ධර්මයේ අකුශලයේ යි.

422. කවර ධර්මයේ අකුශලය යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමභන වේවයි ... ධර්මාලමභන වේවයි යමක් යමක්
නෝ අරමුණු කොට දෙමිතක් සහගත වූ ප්‍රතිස සම්ප්‍රසුකත වූ අකුශල
විතනය සංසකාර සහිත වූ උපදනේ වේ ද, එකමයෙහි සපයීය වෙයි ...
අවික්‍ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ අකුශලයේ යි.

423. කවර ධර්මයේ අකුශලය යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමභන වේවයි, ශබ්දලමභන වේවයි, ගන්ධාලමභන
වේවයි, රසාලමභන වේවයි, ඡ්‍යව්‍යව්‍යාලමභන වේවයි, ධර්මාලමභන වේවයි,
යමක් යමක් නෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂාසහගත වූ විවිධවිච්ඡා සම්ප්‍රසුකත
වූ අකුශලවිතනය උපදනේ වේ ද, එකමයෙහි සපයීය වෙයි, වෙදනාව
වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතනීය වෙයි, විවාරය
වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේතකාග්‍රහාව වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රිය වෙයි,
මනිනීන්ද්‍රිය වෙයි, උපෙක්‍ෂන්ද්‍රිය වෙයි, ජිවිතේන්ද්‍රිය වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය
වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමීය වෙයි, විශ්වබලය වෙයි, අභිරිකබලය වෙයි,
අනෝතනපබලය වෙයි, විවිධවිච්ඡාව වෙයි, මොහය වෙයි, අභිරිකය වෙයි,
අනෝතනපය වෙයි. ප්‍රග්‍රහය වෙයි. තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද
ප්‍රතික්‍රමයක් පනන වූ යම් අරුපිටම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ
අකුශලයේ යි.

424. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසෙසා හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵසෙසා චූසනා සමචූසනා සමචූසිතනනා, අයං තසමිං සමයෙ ඵසෙසා හොති. -පෙ-

425. කතමා තසමිං සමයෙ විතතසෙසකඝනතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතසෙසකඝනතා සීති -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතතසෙසකඝනතා හොති. -පෙ-

426 කතමං තසමා සමයෙ විචිකිච්ඡා හොති?

යා තසමිං සමයෙ කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛාසිතනනා පිමති විචිකිච්ඡා දොලුකකං දොධාපපඵා සංසයො අනෙකංසගාහො ¹ අංසපනා පරිසපනා අපරිසයාගාහනා ඵමභීතනනං විතතසෙස මනො විභෙදධො, අයං තසමිං සමයෙ විචිකිච්ඡා හොති -පෙ-

යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අඤ්ඤ පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

තසමිං ඛො පත සමයෙ චතතාරො ඛඤ්ඤා හොනති, ආයතනානි හොනති, දො ඛාතුසො හොනති, තයො ආහාරා හොනති, චතතාරී ඉඤ්ඤානි හොනති, චතුරඛිනිකා ක්ඛානං හොති, දුචඛිනිකො මහො හොති, තිණ්ඤි බලානි හොනති, ඵසො හෙතු හොති, ඵසො ඵසෙසා හොති -පෙ- ඵකා ධම්මායතනං හොති, ඵකා ධම්මඛාතු හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අඤ්ඤ පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

427. කතමො තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛඤ්ඤො හොති?

ඵසෙසා චෙතනා විතකෙකා විචාරො විතතසෙසකඝනතා විරිසිඤ්ඤා ජිවිතීඤ්ඤා මිච්ඡාසඞ්ඛනපපා මිච්ඡාචායාමො විරියබලං අභිරිකබලං අනොතතපබලං විචිකිච්ඡා මොහො අභිරිකං අනොතතපපං පඤ්ඤාහො. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අඤ්ඤ පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා ඵපෙඤ්ඤා චෙදනාකඛකිං ඵපෙඤ්ඤා සඤ්ඤකඛකිං ඵපෙඤ්ඤා පිඤ්ඤාණකඛකිං, අයං තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛඤ්ඤො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

428. කතමෙ ධම්මා අකුසලා?

යසමිං සමයෙ අකුසලං විතතං උපපනනං හොති උපෙකඛාසඝනනං උද්ධච්චසමුප්පනනං රුපාරමමණං වා සඤ්ඤරමමණං වා ගඤ්ඤාරමමණං වා රසාරමමණං වා ජොවහිඛ්ඛාරමමණං වා ධම්මාරමමණං වා යං යං වා පතාරඛක, තසමිං සමයෙ ඵසෙසා හොති, චෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතං හොති, විතකෙකා හොති, විචාරො හොති, උපෙකඛා හොති, විතතසෙසකඝනතා හොති, විරිසිඤ්ඤා හොති, සමාධිඤ්ඤා හොති, මතිඤ්ඤා හොති, උපෙකඛිඤ්ඤා හොති, ජිවිතීඤ්ඤා හොති, මිච්ඡාසඞ්ඛනපපා හොති, මිච්ඡාචායාමො හොති, මිච්ඡාසමාධි හොති, විරියබලං හොති, සමාධි බලං හොති, අභිරිකබලං හොති, අනොතතපබලං හොති, උද්ධච්චං හොති, මොහො හොති, අභිරිකං හොති, අනොතතපපං හොති, සමපො හොති. පඤ්ඤාහො හොති, අවිකෙඛපො හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අඤ්ඤ පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

1. අනෙකංසගාහනා - මඡඤ.

424. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සපයියෙක් සපයීකාරයෙක් මොනවට සපයී කරන අයුරෙක් මොනවට සපයී කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ ...

425. කවරෙක් එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වෙයි යන්:

එසමයෙහි විනේශයෙන් යම් සීටීමෙක් ... මේ එසමයෙහි විනේශ-කාග්‍රතා වේ ...

426. කවරෙක් එසමයෙහි විවිකිච්ඡා වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙක් සැක කල බවෙක් විවිකියෙක් විවිකිත්තායෙක් දොලනකායෙක් ද්විධාපථයෙක් සංශයෙක් අනේකානුකාග්‍රතයෙක් පසුබැස්මෙක් කාන්තකිත් පසුබැස්මෙක් නො බැසැ ගැන්මෙක් තදබවෙක් සිත පිලිබද මනෝවිලෝබයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විවිකිච්ඡා වේ ...

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යගමුත්‍යන්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තීදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, චතුරඛනිකධ්‍යානය වෙයි, ද්‍රවඛනික මාගීය වෙයි, බලයෝ තීදෙනෙක් වෙති, එක් මැ හේතුයෙක් වෙයි, එක් ම සපයියෙක් වෙයි ... එක් මැ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මැ ධර්මධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යගමුත්‍යන්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි ...

427. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරස්කන්ධ වෙයි යන්:

සපයී ය වේතනා ය විතකී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රතා ය විශේෂීන්ද්‍රිය ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාව්‍යායාම ය විශ්චිල ය අභිජිකබල ය අනෝතතප්‍යබල ය විවිකිත්තා ය මෝහ ය අභිජික ය අනෝතතප්‍ය ය ප්‍රග්‍රාහ යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකන්ධය තඛා සංඥාසකන්ධය තඛා ජඤාසකන්ධය තඛා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යගමුත්‍යන්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංස්කාරස්කන්ධ වේ ... මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

428. කවර ධර්මයෝ අකුශල්‍ය යන්:

යම් කලෙකැ රූපාලබ්‍ධන වේවයි ශබ්දලබ්‍ධන වේවයි භක්‍ෂිලබ්‍ධන වේවයි රසාලබ්‍ධන වේවයි ස්ප්‍රභව්‍යාලබ්‍ධන වේවයි ධර්මාලබ්‍ධන වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපේක්‍ෂාසතගත වූ ඖද්ධිත්‍යසම්ප්‍ර යුක්ත වූ අකුශලවිතනය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපේක්‍ෂාව වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂීන්ද්‍රිය වෙයි, සම්මානීන්ද්‍රිය වෙයි, මනීන්ද්‍රිය වෙයි, උපේක්‍ෂේන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි, මිථ්‍යාසංකල්පය වෙයි, මිථ්‍යාව්‍යායාමය වෙයි, මිථ්‍යාසමාධිත වෙයි, විශ්චිලය වෙයි, සමාධිබලය වෙයි, අභිජිකබලය වෙයි, අනෝතතප්‍යබලය වෙයි, ඖද්ධිත්‍යය වෙයි, මෝහය වෙයි, අභිජිකය වෙයි, අනෝතතප්‍යය වෙයි, ශමිථ්‍ය වෙයි, ප්‍රග්‍රාහය වෙයි, අවිකේෂ්ටය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යගමුත්‍යන්ත වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

429. කතමො තසමිං සමගෙ ඵසො හොති?

ගො තසමිං සමගෙ ඵසො ජුගතා සමජුඝතා සමජුඝිතතනං, අයං තසමිං සමගෙ ඵසො හොති. -පෙ-

430. කතමං තසමිං සමගෙ උඤ්චං හොති?

යං තසමිං සමගෙ විතතස්ස උඤ්චං අචුපසමො¹ වෙතසො විතෙඛපො භනතතනං විතතස්ස, ඉදං තසමිං සමගෙ උඤ්චං හොති -පෙ-

ගෙ වා පත තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අජචි පටිච්චසමුප්පනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා

තසමිං ඛො පත සමගෙ වතතාරෙ ඛනා හොනති, ඥායතනානි හොනති, ඉඤ්ච ඛාදායො හොනති, තයො ආහාරං හොනති, පඤ්චිත්ථිතානි හොනති, වතුරඛනිකං ක්වානං හොනති, තිවඛනිකො මග්ගො හොනති, වතතාරි ඛලානි හොනති, ඵසො හෙතු හොනති, ඵසො ඵසො හොනති, -පෙ- ඵසං ධම්මායතනං හොනති, ඵසා ධම්මඛාදා හොනති. ගෙ වා පත තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අජචි පටිච්චසමුප්පනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අකුසලා. -පෙ-

431. කතමො තසමිං සමගෙ සඛ්ඛාරකඛනො හොති?

ඵසො වෙතනා විතකෙකා විචාරෙ විතතස්සකභගතා පිරිසිත්ථිං සමාඛිත්ථිං ජීවිතිත්ථිං ඤ්චිතාසකපො මිච්චිතාසමො ඤ්චිතාසමාඛි පිරිසමලං සමාඛිමලං අඤ්චිකලං අනොතනපමලං උඤ්චං මොහො අඤ්චිකං අනොතනපං සමපො පභාහො අවිතෙඛපො. ගෙ වා පත තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අජචි පටිච්චසමුප්පනා අරුපිනො ධම්මා ධම්මො වෙදනාකඛනං ධම්මො සඤ්ඤාකඛනං ධම්මො විඤ්ඤාණකඛනං, අයං තසමිං සමගෙ සඛ්ඛාරකඛනො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අකුසලා.

දවාදස අකුසල වීතනානි.

[අව්‍යාභග විපාකවීතනානි]

432. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

සසමිං සමගෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතනා උපවිතතනා විපකං වකචුච්ඤ්ඤාණං උපනතං හොති උපෙකඛාසභගතං රුපාරමණං, තසමිං සමගෙ ඵසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතනං හොති, උපෙකඛා හොති, විතතස්සකභගතා හොති, මතිත්ථිං හොති, උපෙකඛිත්ථිං හොති, ජීවිතිත්ථිං හොති. ගෙ වා පත තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අජචි පටිච්චසමුප්පනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

433. කතමො තසමිං සමගෙ ඵසො හොති?

ගො තසමිං සමගෙ ඵසො ජුගතා සමජුඝතා සමජුඝිතතනං, අයං තසමිං සමගෙ ඵසො හොති.

1. අචුපසමො - මරණ.

429. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සපයියෙක් සපයීකාරයෙක් මොනවට සපයී කරන අයුරෙක් මොනවට සපයී කළ බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ...

430. කවරෙක් එසමයෙහි ඖද්ධතය වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනයයාගේ ඖද්ධතයෙක් විනයයාගේ අව්‍යුපයමයෙක් විකේතයෙක් විනයයාගේ හ්‍රාන්ත බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ඖද්ධතය වේ ...

තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අකුශලයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සහකරයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ පස්දෙනෙක් වෙති, චතුරධර්මකාර්යාණය වෙයි, තිවර්ධර්ම මාගීය වෙයි, බලයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ හේතුයෙක් වෙයි, එක් මෑ සපයියෙක් වෙයි ... එක් මෑ ධර්මායතනය වෙයි, එක් මෑ ධර්මාකූල වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙනෙක් ඇද්ද මේ ධර්මයේ අකුශලයෝ යි ...

431. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරසකන්ධ වෙයි යත්:

සපයී ය වේතනා ය විතනී ය විචාර ය විනේතනානුතා ය විශේෂිත්‍වය ය සමාධිත්‍වය ය ජ්විතෙත්‍වය ය මිථ්‍යාසංකල්ප ය මිථ්‍යාචාර්යාමි ය මිථ්‍යාසමාධි ය විශේෂවල ය සමාධිවල ය අතිරිකවල ය අනොත්තප්පවල ය ඖද්ධතය ය මොහ ය අතිරික ය අනොත්තප්ප ය ශමිඵ ය ප්‍රමාන ය අවිකේසප යි තවද එසමයෙහි වෙදනාසකන්ධය තබා සංඥ සකන්ධය තබා විඤ්ඤාසකන්ධය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංඝකාරසකන්ධ වේ ... මේ ධර්මයේ අකුශලයෝ යි.

දෙලොස් අකුශල මිත්තූහි.

[අව්‍යාකාන විපාක විඤ්ඤා]

432. කවර ධර්මයේ අව්‍යාකානග යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර කුශලකමීය කළ හෙයින්, රැස් කළ හෙයින් රූපාලම්බන වූ උපේක්‍ෂා සහගත විපාක වූ මහජුර්විඤ්ඤා උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, උපේක්‍ෂාව වෙයි, විනේතනානුතාව වෙයි, මනිත්‍වය වෙයි, උපෙක්‍ෂේත්‍වය වෙයි, ජ්විතෙත්‍වය වෙයි. එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අව්‍යාකානයෝ යි.

433. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සපයියෙක් සපයීකාරයෙක් මොනවට සපයී කරන අයුරෙක් මොනවට සපයී කළ බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ.

434 කතමා තසම් සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසම් සමයෙ තප්පාවකඛුට්ඨිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදං වේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං, වෙතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, අයං තසම් සමයෙ වෙදනා හොති.

435. කතමා තසම් සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසම් සමයෙ තප්පාවකඛුට්ඨිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදං සඤ්ඤා සඤ්ජාතනා සඤ්ජාතිතතතං, අයං තසම් සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

436 කතමා තසම් සමයෙ වේතනා හොති?

යා තසම් සමයෙ තප්පාවකඛුට්ඨිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පාදං වේතනා සංකොචනා වේතසිතතතං, අයං තසම් සමයෙ වේතනා හොති.

437. කතමං තසම් සමයෙ විතතං හොති?

යං තසම් සමයෙ විතතං මනෝ මාතසං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනායතනං මනීන්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛණේ තප්පාවකඛුට්ඨිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසම් සමයෙ විතතං හොති.

438. කතමා තසම් සමයෙ උපෙකඛා හොති?

යං තසම් සමයෙ වේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං, වෙතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, අයං තසම් සමයෙ උපෙකඛා හොති.

439 කතමා තසම් සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති?

යා තසම් සමයෙ විතතසෙස සීනි -පෙ- අයං තසම් සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති.

440. කතමා තසම් සමයෙ මනීන්ද්‍රියං හොති?

යං තසම් සමයෙ විතතං මනෝ මාතසං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනායතනං මනීන්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛණේ තප්පාවකඛුට්ඨිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසම් සමයෙ මනීන්ද්‍රියං හොති.

441. කතමං තසම් සමයෙ උපෙකඛීන්ද්‍රියං හොති?

යං තසම් සමයෙ වේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං, වෙතොසම්ප්පාදං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, ඉදං තසම් සමයෙ උපෙකඛීන්ද්‍රියං හොති.

434. කවරක් එකමයෙහි වෙදනා වෙයි යන්:

එකමයෙහි තදනුරූප වූ වක්ෂුර්විඥනධාතු සංඝට්ඨයෙන් උපන් වෛතසික වූ නො මෑ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විතතනංඝට්ඨයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විතත සංඝට්ඨයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි වෙදනා වේ.

435. කවරක් එකමයෙහි සංඥ වෙයි යන්:

එකමයෙහි තදනුරූප වූ වක්ෂුර්විඥනධාතු සංඝට්ඨයෙන් උපන් යම් හැඳිනීමක් හඳුනන අග්‍රරෙක් හැඳිනගත් බවක් වේ ද, මේ එකමයෙහි සංඥ වේ.

436. කවරක් එකමයෙහි වේතනා වෙයි යන්:

එකමයෙහි තදනුරූප වූ වක්ෂුර්විඥනධාතු සංඝට්ඨයෙන් උපන් යම් වේතනායෙක් සංඥවිතනායෙක් සිතන ලද බවක් වේ ද, මේ එකමයෙහි වේතනා වේ.

437. කවරෙක් එකමයෙහි විතත වෙයි යන්:

එකමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක්, මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥනයෙක් විඥනසකකියෙක් තදනුරූප වූ වක්ෂුර්විඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි විතත වේ.

438. කවරක් එකමයෙහි උපේක්ෂා වෙයි යන්:

එකමයෙහි වෛතසික වූ නො මෑ සාත වූ අසාත නො වූ විතත-සංඝට්ඨයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විතත-සංඝට්ඨයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි උපේක්ෂා වේ.

439. කවරක් එකමයෙහි විකේතනාත්මකාදර්ශන වෙයි යන්:

එකමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමක්... මේ එකමයෙහි විකේතනාත්මකාදර්ශන වේ.

440. කවරෙක් එකමයෙහි මනිඤ්ඤ වෙයි යන්:

එකමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් සිතෙක් හවාඛ්‍ය සිතෙක්, මනසෙක් මනායතනයෙක් මනිඤ්ඤයෙක් විඥනයෙක් විඥන-සකකියෙක් තදනුරූප වූ වක්ෂුර්විඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි මනිඤ්ඤ වේ.

441. කවරෙක් එකමයෙහි උපේක්ෂාදර්ශන වෙයි යන්:

එකමයෙහි වෛතසික වූ නො මෑ සාත වූ අසාත නො වූ විතත-සංඝට්ඨයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විතත-සංඝට්ඨයෙන් උපන් අදුඛ වූ අසුඛ වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි උපේක්ෂාදර්ශන වේ.

442. කතමි නමගේ සමගේ ජීවිතයේදී හොඳින්?

ගමනේදී අරුපිනට බලවත්වන අයුතු සිතීමට හේතු වන්නේ ඉරිතොට වනාන්තර පාරකට ජීවිතයේදී, ඉදිරි කතමි සමගේ ජීවිතයේදී හොඳින්.

ගෙවූ පසු කතමි සමගේ අනෙකුත් අයට පවතින සම්බන්ධතාවය අරුපිනට බලවත්, ඉතම බලවත් අවශ්‍යතාවය.

කතමි බොහෝ පසු කතමි විනාශකාරී බලවත්වන හොඳින්, ද්‍රව්‍යවත්වන හොඳින්, පොදු වාසලය හොඳින්, නගරයේදී හොඳින්, නිවැසි ඉදිරිතොට හොඳින්, එකොටසේ හොඳින් -පෙ- එකොටසේ වකුච්ඡිකාරීවන හොඳින්, එකොටසේ බලවත්වන හොඳින්, එකොටසේ බලවත්වන හොඳින්. ගෙවූ පසු කතමි සමගේ අනෙකුත් අයට පවතින සම්බන්ධතාවය අරුපිනට බලවත්, ඉතම බලවත් අවශ්‍යතාවය. -පෙ-

443 කතමි නමගේ සමගේ සම්බන්ධතාවයේදී හොඳින්?

එකොටසේ වෙනස් විනාශකාරීවන ජීවිතයේදී. ගෙවූ පසු කතමි සමගේ අනෙකුත් අයට පවතින සම්බන්ධතාවය අරුපිනට බලවත්, ඉතම බලවත් වෙනස් වෙනස්වන, ඉතම බලවත් වෙනස්වන, ඉතම බලවත් වෙනස්වන, අයට කතමි සමගේ සම්බන්ධතාවයේදී හොඳින් -පෙ- ඉතම බලවත් අවශ්‍යතාවය.

444. කතමි බලවත් අවශ්‍යතාවය?

ගමනේදී සමගේ කාර්යවලක්කම් කුසලතාවය සමගේ කතමි උපවිනාශකාරීවන විට හොඳින් වෙනස්වන උපවිනාශකාරී හොඳින් උපවිනාශකාරී සමගේ සමගේදී -පෙ- විට හොඳින් වෙනස්වන උපවිනාශකාරී හොඳින් උපවිනාශකාරී සමගේ සමගේදී රහස්‍යවන -පෙ- විට හොඳින් කාර්යවලක්කම් උපවිනාශකාරී හොඳින් සුබසමගේ වෙනස්වන, කතමි සමගේ එකොටසේ හොඳින්, වෙනස්වන හොඳින්, සමගේ හොඳින්, වෙනස්වන හොඳින්, විනාශකාරීවන හොඳින්, සුබ හොඳින්, විනාශකාරීවන හොඳින්, මනිවිලිය හොඳින්, සුබ හොඳින්, ජීවිතයේදී හොඳින්. ගෙවූ පසු කතමි සමගේ අනෙකුත් අයට පවතින සම්බන්ධතාවය අරුපිනට බලවත්, ඉතම බලවත් අවශ්‍යතාවය.

445. කතමි නමගේ සමගේ එකොටසේ හොඳින්?

ගමනේදී සමගේ එකොටසේ දුගතිය සමගේ සමගේ සමගේ සමගේ, අයට කතමි සමගේ එකොටසේ හොඳින්.

446. කතමි නමගේ සමගේ වෙනස්වන හොඳින්?

ගමනේදී සමගේ කාර්යවලක්කම් කුසලතාවය සමගේ කතමි සමගේ සමගේ සුබ කාර්යවලක්කම් සමගේ සමගේ වෙනස්වන කාර්යවලක්කම් සමගේ සමගේ වෙනස්වන, අයට කතමි සමගේ වෙනස්වන හොඳින්.

442. කවරෙක් එසමයෙහි ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි යන්:

එ අරුපිඛමියන් හේ යම් ආසුසයෙක් සිටීමෙන් යැපීමෙන් යාපනයෙක් ඉදියම් පැවැත්මෙන් වනීතයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතේන්ද්‍රියයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ.

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ඛමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සපඨියෙක් වෙයි ... එක් මැ වස්සුර-විඤ්ඤාධාතුයෙක් වෙයි, එක් මැ ඛමියතනය වෙයි, එක් මැ ඛමියාකූච වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍ය සමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ඛමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

443. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යන්:

සපඨිය වේතනා ය විනේශකාග්‍රතා ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තඛා සංඥසකකිය තඛා විඤ්ඤාසකකිය තඛා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමී කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ඛමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

444. කවර ඛමියෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර කුශලකමීය කල හෙයින් රැස් කල හෙයින් ශබ්දලබ්භ වූ උපේක්ෂාසහගත විපාක වූ ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද ... ගකාලබ්භ වූ උපේක්ෂාසහගත විපාක වූ ස්‍රාණවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද ... රතාලබ්භ වූ උපේක්ෂාසහගත විපාක වූ ජනවාවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද ... ස්ප්‍රභව්‍යාලබ්භ වූ සුඛසහගත විපාක වූ කායවිඤ්ඤාය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපඨිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේතනාව වෙයි, චිත්තය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, මනීන්ද්‍රිය වෙයි, සුඛේන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍ය-සමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ඛමීකෙනෙක් ඇද්ද, මේ ඛමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

445. කවරෙක් එසමයෙහි සපඨී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සපඨියෙක් සපඨීකාරයෙක් මොනවට සපඨී කරන ආකාරයෙක් මොනවට සපඨී කල බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපඨී වේ.

446. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ කායවිඤ්ඤාධාතු සංසපඨියෙක් උපන් යම් කාසික වූ මිහිරි බවෙක් කාසික වූ සුඛයෙක් කායසංසපඨියෙක් උපන් සාහ වූ සුඛ වූ වේදනියයෙක් කායසංසපඨියෙක් උපන් සාහ වූ සුඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

447. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාකායවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පය්ජා සඤ්ඤා සඤ්ජානනා සඤ්ජානිතතතං, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

448. කතමා තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාකායවිඤ්ඤාණධාතුසම්ප්පය්ජා වෙතනා සඤ්ඤානනා වෙතසිතතතං, අයං තසමිං සමයෙ වෙතනා හොති.

449. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායනතං මනීන්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තප්පාකායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

450. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කායසම්ප්පය්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං, කායසම්ප්පය්ජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

451. කතමා තසමිං සමයෙ විතතසෙසකගගතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතසෙස සීති -ලප- අයං තසමිං සමයෙ විතත-සෙසකගගතා හොති.

452. කතමං තසමිං සමයෙ මනීන්ද්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායනතං මනීන්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛ්ඤො තප්පාකායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනීන්ද්‍රියං හොති.

453. කතමං තසමිං සමයෙ සුඛින්ද්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කායසම්ප්පය්ජං සාතං සුඛං වෙදසිතං, කායසම්ප්පය්ජා සාතා සුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛින්ද්‍රියං හොති.

454. කතමං තසමිං සමයෙ ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරුපිතං ධර්මානං ආයු සීති ශපතා යාපනා ඉරියනා වතතනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීන්ද්‍රියං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා- පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අති පටිච්චසමුත්පන්නා අරුපිනො ධර්මා, ඉමෙ ධර්මා අව්‍යාකතා.

447. කවරක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ කායවිඥනධාතු සංස්පෘතියෙන් උපන් යම් සංඥයෙක් සන්ධිතනාකාරයෙන් සන්ධිතන (හැඳිනගන්) බවින් මේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥ වේ.

448. කවරක් එසමයෙහි විතතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූපවූ කායවිඥනධාතු සංස්පෘතියෙන් උපන් යම් වේතනයෙක් සංඥවේතනයෙක් සිතන ලද බවින් මේ ද, මේ එසමයෙහි වේතනා වේ.

449. කවරක් එසමයෙහි විතත වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛග සිතෙක්, මනසෙක් මනායතනසෙක් මනීන්ද්‍රියසෙක් විඥනයෙක් විඥන සකකියෙක් තදනුරූප වූ කායවිඥනධාතුසංස්පෘතියෙන් මේ ද, මේ එසමයෙහි විතත වේ.

450. කවරක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් කාසික වූ සාතයෙක් කාසික වූ සුඛයෙක් සායං-සංස්පෘතියෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදසීතයෙක්, සායංසංස්පෘතියෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනායෙක් මේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

451. කවරක් එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් ස්වභාවයක්... මේ එසමයෙහි විනේශ-කාග්‍රතා වේ.

452. කවරක් එසමයෙහි මනීන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඛග සිතෙක්, මනසෙක් මනායතනසෙක් මනීන්ද්‍රියසෙක් විඥනයෙක් විඥනසකකි-යෙක් තදනුරූප කායවිඥනධාතුසංස්පෘතියෙන් මේ ද, මේ එසමයෙහි මනීන්ද්‍රිය වේ.

453. කවරක් එසමයෙහි සුඛේන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් කාසික වූ සාතයෙක් කාසික වූ සුඛයෙක් සායං-සංස්පෘතියෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදසීතයෙක්, සායංසංස්පෘතියෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනායෙක් මේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛේන්ද්‍රිය වේ.

454. කවරක් එසමයෙහි ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි යත්:

ඒ අරූපිඛමියන්ගේ යම් අභ්‍යුහයෙක් සිටීමෙන් ගැටීමෙන් යාපනයෙන් ඉරියම් පැවැත්මෙන් වැටුණකින් පාලනයෙන් ජීවිතයෙන් ජීවිතේන්ද්‍රියයෙන් මේ ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ.

කවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීතාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ඛමියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තසම්. ඛො උත සමගෙ චතතාඤ ඛන්ධා හොනති, ආයතනානි හොනති, දො ඛාතුසො හොනති, තයො ආභාරං හොනති, තිණ්ණිඤ්ඤානි ගොනති, එසො එසොසා හොති -පෙ- එතා කායවිඤ්ඤාණධාතු හොති, එකං බිම්මායතනා හොති, එකා බිම්මධාතු හොති. යෙ වා පත තසම්. සමගෙ අඤ්ඤපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා -පෙ-

455. කතමො තසම්. සමගෙ සබ්බාරක්ඛන්ධො හොති?

එසොසා වෙතනා විතතසොසකගගතා ජිවිතීඤ්ඤං. යෙ වා උත තසම්. සමගෙ අඤ්ඤපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බිම්මා ඵපෙතා වෙදනාකඛන්ධං ඵපෙතා සඤ්ඤාකඛන්ධං ඵපෙතා විඤ්ඤාණකඛන්ධං, අයං තසම්. සමගෙ සබ්බාරක්ඛන්ධො හොති. -පෙ- ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකාහි පඤ්චවිඤ්ඤාණාහි.

[කුසලවිපාකා මනෝධාතු]

456. කතමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමගෙ කාමාවච්චරසා කුසලසා කම්මසා කතතනා උපවිසතතා විපාකා මනෝධාතු උප්පන්නා හොති උපෙකඛා සකගතා රුපාරම්මණා වා සද්දාරම්මණා වා ගඤ්ඤාරම්මණා වා ජොට්ඨබ්බාරම්මණා වා යං වා පනාරබ්බ, තසම්. සමගෙ එසොසා හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතනා හොති, විතතං හොති, විතතකකා හොති, විචාරෙණ හොති, උපෙකඛා හොති, විතතසොසකගගතා හොති, උපෙකඛිඤ්ඤං හොති, ජිවිතීඤ්ඤං හොති. යෙ වා පත තසම්. සමගෙ අඤ්ඤපි අපි පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බිම්මා, ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

457. කතමො තසම්. සමගෙ එසොසා හොති?

යො තසම්. සමගෙ එසොසා චුඝනා සමච්ඡිකතා සමච්ඡිතිතතතං අයං තසම්. සමගෙ එසොසා හොති.

458. කතමා තසම්. සමගෙ වෙදනා හොති?

යං තසම්. සමගෙ තප්පාමනෝධාතුසමච්ඡසප්. වෙතසිකං තෙවසාහං නාසාහං වෙතො සමච්ඡසප්. අදුකඛම්හුඛං වෙදසිතං වෙතොසමච්ඡසප්. අදුකඛම්හුඛං වෙදනා, අයං තසම්. සමගෙ වෙදනා හොති.

459. කතමා තසම්. සමගෙ සඤ්ඤා හොති?

යා තසම්. සමගෙ තප්පාමනෝධාතුසමච්ඡසප්. සඤ්ඤා සඤ්ඤාතනා සඤ්ඤානිතතතං, අයං තසම්. සමගෙ සඤ්ඤා හොති.

460. කතමා තසම්. සමගෙ වෙතනා හොති?

යා තසම්. සමගෙ තප්පාමනෝධාතුසමච්ඡසප්. වෙතනා සඤ්ඤාතනා වෙතසිකතතං, අයං තසම්. සමගෙ වෙතනා හොති.

තවද එසමයෙහි සකාඛයෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ සපයීමක් වෙයි ... එක් මෑ කායවිඥානධාතුයෙක් වෙයි, එක් මෑ ඛණිකතනය වෙයි, එක් මෑ ඛණිකාධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ඛණියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

455. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකම් වෙයි යත්:

සපයී ය වේතනා ය විදේහනකාග්‍රතා ය ජීවිතේන්ද්‍රිය යි. එසමයෙහි වේදනාසකකමය තබා සංඥාසකකමය තබා විඥානසකකමය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකම් වේ ... මේ ඛණියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

කුශලවිපාක පඤ්චවිඥානසෝ යි.

[කුශලවිපාකවණෝධාතු]

456. කවර ඛණියෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර කුශලකමීය කල බැවින් රූත් කල බැවින් රූපාලම්බන ඇති වේවයි ශබ්දාලම්බන ඇති වේවයි ගක්ඛාලම්බන ඇති වේවයි රසාලම්බන ඇති වේවයි සප්තව්‍යාලම්බන ඇති වේවයි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපේක්ෂාසහගත වූ විපාකවණෝධාතුව උපදෙත් වේ ද, එසමයෙහි සපයීම වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේතනාව වෙයි, විතනය වෙයි, විතකීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්ෂාව වෙයි, විදේහනකාග්‍රතාව වෙයි, මනිජ්ජිය වෙයි, උපේක්ෂාන්ද්‍රිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ඛණියෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

457. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යත්: ...

එසමයෙහි යම් සපයීමක් සපයීමකාරයෙක් මොනොවට සපයී කරන අයුරෙක් මොනොවට සපයී කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයීම වේ.

458. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනොධාතුසංසපයීමෙන් උපන් වේතනික වූ නො මෑ මිනිරි වූ අමිනිරි නො වූ විතනසංසපයීමෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වේදනිකයෙක්, විතනසංසපයීමෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වේදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

459. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥ වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනොධාතුසංසපයීමෙන් උපන් යම් කැඳිනි-වෙක් හඳුනන අයුරෙක් කැඳිනගන් බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥ වේ.

460. කවරෙක් එසමයෙහි වේතනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනොධාතු සංසපයීමෙන් උපන් යම් වේතනායෙක් සඤ්චතනායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේතනා වේ.

461. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩිරං, මනෝ මනාසතතං මනීන්ද්‍රියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකතනො වජ්ජාමනෝධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

462. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සබ්බප්පො අප්පනා ව්‍යාප්පනා වේතකො අභිනිරුපනා, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති.

463. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ චාරෙ විචාරො අනුච්චාරො උපවිචාරො විතතස්ස අනුතකිතතො අනුපෙකතතො, අයං තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති.

464. කතමා තසමිං සමයෙ උපෙකතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ වේතසිකා නෙව සාතං නාසාතං වේතොසමථස්සජං අදුකම්මසුඛං වෙදසිතං, වේතොසමථස්සජා අදුකම්මසුඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ උපෙකතා හොති.

465. කතමා තසමිං සමයෙ විතතස්සකිකතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සීති -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතත-සෙසකිකතා හොති.

466. කතමං තසමිං සමයෙ මනීන්ද්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං -පෙ- වජ්ජාමනෝධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනීන්ද්‍රියං හොති.

467. කතමං තසමිං සමයෙ උපෙකම්මන්ද්‍රියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වේතසිකා නෙව සාතං නාසාතං වේතොසමථස්සජං අදුකම්මසුඛං වෙදසිතං, වේතොසමථස්සජා අදුකම්මසුඛා වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ උපෙකම්මන්ද්‍රියං හොති.

468. කතමං තසමිං සමයෙ ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති?

යං තෙසං අරුපිතං ඛමමානං ආසු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා වතනනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීන්ද්‍රියං, ඉදං තසමිං සමයෙ ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති.

යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අඤ්ඤි පච්චිචසමුප්පනනා අරුපිතො ඛමමා, ඉමෙ ඛමමා අව්‍යාකතා.

461. කවරෙක් එසමයෙහි විනය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනයයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් සිතෙක් හවාඩන සිතෙක්, මනසෙක් මනාසනනයෙක් මනිනියෙක් විද්‍යායෙක් විද්‍යා-සකකියෙක් තදනුරූප වූ මනෝධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විනය වේ.

462. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අපීණයෙක් බලවත් අපීණයෙක් සිත අරමුණව නැගීමෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

463. කවරෙක් එසමයෙහි විවාර වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වාරයෙක් විවාරයෙක් අනුපිවාරයෙක් උපවිවාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපන බවෙක් අනුප්‍රේෂණත්තයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විවාර වේ.

464. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්‍ෂා වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෙතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනය-සංසාදියෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වෙදසිතයෙක්, විනයසංසාදියෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්‍ෂා වේ.

465. කවරෙක් එසමයෙහි විනේතකාග්‍රතා වෙයි යත්:

එසමයෙහි විනයයාගේ යම් සිටීමක් ... මේ එසමයෙහි විනේත-කාග්‍රතා වේ.

466. කවරෙක් එසමයෙහි මනිනිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් විනයයෙක් මනසෙක් මානසයෙක් ... තදනුරූපමනෝ-ධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිනිය වේ.

467. කවරෙක් එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙක්‍ෂිය වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් වෙතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විනයසංසාදියෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වෙදසිතයෙක්, විනය-සංසාදියෙක් උපත් නො දුක් නො සුව වූ වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි උපෙක්‍ෂෙක්‍ෂිය වේ.

468. කවරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙක්‍ෂිය වෙයි යත්:

ඒ අරුපිටිමන්ගේ යම් ආශ්‍රයයෙක් සිටීමෙක් ගැපීමෙක් යාපනයෙක් ඉරියම් පැවැත්මෙක් වචිතයෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙක්‍ෂිය-යෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතෙක්‍ෂිය වේ.

තවද එසමයෙහි අතර වූ ද ප්‍රතිතාසමුපන්න වූ යම් අරුපිටි මකෙතෙක් ඇද්ද, මේ විමර්ශන අවසානයෙහි යි.

තසමිං ඛො පන සමයෙ චතතාරෙණ ඛනිං හොනති, ආයතනානි හොනති, දො ඛාදුඤා හොනති, තයො ආතාර හොනති, තිණි ඉඤ්චානි හොනති, එකො එසො හොති. -පෙ- එකා මනොධාතු හොති, එකං ඛමමායතනං හොති, එකා ඛමමධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අපී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ඛමමා, ඉමෙ ඛමමා අව්‍යාකතා.

469. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිං හොති?

එසො චෙතනා විකකො විචාරෙණ විතතෙසසකකතා ජීවිතීඤ්චං. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අපී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ඛමමා ඵපපචා වෙදනාකකිං ඵපපචා සඤ්ඤකකිං ඵපපචා විඤ්ඤාණකකිං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකකිං හොති -පෙ- ඉමෙ ඛමමා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකා මනොධාතු.

[කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනිසසහහතා]

470. කතමෙ ඛමමා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ කාමාවචරසා කුසලසා කමමසා කතතතා උපවිතතතා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති තොමතසසහහතා රූපාරමමණා වා සද්දරමමණා වා ගඤ්චාරමමණා වා රසාරමමණා වා පොඨඨබ්බාරමමණා වා ධම්මාරමමණා වා යං යං වා පතාරබ්බා, තසමිං සමයෙ එසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, චෙතනා හොති, විතතා හොති, විකකො හොති, විචාරෙණ හොති, පිඨි හොති, සුඛං හොති, විතතෙසසකකතා හොති, මනීඤ්චං හොති, සොමනිසසහහතා හොති, ජීවිතීඤ්චං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අපී පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො ඛමමා, ඉමෙ ඛමමා අව්‍යාකතා.

471. කතමො තසමිං සමයෙ එසො හොති?

තයං තසමිං සමයෙ එසො උසනා සමුත්තනා සමුඤ්චිතතනා, අයං තසමිං සමයෙ එසො හොති.

472. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසසප්ඨං චෙතසිකං සුඛං චෙතොසමඵසසප්ඨං සාතං සුඛං වෙදසිතං චෙතොසමඵසසප්ඨං සාතං සුඛං වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

473. කතමා තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාමනොවිඤ්ඤාණධාතුසමඵසසප්ඨං සඤ්ඤා සඤ්ඤානතා සඤ්ඤානිතතනා, අයං තසමිං සමයෙ සඤ්ඤා හොති.

තවද එසමයෙහි සකකිසෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ සපයියෙක් වෙයි ... එක් මෑ මනෝධාතුව වෙයි, එක් මෑ ධර්මයකින වෙයි, එක් මෑ ධර්මයකින වෙයි. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංග-සමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි

469. කවරෙක් එසමයෙහි සංස්කාරසකකි වෙයි යන්:

සපයී ය වෙනතා ය විතතී ය විචාර ය විනේයකාග්‍රතා ය ජිවිතේන්ද්‍රිය යි. තවද එසමයෙහි වේදනාසකකිය තවා සංඥාසකකිය තවා විඤ්ඤාසකකිය තවා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංගසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංස්කාරසකකි වෙ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

කුශලවිපාකමනෝධාතූ යි.

[සොමනස් සහගත කුශලවිපාක මනෝවිඤ්ඤාධාතූ]

470. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලකා කාමාවචර කුශලකමීය කල හෙයින් රූ කල හෙයින් රූපාලම්බන ඇති වේවයි, ආලම්බන ඇති වේවයි, ගතාලම්බන ඇති වේවයි, රසාලම්බන ඇති වේවයි, ඥානාලම්බන ඇති වේවයි, ධර්මාලම්බන ඇති වේවයි, තමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට කොමනස්සගතන වූ විපාකමනෝවිඤ්ඤාධාතූ උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයීය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙනතාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතතීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ප්‍රීතිය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේයකාග්‍රතාව වෙයි, මනීන්ද්‍රිය වෙයි, කොමනස්සන්ද්‍රිය වෙයි, ජිවිතේන්ද්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංගසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

471. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සපයීයෙක් සපයීකාරයෙක් මොනවට සපයී කරන අයුරෙක් මොනවට සපයී කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ.

472. කවරෙක් එසමයෙහි වේදනා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූසංස්පයීයෙන් උපන් යම් වේදනාසක වූ මනීන්ද්‍රිය වෙතින වූ සුඛයෙන් විතතසංස්පයීයෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනාසකයක් විතතසංස්පයීයෙන් උපන් සාත වූ සුඛ වූ වේදනාසකයක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වේදනා වේ.

473. කවරෙක් එසමයෙහි සංඥා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතූසංස්පයීයෙන් උපන් යම් සංඥාසකයක් සංඥානිකාකාරයෙන් සංඥානික බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සංඥා වේ.

474. කතමා තසමිං සමයෙ වෙතතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාමනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්මස්සජා වෙතතා සංඥොභතා වෙතතිතතනං, අයං තසමිං සමයෙ චේතනා හොති.

475 කතමං තසමිං සමයෙ විතතං භොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතා මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩිරං, මනෝ මනායතනං මනීඤ්චයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො තප්පාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

476. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙකා විතකෙකා සබ්බසප්පා අප්පතා ව්‍යප්පතා වෙතහො අභීතීරොපතා, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙකා හොති

477. කතමො තසමිං සමයෙ විචාරො හොති?

ඥො තසමිං සමයෙ චාරො විචාරො අනුච්චාරො විතතස්ස අනුසකිං-තතා අනුපෙකඛතතා, අයං තසමිං සමයෙ විචාරෙ හොති.

478 කතමා තසමිං සමයෙ පිති හොති?

යා තසමිං සමයෙ පිති පාමොජ්ජං ආමොදනා පමොදනා භාහො පභාහො විතති ඔදහං අතතමතතා විතතස්ස, අයං තසමිං සමයෙ පිති හොති.

479. කතමා තසමිං සමයෙ සුඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙතතිකා සුඛං වෙතොසම්මස්සජං සාතං සුඛං වෙදසිතං වෙතොසම්මස්සජා සාතා සුඛං වෙදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ සුඛං හොති.

480. කතමා තසමිං සමයෙ විතතස්සෙකඝ්ඤාතා හොති?

යා තසමිං සමයෙ විතතස්ස සීති -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතත-ස්සෙකඝ්ඤාතා භොති.

481. කතමා තසමිං සමයෙ මනීඤ්චයං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩිරං, මනෝ මනායතනං මනීඤ්චයං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො තප්පාමනෝවිඤ්ඤාණ-ධාතු, ඉදං තසමිං සමයෙ මනීඤ්චයං හොති.

474. කවරක් එසමයෙහි වෙනතා වෙයි යන්:

එසමයෙහි තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතුසංස්පෘතියෙන් උපන් යම් වෙනතායෙක් සංකෛච්ඡායෙක් සිත්ත ලද බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙනතා වේ.

475 කවරෙක් එසමයෙහි විතත වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් හෘදයෙක් භවාඛ්‍ය සිතෙක්, මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනිඤ්චයෙක් විඥනයෙක් විඥන-සකකියෙක් තදනුරූප වූ මනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතතය වේ.

476. කවරෙක් එසමයෙහි විතකී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අචිණ්‍යෙක් බලවත් අචිණ්‍යෙක් සිත අරමුණට නැගීමෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විතකී වේ.

477. කවරෙක් එසමයෙහි විචාර වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුවිචාරයෙක් උපවිචාරයෙක් (අරමුණෙහි) සිත ගලපත බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විචාර වේ.

478. කවරක් එසමයෙහි ප්‍රීති වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් ප්‍රීතියෙක් ප්‍රාමොද්‍යයෙක් ආමොදනාකාරයෙක් ප්‍රමොද-නාකාරයෙක් හතීයෙක් ප්‍රහතීයෙක් ප්‍රීතිධනයෙක් ඔදවැඞි බවෙක් විතතයාගේ සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ප්‍රීති වේ.

479. කවරෙක් එසමයෙහි සුඛ වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් චේතසික වූ ඡීතිරි බවෙක් චේතසික වූ සුඛයෙක් විතතසංස්පෘතියෙන් උපන් සාත සුඛ වෙදසිතයෙක් විතතසංස්පෘතියෙන් උපන් සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සුඛ වේ.

480. කවරක් එසමයෙහි විනේශකාග්‍රතා වෙයි යන්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙක් ... මේ එසමයෙහි විනේශ-කාග්‍රතා වේ.

481. කවරෙක් එසමයෙහි මනිඤ්ච වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් විතතයෙක් මනසෙක් මාතසයෙක් හෘදයෙක් භවාඛ්‍ය සිතෙක්, මනසෙක් මනාසතනයෙක් මනිඤ්චයෙක් විඥනයෙක් විඥන-සකකියෙක් තදනුරූපමනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි මනිඤ්ච වේ.

482. කතමිං තසමිං සමගෙ තොමනසසිඤ්චං හොති?

යං තසමිං සමගෙ වෙනසිකං සාතං වෙනසිකං සුඛං වෙනො-
සමඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදහිතං වෙනොසමඵස්සජං සාතං සුඛං වෙදනං,
ඉදං තසමිං සමගෙ තොමනසසිඤ්චං හොති.

483. කතමං තසමිං සමගෙ ජ්විතිඤ්චං හොති?

ගො තෙසං අරුපිනං ධම්මානං ආයු සීඨී යපතා යාපතා ඉරියතා
වතනනා පාලනා ජ්විතං ජ්විතිඤ්චං, ඉදං තසමිං සමගෙ ජ්විතිඤ්චං හොති.

ගෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අපී පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො
ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තසමිං බො පන සමගෙ වතතාගේ ඛනිං හොනති, ආයතනනාති
හොනති, දො ධාතුගො හොනති, තගො ආභාරා හොනති, තිණි ඉඤ්චියාති
හොනති, ඵසො ඵසො හොති -පෙ- ඵසා මනො විඤ්ඤණධාතු හොති,
ඵසං ධම්මායතනං හොති, ඵසා ධම්මධාතු හොති. ගෙ වා පන තසමිං
සමගෙ අඤ්ඤපි අපී පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා
අව්‍යාකතා.

484. කතමො තසමිං සමගෙ සඛ්ඛාරකඛණො හොති?

ඵසො වෙනතා විතකොතා විවාගේ පිති විතතොසෙසකහගතා ජ්විතිඤ්චං.
ගෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අපී පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො
ධම්මා ධපෙතා වෙදනාකඛනිං ධපෙතා සඤ්ඤකඛනිං ධපෙතා
විඤ්ඤණකඛනිං, අයං තසමිං සමගෙ සඛ්ඛාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ
ධම්මා අව්‍යාකතා.

කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤණධාතු ගොමනසස සහගතා.

[කුසලවිපාකා මනොවිඤ්ඤණධාතු උපෙකඛා සහගතා]

485. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමගෙ කාමාවච්චරසං කුසලසං කම්මසං කතනතා උපවිතතා
විපාකා මනොවිඤ්ඤණධාතු උප්පනනා හොති උපෙකඛාසහගතා
රුපාරම්මණා වා -පෙ- ධම්මාරම්මණා වා යං යං වා පතාරබ්බ, සසමිං
සමගෙ ඵසො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤ හොති, වෙතනා හොති,
විතතං හොති, විතකොතා හොති, විවාගේ හොති, උපෙකඛා හොති,
විතතොසෙසකහගතා හොති, මිතිඤ්චං හොති, උපෙකඛිඤ්චං හොති,
ජ්විතිඤ්චං හොති. ගෙ වා පන තසමිං සමගෙ අඤ්ඤපි අපී
පටිච්චසමුප්පනනා අරුපිනො, ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

486. කතමො තසමිං සමගෙ ඵසො හොති?

ගො තසමිං සමගෙ ඵසො පුගතා සමුජ්ජනා සමුජ්ජිතතං, අයං
තසමිං සමගෙ ඵසො හොති.

482. කචරෙක් එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤා වෙසි යත්:

එසමයෙහි වෛතසික වූ යම් මිහිරි බවෙන් වෛතසික වූ සුඛයෙක් විතතසංස්පෘෂීතොන් උපන් සාතසුඛවෙදසිතයෙක් විතතසංස්පෘෂීතොන් උපන් සාතසුඛවෙදනායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සොමනසිඤ්ඤා වේ.

483. කචරෙක් එසමයෙහි ජීවිතෙඤ්ඤා වෙසි යත්:

ඒ අරුපිඛමිතන්තෙ යම් ආයුසයෙක් සිටීමෙන් යැපීමෙන් යාපනයෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙන් වැටුමෙන් පාලනයෙන් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙඤ්ඤායෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි ජීවිතෙඤ්ඤා වේ.

තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමිතෙතෙක් ඇද්ද, මේ ඛමීයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකිංඤ්ඤා සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ඛානුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤායෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මෑ සප්ඨයෙක් වෙයි ... එක් මෑ මනෝවිඤ්ඤානධාතුව වෙයි, එක් මෑ ඛමීයතනය වෙයි, එක් මෑ ඛමීධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමිතෙතෙක් ඇද්ද, මේ ඛමීයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

484. කචරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙසි යත්:

සප්ඨිය වෙතනා ය විතතී ය විචාර ය ප්‍රිතිය විතෙතකාග්‍රතාය ජීවිතෙඤ්ඤා යි. තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිකය තඛා සංඤ්ඤාසකකිකය තඛා විඤ්ඤාසකකිකය තඛා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමිතෙතෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ඛමීයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

හෝමනසංගහගත කුශලවිපාක මනෝවිඤ්ඤානධාතුව යි.

[උඡේක්ඛා සහගත කුශලවිපාක මනෝවිඤ්ඤානධාතුව]

485. කචර ඛමීයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර කුශලකමීය කල බැවින් රූඝ කල බැවින් රූපාලබන ඇති වෙයි, ... ඛමීලබන ඇති වෙයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්ඛාසහගත වූ විපාකමනෝවිඤ්ඤානධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සප්ඨිය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඤ්ඤාව වෙයි, වෙතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, විතතීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්ඛාව වෙයි, විතෙතකාග්‍රතාව වෙයි, මනීඤ්ඤා වෙයි, උපෙක්ඛාඤ්ඤා වෙයි, ජීවිතෙඤ්ඤා වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමිතෙතෙක් ඇද්ද, මේ ඛමීයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

486. කචරෙක් එසමයෙහි සප්ඨි වෙසි යත්:

එසමයෙහි යම් සප්ඨියෙක් සප්ඨිකාරයෙක් මොනවට සප්ඨි කරන අයුරෙක් මොනවට සප්ඨි කල බවක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සප්ඨි වේ.

487. කතමා තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාමනෝපදායකොධානුසංචාරො වෙනසිකං තෙට්ඨානං නාසානං වෙතොසංචාරො අදුක්ඛමුක්ඛවෙදනං වෙතො සංචාරො අදුක්ඛමුක්ඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ වෙදනා හොති.

488. කතමා තසමිං සමයෙ සංඝො හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාමනෝපදායකොධානුසංචාරො සංඝො සංඝානතා සංඝානිතතං, අයං තසමිං සමයෙ සංඝො හොති.

489. කතමා තසමිං සමයෙ චේතනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තප්පාමනෝපදායකොධානුසංචාරො වෙනනා සංඝොතනා වෙනසිකතං, අයං තසමිං සමයෙ චේතනා හොති.

490. කතමං තසමිං සමයෙ විතතං හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං මනෝ මාතං හදයං පණ්ඩරං, මනෝ මනාසතං මනිජ්ජියං විඤ්ඤං විඤ්ඤානකමනෝ තප්පාමනෝපදායකොධානු, ඉදං තසමිං සමයෙ විතතං හොති.

491. කතමො තසමිං සමයෙ විතකෙතා හොති?

යො තසමිං සමයෙ තකෙතා විතකෙතා සංකප්පො අපභනා වාසනා වෙතො අභිනිඤ්ඤා, අයං තසමිං සමයෙ විතකෙතා හොති.

492. කතමො තසමිං සමයෙ විවාදෙ හොති?

යො තසමිං සමයෙ වාදෙ විවාදෙ අනුච්චාදෙ උපවිවාදෙ විතතං අනුසංකාතනා අනුපෙකතනා, අයං තසමිං සමයෙ විවාදෙ හොති.

493. කතමා තසමිං සමයෙ උපෙකඛා හොති?

යං තසමිං සමයෙ වෙනසිකං තෙට්ඨානං නාසානං වෙතොසංචාරො අදුක්ඛමුක්ඛා වෙදනං වෙතොසංචාරො අදුක්ඛමුක්ඛා වෙදනා, අයං තසමිං සමයෙ උපෙකඛා හොති.

494. කතමා තසමිං සමයෙ විතතසොකගතා හොති?

යං තසමිං සමයෙ විතතං සීඨි -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ විතතසොකගතා හොති.

487. කවරක් එකමයෙහි වෙදනා වෙයි යන්න:

එකමයෙහි තදනුරූපමනෝවිඥනධාතු සංසර්ගයෙන් උපන් වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විභවසංසර්ගයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදසිතයෙක්, විභවසංසර්ගයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි වෙදනා වේ.

488. කවරක් එකමයෙහි සංඥ වෙයි යන්න:

එකමයෙහි තදනුරූපමනෝවිඥනධාතුසංසර්ගයෙන් උපන් යම් සංඥයෙක් සඤ්ජානනාකාරයෙක් භූතියෙන් බවෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි සංඥ වේ.

489. කවරක් එකමයෙහි වේතනා වෙයි යන්න:

එකමයෙහි තදනුරූපමනෝවිඥනධාතුසංසර්ගයෙන් උපන් යම් වේතනායෙක් සඤ්ජානනායෙක් සිතන ලද බවෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි වේතනා වේ.

490. කවරක් එකමයෙහි විතත වෙයි යන්න:

එකමයෙහි යම් විතතයෙක් වේතනායෙක් වාතසංසර්ගයෙන් භවාධිත සිතෙක්, වතසංසර්ගයෙන් නොගතතයෙක් මනිනියෙක් විඥනයෙක් විඥනසකකියෙක් තදනුරූපමනෝවිඥනධාතුයෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි විතත වේ.

491. කවරක් එකමයෙහි විතකී වෙයි යන්න:

එකමයෙහි යම් තකීයෙක් විතකීයෙක් සංකල්පයෙක් අපිණ්ණායෙක් ඛුට්ඨත් අපිණ්ණායෙක් සිත අරමුණට නැගීමෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි විතකී වේ.

492. කවරක් එකමයෙහි විචාර වෙයි යන්න:

එකමයෙහි යම් චාරයෙක් විචාරයෙක් අනුචාරයෙක් උපදිචාරයෙක් සිත (අරමුණෙහි) ගලපත බවෙක් අනුප්‍රේක්ෂණතායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි විචාර වේ.

493. කවරක් එකමයෙහි උපෙක්ඛා වෙයි යන්න:

එකමයෙහි වෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විභවසංසර්ගයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදසිතයෙක් විභවසංසර්ගයෙන් උපන් නො දුක් නො සුව වූ යම් වෙදනායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි උපෙක්ඛා වේ.

494. කවරක් එකමයෙහි විද්‍යෙතකාග්‍රහා වෙයි යන්න:

එකමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙක් ... වේ ද, මේ එකමයෙහි විද්‍යෙතකාග්‍රහා වේ.

495. කතමං තස්මිං සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ විතතං මනො මානසං හදයං පණ්ඩරං, මනො මනායතනං මනිජ්ඣයං විඤ්ඤණං විඤ්ඤණකඛ්ඛො තථ්ථාමනොවිඤ්ඤණධාතු, ඉදං තස්මිං සමයෙ මනිජ්ඣයං හොති

496. කතමං තස්මිං සමයෙ උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති?

යං තස්මිං සමයෙ චෙතසිකං නෙවසාතං නාසාතං චෙතොසඵඨස්සජ්ඣ අදුක්ඛමග්ගධා චෙදසිතා චෙතොසඵඨස්සජ්ඣ අදුක්ඛමග්ගධා චෙදනා, ඉදං තස්මිං උපෙක්ඛිජ්ඣයං හොති.

497. කතමං තස්මිං සමයෙ ජ්චිතිජ්ඣයං හොති?

යො තෙතං අරුපිතං ධම්මානං ආයු සීඨී ගපනා යාපනා ඉරියනා වතතනා පාලනා ජ්චිතං ජ්චිතිජ්ඣයං, ඉදං තස්මිං සමයෙ ජ්චිතිජ්ඣයං හොති.

යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තස්මිං ඛො පන සමයෙ විතතාගේ ඛනිං හොනති, ආයතනාති හොනති, අභි ඛිං ඛොනො හොනති, තයො ආභාරා හොනති, තිණි ඉජ්ඣයාති හොනති, එකො එසොසා හොති -පෙ- එකා මනො විඤ්ඤණධාතු හොති, එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

498. කතමො තස්මිං සමයෙ සංඛාරකඛ්ඛො හොති?

එසොසා චෙතනා විතකොසා විවාරො විතතසොසකගගතා ජ්චිතිජ්ඣයං. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා රූපෙභි චෙදනාකඛ්ඛං රූපෙභි සඤ්ඤකඛ්ඛං රූපෙභි විඤ්ඤණකඛ්ඛං, අයං තස්මිං සමයෙ සංඛාරකඛ්ඛො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුඤ්ඤිමාසා මනොවිඤ්ඤණධාතු උපෙක්ඛා සහගතා.

495. කවරෙක් එකමයෙහි මනිනුය වෙයි යත්:

එකමයෙහි යම් විත්තයෙක් මනනෙක් මානසයෙක් භාදයෙක් හවාධන සිතෙක්, මනනෙක් මනායතනයෙක් මනිනුයෙක් විඥනසෙක් විඥන-සකකියෙක් තදනුරූපමනෝවිඥනවිඥානසෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි මනිනුය වේ.

496. කවරෙක් එකමයෙහි උපෙකොන්දිය වෙයි යත්:

එකමයෙහි යම් චෛතසික වූ නො මැ මිහිරි වූ අමිහිරි නො වූ විතස-සංසරියෙක් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වෙදහිතයෙක් විතසසංසරියෙක් උපන් නො දුක් නො සුව වූ වෙදනාසෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි උපෙකොන්දිය වේ.

497. කවරෙක් එකමයෙහි ජීවිතෙන්දිය වෙයි යත්:

ඒ අරූපිධම්මයන්ගේ යම් ආශ්‍රයෙක් සවිතියෙක් සැපිමෙක් සාපන-යෙක් ඉරියව් පැවැත්මෙක් වැඩුමෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙන්දිය-යෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි ජීවිතෙන්දිය වේ.

තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

තවද එකමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, බාහුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආහාරගෝ ඒ දෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියගෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් මැ සපයියෙක් වෙයි ... එක් මැ මනෝවිඥනවිඥාන වෙයි, එක් මැ ධර්මාසතනය වෙයි, එක් මැ ධම්මාහුව වේ. තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

498. කවරෙක් එකමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

සපයී ය වෙතනා ය විතකී ය විවාර ය විනේශකාග්‍රහා ය ජීවිතෙන්දිය යි. තවද එකමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥාසකකිය තබා විඥනසකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එකමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

උපේක්‍ෂාසහගත කුසලවිපාක මනෝවිඥානවිඥාන යි.

[අනුමතපිපාසක]

499. කච්චර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමාවචර කුශලකමීය කල ඛැවින් රුක් කල ඛැවින් රූපා-
ලබ්භන ඇති වෙවයි ... ධර්මලබ්භන ඇති වෙවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු
කොට සොමිතස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ විපාකමනෝවිඥානධාතුච්ච
උපදහේ වෙ ද ... සොමිතස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංසාර සහිත
වැ ... සොමිතස් සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ... සොමිතස් සහගත වූ ඥාන-
සම්ප්‍රයුක්ත වූ සංසාර සහිත වැ ... උපෙක්ඛා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ...
උපෙක්ඛා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ සංසාර සහිත වැ ... උපෙක්ඛා
සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ ... උපෙක්ඛා සහගත වූ ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ
සංසාර සහිත වැ (විපාකමනෝවිඥානධාතුච්ච උපදහේ වෙ ද) එකමයෙහි
සප්ඨය වෙයි ... අවික්ඛෙපය වෙ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි. අප්‍රොක
අව්‍යාකාතමුල ය ... අද්වේශ අව්‍යාකාතමුල ය ... අමොග අව්‍යාකාතමුල යි ...
මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අනුමතපිපාසකයෝ යි.

[රූපාවචර විපාසක]

500. කච්චර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපනවොත්පතනීය පිණිස මාගීය වඩා ද කාමයන්-
ගෙන් වෙන් ව ම ... පඨවිකසිණ සංඛාරාන වූ ප්‍රචම්ඛාරානපට පෑමිණ
වෙසේ ද, එකමයෙහි සප්ඨය වෙයි ... අවික්ඛෙපය වෙ ... මේ ධර්මයෝ
කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකමීය කල ඛැවින් රුක් කල ඛැවින්
කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ පඨවිකසිණ සංඛාරාන ප්‍රචම්ඛාරානපට
පෑමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සප්ඨය වෙයි ... අවික්ඛෙපය වෙ ... මේ
ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

501. කච්චර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපනවොත්පතනීය පිණිස මාගීය වඩා ද, විනාසිවිචාර-
යන්ගේ සන්තිදීපමන් පඨවිකසිණ සංඛාරාන ද්විතීයධාරානපට ... තානීය
ධාරානපට ... විකුම්භාරානපට ... ප්‍රචම්ඛාරානපට ... පඤ්චමධාරානපට පෑමිණ
වෙසේ ද, එකමයෙහි සප්ඨය වෙයි ... අවික්ඛෙපය වෙ ... මේ ධර්මයෝ
කුශලයෝ යි. එ ම රූපාවචර කුශලකමීය කල ඛැවින් රුක් කල ඛැවින්
සුඛතායේ ද ප්‍රභාණ්ඨයන් ... විපාක වූ පඨවිකසිණ සංඛාරාන පඤ්චම-
ධාරානපට පෑමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සප්ඨය වෙයි ... අවික්ඛෙපය වෙ ...
මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

රූපාවචර විපාසකයෝ යි.

[අරුපාවචර විපාකා]

502. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරුපුපපතනියා මඤ්ඤා භාවෙති සබ්බසො රුපසඤ්ඤානං සමනිකකමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථඛගමා නාතතනසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසච අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො රුපසඤ්ඤානං සමනිකකමා පටිසසඤ්ඤානං අත්ථඛගමා නාතතනසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ආකාසානඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

503. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරුපුපපතනියා මඤ්ඤා භාවෙති සබ්බසො අකාසානඤ්ඤායනනං සමනිකකමම විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසච අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො ආකාසානඤ්ඤායනනං සමනිකකමම විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

504. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරුපුපපතනියා මඤ්ඤා භාවෙති සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනං සමනිකකමම ආකිඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසච අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්ඤායනනං සමනිකකමම ආකිඤ්ඤායනන සඤ්ඤා සහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

505. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ අරුපුපපතනියා මඤ්ඤා භාවෙති සබ්බසො ආකිඤ්ඤායනනං සමනිකකමම තෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රීනං උපසම්පජ්ජ විහරති, තසම්. සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. -

[අරුපාවච්චර විපාක]

502. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සජීව්‍යකාරයෙන් රුපසංඥාවන්ගේ ඉක්මවාලීමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ ප්‍රභාණයෙන් තාතාත්වසංඥාවන්ගේ නො මෙතෙහි කිරීමෙන් ආකාශානඤ්චායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරුපාවච්චර කුශලකමීය කල බැවින් රූස් කල බැවින් සජීව්‍යකාරයෙන් රුපසංඥාවන්ගේ ඉක්මවාලීමෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ ප්‍රභාණයෙන් තාතාත්වසංඥාවන්ගේ නො මෙතෙහි කිරීමෙන් විපාක වූ ආකාශානඤ්චායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

503. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද සජීව්‍යකාරයෙන් ආකාශානඤ්චායතනසංඥ ඉක්මවා විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරුපාවච්චරකුශලකමීය කල බැවින් රූස් කල බැවින් සජීව්‍යකාරයෙන් ආකාශානඤ්චායතනසංඥ ඉක්මවා විපාක වූ විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

504. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සජීව්‍යකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥ ඉක්මවා ආකීඤ්චායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම අරුපාවච්චරකුශලකමීය කල බැවින් රූස් කල බැවින් සජීව්‍යකාරයෙන් විඤ්ඤාණඤ්චායතනසංඥ ඉක්මවා විපාක වූ ආකීඤ්චායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

505. කචර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ අරුපභවෝත්පත්තිය පිණිස මාගීය වඩා ද, සජීව්‍යකාරයෙන් ආකීඤ්චායතනසංඥ ඉක්මවා තෙවසඤ්ඤාතාසඤ්ඤායතනසංඥ සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසංච පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි.

තසෙසු ඉරුපාවච්චරසා කුසලසා සම්මසා සත්තතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො ඉතිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතීක්කමම තෙවසඤ්ඤාධාසඤ්ඤායතන සඤ්ඤාසහගතං සුඛසා ව පභානා -පෙ- චතුරං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා.

ඉරුපාවච්ච විපාකා.

[ලොකුතතරවිපාකා]

[සුඤ්ඤා පටිපදා]

506. කතමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා?

යස්මිං සමගෙ ලොකුතතරං කිංතං භාවෙති තීර්ණානිකං ඉපවිඤ්ඤාමි දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමිතා පතතීතා, විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙසු ලොකුතතරසා කුසලසා කිංතසා සත්තතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛා- පට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං සුඤ්ඤාතං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා.

507. කතමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා?

යස්මිං සමගෙ ලොකුතතරං කිංතං භාවෙති තීර්ණානිකං ඉපවිඤ්ඤාමි දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමිතා පතතීතා, විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙසු ලොකුතතරසා කුසලසා කිංතසා සත්තතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛා- පට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං අනිමිතතං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා.

508. කතමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා?

යස්මිං සමගෙ ලොකුතතරං කිංතං භාවෙති තීර්ණානිකං ඉපවිඤ්ඤාමි දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමිතා පතතීතා, විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙසු ලොකුතතරසා කුසලසා කිංතසා සත්තතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං කිංතං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛා- පට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං අපඤ්ඤානිකං, තස්මිං සමගෙ එසෙසා හොති -පෙ- ඉතිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා ඉව්වාසකතා.

509. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍ෂාතං භාවෙති නිග්‍රහනිකං අපචයගාමී දිට්ඨිතතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා, විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්‍ෂාතං -පෙ- තනීයං ක්‍ෂාතං -පෙ- චතුෂ්ඨං ක්‍ෂාතං -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍ෂාතං උපසමපඡ්ඡ විතරති දුක්ඛාපච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤානති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤාතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤානති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤං අනිමිතතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤානති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤං අප්‍රණිහිතනති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

510. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍ෂාතං භාවෙති නිග්‍රහනිකං අපචයගාමී දිට්ඨිතතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විච්චෙව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං උපසමපඡ්ඡ විතරති දුක්ඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛා- පච්චදං දක්‍ෂාභිඤ්ඤං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤං -පෙ- දුතීයං ක්‍ෂාතං -පෙ- තනීයං ක්‍ෂාතං -පෙ- චතුෂ්ඨං ක්‍ෂාතං -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍ෂාතං උපසමපඡ්ඡ විතරති, සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤානති කුසලං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤං සුඤ්ඤාතනති විපාකො -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤානති කුසලං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤං අනිමිතතනති විපාකො -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤානති කුසලං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභිඤ්ඤං අප්‍රණිහිතනති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුද්ධිකපච්චදං.

[සුද්ධිකසුඤ්ඤාතං]

511. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍ෂාතං භාවෙති නිග්‍රහනිකං අපචයගාමී දිට්ඨිතතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විච්චෙව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං උපසමපඡ්ඡ විතරති සුඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුතතරං කුසලං ක්‍ෂාතං කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චෙව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍ෂාතං උපසමපඡ්ඡ විතරති සුඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොං භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

509. කච්චර ධම්මෙය් අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූපටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට... පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුශල හි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉත්තන වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක හි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුශල හි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අනිමිතන වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක හි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුශල හි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක හි, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෙය් අව්‍යාකාතයෝ හි.

510. කච්චර ධම්මෙය් අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූපටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට ... පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුශල හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ ඉත්තන වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුශල හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ අනිමිතන වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුශල හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාහිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ (ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක හි, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෙය් අව්‍යාකාතයෝ හි.

සුද්ධිකපටිපද, හි.

[ශුද්ධික ඉත්තන]

511. කච්චර ධම්මෙය් අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූපටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ඉත්තනප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෙය් කුශලයෝ හි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන් ගෙන් වෙන් ව ම ... ඉත්තන වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි ස්පයීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෙය් අව්‍යාකාතයෝ හි.

512 කතමේ බලවත් අවසානකරණය

ගනුම් සමයේ ලොකුතරය කොටසක් හැරවී නිගන්වන අවසානයේ දිවයිනකාරය පහතරය පරමය භූමිය පහතරය, විවිධව කාමෙහි -පෙ- පරමය කොටස උපසමපජ් විහරනි සුඤ්ඤතා, තනුම් සමයේ එකොටස හොඳි -පෙ- අවිකේමපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බලවත් කුසලා. තනුම්ව ලොකුතරය කුසලය කොටස කතමය හැරවනවා විවිධව කාමෙහි -පෙ- පරමය කොටස උපසමපජ් විහරනි අනිමිතය. තනුම් සමයේ එකොටස හොඳි -පෙ- අවිකේමපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බලවත් අවසානකරණය.

513. කතමේ බලවත් අවසානකරණය

ගනුම් සමයේ ලොකුතරය කොටසක් හැරවී නිගන්වන අවසානයේ දිවයිනකාරය පහතරය පරමය භූමිය පහතරය, විවිධව කාමෙහි -පෙ- පරමය කොටස උපසමපජ් විහරනි සුඤ්ඤතා, තනුම් සමයේ එකොටස හොඳි -පෙ- අවිකේමපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බලවත් කුසලා. තනුම්ව ලොකුතරය කුසලය කොටස කතමය හැරවනවා විවිධව කාමෙහි -පෙ- පරමය කොටස උපසමපජ් විහරනි අපරිමිතය. තනුම් සමයේ එකොටස හොඳි -පෙ- අවිකේමපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බලවත් අවසානකරණය.

514. කතමේ බලවත් අවසානකරණය

ගනුම් සමයේ ලොකුතරය කොටසක් හැරවී නිගන්වන අවසානයේ දිවයිනකාරය පහතරය පරමය භූමිය පහතරය විනාශවීමට පටන් ගනුම් -පෙ- දුතිය කොටස -පෙ- තනුම් කොටස -පෙ- විකුණා කොටස -පෙ- පරමය කොටස -පෙ- පඤ්චමය කොටස උපසමපජ් විහරනි සුඤ්ඤතනනි කුසලය -පෙ- සුඤ්ඤතනනි විවිධව -පෙ- සුඤ්ඤතනනි කුසලය -පෙ- අනිමිතනනනි විවිධව -පෙ- සුඤ්ඤතනනි කුසලය -පෙ- අපරිමිතනනනි විවිධව. තනුම් සමයේ එකොටස හොඳි -පෙ- අවිකේමපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බලවත් අවසානකරණය.

සුඤ්ඤතනනි

[සුඤ්ඤතනනි පටිපදා]

515. කතමේ බලවත් අවසානකරණය

ගනුම් සමයේ ලොකුතරය කොටසක් හැරවී නිගන්වන අවසානයේ දිවයිනකාරය පහතරය පරමය භූමිය පහතරය, විවිධව කාමෙහි -පෙ- පරමය කොටස උපසමපජ් විහරනි දුකොපටිපදා දකුණු සුඤ්ඤතා, තනුම් සමයේ එකොටස හොඳි -පෙ- අවිකේමපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බලවත් කුසලා. -

512. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, ජනෙය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශුන්‍යත ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනිමිතත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

513. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස ජනෙය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශුන්‍යතප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධර්මය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ. එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

514. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, ජනෙය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, විකම්ච්චාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... අභිනිවධර්මයට ... තෘතීය-ධර්මයට ... චතුර්ධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... ශුන්‍යත වූ පඤ්චම-ධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුසලී ... ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... අනිමිතත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි, ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... අප්‍රණිහිත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි

ශුඤ්ඤිකශුන්‍යත යි.

[ශුන්‍යතප්‍රතිපදා]

515. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, ජනෙය්‍යාණික වූ අපචයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාම-යන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකිනිඤ්ඤ වූ ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. -

තසෙසව ලොකුතතරණං කුසලණං කුසලණං කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵණ්ණා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

516. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිශ්චයනිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතිතා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵණ්ණා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලං. තසෙසව ලොකුතතරණං කුසලණං කුසලණං කතතතා භාවිතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අනිත්තතං, තස්මිං සමයෙ ඵණ්ණා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

517. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිශ්චයනිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතිතා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තස්මිං සමයෙ ඵණ්ණා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලං. තසෙසව ලොකුතතරණං කුසලණං කුසලණං කතතතා භාවිතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපපණ්ණිතිතං, තස්මිං සමයෙ ඵණ්ණා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

518. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං කුසලං භාවෙති නිශ්චයනිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පතතිතා විතකකපිච්චතං චූපසමා -පෙ- දුතීයං කුසලං -පෙ- තතීයං කුසලං -පෙ- චතුත්ථං කුසලං -පෙ- පඨමං කුසලං -පෙ- පඤ්චමං කුසලං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අනිත්තතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අපපණ්ණිතිතනති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵණ්ණා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

516 කවර ධර්මයේ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතර්ථාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ අනිමිතත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ. එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

517. කවර, ධර්මයේ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතර්ථාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ අප්‍රණිතිත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

518. කවර, ධර්මයේ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතර්ථාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, විනාදී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දර්ශ්‍යධර්මයට ... නානිධර්මයට ... චතුර්ධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ අනිමිතත වූ (පඤ්චධර්මයට) පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක යි ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ ඉන්‍යත වූ (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දුඃඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් ද වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

519. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යාතං භාවෙති නියසානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාතාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං දුතියං ක්‍යාතං -පෙ- තතියං ක්‍යාතං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍යාතං -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යාතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං අනිමිතතනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍යපාභිඤ්ඤං අප්‍යණිතිතනති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

සුඤ්ඤත පටිපදා.

[සුද්ධිකප්පණිහිතං.]

520. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යාතං භාවෙති නියසානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාතාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපජ්ජ විහරති අප්‍යණිතිතං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යාතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපජ්ජ විහරති අප්‍යණිතිතං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

521. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යාතං භාවෙති නියසානිකං අපවයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහාතාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපජ්ජ විහරති අප්‍යණිතිතං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා, තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යාතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපජ්ජ විහරති අනිමිතතං, තසම් සමයෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

519. කචර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දෘඪභවයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයෂ්ඨික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දක්ඛාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීය ධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ශුන්‍යත වූ පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ විපාක සි. එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

ශුන්‍යත ප්‍රතිපදා යි.

[ශුද්ධික අප්‍රණිතිත]

520. කචර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දෘඪභවයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයෂ්ඨික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලගෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුසලධ්‍යානය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිතිත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

521. කචර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දෘඪභවයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයෂ්ඨික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලගෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුසලධ්‍යානය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනිඤ්ඤත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානගෝ යි.

522. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

ගගම්. සමගෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණ්ණිතිනං, තගම්. සමගෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසච ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතනතා භාවිතතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඤ්ඤතං. තගම්. සමගෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

523. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

ගගම්. සමගෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා චිත්තකම්මිච්චාදානං චූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍යානං -පෙ- තතියං ක්‍යානං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍යානං -පෙ- පඨමං ක්‍යානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්පණ්ණිතිතනති කුසලං -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනති විපාකො -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනති කුසලං -පෙ- අනිමිතතනති විපාකො -පෙ- අප්පණ්ණිතිතනති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතනති විපාකො, තගම්. සමගෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

සුද්ධිකඅප්පණ්ණිතිනං.

[අප්පණ්ණිතිතපටිපදා]

524. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

ගගම්. සමගෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකියිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං, තගම්. සමගෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙසච ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතනතා භාවිතතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකියිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං. තගම්. සමගෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

525. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

ගගම්. සමගෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකියිඤ්ඤං අප්පණ්ණිතිනං, තගම්. සමගෙ ඵසෙසා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. -

522. කවර ධර්මයේ අවශ්‍යතාව වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිති වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. එම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල බැඳින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශුන්‍ය වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයේ අවශ්‍යතාවයෝ යි.

523. කවර ධර්මයේ අවශ්‍යතාව වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකිවිචාරයන්ගේ හත්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... අප්‍රණිති වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුසලී ... අප්‍රණිති වූ පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ විපාක යි ... අප්‍රණිති වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,) මේ කුසලී ... අතිමිත්ත වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... අප්‍රණිති වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... ශුන්‍ය වූ (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයේ අවශ්‍යතාවයෝ යි.

ශුද්ධික අප්‍රණිතිතය යි.

[අප්‍රණිතිත ප්‍රතිපදා]

524. කවර ධර්මයේ අවශ්‍යතාව වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිති වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. එම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කල නෙසින් වැඩු හෙසින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිති වූ විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයේ අවශ්‍යතාවයෝ යි.

525. කවර ධර්මයේ අවශ්‍යතාව වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වූ අප්‍රණිති වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයේ කුශලයෝ යි. -

තණසව ලොකුතතරසස කුසලසස ක්කිනසස කතතතා හාවිතතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කිනං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අනිමිතතං, තසමිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

526. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්කිනං හාවෙති නියසානිකං අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කිනං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අසණිහිතං, තසමිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තණසව ලොකුතතරසස කුසලසස ක්කිනසස කතතතා හාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කිනං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤාදානං, තසමිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

527. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්කිනං හාවෙති නියසානිකං අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විතකකවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්කිනං -පෙ- තතියං ක්කිනං -පෙ- චිකුචං ක්කිනං -පෙ- පඨමං ක්කිනං -පෙ- පඤ්චමං ක්කිනං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අසණිහිතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අසණිහිතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අසණිහිතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අනිමිතතනති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අසණිහිතනති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤාදානති විපාකො, තසමිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

528. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්කිනං හාවෙති නියසානිකං අපවයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්කිනං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අසණිහිතං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං දකුභිඤ්ඤං අසණිහිතං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අසණිහිතං -පෙ- දුතියං ක්කිනං -පෙ- තතියං ක්කිනං -පෙ- චිකුචං ක්කිනං පඨමං ක්කිනං -පෙ- පඤ්චමං ක්කිනං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨපදා ඛිප්පාභිඤ්ඤං අසණිහිතනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අසණිහිතනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අසණිහිතනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අනිමිතතනති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං අසණිහිතනති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨපදං ඛිප්පාභිඤ්ඤං සුඤ්ඤාදානති විපාකො, තසමිං සමයෙ ඵයොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

එ ම ලොකොත්තර කුසලධර්මය කල වැඩිත් වැඩු වැඩිත් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අතිමිත්ත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

526. කවර ධර්මයේ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයේ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුසලධර්මය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

527. කවර ධර්මයේ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, විතකිවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධර්මයට ... තෘතීයධර්මයට වතුම්ධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතිත වූ පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද, මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අතිමිත්ත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ විපාක යි, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

528. කවර ධර්මයේ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙක දෘටිගතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අප්‍රණිතිත වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණින් වූ අප්‍රණිතිත වූ ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති අප්‍රණිතිත වූ ... ද්විතීයධර්මයට ... තෘතීයධර්මයට ... වතුම්ධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අප්‍රණිතිත වූ පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද, මේ කුසලී... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ විපාක යි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අතිමිත්ත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ විපාක යි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ අප්‍රණිතිත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද, මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ්ඤ වූ ශුන්‍යත වූ (පඤ්චමධර්මයට පැමිණ වෙහෙ ද) මේ විපාක යි. එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අප්‍රණිතිතප්‍රතිපද යි.

[විසති මහානායා]

529. කතමේ බිම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ ලොකුතතරං මහා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සති-
 පට්ඨානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමපපධානං භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධියං භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං බලං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොජ්ඣංගිං භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං සට්ඨං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමිඨං භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං බිම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බිඤ්ඤා භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධතුං භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං ආහාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඵසං භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සඤ්ඤා භාවෙති -පෙ-
 ලොකුතතරං වේතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං විතනං භාවෙති
 නිය්‍යාතිකං අපවයතාමි. දිට්ඨිතනානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා
 විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රීතං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං
 දකුණිඤ්ඤා තසම්. සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිඤ්ඤාපො ගොති -පෙ-
 ඉමෙ බිම්මා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරං කුසලං ක්‍රීතං කතතතා
 භාවිතතා විපාකා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රීතං උපසම්පජ්ජ
 විහරති දුක්ඛා පට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤා සුඤ්ඤානං -පෙ- අනිම්මතං -පෙ-
 අපජනිතිතා, තසම්. සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිඤ්ඤාපො ගොති -පෙ-
 ඉමෙ බිම්මා අව්‍යාකතා.

විසති මහා නායා.

[ජන්දාතිපතෙයසුද්ධිභවපට්ඨපද]

530. කතමේ බිම්මා අව්‍යාකතා?

යසම්. සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රීතං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපවයතාමි.
 දිට්ඨිතනානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ-
 පඨමං ක්‍රී.තං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤා ජන්දාතිප-
 තෙයසං, තසම්. සමයෙ ඵසංගා ගොති -පෙ- අවිඤ්ඤාපො ගොති -පෙ-
 ඉමෙ බිම්මා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරං කුසලං ක්‍රීතං කතතතා
 භාවිතතා විපාකං විවිච්චවකාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රීතං උපසම්පජ්ජ
 විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුණිඤ්ඤා සුඤ්ඤානං ජන්දාතිපතෙයසං, තසම්.
 සමයෙ පසංගා ගොති -පෙ- අවිඤ්ඤාපො ගොති -පෙ- ඉමෙ බිම්මා
 අව්‍යාකතා.

[විසිමහනය]

529. නවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ලොකොත්තර වු මායිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු සතිපට්ඨානය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු සමාසන්ද්‍රවිතය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු සාද්ධිපාදය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ඉන්ද්‍රියය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු බලය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු බොධ්‍යාන වඩා ද ... ලොකොත්තර වු සත්‍යය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ශමඵය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ධර්මය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු සකකිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ආයතනය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ධාතු වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ආකාරය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු ස්වරූපය වඩා ද ... ලොකොත්තර වු වෙදනාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වු සංඥාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වු චේතනාව වඩා ද ... දෘටිකතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයනිණික වු අපචයගාමී වු ලොකොත්තර විතය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වු ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වු ඉතරත වු විපාක වු ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... අතිමිත්ත වු ... අප්‍රණිතිස වු (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) එයමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

විසිමහනය යි.

[ඡන්දනාසාදනාදිය සුද්ධික පටිපදා]

530. නවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දෘටිකතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයනිණික වු අපචයගාමී වු ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වු ඡන්දන අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කළ බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණික වු ඉතරත වු ඡන්දන අධිපති කොට ඇති විපාක වු ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එයමයෙහි ස්වරූපය වෙයි ... අවිකෘපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

531. කතමෙ බම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජති විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං ඡන්දුඛි-පතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බම්මා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චවව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජති විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං අනිමිතතං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බම්මා අව්‍යාකතා.

532. කතමෙ බම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජති විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං ඡන්දුඛි-පතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බම්මා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චවව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජති විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං අපපණ්ණිතං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බම්මා අව්‍යාකතා.

533. කතමෙ බම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්‍යානං -පෙ- තතීයං ක්‍යානං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං -පෙ- පඨමං ක්‍යානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජති විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං අනිමිතතං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුඛිඤ්ඤං අපපණ්ණිතං ඡන්දුඛිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බම්මා අව්‍යාකතා.

531. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දැවෙනතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධර්මය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විවාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

532. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දැවෙනතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර ධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධර්මය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විවාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

533. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දැවෙනතයන්ගේ ප්‍රකාණය පිණිස, ප්‍රථම භූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙතෙසිණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, විතති විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... අවිනිශ්චයධර්මයට ... භාවිතධර්මයට ... වකුචධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විවාක යි ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ අනිඤ්ඤා වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විවාක යි ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... දු:ඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ අප්‍රණිති වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විවාක යි. එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිකෛපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

534. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දුක්ඛභික්ඛාදං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං -පෙ- දුකිං ක්‍රියානං -පෙ- තතිං ක්‍රියානං -පෙ- චතුසං ක්‍රියානං -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඛාදානං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං අනිමිතං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං අපාණිතිං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යසුඛාදානපට්ඨදං.

[ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යසුඛාදානසුඛාදානං]

535. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාදානං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්මෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාදානං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

536. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඛාදානං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තස්මෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති අනිමිතං ඡන්ද්‍රධිපතෙය්‍යං, තස්මිං සමයෙ ඵසො හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

534 කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාතය යත්:

යම් කලෙකා දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පෑමිණිම පිණිස, හේතය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූෂටිතයන් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඥ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද, මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ඉත්තය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද,) මේ විපාක සි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද,) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අනිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක සි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද,) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඥ වූ අනිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද,) මේ විපාක සි එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ඡන්දාධිපතෙය්‍යසුද්ධිකපටිපද යි.

[ඡන්දාධිපතෙය්‍ය ඉද්ධිකඉත්තය]

535. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකා දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පෑමිණිම පිණිස, හේතය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ඉත්තය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එම ලොකොත්තරකුශල ධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ඉත්තය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

536. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකා දූෂටිතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පෑමිණිම පිණිස, හේතය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ඉත්තය වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එම ලොකොත්තරකුශල ධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ අනිමිත්ත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පෑමිණ වෙහේ ද, එකමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

537. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යහමී. සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යාතං භාවෙති නිය්‍යානීකං අපචයභාමීං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපඡ්ඡ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තහමී. සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙඤ්ච ලොකුතතරණ්‍ය කුසලණ්‍ය ක්‍යාතණ්‍ය කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපඡ්ඡ විහරති අප්‍පණ්ණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තහමී. සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

538. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යහමී. සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යාතං භාවෙති නිය්‍යානීකං අපචයභාමීං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විනක්ඛවිචාරිතං පුපසමා -පෙ- දුතීයං ක්‍යාතං -පෙ- තතීයං ක්‍යාතං -පෙ- චතුසං ක්‍යාතං -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං -පෙ- පඤ්චමී. ක්‍යාතං උපසමපඡ්ඡ විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අනිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- අප්‍පණ්ණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, නහමී. සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා

ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යසුද්ධික සුඤ්ඤතා.

[පඨමමග්ග විපාකො]

539. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යහමී. සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යාතං භාවෙති නිය්‍යානීකං අපචයභාමීං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපඡ්ඡ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛිණ්ණං සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තහමී. සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙඤ්ච ලොකුතතරණ්‍ය කුසලණ්‍ය ක්‍යාතණ්‍ය කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යාතං උපසමපඡ්ඡ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දක්ඛිණ්ණං සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තහමී. සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

537. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූපටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර-කුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... විපාක වූ අප්‍රණීතිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

538. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූපටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකීවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුශලී ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභි-පතී කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... භූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුශලී ... අතීමිතත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යා-නයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුශලී ... අප්‍රණීතිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි. එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ජන්ද්‍යවිපතෙය්‍ය ශුද්ධික ශුන්‍යත යි.

[ප්‍රථම මාභී විපාකය]

539. කවර බමිසෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ දූපටිතතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෙය්‍යාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කළ හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දූඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමේදී වූ ශූන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි ස්වර්ග වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ බමිසෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

540. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අනිමිතතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

541. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තසෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

542. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතනියා විතකකවිචාරනං වූපසමා -පෙ- දුතියං ක්‍යානං -පෙ- තතියං ක්‍යානං -පෙ- විකුජ්ඣා ක්‍යානං -පෙ- පඨමං ක්‍යානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අනිමිතතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං අපඤ්ඤිතං ඡන්දුධිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵයෙසා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

540. කවර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිගතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එයමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝයි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එයමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

541. කවර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිගතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එයමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එයමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

542. කවර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂටිගතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නෛයසීණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකීව්චාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... අවිතියධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඉන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රති පත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්ච ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද,) මේ විපාක යි. එයමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

543. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපච්චදං දක්ඛාභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, -පෙ- දුතීයං ක්‍රියානං -පෙ- තතීයං ක්‍රියානං -පෙ- චතුස්ථං ක්‍රියානං -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං අනිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං සුඤ්ඤාතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපච්චදං බ්‍රහ්මභික්ඛාදං අප්‍රච්ඡිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො තසමී සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

544. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්‍රච්ඡිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තසමී සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙසව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්‍රච්ඡිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තසමී සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

545. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසමී සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති අප්‍රච්ඡිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තසමී සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා, තසෙසව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති අනිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තසමී සමයෙ ඵසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

543. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකා දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශයාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දක්ඛිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද ... ද්විතීයධ්‍යානයට ... තෘතීයධ්‍යානයට ... චතුර්ධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ අනිමිතත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක හි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ ඉත්‍යත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද) මේ විපාක හි. එතමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

544. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්?

යම් කලෙකා දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශයාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එතමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුසල ධ්‍යානය කල බැවින් මැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එතමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

545. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්?

යම් කලෙකා දූෂිතතයන්ගේ ප්‍රහාණය පිණිස ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, නේශයාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එතමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුසලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුසලධ්‍යානය කල බැවින් මැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අනිමිතත වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එතමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

546. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නියසානිකං අපචයගාමිං දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

547. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නියසානිකං අපචයගාමිං දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විභක්ඛවිචාරනං චූරසමා -පෙ- දුතියං ක්‍රියානං -පෙ- තතියං ක්‍රියානං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍රියානං -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසනති කුසලං -පෙ- අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසනති විපාකො -පෙ- අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසනති කුසලං -පෙ- අනිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසනති විපාකො -පෙ- අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසනති කුසලං -පෙ- සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසනති විපාකො. තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

548. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නියසානිකං අපචයගාමිං දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං- ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

549. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නියසානිකං අපචයගාමිං දිවසීගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං අපචයඤ්ඤිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍රියානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දැකිඤ්ඤාදං අනිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙයසං, තස්මිං සමයෙ එසෙය්‍යා හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

546. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජෝසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... ශුන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

547. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජෝසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, විතකීවිචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දච්චියධ්‍යානයට ... තාචියධ්‍යානයට ... වකුච්චධ්‍යානයට ... ප්‍රථමධ්‍යානයට ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, මේ කුසලී ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ කුසලී ... අනිඤ්ඤත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි ... අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ කුසලී ... ශුන්‍යත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති (පඤ්චධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද,) මේ විපාක යි, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

548. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජෝසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

549. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාන වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජෝසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අප්‍රණිහිත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ අනිඤ්ඤත වූ ඡන්දය අභිපතී කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙසේ ද, එසමයෙහි ස්පශීය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකානයෝ යි.

550. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුතං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතාතං පභාතාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා කුසලා. තපසස්ව ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස කුතස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛා පට්ඨදං දකුණිකුසුං සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

551. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුතං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතාතං පභාතාය පඨමාය භුමියා පතනියා විතකකවිවාදනං චූපසමා දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- චතුත්ථං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං -පෙ- පඤ්චමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අතිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා භොති -පෙ- අවිකෙඛපො භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

552. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං කුතං භාවෙති තිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතාතං පභාතාය පඨමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං දකුණිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යං -පෙ- දුතියං කුතං -පෙ- තතියං කුතං -පෙ- චතුත්ථං කුතං -පෙ- පඨමං කුතං -පෙ- පඤ්චමං කුතං උපසමපජ්ජ විහරති සුඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං අතිමිතතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො -පෙ- සුඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං අප්පණිතිතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති කුසලං -පෙ- සුඛාපට්ඨදං ඛිප්පාභිකුසුං සුඤ්ඤතං ඡන්ද්‍රහිපතෙය්‍යන්ති විපාකො, තසම් සමයෙ ඵසෙය්‍යා භොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

550. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයතීණික වූ අපවයනාමි වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, එයම-යෙහි ස්පයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුලධර්මය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ භූතය වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති විපාක වූ ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, එයමයෙහි ස්පයිය වෙයි... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

551. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයතීණික වූ අපවයනාමි වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, විකම්චිවාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... ද්විතීයධර්මයට ... තෘතීයධර්මයට... චතුර්ධර්මයට ... ප්‍රථමධර්මයට ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ අප්‍රණි-තික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුසලී ... දුඛ ප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීම-ක වූ අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ භූතය වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි. එයමයෙහි ස්පයිය වෙයි ... අවිකෂේපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

552. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ දූෂට්‍යතයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තෙතයතීණික වූ අපවයනාමි වූ ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති දැකීමක වූ අප්‍රණි-තික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති ප්‍රථමධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද ... ද්විතීයධර්මයට ... තෘතීයධර්මයට ... චතුර්ධර්මයට ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද, මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අතිමිත්ත වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ අප්‍රණිතික වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ කුසලී ... සුඛප්‍රතිපත් ඇති ක්ෂිප්‍රාභික වූ භූතය වූ ඡන්දය අභිපති කොට ඇති (පඤ්චධර්මයට පැමිණ වෙහේ ද) මේ විපාක යි, එයමයෙහි ස්පයිය වෙයි ... අවිකෂේ-පය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

553. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං මහා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සනිපට්ඨානා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමමජ්ජමානං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉද්ධිපාදං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඉන්ද්‍රියං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඛලං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බොරකිබ්බං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සච්චං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සමථං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධම්මං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං බ්බං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආයතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ධාතුං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ආකාරං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ඵසා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං වෙදනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං සඤ්ඤං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං චේතනං භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං විතතං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙඤ්ච ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං -පෙ- අනිමිතතං -පෙ- අප්පණ්ණිතං ඡන්ද්‍රිප්පතෙය්‍යං -පෙ- විරියාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විතතාධිපතෙය්‍යං -පෙ- විමොක්ඛාධිපතෙය්‍යං, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා

පඨම මහග විපාකො.

554. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නිය්‍යාතිකං අපචයගාමිං කාමරුභව්‍යාපාදනං තනුභාවාය දුතියාය භුමියා පනතියා -පෙ- කාමරුභව්‍යාපාදනා අනවසෙසප්පහානාය තතියාය භුමියා පනතියා -පෙ- රූපරුහ අරූපරුහ මාන උද්ධව්ච අවිජ්ජාය අනවසෙසප්පහානාය චතුස්ථාය භුමියා පනතියා විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අඤ්ඤාතාවිජ්ජිතං හොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසෙඤ්ච ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්කානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චව කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අඤ්ඤාතාවිජ්ජිතං හොති -පෙ- අවිකෙඛපොහොති -පෙ- යෙ වා පන තසම් සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පච්චවසමුප්පනතා අරූපිතො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

555. කතමො තසම් සමයෙ ඵසොහොති?

යො තසම් සමයෙ ඵසොහොති චුසතා සමච්ඡිතතා සමච්ඡිතතතා, අයං තසම් සමයෙ ඵසොහොති.

553. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ලොකොත්තරමාදිය වඩා ද ... ලොකොත්තරසනිට්ඨානය වඩා ද ... ලොකොත්තරසමාස්ප්‍රධානය වඩා ද ... ලොකොත්තරසාද්ධිපාදය වඩා ද ... ලොකොත්තර ඉන්ද්‍රියය වඩා ද ... ලොකොත්තර බලය වඩා ද ... ලොකොත්තරවෛරාධිකාරය වඩා ද ... ලොකොත්තර සත්‍යය වඩා ද ... ලොකොත්තරඅමර්ශ වඩා ද ... ලොකොත්තරධර්මය වඩා ද ... ලොකොත්තරසකකිය වඩා ද ... ලොකොත්තර ආයතනය වඩා ද ... ලොකොත්තරධාතුච වඩා ද ... ලොකොත්තර ආභාරය වඩා ද ... ලොකොත්තර සපයිය වඩා ද ... ලොකොත්තර වෙදනාව වඩා ද ... ලොකොත්තර සංඥාව වඩා ද ... ලොකොත්තර වෙනතාව වඩා ද ... දථොත්තයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස, ප්‍රථමභූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තර විනයය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ඡන්දය අධිපති කොට ඇති ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තර කුශලධ්‍යානය කල බැවින් වැඩු බැවින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙ ද ... අතිමිත්ත ... අපසණිහිත ඡන්දධිපතෙය් ... විරියාධිපතෙය් ... විනය ධිපතෙය් ... විමංසාධිපතෙය් වූ (ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙ ද,) එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

ප්‍රථමමාග්ගිපාක යි.

554. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ කාමරූප ව්‍යාපාදයන්ගේ කුහුබව පිණිස, (සකාදගාමී සධ්‍යාන) ද්විතීයභූමියට පැමිණීම පිණිස, ... කාමරූපව්‍යාපාදයන්ගේ නිරවශේෂප්‍රභාණය පිණිස, (අත්‍යාගාමිමාග්ගී සධ්‍යාන) තෘතීයභූමියට පැමිණීම පිණිස ... රූපරූප - අරූපරූප - මාන - උභිධව - අවිදුච්ඡේ නිරවශේෂප්‍රභාණය පිණිස, (අතින්මාග්ගී සධ්‍යාන) චතුර්භූමියට පැමිණීම පිණිස, තේජසාණික වූ අපවයගාමී වූ ලොකොත්තරධ්‍යානය වඩා ද, කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අඤ්ඤාදිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි. එ ම ලොකොත්තරකුශලධ්‍යානය කල හෙයින් වැඩු හෙයින් කාමයන්ගෙන් වෙන් ව ම ... දුඛ ප්‍රතිපත් ඇති දකුණිඤ වූ ශුන්‍යත වූ ප්‍රථමධ්‍යානයට පැමිණ වෙහෙ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අඤ්ඤාතාවිදිය වෙයි ... අවික්ෂෙපය වේ ... තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍ය සමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

555. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සපයියක් සපයීභාරයෙක් වෛතොවට සපයී කරන බවෙක් වෛතොවට සපයී කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ.

556. කතමං තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාතාවිජ්ජියං හොති?

යා භෙසං අඤ්ඤාතාවිචං ධම්මානං අඤ්ඤා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පවිචයො ධම්මවිචයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පඤ්චවං කොසලලං නෙපුඤ්ඤාං වෙගවානා විනනා උපපරිකඛා හුරි මේඛා පරිකාසිකා විපසානා සමපජඤ්ඤා පනනාදා පඤ්ඤා පඤ්ඤාද්දියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසන්ථං පඤ්ඤාපාතාදා පඤ්ඤා ආලොකො පඤ්ඤාමිභාසො පඤ්ඤාපඤ්ඤාතො පඤ්ඤාඤානං අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි ධම්මවිචයසමෙබ්බාජකිසඛිතා මහසබ්බසංඝරාජයාගේ මහපරිනාමනනා, ඉදං තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාතාවිජ්ජියං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අවතාකතා.

ලොකුභතර විපාකා.

[අකුසලවිපාකපඤ්චවිඤ්ඤාණානි]

557. කතමෙ ධම්මා අවතාකතා?

යසමිං සමයෙ අකුසලසංඝරාජයාගේ කතනනා උපවිචනනා විපාකං විකුට්ඨිඤ්ඤාණං උපපනනා හොති, උපෙකඛාසභගතං රුපාරම්මණං -පෙ- භොතවිඤ්ඤාණං උපපනනා හොති, උපෙකඛාසභගතං සඤ්ජරම්මණං -පෙ- භොතවිඤ්ඤාණං උපපනනා හොති, උපෙකඛාසභගතං ගන්ඛාරම්මණං -පෙ- ජ්චනාවිඤ්ඤාණං උපපනනා හොති, උපෙකඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උපපනනා හොති, දුක්ඛසභගතං ඓද්ධිච්චාරම්මණං, තසමිං සමයෙ ඵසසා හොති, වේදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේදනා හොති, විතතං හොති, දුක්ඛං හොති, විතතසංඝරාජයාගේ හොති, මනිජ්ජියං හොති, දුක්ඛිජ්ජියං හොති, ජිවිතීජ්ජියං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤාදි අත්ථි පටිච්චසමුපපනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අවතාකතා.

558. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසසා හොති යො තසමිං සමයෙ ඵසසා -පෙ- අයං තසමිං සමයෙ ඵසසා හොති.

559. කතමා තසමිං සමයෙ වේදනා හොති?

යං තසමිං සමයෙ තජාකායවිඤ්ඤාණවාතුවසම්ඵසාජං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කායසම්ඵසාජං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ඵසාජං අසානං දුක්ඛං වේදනා, අයං තසමිං සමයෙ වේදනා හොති. -පෙ-

560. කතමං තසමිං සමයෙ දුක්ඛං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කාසිකං දුක්ඛං කායසම්ඵසාජං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ඵසාජං අසානං දුක්ඛං වේදනා, ඉදං තසමිං සමයෙ දුක්ඛං හොති. -පෙ-

556. කවරෙක් එසමයෙහි අඤ්ඤාතාවිඤ්චය වෙයි යත්:

ඒ අඤ්ඤාතාවිඤ්චයේ (සමප්‍රයුක්ත) ධර්මයන් අතුරෙහි මාභිංගික වූ මාභිංගිකභවන වූ යම් දැනීමක් ප්‍රඥයෙක් පජානනගෙයින් විවයගෙයින් පච්චයගෙයින් ධර්මවිවයගෙයින් සංලක්ෂණගෙයින් උපලක්ෂණගෙයින් ප්‍රතිපලක්ෂණගෙයින් පාණ්ඩිතයගෙයින් කොසලයගෙයින් නොපුණ්‍යගෙයින් වෛභවයගෙයින් විතතාගෙයින් උපපරික්ඛාගෙයින් භූමිප්‍රඥාගෙයින් ධාරණප්‍රඥාගෙයින් පරිණාහිකාගෙයින් විදර්ශිතාගෙයින් සමාන්ඤනගෙයින් පතොදගෙයින් ප්‍රඥාගෙයින් ප්‍රඥාභිඤ්චාගෙයින් ප්‍රඥාබලගෙයින් ප්‍රඥාසංග්‍රහගෙයින් ප්‍රඥාප්‍රාසාදගෙයින් ප්‍රඥාආලෝකගෙයින් ප්‍රඥාචාර්යගෙයින් ප්‍රඥාප්‍රද්‍යානගෙයින් ප්‍රඥාප්‍රසංගගෙයින් අමොහගෙයින් ධර්මවිවයගෙයින් සමාන්ඤජිවගෙයින් ධර්මවිවයසම්මොඛධර්මධර්මයගෙයින් වේ ද, මේ එසමයෙහි අඤ්ඤාතාවිඤ්චය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිතාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ලොකොත්තරවිපාක යි.

[අකුසලවිපාක සංඛ්‍යාව]

557. කවර ධර්මයේ අව්‍යාකාත වෙත් යත්:

යම් කලෙක අකුසලකමය කල බැවින් රැස් කල බැවින් රූපාලමඛන උපෙක්ඛා සහගත වූ චක්ඛුර්විඤ්චය උපදනේ වේ ද ... භවිදාලමඛන උපෙක්ඛා සහගත වූ භ්‍රොහුර්විඤ්චය උපදනේ වේ ද ... භවිදාලමඛන උපෙක්ඛා සහගත වූ ජාණවිඤ්චය උපදනේ වේ ද ... රූපාලමඛන උපෙක්ඛා සහගත වූ ජිව්‍යවිඤ්චය උපදනේ වේ ද ... සප්‍රභවාරාලමඛන දුඃඛ සහගත වූ කායවිඤ්චය උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශීය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, චේතනාව වෙයි, විතතය වෙයි, දුඃඛය වෙයි, විනේතකාග්‍රතාව වෙයි, මනිඤ්චය වෙයි, උක්ඛිඤ්චය වෙයි, ජිවිතඤ්චය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිතාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයේ අව්‍යාකාතයෝ යි.

558. කවරෙක් එසමයෙහි සපරි වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් සපරියෙක් ... මේ එසමයෙහි ස්පරි වේ.

559. කවරෙක් එසමයෙහි වෙදනා වෙයි යත්:

එසමයෙහි තදනුරූප කායවිඤ්චාභිඤ්චා සංස්පර්ශීයෙන් උපත් යම් කායික වූ අසානගෙයින් කායික වූ දුඃඛගෙයින්, කායසංස්පර්ශීයෙන් උපත් අසාන වූ දුඃඛ වූ වෙදනිකගෙයින්, කායසංස්පර්ශීයෙන් උපත් අසාන වූ දුඃඛ වූ වෙදනාගෙයින් වේ ද, මේ එසමයෙහි වෙදනා වේ...

560. කවරෙක් එසමයෙහි දුඃඛ වෙයි යත්:

එසමයෙහි යම් කායික වූ අසානගෙයින් කායික වූ දුඃඛගෙයින් කායසංස්පර්ශීයෙන් උපත් අසාන වූ දුඃඛ වූ වෙදනිකගෙයින් කායසංස්පර්ශීයෙන් උපත් අසාන වූ දුඃඛ වූ වෙදනාගෙයින් වේ ද, මේ එසමයෙහි දුඃඛ වේ ...

561. කතමා තසමිං සමයෙ දුක්ඛිජ්ජියං හොති?

යං තසමිං සමයෙ කායිකං අසාතං කායිකා දුක්ඛා වෙදගි තං කායසලඵ-
සාප්පා අසාතා දුක්ඛා වෙදතා, ඉදං තසමිං සමයෙ දුක්ඛිජ්ජියං හොති -පෙ-
යෙ වා පත තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අප්පි පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො ධම්මා,
ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තසමිං ඛො පත සමයෙ චතතාඤ්ඤ ඛක්ඛා හොනති, ආයතනානි
හොනති, ඤේ ඛාතුතො හොනති, තයො ආහාරා හොනති, තිණ්ණි ඉජ්ජියානි
හොනති, එතො ඵෙසො හොති -පෙ- එකා කායවිඤ්ඤාණධාතු හොති,
එකං ධම්මායතනං හොති, එකා ධම්මධාතු හොති, යෙ වා පත තසමිං
සමයෙ අඤ්ඤපි අප්පි පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා
අව්‍යාකතා. -පෙ-

562. කතමා තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛිනො හොති?

එසෙසා වෙතතා විතතෙසෙසකඝගතා ජිවිතිජ්ජියං, යෙ වා පත තසමිං
සමයෙ අඤ්ඤපි අප්පි පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො ධම්මා ඵපෙඤ්ඤා
වෙදනාකඛිනං ඵපෙඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛිනං ඵපෙඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඛිනං, අයං
තසමිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛිනො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාක පඤ්ඤවිඤ්ඤාණංති.

[අකුසලවිපාකා මනෝධාතු.]

563. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

සසමිං සමයෙ අකුසලෙසා කම්මෙසා කතතතා උපචිතතතා විපාකා
මනෝධාතු උප්පත්තා හොති උපෙකඛා සහතතා රුපාරම්මණං වා -පෙ-
ඵොච්චඛාරම්මණං වා යං යං වා පතාරම්ම, තසමිං සමයෙ එසෙසා හොති,
වෙදතා හොති, සඤ්ඤා හොති, වෙතතා හොති, විතතං හොති, විතතෙකා
හොති, විචාරෙහොති, උපෙකඛා හොති, විතතෙසෙසකඝගතා හොති, මිතිජ්ජියං
හොති, උපෙකඛිජ්ජියං හොති, ජිවිතිජ්ජියං හොති, යෙ වා පත තසමිං සමයෙ
අඤ්ඤපි අප්පි පටිච්ච සමුප්පත්තා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.
-පෙ-

තසමිං ඛො පත සමයෙ චතතාඤ්ඤ ඛක්ඛා හොනති, ආයතනානි
හොනති. ඤේ ඛාතුතො හොනති. තයො ආහාරා හොනති තිණ්ණි ඉජ්ජියානි
හොනති. එතො ඵෙසො හොති -පෙ- එකා මනෝ ඛාතුහොති. එකං
ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පත තසමිං සමයෙ
අඤ්ඤපි අප්පි පටිච්චසමුප්පත්තා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යා-
කතා. -පෙ-

581. කවරෙක් එකමයෙහි දුකකිනිස වෙයි යන්:

එකමයෙහි යම් කායික වූ අසාතයෙක් කායික වූ දුඛයෙක් කායසං-
සප්ඨයෙක් උපන් අසාත වූ දුඛ වූ වේදනිතයෙක් කායසංසප්ඨයෙක් උපන්
අසාත වූ දුඛ වූ වේදනායෙක් වේ ද, මේ එකමයෙහි දුකකිනිස වේ ...
තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙතෙක්
ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එකමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ
දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති,
ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම ඝපඨියෙක් වෙයි, ... එක් ම
කායවිඤ්ඤාධාතුයෙක් වෙයි, එක් ම ධම්මායතනය වෙයි, එක් ම ධම්-
ධාතුව වේ. තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම්
අරුපිඛම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි...

582. කවරෙක් එකමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යන්:

ඝපඨිය වෙතනා ය විනේශකාග්‍රහණා ය ජීවිතෙත්‍රිය ය, තවද
එකමයෙහි වේදනාසකකිය නමා සංඥාසකකිය නමා විඤ්ඤාසකකිය නමා
අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙතෙක් ඇද්ද, මේ
එකමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

අකුසලවිපාකපඤ්චවිඤ්ඤානසෝ යි.

[අකුසලවිපාකමනෝධාතූ]

583. කවර ධම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කසලකා අකුසලකමීය කල බැවින් රැස් කල බැවින් රූපා-
ලබ්භ වේවයි ... ස්ප්‍රචෝචාරාලබ්භ වේවයි, යමක් යමක් හේ අරමුණු
කොට උපෙක්‍ෂා සහගත වූ විපාක මනෝධාතුව උපදනේ වේ ද, එකම-
යෙහි ඝපඨිය වෙයි, වේදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙතනාව වෙයි,
විතතය වෙයි, විතකිය වෙයි, විවාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේශ-
කාග්‍රහණාව වෙයි, මතින්ද්‍රිය වෙයි, උපෙක්‍ෂිතිය වෙයි, ජීවිතෙත්‍රිය වේ.
තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම
කෙතෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

තවද එකමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනනෝ
දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක්
වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සප්ඨියෙක් වෙයි ... එක් ම
මනෝධාතුයෙක් වෙයි, එක් ම ධම්මායතනය වෙයි, එක් ම ධම්මාතුව වේ.
තවද එකමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛම කෙතෙක්
ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි...

564. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති?

එසො චෙතනා විතකො විචාරෙ විතතසොකගතා ජිවිතීන්ද්‍රියං, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා ධර්මො ධර්මො චෙදනාකඛණිං ධර්මො සඤ්ඤකඛණිං ධර්මො විඤ්ඤාණකඛණිං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ බලමා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාකා මනෝධාතු.

[අකුසලවිපාකා අව්‍යාකතා]

565. කතමෙ බලමා අව්‍යාකතා?

සසමිං සමයෙ අකුසලස්ස ඝමමස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙකඛාසගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- බලමාරම්මණං වා යං යං වා පනාරම්ම, තසමිං සමයෙ එසො හොති. චෙදනා හොති. සඤ්ඤා හොති. චෙතනා හොති. විතතං හොති. විතකො හොති. විචාරෙ හොති. උපෙකඛා හොති. විතතසොකගතා හොති. මතින්ද්‍රියං හොති. උපෙකඛින්ද්‍රියං හොති. ජිවිතීන්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා, ඉමෙ බලමා අව්‍යාකතා -පෙ-

තසමිං ඛො පන සමයෙ වතනාරෙ බන්ධා හොනති. ද්වයතනානි හොනති. දො ධාතුසො හොනති. තයො ආහාර හොනති. තිණි ඉන්ද්‍රියානි හොනති. එකො එසො හොති. -පෙ- එකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු හොති. එකං බලමායතනං හොති. එකා බලමධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා, ඉමෙ බලමා අව්‍යාකතා. -පෙ-

566. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති?

එසො චෙතනා විතකො විචාරෙ විතතසොකගතා ජිවිතීන්ද්‍රියං, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අඤ්ඤපි අති පටිච්චසමුප්පන්නා අරුපිනො බලමා ධර්මො චෙදනාකඛණිං ධර්මො සඤ්ඤකඛණිං ධර්මො විඤ්ඤාණකඛණිං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛණො හොති -පෙ- ඉමෙ බලමා අව්‍යාකතා.

අකුසලවිපාකා අව්‍යාකතා.

564. කචරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යන්:

සපඨී ය වෙතනා ය විතකී ය විචාර ය විනේයකාග්‍රතා ය ජීවිතෙත්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකානෙයෝ යි.

අකුශල විපාක මනෝධාතු යි.

[අකුශල විපාක අව්‍යාකාත]

565. කචර ධම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යන්:

යම් කලෙකා අකුශලකමීය කල බැවින් රුක් කල බැවින් රුපාලමඛන වෙවයි ... ධම්මාලමඛන වෙවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂා සහගත වූ විපාක මනෝවිඤ්ඤාධාතුව උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපඨීය වෙයි, වෙදතාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වෙතනාව වෙයි, විතකිය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේයකාග්‍රතාව වෙයි, මතිත්‍රිය වෙයි, උපෙක්‍ෂිත්‍රිය වෙයි, ජීවිතෙත්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතෙයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉත්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සපඨීයෙක් වෙයි ... එක් ම මනෝවිඤ්ඤාධාතුවෙක් වෙයි, එක් ම ධම්මායතනය වෙයි, එක් ම ධම්මධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතෙයෝ යි ...

566. කචරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යන්:

සපඨී ය වෙතනා ය විතකී ය විචාර ය විනේයකාග්‍රතා ය ජීවිතෙත්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඥසකකිය තබා විඤ්ඤාසකකිය තබා අත්‍ය වූ ද ප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතෙයෝ යි.

අකුශල විපාක අව්‍යාකාතෙයෝ යි.

[කිට්ඨාමනොධාතු]

567. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොධාතු උප්පන්නා හොති කීරියා නෙව කුසලා නාකුසලා ත ව කම්මවිපාකා උපෙකඛාසකගතා රුපාරම්මණං වා -පෙ- පොඨඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකකා හොති, විචාරෙණ හොති, උපෙකඛා හොති, විතතස්සෙකගතතා හොති, මනීන්ද්‍රියං හොති, උපෙකඛීන්ද්‍රියං හොති, ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

තස්මිං ඛො පන සමයෙ විතතාණෙ ඛනිා හොනති. දායතනානි හොනති. දො ඛාතුසො හොනති. තයො ආහාර හොනති. තිණි ඉන්ද්‍රියානි හොනති. එසකා එස්සො හොති -පෙ- එකා මනොධාතු හොති. එකං ධම්මායතනං හොති. එකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

568. කතමො තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛන්ධො හොති?

එස්සො වේතනා විතතෙකකා විචාරෙණ විතතස්සෙකගතතා ජීවිතීන්ද්‍රියං, යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා ඔපෙඨා වෙදනාකඛනිං ඔපෙඨා සඤ්ඤාකඛනිං ඔපෙඨා විඤ්ඤාණකඛනිං, අයං තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරකඛන්ධො හොති -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

කිට්ඨාමනොධාතු.

[කිට්ඨාමනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සෙකගතවිතතං]

569. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති කීරියා නෙව කුසලා නාකුසලා ත ව කම්මවිපාකා සොමනස්සෙකගතා රුපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්බ, තස්මිං සමයෙ එස්සො හොති, වෙදනා හොති, සඤ්ඤා හොති, වේතනා හොති, විතතං හොති, විතතෙකකා හොති, විචාරෙණ හොති, පිතී හොති, සුඛං හොති, විතතස්සෙකගතතා හොති, විජිතීන්ද්‍රියං හොති, සමාධීන්ද්‍රියං හොති, මනීන්ද්‍රියං හොති, තොමනස්සීන්ද්‍රියං හොති, ජීවිතීන්ද්‍රියං හොති. යෙ වා පන තස්මිං සමයෙ අඤ්ඤාපි අත්ථි පට්ඨවසමුප්පන්නා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

[ක්‍රියාමනෝධාතු]

567. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලඛන වේවයි ... සප්‍රභව්‍යාලඛන වේවයි, යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ උපෙක්‍ෂා සහගත වූ ක්‍රියාමනෝධාතු උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේදනාව වෙයි, විභවය වෙයි, විභවීය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්‍ෂාව වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, මනිජ්ඣය වෙයි, උපෙක්‍ෂිතය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි ...

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආකාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉන්ද්‍රියයෝ තිදෙනෙක් වෙති, එක් ම සපයියෙක් වෙයි ... එක් ම මනෝධාතුයෙක් වෙයි, එක් ම ධර්මයතනය වෙයි, එක් ම ධර්මධාතු වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි ...

568. කවරෙක් එසමයෙහි සංඝකාරකකම් වෙයි යත්:

සපයී ය වේතනා ය විභවී ය විචාර ය විනේශකාග්‍රතා ය ජීවිතේන්ද්‍රිය ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකම් තමා සංඥාසකකම් තමා විඤනසකකම් තමා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංඝකාරකකම් වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

ක්‍රියාමනෝධාතු යි.

[ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සහගත විභවය]

569. කවර ධර්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලඛන වේවයි ... ධර්මාලඛන වේවයි යනු යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ සොමනස්සහගත වූ මනෝවිඤ්ඤාධාතු උපදනේ වේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේදනාව වෙයි, විභවය වෙයි, විභවීය වෙයි, විචාරය වෙයි, ද්‍රව්‍යය වෙයි, සුඛය වෙයි, විනේශකාග්‍රතාව වෙයි, විශේෂිතය වෙයි, සමාධිතය වෙයි, මනිජ්ඣය වෙයි, සොමනස්සිතිය වෙයි, ජීවිතේන්ද්‍රිය වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම්ම කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

570. කතමො තසමිං සමයෙ ඵසෙසා හොති?

යො තසමිං සමයෙ ඵසෙසා උසනා සමඋසනා සමඋසිතතතං, අයං තසමිං සමයෙ ඵසෙසා හොති. -පෙ-

571. කතමො තසමිං සමයෙ විතතසෙසකහතතා හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතතසෙසකහතතා ජිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛිපා අවිසාහට්ඨිතතතා සමිපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං, අයං තසමිං සමයෙ විතතසෙසකහතතා හොති.

572. කතමො තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤං හොති?

යො තසමිං සමයෙ වේතසිකො විරියාරචො නිකකමො පරකකමො උයනාමො වායාමො උසනාමො උසෙසාලති ආමො ධිති අභිච්චපරකකමිතා අනිකඛිතතජඤ්ඤා අනිකඛිතතච්චරතා චුරසමපහනාමො විරියං විරිසිඤ්ඤං විරිසිබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ විරිසිඤ්ඤං හොති.

573. කතමො තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති?

යො තසමිං සමයෙ විතතසෙසකහතතා ජිති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාහාරෙ අවිකෙඛිපො අවිසාහට්ඨිතතතා සමිපො සමාධිඤ්ඤං සමාධිබලං, ඉදං තසමිං සමයෙ සමාධිඤ්ඤං හොති. -පෙ- යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අසෙඤ්ඤපි අභි පට්ඨවසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

තසමිං ඛො පන සමයෙ වතතාරෙ ඛො හොති. ආයතනානි හොති. ජෙට්ඨ ඛො හොති. නයො අභාරා හොති. පඤ්ඤිඤ්ඤානි හොති. ඵකො ඵසෙසා හොති. -පෙ- ඵකා මනො විඤ්ඤාණධාතු හොති. ඵකං ධම්මායතනං හොති. ඵකා ධම්මධාතු හොති. යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අසෙඤ්ඤපි අභි පට්ඨවසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා. -පෙ-

574. කතමො තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛිකො හොති?

ඵසෙසා වේතනා විතකෙකා විචාරෙ ජිති විතතසෙසකහතතා විරිසිඤ්ඤං සමාධිඤ්ඤං ජිතිඤ්ඤං, යෙ වා පන තසමිං සමයෙ අසෙඤ්ඤපි අභි පට්ඨවසමුප්පනනා අරුපිනො ධම්මා ඵපෙතො වෙදනාකඛිකං ඵපෙතො සඤ්ඤකඛිකං ඵපෙතො විඤ්ඤාණකඛිකං, අයං තසමිං සමයෙ සබ්බාරකඛිකො හොති. -පෙ- ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

නිව්‍යාමනො විඤ්ඤාණධාතු සොමනසසහගතච්චිතතා.

570. කවරෙක් එසමයෙහි සපයී වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් සපයීයෙක්, සපයීකාරයෙක්, මොනොවට සපයී කරන අයුරෙක්, මොනොවට සපයී කල බවෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි සපයී වේ ...

571. කවරෙක් එසමයෙහි විද්‍යෙනකාග්‍රතා වෙයි යන්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් (අරමුණෙහි) සිටීමෙක්, මොනොවට සිටීමෙක්, බැසැගෙන සිටීමෙක්, නො විසිරීමෙක්, අවිකෘපයෙක්, නො විසුල සිත ඇති බවෙක්, ශම්භයෙක්, සමාධිඤ්ඤයෙක්, සමාධිබලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විද්‍යෙනකාග්‍රතා වේ.

572. කවරෙක් එසමයෙහි විශේෂඤ්ඤ වෙයි යන්:

එසමයෙහි යම් වෛතසික වූ විශාරම්භයෙක්, නිෂ්ක්‍රමයෙක්, පරා-ක්‍රමයෙක්, උද්‍යමයෙක්, ව්‍යායාමයෙක්, උත්සාහයෙක්, අධිමාත්‍ර උත්සාහ-යෙක්, දුෂ්පරාක්‍රමයෙක්, ධෛර්යයෙක්, ස්වරපරාක්‍රමයෙක්, නො නැවූ ඡන්දය ඇති බවෙක්, නො නැවූ විශබ්ධිර ඇති බවෙක්, විශබ්ධ දැකී වැ ගැනීමෙක්, විශබ්ධයෙක්, විශේෂඤ්ඤයෙක්, විශබ්ධබලයෙක් වේ ද, මේ එසමයෙහි විශේෂඤ්ඤ වේ.

573. කවරෙක් එසමයෙහි සමාධිඤ්ඤ වෙයි යන්:

එසමයෙහි විතතයාගේ යම් සිටීමෙක්, මොනොවට සිටීමෙක්, බැසැ-ගෙන සිටීමෙක්, නො විසිරීමෙක්, අවිකෘපයෙක්, නො විසුල සිත ඇති බවෙක්, ශම්භයෙක්, සමාධිඤ්ඤයෙක්, සමාධිබලයෙක් වේ ද, මේ එසම-යෙහි සමාධිඤ්ඤ වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

තවද එසමයෙහි සකකියෝ සතර දෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ඛාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤයෝ පස්දෙනෙක් වෙති, එක් ම සපයීයෙක් වෙයි ... එක් ම මනෝවිඤ්ඤානාසාදකයෙක් වෙයි, එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්ම-ඛාතු වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපි ඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

574. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යන්:

සපයී ය වෙනතා ය විතසී ය විවාර ය ප්‍රිති ය විද්‍යෙනකාග්‍රතා ය, විශේෂඤ්ඤ ය සමාධිඤ්ඤ ය ජීවිතඤ්ඤ ය, තවද එසමයෙහි වෙදනාසකකිය තබා සංඤ්ඤකකිය තබා විඤ්ඤකකිය තබා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්න වූ යම් අරුපිඛමි කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාරසකකි වේ ... මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු සෝමනසසහගත විතතා යි.

[කිවිසියා මනෝවිද්‍යාඥයන්ගේ උපදෙස් සහතිකය.]

575. කතමේ බලය අවසානය?

සමයේ සමයේ මනෝවිද්‍යාඥයන්ගේ උපදෙස් හොඳින් කිවිසියා තෙව කුසලය නොකුසලය නම් කලමනිවැනි උපදෙස් සහතිකය රුපිරිමණ වෑ -පෙ- බලයට වෑ යං යං වෑ පනාධික, තමයේ සමයේ එසේය හොඳින්, වෙදනා හොඳින්, සඤ්ඤා හොඳින්, වෙනතා හොඳින්, විනය හොඳින්, විනයකොට හොඳින්, විවාරය හොඳින්, උපදෙස් හොඳින්, විනයසංකල්පනය හොඳින්, විරිසිඤ්ඤා හොඳින්, සමාධිඤ්ඤා හොඳින්, මනිඤ්ඤා හොඳින්, උපදෙස්ඤ්ඤා හොඳින්, ජිවිතීඤ්ඤා හොඳින්. යෙ වෑ පන තමයේ සමයේ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො බලය, ඉමෙ බලය අවසානය. -පෙ-

තමයේ බලය පන සමයේ වනතොරේ බන්ධන හොඳින් දායකයන් හොඳින්. දො ධාතුසො හොඳින්, තයො අභාර හොඳින්. පඤ්ඤාඤ්ඤා හොඳින් එසේය එසේය හොඳින්. -පෙ- එක මනෝවිද්‍යාඥයන් හොඳින්. එක බලය පන හොඳින්. එක බලයට වෑ හොඳින්. යෙ වෑ පන තමයේ සමයේ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්චසමුප්පාදනා අරුපිනො බලය, ඉමෙ බලය අවසානය. -පෙ-

576. කතමෝ තමයේ සමයේ සබ්බරකවනො හොඳින්?

එසේය වෙනතා විනයකොට විවාරය විනයසංකල්පනය විරිසිඤ්ඤා සමාධිඤ්ඤා ජිවිතීඤ්ඤා, යෙ වෑ පන තමයේ සමයේ අඤ්ඤාපි අපි පටිච්ච සමුප්පාදනා අරුපිනො බලය එසේය වෙදනාකවනො එසේය සඤ්ඤා-කවනො එසේය විද්‍යාඥකවනො, අයං තමයේ සමයේ සබ්බරකවනො හොඳින් -පෙ- ඉමෙ බලය අවසානය.

[කිවිසියා මනෝවිද්‍යාඥයන්ගේ උපදෙස් සහතිකය.]

[සාමාන්‍ය විකිවිසියා.]

577. කතමේ බලය අවසානය?

සමයේ සමයේ මනෝවිද්‍යාඥයන්ගේ උපදෙස් හොඳින් කිවිසියා තෙව කුසලය නොකුසලය නම් කලමනිවැනි සොමනස්සහතිකය ඤ්ඤාසමුප්පාදනා රුපිරිමණ වෑ -පෙ- යං යං වෑ පනාධික, තමයේ සමයේ එසේය හොඳින් -පෙ- අවිකේවපො හොඳින් -පෙ- ඉමෙ බලය අවසානය -පෙ- අලොභො අවසානය -පෙ- අද්දෙසො අවසානය -පෙ- අමොහො අවසානය -පෙ- ඉමෙ බලය අවසානය.

[ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛායහභව වින්තය]

575. කවර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන චෙවයි, ... ධර්මාලමඛන චෙවයි, යඤ්චි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මපාක වූ උපෙක්ඛායහභව වූ මනෝවිඤ්ඤාණධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි, වෙදනාව වෙයි, සංඥාව වෙයි, වේදනාව වෙයි, වින්තය වෙයි, වින්තිය වෙයි, විචාරය වෙයි, උපෙක්ඛාව වෙයි, විනේශකාත්‍රතාව වෙයි, විශේෂීඤ්ඤ වෙයි, සමාධිඤ්ඤ වෙයි, මනීඤ්ඤ වෙයි, උපෙක්ඛීඤ්ඤ වෙයි, ජීවිතෙඤ්ඤ වේ, තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංගමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි. ...

තවද එසමයෙහි සකකිඤ්ඤ සතරදෙනෙක් වෙති, ආයතනයෝ දෙදෙනෙක් වෙති, ධාතුහු දෙදෙනෙක් වෙති, ආභාරයෝ තිදෙනෙක් වෙති, ඉඤ්ඤයෝ පඤ්ඤෙනෙක් වෙති, එක් ම ස්පර්ශයෙක් වෙයි ... එක් මනෝවිඤ්ඤාණධාතුවෙක් වෙයි, එක් ම ධර්මායතනය වෙයි, එක් ම ධර්මධාතුව වේ. තවද එසමයෙහි අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංගමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ...

576. කවරෙක් එසමයෙහි සංසකාරසකකි වෙයි යත්:

ස්පර්ශ ය වේදනා ය වින්තිය ය විචාර ය විනේශකාත්‍රතා ය විශේෂීඤ්ඤ ය සමාධිඤ්ඤ ය ජීවිතෙඤ්ඤ ය, තවද එසමයෙහි වෙදනා-සකකිඤ්ඤ තඛා සංඥාසකකිඤ්ඤ තඛා විඤ්ඤාසකකිඤ්ඤ තඛා අන්‍ය වූ ද ප්‍රතිත්‍යංගමුත්පන්න වූ යම් අරූපිධම් කෙනෙක් ඇද්ද, මේ එසමයෙහි සංසකාර සකකි වේ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

ක්‍රියාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛායහභව වින්තය යි.

[කාමාවචරක්‍රියා]

577. කවර ධම්මෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමඛන චෙවයි ... යඤ්චි යමක් යමක් හෝ අරමුණු කොට ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මපාක වූ සොම්නස් සහභව ඥානසම්ප්‍රසන්න වූ මනෝවිඤ්ඤාණධාතුව උපදනේ වෙ ද, එසමයෙහි ස්පර්ශ වෙයි ... අවිනේශය වෙයි ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ... අලෝභ සංවිධාන අව්‍යාකාතමූල යැ ... අද්‍රෝහ සංවිධාන අව්‍යාකාතමූල යැ ... අමොහ සංවිධාන අව්‍යාකාතමූල යැ ... මේ ධම්මෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

578. කතමේ බිමටා අවසාකතා?

සමී. සමයේ මනෝවිඥාණධාතු උපනතා හොඳි කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ව කමමවිපාකා සොමනසසහගතා සදුණසමපසුතතා සසබ්බාචරන රූපාරමණං වා -පෙ- සොමනසසහගතා සදුණවිප- සුතතා -පෙ- සොමනසසහගතා සදුණවිපසුතතා සසබ්බාචරන -පෙ- උපෙකබාසහගතා සදුණසමප- සුතතා සසබ්බාචරන -පෙ- උපෙකබාසහගතා සදුණවිපසුතතා -පෙ- උපෙකබාසහගතා සදුණවිපසුතතා සසබ්බාචරන රූපාරමණං වා -පෙ- බිමමාරමණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තසමී සමයේ එසොසා හොඳි -පෙ- අවිකෙබපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බිමමා අවසාකතා -පෙ- අලොභො අවසා- කතමුලං -පෙ- අදොසො අවසාකතමුලං -පෙ-1 ඉමේ බිමමා අවසාකතා.

කාමාවචරකිරියා.

[රූපාවචරකිරියා]

579. කතමේ බිමටා අවසාකතා?

සමී. සමයේ රූපාවචරං කාමං භාවෙඤ්ඤිකිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ව කමමවිපාකං දිට්ඨබිමමසුබවිහාරං විච්චෙවච කාමෙඤ් -පෙ- පඨමං කාමං උපසමපජ්ඣ විහරති පඨවිකඤ්ඤං, තසමී සමයේ එසොසා හොඳි -පෙ- අවිකෙබපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බිමමා අවසාකතා.

580. කතමේ බිමටා අවසාකතා?

සමී. සමයේ රූපාවචරං කාමං භාවෙඤ්ඤිකිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ව කමමවිපාකං දිට්ඨබිමමසුබවිහාරං විතකකවිචාරනං චූ- පඨමං -පෙ- දුතියං කාමං -පෙ- තතියං කාමං -පෙ- චතුස්ථං කාමං -පෙ- පඨමං කාමං -පෙ- පඤ්චමං කාමං උපසමපජ්ඣ විහරති පඨවිකඤ්ඤං, තසමී සමයේ එසොසා හොඳි -පෙ- අවිකෙබපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බිමමා අවසාකතා.

රූපාවචරකිරියා.

[අරූපාවචරකිරියා]

581. කතමේ බිමටා අවසාකතා?

සමී. සමයේ අරූපාවචරං කාමං භාවෙඤ්ඤිකිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ව කමමවිපාකං දිට්ඨබිමමසුබවිහාරං, සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතිකකමා පඨිසසඤ්ඤානං අජංගමා නානතකසඤ්ඤානං අමනසිකාරා අකාසානඤ්ඤානනතකසඤ්ඤානං සුබසංච ච පහානා -පෙ- චතුස්ථං කාමං උපසමපජ්ඣ විහරති, තසමී සමයේ එසොසා හොඳි -පෙ- අවිකෙබපො හොඳි -පෙ- ඉමේ බිමමා අවසාකතා.

1. අමොභො අවසාකතමුලං -පෙ- PTS.

578. කච්චර ධම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ රූපාලමිත චේවති ... ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ සොම්නස් සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත වූ මනෝවිඤ්ඤානධාතුව සංසකාර සහිත වූ ... සොම්නස් සහගත ඥාන-විප්‍රයුක්ත ... සොම්නස් සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත (මනෝවිඤ්ඤාන ධාතුව) සංසකාර සහිත වූ ... උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත ... උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානසම්ප්‍රයුක්ත (මනෝවිඤ්ඤානධාතුව) සංසකාර සහිත ව ... උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත ... රූපාලමිත චේවති ... ධම්මාලමිත චේවති යද්‍රි යම් යම් අරමුණක් හෝ අරමුණු කොට උපෙක්‍ෂා සහගත ඥානවිප්‍රයුක්ත (මනෝවිඤ්ඤානධාතුව) උපදනේ චේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය වෙයි ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි ... අලොභ සංවිධාන අව්‍යාකාතමූල ය ... අද්‍යෙස සංවිධාන අව්‍යාකාතමූල ය ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

කාමාවච්චරක්‍රියා යි.

[රූපාවච්චරක්‍රියා]

579. කච්චර ධම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉහානම් සුඛවිහරණ ඇති රූපාවච්චරධ්‍යානසය වඩා ද, කාම-යන්තෙන් වෙන් ව ම ... පඨවිකසිණ සංවිධාන ප්‍රථමධ්‍යානසයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

580. කච්චර ධම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉහානම් සුඛවිහරණ ඇති රූපාවච්චරධ්‍යානසය වඩා ද, විතකී විචාරයන්ගේ සන්තිදීමෙන් ... දුකිභ්‍යානසයට ... තානිභ්‍යානසයට ... චතුර්ධ්‍යානසයට ... ප්‍රථමධ්‍යානසයට ... පඨවිකසිණ සංවිධාන පඤ්චමධ්‍යානසයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

රූපාවච්චරක්‍රියා යි.

[අරූපාවච්චරක්‍රියා]

581. කච්චර ධම්මයෝ අව්‍යාකාත වෙති යත්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉහානම් සුඛවිහරණ ඇති අරූපාවච්චර ධ්‍යානසය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් රූපසංඥාවන්ගේ ඉක්මම්මෙන් ප්‍රතිසංඥාවන්ගේ අසා-ධනමයෙන්, නානාච සංඥාවන්ගේ නො මෙතෙහි කිරීමෙන්, ආකාශානඤ්ඤා-යතන සහගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානසයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවික්‍ෂෙපය චේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකාතයෝ යි.

582. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යහමි. සමයෙ අරූපාවචරං ක්‍රියානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨබම්මසුබ්බිභාරං, සබ්බසො ආකාශානිඤ්චා-
යතනං සමතිකකම්ම විඤ්ඤාණඤ්චායතනසඤ්ඤාසහගතං සුබ්බසං ච පහානා-
-පෙ- චතුභං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තහමි. සමයෙ එසොහො හොති
-පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

583. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යහමි. සමයෙ අරූපාවචරං ක්‍රියානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨබම්මසුබ්බිභාරං, සබ්බසො විඤ්ඤා-
ණඤ්චායතනං සමතිකකම්ම ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුබ්බසං ච
පහානා -පෙ- චතුභං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තහමි. සමයෙ එසොහො
හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

584. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

යහමි. සමයෙ අරූපාවචරං ක්‍රියානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨබම්මසුබ්බිභාරං, සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤා-
යතනං සමතිකකම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුබ්බසං ච
පහානා -පෙ- චතුභං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති, තහමි. සමයෙ එසොහො
හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා
-පෙ- අලොභො අව්‍යාකතමුලං -පෙ- අද්දෙසො අව්‍යාකතමුලං -පෙ-
අමොහො අව්‍යාකතමුලං -පෙ- ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

අරූපාවචරකිරියා.

මිනතුපාදකණි.

582. කවර ධම්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉතාත්මසුඛවිකරණ ඇති අරූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් ආකාශානුච්ඡායනනය ඉක්ම විඤ්ඤායනනය සංඥ සකගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

583. කවර, ධම්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉතාත්මසුඛවිකරණ ඇති අරූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් විඤ්ඤායනනය ඉක්ම ආකිඤ්ඤායනනය සංඥ සකගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

584. කවර, ධම්මයෝ අව්‍යාකෘත වෙති යන්:

යම් කලෙකැ ක්‍රියාමාත්‍ර වූ නො ම කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ ඉතාත්මසුඛවිකරණ ඇති අරූපාවචරධ්‍යානය වඩා ද, සම්ප්‍රකාරයෙන් ආකිඤ්ඤායනනය ඉක්ම නෙවසඤ්ඤායනනය සංඥ සකගත වූ, සුඛයාගේ ද ප්‍රභාණයෙන් ... චතුර්ධ්‍යානයට පැමිණ වෙහේ ද, එසමයෙහි සපයිය වෙයි ... අවිනේශපය වේ ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි ... අලෝභ සංවිධාන අව්‍යාකෘතමූල ය ... අද්‍යෙස සංවිධාන අව්‍යාකෘත මූල ය ... අමෝහ සංවිධාන අව්‍යාකෘතමූල ය ... මේ ධම්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

අරූපාවචරක්‍රියා යි.

විනේශානුකූලාචාරය නිමි.

2. රූපකණ්ඩං

585. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා?

කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවච්චරා රූපාවච්චරා අරූපාවච්චරා අපරිඤාපනනා වෙදනාකඛනකා සඤ්ඤාකඛනකා සංඛාරකඛනකා විඤ්ඤාණකඛනකා, යෙ ව ධම්මා කීරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ව කමම-විපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං අසබ්බතා ව ඛාතු. ඉමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා.

[මාභිකා]

586. තස්ස කතමං සබ්බං රූපං?

චතතාරො ව මහාභුතා, චතුන්තඤ්ච මහාභුතානං උපාදයරූපං, ඉදං වුච්චති සබ්බං රූපං.

587. එකවිධෙන රූපසඛගණො:

සබ්බං රූපං ත ගෙතු අගෙතුකං ගෙතුපිපසුතනං සප්පච්චයං සබ්බතං රූපි¹ ලොකීයං සාසවා සඤ්ඤාජනීයං ගජජනීයං මිඝනීයං යොගනීයං² නීචරණීයං පරමධං උපාදනීයං සඛකිලෙසිකං අව්‍යාකතං අනාරම්මණං අමෙතසීකං විතතපිපසුතනං තෙවවිපාකතවිපාකධම්මධම්මං අසඛකි-ලීච්චසඛකිලෙසිකං ත සවිතකකසවිචාරං ත අවිතකකවිචාරමිතනං අවිතකකඅවිචාරං ත පිඤ්ඤාගතනං ත සුඛසගතනං ත උපෙකතාසගතනං තෙව දක්ඛනෙන ත භාවනාය පභානබ්බං තෙවදස්සනෙන ත භාවනාය පභානබ්බගෙතුකං තෙව ආචයනාමී ත අපචයනාමී තෙව සෙකඛං නාසෙකඛං පරිතනං කාමාවච්චරං ත රූපාවච්චරං ත අරූපාවච්චරං පරිඤා-පනනං තො අපරිඤාපනනං අනීයතං අනීයානීකං උප්පනනං ජභී විඤ්ඤා-ණෙහි විඤ්ඤායාසං අනිච්චං ජරුභිභුතං, එවං එකවිධෙන රූපසඛගණො.

එ ක කං.

588. දුට්ඨෙත රූපසඛගණො:

අත්ථි රූපං උපාදා, අත්ථි රූපං තො උපාදා

අත්ථි රූපං උපාදින්නං, අත්ථි රූපං අනුපාදින්නං.

අත්ථි රූපං උපාදිනනුපාදනීයං, අත්ථි රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං.

අත්ථි රූපං සතිදස්සනං, අත්ථි රූපං අතිදස්සනං.

අත්ථි රූපං සප්පච්චයං, අත්ථි රූපං අප්පච්චයං.

1. රූපිකං - සිඞු. 3. PTS. රූපං - සිඞු. 1, ඉජසං.

2. යොගනීයං - සිඞු. 1, 3, මජ්ඣ. PTS.

අපි රූපං ඉන්ද්‍රියං, අපි රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

අපි රූපං මහාභූතා, අපි රූපං න මහාභූතං.

අපි රූපං විඤ්ඤානති, අපි රූපං න විඤ්ඤානති.

අපි රූපං විතතසමුට්ඨානං, අපි රූපං න විතතසමුට්ඨානං.

අපි රූපං විතතසහභූ, අපි රූපං න විතතසහභූ.

අපි රූපං විතතානුපරිච්ඡෙදි, අපි රූපං න විතතානුපරිච්ඡෙදි.

අපි රූපං අජ්ඣන්තියා, අපි රූපං ඛාතිරං.

අපි රූපං ඔලාරිකං, අපි රූපං සුමුමං.

අපි රූපං දුරෙ, අපි රූපං සන්තිකෙ.

පක්ෂණ්ණකුඤ්ඤං. (14)

අපි රූපං චක්ඛුසම්පස්සං වන්ති, අපි රූපං චක්ඛුසම්පස්සං න වන්ති. අපි රූපං චක්ඛුසම්පස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුපිඤ්ඤාණස්ස වන්ති, අපි රූපං චක්ඛුපිඤ්ඤාණස්ස න වන්ති.

අපි රූපං සොතසම්පස්සං -පෙ- ඝානසම්පස්සං -පෙ- ජ්වහාසම්පස්සං -පෙ- කායසම්පස්සං වන්ති, අපි රූපං කායසම්පස්සං න වන්ති. අපි රූපං කායසම්පස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායපිඤ්ඤාණස්ස වන්ති, අපි රූපං කායපිඤ්ඤාණස්ස න වන්ති.

චන්ද්‍රකුඤ්ඤං. (25)

අපි රූපං චක්ඛුසම්පස්සං ආරම්මණං, අපි රූපං චක්ඛුසම්පස්සං කාරම්මණං. අපි රූපං චක්ඛුසම්පස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුපිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අපි රූපං චක්ඛුපිඤ්ඤාණස්ස කාරම්මණං.

අපි රූපං සොතසම්පස්සං -පෙ- ඝානසම්පස්සං -පෙ- ජ්වහාසම්පස්සං -පෙ- කායසම්පස්සං ආරම්මණං, අපි රූපං කායසම්පස්සං කාරම්මණං. අපි රූපං කායසම්පස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායපිඤ්ඤාණස්ස ආරම්මණං, අපි රූපං කායපිඤ්ඤාණස්ස කාරම්මණං.

ආරම්මණකුඤ්ඤං. (26)

ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් ඇත, ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපයෙක් ඇත.

මහාභූත රූපයෙක් ඇත, මහාභූත නො වූ රූපයෙක් ඇත.

විඤ්ජිතරූපයෙක් ඇත, විඤ්ජිත නො වූ රූපයෙක් ඇත.

විත්තසමුප්පාදරූපයෙක් ඇත, විත්තසමුප්පාද නො වූ රූපයෙක් ඇත

සීත සමග ඊපත් රූපයෙක් ඇත, සීත සමග නූපත් රූපයෙක් ඇත.

විත්තානුපට්ඨර්ථී වූ රූපයෙක් ඇත, විත්තානුපට්ඨර්ථී නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් ඇත, බාහ්‍යරූපයෙක් ඇත.

ඔෂද්‍රික රූපයෙක් ඇත, සුක්ෂ්මරූපයෙක් ඇත.

දුරේ රූපයෙක් ඇත, සන්ධිකේ රූපයෙක් ඇත.

මුක්ඛිකදුක සි. (14)

චක්ඛුසම්ප්පාදයට වස්තු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛු සම්ප්පාදයට වස්තු නො වූ රූපයෙක් ඇත. චක්ඛුසම්ප්පාද වූ වෛදනාවට ... සංඥාවට ... වේදනාවට ... චක්ඛුර්විඤ්ජනයට වස්තු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුර්විඤ්ජනයට වස්තු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

සොතසම්ප්පාදයට ... ඝාතසම්ප්පාදයට ... ජීවහාසම්ප්පාදයට ... කාය-සම්ප්පාදයට වස්තු වූ රූපයෙක් ඇත. කායසම්ප්පාදයට වස්තු නො වූ රූපයෙක් ඇත. කායසම්ප්පාදවෛදනාවට ... සංඥාවට ... වේදනාවට ... කායවිඤ්ජනයට වස්තු වූ රූපයෙක් ඇත, කායවිඤ්ජනයට වස්තු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

වස්තුදුක සි. (25)

චක්ඛුසම්ප්පාදයට අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුසම්ප්පාදයට අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත. චක්ඛුසම්ප්පාදවෛදනාවට ... සංඥාවට ... වේදනාවට ... චක්ඛුර්විඤ්ජනයට අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, චක්ඛුර්විඤ්ජනයට අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

සොතසම්ප්පාදයට ... ඝාතසම්ප්පාදයට ... ජීවහාසම්ප්පාදයට ... කාය-සම්ප්පාදයට අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, කායසම්ප්පාදයට අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත. කායසම්ප්පාදවෛදනාවට ... සංඥාවට ... වේදනාවට ... කායවිඤ්ජනයට අරමුණු වූ රූපයෙක් ඇත, කායවිඤ්ජනයට අරමුණු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආරම්භනදුක සි. (25)

- අත්ථි රූපං චක්ඛායතනං, අත්ථි රූපං න චක්ඛායතනං.
- අත්ථි රූපං සොනායතනං -පෙ- ඝානායතනං -පෙ- ජ්වහායතනං -පෙ- කායායතනං, අත්ථි රූපං න කායායතනං.
- අත්ථි රූපං රූපායතනං, අත්ථි රූපං න රූපායතනං.
- අත්ථි රූපං සද්දායතනං, අත්ථි රූපං න සද්දායතනං.
- අත්ථි රූපං ගඤ්ඤායතනං, අත්ථි රූපං න ගඤ්ඤායතනං.
- අත්ථි රූපං රසායතනං, අත්ථි රූපං න රසායතනං.
- අත්ථි රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං, අත්ථි රූපං න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනදුකං. (10)

- අත්ථි රූපං චක්ඛු ඛාතු, අත්ථි රූපං න චක්ඛුඛාතු.
- අත්ථි රූපං සොනඛාතු, අත්ථි රූපං න සොනඛාතු.
- අත්ථි රූපං ඝානඛාතු, අත්ථි රූපං න ඝානඛාතු.
- අත්ථි රූපං ජ්වහාඛාතු, අත්ථි රූපං න ජ්වහාඛාතු.
- අත්ථි රූපං කායඛාතු, අත්ථි රූපං න කායඛාතු.
- අත්ථි රූපං රූපඛාතු, අත්ථි රූපං න රූපඛාතු.
- අත්ථි රූපං සද්දඛාතු, අත්ථි රූපං න සද්දඛාතු.
- අත්ථි රූපං ගඤ්ඤාඛාතු, අත්ථි රූපං න ගඤ්ඤාඛාතු.
- අත්ථි රූපං රසඛාතු, අත්ථි රූපං න රසඛාතු.
- අත්ථි රූපං ඵොට්ඨබ්බඛාතු, අත්ථි රූපං න ඵොට්ඨබ්බඛාතු.

ඛාතුදුකං. (10)

- අත්ථි රූපං චක්ඛුඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න චක්ඛුඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං සොනඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න සොනඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං ඝානඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න ඝානඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං ජ්වහිඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න ජ්වහිඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං කායඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න කායඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං රූපඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න රූපඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං සද්දඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න සද්දඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං ගඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න ගඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං රසඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න රසඤ්ඤායං.
- අත්ථි රූපං ඵොට්ඨබ්බඤ්ඤායං, අත්ථි රූපං න ඵොට්ඨබ්බඤ්ඤායං.

ඉඤ්ඤාදුකං. (8)

වක්ඛායනන රූපයෙක් ඇත, වක්ඛායනන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සොතායනන ... ඝාතායනන ... ජීවිතායනන ... කාශායනන රූපයෙක්
 ඇත, කාශායනන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රූපායනන වූ රූපයෙක් ඇත, රූපායනන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ශබ්දායනන රූපයෙක් ඇත, ශබ්දායනන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ගතිායනන රූපයෙක් ඇත, ගතිායනන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රසායනන රූපයෙක් ඇත, රසායනන නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ඵොට්ඨබ්බායනන රූපයෙක් ඇත, ඵොට්ඨබ්බායනන නො වූ රූපයෙක්
 ඇතී.

ආයතන දුක සි. (10)

වක්ඛුමාතුරූපයෙක් ඇත, වක්ඛුමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සොතමාතු රූපයෙක් ඇත, සොතමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ඝාතමාතුරූපයෙක් ඇත, ඝාතමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජීවිතාමාතුරූපයෙක් ඇත, ජීවිතාමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 කාශමාතුරූපයෙක් ඇත, කාශමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රූපමාතුරූපයෙක් ඇත, රූපමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ශබ්දමාතුරූපයෙක් ඇත, ශබ්දමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ගතිමාතුරූපයෙක් ඇත, ගතිමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 රසමාතුරූපයෙක් ඇත, රසමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සප්‍රච්චාරමාතුරූපයෙක් ඇත, සප්‍රච්චාරමාතු නො වූ රූපයෙක් ඇතී.

මාතු දුක සි. (10)

වක්ඛුරිඤ්චිරූපයෙක් ඇත, වක්ඛුරිඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ශ්‍රොත්‍රෙඤ්චිරූපයෙක් ඇත, ශ්‍රොත්‍රෙඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ස්‍රාණෙඤ්චිරූපයෙක් ඇත, ස්‍රාණෙඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජිහ්වෙඤ්චිරූපයෙක් ඇත, ජිහ්වෙඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 කාශෙඤ්චිරූපයෙක් ඇත, කාශෙඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 සත්‍රිඤ්චිරූපයෙක් ඇත, සත්‍රිඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 පුරුෂෙඤ්චිරූපයෙක් ඇත, පුරුෂෙඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇත.
 ජීවිතෙඤ්චිරූපයෙක් ඇත, ජීවිතෙඤ්චි නො වූ රූපයෙක් ඇතී.

ඉඤ්චි දුක සි. (8)

- අපි රූපං කායවිඤ්ඤානී, අපි රූපං ත කායවිඤ්ඤානී.
- අපි රූපං චච්චිඤ්ඤානී, අපි රූපං න චච්චිඤ්ඤානී.
- අපි රූපං ආකාසධාතු, අපි රූපං න ආකාසධාතු.
- අපි රූපං ආපොධාතු, අපි රූපං න ආපොධාතු.
- අපි රූපං රූපස්ස ඌහතා, අපි රූපං රූපස්ස න ඌහතා.
- අපි රූපං රූපස්ස මුද්දතා, අපි රූපං රූපස්ස න මුද්දතා.
- අපි රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤානා, අපි රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤානා.
- අපි රූපං රූපස්ස උපච්චො, අපි රූපං රූපස්ස න උපච්චො.
- අපි රූපං රූපස්ස සන්තතී, අපි රූපං රූපස්ස න සන්තතී.
- අපි රූපං රූපස්ස ජරතා, අපි රූපං රූපස්ස න ජරතා.
- අපි රූපං රූපස්ස අනිච්චතා, අපි රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා.
- අපි රූපං කඛ්චිකාථො ආකාථො, අපි රූපං න කඛ්චිකාථො ආකාථො.

එවං දුට්ඨො රූපසර්වකර්මසාධකො.

[සුමුමරූපදුකං. 12]

දුකං.

589. කීර්තියො රූපසර්වකර්මසාධකො:

- යං තං රූපං අර්ඤ්ඤානීකං තං උපාදා. යං තං රූපං බාහිරං තං අපි උපාදා, අපි තො උපාදා.
- යං තං රූපං අර්ඤ්ඤානීකං තං උපාදින්නා. යං තං රූපං බාහිරං තං අපි උපාදින්නා, අපි අනුපාදින්නා.
- යං තං රූපං අර්ඤ්ඤානීකං තං උපාදින්නාපාදානිසං. යං තං රූපං බාහිරං තං අපි උපාදින්නාපාදානිසං, අපි අනුපාදින්නාපාදානිසං.
- යං තං රූපං අර්ඤ්ඤානීකං තං අනිදස්සනං. යං තං රූපං බාහිරං තං අපි සනිදස්සනං, අපි අනිදස්සනං.

කායවිඤ්චාරූපයෙක් ඇත, කායවිඤ්චා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

වාග්විඤ්චාරූපයෙක් ඇත, වාග්විඤ්චා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

ආකාශධාතුරූපයෙක් ඇත, ආකාශධාතු නො වූ රූපයෙක් ඇත.

අඛණ්ඩාරූපයෙක් ඇත, අඛණ්ඩා නො වූ රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ උඝ්ඤ්චාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ උඝ්ඤ්චා නො වූ රූප-
යෙක් ඇත;

රූපයාගේ මාදුඤ්චාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ මාදුඤ්චා නො වූ රූපයෙක්
ඇත.

රූපයාගේ කම්ණ්ණතා රූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ කම්ණ්ණතා නො වූ
රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ උපවයරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ උපවය නො වූ රූප-
යෙක් ඇත.

රූපයාගේ සන්නතීරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ සන්නතී නො වූ
රූපයෙක් ඇත.

රූපයාගේ ජරතාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූප-
යෙක් ඇත.

රූපයාගේ අතිත්තාරූපයෙක් ඇත, රූපයාගේ අතිත්තා නො
වූ රූපයෙක් ඇත.

කවලීකාරුහාරරූපයෙක් ඇත, කවලීකාරුහාර නො වූ රූපයෙක්
ඇත.

මෙහේ දෙකොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

[සුක්ඛමරූප දුක සි. 12]

දව්කසසි.

589. භුත් කොටසෙකින් රූපසංග්‍රහය වෙයි:

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එ උපාදරූප ය. යම් බාහිරරූප-
යෙක් වේ ද එ උපාදවූයේ ඇත, උපාද නො වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එ උපාදිත්ත ය. යම් බාහිර
රූපයෙක් වේ ද එය උපදිත්ත වූයේ ඇත, අනුපාදිත්ත වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය උපාදිත්තපාදනීය ය. යම්
බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය උපාදිත්තපාදනීය වූයේ ඇත, අනුපාදිත්ත-
පාදනීය වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය අතිදර්ශන ය. යම් බාහිර රූප-
යෙක් වේ ද එය සතිදර්ශන වූයේ ඇත, අතිදර්ශන වූයේ ඇත.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං සපපටිසං. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී සපපටිසං, අන්තී අපපටිසං.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං ඉන්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී ඉන්ද්‍රියං, අන්තී න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං න මනාභුතං. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී මනාභුතං, අන්තී න මනාභුතං.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං න විඤ්ඤානතී. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී විඤ්ඤානතී, අන්තී න විඤ්ඤානතී.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං න විතතසමුට්ඨානං. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී විතතසමුට්ඨානං, අන්තී න විතතසමුට්ඨානං.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං න විතතසහභු. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී විතතසහභු, අන්තී න විතතසහභු.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං න විතතානුපරිච්ඡතී. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී විතතානුපරිච්ඡතී, අන්තී න විතතානුපරිච්ඡතී.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං ඔලාරිකං. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී ඔලාරිකං, අන්තී සුමුමං.

යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං සන්තීකෙ. යං තං රූපං බාහිරං තං අන්තී දුරෙ, අන්තී සන්තීකෙ.

පකීණණක නිකං. (13)

යං තං රූපං බාහිරං තං චක්ඛුසම්මසසස්ස න චන්ද්‍රි. යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං අන්තී චක්ඛුසම්මසසස්ස චන්ද්‍රි, අන්තී චක්ඛුසම්මසසස්ස න චන්ද්‍රි.

යං තං රූපං බාහිරං තං චක්ඛුසම්මසස්ස චෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ- වේතනාය -පෙ- චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස න චන්ද්‍රි. යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං අන්තී චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස චන්ද්‍රි, අන්තී චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්ස න චන්ද්‍රි.

යං තං රූපං බාහිරං තං භොගසම්මසසස්ස -පෙ- ඝානසම්මසසස්ස -පෙ- ජීවහාසම්මසසස්ස -පෙ- කායසම්මසසස්ස න චන්ද්‍රි. යං තං රූපං අර්ඛිතතීකං තං අන්තී කායසම්මසසස්ස චන්ද්‍රි, අන්තී කායසම්මසසස්ස න චන්ද්‍රි.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සප්‍රතීඝ (-ගැටුම් නතිත) ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය සප්‍රතීඝ වූයේ ඇත, අප්‍රතීඝ වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය වූයේ ඇත, ඉන්ද්‍රිය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත වූයේ ඇත, මහාභූත නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය විඥප්ති නො වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය විඥප්ති වූයේ ඇත, විඥප්ති නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය විතතසමුත්ථාන නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය විතතසමුත්ථාන වූයේ ඇත, විතත-සමුත්ථාන නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය විතතසහගු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය විතතසහගු වූයේ (- සිත සමග උපන්නේ) ඇත. විතතසහගු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය විතතානුපරිවතී නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය විතතානුපරිවතී වූයේ ඇත, විතතා-නුපරිවතී නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික ය. යම් බාහිරරූප-යෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂ්ම වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සන්තික වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්තික වූයේ ඇති.

ප්‍රතිණීක න්‍යාය සි. (13)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වකුඤ්චස්සයට වසතු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය වකුඤ්චස්සයට වසතු වූයේ ඇත, වකුඤ්චස්සයට වසතු නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වකුඤ්චස්සපච්චෙදනාවට ... සංඤ-චට ... චේතනාවට ... වකුඤ්චස්සයට වසතු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යා-ත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වකුඤ්චස්සයට වසතු වූයේ ඇත, වකුඤ්-චස්සයට වසතු නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය සොනසම්ප්පයට ... සොනසම්ප්පයට ... ජීවිතාසම්ප්පයට ... කායසම්ප්පයට වසතු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය කායසම්ප්පයට වසතු වූයේ ඇත, කායසම්ප්පයට වසතු නො වූයේ ඇති.

යං තං රූපං බාහිරං තං කායසම්පූර්ණය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- වේදනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස නි වජ්ඣ. යං තං රූපං
අර්ඛිතනිකං තං අර්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස වජ්ඣ, අර්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස නි වජ්ඣ.

වජ්ඣනිකං. (25)

යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං තං වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය නාරමමණං. යං තං
රූපං බාහිරං තං අර්ථි වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය ආරමමණං, අර්ථි වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය
නාරමමණං.

යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං තං වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- වේදනාය -පෙ- වකුඤ්ඤාණස්ස නාරමමණං. යං තං
රූපං බාහිරං තං අර්ථි වකුඤ්ඤාණස්ස ආරමමණං, අර්ථි වකුඤ්ඤාණස්ස
නාරමමණං.

යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං තං භෞතසම්පූර්ණය -පෙ- භෞත-
සම්පූර්ණය -පෙ- ජීවහාසම්පූර්ණය -පෙ- කායසම්පූර්ණය නාරමමණං. යං තං
රූපං බාහිරං තං අර්ථි කායසම්පූර්ණය ආරමමණං, අර්ථි කාය-
සම්පූර්ණය නාරමමණං.

යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං තං කායසම්පූර්ණය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- වේදනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස නාරමමණං. යං තං
රූපං බාහිරං තං අර්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරමමණං, අර්ථි කායවිඤ්ඤාණස්ස
නාරමමණං.

ආරමමණනිකං. (26)

යං තං රූපං බාහිරං තං නි වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය. යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං
තං අර්ථි වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය, අර්ථි නි වකුඤ්ඤාසම්පූර්ණය.

යං තං රූපං බාහිරං තං නි භෞතසම්පූර්ණය. යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං
තං අර්ථි භෞතසම්පූර්ණය, අර්ථි නි භෞතසම්පූර්ණය.

යං තං රූපං බාහිරං තං නි භෞතසම්පූර්ණය -පෙ- නි ජීවහාසම්පූර්ණය -පෙ-
නි කායසම්පූර්ණය. යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං තං අර්ථි කායසම්පූර්ණය අර්ථි
නි කායසම්පූර්ණය.

යං තං රූපං අර්ඛිතනිකං තං නි රූපසම්පූර්ණය. යං තං බාහිරං තං
අර්ථි රූපසම්පූර්ණය, අර්ථි නි රූපසම්පූර්ණය.

යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය කායසම්පූර්ණ වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වෙනතාවට ... කායවිඤ්ඤාවට වසනු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයක් වේ ද එය කායවිඤ්ඤාවට වසනු වූයේ ඇත, කාය විඤ්ඤාවට වසනු නො වූයේ ඇත.

වස්තු ත්‍රික සි. (25)

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයක් වේ ද එය වකුක්‍රමයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය වකුක්‍රමයට අරමුණු වූයේ ඇත, වකුක්‍රමයට අරමුණු නො වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයක් වේ ද එය වකුක්‍රමයට අරමුණු වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වෙනතාවට ... වකුක්‍රමයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය වකුක්‍රමයට අරමුණු වූයේ ඇත, වකුක්‍රමයට අරමුණු නො වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයක් වේ ද එය සොත්තසම්පූර්ණයට ... සාන-සම්පූර්ණයට ... ජීවිතසම්පූර්ණයට ... කායසම්පූර්ණයට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය කායසම්පූර්ණයට අරමුණු වූයේ ඇත, කායසම්පූර්ණයට අරමුණු නො වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයක් වේ ද එය කායසම්පූර්ණයට අරමුණු වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වෙනතාවට ... කායවිඤ්ඤාවට අරමුණු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය කායවිඤ්ඤාවට අරමුණු වූයේ ඇත, කාය-විඤ්ඤාවට අරමුණු නො වූයේ ඇත.

ආලම්බන ත්‍රික සි. (25)

යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය වක්‍රායතන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයක් වේ ද එය වක්‍රායතන වූයේ ඇත, වක්‍රායතන නො වූයේ ඇත.

යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය ශ්‍රෝත්‍රායතන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයක් වේ ද එය ශ්‍රෝත්‍රායතන වූයේ ඇත, ශ්‍රෝත්‍රායතන නො වූයේ ඇත.

යම් බාහිරරූපයක් වේ ද එය ස්‍රාණායතන නො වූයේ ය ... ජීවිත-යතන නො වූයේ ය. ... කායායතන නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයක් වේ ද එය කායායතන වූයේ ඇත, කායායතන නො වූයේ ඇත.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයක් වේ ද එය රූපායතන නො වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයක් වේ ද එය රූපායතන වූයේ ඇත, රූපායතන නො වූයේ ඇත.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං න සද්දයතනං -පෙ- න ගනිමා-
යතනං -පෙ- න රසායතනං -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බායතනං. යං තං රූපං
බාහිරං තං අජි ඵොට්ඨබ්බායතනං, අජි න ඵොට්ඨබ්බායතනං.

ආයතනතිකං. (10)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛවාතු. යං තං රූපං අජකිතතිකං
තං අජි චක්ඛවාතු, අජි න චක්ඛවාතු.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොතවාතු -පෙ- න සාතවාතු -පෙ-
න ජ්වහාමාතු -පෙ- න කායමාතු. යං තං රූපං අජකිතතිකං තං අජි
කායමාතු, අජි න කායමාතු.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං න රූපවාතු. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජි රූපවාතු, අජි න රූපවාතු.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං න සද්දවාතු -පෙ- න ගනිමාතු -පෙ-
න රසමාතු -පෙ- න ඵොට්ඨබ්බවාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි
ඵොට්ඨබ්බවාතු, අජි න ඵොට්ඨබ්බවාතු.

මාතුතිකං (10)

යං තං රූපං බාහිරං තං න චක්ඛුන්ද්‍රියං. යං තං රූපං අජකිතතිකං
තං අජි චක්ඛුන්ද්‍රියං, අජි න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං බාහිරං තං න සොභින්ද්‍රියං -පෙ- න සාභින්ද්‍රියං -පෙ-
න ජ්වහින්ද්‍රියං -පෙ- න කායින්ද්‍රියං. යං තං රූපං අජකිතතිකං තං අජි
කායින්ද්‍රියං, අජි න කායින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං න ඉන්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජි ඉන්ද්‍රියං, අජි න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං න පුරිසින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජි පුරිසින්ද්‍රියං, අජි න පුරිසින්ද්‍රියං.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං න ජිවිතින්ද්‍රියං. යං තං රූපං බාහිරං
තං අජි ජිවිතින්ද්‍රියං, අජි න ජිවිතින්ද්‍රියං.

ඉන්ද්‍රියතිකං. (8)

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ශබ්දායතන නො වූයේ ය. ... ගකියතන නො වූයේ ය. ... රසායනන නො වූයේ ය. ... ස්ප්‍රභවව්‍යායතන නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන වූයේ අත, ස්ප්‍රභවව්‍යායතන නො වූයේ ඇති.

ආයතන ත්‍රික සි. (10)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වකබ්‍රධාතු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වකබ්‍රධාතු වූයේ ඇත, වකබ්‍රධාතු නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ශ්‍රොත්‍රධාතු නො වූයේ ය. ... ශ්‍රාණ ධාතු නො වූයේ ය. ... ජිහ්වාධාතු නො වූයේ ය. ... කායධාතු නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායධාතු වූයේ ඇත, කායධාතු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපධාතු නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපධාතු වූයේ ඇත, රූපධාතු නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ශබ්දධාතු නො වූයේ ය. ... ගකියාතු නො වූයේ ය ... රසධාතු නො වූයේ ය. ... ස්ප්‍රභවව්‍යායතන නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන වූයේ ඇත, ස්ප්‍රභවව්‍යායතන නො වූයේ ඇති.

ධාතු ත්‍රික සි. (10)

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වක්‍ෂුරිඤ්ඤා නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වක්‍ෂුරිඤ්ඤා වූයේ ඇත, වක්‍ෂුරිඤ්ඤා නො වූයේ ඇති.

යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ශ්‍රොත්‍රෙඤ්ඤා නො වූයේ ය ... ශ්‍රාණෙඤ්ඤා නො වූයේ ය ... ජිහ්වෙඤ්ඤා නො වූයේ ය ... කායෙඤ්ඤා නො වූයේ ය. යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායෙඤ්ඤා වූයේ ඇත, කායෙඤ්ඤා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය සත්‍රිඤ්ඤා නො වූයේ ය. යම් බාහිර රූපයෙක් වේ ද එය සත්‍රිඤ්ඤා වූයේ ඇත, සත්‍රිඤ්ඤා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය පුරුෂෙඤ්ඤා නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය පුරුෂෙඤ්ඤා වූයේ ඇත, පුරුෂෙඤ්ඤා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ජීවිතෙඤ්ඤා නො වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ජීවිතෙඤ්ඤා වූයේ ඇත, ජීවිතෙඤ්ඤා නො වූයේ ඇති.

ඉඤ්ඤා ත්‍රික සි. (8)

යං තං රූපං අජකිතතිකා නං න කායවිඤ්ඤානති. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි කායවිඤ්ඤානති, අජි න කායවිඤ්ඤානති.

යං තං රූපං අජකිතතිකං නං න චචිචිඤ්ඤානති. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි චචිචිඤ්ඤානති, අජි න චචිචිඤ්ඤානති.

යං තං රූපං අජකිතතිකා නා න ආකාශධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි ආකාශධාතු, අජි න ආකාශධාතු.

යං තං රූපං අජකිතතිකා නා න ආපොධාතු. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි ආපොධාතු, අජි න ආපොධාතු.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තා රූපස්ස න ලහුතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස ලහුතා, අජි රූපස්ස න ලහුතා.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං රූපස්ස න මුදුතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස මුදුතා, අජි රූපස්ස න මුදුතා.

යං තං රූපං අජකිතතිකා තං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා, අජි රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං රූපස්ස න උපච්ඡෙයා. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස උපච්ඡෙයා, අජි රූපස්ස න උපච්ඡෙයා.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තං රූපස්ස න සන්තති. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස සන්තති, අජි රූපස්ස න සන්තති.

යං තං රූපං අජකිතතිකා තං රූපස්ස න ජරතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස ජරතා, අජි රූපස්ස න ජරතා.

යං තං රූපං අජකිතතිකං තා රූපස්ස න අනිච්චතා. යං තං රූපං බාහිරං තං අජි රූපස්ස අනිච්චතා, අජි රූපස්ස න අනිච්චතා.

යං තා රූපං අජකිතතිකං තා න කඛ්‍යාතියෙ ආභාසෙ¹. යං තා රූපං බාහිරං තං අජි කඛ්‍යාතියෙ ආභාසෙ, අජි න කඛ්‍යාතියෙ ආභාසෙ.

එවං තිච්චෙත රූපසඛ්‍යණො.

[සුමුමරූපනිකං. 12]

නිකං.

1. කඛ්‍යාතියො - සිඛු 1, 2, 3. මජ්ඣ.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කායවිඥප්ති නො වූයේ ය.
යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කායවිඥප්ති වූයේ ඇත, කායවිඥප්ති
නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මික රූපයෙක් වේ ද එය වාග්විඥප්ති නො වූයේ ය.
යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය වාග්විඥප්ති වූයේ ඇත, වාග්විඥප්ති
නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය ආකාශධ්‍යා නො වූයේ ය.
යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය ආකාශධ්‍යා වූයේ ඇත, ආකාශධ්‍යා
නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය අබ්බාදා නො වූයේ ය. යම්
බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය අබ්බාදා වූයේ ඇත, අබ්බාදා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ලක්‍ෂ්‍යා නො වූයේ ය.
යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ලක්‍ෂ්‍යා වූයේ ඇත,
රූපයාගේ ලක්‍ෂ්‍යා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ මාද්‍රතා නො වූයේ ය.
යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ මාද්‍රතා වූයේ ඇත,
රූපයාගේ මාද්‍රතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ කම්ණ්‍යතා නො
වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ කම්ණ්‍යතා වූයේ
ඇත, රූපයාගේ කම්ණ්‍යතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ උපච්ඡය නො
වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ උපච්ඡය වූයේ
ඇත, රූපයාගේ උපච්ඡය නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ සන්තති නො
වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ සන්තති වූයේ
ඇත, රූපයාගේ සන්තති නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ජරතා නො වූයේ
ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ ජරතා වූයේ ඇත,
රූපයාගේ ජරතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ අතිත්‍යතා නො
වූයේ ය. යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය රූපයාගේ අතිත්‍යතා වූයේ
ඇත, රූපයාගේ අතිත්‍යතා නො වූයේ ඇති.

යම් ආධ්‍යාත්මිකරූපයෙක් වේ ද එය කච්චිකාරාහාර නො වූයේ ය.
යම් බාහිරරූපයෙක් වේ ද එය කච්චිකාරාහාර වූයේ ඇත, කච්චිකාරා-
හාර නො වූයේ ඇති.

මෙසේ තුන් කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

590. චතුබ්බිවේන රූපසමගහො:

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නං, අත්ථි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි උපාදින්නා, අත්ථි අනුපාදින්නා.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි උපාදිනනුපාදනිසං, අත්ථි අනුපාදිනනුපාදනිසං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි උපාදිනනුපාදනිසං, අත්ථි අනුපාදිනනුපාදනිසං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි මලාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි මලාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං උපාදා තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං තො උපාදා තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහාභුතං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහාභුතං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි මලාරිකං, අත්ථි සුඛුමං. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි මලාරිකං, අත්ථි සුඛුමං.

යං තං රූපං උපාදින්නං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ. යං තං රූපං අනුපාදින්නං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්තිකෙ.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිසං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං. යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිසං තං අත්ථි සතිදස්සනං, අත්ථි අතිදස්සනං.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනිසං තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං. යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනිසං තං අත්ථි සප්පට්ඨං, අත්ථි අප්පට්ඨං.

590. සත් කොටතෙකින් රූපසමුහය වෙයි:

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්න වූයේ ඇත, අනුපාදින්න වූයේ ඇත යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්න වූයේ ඇත, අනුපාදින්න වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්නපාදනීය වූයේ ඇත, අනුපාදින්නපාදනීය වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය උපාදින්නපාදනීය වූයේ ඇත, අනුපාදින්නපාදනීය වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීක වූයේ ඇත, අප්තීක වූයේ ඇත යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය සප්තීක වූයේ ඇත, අප්තීක වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සිසුම් වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සිසුම් වූයේ ඇත.

යම් උපාදරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත. යම් උපාද නො වූ රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන (=වික්ෂර-විඥනයට ගොවර බව සහිත) වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීක (-භාවිම් සහිත) වූයේ ඇත, අප්තීක වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීක වූයේ ඇත, අප්තීක වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත වූයේ ඇත, මහාභූත නො වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය මහාභූත වූයේ ඇත, මහාභූත නො වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂම් වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ෂම් වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත සන්ධික වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නපාදනීයරූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නපාදනීය රූපයෙක් වේ ද එය සතිදශීන වූයේ ඇත, අතිදශීන වූයේ ඇත.

යම් උපාදින්නපාදනීයරූපයෙක් වේ ද එය සප්තීක වූයේ ඇත, අප්තීක වූයේ ඇත. යම් අනුපාදින්නපාදනීය රූපයෙක් වේ ද එය සප්තීක වූයේ ඇත, අප්තීක වූයේ ඇත.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහා-
භුතං. යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න
මහාභුතං.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුබ්බමං.
යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුබ්බමං.

යං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්ධිකෙ.
යං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්ධිකෙ.

යං තං රූපං සප්පට්ඨං තං අත්ථි ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉන්ද්‍රියං. යං තං
රූපං අප්පට්ඨං තං අත්ථි ඉන්ද්‍රියං, අත්ථි න ඉන්ද්‍රියං.

යං තං රූපං සප්පට්ඨං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහාභුතං. යං තං
රූපං අප්පට්ඨං තං අත්ථි මහාභුතං, අත්ථි න මහාභුතං.

යං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුබ්බමං. යං තං රූපං
න ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුබ්බමං.

යං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්ධිකෙ. යං තං රූපං
න ඉන්ද්‍රියං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්ධිකෙ.

යං තං රූපං මහාභුතං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුබ්බමං. යං තං
රූපං න මහාභුතං තං අත්ථි ඔලාරිකං, අත්ථි සුබ්බමං.

යං තං රූපං මහාභුතං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්ධිකෙ. යං තං
රූපං න මහාභුතං තං අත්ථි දුරෙ, අත්ථි සන්ධිකෙ.

දීට්ඨං සුතං මුතං විඤ්ඤානං රූපං.

එවං චතුබ්බිධෙන රූපසංඛතං.

චතුකකං. (22)

591. පඤ්චවිධෙන රූපසංඛතං:

පඨවිධාතු, ආපොධාතු, තෙජොධාතු, වායොධාතු, යං ච රූපං උපාදි.

එවං පඤ්චවිධෙන රූපසංඛතං.

පඤ්චකං.

යම් උපාදිනනුපාදනියරූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනුපාදනිය රූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත.

යම් උපාදිනනුපාදනියරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ම වූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ම වූයේ ඇත.

යම් උපාදිනනුපාදනිය රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත. යම් අනුපාදිනනුපාදනියරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත.

යම් සප්‍රතිකරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය වූයේ ඇත, ඉන්ද්‍රිය නොවූයේ ඇත. යම් අප්‍රතිකරූපයෙක් වේ ද එය ඉන්ද්‍රිය වූයේ ඇත, ඉන්ද්‍රිය නොවූයේ ඇත.

යම් සප්‍රතිකරූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත. යම් අප්‍රතිකරූපයෙක් වේ ද එය මහාභුත වූයේ ඇත, මහාභුත නොවූයේ ඇත.

යම් ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ම වූයේ ඇත. යම් ඉන්ද්‍රිය නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ම වූයේ ඇත.

යම් ඉන්ද්‍රියරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත. යම් ඉන්ද්‍රිය නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත.

යම් මහාභුතරූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ම වූයේ ඇත. යම් මහාභුත නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය ඖදරික වූයේ ඇත, සුක්ම වූයේ ඇත.

යම් මහාභුතරූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත. යම් මහාභුත නොවූ රූපයෙක් වේ ද එය දුර වූයේ ඇත, සන්ධික වූයේ ඇත.

රූපායතන සංඛ්‍යාත දූවරූප ය, භවයතන සංඛ්‍යාත ඉන්ද්‍රියරූපය, ගති - රස - ස්ප්‍රච්චායතන සංඛ්‍යාත මුතරූප ය, ධර්මයතන සංඛ්‍යාත විභූතරූප යයි.

මෙසේ සතර කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

චතුෂක සි. (22)

591. පස් කොටසකින් රූපසංග්‍රහය වෙයි:

පාපිච්චානු ය, අඛිධානු ය, තේජෝධානු ය, වායෝධානු ය, යම් උපාදරූපයෙකුත් වේ ද ඒ යැයි.

මෙසේ පස් කොටසින් රූපසංග්‍රහය වේ.

පක්ෂකය සි.

592. ජලබිඳවන රූපකතාව:

වකඛුප්පිඤ්ඤායං රූපං, සොතව්ඤ්ඤායං රූපං, ඝාතව්ඤ්ඤායං රූපං, ජීවහාව්ඤ්ඤායං රූපං, කායව්ඤ්ඤායං රූපං, මනෝව්ඤ්ඤායං රූපං.

එවං ජලබිඳවන රූපකතාව.

ජකකං.

593. සතනවිඳවන රූපකතාව:

වකඛුප්පිඤ්ඤායං රූපං, සොතව්ඤ්ඤායං රූපං, ඝාතව්ඤ්ඤායං රූපං, ජීවහාව්ඤ්ඤායං රූපං, කායව්ඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුප්පිඤ්ඤායං රූපං.

එවං සතනවිඳවන රූපකතාව.

සතනකං.

594. අට්ඨවිඳවන රූපකතාව:

වකඛුප්පිඤ්ඤායං රූපං, සොතව්ඤ්ඤායං රූපං, ඝාතව්ඤ්ඤායං රූපං, ජීවහාව්ඤ්ඤායං¹ රූපං, කායව්ඤ්ඤායං රූපං අප්පි සුඛසම්පය්ස, අප්පි දුක්ඛසම්පය්ස, මනෝධාතුප්පිඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුප්පිඤ්ඤායං රූපං.

එවං අට්ඨවිඳවන රූපකතාව.

අට්ඨකං.

595. නවවිඳවන රූපකතාව:

වකඛුඤ්ඤායං, සොතඤ්ඤායං, ඝාතඤ්ඤායං, ජීවහිඤ්ඤායං, කායඤ්ඤායං, ඉන්ද්‍රියඤ්ඤායං, පුරිසිඤ්ඤායං, ජීවිතඤ්ඤායං, සඤ්ඤා රූපං න ඉන්ද්‍රියං.

එවං නවවිඳවන රූපකතාව.

නවකං.

596. දසවිඳවන රූපකතාව:

වකඛුඤ්ඤායං, සොතඤ්ඤායං, ඝාතඤ්ඤායං, ජීවහිඤ්ඤායං, කායඤ්ඤායං, ඉන්ද්‍රියඤ්ඤායං, පුරිසිඤ්ඤායං, ජීවිතඤ්ඤායං, න ඉන්ද්‍රියං රූපං අප්පි සප්පට්ඨං, අප්පි අප්පට්ඨං.

එවං දසවිඳවන රූපකතාව.

දසකං.

597. එකාදසවිඳවන රූපකතාව:

වකඛායතනං, සොතායතනං, ඝාතායතනං, ජීවහායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සද්දායතනං, ගන්ධායතනං, රසායතනං, ඓද්ධිමායතනං, සඤ්ඤා රූපං අනිදසානං අප්පට්ඨං බලමායතනපරිඨාපනාං.

එවං එකාදසවිඳවන රූපකතාව.

එකාදසකං.

මානිකා.

1. ජීවහායව්ඤ්ඤායං, සිඛු 3.

592. ස කොටසෙකින් රූපසඛ්‍යනය වෙයි:

වක්‍ෂුර්විඥෙයරූප ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥෙයරූප ය, ස්‍රාණවිඥෙයරූප ය, ජිත්චාවිඥෙයරූප ය, කායවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥෙයරූප යයි.

මෙසේ ස කොටසින් රූපසඛ්‍යනය වේ.

සවිකය යි.

593. සත් කොටසෙකින් රූපසඛ්‍යනය වෙයි:

වක්‍ෂුර්විඥෙයරූප ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥෙයරූප ය, ස්‍රාණවිඥෙයරූප ය, ජිත්චාවිඥෙයරූප ය, කායවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥෙයරූප යයි.

මෙසේ සත් කොටසින් රූපසඛ්‍යනය වේ.

සපතකය යි.

594. අට කොටසෙකින් රූපසඛ්‍යනය වෙයි:

වක්‍ෂුර්විඥෙයරූප ය, ශ්‍රොත්‍රවිඥෙයරූප ය, ස්‍රාණවිඥෙයරූප ය, ජිත්චාවිඥෙයරූප ය, කායවිඥෙයරූපය සුඛසංසුඛී වූයෙක් අත, දුඛ සංසුඛී වූයෙක් ඇත, මනෝවිඥෙයරූප ය, මනෝවිඥෙයරූප යයි.

මෙසේ අට කොටසින් රූපසඛ්‍යනය වේ.

අෂටකය යි.

595. නව කොටසෙකින් රූපසඛ්‍යනය වෙයි:

වක්‍ෂුර්ච්ඡ්‍රිය ය, ශ්‍රොත්‍රච්ඡ්‍රිය ය, ස්‍රාණච්ඡ්‍රිය ය, ජිහ්වච්ඡ්‍රිය ය, කයෙච්ඡ්‍රිය ය, සත්‍රිච්ඡ්‍රිය ය, පුරුෂෙච්ඡ්‍රිය ය, ජීවිතෙච්ඡ්‍රිය ය, යම් ඉච්ඡ්‍රිය නො වූ රූපයෙකුත් වේ ද, ඒ ය යි.

මෙසේ නව කොටසින් රූපසඛ්‍යනය වේ.

නවකය යි.

596. දස කොටසෙකින් රූපසඛ්‍යනය වෙයි:

වක්‍ෂුර්ච්ඡ්‍රිය ය, ශ්‍රොත්‍රච්ඡ්‍රිය ය, ස්‍රාණච්ඡ්‍රිය ය, ජිහ්වච්ඡ්‍රිය ය, කායෙච්ඡ්‍රිය ය, සත්‍රිච්ඡ්‍රිය ය, පුරුෂෙච්ඡ්‍රිය ය, ජීවිතෙච්ඡ්‍රිය ය, ඉච්ඡ්‍රිය නො වූ සප්‍රතිසරූපයෙක් ඇත, අප්‍රතිසරූපයෙක් ඇත.

මෙසේ දස කොටසින් රූපසඛ්‍යනය වේ.

දශකය යි.

597. එකොළොස් කොටසෙකින් රූපසඛ්‍යනය වෙයි:

වක්‍ෂුරුයතන ය, ශ්‍රොත්‍රායතන ය, ස්‍රාණායතන ය, ජිත්චායතන ය, කායායතන ය, රූපායතන ය, ඉන්ද්‍රියායතන ය, භවකායතන ය, රසායතන ය, ස්ප්‍රභවච්ඡ්‍රියායතන ය, යම් අතිදර්ශන වූ අප්‍රතිස වූ විමායතනපඤ්ඤාපත්ත වූ රූපයෙකුත් වේ ද, ඒ ය යි.

මෙසේ එකොළොස් කොටසින් රූපසඛ්‍යනය වේ.

එකාදශකය යි.

මාතෘකා යි.

[එකකනිදෙදුසො:]

598. සබ්බං රූපං න කෙතුමෙව, අකෙතුකමෙව, කෙතුපිපසුතන-
මෙව, සප්පච්චයමෙව, සබ්බතමෙව, රූපිමෙව,¹ ලොකීයමෙව, සාසවමෙව,
සකෙසුඤ්ජනීයමෙව, ගජ්ජනීයමෙව, ඔසනීයමෙව, ගොගනීයමෙව, තිවර-
ණීයමෙව, පරමධිමෙව, උපදනීයමෙව, සංකිලෙසිකමෙව, අව්‍යාකත-
මෙව, අතාරමචණමෙව, අවතසිකමෙව, විතතපිපසුතනමෙව, නෙවවිපාක
නවිපාකධමමධමමෙව, අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකමෙව, න සවිතකකසවිචාර-
මෙව, න අවිතකකවිචාරමතතමෙව, අවිතකකඅවිචාරමෙව, න පිනිසහගත-
මෙව, න සුබ්බසහගතමෙව, න උපෙකතාසහගතමෙව, නෙව දසස්සනෙන න
භාවනාය පතාතබ්බමෙව, නෙව දසස්සනෙන න භාවනාය පතාතබ්බගෙතුක-
මෙව, නෙව ආවචයාමි න අපචචයාමිමෙව, නෙව සෙකඛනාසෙකඛ-
මෙව, පරිත්තමෙව, කාමාවචරමෙව, න රූපාවචරමෙව, න අරූපාවචර-
මෙව, පරිශාපනතමෙව, නො අපරිශාපනතමෙව, අනියතමෙව, අනියසා-
නිකමෙව, උප්පන්නං ජහි විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤායමෙව, අනිච්චමෙව,
ජර්භිභුතමෙව, එවං එකවිධෙත රූපසඛගතො.

එකකනිදෙදුසො.

[දුකනිදෙදුසො:]

(උපාද්‍යරූපං)

599. කතමං තං රූපං උපාද්‍ය?

චකඛායතනං, සොතායතනං, ඝාතායතනං, ජීවහායතනං, කායායතනං,
රූපායතනං, සද්දායතනං, ගතඛායතනං, රසායතනං, ඉජ්ජුඤ්ඤායං, පුරිසිඤ්ඤායං,
ජීවිනීඤ්ඤායං, කායවිඤ්ඤානතී, චරිතවිඤ්ඤානතී, ආකාසධාතු, රූපස්ස ලුහුතා,
රූපස්ස මුදුතා, රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා, රූපස්ස උපචයො, රූපස්ස සත්තනි,
රූපස්ස ජරතා, රූපස්ස අනිච්චතා, කඛලිංකාරෙ ආභාරෙ.

600. කතමං තං රූපං චකඛායතනං?

සං චකඛුං² චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරි-
භාපනො අනිදසස්සනො සප්පට්ඨො, භෙත චකඛුතා අනිදසස්සනෙන සප්ප-
ට්ඨෙන රූපං සනිදසස්සනං සප්පට්ඨං පසසි වා පසස්සති වා පසසිස්සති වා
පසස්ස වා, චකඛුමෙපතං, චකඛායතනමෙපතං, චකඛුධාතුපෙසා, චකඛුඤ්ඤා-
මෙපතං, ලොකොපෙසො, ආරාපෙසා³, සමුදෙදුපෙසො, පණ්ඨරමෙපතං,
බෙතතමෙපතං, චජ්චමෙපතං, නෙත්තමෙපතං, නයතමෙපතං, ඔරිමං
තීරමෙපතං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො ඉදං තං රූපං චකඛායතනං.

1. රූපමෙව - සිමු, 2. මජ්ඣ. සා. අ.
රූපිමෙව - සිමු 3.
3. චකඛු - සිමු. 1, 2. මජ්ඣ. 3. දවාරෙපෙසො - සිමු 3.

[එකකනිදේශය]

598. භෑම රූපය හෙතු නො වූයේ ම ය, අනෙකුත් ම ය, හෙතු-
 විප්‍රසන්න ම ය, සප්තය ම ය, සබ්බත (-ප්‍රත්‍යයසමවායෙන් කරන ලද)
 ම ය, රූපි ම ය, ලොකික ම ය, සාසුච ම ය, සංයෝජනීය ම ය,
 හුන්ඵනීය ම ය, ඔක්තීය ම ය, යෝගනීය ම ය, නිවරණීය ම ය,
 පරාමාභව ම ය, උපාදානීය ම ය, සාංකෙලශික ම ය, අව්‍යාකාත ම ය,
 අතාලමඛන ම ය, අවෛනසික ම ය, විතතවිප්‍රසන්න ම ය, තෙව විපාක
 න විපාකසමභාවම ම ය, අසබ්බලිභවතාංකෙලශික ම ය, සවිතකීයවිවාර
 නො වූයේ ම ය, අවිතකීවිවාරමාත්‍ර නො වූයේ ම ය, අවිතකී - අවිවාර
 ම ය, ප්‍රීතීසහගත නො වූයේ ම ය, ප්‍රබසහගත නො වූයේ ම ය,
 උපෙක්‍ෂාසහගත නො වූයේ ම ය, නො ම දැනියයෙන් නො ම සාවකා-
 යෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ම ය, නො ම දැනියයෙන් නො ම භාවකායෙන්
 ප්‍රභාතව්‍යතෙකු අත් ම ය, නො ම අව්‍යවහාරී නො ම අපවිභවහාරී
 ම ය, නො ම ශෛක්‍ෂ නාශෛක්‍ෂ ම ය, පරිතත ම ය, කාමාවචර ම
 ය, රූපාවචර නො වූයේ ම ය, අරූපාවචර නො වූයේ ම ය, පයභී-
 පනන ම ය, අපයභීපනන නො වූයේ ම ය, අනියත ම ය, අනෙයභී-
 ණික ම ය, උත්පනන වූයේ භවිවිඥානසන් විසින් විලභය ම ය,
 අනිත්‍ය ම ය, ජරාභිභූත මැ යි. මෙහෙයින් එක් කොටසින් රූප-
 සබ්බහස වේ.

එකකනිදේශය යි.

[දුකනිදේශය] - (උපාදරූප)

599. ඒ උපාදරූපය කවර යන්:

චක්‍ෂුරාගතන ය භ්‍රාත්‍රාගතන ය ස්‍රාණාගතන ය ජිභවාගතන ය
 කායාගතන ය රූපාගතන ය ශබ්දාගතන ය ගතිාගතන ය රසාග-
 තන ය සන්ධිභිග ය පුරුෂෙභිභිග ය ජිවිතෙභිභිග ය කායවිඤ්ජනී ය
 වාග්විඤ්ජනී ය අකාශධාතු ය රූපලක්‍ෂණී ය රූපමාදුකී ය රූපකම්-
 ණ්‍යකී ය උපවය රූප ය සන්තතිරූප ය ජරතාරූප ය අනිත්‍යතාරූප
 ය කවලීකාරුතාර යි.

600. ඒ චක්‍ෂුරාගතනරූපය කවර යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා (උපත්) ඇතමනාවපයභී-
 පනන වූ අනිදැනි වූ සප්තීක වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදැනි වූ සප්තීක
 වූ යම් ඇසෙකින් සනිදැනි වූ සප්තීක වූ රූපය දුටුයේ හෝ දකී හෝ
 දක්නේ හෝ දකී නම් හෝ, (දැනිතපරිණායකානීයෙන්) තෙලෙ චක්‍ෂු
 නමුදු වෙයි, (සඤ්ජානිතමොසරණානීයෙන්) තෙලෙ චක්‍ෂාගතන නමුදු
 වෙයි, (ශුන්‍යතාදී අනීයෙන්) තෙලෙ චක්‍ෂුධාතු නමුදු වෙයි, (දැනිත ලක්-
 ණ්‍යයෙහි ඉන්ද්‍රියය කරවා නුයි) තෙලෙ චක්‍ෂුභිග නමුදු වෙයි, (පුරුක
 පලුප්පනානීයෙන්) තෙලෙ ලොක නමුදු වෙයි, (වලඤ්ජනානීයෙන්)
 තෙලෙ ආර නමුදු වෙයි, (අපරිපුරණීයානීයෙන්) තෙලෙ සමුද්ද නමුදු
 වෙයි, (පරිශුච්චානීයෙන්) තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු වෙයි, (සපඨාදීන් උපදනා
 හෙයින්) තෙලෙ බෙත්ත නමුදු වෙයි, (බටුතව මෑ ප්‍රතිඝාත වන හෙයින්)
 තෙලෙ වන්දි නමුදු වෙයි, (සමච්ඡම දක්වමින් ඇතමනාවය පමුණුවානුයි)
 තෙලෙ තෙත්ත නමුදු වෙයි, (එ අරුතින් ම) තෙලෙ නිසත නමුදු වෙයි,
 (සත්කාය පයභීපනනානීයෙන්) තෙලෙ ඔරිමතිර නමුදු වෙයි, (බහුසංඛා-
 රණානීයෙන් අභිච්ඡානානීයෙන්) තෙලෙ පුඤ්ඤගාම නමුදු වේ. මේ ඒ
 චක්‍ෂුරාගතනරූප නම් වේ.

601. කතමං තං රූපං චක්ඛායතතනං?

යං චක්ඛුං¹ චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනීදස්සනො සප්පටිකො, යමහි චක්ඛුමහි අනීදස්සනමහි සප්පටිකමහි
රූපං සනීදස්සනං සප්පටිකං පටිභඤ්ඤා වා පටිභඤ්ඤානී වා පටිභඤ්ඤාදීස්සනී
වා පටිභඤ්ඤා වා, චක්ඛුමෙපතං, චක්ඛායතතමෙපතං, චක්ඛුධාතුපෙසා,
චක්ඛුඤ්ඤිමෙපතං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා², සමුද්දොපෙසො,
පණ්ඩරමෙපතං, බෙත්තමෙපතං, චජ්ඣමෙපතං, තෙත්තමෙපතං, නිශ-
භමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං
චක්ඛායතතනං.

602. කතමං තං රූපං චක්ඛායතතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනීදස්සනො සප්පටිකො, යං චක්ඛුං අනීදස්සනං සප්පටිකං රූපමහි
සනීදස්සනමහි සප්පටිකමහි පටිභඤ්ඤා වා පටිභඤ්ඤානී වා පටිභඤ්ඤාදීස්සනී
වා පටිභඤ්ඤා වා, චක්ඛුමෙපතං, චක්ඛායතතමෙපතං, චක්ඛුධාතුපෙසා,
චක්ඛුඤ්ඤිමෙපතං, ලොකොපෙසො ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො,
පණ්ඩරමෙපතං, බෙත්තමෙපතං, චජ්ඣමෙපතං, තෙත්තමෙපතං,
නිශභමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං
චක්ඛායතතනං.

603. කතමං තං රූපං චක්ඛායතතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනීදස්සනො සප්පටිකො, යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපං ආරබ්භ
චක්ඛුසම්මස්සො උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣනී වා උප්පජ්ඣස්සනී වා උප්පජ්ඣ
වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපං ආරබ්භ චක්ඛුසම්මස්සජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- චක්ඛුචීඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣනී
වා උප්පජ්ඣස්සනී වා උප්පජ්ඣ වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපාරම්මණො
චක්ඛුසම්මස්සො උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣනී වා උප්පජ්ඣස්සනී වා උප්පජ්ඣ
වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිස්සාය රූපාරම්මණො චක්ඛුසම්මස්සජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- චක්ඛුචීඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣනී වා
උප්පජ්ඣස්සනී වා උප්පජ්ඣ වා චක්ඛුමෙපතං, චක්ඛායතතමෙපතං, චක්ඛු-
ධාතුපෙසා, චක්ඛුඤ්ඤිමෙපතං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො,
පණ්ඩරමෙපතං, බෙත්තමෙපතං, චජ්ඣමෙපතං, තෙත්තමෙපතං, නිශ-
භමෙපතං, ඔරිමං තීරමෙපතං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං
චක්ඛායතතනං.

1. චක්ඛු - සිමු 1, 2, මජ්ඣ.
2. දමාරොපෙසො - සිමු 3.

601. ඒ වක්‍ෂරයතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා (උපත්) ආනම්නාවපයසීපනන වූ අනිදගීන වූ සප්තීස වූ ප්‍රසාදා වේ ද, අනිදගීන වූ සප්තීස වූ යම් ඇසෙකැ සනිදගීන වූ සප්තීස වූ රූපය ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ (වක්‍ෂාප්‍රසාදය) වක්‍ෂ නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂරයතන නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂර්ධාතු නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂර්ඡ්‍රිය නමුදු වෙයි, තෙලෙ ලොක නමුදු වෙයි, තෙලෙ ආර නමුදු වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු වෙයි, තෙලෙ ක්ෂෙත්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ වාස්තු නමුදු වෙයි, තෙලෙ තෙත්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ නයන නමුදු වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර නමුදු වෙයි, තෙලෙ ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ වක්‍ෂරයතන රූප යයි.

602. ඒ වක්‍ෂරයතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් ආනම්නාවපයසීපනන වූ අනිදගීන වූ සප්තීස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදගීන වූ සප්තීස වූ යම් ඇසෙක් සනිදගීන වූ සප්තීස වූ රූපයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ වක්‍ෂ නමුදු වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂරයතන ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂර්ධාතු ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂර්ඡ්‍රිය ද වෙයි, තෙලෙ ලොක ද වෙයි, තෙලෙ ආර ද වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර ද වෙයි, තෙලෙ කෙතු ද වෙයි, තෙලෙ වාස්තු ද වෙයි, තෙලෙ තෙත්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ නයන ද වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර ද වෙයි, තෙලෙ සිස්සමුද්‍ර වේ. මේ ඒ වක්‍ෂරයතනරූප යයි.

603. ඒ වක්‍ෂරයතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් ආනම්නාවපයසීපනන වූ අනිදගීන වූ සප්තීස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, යම් වක්‍ෂසක් නිසා රූපය අරමුණු කොට වක්‍ෂසමඵසාය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් වක්‍ෂසක් නිසා රූපය අරමුණු කොට වක්‍ෂ-සමඵසායෙන් උපත් වෙදනාව ... සංඥාව ... වක්‍ෂර්විඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් වක්‍ෂසක් නිසා රූපාලම්බන වූ වක්‍ෂසාංසප්ඨය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් වක්‍ෂසක් නිසා රූපාලම්බන වූ වක්‍ෂසාංසප්ඨයෙන් උපත් වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... වක්‍ෂර්විඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ වක්‍ෂ ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂරයතන ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂර්ධාතු ද වෙයි, තෙලෙ වක්‍ෂර්ඡ්‍රිය ද වෙයි, තෙලෙ ලොක ද වෙයි, තෙලෙ ආර ද වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර ද වෙයි, තෙලෙ ක්ෂෙත්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ වාස්තු ද වෙයි, තෙලෙ තෙත්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ නයන ද වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර ද වෙයි, තෙලෙ ශුන්‍යග්‍රාම ද වේ. මේ ඒ වක්‍ෂරයතන රූප යයි.

604. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනො අනිදසනො සප්පට්ඨො, යෙන සොතෙන අනිදසනෙන
සප්පට්ඨෙන සද්දං අනිදසනං සප්පට්ඨං සුණී වා සුණාති වා සුණීයාති
වා සුණෙ වා, සොතමෙවනං, සොතායතනමෙවනං, සොතධාතුපෙසා,
සොතින්ද්‍රියමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසො, සමුද්දොපෙසො,
පණ්ඩරමෙවනං, බෙතනමෙවනං, වජ්ජමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා
ඛාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

605. කතමා තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනො අනිදසනො සප්පට්ඨො, යති සොතමති අනිදසනමති
සප්පට්ඨමති සද්දො අනිදසනො සප්පට්ඨො පට්ඨකඤ්ඤී වා පට්ඨකඤ්ඤති
වා පට්ඨකඤ්ඤීයාති වා පට්ඨකඤ්ඤො වා, සොතමෙවනං, සොතායතනමෙවනං,
සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසො,
සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙතනමෙවනං, වජ්ජමෙවනං, ඔරිමං
තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා ඛාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

606. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනො අනිදසනො සප්පට්ඨො, යං සොතං අනිදසනං සප්පට්ඨං
සද්දමති අනිදසනමති සප්පට්ඨමති පට්ඨකඤ්ඤී වා පට්ඨකඤ්ඤති වා පට්ඨ-
කඤ්ඤීයාති වා පට්ඨකඤ්ඤො වා, සොතමෙවනං, සොතායතනමෙවනං,
සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසො,
සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙතනමෙවනං, වජ්ජමෙවනං, ඔරිමං
තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා ඛාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

607. කතමං තං රූපං සොතායතනං?

යං සොතං චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අත්තභාවපරියා-
පනො අනිදසනො සප්පට්ඨො, යං සොතං නිශ්ශාය සද්දං ආරබ්භ
සොතසමථස්සො උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣයාති වා උප්පජේජ
වා -පෙ- යං සොතං නිශ්ශාය සද්දං ආරබ්භ සොතසමථස්සජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- සොතවීඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣති වා
උප්පජ්ඣයාති වා උප්පජේජ වා -පෙ- යං සොතං නිශ්ශාය සද්දරමමණො
සොතසමථස්සො උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣති වා උප්පජ්ඣයාති වා උප්පජේජ
වා -පෙ- යං සොතං නිශ්ශාය සද්දරමමණො සොතසමථස්සජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- සොතවීඤ්ඤාණං උප්පජ්ඣී වා උප්පජ්ඣති වා
උප්පජ්ඣයාති වා උප්පජේජ වා සොතමෙවනං, සොතායතනමෙවනං,
සොතධාතුපෙසා, සොතින්ද්‍රියමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා,
සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙතනමෙවනං, වජ්ජමෙවනං, ඔරිමං
තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා ඛාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සොතායතනං.

604. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපයඝා-
පනත වූ අනිදර්ශන වූ සප්තවිස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදර්ශන වූ සප්තවිස වූ
යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙකින් අනිදර්ශන වූ සප්තවිස වූ ශබ්දය ආහුරයේ හෝ අසා
හෝ අසන්නේ හෝ අසා නම් හෝ තෙලෙ (ශ්‍රෝත්‍රප්‍රසාදය) ශ්‍රෝත්‍ර නමුදු
වෙයි, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රායතන නමුදු වෙයි, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රධාතු නමුදු වෙයි,
තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රෙහිදී නමුදු වෙයි, තෙලෙ ලොක නමුදු වෙයි, තෙල
ආර නමුදු වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු වෙයි,
තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු වෙයි, තෙලෙ වාස්තු නමුදු වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර
නමුදු වෙයි, තෙලෙ ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූප ය යි.

605. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ආත්මභාවපයඝා-
පනත වූ අනිදර්ශන වූ සප්තවිස වූ ප්‍රසාදය වේ ද, අනිදර්ශන වූ සප්තවිස වූ
යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙකින් අනිදර්ශන වූ සප්තවිස වූ ශබ්දය ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි
හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ
ශ්‍රෝත්‍රායතන ද වෙයි, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රධාතු ද වෙයි, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රෙහිදී ද
වෙයි, තෙලෙ ලොක ද වෙයි, තෙලෙ ආර ද වෙයි, තෙලෙ සමුද්‍ර ද
වෙයි, තෙලෙ පණ්ඩර ද වෙයි, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර ද වෙයි, තෙලෙ වාස්තු ද
වෙයි, තෙලෙ ඔරිමතීර ද වෙයි, තෙලෙ ශුන්‍යශ්‍රාම ද වේ. මේ ඒ
ශ්‍රෝත්‍රායතනරූප ය යි.

606. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ
ආත්මභාවපයඝාපනත අනිදර්ශන සප්තවිස වූයේ ද, අනිදර්ශන සප්තවිස වූ
යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් අනිදර්ශන සප්තවිස වූ ශබ්දයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි
ගැටෙන්නේ ගැටේ නම් හෝ තෙලෙ (ශෝභ ප්‍රසාදය) ශෝභ නමුදු,
තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රායතන නමුදු, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රධාතු නමුදු, තෙලෙ
ශෝභෙහිදී නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙලෙ ආර නමුදු, තෙලෙ
සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ වාස්තු
නමුදු, තෙලෙ ඔරිමතීර නමුදු, තෙලෙ ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු වේ. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතන
රූප ය යි.

607. ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූපය කවරේ යන්:

යම් ශ්‍රෝත්‍රයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ
ආත්මභාවපයඝාපනත අනිදර්ශන සප්තවිස වූයේ ද, යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා
ශබ්දය අරමුණු කොට ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශීය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ
හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දය අරමුණු කොට
ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශීයෙන් උපදනා වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙතනාව ... ශ්‍රෝත්‍ර-
විඥානය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ...
යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දලබ්ධි වූ ශ්‍රෝත්‍රසංස්පර්ශීය උපතේ හෝ උපදී
හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දලබ්ධි
වූ තොතසම්පර්ශීය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙතනාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥානය
උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ (ශ්‍රෝත්‍ර
ප්‍රසාදය) ශ්‍රෝත්‍ර නමුදු, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රායතන නමුදු, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රධාතු
නමුදු, තෙලෙ ශ්‍රෝත්‍රෙහිදී නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙලෙ ආර
නමුදු, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු,
තෙලෙ වාස්තු නමුදු, තෙලෙ ඔරිමතීර නමුදු, තෙලෙ ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු
වේ. මේ ඒ ශ්‍රෝත්‍රායතනරූප ය යි.

608. කතමං තං රූපං සානායතනං?

යං සානං චතුරතං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අනතභාවපරිශා-
පනොනා අනිදසනො සප්පට්ඨො, යෙන සානෙන අනිදසනෙන සප්පට්ඨෙන
ගනිං අනිදසනං සප්පට්ඨං සාධි වා සාධති වා සාධිසාති වා සාධෙ වා
සානලොපනං, සානායතනලොපනං, ඝාතධාතුපෙසා, සානිඤ්ඤාලොපනං,
ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරලොපනං, බෙත්ත-
ලොපනං, චන්ද්‍රලොපනං, ඔරිමං තීරලොපනං, සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං
තං රූපං සානායතනං.

609. කතමං තං රූපං සානායතනං?

යං සානං චතුරතං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අනතභාවපරිශා-
පනොනා අනිදසනො සප්පට්ඨො, ගමති සානමති අනිදසනමති සප්පට්ඨ-
මති ගතො අනිදසනො සප්පට්ඨො පට්ඨකඤ්ඤා වා පට්ඨකඤ්ඤාති වා
පට්ඨකඤ්ඤාසාති වා පට්ඨකඤ්ඤා වා, සානලොපනං, සානායතනලොපනං,
ඝාතධාතුපෙසා, සානිඤ්ඤාලොපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දො-
පෙසො, පණ්ඩරලොපනං, බෙත්තලොපනං, චන්ද්‍රලොපනං, ඔරිමං තීරලොපනං,
සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සානායතනං.

610. කතමං තං රූපං සානායතනං?

යං සානං චතුරතං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අනතභාවපරිශා-
පනොනා අනිදසනො සප්පට්ඨො, යං සානං අනිදසනං සප්පට්ඨං ගනිමති
අනිදසනමති සප්පට්ඨමති පට්ඨකඤ්ඤා වා පට්ඨකඤ්ඤාති වා පට්ඨකඤ්ඤාසාති
වා පට්ඨකඤ්ඤා වා, සානලොපනං, සානායතනලොපනං, ඝාතධාතුපෙසා,
සානිඤ්ඤාලොපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩර-
ලොපනං, බෙත්තලොපනං, චන්ද්‍රලොපනං, ඔරිමං තීරලොපනං, සුඤ්ඤා ගාමො-
පෙසො. ඉදං තං රූපං සානායතනං.

611. කතමං තං රූපං සානායතනං?

යං සානං චතුරතං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො අනතභාවපරිශා-
පනොනා අනිදසනො සප්පට්ඨො, යං සානං නිසාය ගනිං ආරබ්භ
සානසම්මසො උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣිසාති වා උප්පජ්ඣි වා
-පෙ- යං සානං නිසාය ගනිං ආරබ්භ සානසම්මසා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙත්තා -පෙ- සානපිඤ්ඤා උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣි වා
උප්පජ්ඣිසාති වා උප්පජ්ඣි වා -පෙ- යං සානං නිසාය ගනිං රම්මණො
සානසම්මසො උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣිසාති වා උප්පජ්ඣි වා
-පෙ- යං සානං නිසාය ගනිං රම්මණො සානසම්මසා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙත්තා -පෙ- සානපිඤ්ඤා උප්පජ්ඣි වා උප්පජ්ඣි වා
උප්පජ්ඣිසාති වා උප්පජ්ඣි වා, සානලොපනං, සානායතනලොපනං, සාන-
ධාතුපෙසා, සානිඤ්ඤාලොපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො,
පණ්ඩරලොපනං, බෙත්තලොපනං, චන්ද්‍රලොපනං, ඔරිමං තීරලොපනං, සුඤ්ඤා
ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං සානායතනං.

612. කතමං තං රූපං ජ්වහායතනං?

යා ජ්වහා වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනිදසානෙතො සප්පට්ඨො, යාය ජ්වහාය අනිදසානාය සප්පට්ඨාය
රසං අනිදසානං සප්පට්ඨං භාසී වා සායති වා සාසීයාති වා සායෙ වා,
ජ්වහාපෙසා ජ්වහායතනවෙපනං, ජ්වහාධාතුපෙසා, ජ්වහිඤ්චියවෙපනං,
ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩරවෙපනං, බෙත්ත-
වෙපනං, වජ්ඣවෙපනං, ඔරිමං තීරවෙපනං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං
තං රූපං ජ්වහායතනං.

613. කතමං තං රූපං ජ්වහායතනං?

යා ජ්වහා වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනිදසානෙතො සප්පට්ඨො, යාය ජ්වහාය අනිදසානාය සප්පට්ඨාය
රසො අනිදසානෙතො සප්පට්ඨො පට්ඨකඤ්ඤී වා පට්ඨකඤ්ඤති වා පට්ඨකඤ්ඤී-
යාති වා පට්ඨකඤ්ඤෙ වා, ජ්වහාපෙසා, ජ්වහායතනවෙපනං, ජ්වහාධාතුපෙසා,
ජ්වහිඤ්චියවෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දො පෙසො, පණ්ඩර-
වෙපනං, බෙත්තවෙපනං, වජ්ඣවෙපනං, ඔරිමං තීරවෙපනං, සුඤ්ඤා භාමො
පෙසො. ඉදං රූපං ජ්වහායතනං.

614. කතමං තං රූපං ජ්වහායතනං?

යා ජ්වහා වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනිදසානෙතො සප්පට්ඨො, යා ජ්වහා අනිදසානාය සප්පට්ඨාය රසමහි
අනිදසානමහි සප්පට්ඨමහි පට්ඨකඤ්ඤී වා පට්ඨකඤ්ඤති වා පට්ඨකඤ්ඤීයාති
වා පට්ඨකඤ්ඤෙ වා, ජ්වහාපෙසා, ජ්වහායතනවෙපනං, ජ්වහාධාතුපෙසා,
ජ්වහිඤ්චියවෙපනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දොපෙසො, පණ්ඩර-
වෙපනං, බෙත්තවෙපනං, වජ්ඣවෙපනං, ඔරිමං තීරවෙපනං, සුඤ්ඤා භාමො
පෙසො. ඉදං තං රූපං ජ්වහායතනං.

615. කතමං තං රූපං ජ්වහායතනං?

යා ජ්වහා වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරියා-
පනෙතා අනිදසානෙතො සප්පට්ඨො, යං ජ්වහා නිසායාය රසං ආරබ්භ
ජ්වහාසම්ඵයො උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣති වා උපපජ්ඣීයාති වා උපපජ්ඣ
වා -පෙ- යා ජ්වහා නිසායාය රසං ආරබ්භ ජ්වහාසම්ඵයාජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- ජ්වහාවිඤ්ඤාණං උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣති වා
උපපජ්ඣීයාති වා උපපජ්ඣී වා -පෙ- යං ජ්වහා නිසායාය රසාරම්ඵයො
ජ්වහාසම්ඵයො උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣීයාති වා උපපජ්ඣී වා
-පෙ- යං ජ්වහා නිසායාය රසාරම්ඵයො ජ්වහාසම්ඵයාජා වෙදනා -පෙ-
සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- ජ්වහාවිඤ්ඤාණං උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣී
උපපජ්ඣීයාති වා උපපජ්ඣී වා, ජ්වහාපෙසා, ජ්වහායතනවෙපනං, ජ්වහා-
ධාතුපෙසා, ජ්වහිඤ්චියවෙපනං, ලොකො පෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දො
පෙසො, පණ්ඩරවෙපනං, බෙත්තවෙපනං, වජ්ඣවෙපනං, ඔරිමං තීරවෙපනං,
සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං ජ්වහායතනං.

612. ඒ ජිත්වායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ජිත්වායතන සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපයඝාපනන අනිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් දිවෙකින් අනිදර්ශන සප්තක වූ රසය වින්දේ හෝ විදී හෝ විදුනේ හෝ විදී නම් හෝ, තෙල (ජිත්වාප්‍රසාදය) ජිත්වා නමුදු, තෙලෙ ජිත්වායතන නමුදු, තෙල ජිත්වාධාතු නමුදු, තෙලෙ ජිත්වෙත්‍රිය නමුදු, තෙලෙ ලොක නමුදු, තෙල ආර නමුදු, තෙලෙ සමුද්‍ර නමුදු, තෙලෙ පණ්ඩර නමුදු, තෙලෙ ක්ෂේත්‍ර නමුදු, තෙලෙ වාස්තු නමුදු, තෙලෙ මිරමතීර නමුදු, තෙලෙ ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු වේ මේ ඒ ජිත්වායතනරූප ය යි.

613. ඒ ජිත්වායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් දිවක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපයඝාපනන අනිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් දිවෙකින් අනිදර්ශන සප්තක වූ රසය ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, ජිත්වා නමුදු තෙල ය, ජිත්වායතන නමුදු තෙල ය, ජිත්වාධාතු නමුදු තෙල ය, ජිත්වෙත්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙල ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, මිරමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ ජිත්වායතනරූප ය යි.

614. ඒ ජිත්වායතන රූපය කවරෙ යන්:

යම් දිවක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපයඝාපනන අනිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් දිවෙකින් අනිදර්ශන සප්තක වූ රසයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ ජිත්වා නමුදු තෙල (ජිත්වාප්‍රසාද) ය, ජිත්වායතන නමුදු තෙලෙ ය, ජිත්වාධාතු නමුදු තෙලෙ ය, ජිත්වෙත්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, මිරමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ ජිත්වායතන-රූප ය යි.

615. ඒ ජිත්වායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් දිවෙකින් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආත්ම-භාවපයඝාපනන අනිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, යම් දිවක් නිසා රසය අරමුණු කොට ජිත්වායතනරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසය අරමුණු කොට ජිත්වායතනරූපය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ජිත්වායතනරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසාලම්බන වූ ජිත්වා-යතනරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසාලම්බන වූ ජිත්වායතනරූපය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙනතාව ... ජිත්වායතනරූපය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, ජිත්වා නමුදු තෙල (ජිත්වාප්‍රසාද) ය, ජිත්වායතන නමුදු තෙලෙ ය, ජිත්වාධාතු නමුදු තෙලෙ ය, ජිත්වෙත්‍රිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, මිරමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යශ්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි මේ ඒ ජිත්වා-යතනරූප ය යි.

616. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිත්ථං - පනෙනා අනිදසුනෙනා සප්පට්ඨිකො, යෙන කායෙන අනිදසුනෙනා සප්පට්ඨිකො චොට්ඨිකො අනිදසුනං සප්පට්ඨිකං චුඨි වා චුඨති වා චුඨිසුනති වා චුඨෙ වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙවනං, කායධාතුපෙසා, කායිඤ්චිමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දෙසෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙත්තමෙවනං, චජ්චුමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

617. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිත්ථං - පනෙනා සප්පට්ඨිකො, ගමති කායමති අනිදසුනමති සප්පට්ඨිකමති චොට්ඨිකො අනිදසුනෙනා සප්පට්ඨිකො පට්ඨිකො වා පට්ඨිකො වා පට්ඨිකො වා පට්ඨිකො වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙවනං, කායධාතුපෙසා, කායිඤ්චිමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දෙසෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙත්තමෙවනං, චජ්චුමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

618. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිත්ථං - පනෙනා අනිදසුනෙනා සප්පට්ඨිකො, යො කායො අනිදසුනෙනා සප්පට්ඨිකො චොට්ඨිකමති අනිදසුනමති සප්පට්ඨිකමති පට්ඨිකො වා පට්ඨිකො වා පට්ඨිකො වා පට්ඨිකො වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙවනං, කායධාතුපෙසා, කායිඤ්චිමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දෙසෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙත්තමෙවනං, චජ්චුමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

619. කතමං තං රූපං කායායතනං?

යො කායො චතුන්නං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ අත්තභාවපරිත්ථං - පනෙනා අනිදසුනෙනා සප්පට්ඨිකො, යං කායං නිසාය චොට්ඨිකො ආරබ්භ කායසම්ප්පාදා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං කායං නිසාය චොට්ඨිකො ආරබ්භ කායසම්ප්පාදා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේදනා -පෙ- කායපිඤ්ඤාණං උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං කායං නිසාය චොට්ඨිකොරමමණො කායසම්ප්පාදා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං කායං නිසාය චොට්ඨිකොරමමණො කායසම්ප්පාදා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේදනා -පෙ- කායපිඤ්ඤාණං උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා, කායොපෙසො, කායායතනමෙවනං, කායධාතුපෙසා, කායිඤ්චිමෙවනං, ලොකොපෙසො, ආරුපෙසා, සමුද්දෙසෙසො, පණ්ඩරමෙවනං, බෙත්තමෙවනං, චජ්චුමෙවනං, ඔරිමං තීරමෙවනං, සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං කායායතනං.

616. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආතම-භාවපරයභාවක අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම් කයෙක් අතිදර්ශන සප්තක වූ සප්තචර්යාය පැහැසි හෝ පහසා හෝ පහස්තේ හෝ පහසා නම් හෝ, කාය නමුදු තෙලෙ (කායප්‍රසාද) ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායෙජ්ජිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතනරූප යි.

617. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආතම-භාවපරයභාවක අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම් කයෙක් යම් සප්තචර්යායෙක් ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ කාය නමුදු තෙලෙ ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායෙජ්ජිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතනරූප යි.

618. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආතම-භාවපරයභාවක අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, අතිදර්ශන සප්තක වූ යම් කයෙක් අතිදර්ශන සප්තක වූ ස්ප්තචර්යායෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, කාය නමුදු තෙලෙ ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායෙජ්ජිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතන රූප යි.

619. ඒ කායායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් කයෙක් සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ආතම-භාවපරයභාවක අතිදර්ශන සප්තක වූයේ ද, යම් කයක් නිසා ස්ප්තචර්යාය අරමුණු කොට කායසංස්පදිය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා සප්තචර්යාය අරමුණු කොට කාය-සමච්ඡාය වෙදනාව ... සංඥාව ... වේතනාව ... කායවිඥානය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා ස්ප්තචර්යා-ලබ්ධි වූ කායසංස්පදිය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා ස්ප්තචර්යාලබ්ධි වූ කායසමච්ඡාය වෙද නාව ... සංඥාව ... වේතනාව ... කායවිඥානය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ කාය නමුදු තෙලෙ (කායප්‍රසාද) ය, කායායතන නමුදු තෙලෙ ය, කායධාතු නමුදු තෙලෙ ය, කායෙජ්ජිය නමුදු තෙලෙ ය, ලොක නමුදු තෙලෙ ය, ආර නමුදු තෙලෙ ය, සමුද්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, පණ්ඩර නමුදු තෙලෙ ය, ක්ෂේත්‍ර නමුදු තෙලෙ ය, වාස්තු නමුදු තෙලෙ ය, ඔරිමතීර නමුදු තෙලෙ ය, ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු තෙලෙ යි. මේ ඒ කායායතන රූප යි.

620. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං: නීලං පිතකං ලොහිතකං ඔදනං කාලකං මඤ්ජුට්ඨකං¹ හරි² හරිවණණං අමබ්බිකුරවණණං දීඝං රසං අණුං ජූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං³ ඡලංසං අට්ඨංසං සොලසංසං නිත්තා ඵලං ඡායා ආතපො ආලොකො අකිකාඤ්ඤ අබ්බා මහිකා ඩුමො රජො වජ්ජමණ්ඩලස්ස වණණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස⁴ වණණනිභා තාරකරූපානං වණණනිභා ආදාස-මණ්ඩලස්ස වණණනිභා මණ්ඩසංඛ්ඛානාචෙඵරියස්ස වණණනිභා ජාතරූප-රජතස්ස වණණනිභා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං, යං රූපං සනිදස්සනං සප්පට්ඨං චක්ඛුතා අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන පසයි වා පසයි වා පසයිස්සති වා පසෙස්ස වා, රූපමෙපනං, රූපායතනමෙපනං, රූපඛාතුපෙසා, ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

621. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං: නීලං පිතකං ලොහිතකං ඔදනං කාලකං මඤ්ජුට්ඨකං හරි හරිවණණං අමබ්බිකුරවණණං දීඝං රසං අණුං ජූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං³ ඡලංසං අට්ඨංසං සොලසංසං නිත්තා ඵලං ඡායා ආතපො ආලොකො අකිකාඤ්ඤ අබ්බා මහිකා ඩුමො රජො වජ්ජමණ්ඩලස්ස වණණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණණනිභා තාරකරූපානං වණණනිභා ආදාස-මණ්ඩලස්ස වණණනිභා මණ්ඩසංඛ්ඛානාචෙඵරියස්ස වණණනිභා ජාතරූප-රජතස්ස වණණනිභා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං, යමහි රූපමහි සනිදස්සනමහි සප්පට්ඨමහි චක්ඛුතා අනිදස්සනං සප්පට්ඨං පට්ඨකඤ්ඤෙ වා පට්ඨකඤ්ඤෙති වා පට්ඨකඤ්ඤෙස්සති වා පට්ඨකඤ්ඤෙ වා, රූපමෙපනං, රූපායතනමෙපනං රූප-ඛාතුපෙසා, ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

622. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං: නීලං පිතකං ලොහිතකං ඔදනං කාලකං මඤ්ජුට්ඨකං හරි හරිවණණං අමබ්බිකුරවණණං දීඝං රසං අණුං ජූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සං ඡලංසං අට්ඨංසං සොලසංසං නිත්තං ඵලං ඡායා ආතපො ආලොකො අකිකාඤ්ඤ අබ්බා මහිකා ඩුමො රජො වජ්ජමණ්ඩලස්ස වණණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණණනිභා තාරකරූපානං වණණනිභා ආදාස-මණ්ඩලස්ස වණණනිභා මණ්ඩසංඛ්ඛානාචෙඵරියස්ස වණණනිභා ජාතරූප-රජතස්ස වණණනිභා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදස්සනං සප්පට්ඨං, යං රූපං සනිදස්සනං සප්පට්ඨං චක්ඛුමහි අනිදස්සනමහි සප්පට්ඨමහි පට්ඨකඤ්ඤෙ වා පට්ඨකඤ්ඤෙති වා පට්ඨකඤ්ඤෙස්සති වා පට්ඨකඤ්ඤෙ වා, රූපමෙපනං, රූපායතනමෙපනං, රූප-ඛාතුපෙසා ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

1. මඤ්ජුට්ඨකං - මජ්ඣ. 2. 'හරි' ඉති උච්ඡං - PTS.
 3. චතුරස්සං - සං, PTS. 4. සුරියමණ්ඩලස්ස - මජ්ඣ.

620. ඒ රූපායනනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාඨාසටහන වූයේ සනිද්දීන සප්තක වූ නිල් ය - කහවනා ලේපාභා ය හුදු ය කළු ය මදව-
වනා සම්වනා නිල්තණපාභා ය අඹදළුපාභා ය උස් ය මිටි ය කුදු ය
මහනා වට ය පිරිමඩුලු ය සිහුරුසැ සඟුසැ අවැසැ සොළොසැසැ වල ය
ගොඩ ය සෙවණ ය අළු ය එළිය අඳුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ
සදම්බලෙහි පාභා ය හිරු මඩලෙහි පාභා ය තරුපාභා ය කැටපත්-
මඩලෙහි පාභා ය මිණි සක් මුතු වෙරළමිණි පාභා ය රන් රිදී පාභා ය,
යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාඨාසටහනා සි කියන ලද
සනිද්දීන සප්තක වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සනිද්දීන සප්තක වූ යම්
රූපයක් අනිද්දීන සප්තක වූ ඇසින් දුටුයේ හෝ දකී හෝ දක්නේ
හෝ දකී නම් හෝ තෙලෙ (රූසටහන) රූප නමුදු වෙයි, තෙලෙ
රූපායනන නමුදු වෙයි, තෙල රූපධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ
රූපායනනරූප සි.

621. ඒ රූපායනනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාඨාසටහන වූයේ
සනිද්දීන සප්තක වූ - නිල් ය කහවනා ලේපාභා ය හුදු ය කළු ය මදව-
වනා සම්වනා නිල්තණපාභා ය අඹදළුපාභා ය උස් ය මිටි ය කුදු ය
මහනා වට ය පිරිමඩුලු ය සිහුරුසැ සඟුසැ අවැසැ සොළොසැසැ වල ය
ගොඩ ය සෙවණ ය අළු ය එළිය අඳුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ
සදම්බලෙහි පාභා ය හිරු මඩලෙහි පාභා ය තරුපාභා ය කැටපත්
මඩලෙහි පාභා ය හිරු මඩලෙහි පාභා ය තරුපාභා ය කැටපත් මඩලෙහි
පාභා ය මිණි සක් මුතු වෙරළමිණිපාභා ය රන් රිදීපාභා ය, යළි අත්‍ය
වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාඨාසටහනා සි කියන ලද
සනිද්දීන සප්තක වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සනිද්දීන සප්තක වූ යම්
රූපයෙක් අනිද්දීන සප්තක වූ ඇස ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ
ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ (රූසටහන) රූප නමුදු
වෙයි, තෙලෙ රූපායනන නමුදු වෙයි, තෙල රූපධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ
රූපායනනරූප සි.

622. ඒ රූපායනනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාඨාසටහන වූයේ
සනිද්දීන සප්තක වූ - නිල් ය කහවනා ලේපාභා ය හුදු ය කළු ය මදව-
වනා සම්වනා නිල්තණපාභා ය අඹදළුපාභා ය උස් ය මිටි ය කුදු ය
මහනා වට ය පිරිමඩුලු ය සිහුරුසැ සඟුසැ අවැසැ සොළොසැසැ වල ය
ගොඩ ය සෙවණ ය අළු ය එළිය අඳුරු වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ
සදම්බලෙහි පාභා ය හිරු මඩලෙහි පාභා ය තරුපාභා ය කැටපත් මඩලෙහි
පාභා ය මිණි සක් මුතු වෙරළමිණිපාභා ය රන් රිදීපාභා ය, යළි
අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පාඨාසටහනා සි කියන ලද
සනිද්දීන සප්තක වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, සනිද්දීන සප්තක වූ යම්
රූපයෙක් අනිද්දීන සප්තක වූ ඇසෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටෙයි හෝ
ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ රූප නමුදු වෙයි, තෙලෙ
රූපායනන නමුදු වෙයි, තෙල රූපධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායනන
රූප සි.

623. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදසනං සප්පටිඝං නීලං පිතකං ලොහිතකං ඔදනා කාලකා මඤ්ජෙට්ඨකං හරි හරිවණණං අමබ්බකුරවණණං දීඝං රසාං අණුං ධූලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරස්සා ඡලංසං අට්ඨාසං තොලසංසං නිත්තා ඵලා ජායා ආතපො ආලොකො අකිකාරෙ අබ්බා මහිකා ධූමො රජො වජ්ජමණ්ඩලස්ස වණණනිභා සුරියමණ්ඩලස්ස වණණනිභා භාරකරූපානං වණණනිභා ආදායමණ්ඩලස්ස වණණනිභා මණ්ණිකබ්බමුත්තාවෙඵරියස්ස වණණනිභා ජාතරූපරජතස්ස වණණනිභා, යං වා පතඤ්ඤෙට්ඨි අතඨී රූපං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සනිදසනං සප්පටිඝං, යං රූපං ආරබ්භ චක්ඛුං නිසායා චක්ඛුසල්ථස්සො උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨීස්සති වා උපපජ්ඨී වා -පෙ- යං රූපං ආරබ්භ චක්ඛුං නිසායා චක්ඛුසල්ථස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- චක්ඛු විඤ්ඤාණං උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨීස්සති වා උපපජ්ඨී වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිසායා රූපාරම්මණො¹ චක්ඛුසල්ථස්සො උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨීස්සති වා උපපජ්ඨී වා -පෙ- යං චක්ඛුං නිසායා රූපාරම්මණං චක්ඛුසල්ථස්සජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- චක්ඛු විඤ්ඤාණං උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨී වා උපපජ්ඨීස්සති වා උපපජ්ඨී වා, රූපමෙපතං, රූපායතනං -මෙපතං, රූපබාභුපෙසා ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

624. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසනො සප්පටිඝො හෙරිසද්දො මුද්දිබ්භසද්දො සබ්බසද්දො පණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිතසද්දො සමමසද්දො පාණීසද්දො සත්තානං නිගෙසාසසද්දො බාභුතං සන්තිසාත-සද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පතඤ්ඤෙට්ඨි අතඨී සද්දො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසනො සප්පටිඝො, යං සද්දං අනිදසනං සප්පටිඝං සොතෙන අනිදසනෙන සප්පටිඝෙන සුණ්චී වා සුණාති වා සුණීස්සති වා සුණො වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනමෙපතං, සද්දබාභුපෙසා ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

625. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසනො සප්පටිඝො හෙරිසද්දො මුද්දිබ්භසද්දො සබ්බසද්දො පණවසද්දො ගීතසද්දො වාදිත-සද්දො සමමසද්දො පාණීසද්දො සත්තානං නිගෙසාසසද්දො බාභුතං සන්ති-සාතසද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පතඤ්ඤෙට්ඨි අතඨී සද්දො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසනො සප්පටිඝො, යමහි සද්දමහි අනිදසනමහි සප්පටිඝමහි සොතා අනිදසනං සප්පටිඝං පටිභඤ්ඤෙට්ඨී වා පටිභඤ්ඤෙට්ඨී වා පටිභඤ්ඤෙට්ඨීස්සති වා පටිභඤ්ඤෙට්ඨී වා, සද්දොපෙසො, සද්දායතනමෙපතං, සද්දබාභුපෙසා ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

1. යං රූපාරම්මණො චක්ඛුං නිසායා - ඡීමු 1, 2, 3, මජ්ඣ. සං. යං රූපාරම්මණං චක්ඛුං නිසායා, PTS.

623. ඒ රූපායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසටහන වූයේ සතිදශීන සප්තීස වූ - නිල් ය කහවතැ ලේපැහැ ය සුදු ය කළු ය මදට- වතැ සම්වතැ නිල්තණපැහැ ය අඹදළපැහැ ය උස් ය මිටි ය කුඳු ය මහතැ වට ය පිරිමඩුලු ය සිසුරැසැ සඳැසැ අටැසැ සොලොසැසැ වල ය ගොඩ ය සෙවණ ය අව ය එළි ය අඳුරැ වලා ය හිම ය දුම් ය රජසැ සදමඩලෙහි පැහැ ය හිරුමඩලෙහි පැහැ ය තරුපැහැ ය කැටපත් මඩලෙහි පැහැ ය මණිසක් මුතු වෙරළමණිපැහැ ය රන් රිදීපැහැ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් පැහැසටහනැ යි කියන ලද සතිදශීන සප්තීස වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, යම් රූපයක් අරමුණු කොට ඇස නිසා වකඛුසමස්සය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් රූපයක් අරමුණු කොට ඇස නිසා වකඛු- සමස්සජ වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... වක්ඛුර්විඥානය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් රූපයක් නිසා රූපාලමන වූ වකඛුසමස්සය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් රූපයක් නිසා රූපාලමන වූ වකඛුසමස්සජ වෙදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... වක්ඛුර්විඥානය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙල රූප නමුදු වෙයි, තෙල රූපායතන නමුදු වෙයි, තෙල රූපධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායතන රූප යි.

624. ඒ ශබ්දයතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තීස වූයේ ද- බෙරහඬ ය මිහිඟුහඬ ය සක්හඬ ය පණාබෙරහඬ ය ගීහඬ ය වැසුම් හඬ ය කස්තලහඬ ය අන්තලහඬ ය සත්තයන්ගේ නියොසාස (-අවයන්) හඬ ය ධාතුන් ගේ (උනුනුන්) ගැටුම් හඬ ය සුලංහඬ ය දියහඬ ය මිනිස් හඬ ය නොමිනිස්හඬ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තීස වූ යම් ශබ්දයෙකුත් ඇද්ද, අතිදශීන සප්තීස වූ යම් ශබ්දයක් අතිදශීන සප්තීස වූ ශ්‍රොත්‍රයෙන් ඇසි හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසා නම් හෝ, තෙල ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ ශබ්දායතනරූප යි.

625. ඒ ශබ්දායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්තීස වූයේ - බෙරහඬ ය මිහිඟු හඬ ය සක්හඬ ය පණාබෙරහඬ ය ගීහඬ ය වැසුම්හඬ ය කස්තලහඬ ය අන්තලහඬ ය සත්තයන්ගේ අවයන් හඬ ය ධාතුන්ගේ ගැටුම් හඬ ය සුලංහඬ ය දියහඬ ය මිනිස්හඬ ය නොමිනිස් හඬ ය, යළි අත්‍ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අතිදශීන සප්- තීස වූ යම් ශබ්දයෙක් හෝ ඇද්ද, අතිදශීන සප්තීස වූ යම් ශබ්දයෙක්හි අතිදශීන සප්තීස වූ ශ්‍රොත්‍රය ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙල ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ ශබ්දායතනරූප යි.

626. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දා වතුනනං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පිභො: හෙරීසද්දො මුද්ධිකසද්දො සබ්බසද්දො පණ්ණවසද්දො භීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණීසද්දො සත්තානං නිගෙහසසද්දො ධාතුනං සන්තිකාන- සද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤපි අපි සද්දො වතුනනං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පිභො, යො සද්දො අනිදස්සනො සප්පිභො සොනමති අනිදස්සනමති සප්පිභමති පටිභඤ්ඤි වා පටිභඤ්ඤති වා පටිභඤ්ඤිස්සති වා පටිභඤ්ඤෙ වා, සද්දොපපභො, සද්දායතනමෙවනං, සද්දධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

627. කතමං තං රූපං සද්දායතනං?

යො සද්දා වතුනනං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පිභො: හෙරීසද්දො මුද්ධිකසද්දො සබ්බසද්දො පණ්ණවසද්දො භීතසද්දො වාදිතසද්දො සම්මසද්දො පාණීසද්දො සත්තානං නිගෙහසසද්දො ධාතුනං සන්තිකාන- සද්දො වාතසද්දො උදකසද්දො මනුස්සසද්දො අමනුස්සසද්දො, යො වා පනඤ්ඤපි අපි සද්දො වතුනනං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පිභො, යං සද්දො ආරබ්භ සොනං නිස්සාය සොනසම්මෙස්සො උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිස්සති වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං සද්දො ආරබ්භ සොනං නිස්සාය සොනසම්මෙස්සජ්චි වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- සොනවිඤ්ඤාණං උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිස්සති වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං සොනං නිස්සාය සද්දොරම්මණං සොනසම්මෙස්සජ්චි වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- සොනවිඤ්ඤාණං උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිස්සති වා උප්පජ්චි වා, සද්දොපපභො, සද්දායතනමෙවනං, සද්දධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං සද්දායතනං.

628. කතමං තං රූපං ගඤ්ඤායතනං?

යො ගඤ්ඤා වතුනනං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පිභො: මුලගඤ්ඤා සාරගඤ්ඤා තවගඤ්ඤා පතගඤ්ඤා පුඵගඤ්ඤා ඵලගඤ්ඤා ආමිකගඤ්ඤා විස්සගඤ්ඤා සුගඤ්ඤා දුගඤ්ඤා, යො වා පනඤ්ඤපි අපි ගඤ්ඤා වතුනනං මහාභුතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පිභො, යං ගඤ්ඤා අනිදස්සනං සප්පිභං කාතෙන අනිදස්සනෙන සප්පිභෙන සාභී වා සායති වා සාභීස්සති වා සාගෙ වා, ගඤ්ඤාපෙසො, ගඤ්ඤායතනමෙවනං, ගඤ්ඤාධාතු- පෙසා. ඉදං තං රූපං ගඤ්ඤායතනං.

1. ආමෙගඤ්ඤා - ඔච්ච 1, 3, සා, PTS

626. ඒ ශබ්දායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූයේ - බෙරකඩ ය මිහිභූතඩ ය සක්කඩ ය පණ්ණාබෙරකඩ ය ගිහඩ ය වැසුම්කඩ ය කස්තලකඩ ය අත්තලකඩ ය සත්තලකඩ ය වාතූන්ගේ ගැටුම්කඩ ය සුලංගඩ ය දියකඩ ය මිනිස්කඩ ය නොමිනිස් කඩ ය, යළි අත්ත වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් ශබ්දයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශන වූ සප්තක වූ යම් ශබ්දයෙක් අනිදර්ශන සප්තක වූ ශ්‍රෝත්‍රයෙහි නැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙල ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දායතන නමුදු වේ. මේ ඒ ශබ්දායතනරූප යි.

627. ඒ ශබ්දායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් ශබ්දයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූයේ - බෙරකඩ ය මිහිභූතඩ ය සක්කඩ ය පණ්ණාබෙරකඩ ය ගිහඩ ය වැසුම් කඩය කස්තලකඩ ය අත්තලකඩ ය සත්තලකඩ ය වාතූන්ගේ ගැටුම් කඩ ය සුලංගඩ ය දියකඩ ය මිනිස්කඩ ය නොමිනිස්-කඩ ය, යළි අත්ත වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් ශබ්දයෙක් හෝ ඇද්ද, යම් ශබ්දයක් අරමුණු කොට ශ්‍රෝත්‍රය නිසා සොනසල්පය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශබ්දයක් අරමුණු කොට ශ්‍රෝත්‍රය නිසා සොනසල්පය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙතනාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දාලම්බන වූ සොනසල්පය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙතනාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් ශ්‍රෝත්‍රයක් නිසා ශබ්දාලම්බන වූ සොනසල්පය වෙදනාව ... සංඥාව ... වෙතනාව ... ශ්‍රෝත්‍රවිඥනය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙල ශබ්ද නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දායතන නමුදු වෙයි, තෙල ශබ්දායතන නමුදු වේ. මේ ඒ ශබ්දායතන රූප යි.

628. ඒ ගතියතන රූපය කවරෙ යන්:

යම් ගතියෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූයේ - මුල්ගත ය හරගත ය පොඟුගත ය පත්ගත ය මල්ගත ය පලගත ය අමුගත ය කුණුගත ය සුවද ය දුගත ය, යළි අත්ත වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් ගතියෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් ගතියක් අනිදර්ශන සප්තක වූ ශ්‍රාණයෙන් ඇසී හෝ අසා හෝ අසන්නේ හෝ අසා නම් හෝ, ගත නමුදු තෙල ය, ගතියතන නමුදු තෙල ය, ගතියායතන නමුදු තෙල ය. මේ ඒ ගතියතන රූප යි.

629. කතමං තං රූපං ගතියායතනං?

යො ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො: මූලගතො සාරගතො තවගතො පත්තගතො පුප්ඵගතො ඵලගතො ආමකගතො විසංගතො සුගතො දුගතො, යො වා පනඤ්ඤපි අපි ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො, යච්චි ගතමච්චි අනිදසානමච්චි සප්පට්ඨමච්චි ඝානං අනිදසානං සප්පට්ඨං පට්ඨඤ්ඤපි වා පට්ඨඤ්ඤපි වා පට්ඨඤ්ඤපිසානි වා පට්ඨඤ්ඤපි වා ගතො-පෙසො, ගතියායතනමෙවනං, ගතියායතනපෙසා. ඉදං තං රූපං ගතියායතනං.

630. කතමං තං රූපං ගතියායතනං?

යො ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො: මූලගතො සාරගතො තවගතො පත්තගතො පුප්ඵගතො ඵලගතො ආමකගතො විසංගතො සුගතො දුගතො, යො වා පනඤ්ඤපි අපි ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො, යො ගතො අනිදසානො සප්පට්ඨො ඝාතමච්චි අනිදසානමච්චි සප්පට්ඨමච්චි පට්ඨඤ්ඤපි වා පට්ඨඤ්ඤපි වා පට්ඨඤ්ඤපිසානි වා පට්ඨඤ්ඤපි වා, ගතො-පෙසො, ගතියායතනමෙවනං, ගතියායතනපෙසා. ඉදං තං රූපං ගතියායතනං.

631. කතමං තං රූපං ගතියායතනං?

යො ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො: මූලගතො සාරගතො තවගතො පත්තගතො පුප්ඵගතො ඵලගතො ආමකගතො විසංගතො සුගතො දුගතො, යො වා පනඤ්ඤපි අපි ගතො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො, යං ගතො ආරබ්භ ඝානං නිසාය ඝානසම්පූර්ණො උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිසානි වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං ගතො ආරබ්භ ඝානං නිසාය ඝානසම්පූර්ණො වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- ඝාතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිසානි වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං ඝානං නිසාය ගතියාරම්මණො ඝානසම්පූර්ණො උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිසානි වා උප්පජ්චි වා -පෙ- යං ඝානං නිසාය ගතියාරම්මණො ඝානසම්පූර්ණො වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- ඝාතවිඤ්ඤාණං උප්පජ්චි වා උප්පජ්චි වා උප්පජ්චිසානි වා උප්පජ්චි වා, ගතොපෙසො, ගතියායතනමෙවනං, ගතියායතනපෙසා. ඉදං තං රූපං ගතියායතනං.

632. කතමං තං රූපං රසායතනං?

යො රසො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො: මූලරසො බකුරසො තවරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අච්චිලං මධුරං තීන්තකං කටුකං ලොණිකං බාරිකං ලපිලං¹ කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤපි අපි රසො වතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අනිදසානො සප්පට්ඨො, යං රසං අනිදසානං සප්පට්ඨො ජීවහාය අනිදසානාය සප්පට්ඨො සාභි වා සායනි වා සාභිසානි වා සායෙ වා, රසොපෙසො, රසායතනමෙවනං, රසායතනපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායතනං.

1. ලපිලං - මජ්ඣිමනිකායෙ, ලපිලකං - සීඉ 1, 2, 3, 4.

633. කතමං තං රූපං රසායනතනං?

යො රසො වසුන්තං මහාභූතානා උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො: මූලරසො ඛකිරසො තවරසො පතතරසො පුපථරසො ඵලරසො අමිලං මධුරං තීතතකං කටුකං ලොණීකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤපි අති රසො වසුන්තං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යමහි රසමහි අනිදස්සනමහි සප්පට්ඨමහි ජීවනා අනිදස්සනා සප්පට්ඨා පටිභඤ්ඤා වා පටිභඤ්ඤාති වා පටිභඤ්ඤාසී සහති වා පටිභඤ්ඤා වා, රසොපෙසො, රසායනතමෙපනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායනතනං.

634. කතමං තං රූපං රසායනතනං?

යො රසො වසුන්තං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො: මූලරසො ඛකිරසො තවරසො පතතරසො පුපථරසො ඵලරසො අමිලං මධුරං තීතතකං කටුකං ලොණීකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤපි අති රසො වසුන්තං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යො රසො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො ජීවනාය අනිදස්සනාය සප්පට්ඨාය පටිභඤ්ඤා වා පටිභඤ්ඤාති වා පටිභඤ්ඤාසී සහති වා පටිභඤ්ඤා වා, රසොපෙසො, රසායනතමෙපනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායනතනං.

635. කතමං තං රූපං රසායනතනං?

යො රසො වසුන්තං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො: මූලරසො ඛකිරසො තවරසො පතතරසො පුපථරසො ඵලරසො අමිලං මධුරං තීතතකං කටුකං ලොණීකං බාරිකං ලපිලං කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤපි අති රසො වසුන්තං මහාභූතානං උපාදාය අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යං රසං ආරබ්භ ජීවනං නිසාය ජීවනාසම්මසෙසා උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිසාති වා උප්පජ්ජති වා -පෙ- යං රසං ආරබ්භ ජීවනං නිසාය ජීවනාසම්මසා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- ජීවනාපීඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිසාති වා උප්පජ්ජති වා -පෙ- යං ජීවනං නිසාය රසාරම්මණො ජීවනාසම්මසෙසා උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිසාති වා උප්පජ්ජති වා -පෙ- යං ජීවනං නිසාය රසාරම්මණො ජීවනාසම්මසා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වෙතනා -පෙ- ජීවනාපීඤ්ඤාණං උප්පජ්ජි වා උප්පජ්ජති වා උප්පජ්ජිසාති වා උප්පජ්ජති වා, රසොපෙසො, රසායනතමෙපනං, රසධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං රසායනතනං.

636. කතමං තං රූපං ඉතින්ද්‍රියං?

යං ඉතින්ද්‍රියං ඉතින්ද්‍රියං¹ ඉතින්ද්‍රියතනං ඉතින්ද්‍රියතනං ඉතින්ද්‍රියතනං ඉතින්ද්‍රියතනං ඉතින්ද්‍රියතනං² ඉතින්ද්‍රියතනං, ඉදං තං රූපං ඉතින්ද්‍රියං.

1. ඉතින්ද්‍රියං - සා. 2. ඉතින්ද්‍රියං - සා.

633. ඒ රසායනනිරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූයේ- මුල්ලය ය සකකිරය ය නිග්ගරය ය පත්තරය ය පුභෙරය ය අඛිලය මධුර ය නිකත ය කටුක ය ලවණ ය ක්ෂාර ය ලපිල ය ක්ෂාල ය ඥාපු ය අඤ්ඤා ය, යළි අන්ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් රසයෙක්හි අනිදර්ශන සප්තක වූ දිව ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායනනිරූප යි.

634. ඒ රසායනනිරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූ - මුල්ලය ය කදරය ය පොතුරය ය පත්තරය ය මල්ලය ය පලරය ය ඇඹුලා මිහිරි නිත්ත ය කුඵරය ය ලුණුරය ය කරරය ය ලපිලරය ය කසවරය ය මිහිරි ය නොමිහිරි ය, යළි අන්ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් රසයෙක් අනිදර්ශන සප්තක වූ දිවෙහි ගැටුණේ හෝ ගැටේ හෝ ගැටෙන්නේ හෝ ගැටේ නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායනනිරූප යි.

635. ඒ රසායනනිරූපය කවරෙ යත්:

යම් රසයෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූයේ - මුල්ලය ය කදරය ය පොතුරය ය පත්තරය ය මල්ලය ය පල- රය ය ඇඹුලා මිහිරි ය නිත්ත ය කටුක ය ලුණු ය කර ය ලපිලරය ය කසව ය මිහිරි ය නොමිහිරි ය, යළි අන්ය වූ ද සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් අනිදර්ශන සප්තක වූ යම් රසයෙක් හෝ ඇද්ද, යම් රසයක් අරමුණු කොට දිව නිසා ජීවිතාසම්ඵසාය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් රසයක් අරමුණු කොට දිව නිසා ජීවිතාසම්ඵසාය වෙදනාව ... සංඥාව ... වේතනාව ... ජිත්වාපිඥානග උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසා- ලඛන වූ ජීවිතාසම්ඵසාය උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ ... යම් දිවක් නිසා රසාලඛන වූ ජීවිතාසම්ඵසාය වෙදනාව ... සංඥාව ... වේතනාව ... ජිත්වාපිඥානග උපතේ හෝ උපදී හෝ උපදනේ හෝ උපදී නම් හෝ, තෙලෙ රස නමුදු වෙයි, තෙලෙ රසායනන නමුදු වෙයි, තෙල රසධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රසායනන රූප යි.

636. ඒ ඉපිඤ්ඤා රූපය කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් සත්‍රිය පිලිබඳ සත්‍රියවගන සත්‍රියලකුණ සත්‍රියා සත්‍රියාකරාය සත්‍රියා සත්‍රියාවය වේ ද, මේ ඒ සත්‍රියරූප යි.

637. ඒ පුරිසිඤ්ඤාරූපය කවරෙ යත්:

යම් කරුණෙකින් පුරුෂයාගේ පුරුෂසට්ඨන පුරුෂසලකුණ පුරුෂ-
ක්‍රියා පුරුෂාකලාය පුරුෂකිය පුරුෂභාවය වේ ද, මේ ඒ පුරුෂඤ්ඤාරූපයි.

638. ඒ ජීවිතීඤ්ඤාරූපය කවරෙ යත්:

ඒ රූපිධම්මයන්ගේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් යාපනයෙක්
ඉරිතනයෙක් පැවැත්වීමෙක් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතඤ්ඤායෙක් වේ
ද, මේ ඒ ජීවිතඤ්ඤාරූප යි.

639. ඒ කායවිඤ්ඤාදානිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තහුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තහුගේ හෝ අව්‍යා-
කාස සිත් ඇත්තහුගේ හෝ ඉදිරිපට්ඨ යත්තහුගේ හෝ පෙරලා
ඵත්තහුගේ හෝ සෘජු ව බලන්නහුගේ හෝ භාත්පය බලන්නහුගේ
හෝ සකී හකුඵවත්තහුගේ හෝ දිගහරිත්තහුගේ හෝ ගරීරය
පිඬිබඳ යම් තද කිරීමෙක් බලවත් තද කිරීමෙක් තද කල බවෙක්
විඤ්ඤාපනයෙක් විඤ්ඤාපනාකාරයෙක් විඤ්ඤාපනය කල බවෙක් වේ ද,
මේ ඒ කායවිඤ්ඤාදානිරූප යි.

640. ඒ වච්චිඤ්ඤාදානිරූපය කවරෙ යත්:

කුසල් සිත් ඇත්තහුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තහුගේ හෝ
අව්‍යාකාස සිත් ඇත්තහුගේ හෝ යම් වචනයෙක් තෙටුලෙක් වාක්‍ය-
හෙදයෙක් උදීරණයෙක් සොභයෙක් සොභකමයෙක් වාක්සඛ්‍යාස
වාග්හෙදයෙක් වේ ද, මේ වාචා යයි කියනු ලැබේ. ඒ වචනයෙන් යම්
විඤ්ඤාපනයෙක් විඤ්ඤාපනාකාරයෙක් විඤ්ඤාපනය කල බවෙක් වේ ද,
මේ ඒ වාග්විඤ්ඤාදානිරූප යි.

641. ඒ ආකාශධාතුරූපය කවරෙ යත්:

යම් ආකාශයෙක් ආකාශගතයෙක් (නො ගැටී, නැති) අතයෙක්
අභගතයෙක් විවරයෙක් විවරගතයෙක් සතර මහාභූතයන් විසින් නො
පහස්නා ලද්දෙක් වේ ද, මේ ඒ ආකාශධාතුරූප යි.

642. ඒ රූපයාගේ ලක්‍ෂ්‍යාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් ලක්‍ෂ්‍යාකාරයෙක් යුහු වැ පරිවර්තන වන බවෙක්
නො බර බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ලක්‍ෂ්‍ය-
රූප යි.

643. ඒ රූපයාගේ මුද්‍රාාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් මාදුකයෙක් මාදුවයෙක් (-සිනිදු බවෙක්) නො
කැකුඵ බවෙක් නො තද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ මාදුකාරූප යි.

644. කතමං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤතං කම්මඤ්ඤභාවො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

645. කතමං තං රූපං රූපස්ස උපච්ඡො?

යො ආයතනානං ආච්ඡො, තො රූපස්ස උපච්ඡො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස උපච්ඡො.

646. කතමං තං රූපං රූපස්ස සන්තති?

ඥා රූපස්ස උපච්ඡො, සා රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං රූපස්ස සන්තති.

647. කතමං තං රූපං රූපස්ස ජරතා?

යා රූපස්ස ජරං ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං චලිතතච්චතා ආයුතො සංභාති ඉද්ධියානං පරිපාකො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ජරතා.

648. කතමං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා?

යො රූපස්ස ඛයො චයො හෙදො පරිහෙදො අනිච්චතා අනතරධානං, ඉදං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා.

649. කතමං තං රූපං කඛලිංකාරෙණ ආභාතේ?

ඔදනො කුමමාසො සන්තු මචෙජ්ඣ මංසං බිරං දඬි සප්පි නචනීතං තෙලං මධු එංඝ්ඤං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපි රූපං යමති යමති ජනපදෙ තෙසං තෙසං සත්තානං මුඛාසිතං දන්තවිබාදනං ගලජෙකිංකරණීයං කුච්ඡිවිසම්භනං යාය ඔජ්ජය සත්තා යාපෙන්නති, ඉදං තං රූපං කඛලිංකාරෙණ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං උපාදා.

උපාදා භාජනීයං.

644. ඒ රූපයාගේ කවචඤ්ඤා රූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් කමණ්ණ බවෙක් කමණ්ණත්වයෙක් කමණ්ණභාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ කමණ්ණතාරූප යි.

645. ඒ රූපයාගේ උපවයරූපය කවරෙ යත්:

(අචේතනාද්‍රෝශ් රූපායතන සංඛ්‍යාත) ආයතනයන්ගේ යම් තීපැද්දමෙක් වේ ද, හේ රූපයාගේ උපවය නම්. මේ ඒ රූපයාගේ උපවයරූප යි.

646. ඒ රූපයාගේ සන්තතිරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් වැසීමක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ සන්තති නම්. මේ ඒ රූපයාගේ සන්තතිරූප යි.

647. ඒ රූපයාගේ ජරතාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ ජරාවක් ජණීකාරයෙක් (දන්තාදිය) කැඩුණු බවෙක් (කෙශයන්ගේ) පලිත බවෙක් රැලි වැටුණු යම් ඇති බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමක් ඉන්ද්‍රියයන් මිනිකිරීමෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ජරතාරූප යි.

648. ඒ රූපයාගේ අතිවචනා රූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් ක්‍ෂය වීමෙක් විනාශයෙක් බිඳීමෙක් පරිහෙදයෙක් අතිත්‍යාගයෙක් අතුරුදහන් වීමෙක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ අතිත්‍යාගාරූප යි.

649. ඒ කවලීකාරාකාරරූපය කවරෙ යත්:

ඕදන ය කුල්මාස ය හත්වට ය මාළු මස් ය කිරි ය දිශි ය ගිනෙල් ය වෙඹරු ය තෙල් ය මිහි ය පැණි ය, තවද යම් යම් ජන පදයෙක් හි ඒ ඒ සන්තතන් විසින් මුඛින් කැ යුතු දහින් විකිය යුතු ගෙලෙන් ගිලිය යුතු කුස පුරුලන යම් ඕප්පෙකින් සන්තයෝ යැපෙත් නම්, එබඳු වූ අන්‍ය වූත් යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ඒ කවලීකාරාකාර රූප යි. මේ ඒ උපාදාරූප යි.

උපාදාභාජනිය යි.

රූපකාණ්ඩයෙහි පලමුවැනි බණවර යි.

650. කතමං තං රූපං නො උපාදා?

ඵොට්ඨබ්බොගතනං ආපොධාතු, ඉදං තං රූපං නො උපාදා.

651. කතමං තං ඵොට්ඨබ්බොගතනං?

පඨවීධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කකඛලං මුදුකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යං ඵොට්ඨබ්බං අනිදසානං සප්පිසං කාශෙන අනිදසානෙන සප්පිසෙන චුඞ්ඞි වා චුඞ්ඞි වා චුඞ්ඞිසානී වා චුඞ්ඞි වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බොගතනමෙපනං, ඵොට්ඨබ්බොධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං.

652. කතමං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං?

පඨවීධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කකඛලං මුදුකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යඞ්ඞි ඵොට්ඨබ්බමිති අනිදසානමිති සප්පිසමිති කාශො අනිදසානො සප්පිසො පටිභඤ්ඤා වා පටිභඤ්ඤානී වා පටිභඤ්ඤාසානී වා පටිභඤ්ඤා වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බොගතනමෙපනං, ඵොට්ඨබ්බොධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං.

653. කතමං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං?

පඨවීධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කකඛලං මුදුකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යො ඵොට්ඨබ්බො අනිදසානො සප්පිසො කාශමිති අනිදසානමිති සප්පිසමිති පටිභඤ්ඤා වා පටිභඤ්ඤානී වා පටිභඤ්ඤාසානී වා පටිභඤ්ඤා වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බොගතනමෙපනං, ඵොට්ඨබ්බොධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං.

654. කතමං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං?

පඨවීධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කකඛලං මුදුකං සණ්ඨං ඵරුසං සුඛසම්ප්පං දුක්ඛසම්ප්පං ගරුකං ලහුකං, යං ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කාශං නිසායං කාශසම්ප්පො උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣනී වා උපපජ්ඣසානී වා වා උපපජ්ඣ වා -පෙ- යං ඵොට්ඨබ්බං ආරබ්භ කාශං නිසායං කාශසම්ප්පජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ- කාශවීඤ්ඤාණං උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣනී වා උපපජ්ඣසානී වා උපපජ්ඣ වා -පෙ- යං කාශං නිසායං ඵොට්ඨබ්බොරමමණො කාශසම්ප්පො උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣනී වා උපපජ්ඣසානී වා උපපජ්ඣ වා -පෙ- යං කාශං නිසායං ඵොට්ඨබ්බොරමමණො කාශසම්ප්පජා වෙදනා -පෙ- සඤ්ඤා -පෙ- වේතනා -පෙ- කාශවීඤ්ඤාණං උපපජ්ඣී වා උපපජ්ඣනී වා උපපජ්ඣසානී වා උපපජ්ඣ වා, ඵොට්ඨබ්බොපෙසො, ඵොට්ඨබ්බොගතනමෙපනං, ඵොට්ඨබ්බොධාතුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බොගතනං.

650. ඒ උපාදා නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රභව්‍යායතන ය, අබ්බාදා සි. මේ ඒ උපාදා නො වූ රූප සි.

651. ඒ ජොට්ඨබ්බායතන ය කවරෙ යත්:

තද වූ මොලොක් වූ සිලුටු වූ රථ වූ සුවපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නොබර වූ (කක්ඛනවලකණ) පාචීච්චාදා ය උපණනි ලකණ වූ තෙජෝ වාදා ය (විසන්ධනලකණ වූ) වායොවාදා සි. අනිදගීන සප්‍රතීස වූ යම් ස්ප්‍රභව්‍යයක් අනිදගීන සප්‍රතීස වූ කසින් පැහැසි හෝ පහසා හෝ පහස්තේ හෝ පහසා නම් හෝ, තෙලෙ (පඨවී - තෙජෝ - වායොවාදාව) ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙසි, තෙලෙ ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙසි, තෙල ජොට්ඨබ්බවාදා නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රභව්‍යායතනරූප සි.

652. ඒ ජොට්ඨබ්බායතනරූපය කවරෙ යත්:

කක්ඛ වූ මාදු වූ සිලුටු වූ පරුෂ වූ සුවපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නො බර වූ පාචීච්චාදා ය තෙජෝවාදා ය වායොවාදා සි. අනිදගීන සප්‍රතීස වූ යම් ස්ප්‍රභව්‍යයෙක් අනිදගීන සප්‍රතීස වූ කය ගැටුණේ හෝ ගැවේ හෝ ගැවෙත්තේ හෝ ගැවේ නම් හෝ, තෙලෙ ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙසි, තෙලෙ ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙසි, තෙල ජොට්ඨබ්බවාදා නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රභව්‍යායතනරූප සි.

653. ඒ ජොට්ඨබ්බායතන රූපය කවරෙ යත්:

තද වූ මොලොක් වූ සිලුටු වූ රථ වූ සුවපහස් වූ දුක්පහස් වූ බර වූ නොබර වූ පාචීච්චාදා ය තෙජෝවාදා ය වායොවාදා සි. අනිදගීන සප්‍රතීස වූ යම් සප්‍රභව්‍යයෙක් අනිදගීන සප්‍රතීස වූ කයෙහි ගැටුණේ හෝ ගැවේ හෝ ගැවෙත්තේ හෝ ගැවේ නම් හෝ, තෙලෙ ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙසි, තෙලෙ ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙසි, තෙල ජොට්ඨබ්බවාදා නමුදු වේ. මේ ඒ ජොට්ඨබ්බායතනරූප සි.

654. ඒ ජොට්ඨබ්බායතනරූපය කවරෙ යත්:

තද වූ මොලොක් වූ සිලුටු වූ රථ වූ සුවපහස් වූ දුක් පහස් වූ බර වූ නොබර වූ පාචීච්චාදා ය තෙජෝවාදා ය වායොවාදා සි. යම් ස්ප්‍රභව්‍යයක් අරමුණු කොට කය නිසා කායසංස්ථායීය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් ස්ප්‍රභව්‍යයක් අරමුණු කොට කය නිසා කායසංස්ථායීය වේදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... කායවිඥානය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා ස්ප්‍රභව්‍යාලම්බන වූ කායසංස්ථායීය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ ... යම් කයක් නිසා ස්ප්‍රභව්‍යාලම්බන වූ කායසංස්ථායීය වේදනාව ... සංඥාව ... චේතනාව ... කායවිඥානය උපතේ හෝ උපදි හෝ උපදනේ හෝ උපදි නම් හෝ; තෙලෙ ජොට්ඨබ්බ නමුදු වෙසි, තෙලෙ ජොට්ඨබ්බායතන නමුදු වෙසි තෙල ජොට්ඨබ්බවාදා නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රභව්‍යායතනරූප සි.

655. කතමං තං රූපං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතො සිනෙහො සිනෙහගතං ඛනිතතං රූපස්ස, ඉදං තං රූපං ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං නො උපාදා.

656. කතමං තං රූපං උපාදින්නං?

චක්ඛායතනං තොනායතනං සානායතනං ජ්වනායතනං කායායතනං ඉජ්ජිඤ්ඤා පුරිසිඤ්ඤා ජ්විතිඤ්ඤා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අජ්ඣ රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාණෙ ආභාණෙ, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං.

657. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චචිවිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිවචනා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අජ්ඣ රූපං ත කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාණෙ ආභාණෙ, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං.

658. කතමං තං රූපං උපාදින්නනුපාදනීයං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉජ්ජිඤ්ඤා පුරිසිඤ්ඤා ජ්විතිඤ්ඤා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අජ්ඣ රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාණෙ ආභාණෙ, ඉදං තං රූපං උපාදින්නනුපාදනීයං.

659. කතමා තං රූපං අනුපාදින්නනුපාදනීයං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චචිවිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිවචනා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අජ්ඣ රූපං ත කමමස්ස කතතතා රූපායතනං සද්දායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාණෙ ආභාණෙ, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නනුපාදනීයං.

660. කතමං තං රූපං සනිදස්සනං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං සනිදස්සනං.

661. කතමං තං රූපං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාණෙ ආභාණෙ, ඉදං තං රූපං අනිදස්සනං.

655. ඒ ආපොඛාතුරූපය කවරෙ යන්:

යම් ආපයෙක් ආපොභනයෙක් ස්තෙනහෙයක් ස්තෙනහනයෙක් (පාචිච්චි ඛානාදී) භුතරූපයාගේ ඛනිතභාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ ආපොඛාතුරූප යයි. මේ ඒ උපාදා නො වූ රූප යි.

656. ඒ උපාදිනනරූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරයතන ය භ්‍රාත්‍රායතන ය භ්‍රාණායතන ය ජිව්වායතන ය කායායතන ය භත්‍රිඤ්ඤි ය පුරුෂෙඤ්ඤි ය ජිවිතෙඤ්ඤි ය, යලි අන්‍ය වූ ද කම්මමුච්චාන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතිකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරකාර යි. මේ ඒ උපාදිනනරූප යි.

657. ඒ අනුපාදිනනරූපය කවරෙ යන්:

ගබ්දායතන ය කායවිඤ්ජනී ය වාග්විඤ්ජනී ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණි ය රූපයාගේ මාදුකි ය රූපයාගේ කම්මණ්ණනි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, යලි අන්‍ය වූ ද කම්මමුච්චාන නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතිකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරකාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනනරූප යි.

658. ඒ උපාදිනනුපාදනීයරූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරයතන ය ... කායායතන ය භත්‍රිඤ්ඤි ය පුරුෂෙඤ්ඤි ය ජිවිතෙඤ්ඤි ය, යලි අන්‍ය වූ ද කම්මමුච්චාන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතිකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරකාර යි. මේ ඒ උපාදිනනුපාදනීයරූප යි.

659. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීයරූපය කවරෙ යන්:

ගබ්දායතන ය කායවිඤ්ජනී ය වාග්විඤ්ජනී ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණි ය රූපයාගේ මාදුකි ය රූපයාගේ කම්මණ්ණනි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, යලි අන්‍ය වූ ද කම්මමුච්චාන නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගබ්දායතන ය ගතිකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය කවලිකාරකාර ය යි. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය රූප යි.

660 ඒ සනිදසානරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන යි. මේ ඒ සනිදසානරූප යි.

661. ඒ අනිදසානරූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරයතන ය ... කවලිකාරකාර යි. මේ ඒ අනිදසානරූප යි.

662. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං?

චක්ඛායතනං භොදායතනං සානායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං.

663. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං?

ඉප්පිජ්ජියං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං.

664. කතමං තං රූපං ඉජ්ජියං?

චක්ඛුජ්ජියං භොතිජ්ජියං ඝාතිජ්ජියං ජීව්හිජ්ජියං කායිජ්ජියං ඉප්පිජ්ජියං පුරිභිජ්ජියං ජිව්හිජ්ජියං, ඉදං තං රූපං ඉජ්ජියං.

665. කතමං තං රූපං න ඉජ්ජියං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න ඉජ්ජියං.

666. කතමං තං රූපං මහාභුතං?

ජොට්ඨබ්බායතනං ආපොධාභු, ඉදං තං රූපං මහාභුතං.

667. කතමං තං රූපං න මහාභුතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න මහාභුතං.

668. කතමං තං රූපං විඤ්ඤානති?

කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති, ඉදං තං රූපං විඤ්ඤානති.

669. කතමං තං රූපං න විඤ්ඤානති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න විඤ්ඤානති.

670. කතමං තං රූපං විතතසමුට්ඨානං?

කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති, යං වා පනඤ්ඤාමපි අප්පි රූපං විතතජං විතතභෙතභුකං විතතසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාභු ආපොධාභු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස උපච්චෙයා රූපස්ස සන්තති කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං විතතසමුට්ඨානං.

662. ඒ සප්පට්ඨිකරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛරාශතනං ය භ්‍රොත්‍රාශතනං ය භ්‍රාණාශතනං ය ජිව්වාශතනං ය කායාශතනං ය රූපාශතනං ය ශබ්දාශතනං ය ගන්ධාශතනං ය රසාශතනං ය ස්ප්‍රභව්‍යාශතනං යි. මේ ඒ සප්පට්ඨිකරූප යි.

663 ඒ අප්පට්ඨිකරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිප්පියං ය ... කච්චිකාරාභාර යි. මේ ඒ අප්පට්ඨිකරූප යි.

664. ඒ ඉප්පියරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛරිප්පියං ය භ්‍රොත්‍රෙප්පියං ය භ්‍රාණෙප්පියං ය ජිව්වෙප්පියං ය කායෙප්පියං ය සත්‍රිප්පියං ය පුරුෂෙප්පියං ය ජීවිතෙප්පියං යි. මේ ඒ ඉප්පියරූප යි.

665. ඒ ඉප්පිය නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපාශතනං ය ... කච්චිකාරාභාර යි. මේ ඒ ඉප්පිය නො වූ රූප යි.

666. ඒ මහාභුතරූපය කවරෙ යත්:

ස්ප්‍රභව්‍යාශතනං ය අබ්බාදා යි. මේ ඒ මහාභුතරූප යි.

667. ඒ මහාභුත නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛරාශතනං ය ... කච්චිකාරාභාර යි. මේ ඒ මහාභුත නො වූ රූප යි.

668. ඒ විඤජ්ඣිතරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤජ්ඣිතං ය, වාග්විඤජ්ඣිතං යි. මේ ඒ විඤජ්ඣිතරූප යි.

669. විඤජ්ඣි නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛරාශතනං ය ... කච්චිකාරාභාර යි. මේ ඒ විඤජ්ඣි නො වූ රූප යි.

670. ඒ විතතසමුච්චිකරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤජ්ඣිතං ය වාග්විඤජ්ඣිතං ය, සමු අන්‍ය වූ ද විතතප වූ විතත-
භෙදානං වූ විතතසමුච්චික වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාශතනං ය ශබ්දාශතනං ය ගන්ධාශතනං ය රසාශතනං ය ස්ප්‍රභව්‍යාශතනං ය ආකාශ-
බාදා ය අබ්බාදා ය රූපලක්ෂණං ය රූපමාදුච්චිකං ය රූපකම්මණ්ණං ය රූපො-
පච්චිකං ය රූපසන්තතිකං ය කච්චිකාරාභාර යි. මේ ඒ විතතසමුච්චිකරූප යි.

671. කතමං තං රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉන්ද්‍රියයං පුරිභිඤ්චියං ජිවිඛිඤ්චියං රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං චා පනඤ්ඤම්පි අත්ථි රූපං න චිත්තජං න චිත්තභෙදානං න චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගණිායතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසධාතු ආලපාධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කම්මලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තසමුට්ඨානං.

672. කතමං තං රූපං චිත්තසහභු?

කායවිඤ්ඤතති චචිවිඤ්ඤතති, ඉදං තං රූපං චිත්තසහභු.

673. කතමං තං රූපං න චිත්තසහභු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කම්මලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තසහභු.

674. කතමං තං රූපං චිත්තානුපරිචතති?

කායවිඤ්ඤතති චචිවිඤ්ඤතති, ඉදං තං රූපං චිත්තානුපරිචතති.

675. කතමං තං රූපං න චිත්තානුපරිචතති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කම්මලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චිත්තානුපරිචතති.

676. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං, ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං.

677. කතමං තං රූපං බාහිරං?

රූපායතනං -පෙ- කම්මලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං.

678. කතමං තං රූපං ඔලාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ඔලාරිකං.

679. කතමං තං රූපං සුමුමං?

ඉන්ද්‍රියයං -පෙ- කම්මලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං සුමුමං.

680. කතමං තං රූපං දුරෙ?

ඉන්ද්‍රියයං -පෙ- කම්මලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං දුරෙ.

671. ඒ විතතසමුත්ථාන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරාගතන ය ... කාශාගතන ය සත්‍රිඤ්ඤා ය පුරුෂඤ්ඤා ය ජීවි-
තෙඤ්ඤා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, ගම්‍ය අත්‍ය වූ ද
විතතජ නො වූ විතතතෙකුක නො වූ විතතසමුත්ථාන නො වූ යම්
රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාගතන ය බ්‍රහ්මඤ්ඤා ය ගතියාගතන ය රසාගතන
ය ස්ප්‍රභව්‍යාගතන ය ආකාශමානු ය අබ්ධානු ය රූපලක්ෂණිය රූපමාදුක
ය රූපකම්‍භණ්ඩිය රූපපාපවය ය රූපසන්තති ය කවලිකාරාහාර යි.
මේ ඒ විතතසමුත්ථාන නො වූ රූප යි.

672. ඒ විතතසහගුරූපය කවරෙ යන්:

කාශවිඤ්ඤා ය වාග්විඤ්ඤා යි. මේ ඒ විතත සහගුරූප යි.

673. ඒ විතතසහගු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරාගතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ විතතසහගු නො වූ
රූප යි.

674. ඒ විතතානුපරිවර්ති රූපය කවරෙ යන්:

කාශවිඤ්ඤා ය වාග්විඤ්ඤා යි. මේ ඒ විතතානුපරිවර්ති රූප යි.

675. ඒ විතතානුපරිවර්ති නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරාගතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ විතතානුපරිවර්ති
නො වූ රූප යි.

676. ඒ අරකිනතිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරාගතන ය ... කාශාගතන යි. මේ ඒ අරකිනතිකරූප යි.

677. ඒ බාහිරරූපය කවරෙ යන්:

රූපාගතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිරරූප යි.

678. ඒ මලාදිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරාගතන ය ... ස්ප්‍රභව්‍යාගතන යි. මේ ඒ මලාදිකරූප යි.

679. ඒ සුක්‍රමරූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිඤ්ඤා ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ සුක්‍රමරූප යි.

680. ඒ දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිඤ්ඤා ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ දුරෙරූප යි.

681. කතමං තං රූපං සනතිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං සනතිකෙ.

682. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසංඝස්ස චජ්ඣ?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්මසංඝස්ස චජ්ඣ.

683. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසංඝස්ස න චජ්ඣ?

සොතායතනං -පෙ- කම්මිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛු-
සම්මසංඝස්ස න චජ්ඣ.

684. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසංඝස්ථාය වෙදනාය -පෙ-
සංඤ්ඤාය -පෙ- වේතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස චජ්ඣ?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස චජ්ඣ.

685. කතමං තං රූපං චක්ඛුවිඤ්ඤාණස්ස න චජ්ඣ?

සොතායතනං -පෙ- කම්මිංකාරෙ ආභාරෙ, ඉදං තං රූපං චක්ඛු-
විඤ්ඤාණස්ස න චජ්ඣ.

686. කතමං තං රූපං සොතසම්මසංඝස්ස -පෙ- ඝාතසම්මසංඝස්ස -පෙ-
ජීවහාසම්මසංඝස්ස -පෙ- කායසම්මසංඝස්ස චජ්ඣ?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායසම්මසංඝස්ස චජ්ඣ.

687. කතමං තං රූපං කායසම්මසංඝස්ස න චජ්ඣ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කම්මිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කාය-
සම්මසංඝස්ස න චජ්ඣ.

688. කතමං තං රූපං කායසම්මසංඝස්ථාය වෙදනාය -පෙ-
සංඤ්ඤාය -පෙ- වේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස චජ්ඣ?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස චජ්ඣ.

689. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න චජ්ඣ?

චක්ඛායතනං -පෙ- කම්මිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කාය-
විඤ්ඤාණස්ස න චජ්ඣ.

(වජ්ඣ දුකං)

690. කතමං තං රූපං චක්ඛුසම්මසංඝස්ස ආරම්මණං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුසම්මසංඝස්ස ආරම්මණං.

681. ඒ සන්තිකෙකරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතන ය ... ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ සන්තිකෙකරූප යි.

682. ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතන ය, මේ ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සයට වස්තු වූ රූප යි.

683. ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කවලීකාරාහාර යි. මේ ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සයට වස්තු නො වූ රූප ය යි.

684. ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සස් වෙදනාවට ... සංඥවට ... වේතනාවට ... වක්‍රුර්විඥනයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතනය යි. මේ ඒ වක්‍රුර්විඥනයට වස්තු වූ රූප යි.

685. ඒ වක්‍රුර්විඥනයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කවලීකාරාහාර යි. මේ ඒ වක්‍රුර්විඥනයට වස්තු නො වූ රූප යි.

686. ඒ සොතසම්ඵස්සයට ... ඝාතසම්ඵස්සයට ... ජීවහාසම්ඵස්සයට ... කායසම්ඵස්සයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්:

කායායතන යි. මේ ඒ කායසංස්පෘතියට වස්තු වූ රූප යි.

687. ඒ කායසම්ඵස්සයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතන ය ... කවලීකාරාහාර යි. මේ ඒ කායසංස්පෘතියට වස්තු නො වූ රූප යි.

688. ඒ කායසම්ඵස්සස්වෙදනාවට ... සංඥවට ... වේතනාවට ... කායවිඥනයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්:

කායායතන යි. මේ ඒ කායවිඥනයට වස්තු වූ රූප යි.

689. ඒ කායවිඥනයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතන ය ... කවලීකාරාහාර යි. මේ ඒ කායවිඥනයට වස්තු නො වූ රූප යි.

(වස්තු දුක යි.)

690. ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සයට ආලමඛන වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය, මේ ඒ වක්‍රුසම්ඵස්සයට ආලමඛන වූ රූප යි.

691. කතමං තං රූපං චක්ඛිතඵලස්සය්‍ය න ආරමමණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛි-
තඵලස්සය්‍ය න ආරමමණං.

692. කතමං තං රූපං චක්ඛිතඵලස්සජාය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- වේතනාය -පෙ- චක්ඛිවිඤ්ඤාණස්ස ආරමමණං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛිවිඤ්ඤාණස්ස ආරමමණං.

693. කතමං තං රූපං චක්ඛිවිඤ්ඤාණස්ස න ආරමමණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං චක්ඛි-
විඤ්ඤාණස්ස න ආරමමණං.

694. කතමං තං රූපං සොතභවස්සය්‍ය -පෙ- සානභවස්සය්‍ය -පෙ-
ඒවහාභවස්සය්‍ය -පෙ- කායභවස්සය්‍ය ආරමමණං?

ඓඵඵබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං කායභවස්සය්‍ය ආරමමණං.

695. කතමං තං රූපං කායභවස්සය්‍ය න ආරමමණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කාය-
භවස්සය්‍ය න ආරමමණං.

696. කතමං තං රූපං කායභවස්සජාය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- වේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරමමණං?

ඓඵඵබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස ආරමමණං.

697. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤාණස්ස න ආරමමණං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං කාය-
විඤ්ඤාණස්ස න ආරමමණං.

(ආරමමණද්‍රව්‍යං.)

698. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා
යාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

699. කතමං තං රූපං න චක්ඛායතනං?

සොතායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
චක්ඛායතනං.

700. කතමං තං රූපං සොතායතනං -පෙ- සාතායතනං -පෙ-
ඒවහායතනං -පෙ- කායායතනං?

යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා
යාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං කායායතනං.

691. ඒ චක්ඛුසම්පන්නයට ආලම්බන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ඛුරාශතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ චක්ඛුසම්පන්නයට ආලම්බන නො වූ රූප සි.

692. ඒ චක්ඛුසම්පන්නය වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වේතනාවට ... චක්ඛුර්විඥනයට ආලම්බන වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපාශතන සි. මේ ඒ චක්ඛුර්විඥනයට ආලම්බන වූ රූප සි.

693. ඒ චක්ඛුර්විඥනයට ආලම්බන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ඛුරාශතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ චක්ඛුර්විඥනයට ආලම්බන නො වූ රූප සි.

694. ඒ කායසම්පන්නයට ඝාතසම්පන්නයට ... ඒවිහාසම්පන්නයට ... කායසම්පන්නයට ආලම්බන වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රච්ච්චාශතන සි. මේ ඒ කායසම්පන්නයට ආලම්බන වූ රූප සි.

695. ඒ කායසම්පන්නයට ආලම්බන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ඛුරාශතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ කායසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූප සි.

696. ඒ කායසම්පන්නයට වෙදනාවට ... සංඥාවට ... වේතනාවට ... කායවිඥනයට අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රච්ච්චාශතන සි. මේ ඒ කායවිඥනයට අරමුණු වූ රූප සි.

697. ඒ කායවිඥනයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ඛුරාශතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ කායවිඥනයට අරමුණු නො වූ රූප සි.

(ආලම්බන දුක සි.)

698. ඒ චක්ඛාශතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් අයසේ සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ භුක්තප්‍රාමි නමුදු වේ. මේ ඒ චක්ඛුරාශතන රූප සි.

699. ඒ චක්ඛුරාශතන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රෝත්‍රාශතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ චක්ඛුරාශතන නො වූ රූප සි.

700. ඒ ශ්‍රෝත්‍රාශතන ... ස්‍රාණාශතන ... ඒත්වාශතන ... කායාශතන රූපය කවරෙ යන්:

යම් කයසේ සතර මහාභුතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ භුක්තප්‍රාමි නමුදු වේ. මේ ඒ කායාශතන රූප සි.

701. කතමං තං රූපං න කායායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න කායා-
යතනං.

702. කතමං තං රූපං රූපායතනං?

යං රූපං චතුක්ඛායා මහාභුතානං උපාදාය චණ්ණනිභා -පෙ- රූපධාතු-
පෙසා, ඉදං තං රූපං රූපායතනං.

703. කතමං තං රූපං න රූපායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
රූපායතනං.

704. කතමං තං රූපං සද්දායතනං -පෙ- ගඤ්ඤායතනං -පෙ-
රසායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවීධාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා, ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බා-
යතනං.

705. කතමං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
ඵොට්ඨබ්බායතනං.

(ආයතනී දුකං.)

706. කතමං තං රූපං චක්ඛුධාතු?

චක්ඛායතනං, ඉදං තං රූපං චක්ඛුධාතු.

707. කතමං තං රූපං න චක්ඛුධාතු?

සොතායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
චක්ඛුධාතු.

708. කතමං තං රූපං සොතධාතු -පෙ- ඝාතධාතු -පෙ- ජීව්හා-
ධාතු -පෙ- කායධාතු?

කායායතනං, ඉදං තං රූපං කායධාතු.*

709. කතමං තං රූපං න කායධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න
කායධාතු*.

710. කතමං තං රූපං රූපධාතු?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං රූපධාතු.

711. කතමං තං රූපං න රූපධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න රූපධාතු.

* ඉමෙ දෙව්වාරි PTB. පොඪකෙ දාතා.

701. ඒ කායායතන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ කායායතන නො වූ රූප සි.

702. ඒ රූපායතනරූපය කවරෙ යන්:

යම් රූපයෙක් සහර මහාභූතයන් නිත්‍ය උපන් පැහැසවකන වූයේ ද ... තෙල රූපධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ රූපායතනරූප සි.

703. ඒ රූපායතන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ රූපායතන නො වූ රූප සි.

704. ඒ ශබ්දයතනරූපය ගකායතන ... රසායතන ... ස්ප්‍රභව-ව්‍යායතනරූපය කවරෙ යන්:

පෘථිවිධාතු ය ... තෙල ස්ප්‍රභවව්‍යධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ ස්ප්‍රභවව්‍යා-යතනරූපය සි.

705. ඒ ඵොට්ඨබ්බායතන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ ස්ප්‍රභවව්‍යායතන නො වූ රූප සි.

(ආයතන දුක සි.)

706. ඒ වක්‍ෂුධාතු රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන සි. මේ ඒ වක්‍ෂුර්ධාතුරූප සි.

707. ඒ වක්‍ෂුධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ වක්‍ෂුර්ධාතු නො වූ රූප සි.

708. ඒ සොනධාතුරූපය ... ඝාතධාතු ... ජීවිතාධාතු ... කායධාතු-රූපය කවරෙ යන්:

කායායතන සි. මේ ඒ කායධාතුරූප සි.

709. ඒ කායධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ කායධාතු නො වූ රූප සි.

710. ඒ රූපධාතුරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන සි. මේ ඒ රූපධාතුරූප සි.

711. ඒ රූපධාතු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ රූපධාතු නොවූ රූප සි.

712. කතමං තං රූපං සද්දමාතු -පෙ- ගනිමාතු -පෙ- රසමාතු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බමාතු?

ඵොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බමාතු.

713. කතමං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බමාතු?

චක්ඛායතනා -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං න ඵොට්ඨබ්බමාතු.

(බාතුදුකං.)

714. කතමං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රිතං?

යං චක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං චක්ඛුන්ද්‍රිතං.

715. කතමං තං රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රිතං?

සොභායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චක්ඛුන්ද්‍රිතං.

716. කතමං තං රූපං සොභන්ද්‍රිතං -පෙ- සාන්ධන්ද්‍රිතං -පෙ- ජච්ඡන්ද්‍රිතං -පෙ- කාඨන්ද්‍රිතං?

සො කාසො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො, ඉදං තං රූපං කාඨන්ද්‍රිතං.

717. කතමං තං රූපං න කාඨන්ද්‍රිතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං න කාඨන්ද්‍රිතං.

718. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රිතං?

යං ඉන්ද්‍රියා ඉන්ද්‍රිච්චිතං ඉන්ද්‍රිනිමිතනං ඉන්ද්‍රිකුතනං ඉන්ද්‍රිකපොසා ඉන්ද්‍රිතනං ඉන්ද්‍රිභාවො, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රිතං.

719. කතමං තං රූපං න ඉන්ද්‍රිතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාතරු, ඉදං තං රූපං න ඉන්ද්‍රිතං.

720. කතමං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රිතං?

යං පුරිසසස පුරිසලිච්චිතං පුරිසනිමිතනං පුරිසකුතනං පුරිසාකපොසා පුරිසතනා පුරිසභාවො, ඉදං තං රූපං පුරිසින්ද්‍රිතං.

712. ඒ ශබ්දවිකල්ප රූපය ... ගනිමින් ... රහස්‍ය ... පොදුබවකින්
රූපය කවරෙ යන්:

ස්වභාවිකයෙකු යි. මේ ඒ ස්වභාවිකව රූපය යි.

713. ඒ පොදුබවකින් නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයක ය ... කවරිකාරාගාර යි. මේ ඒ ස්වභාවිකව
නො වූ රූපය යි.

(විකල්පය යි.)

714. ඒ විකල්පවල රූපය කවරෙ යන්:

යම් දැනෙත් සහරම්භාවයෙන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ...
තෙලෙ ගුණානුම නමුදු වේ. මේ විකල්පවල රූපය යි.

715. ඒ විකල්පවල නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රෝණියක ය ... කවරිකාරාගාර යි. මේ ඒ විකල්පවල නො වූ
රූපය යි.

716. ඒ කාණ්ඩවල රූපය ... කාණ්ඩවල ... ප්‍රතිකල්ප ... කාණ්ඩවල රූපය
කවරෙ යන්:

යම් කාණ්ඩ සහරම්භාවයෙන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වූයේ ද ...
තෙලෙ ගුණානුම නමුදු වේ. මේ ඒ කාණ්ඩවල රූපය යි.

717. ඒ කාණ්ඩවල නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයක ය ... කවරිකාරාගාර යි. මේ ඒ කාණ්ඩවල නො වූ
රූපය යි.

718. ඒ ඉන්ද්‍රියවල රූපය කවරෙ යන්:

යම් කරුණකින් සත්‍ය පිළිබඳ සත්‍යවන සත්‍යවන සත්‍යවන සත්‍යවන
සත්‍යවන සත්‍යවන සත්‍යවන වේ ද, මේ ඒ සත්‍යවල රූපය යි.

719. ඒ සත්‍යවල නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයක ය ... කවරිකාරාගාර යි. මේ ඒ සත්‍යවල නො වූ
රූපය යි.

720. ඒ පුරුෂවල රූපය කවරෙ යන්:

යම් කරුණකින් පුරුෂයාගේ පුරුෂ සත්‍යවන පුරුෂවන පුරුෂවන පුරුෂ-
වන පුරුෂවන පුරුෂවන පුරුෂවන වේ ද, මේ ඒ පුරුෂවල රූපය
යි.

721. කතමං තං රූපං න පුරිසිඤ්ඤියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න පුරිසිඤ්ඤියං.

722. කතමං තං රූපං ජීවිතීඤ්ඤියං?

යො තෙතං රූපිතං බමමානං ආයු ධීති යපනා යාපනා ඉරියනා චතනනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීඤ්ඤියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතීඤ්ඤියං,

723. කතමා තං රූපං න ජීවිතීඤ්ඤියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න ජීවිතීඤ්ඤියං.

(ඉද්දියදුකං.)

724. කතමං තං රූපං කායවිඤ්ඤානති?

යා කුසලචිතතස්ස ච, අකුසලචිතතස්ස ච, අව්‍යාකතචිතතස්ස ච, අභිකක්ඛන්තතස්ස ච, පටික්ඛන්තතස්ස ච, ආලෝකේතතස්ස ච, විලෝකේතතස්ස ච, සමම්ඤ්ජන්තතස්ස ච, පසාරේතතස්ස ච, කායස්ස ඵලිභනා සත්ඵලිභනා සන්ඵලිභනං විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතනං, ඉදං තං රූපං කාය විඤ්ඤානති.

725. කතමං තං රූපං න කායවිඤ්ඤානති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න කාය-විඤ්ඤානති.

726. කතමං තං රූපං චචිච්ඤ්ඤානති?

යා කුසලචිතතස්ස ච, අකුසලචිතතස්ස ච, අව්‍යාකතචිතතස්ස ච, චාචා, ඩිරා ව්‍යප්පථො උදිරණං ජෙසසො ජෙසසකම්මං චාචා චචිච්ඤ්ඤො, අයං චුච්චති චාචා. යා තාය චාචාය විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතනං, ඉදං තං රූපං චචිච්ඤ්ඤානති.

727. කතමං තං රූපං න චචිච්ඤ්ඤානති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං න චචිච්ඤ්ඤානති.

721. ඒ පුරුෂෙත්ථිං තො චූ රූපය කච්ඡෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කච්චිකාරාභාර සි. මේ ඒ පුරුෂෙත්ථිං තො චූ රූප සි.

722. ඒ ජීවිතේත්ථිං රූපය කච්ඡෙ යත්:

ඒ රූපිධම්මයන්තේ යම් ආයුෂ්ඨයෙක් සිටීමෙන් යපනයෙන් යපනයෙන් ඉරියනයෙන් පැවැත්මෙන් පාලනයෙන් ජීවිතයෙන් ජීවිතේත්ථිං රූපය වේද, මේ ඒ ජීවිතේත්ථිං රූප සි.

723. ඒ ජීවිතේත්ථිං තො චූ රූපය කච්ඡෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කච්චිකාරාභාර සි. මේ ඒ ජීවිතේත්ථිං තො චූ රූප සි.

(ඉත්ථිං දුක සි.)

724. ඒ කායවිඤ්ඤානිරූපය කච්ඡෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුයේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුයේ හෝ අව්‍යාකානසිත් ඇත්තනුයේ හෝ ඉදිරියට යන්නනුයේ හෝ පෙරලා එන්නනුයේ හෝ සැප් වැ බලන්නනුයේ හෝ කාන්තයා බලන්නනුයේ හෝ සනී ගකුළුවන්නනුයේ හෝ විහිදුවන්නනුයේ හෝ ශරීරය පිළිබඳ යම් තද කිරීමෙන් බලවත් තද කිරීමෙන් තද කල බවෙන් විඤ්ඤානියෙක් විඤ්ඤානාකාරයෙක් විඤ්ඤානිය කල බවෙන් වේ ද, මේ ඒ කායවිඤ්ඤානිරූප සි.

725. ඒ කායවිඤ්ඤානි තො චූ රූපය කච්ඡෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කච්චිකාරාභාර සි. මේ ඒ කායවිඤ්ඤානි තො චූ රූප සි.

726. ඒ චච්චිඤ්ඤානිරූපය කච්ඡෙ යත්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුයේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුයේ හෝ අව්‍යාකානසිත් ඇත්තනුයේ හෝ යම් චචනයෙන් තෙපුලෙක් වෘක්කභෙදයෙක් උදිරණයෙක් භොෂයෙක් භොෂකමියෙක් වෘක්කභෙදයෙක් වෘක්කභෙදයෙක් වේ ද, මේ වෘක්ක සි (කිංචු ලැබේ.) ඒ චචනයෙන් යම් විඤ්ඤානියෙක් විඤ්ඤානාකාරයෙක් විඤ්ඤානිය කල බවෙන් වේ ද, මේ ඒ චච්චිඤ්ඤානිරූප සි.

727. ඒ චච්චිඤ්ඤානි තො චූ රූපය කච්ඡෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කච්චිකාරාභාරය සි මේ ඒ චච්චිඤ්ඤානි තො චූ රූප සි.

728. කතමං තං රූපං ආකාසධාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අභං අභ්‍යතං විචරො විචරගතං අසමුත්ථං චතුභි මහාභුතෙභි, ඉදං තං රූපං ආකාසධාතු.

729. කතමා තං රූපං න ආකාසධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං න ආකාසධාතු.

730. කතමං තං රූපං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතා සිතෙතො සිතෙතගතා ඛනිකතනං රූපස්ස, ඉදං තං රූපං ආපොධාතු.

731. කතමං තං රූපං න ආපොධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං න ආපොධාතු.

732. කතමං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා?

යා රූපස්ස ලහුතා ලහුරජ්ඣාමතා අදකිතතා අපිඤ්ඤතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ලහුතා.

733. කතමං තං රූපං රූපස්ස න ලහුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ලහුතා.

734. කතමං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මිඤ්චතා අකකඛලතා අකසීතතා, ඉදං තං රූපං රූපස්ස මුදුතා.

735. කතමා තං රූපං රූපස්ස න මුදුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න මුදුතා.

736. කතමා තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා?

යං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා කම්මඤ්ඤතං කම්මඤ්ඤභාවො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස කම්මඤ්ඤතා.

737. කතමං තං රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤතා.

728. ඒ ආකාරයට ආකාරය කවරෙ යන්:

යම් ආකාරයෙන් ආකාරයෙන් (නො ගැටිය හැකි) අකාරයෙන් අකාරයෙන් විවරයෙන් විවරයෙන් යන මහාකාරයෙන් විසින් නො පහසුකාරයෙන් වේ ද, මේ ඒ ආකාරයට ආකාරය යි.

729. ඒ ආකාරයට නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකාරයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්. මේ ඒ ආකාරයට නො වූ රූපය යි.

730 ඒ ආකාරයට ආකාරය කවරෙ යන්:

යම් ආකාරයෙන් ආකාරයෙන් ස්වභාවයෙන් ස්වභාවයෙන් රූපයෙන් විකාරයෙන් වේ ද, මේ ඒ ආකාරයට ආකාරය යි.

731. ඒ ආකාරයට නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකාරයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්. මේ ඒ ආකාරයට නො වූ රූපය යි.

732. ඒ රූපයෙන් විකාරය කවරෙ යන්:

රූපයෙන් යම් විකාරයෙන් විකාරයෙන් විකාරයෙන් නො වූ විකාරයෙන් වේ ද, මේ ඒ රූපයෙන් විකාරය යි.

733. ඒ රූපයෙන් විකාරය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකාරයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්. මේ ඒ රූපයෙන් විකාරය නො වූ රූපය යි.

734. ඒ රූපයෙන් විකාරය කවරෙ යන්:

රූපයෙන් යම් විකාරයෙන් විකාරයෙන් විකාරයෙන් නො වූ විකාරයෙන් වේ ද, මේ ඒ රූපයෙන් විකාරය යි.

735. ඒ රූපයෙන් විකාරය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකාරයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්. මේ ඒ රූපයෙන් විකාරය නො වූ රූපය යි.

736. ඒ රූපයෙන් විකාරය රූපය කවරෙ යන්:

රූපයෙන් යම් විකාරයෙන් විකාරයෙන් විකාරයෙන් වේ ද, මේ ඒ රූපයෙන් විකාරය යි.

737. ඒ රූපයෙන් විකාරය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකාරයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්. මේ ඒ රූපයෙන් විකාරය නො වූ රූපය යි.

738. කතමං තං රූපං රූපස්ස උපවිජයා?

යො ආයතනානං ආවිජයො, සො රූපස්ස උපවිජයො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස උපවිජයො.

739. කතමං තං රූපං රූපස්ස න උපවිජයො?

විකම්බයතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආනාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න උපවිජයො.

740. කතමං තං රූපං රූපස්ස සන්තති?

යො රූපස්ස උපවිජයො, සො රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං රූපස්ස සන්තති.

741. කතමං තං රූපං රූපස්ස න සන්තති?

විකම්බයතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආනාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න සන්තති.

742. කතමං තං රූපං රූපස්ස ජරතා?

යො රූපස්ස ජරා ජීරණතා බණ්ඩවං පාලිවං වලිකතවතා ආයුතො සංභාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාභො, ඉදං තං රූපං රූපස්ස ජරතා.

743. කතමං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා?

විකම්බයතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආනාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ජරතා.

744. කතමං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා?

යො රූපස්ස බලතා වයො හෙදෙ පරිහෙදෙ අනිච්චතා අනතරධානං, ඉදං තං රූපං රූපස්ස අනිච්චතා.

745. කතමං තං රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා?

විකම්බයතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආනාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න අනිච්චතා.

746. කතමං තං රූපං කම්බලිංකාරෙ ආනාරො?

බිදනො කුම්බයො සතතු මුඛයා මිංසං ඩිරං දඬි සපපි නවනිතං තෙලං මුඛි ඵාණිතං, යො වා පතඤ්ඤමපි අන්ති රූපං යමති යමති ජනපදෙ තෙසං තෙසං සන්තානං මුඛාසියං දන්තවිබාදනං ගලපෙකාකරණියං කුම්බපිප්පිභිකං යාය මජ්ඣමය සන්තා යොපෙනති, ඉදං තං රූපං කම්බලිංකාරෙ ආනාරො.

738. ඒ රූපයාගේ උපවයරූපය කවරෙ යන්:

ආයතනයන්ගේ යම් නිපැදීමක් වේ ද, හේ රූපයාගේ උපවය නම්. මේ ඒ රූපයාගේ උපවයරූප යි.

739. ඒ රූපයාගේ උපවය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ උපවය නො වූ රූප යි.

740. ඒ රූපයාගේ සන්නතිරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් වැඩීමක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ සන්නති නමු. මේ ඒ රූපයාගේ සන්නතිරූප යි.

741. ඒ රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ සන්නති නො වූ රූප යි.

742. ඒ රූපයාගේ ජරතාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් ජරායක් ජීවිතකාරයක් කැඩුණු බවක් පැහැණු බවක් රැළී වැටුණු සම ඇති බවක් ආයුෂයාගේ පිරිහීමක් ඉන්ද්‍රියයන් මිනිකිරීමක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ ජරතාරූප යි.

743. ඒ රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූප යි.

744. ඒ රූපයාගේ අතිවමනාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් ඝෛවීමක් විනාශයක් බිඳීමක් පරිහෙදයක් අතිත්‍යාගයක් අතුරුදහන් වීමක් වේ ද, මේ ඒ රූපයාගේ අතිත්‍යාගාරූප යි.

745. ඒ රූපයාගේ අතිවමනා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂුරායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ රූපයාගේ අතිත්‍යාගා නො වූ රූප යි.

746 ඒ කවලිකාරාහාරරූපය කවරෙ යන්:

ඔදන ය කුල්මාෂ ය හත්වට ය මාළු ය මත් ය කිරි ය දිනි ය බිතෙල් ය වෙබරු ය තෙල් ය මිනි ය පැණි ය, තවද යම් යම් ජනපද-යෙක්හි ඒ ඒ සත්වයන් විසින් මුපින් කෑමට තිබී දැනින් විසිය යුතු හෙලෙන් ගලනට තිබී කූස පුරාලන යම් ඔජාවෙකින් සත්වයෝ යැපෙත් නම්, එබඳු වූ අත්‍ය වූත් යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ඒ කවලිකාරාහාරරූප යි.

747. කතමා තා රූපං න කඛලිංකාරො ආභාරො?

චක්කායතනං -පෙ- රූපස්ස අභිච්චතා. ඉදං තං රූපං න කඛලිංකාරො ආභාරො.

එවං දුට්ඨවෙත රූපසංඛතො.

(සුඛමරූපදුකං.)

දුකභීදෙදුසො.

[නිකභීදෙදුසො]

748. කතමං තං රූපං අරඤ්ඤතීකං උපාදා?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අරඤ්ඤතීකං උපාදා.

749. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදා?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදා.

750. කතමං තං රූපං බාහිරං නො උපාදා?

ඓච්ඡිබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං බාහිරං නො උපාදා.

751. කතමං තා රූපං අරඤ්ඤතීකං උපාදින්නං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අරඤ්ඤතීකං උපාදින්නං.

752. කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නං?

ඉච්ඡිතං පුරිභිච්ඡිතං ජිවිතිච්ඡිතං, යං චා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතන්තා රූපායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ඓච්ඡිබ්බායතනං ආකාසඛාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදින්නං.

753. කතමං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නං?

සද්දයතනං කායවිඤ්ඤතති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අභිච්චතා, යං චා පනඤ්ඤමපි අත්ථි රූපං න කමමස්සකතන්තා රූපායතනං සද්දයතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ඓච්ඡිබ්බායතනං ආකාසඛාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනුපාදින්නං.

754. කතමං තං රූපං අරඤ්ඤතීකං උපාදින්නපාදනීයං?

චක්කායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අරඤ්ඤතීකං උපාදින්නපාදනීයං.

755 කතමං තං රූපං බාහිරං උපාදිනනුපාදනීයං?

ඉතිජ්ඣිං පුරිසිජ්ඣිං ජිවිතීජ්ඣිං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගතියතනං රතායතනං ජොට්ඨබ්බ යතනං ආකාෂධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සත්තනී කබලිංකාථො ආභාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං උපාදිනනුපාදනීයං.

756. කතමං තං රූපං බාහිරං අනුපාදිනනුපාදනීයං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤනති වච්චිඤ්ඤනති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපි රූපං න කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගතියතනං රතායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං ආකාෂධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සත්තනී කබලිංකාථො ආභාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනුපාදිනනුපාදනීයං.

757. කතමං තං රූපං අර්ඛිතනීකං අනිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කාශායතනං, ඉදං තං රූපං අර්ඛිතනීකං අනිදස්සනං.

758. කතමං තං රූපං බාහිරං සතීදස්සනං?

රූපායතනං, ඉදං තං රූපං බාහිරං සතීදස්සනං.

759. කතමං තං රූපං බාහිරං අනිදස්සනං?

සද්දායතනං -පෙ- කබලිංකාථො ආභාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අනිදස්සනං.

760. කතමං තං රූපං අර්ඛිතනීකං සප්පට්ඨිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කාශායතනං, ඉදං තං රූපං අර්ඛිතනීකං සප්පට්ඨිකං.

761. කතමං තං රූපං බාහිරං සප්පට්ඨිකං?

රූපායතනං -පෙ- ජොට්ඨබ්බායතනං ඉදං තං රූපං බාහිරං සප්පට්ඨිකං.

762. කතමං තං රූපං බාහිරං අප්පට්ඨිකං?

ඉතිජ්ඣිං -පෙ- කබලිංකාථො ආභාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං අප්පට්ඨිකං.

763. කතමං තං රූපං අර්ඛිතනීකං ඉජ්ඣිං?

චක්ඛුජ්ඣිං -පෙ- කාශිජ්ඣිං, ඉදං තං රූපං අර්ඛිතනීකං ඉජ්ඣිං.

764. කතමං තං රූපං බාහිරං ඉජ්ඣිං?

ඉතිජ්ඣිං පුරිසිජ්ඣිං ජිවිතීජ්ඣිං, ඉදං තං රූපං බාහිරං ඉජ්ඣිං.

755. ඒ බාහිර උපාදිනනුපාදනියරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රීන්ද්‍රියය ය පුරුෂේන්ද්‍රියය ය ජීවිතේන්ද්‍රියය ය, යශ්‍රී අන්‍ය වූ ද කමේප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අබ්ධාතු ය රූපයාත් උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර උපාදිනනුපාදනියරූප යි.

756. ඒ බාහිර අනුපාදිනනුපාදනියරූපය කවරෙ යන්:

ගබ්දායතන ය කාශ්‍යවිඥප්‍රති ය වාග්විඥප්‍රති ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණි ය රූපයාගේ මාදුනි ය රූපයාගේ කමේණ්‍යනි ය රූපයාගේ ජරතා ය රූප-යාගේ අනිත්‍යතා යි. යශ්‍රී අන්‍ය වූ ද කමේප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභවව්‍යායතන ය ආකාශධාතු ය අබ්ධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අනුපාදිනනුපාදනියරූප යි.

757. ඒ අධ්‍යාත්මික අනිදක්‍ෂනරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කාශායතන යි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික අනිදක්‍ෂන රූප යි.

758. ඒ බාහිර සනිදක්‍ෂනරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන යි. මේ ඒ සනිදක්‍ෂනබාහිරරූප යි.

759. ඒ බාහිරඅනිදක්‍ෂනරූපය කවරෙ යන්:

ගබ්දායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අනිදක්‍ෂනරූප යි.

760. ඒ අධ්‍යාත්මික සප්‍රතිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කාශායතන යි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික සප්‍රතිකරූප යි.

761. ඒ බාහිර සප්‍රතිකරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රභවව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර සප්‍රතිකරූප යි.

762. ඒ බාහිර අප්‍රතිකරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රීන්ද්‍රියය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර අප්‍රතිකරූප යි.

763. ඒ අධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රියරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරීන්ද්‍රියය ය ... කාශේන්ද්‍රියය යි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රියරූප යි.

764. ඒ බාහිරඉන්ද්‍රියරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්‍රීන්ද්‍රියය ය පුරුෂේන්ද්‍රියය ය ජීවිතේන්ද්‍රියය යි. මේ ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රිය-රූප යි.

765. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඉඤ්ඤියං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඉඤ්ඤියං.

766. කතමං තං රූපං අර්ඤ්ඤිතභිකං න මහාභුතං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඤ්ඤිතභිකං න මහාභුතං.

767. කතමං තං රූපං බාහිරං මහාභුතං?

ජොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාදා. ඉදං තං රූපං බාහිරං මහාභුතං.

768. කතමං තං රූපං බාහිරං න මහාභුතං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න මහාභුතං.

769. කතමං තං රූපං අර්ඤ්ඤිතභිකං න විඤ්ඤාතභි?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඤ්ඤිතභිකං න විඤ්ඤාතභි.

770. කතමං තං රූපං බාහිරං විඤ්ඤාතභි?

කායවිඤ්ඤාතභි චච්චිඤ්ඤාතභි. ඉදං තං රූපං බාහිරං විඤ්ඤාතභි.

771. කතමං තං රූපං බාහිරං න විඤ්ඤාතභි?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න විඤ්ඤාතභි.

772. කතමං තං රූපං අර්ඤ්ඤිතභිකං න විතතසමුට්ඨානං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඤ්ඤිතභිකං න විතතසමුට්ඨානං.

773. කතමං තං රූපං බාහිරං විතතසමුට්ඨානං?

කායවිඤ්ඤාතභි චච්චිඤ්ඤාතභි, යං වා ජනඤ්ඤාමපි අජච්චි රූපං විතතජං විතතභෙදාකං විතතසමුට්ඨානං. රූපායතනං සඤ්ඤායතනං ගඤ්ඤායතනං රසායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං ආකාශඛාදා ආපොඛාදා රූපස්ස ලුඤ්ඤා රූපස්ස මුද්දනා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්තති කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං බාහිරං විතතසමුට්ඨානං.

765. ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප යි.

766. ඒ අධ්‍යාත්මික මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික මහාභූත නො වූ රූප යි.

767. ඒ බාහිර මහාභූතරූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රච්චායතන ය අබ්බාදා යි. මේ ඒ බාහිර මහා භූතරූප යි.

768. ඒ බාහිර මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර මහාභූත නො වූ රූප යි.

769. ඒ අධ්‍යාත්මික විඥප්ත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික විඥප්ත නො වූ රූප යි.

770. ඒ බාහිර විඥප්තරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඥප්තිය ය වාග්විඥප්තිය යි. මේ ඒ බාහිරවිඥප්තරූප යි.

771. ඒ බාහිර විඥප්ත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර විඥප්ත නො වූ රූප යි.

772. ඒ අධ්‍යාත්මික විනතසමුප්පාදන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික විනත-සමුප්පාදන නො වූ රූප යි.

773. ඒ බාහිර විනතසමුප්පාදනරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඥප්තිය ය වාග්විඥප්තිය, යශ්‍රී අත්‍ය වූ ද විනතප වූ විනතසමුප්පාදන වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ශබ්දයතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රච්චායතන ය අකාශධාතු ය අබ්බාදා ය රූපයාගේ ලක්ෂණ ය රූපයාගේ මාද්‍රව්‍ය ය රූපයාගේ කම්පනතා ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර විනතසමුප්පාදනරූප යි.

774. කතමං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසමුට්ඨානං?

ඉඤ්චිකාං පුරිඤ්චිකාං ජීවිතීච්චිකාං රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අතීච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්චි රූපා න චිත්තජං න චිත්තකෙතුකං න චිත්තසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගණ්ඩායතනං රතායතනං ථොට්ඨබ්බායතනං ආකාශධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සත්තනී කඛලිංකාථො ආභාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසමුට්ඨානං.

775. කතමං තං රූපං අජඤ්චතීකං න චිත්තසහභු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්චතීකං න චිත්තසහභු

776. කතමං තං රූපං බාහිරං චිත්තසහභු?

කායවිඤ්ඤාතනී චචිවිඤ්ඤාතනී. ඉදං තං රූපං බාහිරං චිත්තසහභු.

777. කතමං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසහභු?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාථො, ආභාථො ඉදං තං රූපං බාහිරං න චිත්තසහභු.

778. කතමං තං රූපං අජඤ්චතීකං න චිත්තානුපරිචතනී?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්චතීකං න චිත්තානුපරිචතනී.

779. කතමං තං රූපං බාහිරං චිත්තානුපරිචතනී?

කායවිඤ්ඤාතනී චචිවිඤ්ඤාතනී. ඉදං තං රූපං බාහිරං චිත්තානුපරිචතනී.

780. කතමං තං රූපං බාහිරං න චිත්තානුපරිචතනී?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චිත්තානුපරිචතනී.

781. කතමං තං රූපං අජඤ්චතීකං ඔලාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඤ්චතීකං ඔලාරිකං.

782. කතමං තං රූපං බාහිරං ඔලාරිකං?

රූපායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං රූපං බාහිරං ඔලාරිකං.

783. කතමං තං රූපං බාහිරං සුමුමං?

ඉඤ්චිකාං -පෙ- කඛලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං සුමුමං.

774. ඒ බාහිර විකල්පවලින් නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

සමස්තය ය පුරුෂයෙකු ය ජීවිතයෙකු ය රූපයෙන් ජරතා ය රූපයෙන් අභිනවයා ය, සමස්තය වූ ද විකල්ප නො වූ විකල්පයක නො වූ විකල්පවලින් නො වූ යම් රූපයක් ඇදී, රූපයකින් ය යෙදියහක ය ගතියකින් ය රසයකින් ය ස්වභාවයකින් ය ආකාර- වාදු ය අභිවාදු ය රූපයෙන් ලක්ෂණ ය රූපයෙන් මාදුණ ය රූපයෙන් කමණ්ඩු ය රූපයෙන් උපවය ය රූපයෙන් සන්නති ය කවලි- කාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පවලින් නො වූ රූප යි.

775. ඒ ආධ්‍යාත්මික විකල්පයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයකින් ය ... කාලයකින් යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විකල්පයක නො වූ රූප යි.

776. ඒ බාහිර විකල්පයක රූපය කවරෙ යන්:

කාලවිකල්පය ය වාග්විකල්පය යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පයක රූප යි.

777. ඒ බාහිර විකල්පයක නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපයකින් ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පයක නො වූ රූප යි.

778. ඒ ආධ්‍යාත්මික විකල්පවලින් නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පයකින් ය ... කාලයකින් යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විකල්ප- වලින් නො වූ රූප යි.

779. ඒ බාහිර විකල්පවලින් රූපය කවරෙ යන්:

කාලවිකල්පය ය වාග්විකල්පය යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පවලින් රූප යි.

780. ඒ බාහිර විකල්පවලින් නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපයකින් ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පව- ලින් නො වූ රූප යි.

781. ඒ ආධ්‍යාත්මික විකල්පය කවරෙ යන්:

විකල්පයකින් ය ... කාලයකින් යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික විකල්ප- රූප යි.

782. ඒ බාහිර විකල්පය කවරෙ යන්:

රූපයකින් ය ... ස්වභාවයකින් යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පයක රූප යි.

783. ඒ බාහිර විකල්පය කවරෙ යන්:

සමස්තය ය ... කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ බාහිර විකල්පය යි.

784. කතමං තං රූපං අජකිතතිකං සනතිකෝ

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජකිතතිකං සනතිකෝ.

785. කතමං තං රූපං බාහිරා දුරෝ

ඉත්ථිඤ්චං -පෙ- කබලිංකාඤ්ඤා ආභාඤ්ඤා. ඉදං තා රූපං බාහිරං දුරෝ.

786. කතමං තං රූපා බාහිරං සනතිකෝ

රූපායතනං -පෙ- ඵොට්ඨිබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං සනතිකෝ.

(පකිණ්ණකතිකා.)

787. කතමං තං රූපා බාහිරං චක්ඛුසම්මස්සං න චන්ද්‍රි?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාඤ්ඤා ආභාඤ්ඤා. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්මස්සං න චන්ද්‍රි.

788 කතමං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුසම්මස්සං චන්ද්‍රි?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුසම්මස්සං චන්ද්‍රි.

789. කතමං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුසම්මස්සං න චන්ද්‍රි?

සොභායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තා රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුසම්මස්සං න චන්ද්‍රි.

790 කතමං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්මස්සජාය වෙදනාය -පෙ- සඤ්ඤාය -පෙ වේදනාය -පෙ- චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්සං න චන්ද්‍රි?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාඤ්ඤා ආභාඤ්ඤා. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්සං න චන්ද්‍රි.

791. කතමං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්සං චන්ද්‍රි?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්සං චන්ද්‍රි.

792. කතමං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්සං න චන්ද්‍රි?

සොභායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජකිතතිකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණස්සං න චන්ද්‍රි.

793. කතමං තං රූපං බාහිරං නොනසම්මස්සං -පෙ- සංතං සම්මස්සං -පෙ- ජීවනාසම්මස්සං -පෙ- කායසම්මස්සං න චන්ද්‍රි?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාඤ්ඤා ආභාඤ්ඤා. ඉදං තං රූපං බාහිරං කායසම්මස්සං න චන්ද්‍රි.

784. ඒ ආධ්‍යාත්මික සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාගතන ය ... කායාගතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික සන්තිකෙරූප යි.

785. ඒ බාහිර දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිප්පිය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර දුරෙරූප යි.

786. ඒ බාහිර සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

රූපාගතන ය ... ස්ප්‍රභව්‍යාගතන යි. මේ ඒ බාහිර සන්තිකෙරූප යි.

(ප්‍රතිර්ණක ත්‍රිකණයෝ යි.)

787. ඒ බාහිර චක්‍රසම්පන්නයට වක්‍ර නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපාගතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්‍රසම්පන්නයට වක්‍ර නො වූ රූප යි.

788. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රසම්පන්නයට වක්‍ර වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාගතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රසම්පන්නයට වක්‍ර වූ රූප යි.

789. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රසම්පන්නයට වක්‍ර නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ප්‍රොත්‍රාගතන ය ... කායාගතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රසම්පන්නයට වක්‍ර නො වූ රූප යි.

790. ඒ බාහිර චක්‍රසම්පන්නයේ වෙදනාවට ... සංඥාවට ... චේතනාවට ... චක්‍රවිඤ්ඤාණයට වක්‍ර නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපාගතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්‍රවිඤ්ඤාණයට වක්‍ර නො වූ රූප යි.

791. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රවිඤ්ඤාණයට වක්‍ර වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාගතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රවිඤ්ඤාණයට වක්‍ර වූ රූප යි.

792. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රවිඤ්ඤාණයට වක්‍ර නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ප්‍රොත්‍රාගතන ය ... කායාගතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍රවිඤ්ඤාණයට වක්‍ර නො වූ රූප යි.

793. ඒ බාහිර තොත්තම්පන්නයට ... සානසම්පන්නයට ... ජීව්‍යාසම්පන්නයට ... කායසම්පන්නයට වක්‍ර නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපාගතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර තොත්තම්පන්නයට වක්‍ර නො වූ රූප යි.

794. කතමි. තං රූපං අරකිතතීකං කායසම්පන්නං වද්දු?

භායායතනං. ඉදං තං රූපං අරකිතතීකං කායසම්පන්නං වද්දු.

795. කතමි. තං රූපං අරකිතතීකං කායසම්පන්නං න වද්දු?

විකමායතනං -පෙ- ජීවහායතනං. ඉදං තං රූපං අරකිතතීකං කාය-
සම්පන්නං න වද්දු.

796. කතමි. තං රූපං බාහිරං කායසම්පන්නජාය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- කායවිඤ්ඤාණය න වද්දු?

රූපායතනං -පෙ- කම්මලිංකාදරු ආභාදරු. ඉදං තං රූපං බාහිරං
කායවිඤ්ඤාණය න වද්දු

797 කතමි. තං රූපං අරකිතතීකං කායවිඤ්ඤාණය වද්දු?

භායායතනං. ඉදං තං රූපං අරකිතතීකං කායවිඤ්ඤාණය වද්දු.

798. කතමි. තං රූපං අරකිතතීකං කායවිඤ්ඤාණය න වද්දු?

විකමායතනං -පෙ- ජීවහායතනං. ඉදං තං රූපං අරකිතතීකං කාය-
විඤ්ඤාණය න වද්දු.

(වද්දුනීතො.)

799. කතමි. තං රූපං අරකිතතීකං චක්ඛුසම්පන්නං න ආරම්මණං?

විකමායතනං -පෙ- භායායතනං. ඉදං තං රූපං අරකිතතීකං චක්ඛු-
සම්පන්නං න ආරම්මණං.

800. කතමි. තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්පන්නං ආරම්මණං?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්පන්නං ආරම්මණං.

801. කතමි. තං රූපං බාහිරං චක්ඛුසම්පන්නං න ආරම්මණං?

සඤ්ඤායතනං -පෙ- කම්මලිංකාදරු ආභාදරා. ඉදං තං රූපං බාහිරං චක්ඛු-
සම්පන්නං න ආරම්මණං.

802. කතමි. තං රූපං අරකිතතීකං චක්ඛුසම්පන්නජාය වෙදනාය -පෙ-
සඤ්ඤාය -පෙ- චේතනාය -පෙ- චක්ඛුවිඤ්ඤාණය න ආරම්මණං.

විකමායතනං -පෙ- භායායතනං. ඉදං තං රූපං අරකිතතීකං චක්ඛු-
විඤ්ඤාණය න ආරම්මණං.

794. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසම්පන්නයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්: කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසංස්පදීයට වස්තු වූ රූප යි.

795. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසම්පන්නයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වික්ෂරායතන ය ... ඒත්වෛතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසංස්පදී- යට වස්තු නො වූ රූප යි.

796. ඒ බාහිර කායසම්පන්න චේදනාවට ... සංඥාවට ... වේතනා- වට ... කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු නො වූ රූප යි.

797. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු වූ රූපය කවරෙ යන්: කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු වූ රූප යි.

798. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ඤාණයට වස්තු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වික්ෂරායතන ය ... ඒත්වෛතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්- ඤාණයට වස්තු නො වූ රූප යි.

(වස්තු ක්‍රිකයෝ යි.)

799. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වික්ෂරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂු- සම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

800. ඒ බාහිර චක්ෂුසම්පන්නයට අරමුණු වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන යි. මේ ඒ බාහිර චක්ෂුසම්පන්නයට අරමුණු වූ රූප යි.

801. ඒ බාහිර චක්ෂුසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශබ්දායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්ෂුසම්පන්න- යට අරමුණු නො වූ රූප යි.

802. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂුසම්පන්න චේදනාවට ... සංඥාවට ... වේතනාවට ... චක්ෂුසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වික්ෂරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ෂු- සම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

803. කතමි. තං රූපං ඛානිරං චක්ඛුච්ඡාද්දාණං ආරම්භං?
රූපායතනං. ඉදං තං රූපං ඛානිරං චක්ඛුච්ඡාද්දාණං ආරම්භං.

804. කතමි. තං රූපං ඛානිරං චක්ඛුච්ඡාද්දාණං න ආරම්භං?
සද්දායනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං ඛානිරං චක්ඛු-
ච්ඡාද්දාණං න ආරම්භං.

805. කතමි. තං රූපං අර්කිතනිකං සොතසම්පන්නං -පෙ- ඝාන-
සම්පන්නං -පෙ- ජ්වහාසම්පන්නං -පෙ- කායසම්පන්නං න ආරම්භං?
චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතනිකං කාය-
සම්පන්නං න ආරම්භං.

806. කතමි. තං රූපං ඛානිරං කායසම්පන්නං ආරම්භං?
ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං ඛානිරං කායසම්පන්නං ආරම්භං.

807. කතමි. තං රූපං ඛානිරං කායසම්පන්නං න ආරම්භං?
රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං ඛානිරං
කායසම්පන්නං න ආරම්භං.

808. කතමි. තං රූපං අර්කිතනිකං කායසම්පන්නජාන වේදනාය -පෙ-
සද්දායනං -පෙ- වේතනාය -පෙ- කායච්ඡාද්දාණං න ආරම්භං?
චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතනිකං කාය-
ච්ඡාද්දාණං න ආරම්භං.

809. කතමි. තං රූපං ඛානිරං කායච්ඡාද්දාණං ආරම්භං?
ථොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං ඛානිරං කායච්ඡාද්දාණං ආරම්භං.

810. කතමි. තං රූපං ඛානිරං කායච්ඡාද්දාණං න ආරම්භං?
රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං ඛානිරං
කායච්ඡාද්දාණං න ආරම්භං.

ආරම්භනිකා.

811. කතමි. තං රූපං ඛානිරං න චක්ඛායතනං?
රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආභාතේ. ඉදං තං රූපං ඛානිරං න
චක්ඛායතනං.

812. කතමි. තං රූපං අර්කිතනිකං චක්ඛායතනං?
යං චක්ඛුං චතුත්තා මහාභුතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤා
ශාමො පෙසො. ඉදං තං රූපං අර්කිතනිකං චක්ඛායතනං.

803. ඒ බාහිර චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයට අරමුණු වූ රූපය කවරේ යත්: රූපායතන යි. මේ ඒ බාහිර චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයට අරමුණු වූ රූප යි.

804. ඒ බාහිර චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරේ යත්:

අබිදයතන ය ... කවලීකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්‍ෂු විඤ්ඤාණයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

805. ඒ ආධ්‍යාත්මික සොතසම්පන්නයට ... සාතසම්පන්නයට ... ජ්වහා සම්පන්නයට ... කායසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්‍ෂුරයතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසංස්ප-
දීයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

806. ඒ බාහිර කායසම්පන්නයට අරමුණු වූ රූපය කවරේ යත්: ස්ප්‍රභවව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර කායසංස්පදීයට අරමුණු වූ රූප යි.

807. ඒ බාහිර කායසම්පන්නයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරේ යත්: රූපායතන ය ... කවලීකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායසංස්පදී-
යට අරමුණු නො වූ රූප යි.

808. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායසම්පන්නප් වේදනාවට ... සංඥාවට ... වේදනාවට ... කායවිඤ්ඤාණයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරේ යත්:

චක්‍ෂුරයතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ඤා-
ණයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

809. ඒ බාහිර කායවිඤ්ඤාණයට අරමුණු වූ රූපය කවරේ යත්: ස්ප්‍රභවව්‍යායතන යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඤ්ඤාණයට අරමුණු වූ රූප යි.

810. ඒ බාහිර කායවිඤ්ඤාණයට අරමුණු නො වූ රූපය කවරේ යත්: රූපායතන ය ... කවලීකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායවිඤ්ඤාණයට අරමුණු නො වූ රූප යි.

ආලම්බන ත්‍රිකයෝ යි.

811. ඒ බාහිර චක්‍ෂුරයතන නො වූ රූපය කවරේ යත්: රූපායතන ය ... කවලීකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර චක්‍ෂුරයතන නො වූ රූප යි.

812. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍ෂුරයතනරූපය කවරේ යත්: යම් ඇතෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපන් ප්‍රසාදය වේ ද ... තෙල 'ගුත්‍යාම' නමුදු වේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්‍ෂුරයතනරූප යි.

813. කතම. තං රූපං අර්ඛිතතීකං න චක්ඛායතනං?

සොනායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඛිතතීකං න චක්ඛායතනං.

814. කතම. තං රූපං ඛාභීරං න සොනායතනං -පෙ- න සානායතනං -පෙ- න ජීව්හායතනං -පෙ- න කායායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආහාරේ. ඉදං තං ඛාභීරං න කායායතනං.

815. කතම. තං රූපං අර්ඛිතතීකං කායායතනං?

සො කායො චතුක්ඛං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤා භාමො පෙසො. ඉදං තං රූපං අර්ඛිතතීකං කායායතනං.

816. කතම. තං රූපං අර්ඛිතතීකං න කායායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජීව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඛිතතීකං න කායායතනං.

817. කතම. තං රූපං අර්ඛිතතීකං න රූපායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඛිතතීකං න රූපායතනං.

818. කතම. තං රූපං ඛාභීරං රූපායතනං?

තං රූපං චතුක්ඛං මහාභුතානං උපාදාය චණ්ණනීභා -පෙ- රූප- ඛාභුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඛාභීරං රූපායතනං.

819. කතම. තං රූපං ඛාභීරං න රූපායතනං?

සඤ්ජයතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආහාරේ. ඉදං තං රූපං ඛාභීරං න රූපායතනං.

820. කතම. තං රූපං අර්ඛිතතීකං න සඤ්ජයතනං -පෙ- න භක්ඛි- යතනං -පෙ- න රසායතනං -පෙ- න ජොට්ඨබ්බායතනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඛිතතීකං න ජොට්ඨබ්බායතනං.

821. කතම. තං රූපං ඛාභීරං ජොට්ඨබ්බායතනං?

පඨවිඛාභු -පෙ- ජොට්ඨබ්බඛාභුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඛාභීරං ජොට්ඨබ්බායතනං.

822. කතම. තං රූපං ඛාභීරං න ජොට්ඨබ්බායතනං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආහාරේ. ඉදං තං රූපං ඛාභීරං න ජොට්ඨබ්බායතනං.

813. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ඛායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශ්‍රොත්‍රායනන ය ... කායායනන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ඛුරුයනන නො වූ රූප යි.

814. ඒ බාහිර සොනායනන නො වූ ... සානායනන නො වූ ... ජ්වහායනන නො වූ ... කායායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායනන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර කායායනන නො වූ රූප යි.

815. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායායනනරූපය කවරෙ යත්:

යම් කයෙක් සතරමහාභුතයන් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ ශුන්‍යශ්‍රාමි නමුදු වේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායායනනරූප යි.

816. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයනන ය ... ජ්වහායනන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායායනන නො වූ රූප යි.

817. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයනන ය ... කායායනන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපායනන නො වූ රූප යි.

818. ඒ බාහිර රූපායනනරූපය කවරෙ යත්:

යම් රූපයෙක් සතරමහාභුතයන් නිසා උපත් පැහැයවහන වූයේ ද ... තෙලෙ රූපව්‍යාභු නමුදු වේ. මේ ඒ බාහිර රූපායනනරූප යි.

819. ඒ බාහිර රූපායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ශබ්දයනන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර රූපායනන නො වූ රූප යි.

820. ඒ ආධ්‍යාත්මික ශබ්දයනන නො වූ ... ගක්ඛායනන නො වූ ... රසායනන නො වූ ... ස්ප්‍රේච්ච්ඛායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරුයනන ය ... කායායනන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ස්ප්‍රේච්ච්ඛායනන නො වූ රූප යි.

821. ඒ බාහිර ජොට්ඨබ්බායනන රූපය කවරෙ යත්:

පෘථිවිධාතු ය ... තෙල ජොට්ඨබ්බාධාතු නමුදු වේ. මේ ඒ බාහිර ස්ප්‍රේච්ච්ඛායනනරූප යි.

822. ඒ බාහිර ජොට්ඨබ්බායනන නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායනන ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ බාහිර ස්ප්‍රේච්ච්ඛායනන නො වූ රූප යි.

ආයතන ත්‍රිකයෝ යි.

823. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛමාසු?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආකාරේ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛමාසු.

824. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛමාසු?

චක්ඛායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං චක්ඛමාසු.

825. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න චක්ඛමාසු?

කොතායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න චක්ඛමාසු.

826. කතමං තං රූපං බාහිරං න භොතමාසු -පෙ- න ඝානමාසු -පෙ- න ජීවහාමාසු -පෙ- න කායමාසු?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආකාරේ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න කායමාසු.

827. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායමාසු?

කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං කායමාසු.

828. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න කායමාසු?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජීවහායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න කායමාසු.

829. කතමං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න රූපමාසු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න රූපමාසු.

830. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපමාසු?

රූපායතනං. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපමාසු.

831. කතමං තං රූපං බාහිරං න රූපමාසු?

සද්දායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආකාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න රූපමාසු.

832. කතමං රූපං අජ්ඣතතිකං න සද්දමාසු -පෙ- න ගතමාසු -පෙ- න රසමාසු -පෙ- න පොඨඨබ්බමාසු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතතිකං න පොඨඨබ්බමාසු.

823. ඒ බාහිර වක්‍රවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර වක්‍රවාතූ නො වූ රූප සි.

824. ඒ අධ්‍යාත්මික වක්‍රවාතූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික වක්‍රවාතූරූප සි.

825. ඒ අධ්‍යාත්මික වක්‍රවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ශ්‍රෝත්‍රායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික වක්‍රවාතූ නො වූ රූප සි.

826. ඒ බාහිර තොනවාතූ නො වූ රූපය ... ඝාතවාතූ නො වූ ... ජිව්‍යාවාතූ නො වූ ... කායවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර කායවාතූ නො වූ රූප සි.

827. ඒ අධ්‍යාත්මික කායවාතූ රූපය කවරෙ යන්:

කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මිකකායවාතූ රූප සි.

828. ඒ අධ්‍යාත්මික කායවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන ය ... ජිව්‍යායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික කායවාතූ නො වූ රූප සි.

829. ඒ අධ්‍යාත්මික රූපවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික රූපවාතූ නො වූ රූප සි.

830. ඒ බාහිර රූපවාතූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන සි. මේ ඒ බාහිර රූපවාතූ රූප සි.

831. ඒ බාහිර රූපවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

අබිදායතන ය ... කවලිකාරාහාරසි. මේ ඒ බාහිර රූපවාතූ නො වූ රූප සි.

832. ඒ අධ්‍යාත්මික අබිදවාතූ නො වූ රූපය ... ගතිවාතූ නො වූ ... රහවාතූ නො වූ ... ඵොට්ඨබ්බවාතූ නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික අබිදවාතූ නො වූ රූප සි.

833. කතමං තං රූපං බාහිරං ජොට්ඨබ්බධාතු?

ජොට්ඨබ්බධාතූතං. ඉදං තං රූපං බාහිරං ජොට්ඨබ්බධාතු.

834. කතමං තං රූපං බාහිරං න ජොට්ඨබ්බධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ජොට්ඨබ්බධාතු.

බාහුනිකා.

835. කතමං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

836. කතමං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං චක්ඛුන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං චක්ඛුන්ද්‍රියං.

837. කතමං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං න චක්ඛුන්ද්‍රියං?

සොභායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං න චක්ඛුන්ද්‍රියං.

838. කතමං තං රූපං බාහිරං න සොභින්ද්‍රියං -පෙ- න ඝානින්ද්‍රියං -පෙ- න ජීව්හින්ද්‍රියං -පෙ- න කාසින්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං රූපං බාහිරං න කාසින්ද්‍රියං.

839. කතමං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං කාසින්ද්‍රියං?

යො කායො චතුන්තං මහාභූතානං උපාදාය පසාදො -පෙ- සුඤ්ඤා ගාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං කාසින්ද්‍රියං.

840. කතමං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං න කාසින්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- ජීව්හායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං න කාසින්ද්‍රියං.

841. කතමං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං න ඉන්ද්‍රියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ඝ්ඤානිකං න ඉන්ද්‍රියං.

842. කතමං තං රූපං බාහිරං ඉන්ද්‍රියං?

යං ඉන්ද්‍රියං ඉන්ද්‍රිභූතං ඉන්ද්‍රිභිමිතනං ඉන්ද්‍රිකුතනං ඉන්ද්‍රිකපෙසං ඉන්ද්‍රිකතනං ඉන්ද්‍රිකාමො, ඉදං තං රූපං බාහිරං ඉන්ද්‍රියං.

833. ඒ බාහිර ජොට්ඨබ්බවාදුරුපය කවරෙ යත්:
ස්ප්‍රච්චව්‍යායතන සි. මේ ඒ බාහිර ස්ප්‍රච්චව්‍යාදු රුප සි.

834. ඒ බාහිර ජොට්ඨබ්බවාදු නො වූ රුපය කවරෙ යත්:
රුපායතන ය ... කච්චිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර ස්ප්‍රච්චව්‍යා
නො වූ රුප සි.

බාදු ක්‍රීතියෝ සි.

835. ඒ බාහිර චක්ඛුන්ද්‍රිය නො වූ රුපය කවරෙ යත්:
රුපායතන ය ... කච්චිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර චක්ඛුන්ද්‍රිය
නො වූ රුප සි.

836. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ඛුන්ද්‍රියරුපය කවරෙ යත්:
යම් ඇසෙක් සතරම්භගුතයත් නිසා ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ
ගුත්‍යග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ඛුන්ද්‍රියරුප සි.

837. ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ඛුන්ද්‍රිය නො වූ රුපය කවරෙ යත්:
ශ්‍රොත්‍රායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික චක්ඛුන්ද්‍රිය
නො වූ රුප සි.

838. ඒ බාහිර සොතින්ද්‍රිය නො වූ ... සාතින්ද්‍රිය නො වූ ... ජිව්හින්ද්‍රිය
නො වූ ... කාසින්ද්‍රිය නො වූ රුපය කවරෙ යත්:
රුපායතන ය ... කච්චිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර කාසින්ද්‍රිය නො
වූ රුප සි.

839. ඒ ආධ්‍යාත්මික කාසින්ද්‍රියරුපය කවරෙ යත්:
යම් කයෙක් සතරම්භාගුතයත් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ද ... තෙලෙ
ගුත්‍යග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කාසින්ද්‍රියරුප සි.

840. ඒ ආධ්‍යාත්මික කාසින්ද්‍රිය නො වූ රුපය කවරෙ යත්:
චක්ඛුරායතන ය ... ජිත්වායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කාසින්ද්‍රිය
නො වූ රුප සි.

841. ඒ ආධ්‍යාත්මික ඉන්ද්‍රිය නො වූ රුපය කවරෙ යත්:
චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ස්ත්‍රීන්ද්‍රිය
නො වූ රුප සි.

842. ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රියරුපය කවරෙ යත්:
යම් කරුණෙකින් යන්ත්‍රිත පිටුබදු යන්ත්‍රිතවන යන්ත්‍රිතලකුණ යන්ත්‍රිතා
යන්ත්‍රිතාකල්පය යන්ත්‍රිතිය යන්ත්‍රිතාවය වේ ද, මේ ඒ බාහිර යන්ත්‍රීන්ද්‍රියරුප සි.

843. කතමං තං රූපං බාහිරං න ඉත්ථිඤ්ඤියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ඉත්ථිඤ්ඤියං.

844. කතමං තං රූපං අජඛතතිකං න පුරිඤ්ඤියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඛතතිකං න පුරිඤ්ඤියං.

845. කතමං තං රූපං බාහිරං පුරිඤ්ඤියං?

යං පුරිසංසං පුරිසලිඛකං පුරිසතිමතනං පුරිසකුතනං පුරිසාකප්පො පුරිසතනං පුරිසභාවො. ඉදං තං රූපං බාහිරං පුරිඤ්ඤියං.

846. කතමං තං රූපං බාහිරං න පුරිඤ්ඤියං.

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න පුරිඤ්ඤියං.

847. කතමං තං රූපං අජඛතතිකං න ජිවිතීඤ්ඤියං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඛතතිකං න ජිවිතීඤ්ඤියං.

848. කතමං තං රූපං බාහිරං ජිවිතීඤ්ඤියං?

යො තෙසං රූපිනං ඛම්මානං ආභු ධීති යපනා යාපනා ඉරිසනා චතතනා පාලනා ජිවිතං ජිවිතීඤ්ඤියං, ඉදං තං රූපං බාහිරං ජිවිතීඤ්ඤියං.

849. කතමං තං රූපං බාහිරං න ජිවිතීඤ්ඤියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ජිවිතීඤ්ඤියං.

ඉඤ්ඤිය නිකා.

850. කතමං තං රූපං අජඛතතිකං න කායවිඤ්ඤානති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජඛතතිකං න කායවිඤ්ඤානති.

851. කතමං තං රූපං බාහිරං කායවිඤ්ඤානති?

යා කුසලචිත්තංසං වා අකුසලචිත්තංසං වා අව්‍යාකතචිත්තංසං වා අභිකක-
ලිනතංසං වා පටිකකමනතංසං වා ආලොකෙනතංසං ව විලොකෙනතංසං
වා සම්මිඤ්ඤානතංසං වා පසාරෙනතංසං වා කායංසං ඵලානා සන්ධිතනා
සන්ධිතනං විඤ්ඤානති විඤ්ඤාපනා විඤ්ඤාපිතතංසං. ඉදං තං රූපං
බාහිරං කායවිඤ්ඤානති.

843. ඒ බාහිර ඉන්ද්‍රියය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි, මේ ඒ බාහිර භ්‍රූතිය නො වූ රූප සි.

844. ඒ ආධ්‍යාත්මික පුරිසිද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික පුරුෂෙද්‍රිය නො වූ රූප සි.

845. ඒ බාහිර පුරිසිද්‍රියරූපය කවරෙ යන්:

යම් කරුණෙකින් පුරුෂයාගේ පුරුෂතවහන පුරුෂලකුණ පුරුෂත්‍රියා පුරුෂාකලාය පුරුෂකිය පුරුෂභාවය වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය පුරුෂෙද්‍රියරූප සි.

846. ඒ බාහිර පුරිසිද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ වාහ්‍ය පුරුෂෙද්‍රිය නො වූ රූප සි.

847. ඒ ආධ්‍යාත්මික ජීවිතිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික ජීවිතෙද්‍රිය නො වූ රූප සි.

848. ඒ බාහිර ජීවිතිය රූපය කවරෙ යන්:

ඒ රූපධර්මයන්ගේ යම් ආයුසයෙක් සිටීමෙන් යපනයෙක් යාපනයෙක් ඉරියනයෙක් පැවැත්මෙන් පාලනයෙක් ජීවිතයෙක් ජීවිතෙද්‍රියයෙක් වේ ද, මේ ඒ බාහ්‍ය ජීවිතෙද්‍රිය රූප සි.

849. ඒ බාහිර ජීවිතිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ බාහිර ජීවිතෙද්‍රිය නො වූ රූප සි.

ඉද්‍රිය ත්‍රිකයෝ සි.

850. ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ජනි නො වූ රූපය කවරෙ යන්: වක්‍රුරායතන ය ... කායායතන සි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කායවිඤ්ජනි නො වූ රූප සි.

851. ඒ බාහිර කායවිඤ්ජනිරූපය කවරෙ යන්:

කුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අකුසල්සිත් ඇත්තනුගේ හෝ අව්‍යාකාන සිත් ඇත්තනුගේ හෝ ඉදිරියට යත්තනුගේ හෝ පෙරලා එත්තනුගේ හෝ සෘජු වූ බලන්තනුගේ හෝ සාත්පයා බලන්තනුගේ හෝ සකි හකුළුවන්තනුගේ හෝ විදහන්තනුගේ හෝ ශරීරය පිළිබඳ යම් තද කිරීමෙන් බලවත් තද කිරීමෙන් තද කල බවෙන් විඤ්ජනෙයක් විඤ්ජනාකාරයෙක් විඤ්ජනය කල බවෙන් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය කායවිඤ්ජනි රූප සි.

852. කතමං තං රූපං බාහිරං න කායච්ඡෙදාදාහති?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරෙණ ආහාරෙණ. ඉදං තං රූපං බාහිරං න කායච්ඡෙදාදාහති.

853. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං න චච්චිච්ඡෙදාදාහති?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං න චච්චිච්ඡෙදාදාහති.

854. කතමං තං රූපං බාහිරං චච්චිච්ඡෙදාදාහති?

යං කුසලචිතතස්ස චා අකුසලචිතතස්ස චා අව්‍යාකතචිතතස්ස චා වාචාහිරං ව්‍යපපථො රුදිරණං භොගො භොගකම්මං වාචා චච්චෙහදො, අයං චුච්චති වාචා. යං තාය වාචාය ච්ඡෙදාදාහති ච්ඡෙදාපනා ච්ඡෙදාපිතතනං, ඉදං තං රූපං බාහිරං චච්චිච්ඡෙදාදාහති.

855. කතමං තං රූපං බාහිරං න චච්චිච්ඡෙදාදාහති?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න චච්චිච්ඡෙදාදාහති.

856. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං න ආකාසධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං න ආකාසධාතු.

857. කතමං තං රූපං බාහිරං ආකාසධාතු?

යො ආකාසො ආකාසගතං අසං අසකතං විචරෙණ විචරගතං අසමුප්පට්ඨං චතුභි මහාභුතෙති. ඉදං තං රූපං බාහිරං ආකාසධාතු.

858. කතමං තං රූපං බාහිරං න ආකාසධාතු?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ආකාසධාතු.

859. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං න ආපොධාතු?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං න ආපොධාතු.

860. කතමං තං රූපං බාහිරං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිතෙහො සිතෙහගතං බහිතතනං රූපස්ස. ඉදං තං රූපං බාහිරං ආපොධාතු.

852. ඒ බාහිර කාංක්‍ෂිතයන් නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපානන්තය ... කවලිකාරාහාර හි. මේ ඒ බාහිර කාංක්‍ෂිතයන් නො වූ රූප හි.

853. ඒ අධ්‍යාත්මික වච්චිකාදායක නො වූ රූපය යන්:

විකල්පානන්තය ... කාංශානන්ත හි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික වාක්චිකාදායක නො වූ රූප හි.

854. ඒ බාහිර වච්චිකාදායක රූපය කවරෙ යන්:

කුහලිකිත් ඇත්තනුයේ හෝ අකුහලිකිත් ඇත්තනුයේ හෝ අව්‍යාකාන-
හිත් ඇත්තනුයේ හෝ යම් වචනකයක් නොපුලක් වාක්‍යානෙදයක්
උදිරණයක් කොභයක් කොභකමියක් වාක්‍යවිධාන වාක්‍යනෙදයක්
වේ ද, මේ වාචා යහි කියනු ලැබේ. ඒ වචනකයන් යම් වචනකයක්
වචනකාකාරයක් වචනකය කල බවක් වේ ද, මේ ඒ වාක්චිකාදායක
රූප හි.

855. ඒ බාහිර වච්චිකාදායක නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපානන්තය ... කවලිකාරාහාර හි. මේ ඒ වාක්‍ය වාක්චිකාදායක නො වූ රූප හි.

856. ඒ අධ්‍යාත්මික අකාංශවාද නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පානන්තය ... කාංශානන්ත හි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික අකාංශ
වාද නො වූ රූප හි.

857. ඒ බාහිර අකාංශවාද රූපය කවරෙ යන්:

යම් අකාංශයක් අකාංශනකයක් අකයක් අකනකයක් විචරයක්
විචරනකයක් සහරමකාදායකයන් විසින් නො පහස්තා ලද්දකයක් වේ ද,
මේ ඒ බාහිර අකාංශවාද රූප හි.

858. ඒ බාහිර අකාංශවාද නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපානන්තය ... කවලිකාරාහාර හි. මේ ඒ බාහිර අකාංශවාද නො වූ රූප හි.

859. ඒ අධ්‍යාත්මික අපොඛවාද නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පානන්තය ... කාංශානන්ත හි. මේ ඒ අධ්‍යාත්මික අඛවාද නො වූ රූප හි.

860. ඒ බාහිර අපොඛවාද රූපය කවරෙ යන්:

යම් අපකයක් අපොඛනකයක් සෙනහලක් සෙනහනකයක් රූප-
යාගේ බන්ධන භාවකයක් වේ ද, මේ ඒ වාක්‍ය අඛවාද රූප හි.

861. කතමං තං රූපං බාහිරං න ආපොඛාතු?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං න ආපොඛාතු.

862. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං රූපස්ස න ලුහුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං රූපස්ස න ලුහුතා.

863. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ලුහුතා?

යා රූපස්ස ලුහුතා ලුහුපරිණාමිතා අදකිතතා අවිඤ්ඤාතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ලුහුතා.

864. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ලුහුතා?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ලුහුතා.

865. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං රූපස්ස න මුදුතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං රූපස්ස න මුදුතා.

866. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස මුදුතා?

යා රූපස්ස මුදුතා මිද්දවතා අකකඛලතා අකභිතතා, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස මුදුතා.

867. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න මුදුතා?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න මුදුතා?

868. කතමං තං රූපං අජ්ඣතනිකං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අජ්ඣතනිකං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා.

869. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා?

යා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා කම්මඤ්ඤාතනං කම්මඤ්ඤාතාථො, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා.

870. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා?

රූපායතනං -පෙ- කඛලිංකාථො ආභාථො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න කම්මඤ්ඤාතා.

861. ඒ බාහිර ආපෝධානු නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාරයි මේ ඒ වාහ්‍ය අභිධානු නො වූ රූප යි.

862. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ ලහුතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මිකරූපයාගේ ලහුති නො වූ රූප යි.

863. ඒ බාහිර රූපයාගේ ලහුතාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් ලහුතිසයක් යුත් වූ පරිවර්තන වන බවෙක් නො බර බවෙක් නො හද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ ලහුතිරූප යි.

864. ඒ බාහිර රූපයාගේ ලහුතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ ලහුති නො වූ රූප යි.

865. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ මුදුතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ මුදුති නො වූ රූප යි.

866. ඒ බාහිර රූපයාගේ මුදුතාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් මුදුතියෙක් මාදිවයෙක් නො කැකුළු බවක් නො හද බවෙක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ මුදුතිරූප යි.

867. ඒ බාහිර රූපයාගේ මුදුතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ මුදුති නො වූ රූප යි.

868. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ කම්මඤ්ඤතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍රාරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ කම්මණතා නො වූ රූප යි.

869. ඒ බාහිර රූපයාගේ කම්මඤ්ඤතාරූපය කවරෙ යන්:

රූපයාගේ යම් කම්මණ බවෙක් කම්මණතාවයෙක් කම්මණ භාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ කම්මණතාරූප යි.

870. ඒ බාහිර රූපයාගේ කම්මඤ්ඤතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහ්‍ය රූපයාගේ කම්මණතා නො වූ රූප යි.

871. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න උපවිජයො?

විකම්බයතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න උපවිජයො.

872. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස උපවිජයො?

යො අංශකතානා ආවිජයො, යො රූපස්ස උපවිජයො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස උපවිජයො.

873. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න උපවිජයො?

රූපායතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න උපවිජයො*.

874. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න සන්තති?

විකම්බයතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න සන්තති.*

875. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස සන්තති?

යො රූපස්ස උපවිජයො, යො රූපස්ස සන්තති. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස සන්තති.

876. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න සන්තති?

රූපායතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න සන්තති.

877. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න ජරතො?

විකම්බයතනං -පෙ- කායායතනං ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න ජරතො.

878. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ජරතො?

යො රූපස්ස ජරා ජරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං චලිතතච්චතා ආයුතො සාකාභී ඉන්ද්‍රියානං පරිපාභො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස ජරතො.

779 කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න ජරතො?

රූපායතනං -පෙ- කම්බලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං රූපස්ස න ජරතො.

880. කතමං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න අනිච්චතො?

විකම්බයතනං -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්කිතතිකං රූපස්ස න අනිච්චතො.

* ඉතෙ දෙව් වාර PTS පොළොකෙ න සනති.

871. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ උපවිභව නො වූ රූපය කවරෙ යන්:
 වික්‍රමාශතන ය ... කාශාශතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ
 උපවිභව නො වූ රූප යි.

872. ඒ බාහිර රූපයාගේ උපවිභවරූපය කවරෙ යන්:
 ආශතනසන්තේ යම් නිපද්දමේක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ උපවිභව යි.
 මේ ඒ වාහාරූපයාගේ උපවිභවරූප යි.

873. ඒ බාහිර රූපයාගේ උපවිභව නො වූ රූපය කවරෙ යන්:
 රූපාශතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහාරූපයාගේ
 උපවිභව නො වූ රූප යි

874. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ සන්තති නො වූ රූපය කවරෙ යන්:
 වික්‍රමාශතන ය ... කාශාශතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ
 සන්තති නො වූ රූප යි.

875. ඒ බාහිර රූපයාගේ සන්තතිරූපය කවරෙ යන්:
 රූපයාගේ යම් වැඩිමේක් වේ ද, ඒ රූපයාගේ සන්තති යි. මේ ඒ වාහාරූපයාගේ
 සන්තතිරූප යි.

876 ඒ බාහිර රූපයාගේ සන්තති නො වූ රූපය කවරෙ යන්:
 රූපාශතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහාරූපයාගේ
 සන්තති නො වූ රූප යි.

877. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:
 වික්‍රමාශතන ය ... කාශාශතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ
 ජරතා නො වූ රූප යි.

878. ඒ බාහිර රූපයාගේ ජරතාරූපය කවරෙ යන්:
 රූපයාගේ යම් ජරාවක් ජනිතාරයෙක් කැවුණු බවෙක් නිරතැති
 බවෙක් රැලි වැවුණු යම් දැති බවෙක් ආයුෂයාගේ පිරිසිමේක් ඉන්ද්‍රිය-
 යන්ගේ මිනිකිරීමේක් වේ ද, මේ ඒ වාහාරූපයාගේ ජරතාරූප යි.

879. ඒ බාහිර රූපයාගේ ජරතා නො වූ රූපය කවරෙ යන්:
 රූපාශතන ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ වාහාරූපයාගේ
 ජරතා නො වූ රූප යි.

880. ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ අනිච්චතා නො වන රූපය කවරෙ
 යන්:
 වික්‍රමාශතන ය ... කාශාශතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික රූපයාගේ
 අනිත්‍යතා නො වන රූප යි.

881. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස අභිවචනා?

යො රූපස්ස ඛයො චිත්තො භෙදො පරිභෙදො අභිවචනා අනන්තරධානං, ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස අභිවචනා.

882. කතමං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න අභිවචනා?

රූපායතනා -පෙ- කඛලිංකාරො ආභාරො. ඉදං තං රූපං බාහිරං රූපස්ස න අභිවචනා.

883. කතමං තං රූපං අර්ක්කන්තං න කඛලිංකාරො ආභාරො?

චක්ඛායතනා -පෙ- කායායතනං. ඉදං තං රූපං අර්ක්කන්තං න කඛලිංකාරො ආභාරො.

884. කතමං තං රූපං බාහිරං කඛලිංකාරො ආභාරො?

ඔදනො කුමමානො සතතු මෙව්ඤා මංසං ඝ්රා දඬි සප්පි නවනීතං තෙලං මවු ඵාණීතං, යං වා පනඤ්ඤමපි අභි රූපං යමති යමති ජනපදෙ තෙසා තෙසං සතතානං මුඛාසීයං දන්තවිඛාදනං ගලපේකාගරණීයං කුච්චි වින්දමහනං යාය මජ්ඣම සතතා යාපෙනති, ඉදං තං රූපං බාහිරං කඛලිංකාරො ආභාරො.

885. කතමං තං රූපං බාහිරං න කඛලිංකාරො ආභාරො?

රූපායතනං -පෙ- රූපස්ස අභිවචනා, ඉදං තං රූපං බාහිරං න කඛලිංකාරො ආභාරො. එවා තීව්ඛෙත රූපසංඝතො.

(සුමුමරූපනිකා)

නීකතිදොසො.

චතුක්කා

886. කතමං තං රූපං උපාදා උපාදින්නා?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉතින්ද්‍රියං පුරිච්ඡන්ද්‍රියං ජීවිතීන්ද්‍රියං, යං වා පනඤ්ඤමපි අභි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගණායතනං රසායතනං ආකාසමාභු රූපස්ස උපවශො රූපස්ස සතතති කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදා උපාදින්නං.

887. කතමං තං රූපං උපාදා අනුපාදින්නා?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චචිච්ඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අභිවචනා, යං වා පනඤ්ඤමපි අභිරූපං න කමමස්ස කතතතා රූපායතනං ගණායතනං රසායතනං ආකාසමාභු රූපස්ස උපවශො රූපස්ස සතතති කඛලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදා අනුපාදින්නං.

881. ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිවචනාරූපය කවරෙ යත්:

රූපයාගේ යම් ක්‍ෂණ විෂමත් විනාශයක් බිඳීමෙන් පරිභෙදයෙන් අනිත්‍යතාගෙන් අතුරුදහන් විෂමත් වේ ද, මේ ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිත්‍යතාරූප යි.

882. ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිවචනා නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... කවලිකාරාහාර යි මේ ඒ බාහිර රූපයාගේ අනිත්‍යතා නො වූ රූප යි.

883. ඒ ආධ්‍යාත්මික කවලිකාරාහාර නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන යි. මේ ඒ ආධ්‍යාත්මික කවලිකාරාහාර නො වූ රූප යි.

884. ඒ බාහිර කවලිකාරාහාරරූපය කවරෙ යත්:

ඔදන ය කුල්මාස ය ගත්චච ය මාළු ය මස් ය කිරි ය දිනි ය ගිනෙල් ය වෙබරු ය තෙල් ය මිනි ය පැණි ය, නවද යම් යම් දනවියෙක්හි ඒ ඒ සත්‍යයන් විසින් මුඛින් කැ යුතු දහින් විකිය යුතු කෙලෙත් ගිලිය යුතු කුස පුරුලන යම් මිජාවෙකින් සත්‍යයන් යැපෙත් නම් එබඳු වූ අන්‍ය වූ ද යම් රූපයෙක් ඇද්ද, මේ ඒ වාහ්‍ය කවලිකාරාහාර රූප යි.

885. ඒ බාහිර කවලිකාරාහාර නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

රූපායතන ය ... රූපයාගේ අනිත්‍යතා යි. මේ ඒ වාහ්‍ය කවලිකාරාහාරරූප යි. මෙහේ තුන් අයුරෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

සුන්මරූප ක්‍රීකයෝ යි.

ත්‍රිකණ්ඩේශය යි.

චතුෂ්කය

886. ඒ උපාදුරූපාදිකාරූපය කවරෙ යත්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන ය භත්‍රිඤ්චා ය පුරුෂෙඤ්චා ය ජීවිතෙඤ්චා, යම් අන්‍ය වූ ද කමිත්‍රත්‍යය වූ රූපායතනය ගන්ධායතන ය රසායතන ය ආකාශධාතු ය රූපයාගේ උපචය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදුරූපාදිකාරූපය යි.

887. ඒ උපාදුරූපාදිකාරූපය කවරෙ යත්:

ඛන්දායතන ය කායවිඤ්ජනි ය මාත්විඤ්ජනි ය රූපලක්‍ෂණි ය රූපමාදුනි ය රූපකම්භණ්‍යා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය, යම් අන්‍ය වූ ද කමිත්‍රත්‍යය නො වූ රූපායතන ය ගන්ධායතන ය රසායතන ය ආකාශධාතු ය රූපාපචය ය රූපසන්තති ය කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදුරූපාදිකාරූප යි

888. කතමං තං රූපං තො උපාදුඋපාදින්නං?

කම්මස්ස කතන්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඋපාදින්නං.

889. කතමං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදින්නං?

න කම්මස්ස කතන්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං, ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදින්නං.

890. කතමං තං රූපං උපාදුඋපාදිනනුපාදනීයං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කායායතනං ඉප්පිජ්ජියං පුප්පිජ්ජියං ජීවිතීජ්ජියං, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං කම්මස්ස කතන්තා රූපායතනං භක්ඛායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවග්ගො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො, ආනාරො. ඉදං තං රූපං උපාදුඋපාදිනනුපාදනීයං.

891. කතමං තං රූපං උපාදුඅනුපාදිනනුපාදනීයං?

සද්දායතනං කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලක්ඛනා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අප්පි රූපං න කම්මස්ස කතන්තා රූපායතනං භක්ඛායතනං රතායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවග්ගො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාරො, ආනාරො. ඉදං තං රූපං උපාදුඅනුපාදිනනුපාදනීයං.

892. කතමං තං රූපං තො උපාදුඋපාදිනනුපාදනීයං?

කම්මස්ස කතන්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඋපාදිනනුපාදනීයං.

893. කතමං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදිනනුපාදනීයං?

න කම්මස්ස කතන්තා ඵොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඅනුපාදිනනුපාදනීයං.

894. කතමං තං රූපං උපාදුසප්පට්ඨං?

චක්ඛායතනං -පෙ- රතායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදුසප්පට්ඨං.

895. කතමං තං රූපං උපාදුඅප්පට්ඨං?

ඉප්පිජ්ජිතං -පෙ- කබලිංකාරො ආනාරො. ඉදං තං රූපං උපාදු අප්පට්ඨං.

896. කතමං තං රූපං තො උපාදුසප්පට්ඨං?

ඵොට්ඨබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං තො උපාදුසප්පට්ඨං.

897. කතමං තං රූපං තො උපාදුඅප්පට්ඨං?

ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං තො උපාදුඅප්පට්ඨං.

888. ඒ උපාදුරුපාදිතන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

කමීප්‍රත්‍ය වූ ස්ප්‍රභවචාරායතන ය අබ්බාදු සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදිතන නො වූ රූප සි.

889. ඒ උපාදුඅනුපාදිතන නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

කමීප්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රභවචාරායතන ය, අබ්බාදු සි. මේ ඒ උපාදු අනුපාදිතන නො වූ රූපය සි.

890. ඒ උපාදුරුපාදිතනුපාදනිරූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන ය ස්ත්‍රීඤ්ඤිය ය පුරුෂඤ්ඤිය ය ජීවි-
තෙඤ්ඤිය ය, යඤ්ඤි දත්ත වූ ද කමීප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය භක්‍ෂායතන ය
රතායතන ය ආකාශබාදු ය රූපොපවය ය රූපසන්නති ය කවලීකාරාභාර
ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදුරුපාදිතනුපාදනිරූප සි.

891. ඒ උපාදුඅනුපාදිතනුපාදනිරූපය කවරෙ යන්:

බෙදායතන ය කායවිඤ්ඤි ය චාත්විඤ්ඤි ය රූපයාගේ ලක්‍ෂණි ය
රූපයාගේ මාදුක ය රූපයාගේ කමීභ්‍යන්තර රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ
අතිත්‍යයා ය, යඤ්ඤි අත්ත වූ ද කමීප්‍රත්‍යය නො වූ රූපායතන ය භක්‍ෂායතන
ය රතායතන ය ආකාශබාදු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්නති ය
කවලීකාරාභාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදු-
අනුපාදිතනුපාදනිරූප සි.

892. ඒ උපාදුරුපාදිතනුපාදනිරූපය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

කමීප්‍රත්‍යය වූ ස්ප්‍රභවචාරායතන ය අබ්බාදු සි. මේ ඒ උපාදුරුපාදිතනු-
පාදනිරූප නො වූ රූප සි.

893. ඒ උපාදුඅනුපාදිතනුපාදනිරූපය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

කමීප්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රභවචාරායතන ය අබ්බාදු සි. මේ ඒ උපාදු
අනුපාදිතනුපාදනිරූපය නො වූ රූප සි.

894. ඒ උපාදුසප්පිකරූපය කවරෙ යන්:

චක්‍ෂුරායතන ය ... රතායතන සි. මේ ඒ උපාදුසප්පිකරූප සි.

895. ඒ උපාදුඅසප්පිකරූපය කවරෙ යන්:

ඤ්ඤි ය ... කවලීකාරාභාර සි. මේ ඒ උපාදු අසප්පිකරූප සි.

896. ඒ උපාදුසප්පික නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රභවචාරායතන සි. මේ ඒ උපාදුසප්පික නො වූ රූප සි.

897. ඒ උපාදුඅසප්පික නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

අබ්බාදු සි. මේ ඒ උපාදුඅසප්පික නො වූ රූප සි.

898. කතමං තං රූපං උපාදම්මාරිකං?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදම්මාරිකං.

899. කතමං තං රූපං උපාදසුමුමි?

ඉන්ද්‍රියං -පෙ- කඛලිංකාරො ආහාරො. ඉදං තං රූපං උපාදසුමුමි.

900. කතමං තං රූපං නො උපාදම්මාරිකං?

ඓවාච්චිකායතනං ඉදං තං රූපං නො උපාදම්මාරිකං.

901. කතමං තං රූපං නො උපාදසුමුමි?

ආපොඛායු. ඉදං තං රූපං නො උපාදසුමුමි.

902. කතමං තං රූපං උපාදදුරෙ?

ඉන්ද්‍රියං -පෙ- කඛලිංකාරො ආහාරො ඉදං තං රූපං උපාදදුරෙ.

903. කතමං තං රූපං උපාදසන්ධිකෙ?

චක්ඛායතනං -පෙ- රසායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදසන්ධිකෙ.

904. කතමං තං රූපං නො උපාදදුරෙ?

ආපොඛායු. ඉදං තං රූපං නො උපාදදුරෙ.

905. කතමං තං රූපං නො උපාදසන්ධිකෙ?

ඓවාච්චිකායතනං. ඉදං තං රූපං නො උපාදසන්ධිකෙ.

906. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සතිදස්සනං?

කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං. ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සතිදස්සනං.

907. කතමං තං රූපං උපාදින්නං අතිදස්සනං?

චක්ඛායතනං -පෙ- කාශායතනං ඉන්ද්‍රියං පුරිභිඤ්ඤියං ජිවිතීඤ්ඤියං, යං චා පනඤ්ඤමපි අති රූපං කම්මස්ස කතතතා ගතියතනං රසායතනං ඓවාච්චිකායතනං ආකාශඛායු ආපොඛායු රූපස්ස උපවිතයා රූපස්ස සතතති කඛලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං අතිදස්සනං.

908. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සතිදස්සනං?

ත කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සතිදස්සනං.

898. ඒ උපාදම්ලාරිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂරායතන ය ... රසායනන යි. මේ ඒ උපාදම්ලාරිකරූප යි.

899. ඒ උපාදම්සුමරූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිප්‍රිය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාදම් සුමරූප යි.

900. ඒ උපාදම්ලාරික නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදම්ලාරික නො වූ රූප යි.

901. ඒ උපාදම්සුම නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

අබ්‍යාසු යි. මේ ඒ උපාදම්සුම නො වූ රූප යි.

902. ඒ උපාදම්ලාරික රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිප්‍රිය ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ උපාදම්ලාරික රූප යි.

903. ඒ උපාදම් සන්ධිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂරායතන ය ... රසායනන යි. මේ ඒ උපාදම්සන්ධිකරූප යි.

904. ඒ උපාදම්ලාරික නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

අබ්‍යාසු යි. මේ ඒ උපාදම්ලාරික නො වූ රූප යි.

905. ඒ උපාදම්සන්ධිකරූපය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදම්සන්ධිකරූපය නො වූ රූප යි.

906. ඒ උපාදම්නි වූ සන්ධිකරූපය කවරෙ යන්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන යි. මේ ඒ උපාදම්නි වූ සන්ධිකරූප යි.

907. ඒ උපාදම්නි වූ සන්ධිකරූපය කවරෙ යන්:

වක්ෂරායතන ය... කාංශතන ය සත්‍රිප්‍රිය ය පුරුමේප්‍රිය ය ජ්විතෙප්‍රිය ය, යශ්‍රි අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ ගකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභව්‍යා- ව්‍යායතන ය අකාශ්‍යාසු ය අබ්‍යාසු ය රූපයාසේ උපව්‍ය ය රූපයාසේ සන්ධි ය කවලිකාරාහාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදම්නි වූ සන්ධිකරූප යි.

908. ඒ අනුපාදම්නි වූ සන්ධිකරූපය කවරෙ යන්:

කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ රූපායතන යි. මේ ඒ අනුපාදම්නි වූ සන්ධිකරූප යි.

909. කතමං තං රූපං අනුපාදිතං අනිදසනං?

සද්දසනං කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං න කම්මස්ස කතතතා ගනිංගතනං රසායනනං ජොට්ඨබ්බායතනං ආකාශධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවගො රූපස්ස සත්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිතං අනිදසනං.

910. කතමං තං රූපං උපාදිතං සපපිසං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනිංගතනං රසායනනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදිතං සපපිසං.

911. කතමං තං රූපං උපාදිතං අපපිසං?

ඉපච්චිසං පුට්ඨිච්චිසං ජීවිතිච්චිසං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං කම්මස්ස කතතතා ආකාශධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවගො රූපස්ස සත්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිතං අපපිසං.

912. කතමං තං රූපං අනුපාදිතං සපපිසං?

සද්දසනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනිංගතනං රසායනනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිතං සපපිසං.

913. කතමං තං රූපං අනුපාදිතං අපපිසං?

කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලුහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං න කම්මස්ස කතතතා ආකාශධාතු රූපස්ස උපවගො රූපස්ස සත්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිතං අපපිසං.

914. කතමං තං රූපං උපාදිතං මහාභුතං?

කම්මස්ස කතතතා ජොට්ඨබ්බායතනං, ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං උපාදිතං මහාභුතං.

915. කතමං තං රූපං උපාදිතං න මහාභුතං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං ඉපච්චිසං පුට්ඨිච්චිසං ජීවිතිච්චිසං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අපච්චි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගනිංගතනං රසායනනං ආකාශධාතු රූපස්ස උපවගො රූපස්ස සත්තති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිතං න මහාභුතං.

909. ඒ අනුපාදිතන අතිදක්‍ෂණ වූ රූපය කවරෙ යන්:

ඛණ්ඩායතන ය කායවිඥප්ති ය වාක්චිඥප්ති ය රූපලක්‍ෂණා ය රූපමාද්‍රව්‍යා ය රූපකම්ණ්ණතා ය රූපයාණේ ජරතා ය රූපයාණේ අතිත්තතා ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ ගතිකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභව්‍යා-යතන ය ආකාශමානු ය අබ්‍යානු ය රූපොපවය ය රූපසන්නතී ය කවලී-කාරාභාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ අනුපාදිතන වූ අති-දක්‍ෂණ රූප යි.

910. ඒ උපාදිතන වූ සප්පට්ඨරූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය ගතිකායතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභව්‍යායතන ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදිතන වූ සප්පට්ඨරූප යි.

911. ඒ උපාදිතන වූ අප්පට්ඨරූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිඤ්චිය ය පුරුෂෙඤ්චිය ය ජිවිතෙඤ්චිය ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ ආකාශමානු ය අබ්‍යානු ය රූපයාණේ උපවය ය රූපයාණේ සන්නතී ය කවලීකාරාභාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදිතන වූ අප්පට්ඨරූප යි.

912. ඒ අනුපාදිතන වූ සප්පට්ඨරූපය කවරෙ යන්:

ඛණ්ඩායතන ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය ගතිකා-යතන ය රසායනන ය ස්ප්‍රභව්‍යායතන ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ අනුපාදිතන වූ සප්පට්ඨරූප යි.

913. ඒ අනුපාදිතන වූ අප්පට්ඨරූපය කවරෙ යන්:

කායවිඥප්ති ය වාක්චිඥප්ති ය රූපලක්‍ෂණා ය රූපමාද්‍රව්‍යා ය රූපකම්-ණ්ණතා ය රූපයාණේ ජරතා ය රූපයාණේ අතිත්තතා ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ ආකාශමානු ය අබ්‍යානු ය රූපයාණේ උපවය ය රූපයාණේ සන්නතී ය කවලීකාරාභාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ අනුපාදිතන වූ අප්පට්ඨරූප යි.

914. ඒ උපාදිතන වූ මහාභුතරූපය කවරෙ යන්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ ස්ප්‍රභව්‍යායතන ය, අබ්‍යානු යි. මේ ඒ උපාදිතන වූ මහාභුතරූප යි.

915. ඒ උපාදිතන වූ මහාභුත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

වක්‍ෂුරායතන ය ... කායායතන ය සත්‍රිඤ්චිය ය පුරුෂෙඤ්චිය ය ජිවි-තෙඤ්චිය ය, යනු අත්‍ය වූ ද කම්ප්‍රත්‍යය වූ රූපායතන ය ගතිකායතන ය රසායනන ය ආකාශමානු ය රූපයාණේ උපවය ය රූපයාණේ සන්නතී ය කවලීකාරාභාර ය යන යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, මේ ඒ උපාදිතන වූ මහාභුත නො වූ රූප යි.

916. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං මහාභුතං?

ත කමමස්ස කතතතා ඓද්ධිබ්බාසතනං ආපොධාතු ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං මහාභුතං.

917. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං ත මහාභුතං?

සද්දාසතනං කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස උනුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතතතා රූපාසතනං ගන්ඛාසතනං රසාසතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවජ්ජයා රූපස්ස සත්තති කබලිංකාථෙරො ආභාථෙරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං ත මහාභුතං.

918. කතමං තං රූපං උපාදින්නං ඔලාරිකං?

වකඛාසතනං -පෙ- කායාසතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපාසතනං ගන්ඛාසතනං රසාසතනං ඓද්ධිබ්බාසතනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං ඔලාරිකං.

919. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සුඛුමං?

ඉත්ථිඤ්ඤාසං පුරිභිඤ්ඤාසං ජිවිතීඤ්ඤාසං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවජ්ජයා රූපස්ස සත්තති කබලිංකාථෙරො ආභාථෙරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සුඛුමං.

920. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං ඔලාරිකං?

සද්දාසතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතතතා රූපාසතනං ගන්ඛාසතනං රසාසතනං ඓද්ධිබ්බාසතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං ඔලාරිකං.

921. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සුඛුමං?

කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස උනුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං ත කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවජ්ජයා රූපස්ස සත්තති කබලිංකාථෙරො ආභාථෙරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සුඛුමං.

922. කතමං තං රූපං උපාදින්නං දුරෙ?

ඉත්ථිඤ්ඤාසං පුරිභිඤ්ඤාසං ජිවිතීඤ්ඤාසං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපවජ්ජයා රූපස්ස සත්තති කබලිංකාථෙරො ආභාථෙරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං දුරෙ.

916. ඒ අනුපාදිනන වූ මහාභුතරූපය කවරෙ යත්:

කමිප්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රභව්‍යායතන ය, අබ්බාදානු යි. මේ ඒ අනුපාදිනන වූ මහාභුතරූප යි.

917. ඒ අනුපාදිනන මහාභුත නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ඛණ්ඩායතන ය කායවිඤ්චා ය වාණ්විඤ්චා ය රූපායානේ ලක්ඛණී ය රූපයානේ මාදුකා ය රූපයානේ කමිණ්‍යතා ය රූපයානේ ජරතා ය රූපයානේ අනිත්‍යතා ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ආකාශබාදා ය රූපයානේ උපචය ය රූපයානේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනන මහාභුත නො වූ රූප යි.

918. ඒ උපාදිනන ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛරායතන ය ... කායායතන ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍ය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදිනන ඔලාරිකරූප යි.

919. ඒ උපාදිනන සුබ්‍රමරූපය කවරෙ යත්:

ස්ත්‍රීඤ්චි ය පුරුෂඤ්චි ය ජීවිතෙඤ්චි ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාදා ය අබ්බාදා ය රූපයානේ උපචය ය රූපයානේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි මේ ඒ උපාදිනන සුබ්‍රමරූප යි.

920. ඒ අනුපාදිනන ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

ඛණ්ඩායතන ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගඤ්ඤායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රභව්‍යායතන යි. මේ ඒ අනුපාදිනන ඔලාරිකරූප යි

921. ඒ අනුපාදිනන සුබ්‍රමරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්චා ය වාණ්විඤ්චා ය රූපයානේ ලක්ඛණී ය රූපයානේ මාදුකා ය රූපයානේ කමිණ්‍යතා ය රූපයානේ ජරතා ය රූපයානේ අනිත්‍යතා ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශ බාදා ය අබ්බාදා ය රූපයානේ උපචය ය රූපයානේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනන සුබ්‍රමරූප යි.

922. ඒ උපාදිනන දුරෙරූපය කවරෙ යත්:

ස්ත්‍රීඤ්චි ය පුරුෂඤ්චි ය ජීවිතෙඤ්චි ය, තවද අත්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශබාදා ය අබ්බාදා ය රූපයානේ උපචය ය රූපයානේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ උපාදිනන දුරෙරූප යි.

923. කතමං තං රූපං උපාදින්නං සනතිකෙ?

චක්ඛායනනං -පෙ- කායායනනං, යං චා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං කමමස්ස කතතතා රූපායනනං ගඤ්ඤායනනං රසායනනං ඓදාංචිබ්බායනනං, ඉදං තං රූපං උපාදින්නං සනතිකෙ.

924. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං දුරෙ?

කායවිඤ්ඤානති චච්චිච්ඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං චා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං ත කමමස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං දුරෙ.

925. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නං සනතිකෙ?

සද්දයනනං, යං චා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං ත කමමස්ස කතතතා රූපායනනං ගඤ්ඤායනනං රසායනනං ඓදාංචිබ්බායනනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නං සනතිකෙ.

926. කතමං තං රූපං උපාදින්නනුපාදනීයං සනිදස්සනං?

කමමස්ස කතතතා රූපායනනං. ඉදං තං රූපං උපාදින්නනුපාදනීයං සනිදස්සනං.

927. කතමං තං රූපං උපාදින්නනුපාදනීයං අනිදස්සනං?

චක්ඛායනනං -පෙ- කායායනනං ඉපඨිඤ්ඤිං පුරිඨිඤ්ඤිං ජිවිඨිඤ්ඤිං, යං චා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං කමමස්ස කතතතා ගඤ්ඤායනනං රසායනනං ඓදාංචිබ්බායනනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදින්නනුපාදනීයං අනිදස්සනං.

928. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නනුපාදනීයං සනිදස්සනං?

ත කමමස්ස කතතතා රූපායනනං. ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නනුපාදනීයං සනිදස්සනං.

929. කතමං තං රූපං අනුපාදින්නනුපාදනීයං අනිදස්සනං?

සද්දයනනං කායවිඤ්ඤානති චච්චිච්ඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කමමඤ්ඤානා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං චා පනඤ්ඤමපි අපඨි රූපං ත කමමස්ස කතතතා ගඤ්ඤායනනං රසායනනං ඓදාංචිබ්බායනනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපචයො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරො ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදින්නනුපාදනීයං අනිදස්සනං.

923. ඒ උපාදිනන සන්තිකෙරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරාගතන ය ... කායාගතන ය, තවද අන්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය වූ
යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපාගතන ය ගක්ඛාගතන ය රසාගතන ය ස්ප්‍රථෙ-
ව්‍යාගතන යි. මේ ඒ උපාදිනන සන්තිකෙරූප යි.

924. ඒ අනුපාදිනන දුරෙරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඥපති ය වාග්විඥපති ය රූපයාගේ ලක්ඛණී ය රූපයාගේ මාදුකීය
රූපයාගේ කමිණ්‍යතා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්‍යතා ය,
තවද අන්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතු ය
අභිධාතු ය රූපයාගේ උපවිග ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාරයි.
මේ ඒ අනුපාදිනන දුරෙරූප යි.

925. ඒ අනුපාදිනන සන්තිකෙරූපය කවරෙ යත්:

ඛඛදාගතන ය. තවද අන්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක්
ඇද්ද, රූපාගතන ය ගක්ඛාගතන ය රසාගතන ය ස්ප්‍රථෙව්‍යාගතන යි.
මේ ඒ අනුපාදිනන සන්තිකෙරූප යි.

926. ඒ උපාදිනනුපාදනීය සතිදක්ඛනරූපය කවරෙ යත්:

කමිප්‍රත්‍යය වූ රූපාගතන යි. මේ ඒ උපාදිනනුපාදනීය සති-
දකීනරූප යි.

927. ඒ උපාදිනනුපාදනීය අතිදක්ඛනරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරාගතන ය ... කායාගතන ය සත්‍රිප්ඵිය ය පුරුෂෙත්ථිය ය, ජීවි-
තෙත්ථිය ය, තවද අන්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ගක්ඛා-
ගතන ය රසාගතන ය ස්ප්‍රථෙව්‍යාගතන ය ආකාශධාතු ය අභිධාතු ය
රූපයාගේ උපවිග ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ
උපාදිනනුපාදනීය අතිදකීනරූප යි.

928. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය සතිදක්ඛනරූපය කවරෙ යත්:

කමිප්‍රත්‍යය නො වූ රූපාගතන යි. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය
සතිදකීනරූප යි.

929. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය අතිදක්ඛනරූපය කවරෙ යත්:

ඛඛදාගතන ය කායවිඥපති ය වාග්විඥපති ය රූපයාගේ ලක්ඛණී ය
රූපයාගේ මාදුකී ය රූපයාගේ කමිණ්‍යතා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ
අනිත්‍යතා ය, තවද අන්‍ය වූත් කමිප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද,
ගක්ඛාගතන ය රසාගතන ය ස්ප්‍රථෙව්‍යාගතන ය ආකාශධාතු ය අභිධාතු
ය රූපයාගේ උපවිග ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ
ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය අතිදකීනරූප යි.

930. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං සප්පට්ඨං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපච්චි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං සප්පට්ඨං.

931. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං අප්පට්ඨං?

ඉප්ච්චිස්සං පුරිසිඤ්ඤං ජිවිතීඤ්ඤං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපච්චි රූපං කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං අප්පට්ඨං.

932. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සප්පට්ඨං?

සද්දයතනං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපච්චි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සප්පට්ඨං.

933. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං අප්පට්ඨං?

කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිවමතා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපච්චි රූපං න කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොඛාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං අප්පට්ඨං.

934. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං මහාභුතං?

කම්මස්ස කතතතා ජොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං මහාභුතං.

935. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං න මහාභුතං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං ඉප්ච්චිස්සං පුරිසිඤ්ඤං ජිවිතීඤ්ඤං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපච්චි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රසායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපවසො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරො ආභාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනියං න මහාභුතං.

936. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං මහාභුතං?

න කම්මස්ස කතතතා ජොට්ඨබ්බායතනං ආපොඛාතු. ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං මහාභුතං.

930. ඒ උපාදිත්තපාදනිය සප්තවිසරූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන යි, මේ ඒ උපාදිනොපාදනිය අප්‍රතිකරූප යි.

931. ඒ උපාදිත්තපාදනිය අසප්තවිසරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්චය ය පුරුෂෙඤ්චය ය ජීවිතඤ්චය ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සත්‍යතිය කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනිය අප්‍රතිකරූප යි.

932. ඒ අනුපාදිත්තපාදනිය සප්තවිසරූපය කවරෙ යත්:

ඛණ්ඩායතන ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රථව්‍යායතන යි. මේ ඒ අනුපාදිනොපාදනිය අප්‍රතිකරූප යි.

933. ඒ අනුපාදිත්තපාදනිය අසප්තවිසරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්චා ය වාග්විඤ්චා ය රූපයාගේ ලක්ඛනි ය රූපයාගේ මාදුච්චි ය රූපයාගේ කම්මණතා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අතීතතා ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතු ය අඛිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සත්‍යතිය කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ අනුපාදිත්තපාදනිය අප්‍රතිකරූප යි.

934. ඒ උපාදිත්තපාදනිය මහාභුතරූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය වූ ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය අඛිධාතු යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනිය මහාභුතරූප යි.

935. ඒ උපාදිත්තපාදනිය මහාභුත නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

චක්ඛුරායතන ය ... කායායතන ය සත්‍රිඤ්චය ය පුරුෂෙඤ්චය ය ජීවිතඤ්චය ය, තවද අන්‍ය වූත් කම්ප්‍රත්‍යය වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රසායතන ය අකාශධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සත්‍යතිය කවලිකාරාභාර යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනිය මහාභුත නො වූ රූප යි.

936. ඒ අනුපාදිත්තපාදනිය මහාභුතරූපය කවරෙ යත්:

කම්ප්‍රත්‍යය නො වූ ස්ප්‍රථව්‍යායතන ය අඛිධාතු යි මේ ඒ අනුපාදිත්තපාදනිය මහාභුතරූප යි.

937. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං න මහාභූතං.

සඤ්ජනනං කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස උහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායනනං රතායතනං ආකාසධාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාඤ් ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං න මහාභූතං.

938. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං ඔලාරිකං?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රතායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං ඔලාරිකං.

939. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං සුබ්බමි?

ඉත්ථිජ්ජියං පුරිසිජ්ජියං ජිව්තිජ්ජියං, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාඤ් ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං සුබ්බමි.

940. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං ඔලාරිකං?

සඤ්ජනනං, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රතායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං ඔලාරිකං.

941. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං සුබ්බමි?

කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස උහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාඤ් ආහාරො, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනීයං සුබ්බමි.

942. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං දුරෙ?

ඉත්ථිජ්ජියං පුරිසිජ්ජියං ජිව්තිජ්ජියං, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සන්තති කබලිංකාඤ් ආහාරො, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං දුරෙ.

943. කතමං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං සන්තිකෙ?

විකම්බායතනං -පෙ- කායායතනං, යං වා පනඤ්ඤමිපි අත්ථි රූපං කම්මස්ස කතතතා රූපායතනං ගක්ඛායතනං රතායතනං ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං උපාදිනනුපාදනීයං සන්තිකෙ.

937. ඒ අනුපාදිත්තනුපාදනීය මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යත්:

ඔබ්බායතන ය කායවිඤ්චානි ය වාග්විඤ්චානි ය රූපයාගේ ලක්ෂණි ය රූපයාගේ මාදුකි ය රූපයාගේ කම්මණ්ණනා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්තා ය, තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය භක්ඛායතන ය රතායතන ය ආකාශධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනොපාදනීය මහාභූතරූප යි

938. ඒ උපාදිත්තනුපාදනීය ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛුරුයතන ය ... කායායතන යි. තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය භක්ඛායතන ය රතායතන ය ස්ප්‍රථෙව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනීය ඔදරිකරූප යි.

939. ඒ උපාදිත්තනුපාදනීය සුබ්බරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්චි ය පුරුෂෙඤ්චි ය ජීවිතෙඤ්චි යි. තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතු ය අභිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ උපාදිත්තනොපාදනීය සුක්මරූප යි.

940. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය ඔලාරිකරූපය කවරෙ යත්:

ඔබ්බායතන ය යි. තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය භක්ඛායතන ය රතායතන ය ස්ප්‍රථෙව්‍යායතන යි. මේ ඒ අනුපාදිනොපාදනීය ඔදරිකරූප යි.

941. ඒ අනුපාදිනොපාදනීය සුබ්බරූපය කවරෙ යත්:

කායවිඤ්චානි ය වාග්විඤ්චානි ය රූපයාගේ ලක්ෂණි ය රූපයාගේ මාදුකි ය රූපයාගේ කම්මණ්ණනා ය රූපයාගේ ජරතා ය රූපයාගේ අනිත්තා යි. තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා නො වූ යම් රූපයෙක් හෝ ඇද්ද, ආකාශධාතු ය අභිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ අනුපාදිනොපාදනීය සුක්මරූප යි.

942. ඒ උපාදිනොපාදනීය දුරෙරූපය කවරෙ යත්:

සත්‍රිඤ්චි ය පුරුෂෙඤ්චි ය ජීවිතෙඤ්චි යි. තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතු ය අභිධාතු ය රූපයාගේ උපවය ය රූපයාගේ සන්තති ය කවලීකාරාභාර යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනීය දුරෙරූප යි.

943. ඒ උපාදිනොපාදනීය සන්තිකෙරූපය කවරෙ යත්:

වක්ඛුරුයතන ය ... කායායතන යි. තවද අන්ය වූත් කම්මුත්තා වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය භක්ඛායතන ය රතායතන ය ස්ප්‍රථෙව්‍යායතන යි. මේ ඒ උපාදිනොපාදනීය සන්තිකෙරූප යි

944. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං දුරෝ?

කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස ජරතා රූපස්ස අනිච්චතා. යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා ආකාශධාතු ආපොධාතු රූපස්ස උපච්චයො රූපස්ස සනතති කබලිංකාරෙ ආභාරෙ, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං දුරෙ.

945. කතමං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සනතිකෙ?

සඤ්ජතතං. යං වා පනඤ්ඤාමපි අත්ථි රූපං න කම්මස්ස කතතතා රූපායතතං ගඤ්ඤායතතං රතායතතං ථොට්ඨබ්බායතතං, ඉදං තං රූපං අනුපාදිනනුපාදනියං සනතිකෙ.

946. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං ඉඤ්ඤියෝ?

චක්ඛුඤ්ඤියං -පෙ- කාඨිඤ්ඤියං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං ඉඤ්ඤියං.

947. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං න ඉඤ්ඤියෝ?

රූපායතතං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතතං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං න ඉඤ්ඤියං.

948. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං ඉඤ්ඤියෝ?

ඉත්ථිඤ්ඤියං පුරිභිඤ්ඤියං ජිව්භිඤ්ඤියං, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං ඉඤ්ඤියං.

949. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං න ඉඤ්ඤියෝ?

කායවිඤ්ඤානති චච්චිඤ්ඤානති -පෙ- කබලිංකාරෙ ආභාරෙ, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං න ඉඤ්ඤියං.

950. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං මහාභුතං?

ථොට්ඨබ්බායතතං. ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං මහාභුතං.

951. කතමං තං රූපං සප්පට්ඨං න මහාභුතං?

චක්ඛායතතං -පෙ- රතායතතං, ඉදං තං රූපං සප්පට්ඨං න මහාභුතං.

952. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං මහාභුතං?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං මහාභුතං.

944. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය දුරේඛය කවරෙ යන්:

කාංශ්වේදයන් ය වාග්වේදයන් ය රූපයාගේ ලක්ෂණික ය රූපයාගේ මාදුකික ය රූපයාගේ කමිණිකයා ය රූපයාගේ ජරකයා ය රූපයාගේ අතිකයා ය. තවද අන්ය වූත් කමිණිකයා නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, ආකාශධාතූ ය අබ්ධාතූ ය රූපයාගේ උපවික ය රූපයාගේ සන්තතික ය කවලිකාරාතාර ය. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය දුරේඛය ය.

945. ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය සන්තතික රූපය කවරෙ යන්:

ශබ්දායතන ය. තවද අන්ය වූත් කමිණිකයා නො වූ යම් රූපයෙක් ඇද්ද, රූපායතන ය ගතියතන ය රතායතන ය ස්ප්ටව්‍යායතන ය. මේ ඒ අනුපාදිනනුපාදනීය සන්තතික රූප ය.

946. ඒ සප්තක ඉන්ද්‍රිය රූපය කවරෙ යන්:

චක්ෂුරිඤ්ඤිය ය ... කාශ්වේදිය ය. මේ ඒ සප්තක වූ ඉන්ද්‍රියරූප ය.

947. ඒ සප්තක ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... ස්ප්ටව්‍යායතන ය. මේ ඒ සප්තක ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප ය.

948. ඒ අප්‍රතික ඉන්ද්‍රිය රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍රිඤ්ඤිය ය පුරුෂේඤ්ඤිය ය ජීවිතේඤ්ඤිය ය. මේ ඒ අප්‍රතික ඉන්ද්‍රිය රූප ය.

949. ඒ අප්‍රතික ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

කාංශ්වේදයන් වාග්වේදයන් ය ... කවලිකාරාතාර ය. මේ ඒ අප්‍රතික ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූප ය.

950. ඒ සප්තක වූ මහාභූත රූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්ටව්‍යායතන ය. මේ ඒ සප්තක වූ මහාභූත රූප ය.

951. ඒ සප්තක වූ මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

චක්ෂුරායතන ය ... රතායතන ය. මේ ඒ සප්තක වූ මහාභූත නො වූ රූප ය.

952. ඒ අප්‍රතික වූ මහාභූත රූපය කවරෙ යන්:

අබ්ධාතූ ය. මේ ඒ අප්‍රතික වූ මහාභූත රූප ය.

953. කතමං තං රූපං අප්පට්ඨං ත මහාභූතං?

ඉන්ද්‍රියය -පෙ- කබලිංකාණේ ආභාණේ, ඉදං තං රූපං අප්පට්ඨං ත මහාභූතං.

954. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං?

චක්ඛන්ද්‍රියය -පෙ- කායින්ද්‍රියය, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං.

955. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං?

ඉන්ද්‍රියය පුරිසින්ද්‍රියය ජිව්හින්ද්‍රියය, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං.

956. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං?

රූපායතනං -පෙ- ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං.

957. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං?

කායපිඤ්ඤාහතී -පෙ- කබලිංකාණේ ආභාණේ, ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං සුඛුමං.

958. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං දුරේ?

ඉන්ද්‍රියය පුරිසින්ද්‍රියය ජිව්හින්ද්‍රියය, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං දුරේ.

959. කතමං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සන්ධිතං?

චක්ඛන්ද්‍රියය -පෙ- කායින්ද්‍රියය, ඉදං තං රූපං ඉන්ද්‍රියං සන්ධිතං.

960. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං දුරේ?

කායපිඤ්ඤාහතී චිච්චිඤ්ඤාහතී -පෙ- කබලිංකාණේ ආභාණේ, ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං දුරේ.

961. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං සන්ධිතං?

රූපායතනං -පෙ- ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං සන්ධිතං.

962. කතමං තං රූපං මහාභූතං ඔලාරිකං?

ජොට්ඨබ්බායතනං, ඉදං තං රූපං මහාභූතං ඔලාරිකං.

963. කතමං තං රූපං මහාභූතං සුඛුමං?

ආපොඨාභූ, ඉදං තං රූපං මහාභූතං සුඛුමං.

953. ඒ අප්‍රතික වූ මහාභූත නො වූ රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍යය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ අප්‍රතික වූ මහාභූත නො වූ රූප යි.

954. ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ මලාරික රූපය කවරෙ යන්:

විකල්පය ... කාමයෙයි යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ මලාරිකරූප යි.

955. ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ සුබ්‍රම රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍යය ය පුරුෂෙත්‍යය ය ජීවිතෙත්‍යය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ සුක්මරූප යි.

956. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ මලාරික රූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... ස්වභාවික යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ මලාරික රූප යි.

957. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සුබ්‍රම රූපය කවරෙ යන්:

කාමවිඤ්ඤා ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සුක්ම රූප යි.

958. ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ දුරෙ රූපය කවරෙ යන්:

සත්‍යය ය පුරුෂෙත්‍යය ය ජීවිතෙත්‍යය යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ දුරෙ රූප යි.

959. ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

විකල්පය ... කාමයෙයි යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය වූ සන්තිකෙරූප යි.

960. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

කාමවිඤ්ඤා ය වාච්විඤ්ඤා ය ... කවලිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ දුරෙරූප යි.

961. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

රූපායතන ය ... ස්වභාවික යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සන්තිකෙ රූප යි.

962. ඒ මහාභූත වූ මලාරික රූපය කවරෙ යන්:

ස්වභාවික යි. මේ ඒ මහාභූත වූ මලාරිකරූප යි

963. ඒ මහාභූත වූ සුබ්‍රමරූපය කවරෙ යන්:

අභිධාන යි. මේ ඒ මහාභූත වූ සුක්මරූප යි.

964. කතමං තං රූපං න මහාභූතං ඔලාරිකං?

විකම්බායතනං -පෙ- රහායතනං, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං ඔලාරිකං.

965. කතමං තං රූපං න මහාභූතං සුබ්බමං?

ඉප්පිජ්ඣියං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආහාරේ, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං සුබ්බමං.

966. කතමං තං රූපං මහාභූතං දුරේ?

ආපොධාතු. ඉදං තං රූපං මහාභූතං දුරේ.

967. කතමං තං රූපං මහාභූතං සන්තිකේ?

ඓච්චිබ්බායතනං. ඉදං තං රූපං මහාභූතං සන්තිකේ.

968. කතමං තං රූපං න මහාභූතං දුරේ?

ඉප්පිජ්ඣියං -පෙ- කඛලිංකාරේ ආහාරේ, ඉදං තං රූපං න මහාභූතං දුරේ.

969. කතමං තං රූපං න මහාභූතං සන්තිකේ?

විකම්බායතනං -පෙ- රහායතනං. ඉදං තං රූපං න මහාභූතං සන්තිකේ.

970. රූපායතනං දිට්ඨා, සද්දායතනං සුතං, භක්ඛායතනං රහායතනං ඓච්චිබ්බායතනං මුතං, සබ්බං රූපා මතසා විඤ්ඤානං රූපං.

එවං වතුබ්බිවෙත රූපසධානතො.

වතුකතං.

971. කතමං තං රූපං පඨවිධාතු?

යං කකඛලං බරිගතං¹ කකඛලතතා කකඛලහාවො අජ්ඣතතං වා බභිඤ්ඤා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නා වා, ඉදං තං රූපං පඨවිධාතු.

972. කතමං තං රූපං ආපොධාතු?

යං ආපො ආපොගතං සිනෙතො සිනෙතගතං බිඤ්ඤානං රූපසා අජ්ඣතතං වා බභිඤ්ඤා වා උපාදින්නං වා අනුපාදින්නං වා, ඉදං තං රූපං ආපොධාතු.

1 බරතනං - ඔබ්බු. 1, 2, 3, මජ්ඣ., සං.

964. ඒ මහාභූත නො වූ ඕලාරිකරූපය කවරෙ යන්:

චක්ෂුරාශනන ය ... රසාශනන සි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ චෛදුරික රූප සි.

965. ඒ මහාභූත නො වූ සුබ්බමරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්රීඤ්ඤ ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ සුක්කම-රූප සි.

966. ඒ මහාභූත වූ දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

අබ්බාභු සි. මේ ඒ මහාභූත වූ දුරෙරූප සි.

967. ඒ මහාභූත වූ සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

ස්ප්‍රභව්‍යායනන සි. මේ ඒ මහාභූත වූ සන්තිකෙරූප සි.

968. ඒ මහාභූත නො වූ දුරෙරූපය කවරෙ යන්:

ස්ත්රීඤ්ඤ ය ... කවලිකාරාහාර සි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ දුරෙරූප සි.

969. ඒ මහාභූත නො වූ සන්තිකෙරූපය කවරෙ යන්:

චක්ෂුරාශනන ය ... රසාශනන සි. මේ ඒ මහාභූත නො වූ සන්තිකෙ රූප සි.

970. රූපාශනනය දූභව ය, අබ්දාශනනය ශ්‍රැත ය, භක්ඛාශනන-රසා-ශනන - ස්ප්‍රභව්‍යායනනය මුත ත, හැම රූපය මනසින් විඤ්ඤරූප සි.

මෙසේ චතුස්ප්‍රකාරයෙකින් රූපසබ්බතය වේ.

චතුෂකය සි.

971. ඒ පඨවිධාතුරූපය කවරෙ යන්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිතන (අරිරසා) වූ හෝ අනුපාදිතන වූ හෝ යම් කක්ඛයෙක් පරුෂයෙක් කක්ඛභවයෙක් කක්ඛ භාවයෙක් වේ ද, මේ ඒ පඨවිධාතුරූප සි.

972. ඒ අපොඛාභු රූපය කවරෙ යන්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිතන වූ හෝ අනුපාදිතන වූ හෝ යම් අපභවයෙක් අපොභවයෙක් ස්වභවයෙක් ස්වභවභවයෙක් රූප-යාගේ බක්ඛනභවයෙක් වේ ද, මේ ඒ අභිධාතුරූප සි.

973. කතමිං තං රූපං තෙජෝධාතු?

යං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං අජකිතතා වා බහිඤා වා උපාදින්න වා අනුපාදින්නා වා, ඉදං තං රූපං තෙජෝධාතු.

974. කතමිං තං රූපං වායෝධාතු?

යං වායෝ වායෝගතා ඵලනිතතා රූපසා අජකිතතං වා බහිඤා වා උපාදින්නා වා අනුපාදින්නා වා, ඉදං තං රූපං වායෝධාතු.

975. කතමිං තං රූපං උපාදු?

චකක්ඛායතනං -පෙ- කබලිංකාරේ ආභාරේ, ඉදං තං රූපං උපාදු.

ඵචං පඤ්චවිධෙන රූපසමගතො.

පඤ්චකං.

976. රූපායතනං චකඤ්චිඤ්ඤායං රූපං, සද්දායතනං සොතච්ඤ්ඤායං රූපං, ගන්ධායතනං ඝාතච්ඤ්ඤායං රූපං, රසායතනං ජීවහාච්ඤ්ඤායං රූපං, ඓද්ධිඛායතනං කායච්ඤ්ඤායං රූපං, සබ්බං රූපා මනෝච්ඤ්ඤායං රූපං.

ඵචං ජබ්බිඤ්ඤා රූපසමගතො.

ජකකං.

977. රූපායතනං චකඤ්චිඤ්ඤායං රූපං, සද්දායතනං සොතච්ඤ්ඤායං රූපං, ගන්ධායතනං ඝාතච්ඤ්ඤායං රූපං, රසායතනං ජීවහාච්ඤ්ඤායං රූපං, ඓද්ධිඛායතනං කායච්ඤ්ඤායං රූපං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඓද්ධිඛායතනං මනෝධාතුච්ඤ්ඤායං රූපං, සබ්බං රූපං මනෝච්ඤ්ඤාණධාතුච්ඤ්ඤායං රූපං.

ඵචං සතතච්ඤ්ඤා රූපසමගතො.

සතතකං.

978. රූපායතනං චකඤ්චිඤ්ඤායං රූපං, සද්දායතනං සොතච්ඤ්ඤායං රූපං, ගන්ධායතනං ඝාතච්ඤ්ඤායං රූපං, රසායතනං ජීවහාච්ඤ්ඤායං රූපං, මනාපියො ඓද්ධිඛායතනං සුඛසම්ප්පෙය්ඤා කායච්ඤ්ඤායං රූපං, අමනාපියො ඓද්ධිඛායතනං දුක්ඛසම්ප්පෙය්ඤා කායච්ඤ්ඤායං රූපං, රූපායතනං සද්දායතනං ගන්ධායතනං රසායතනං ඓද්ධිඛායතනං මනෝධාතුච්ඤ්ඤායං රූපං, සබ්බං රූපං මනෝච්ඤ්ඤාණධාතුච්ඤ්ඤායං රූපං.

ඵචං අච්චිඤ්ඤා රූපසමගතො.

අච්චකං.

973. ඒ තෙජෝබාහුරූපය කවරෙ යන්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිත වූ හෝ අනුපාදිත වූ හෝ තෙජෝබාහුරූපයක් තෙජෝගතයෙන් උණුසුමක් උණුසුම් අසුරක් තද උණුසුමක් තද උණුසුම් අසුරක් වේ ද, මේ ඒ තෙජෝබාහුරූප යි.

974. ඒ වායෝබාහුරූපය කවරෙ යන්:

අධ්‍යාත්ම වූ හෝ බාහිර වූ හෝ උපාදිත වූ හෝ අනුපාදිත වූ හෝ යම් වායුවක් වායෝගතයෙන් රූපයෙන් පිරිණුබවක් වේ ද, මේ ඒ වායෝබාහුරූප යි.

975. ඒ උපාදුරූපය කවරෙ යන්:

විකෘතියක් ය ... කවලිකාරකාර යි. මේ ඒ උපාදුරූප යි

මෙහේ පඤ්චකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

පඤ්චකය යි.

976. රූපායතනය ව්‍යුත්පන්නය (-ව්‍යුත්පන්නයෙන් දත හැකි) රූපය, අධ්‍යායතනය ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය රූපය, ගතියතනය ක්‍රාණ්ටිවිද්‍යෙය රූපය, රසායනය ජීව්‍යවිද්‍යෙය රූපය, ස්ප්‍රභව්‍යායතනය කායවිද්‍යෙය රූපය, හැම රූපය මනෝවිද්‍යෙය රූපය යි.

මෙහේ අවිච්ඡිකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

අවිච්ඡිකය යි.

977. රූපායතනය ව්‍යුත්පන්නය රූපය ය, අධ්‍යායතනය ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය රූපය ය, ගතියතනය ක්‍රාණ්ටිවිද්‍යෙය රූපය ය, රසායනය ජීව්‍යවිද්‍යෙය රූපය ය, ස්ප්‍රභව්‍යායතනය කායවිද්‍යෙය රූපය ය, රූපායතනය අධ්‍යායතනය ගතියතනය රසායනය ස්ප්‍රභව්‍යායතනය මනෝබාහුරූපය (-ත්‍රිවිධ මනෝබාහුරූපයෙන් දත හැකි) රූපය ය, හැම රූපය මනෝවිද්‍යෙය රූපයෙන් දත හැකි රූපය යි.

මෙහේ ස්ප්‍රභව්‍යායතනයෙන් රූප සංග්‍රහය වේ.

ස්ප්‍රභව්‍යායතනය යි.

978 රූපායතනය ව්‍යුත්පන්නය රූපය ය, අධ්‍යායතනය ශ්‍රෝත්‍රවිද්‍යෙය රූපය ය, ගතියතනය ක්‍රාණ්ටිවිද්‍යෙය රූපය ය, රසායනය ජීව්‍යවිද්‍යෙය රූපය ය, සුවච්ඡික වූ මනවච්ඡික පහස කායවිද්‍යෙය රූපය ය, දුක්ච්ඡික වූ නො මනවච්ඡික පහස කායවිද්‍යෙය රූපය ය, රූපායතනය අධ්‍යායතනය ගතියතනය රසායනය ස්ප්‍රභව්‍යායතනය මනෝබාහුරූපය රූපය ය, හැම රූපය මනෝවිද්‍යෙය රූපයෙන් දත හැකි රූපය යි.

මෙහේ අවිච්ඡිකාරයෙකින් රූපසංග්‍රහය වේ.

අවිච්ඡිකය යි.

979. කතමං තං රූපං චක්ඛන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං¹ චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛන්ද්‍රියං.

980. කතමං තං රූපං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝාතීන්ද්‍රියං -පෙ- ජීවතීන්ද්‍රියං -පෙ- කාසීන්ද්‍රියං -පෙ- ඉන්ද්‍රීන්ද්‍රියං -පෙ- පුරිසීන්ද්‍රියං -පෙ- ජීවිතීන්ද්‍රියං?

යො තෙසං² රූපිතං බමමානං ආග්‍ර සීතී යපනා යාපනා ඉරියනා චතනනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීන්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතීන්ද්‍රියං.

981. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං?

රූපායතනං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආකාරෙ. ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං. එවං තචචිධෙත රූපසබ්බතො.

නවකං.

982. කතමං තං රූපං චක්ඛන්ද්‍රියං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛන්ද්‍රියං.

983. කතමං තං රූපං සොතින්ද්‍රියං -පෙ- ඝාතීන්ද්‍රියං -පෙ- ජීවතීන්ද්‍රියං -පෙ- කාසීන්ද්‍රියං -පෙ- ඉන්ද්‍රීන්ද්‍රියං -පෙ- පුරිසීන්ද්‍රියං -පෙ- ජීවිතීන්ද්‍රියං?

යො තෙසං රූපිතං බමමානං ආග්‍ර සීතී යපනා යාපනා ඉරියනා චතනනා පාලනා ජීවිතං ජීවිතීන්ද්‍රියං, ඉදං තං රූපං ජීවිතීන්ද්‍රියං.

984. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං සප්පට්ඨං?

රූපායතනං -පෙ- ඓච්චිධෙතනං. ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං සප්පට්ඨං.

985. කතමං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං අප්පට්ඨං?

කායච්චිධෙතනී -පෙ- කබලිංකාරෙ ආකාරෙ. ඉදං තං රූපං ත ඉන්ද්‍රියං අප්පට්ඨං.

එවං දසච්චිධෙත රූපසබ්බතො.

දසකං.

986. කතමං තං රූපං චක්ඛායතනං?

යං චක්ඛුං චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං තං රූපං චක්ඛායතනං.

1. යං චක්ඛුං - සීඉ 1, 2, 3, 4, 5, PTS.
2. යං තෙසං - සීඉ 3.

979. ඒ චක්ඛුන්ද්‍රියරූපය කච්ඡෙර යත්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ... තෙල
ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ චක්ඛුන්ද්‍රියරූපයි.

980. ඒ සොතින්ද්‍රියරූපය ... සාතින්ද්‍රිය ... ජ්වලින්ද්‍රිය ... කාසින්ද්‍රිය ...
ඉසින්ද්‍රිය ... පුරිසින්ද්‍රිය ... ජිවිතින්ද්‍රියරූපය කච්ඡෙර යත්:

ඒ රූපිධම්මන්තේ ආයුෂයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් ආපනයෙක්
ඉරියනයෙක් වචිතයෙක් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙන්ද්‍රියයෙක් වේ
ද, මේ ඒ ජිවිතෙන්ද්‍රියරූපයි.

981. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපය කච්ඡෙර යත්:

රූපායතන ය ... කච්චිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ රූපයි.
මෙසේ නවප්‍රකාරයෙකින් රූපසඛග්‍රහණය වේ.

නවකය යි.

982. ඒ චක්ඛුන්ද්‍රියරූපය කච්ඡෙර යත්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ... තෙල
ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ චක්ඛුන්ද්‍රිය රූපයි.

983. ඒ සොතින්ද්‍රියරූපය ... සාතින්ද්‍රිය ... ජ්වලින්ද්‍රිය ... කාසින්ද්‍රිය ...
ඉසින්ද්‍රිය ... පුරිසින්ද්‍රිය ... ජිවිතින්ද්‍රිය රූපය කච්ඡෙර යත්:

ඒ රූපිධම්මන්තේ යම් ආයුෂයෙක් සිටීමෙක් යපනයෙක් ආපනයෙක්
ඉරියනයෙක් වචිතයෙක් පාලනයෙක් ජිවිතයෙක් ජිවිතෙන්ද්‍රියයෙක් වේ ද,
මේ ඒ ජිවිතෙන්ද්‍රියරූපයි.

984. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සප්තභ්‍යාසරූපය කච්ඡෙර යත්:

රූපායතන ය ... ස්ප්‍රභවව්‍යායතන යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ සප්තභ්‍යාස
රූපයි.

985. ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ අප්‍රතිසරූපය කච්ඡෙර යත්:

කායවිඤ්චා ය ... කච්චිකාරාහාර යි. මේ ඒ ඉන්ද්‍රිය නො වූ අප්‍රතිස
රූපයි.

මෙසේ දශප්‍රකාරයෙකින් රූපසඛග්‍රහණය වේ.

දශකය යි.

986. ඒ චක්ඛායතන රූපය කච්ඡෙර යත්:

යම් ඇසෙක් සතර මහාභූතයන් නිසා උපත් ප්‍රසාදය වූයේ ... තෙල
ශුන්‍යග්‍රාම නමුදු වේ. මේ ඒ චක්ඛුන්ද්‍රිය රූපයි.

987. කතමං තං රූපං සොකායතනං -පෙ- ඝානායතනං -පෙ- ජීවහායතනං -පෙ- කායායතනං -පෙ- රූපායතනං -පෙ- සද්දායතනං -පෙ- භක්ඛායතනං -පෙ- රහායතනං -පෙ- ඵොට්ඨබ්බායතනං?

පඨව්විඛානු -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිඛානුපෙසා. ඉදං තං රූපං ඵොට්ඨබ්බායතනං.

988. කතමං තං රූපං අනිදස්සනං අපපට්ඨං බමමායතනපරියාපනනං.

ඉත්ථිත්ථියං -පෙ- කබලිංකාරෙ ආහාරෙ, ඉදං තං රූපං අනිදස්සනං අපපට්ඨං බමමායතනපරියාපනනං.

එමං ඵකාදසවිධෙත රූපසබ්බසංඝයා.

ඵකාදසකං.

රූපවිභවනී

අට්ඨමං භාණ්ඩාරං.

[නිකෙඛපකණ්ඩං]

989. කතමෙ බමමා කුසලා?

තීණි කුසලමූලානි: අලොභො අද්දෙසො අමොහො, තංසම්පසුතෙනා වෙදනාකඛනේ, සඤ්ඤාකඛනේ, සම්බාරකඛනේ, විඤ්ඤාණකඛනේ, තං-සමුට්ඨානං කායකමමං, චචිකමමං, මනොකමමං, ඉමෙ බමමා කුසලා.

990. කතමෙ බමමා අකුසලා?

තීණි අකුසලමූලානි: ලොභො ද්දෙසො මොහො, තද්දෙකට්ඨා ච කීලෙසා තංසම්පසුතෙනා වෙදනාකඛනේ, සඤ්ඤාකඛනේ, සම්බාරකඛනේ, විඤ්ඤාණකඛනේ, තංසමුට්ඨානං කායකමමං, චචිකමමං, මනොකමමං, ඉමෙ බමමා අකුසලා.

991. කතමෙ බමමා අව්‍යාකතා?

කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවචරි රූපාවචරි අරූපාවචරි අපරියාපනනා, වෙදනාකඛනේ, සඤ්ඤාකඛනේ, සම්බාරකඛනේ, විඤ්ඤාණකඛනේ, යෙ ච බමමා කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කමම-විපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච ධාතු. ඉමෙ බමමා අව්‍යාකතා.

987. ඒ සොභායතනරූපය ... සාතායතන ... ඒවතායතන ... කායා-
යතන ... රූපායතන ... සද්දායතන ... ගතියතන ... රසායතන ... ජොධි-
බ්බායතනරූපය කවරෙ යන්:

පාපිච්චානු ය ... තෙල ස්ප්‍රච්චානු නමුදු මේ. මේ ඒ ස්ප්‍රච්චානු-
යතනරූප යි.

988. ඒ අනිදසුන අපටිස වූ බමමායතනපරියාපනන රූපය කවරෙ
යන්:

ස්ත්‍රීච්චිත ය ... කවලිකාරුහාර යි. මේ ඒ අනිදසුන අප්‍රච්චිත වූ බම-
යතනපරියාපනනරූප යි.

මෙසේ එකාදශප්‍රකාරයෙකින් රූපසමුහය මේ.

එකාදශකය යි.

රූපකාණ්ඩය නිමි.

අටවැනි බණවර යි.

[නිෂ්පාදකාණ්ඩය]

989. කවර බමියෝ කුශල වෙති යන්:

අලොභය අදෙස ය අමොහ ය යන තුන් කුශලමූලයෝ ය. උන්
(-ඒ අලොභාදීන්) හා සම්ප්‍රසුක්ත වූ වෙදනාසකකි සංඥාසකකි සංසකා-
රස්කකි විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ අලොභාදීන් විසින් සමුත්ථිත වූ කායකමී ය
වාක්කමී ය මනාසමී ය, මේ බමියෝ කුශලයෝ යි.

990. කවර බමියෝ අකුශල වෙති යන්:

ලොභ ය දෙස ය මොහ ය යන තුන් අකුශලමූලයෝ ය, තදෙකසථ
(ඒ ලොභාදීය සමග එක් සිතෙක සිටියා) වූ කෙලශයෝ ය, ඒ ලොභා-
දීන් හා සම්ප්‍රසුක්ත වූ වෙදනාසකකි සංඥාසකකි සංකාරසකකි විඤ-
ඤාසකකි ය, ඒ ලොභාදීන් විසින් සමුත්ථිත වූ කායකමී ය වාක්කමී ය
මනාසමී ය, මේ බමියෝ අකුශලයෝ යි.

991. කවර බමියෝ අව්‍යාකාන වෙති යන්:

කාමාවචර වූ රූපාවචර වූ අරූපාවචර වූ අපරියාපනන වූ (-තුන්
වචනි ඇතුළු නො වූ) කුශලාකුශලබමීයන්ගේ විපාකයෝ ය, වෙදනාසකකි
සංඥාසකකි සංසකාරසකකි විඤ්ඤාසකකි ය, නො ම කුශලාකුශල වූ
නො ද කමිච්චාක වූ යම් බමි භෞතකක් වෙත් ද, ඔහු ද, සිදුලු රූපය ද
අසබ්බතවානු (නිවන) ද, යන මේ බමියෝ අව්‍යාකානයෝ යි

992. කතමෙ බමමා සුඛාය වෙදනාය සමපසුතතා?

සුඛභුතියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අපරියාපනොත සුඛං වෙදනා ධර්මානා තංසමපසුතතා සඤ්ඤාකඛණේ සඛ්ඛාරකඛණේ විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ බමමා සුඛාය වෙදනාය සමපසුතතා.

993. කතමෙ බමමා දුකඛාය වෙදනාය සමපසුතතා?

දුකඛභුතියං කාමාවච්ඡෙර දුකඛා වෙදනා ධර්මානා තංසමපසුතතා සඤ්ඤාකඛණේ සඛ්ඛාරකඛණේ විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ බමමා දුකඛාය වෙදනාය සමපසුතතා.

994. කතමෙ බමමා අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුතතා?

අදුකඛමසුඛභුතියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අරූපාවච්ඡෙර අපරියාපනොත අදුකඛමසුඛා වෙදනා ධර්මානා තංසමපසුතතා සඤ්ඤාකඛණේ සඛ්ඛාරකඛණේ විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ බමමා අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුතතා.

995. කතමෙ බමමා විපාකා?

කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවච්චර් රූපාවච්චර් අරූපාවච්චර් අපරියාපනා, වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ බමමා විපාකා.

996. කතමෙ බමමා විපාකධම්මබමමා?

කුසලාකුසලා බමමා කාමාවච්චර් රූපාවච්චර් අරූපාවච්චර් අපරියාපනා, වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ බමමා විපාකධම්මබමමා.

997. කතමෙ බමමා තෙව්විපාකනවිපාකධම්මබමමා?

යෙ ව බමමා කීරියා තෙව් කුසලා නාකුසලා හ ව කම්මවිපාකා, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බතා ව ඛාදු, ඉමෙ බමමා තෙව්විපාකනවිපාකධම්මබමමා.

998. කතමෙ බමමා උපාදිනනුපාදනීයා?

සාසමා කුසලාකුසලානං බමමානං විපාකා කාමාවච්චර් රූපාවච්චර් අරූපාවච්චර්, වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, යං ව රූපං කම්මසා කතතතා, ඉමෙ බමමා උපාදිනනුපාදනීයා.

992. කවර ධර්ම කෙනෙක් සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙති යන්:

කාමාවච්චරයෙහි රූපාවච්චරයෙහි අපරිඥාපනනයෙහි සුඛභූමි වූ සිත්හි සුඛවේදනාව තබා ඒ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූ සංඥාසකකම් ය සංසකාරස්කකම් ය විඤ්ඤාසකකම් ය, මේ ධර්මයෝ සුඛ වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙත්.

993. කවර ධර්මයෝ දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙති යන්:

කාමාවච්චරයෙහි දුකට භූමි වූ සිත්හි දුඃඛවේදනාව තබා ඒ දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වූ සංඥාසකකම් ය සංසකාරස්කකම් ය විඤ්ඤාසකකම් ය, මේ ධර්මයෝ දුඃඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙත්.

994. කවර ධර්මයෝ අදුකඛමසුඛ (-උපෙක්ඝා) වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙති යන්:

කාමාවච්චරයෙහි රූපාවච්චරයෙහි අරූපාවච්චරයෙහි අපරිඥාපනනයෙහි උපෙක්ඝාභූමි වූ සිත්හි උපෙක්ඝාවේදනාව තබා තත්සම්ප්‍රසුක්ත වූ සංඥාසකකම් ය සංසකාරස්කකම් ය විඤ්ඤාසකකම් ය, මේ ධර්මයෝ අදුකඛමසුඛ (-උපෙක්ඝා) වේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙත්.

995. කවර ධර්මයෝ විපාක වෙති යන්:

කාමාවච්චර රූපාවච්චර අරූපාවච්චර අපරිඥාපනන වූ කුශලාකුශල ධර්මයන්ගේ විපාකයෝ ය, වේදනාසකකම් ය ... විඤ්ඤාසකකම් ය, මේ ධර්මයෝ විපාකයෝ යි.

996. කවර ධර්මයෝ විපාකසවභාවධර්ම වෙති යන්:

කාමාවච්චර රූපාවච්චර අරූපාවච්චර අපරිඥාපනන වූ කුශලාකුශල ධර්මයෝ ය, වේදනාසකකම් ය ... විඤ්ඤාසකකම් ය, මේ ධර්මයෝ විපාකධර්ම (-විපාකසවභාව) ධර්මයෝ යි.

997. කවර ධර්මයෝ නො ම විපාක වූවාහු විපාකසවභාවධර්ම නො වූවාහු වෙති යන්:

නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කම්විපාක වූ යම් ක්‍රියාවම් කෙනෙක් වෙත් ද, සියලු රූපය ද, අසංඛතධාතු (නිවන) ද යන මේ ධර්මයෝ නෙව විපාක න විපාකසවභාව ධර්මයෝ යි.

998. කවර ධර්මයෝ උපාදිනන - උපාදාහිත වෙති යන්:

කාමාවච්චර රූපාවච්චර අරූපාවච්චර වූ සාසුච වූ කුශලාකුශල ධර්මයන්ගේ විපාකයෝ ය, වේදනාසකකම් ය ... විඤ්ඤාසකකම් ය, ඤජීය ඤළ නෙධිත් යම් රූපයකුත් වේ ද, මේ ධර්මයෝ උපාදිනන උපාදාහිතයෝ යි

999. කතමෙ බමමා අනුපාදිනනුපාදනියා?

සාසවා කුසලාකුසලා බමමා කාමාවචර රූපාවචරා අරූපාවචරා, වෙද නාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, යෙ ව බමමා කීරියා තෙව කුසලා කාකුසලා න ව කමමවිපාකා, යං ව රූපා න කමමසා කතතතා, ඉමෙ බමමා අනුපාදිනනුපාදනියා.

1000. කතමෙ බමමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා?

අපරියාපනනා මග්ගා ව මග්ගඵලාති ව අසබ්බතා ව බාහු, ඉමෙ බමමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

1001. කතමෙ බමමා සබ්බිලිට්ඨසබ්බිලෙසිකා?

තිණි අකුසලමූලාති ලොභො දොසො මොහො, තදෙකට්ඨා ව කීලෙසා, තංසමපසුතෙනා වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, තංසමුට්ඨාතං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා සබ්බිලිට්ඨසබ්බිලෙසිකා.

1002. කතමෙ බමමා අසබ්බිලිට්ඨසබ්බිලෙසිකා?

සාසවා කුසලව්‍යාකතා බමමා කමාවචර රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිනො වෙදනාකකිනො සඤ්ඤාකකිනො සබ්බාරකකිනො විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා අසබ්බිලිට්ඨසබ්බිලෙසිකා.

1003. කතමෙ බමමා අසබ්බිලිට්ඨඅසබ්බිලෙසිකා?

අපරියාපනනා මග්ගා ව මග්ගඵලාති ව අසබ්බතා ව බාහු, ඉමෙ බමමා අසබ්බිලිට්ඨඅසබ්බිලෙසිකා.

1004. කතමෙ බමමා සචිතකකච්චාරා?

සචිතකකච්චාරභුමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනෙන චිතකකච්චාරෙ ධරෙණා තංසමපසුතෙනා වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා සචිතකකච්චාරා.

1005. කතමෙ බමමා අචිතකකච්චාරමතතා?

අචිතකකච්චාරමතතභුමියං රූපාවචරෙ අපරියාපනෙන චිතාරං ධරෙණා තංසමපසුතෙනා වෙදනාකකිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිනො, ඉමෙ බමමා අචිතකකච්චාරමතතා.

999. කවර ධර්මයෝ අනුපාදිතන - උපාදානික වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසාර වූ කුසලාකුසල ධර්මයෝ ය, වෙදනාසකකාම ය ... විඤ්ඤානසකකාම ය, නො ම කුසල වූ අකුසල නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ යම් ක්‍රියාවම් කෙතෙකුත් වෙන් ද, කම්ම කල හෙයින් නො වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, මේ ධර්මයෝ අනුපාදිතන - උපාදානිකයෝ යි.

1000. කවර ධර්මයෝ අනුපාදිතන - අනුපාදානික වෙති යත්:

අපරිඤ්ඤාපනන වූ මාභීයෝ ද, මාභීඵලයෝ ද, අසංඛත (-නිබ්බාන) ධාතුඵ දැයි මේ ධර්මයෝ අනුපාදිතන - අනුපාදානිකයෝ යි.

1001. කවර ධර්මයෝ අසංකල්පිත සංකල්පිත වෙති යත්:

ලොභ දෝස මොහ යන තුන් අකුසලමූලයෝ ය, තත්සංකල්පිත වූ කෙලෙසයෝ ය, තත්සම්ප්‍රසුකත වූ වෙදනාසකකාම ය ... විඤ්ඤානසකකාම ය, තත්සම්ප්‍රසුකත වූ කාමකම්ම ය වාක්කම්ම ය මතකම්ම ය, මේ ධර්මයෝ අසංකල්පිත - අසංකල්පිතයෝ යි.

1002. කවර ධර්මයෝ අසංකල්පිත සංකල්පිත වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසාර වූ කුසලාච්ඡාසානධර්මයෝ ය, රූපසකකාම ය වෙදනාසකකාම ය සංඥාසකකාම ය සංස්කාරස්කකාම ය විඤ්ඤානසකකාම ය, මේ ධර්මයෝ අසංකල්පිත - අසංකල්පිතයෝ යි.

1003. කවර ධර්මයෝ අසංකල්පිත අසංකල්පිත වෙති යත්:

අපරිඤ්ඤාපනන වූ මාභීයෝ ද, මාභීඵලයෝ ද, අසංඛත (-නිබ්බාන) ධාතුඵ දැයි මේ ධර්මයෝ අසංකල්පිත - අසංකල්පිතයෝ යි.

1004. කවර ධර්මයෝ අවිතකී - සවිචාර වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි, අපරිඤ්ඤාපනනයෙහි අවිතකී සවිචාර - භූමියෙහි වූ විතකීවිචාරයන් තමා තත් (-අවිතකීසවිචාර විතතය හා) සම්ප්‍රසුකත වූ වෙදනාසකකාම ය ... විඤ්ඤානසකකාම ය. මේ ධර්මයෝ අවිතකී සවිචාරයෝ යි.

1005. කවර ධර්මයෝ අවිතකීවිචාරමාත්‍ර වෙති යත්.

රූපාවචරයෙහි අපරිඤ්ඤාපනනයෙහි අවිතකී විචාරමාත්‍රභූමියෙහි වූ විචාරය තමා ඒ අවිතකීවිචාරමාත්‍රවිතතය හා සම්ප්‍රසුකත වූ වෙදනාසකකාම ය ... විඤ්ඤානසකකාම ය, මේ ධර්මයෝ අවිතකීවිචාරමාත්‍රයෝ යි

1006. කතමෙ බමමා අවිතකකආවිචාරා?

අවිතකකආවිචාරභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අරූපාවච්ඡෙර අපරියාපනො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බතාව ඛාද්දා, ඉමෙ බමමා අවිතකකආවිචාරා

1007 කතමෙ බමමා පීතීසභගතා?

පීතීභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අපරියාපනො පීතීං ඵපෙත්වා තං සම්පසුතො වෙදනාකකිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා පීතී-සභගතා.

1008. කතමෙ බමමා සුඛසභගතා?

සුඛභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අපරියාපනො සුඛං ඵපෙත්වා තං සම්පසුතො සඤ්ඤාකකිකො සබ්බාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා සුඛසභගතා.

1009. කතමෙ බමමා උපෙකඛාසභගතා?

උපෙකඛාභූමියං කාමාවච්ඡෙර රූපාවච්ඡෙර අරූපාවච්ඡෙර අපරියාපනො උපෙකඛං ඵපෙත්වා තං සම්පසුතො සඤ්ඤාකකිකො සබ්බාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො, ඉමෙ බමමා උපෙකඛාසභගතා.

1010. කතමෙ බමමා දසසනෙන පභාතබ්බා?

තීණී සඤ්ඤාජනානී: සකකායදිට්ඨී චිචිකීච්ජා හීලබ්බතපරාමාසො.

1011. තණ් කතමා සකකායදිට්ඨී?

ඉධ අසසුතවා පුට්ඨිජ්ජනො අරියානං අදසසාචී අරියබමමසස අකොච්චෙදො අරියබමමෙම අචිනීතො, සප්පුරියානං අදසසාචී සප්පුරිසබමමසස අකොච්චෙදො සප්පුරිසබමමෙම අචිනීතො. රූපං අතතො සමනුපසසතී, රූපචනතං වා අතතානං, අතතනී වා රූපං, රූපසමී වා අතතානං. වෙදනං අතතො සමනුපසසතී, වෙදනාචනතං වා අතතානං, අතතනී වා වෙදනං, වෙදනාය වා අතතානං. සඤ්ඤං අතතො සමනුපසසතී, සඤ්ඤාචනතං වා අතතානං, අතතනී වා සඤ්ඤං, සඤ්ඤාය වා අතතානං. සබ්බාරෙ අතතො සමනු-පසසතී, සබ්බාරචනතං වා අතතානං, අතතනී වා සබ්බාරෙ, සබ්බාරෙසු වා අතතානං. විඤ්ඤාණං අතතො සමනුපසසතී, විඤ්ඤාණචනතං වා අතතානං, අතතනී වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණසමී වා අතතානං.-

1006. කවර ධර්මයෝ අවිතකී - අවිචාර වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අරූපාවචරයෙහි අපරියාපන්නයෙහි අවිතකී - අවිචාරභූතියෙහි වූ වෛදනාසකකි ය... චිඤ්ඤාසකකි ය, සියලු රූපය ද, අසඬක (නිබ්බාන) ධාතුව දැයි මේ ධර්මයෝ අවිතකී - අවිචාරයෝ යි.

1007. කවර ධර්මයෝ ප්‍රීතිසහගත වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අපරියාපන්නයෙහි ප්‍රීතිභූතියෙහි වූ, ප්‍රීතිය නමා ඒ (ප්‍රීතිය උපදනා සිත හා) සම්ප්‍රයෝග වූ වෛදනාසකකි ය... චිඤ්ඤාසකකි යි. මේ ධර්මයෝ ප්‍රීතිසහගතයෝ යි.

1008. කවර ධර්මයෝ සුඛසහගත වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අපරියාපන්නයෙහි සුඛභූතියෙහි වූ සුඛය නමා ඒ (සුඛභූතිය) හා සම්ප්‍රයෝග වූ සංඤ්ඤාසකකි ය සංඤ්ඤාරඝකකි ය චිඤ්ඤාසකකි යි. මේ ධර්මයෝ සුඛසහගතයෝ යි.

1009. කවර ධර්මයෝ උපෙක්ඛාසහගත වෙති යත්:

කාමාවචරයෙහි රූපාවචරයෙහි අරූපාවචරයෙහි අපරියාපන්නයෙහි උපෙක්ඛාභූතියෙහි වූ, උපෙක්ඛාව නමා ඒ (උපෙක්ඛාව උපදනා සිත) හා සම්ප්‍රයෝග වූ සංඤ්ඤාසකකි ය සංඤ්ඤාරඝකකි ය චිඤ්ඤාසකකි යි. මේ ධර්මයෝ උපෙක්ඛාසහගතයෝ යි.

1010. කවර ධර්මයෝ දැනියෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වෙති යත්:

සත්කායදූෂටි ය විචිකිත්තා ය ශීලව්‍යපරමථී ය යන තුන් සංයෝජනයෝ යි.

1011. එහි සත්කායදූෂටි කවරෙ යත්:

මේලොච්ච අශ්‍රැතවත් පාඨස්ථන නෙමේ ආයතීයන් නො දක්නාහුලු වූයේ ආයතීධර්මයෙහි අකොවිද (අදක්ඛ) වූයේ ආයතීධර්මයෙහි අවිනිත වූයේ, සත්පුරුෂයන් නො දක්නාහුලු වූයේ සත්පුරුෂධර්මයෙහි අකොවිද වූයේ සත්පුරුෂධර්මයෙහි අවිනිත වූයේ රූපය ආත්මයයි (දූෂටිවශයෙන්) දකී. (සෙවණ ඇති රූකක් මෙන්) ආත්මය රූපවත් කොට හෝ, (මලෙහි සුවද මෙන්) ආත්මයෙහි රූපය හෝ, (කරඹුයෙහි මැණික මෙන්) රූපයෙහි ආත්මය හෝ දකී වෙදනාව ආත්මය යි (දූෂටිදැනියෙන්) දකී. ආත්මය වෙදනාවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි වෙදනාව හෝ, වෙදනා-යෙහි ආත්මය හෝ දකී. සංඤ්ඤා ආත්මයයි දකී ආත්මය සංඤ්ඤාවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි සංඤ්ඤා හෝ, සංඤ්ඤායෙහි ආත්මය හෝ දකී. සංඤ්ඤාරඝත් ආත්මය යි දකී. ආත්මය සංඤ්ඤාරඝත් කොට හෝ, ආත්ම-යෙහි සංඤ්ඤාරඝත් හෝ, සංඤ්ඤාරඝත්හි ආත්මය හෝ දකී. චිඤ්ඤා ආත්මය යි දකී. ආත්මය චිඤ්ඤාවත් කොට හෝ, ආත්මයෙහි චිඤ්ඤා හෝ, චිඤ්ඤායෙහි ආත්මය හෝ දකී.-

යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාථො දිට්ඨි-
විසුකාසිකා¹ දිට්ඨිවිපථඤ්ඤා දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පතිට්ඨාභො²
අභිනිවෙසො පරාමාභො කුමමභො ණ්ච්චාපථො මිච්චනං තිසාරාගතං
විපරිසයසගාභො³ අයං වුච්චති සන්කායදිට්ඨි.

1012 තත් කතමො විචිකිච්චති?

සත්ථි කඛබති විචිකිච්චති, ධම්මෙ කඛබති විචිකිච්චති, සබ්බෙ
කඛබති විචිකිච්චති, සිකාය කඛබති විචිකිච්චති, පුබ්බනොත කඛබති විචි-
කිච්චති, අපරනොත කඛබති විචිකිච්චති, පුබ්බන්තාපරනොත කඛබති
විචිකිච්චති, ඉදප්පච්චයනා පච්චමසමුප්පනොදු ධම්මෙසු කඛබති විචි-
කිච්චති. යා ඵවරුපා කඛබා කඛබායනා කඛබාසිතනා විමිති විචිකිච්ච,
දොලොකං දොධාපථො සංසයො අනෙකාසගාභො ආසප්පනා පරිසප්පනා
අපරිසයාගාහනා ඵමහිතනා විතනස්ස මනොවිලොභො, අයං වුච්චති
විචිකිච්ච.

1013. තත් කතමො සීලබ්බතපරාමාභො?

ඉතො බහිද්ධා සමණඛාසමණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බ-
තෙන සුද්ධිති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාථො
දිට්ඨිවිසුකාසිකා¹ දිට්ඨිවිපථඤ්ඤා දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පතිට්ඨාභො²
අභිනිවෙසො පරාමාභො කුමමභො ණ්ච්චාපථො ණ්ච්චනං තිසාරාගතං
විපරිසයසගාභො³, අයං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාභො.

ඉමාති තීණි සංඝොජනාති, තදෙකට්ඨා ව කීලොසා, තං සමපසුනොතො
වෙදනාකඛිකො - පෙ - විඤ්ඤාණකඛිකො, තංසමුට්ඨානං කායකමමං වචි-
කමමං මනොකමමං, ඉමෙ ධම්මො දස්සනෙන පභාතඛො.

1014. කතමෙ ධම්මො භාවනාය පභාතඛො?

අවසෙසො ලොභො ඥානො මොභො, තදෙකට්ඨා ව කීලොසා, තංසමප-
සුනොතො වෙදනාකඛිකො - පෙ - විඤ්ඤාණකඛිකො, තංසමුට්ඨානං කායකමමං
වචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ ධම්මො භාවනාය පභාතඛො.

1015. කතමෙ ධම්මො තෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතඛො?

කුසලාච්ඡාකතා ධම්මො කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියා-
පනා, වෙදනාකඛිකො - පෙ - විඤ්ඤාණකඛිකො, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බතා
ව ඛාදු, ඉමෙ ධම්මො තෙව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතඛො.

1 දිට්ඨිවිසුකාසිකා - සීඉ 1, 2, 3. 2. පටිභාභො - සීඉ 3, මජ්ඣ, සා, PTS
3. විපරිසයසගාභො - මජ්ඣ. විපරිසයසගාභො - සා, PTS.

මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිවනතයෙක් දෘෂ්ටිවනභවතයෙක් දෘෂ්ටික නතාර-
යෙක් දෘෂ්ටිවිසුකායිකයෙක් දෘෂ්ටිවිෂ්ඨ ජයිතයෙක් දෘෂ්ටිස යොජනතයෙක්,
(දුඛිව) ගැනීමෙන් පිහිටාගැනීමෙන් (නිත්‍යාදි විසින්) අභිනිවේශයෙක්
පරාමර්ෂියෙක් කුන්සිතමාගීයෙක් මිත්‍යාපථයෙක් මිත්‍යාසවභාවයෙක් තිත්‍යා-
යතනතයෙක් විපයඝාතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ සත්කායදෘෂ්ටි යයි
කියනු ලැබේ.

1012. එහි විවිකිත්සා කවර යන්:

ශාස්තෘන් වභන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙහි, විවිකිත්සා කෙරෙහි,
තවලොවුතුරු දහමිහි ... අට අරී සගුන් කෙරෙහි ... ත්‍රිවිධ ශික්ෂායෙහි,
(අතිතසකකාදි) පුච්චානතයෙහි, (අනාගතසකකාදි) අපරුනතයෙහි, පුච්චානත
අපරානතයෙහි, ඉදම්ප්‍රත්‍යයතාප්‍රතීත්‍යසමුත්පන්න ධර්මවිෂ්ඨයෙහි සැක කෙරෙහි,
විවිකිත්සා කෙරෙහි. යම් මෙබඳු වූ සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙක්
සැකයට පමුණුවන ලද බවෙක් විමිතියෙක් විවිකිත්සාවක් අදාලතකයෙක්
ද්විධාපථයක් සංශයයෙක් අනෙකානනග්‍රාහයෙක් ආසපීණයෙක් පරි-
සර්පණයෙක් (අරමුණට) නො බැඟගැනීමෙන් විතතයාගේ හදබවෙක්
මනොවිලෝබයෙක් වේ ද, මේ විවිකිත්සා යයි කියනු ලැබේ.

1013. එහි ශීලව්‍රතපරාමර්ෂීය කවරෙ යන්:

මේ සස්තනන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධි ය, ව්‍රතයෙන්
ශුද්ධි ය, ශීලව්‍රතයෙන් ශුද්ධි ය යි යම් මෙබඳු වූ දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිවනතයෙක්
දෘෂ්ටිවනභවතයෙක් දෘෂ්ටිකානතාරයෙක් දෘෂ්ටිවිසුකායිකයෙක් දෘෂ්ටිවිෂ්ඨ ජයිත-
යෙක් දෘෂ්ටිස යොජනතයෙක් ග්‍රාහතයෙක් පිහිටාගිටීමෙන් අභිනිවේශයෙක්
පරාමර්ෂීයෙක් කුන්සිතමාගීයෙක් මිත්‍යාපථයෙක් මිත්‍යාසවභාවයෙක් තිත්‍යා-
යතනතයෙක් විපයඝාතග්‍රාහයෙක් වේ ද, මේ ශීලව්‍රතපරාමර්ෂී යයි කියනු
ලැබේ.

මේ තුන් සංයෝජනයෝ ය, ඔවුන් හා ප්‍රභාණේකසථ වූ කෙලයයෝ
ද, ඒ තදෙකසථ වූ ලොහ දි අටකෙලෙසුන් හා සම්ප්‍රයෝග වූ වෙදනා-
සකකි ය ... විඤ්ඤසකකි ය, ඒ ලොහාදිය විසින් උපදවන ලද කායකමී
ය වාක්කමී ය මනාකමී ය, මේ ධර්මයෝ දශීතයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යි.

1014. කවර ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වෙති යන්:

අවශෙෂ වූ ලොහ ය දොස ය මොහ ය, (ප්‍රභාණවශයෙන්) තදෙකසථ
වූ කෙලයයෝ ද, ඒ කෙලෙසුන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාසකකි ය ...
විඤ්ඤසකකි ය, තත්සමුත්ත වූ කායකමී ය වාක්කමී ය මනාකමී යි. මේ
ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යි.

1015. කවර ධර්මයෝ දශීතයෙන් - භාවනායෙන් නො ම ප්‍රභාතව්‍ය
වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන වූ කුශලාව්‍යාකාන
ධර්මයෝ ය, වෙදනාසකකි ය විඤ්ඤසකකි ය, සියලු රූපය ද, අඤ්ඤ
(නිබ්බාන) බහු දුඛි මේ ධර්මයෝ නො ම දශීතයෙන් නො ද භාවනා-
යෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යි.

1016 කතමෙ ධම්මා දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකා?

නීණී සඤ්ඤාජනානි සකකායදිට්ඨී විවිකිව්ජාසීලබ්බතපරාමාසො.

කපා කතමා සකකායදිට්ඨී? ඉධ අසස්සතවා පුච්ඡ්ජ්ජනො -පෙ- රූපං අත්තනො සමනුපසස්ති -පෙ- අයං චූළචනී සකකායදිට්ඨී.

තත්ථ කතමා විවිකිව්ජා? සත්ථරී කඤ්ඤති -පෙ- අයං චූළචනී විවිකිව්ජා.

තත්ථ කතමා සීලබ්බතපරාමාසො? ඉතො බහිද්ධා සමණ්ඩ්වාසමණානං සීලෙනසුද්ධී -පෙ- අයං චූළචනී සීලබ්බතපරාමාසො.

ඉමානි නීණී සංයොජනානි තදෙකට්ඨා ව කීලෙසා තං සමපසුතෙනා වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, තං සමුට්ඨානං කායමමං චජිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ ධම්මා දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකා. නීණී සඤ්ඤාජනානි සකකායදිට්ඨී විවිකිව්ජා සීලබ්බතපරාමාසො, ඉමෙ ධම්මා දසසනෙන පභාතබ්බා. තදෙකට්ඨා ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ ධම්මා දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකා. තදෙකට්ඨා ව කීලෙසා තං සමපසුතෙනා වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, තං සමුට්ඨානං කායකමමං චජිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ ධම්මා දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1017. කතමෙ ධම්මා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා?

අවසෙසො ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා තදෙකට්ඨා ව කීලෙසා තං සමපසුතෙනා වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, තං සමුට්ඨානං කායකමමං චජිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ ධම්මා භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1018. කතමෙ ධම්මා තෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා?

තෙ ධම්මෙ ජපෙච්චා අවසෙසා කුසලාකුසලාච්චාකතා ධම්මා කාමාච්චරා ච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා අපරියාපනනා, වෙදනාකඛකො සඤ්ඤාකඛකො, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච ඛාදා, ඉමෙ ධම්මා තෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකා.

1019. කතමෙ ධම්මා ආවයගාමිනො?

සාසවා කුසලාකුසලා ධම්මා කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා, වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, ඉමෙ ධම්මා ආවයගාමිනො.

1020. කතමෙ ධම්මා අපවයගාමිනො?

චන්තාරෙ මග්ගා අපරියාපනනා, ඉමෙ ධම්මා අපවයගාමිනො

1016. කවර ධර්මයෝ දැනියයුතු ප්‍රභාතව්‍යය හෙතු ඇතියහ යත්: සත්‍යකායදුෂ්ටි ය විවිකිත්තා ය ශීලව්‍යපරාමිතී ය යන තුන් සංයෝජනයෝ හි.

එහි සත්‍යකායදුෂ්ටි කවරෙ යත්: මෙ ලොවැ අග්‍රාතවින් පාඨක්ඛන තෙමේ ... රූපය ආත්මයෙහි දැකී ... මේ සත්කායදුෂ්ටි යෙහි කියනු ලැබේ.

එහි විවිකිත්තා කවර යත්: ශාස්තෘන් චතන්තේ කෙරෙහි සැක කෙරෙහි ... මේ විවිකිත්තා යෙහි කියනු ලැබේ.

එහි ශීලව්‍යපරාමිතී කවරෙ යත්: මෙ සත්තෙන් බැහැර මහණ බමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධිය, ... මේ ශීලව්‍යපරාමිතී යෙහි කියනු ලැබේ.

මේ තුන් සංයෝජනයෝ ය, තදෙකසථ වූ නෙලයයෝ ද, තත්සම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ කෙලෙසුන් විසින් සමුත්ථිත වූ කායකමී ය වාක්කමී ය මනාකමී ය, යන මේ ධර්මයෝ දැනියයුතු ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තාහු ය. සත්‍යකායදුෂ්ටි ය විවිකිත්තා ය ශීලබ්‍රතපරාමිතී ය යන තුන් සංයෝජනයෝ ය, මේ දහමිත්‍ර දැනියයුතු ප්‍රභාතව්‍යයෝ ය. තදෙකසථ වූ ලොභ ය දෝස ය මොහ ය, යන මේ දහමිත්‍ර දැනියයුතු ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුහු ය. තදෙකසථ වූ නෙලයයෝ ද, තත්සම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ ලොභාදිය විසින් සමුත්ථිත වූ කායකමී ය වාක්කමී ය මනාකමී ය, මේ දහමිත්‍ර දැනියයුතු ප්‍රභාතව්‍යහෙතුකයෝ හි.

1017. කවර දහමිත්‍ර භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියහ යත්:

අවශේෂ වූ ලොභ ය දෝස ය මොහ ය, යන මේ දහමිත්‍ර භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇතියහ. තදෙකසථ වූ නෙලයයෝ ද, ඒ කෙලෙසුන් භාසම්ප්‍රයුක්ත වූ වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, ඒ ලොභාදිය විසින් සමුත්ථිත වූ කායකමී ය වාක්කමී ය මනාකමී ය, මේ ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුකයෝ හි.

1018. කවර ධර්මයෝ නො මැ දැනියයුතු නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇතියහ යත්:

ඒ ධර්මයන් තබා හෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන වූ කුශලාකුශලාචාරාකාන වූ ධර්මයෝ ය, වෙදනාසකකි සංඥාසකකි සංසකාරසකකි විඤ්ඤාසකකි ය, සියලු රූපය ද, අසංඛිතධාතු ද හි මේ ධර්මයෝ නො ම දැනියයුතු නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුකයෝ හි.

1019. කවර දහමිත්‍ර අවයහාමී වෙති යත්: කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුශලාකුශල ධර්මයෝ ය, වෙදනාසකකි ය ... විඤ්ඤාසකකි ය, මේ ධර්මයෝ අවයහාමීහු ය.

1020. කවර දහමිත්‍ර අපවයහාමී වෙති යත්: අපරියාපනන වූ සතර මානීයෝ හි. මේ ධර්මයෝ අපවයහාමීහු ය.

1021. කතමෙ ධම්මා, තෙව ආවයගාමීනො න අපවයගාමීනෝ?

කුසල,කුසලානං ධම්මානං විපාකා කාමාවච්චරා රූපාවච්චරා අරූපාවච්චරා අපරියාපනනා, වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, සෙව ධම්මා නිරිතා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා තෙව ආවයගාමීනො න අපවයගාමීනො.

1022. කතමෙ ධම්මා සෙඛා?

චතතාරො මග්ගා අපරියාපනනා, හෙව්ඨිමානි ච තීණි සාමඤ්ඤඵලානි ඉමෙ ධම්මා සෙඛා.

1023. කතමෙ ධම්මා අසෙඛා?

උපරිව්ඨිමං අරහත්තඵලං, ඉමෙ ධම්මා අසෙඛා.

1024. කතමෙ ධම්මා තෙවසෙඛා නාසෙඛා?

තෙ ධම්මෙ ධපෙච්චා අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවච්චරා රූපාවච්චරා අරූපාවච්චරා අපරියාපනනා, වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා තෙව සෙඛා නාසෙඛා.

1025. කතමෙ ධම්මා පරිත්තා?

සබ්බෙව කාමාවච්චරා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා, රූපකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තා.

1026. කතමෙ ධම්මා මිහග්ගතා?

රූපාවච්චරා අරූපාවච්චරා කුසලාව්‍යාකතා ධම්මා, වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, ඉමෙ ධම්මා මිහග්ගතා.

1027. කතමෙ ධම්මා අප්පමාණා?

අපරියාපනනා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච, අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අප්පමාණා.

1028. කතමෙ ධම්මා පරිත්තාරමමණා?

පරිත්තෙ ධම්මෙ ආරබ්භ සෙ උප්පජ්ජන්ති විත්තවෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තාරමමණා.

1 සෙකා - සීඉ 1, 2, 3, ඡේස සා, PTS.
2 අසකකා - සීඉ 1, 2, 3, ඡේස, සා, PTS.

1021. කවර දැනටමත් නො ම ආවයහාම නො ද අපවයහාම වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ කුශලාකුශලබමිභන් භේ විපාකයෝ ය, වෙදනාසකකි ය ... විඥනසකකි ය, නො ම කුශල වූ අකුශල නො වූ නො ද කමිපාක වූ යම් ක්‍රියාබමි කෙතෙක් වෙන් ද, සියලු රූපය ද, අසබ්බත (නිබ්බාන) බාහුව ද ද සි මේ බමිභෝ නො ම ආවයහාම නො ද අපවයහාම වෙන්.

1022. කවර දැනටමත් ගෞණ වෙති යන්:

අපරිශාපනන වූ සතරමාභිභෝ ද, හෙට්ඨම වූ තුන් ශ්‍රාමාණ්ඩලයෝ ද සි මේ බමිභෝ ගෞණයෝ ය.

1023. කවර දැනටමත් අගෞණ වෙති යන්:

මතුසෙහි වූ අභිතථ්ථල ය. මේ බමිභෝ අගෞණ යෝ ය.

1024. කවර බමිභෝ තෙව ගෞණ නාගෞණ වෙති යන්:

ඒ (ගෞණාගෞණ) බමිභන් තබා දෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන බමිභෝ ය, වෙදනාසකකි ය ... විඥනසකකි ය, සියලු රූපය ද, අසබ්බතබාහුව ද සි මේ බමිභෝ තෙවගෞණ නාගෞණයෝ ය.

1025. කවර බමිභෝ පරිතත වෙති යන්:

සියලු ම කාමාවචර වූ කුශල - අකුශල - අච්ඡාසාකාන බමිභෝ ය, රූපසකකි ය ... විඥනසකකි ය. මේ බමිභෝ පරිතතයෝ ය.

1026. කවර බමිභෝ මහද්දහන වෙති යන්:

රූපාවචර අරූපාවචර වූ කුශලාච්ඡාසාකානබමිභෝ ය, වෙදනාසකකි ය ... විඥනසකකි ය. මේ බමිභෝ මහද්දහනයෝ ය.

1027. කවර බමිභෝ අප්‍රමාණ වෙති යන්:

අපරිශාපනන වූ මාභිභෝ ද, මාභිථලයෝ ද, අසබ්බත (නිබ්බාන) බාහුව ද සි මේ බමිභෝ අප්‍රමාණයෝ ය.

1028. කවර බමිභෝ පරිතතාලමන වෙති යන්:

පරිතත වූ බමිභන් අරහයා (-අරමුණු කොට) යම් විධනවෙතසිත බමි කෙතෙක් උපදනාහු තම, මේ බමිභෝ පරිතතාලමනයෝ ය.

1029. කතමෙ ධම්මා මහගගනතාරමමණා?

මහගගගතෙ ධම්මෙ ආරබ්හ යෙ උපපජ්ජනති විතතවෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා මහගගනතාරමමණා.

1030. කතමෙ ධම්මා අපමාණාරමමණා?

අපමාණෙ ධම්මෙ ආරබ්හ යෙ උපපජ්ජනති විතතවෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අපමාණාරමමණා.

1031. කතමෙ ධම්මා ඡීනා?

ඡීණී අකුතලමුලාති ලොසභා දෙයො මොහො, තදෙකට්ඨා ව කිලෙසා, තං සමපසුතොතා වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, තංසමුට්ඨාතං කායකමං වජීකමං මනොකමං, ඉමෙ ධම්මා ඡීනා.

1032. කතමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා?

සාසවා කුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, ඉමෙ ධම්මා මජ්ඣිමා.

1033. කතමෙ ධම්මා පණීතා?

අපරිසාපනතා මග්ගා ව, මග්ගඵලාති ව, අසබ්බතා ව ධාතු, ඉමෙ ධම්මා පණීතා.

1034. කතමෙ ධම්මා මිච්ඡතතනියතා?

පඤ්ච කමමානී ආතනනරිකානී, යා ව මිච්ඡාදීට්ඨි නියතා, ඉමෙ ධම්මා මිච්ඡතතනියතා.

1035. කතමෙ ධම්මා සමමතතනියතා?

චතතාරො මග්ගා අපරිසාපනතා, ඉමෙ ධම්මා සමමතතනියතා.

1036. කතමෙ ධම්මා අනියතා?

තෙ ධම්මෙ ධර්මෙහි අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා ධම්මා කාමා-වචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිසාපනතා වෙදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බතා ව ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනියතා.

1037. කතමෙ ධම්මා මග්ගාරමමණා?

අර්හමග්ගං ආරබ්හ යෙ උපපජ්ජනති විතතවෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා මග්ගාරමමණා.

1029. කවර බමුණෝ මහදගනාලමඛන වෙති යන්:

මහදගන වූ බමුණන් අරමුණු කොට යම් විනතවෛතසික බමුණෙකෙක් උපදනාහු නම්, මේ බමුණෝ මහදගනාලමඛනයෝ යි.

1030. කවර බමුණෝ අප්‍රමාණාලමඛන වෙති යන්:

අප්‍රමාණ වූ බමුණන් අරමුණු කොට යම් විනතවෛතසිකබමුණෙකෙක් උපදනාහු නම්, මේ බමුණෝ අප්‍රමාණාලමඛනයෝ යි.

1031. කවර බමුණෝ හීන වෙති යන්:

ලොහ ය දෙස ය මොහ ය යන තුන් අකුණලමුණෝ ය, (සහජ වශයෙන්) නදෙකසඵ වූ කෙලෙසයෝ ද, උන් හා සමප්‍රසූතන වූ වෛදනාසකකි ය ... විඤනසකකි ය, තන්සමුප්පිත වූ කායකමී ය වාක්කමී ය මනාකමී යි. මේ බමුණෝ හීනයෝ යි.

1032. කවර බමුණෝ මධ්‍යම වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුසලාව්‍යාකාන බමුණෝ ය, රූපසකකි ය ... විඤනසකකි යි. මේ බමුණෝ මධ්‍යමයෝ යි.

1033. කවර බමුණෝ ප්‍රණීත වෙති යන්:

අපරියාපන්න වූ මාගීයෝ ද, මාගීඵලයෝ ද, අසබ්බත බාහුව ද යි. මේ බමුණෝ ප්‍රණීතයෝ යි.

1034. කවර බමුණෝ භික්ෂුකාරිකයන් වෙති යන්:

මාතාවධාදී පඤ්ච අනන්තරික කමීයෝ ද, යම් නිගත මිත්‍යාදාමටියකුන් වේ ද, මේ බමුණෝ භික්ෂුකාරිකයෝ යි.

1035. කවර බමුණෝ සමසක්කාරිකයන් වෙති යන්:

අපරියාපන්න වූ සතර මාගීයෝ යි. මේ බමුණෝ සමසක්කාරිකයෝ යි.

1036. කවර බමුණෝ අනියන වෙති යන්:

ඒ බමුණන් තබා අවශෙෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපන්න වූ කුසලාකුසලාව්‍යාකාන බමුණෝ ය, වෛදනාසකකි ය ... විඤනසකකි ය, සියලු රූපය ද, අසබ්බතබාහුව ද යි මේ බමුණෝ අනියනයෝ යි.

1037. කවර බමුණෝ මාගීලමඛන වෙති යන්:

ආයතීමාගීය අරමුණු කොට යම් විනතවෛතසිකබමුණෙකෙක් උපදනාහු නම්, මේ බමුණෝ මාගීලමඛනයෝ යි.

1038. කතමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා?

අරියමග්ගසමබ්බිසං මග්ගහිතාති ඔපෙඤා තංසමපසුතො වෙදනා-
කඛ්ඤො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඤො, ඉමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා. අරියමග්ග-
සමබ්බිසං සමමාදිට්ඨි මග්ගො චෙච හෙභු ච. සමමාදිට්ඨිං ඔපෙඤා තංසමප-
සුතො වෙදනාකඛ්ඤො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඤො, ඉමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා.
අරියමග්ගසමබ්බිසං අලොභො අද්දෙසො අමොහො, ඉමෙ බමමා මග්ග-
හෙතු. තං සමපසුතො වෙදනාකඛ්ඤො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඤො,
ඉමෙ බමමා මග්ගහෙතුකා.

1039. කතමෙ බමමා මග්ගාධිපතීනො?

අරියමග්ගො අධිපතීං කරිතො යෙ උපපජ්ජන්ති විතතචෙතසිකා බමමා,
ඉමෙ බමමා මග්ගාධිපතීනො. අරියමග්ගසමබ්බිසං විමංසාධිපතෙය්‍යං මග්ගා-
භාවසන්තස්ස විමංසං ඔපෙඤා තංසමපසුතො වෙදනාකඛ්ඤො, -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛ්ඤො, ඉමෙ බමමා මග්ගාධිපතීනො.

1040. කතමෙ බමමා උප්පන්නා?

යෙ බමමා ජාතා භූතා සඤ්ඤාතා නිබ්බන්තා අභිනිබ්බන්තා පාඤ්ඤාතා
උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා උප්පන්නා උප්පන්නංසෙත
සබ්බන්ති රූපං¹ වෙදනා සඤ්ඤා සබ්බාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා උප්පන්නා

1041. කතමෙ බමමා අනුප්පන්නා?

යෙ බමමා අජාතා අභූතා අසඤ්ඤාතා අනිබ්බන්තා අභිනිබ්බන්තා
අපාඤ්ඤාතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනුප්පන්නා
අනුප්පන්නංසෙත සබ්බන්ති රූපං වෙදනා සඤ්ඤා සබ්බාරා විඤ්ඤාණං,
ඉමෙ බමමා අනුප්පන්නා.

1042. කතමෙ බමමා උප්පාදිනො?

කුසලාකුසලානං බමමානං අවිපකනවිපාකානං විපාකා කාමාවචරා
රූපාවචරා අරූපාවචරා අපට්ඨොපන්නා වෙදනාකඛ්ඤො -පෙ- විඤ්ඤා-
ණකඛ්ඤො, සඤ්ඤා රූපං සමමසංකතන්තා උප්පජ්ජන්ති, ඉමෙ බමමා
උප්පාදිනො.

1043. කතමෙ බමමා අතීතා?

යෙ බමමා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අභවිගතා අබ්බසථ-
බ්බතා උප්පජ්ජන්ති විගතා අතීතා අතීතංසෙත සබ්බන්ති රූපං වෙදනා
සඤ්ඤා සබ්බාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා අතීතා.

2. රූපා - ඡීඉ 2

1044. කතමෙ බමමා අනාගතා?

යෙ බමමා අජාතා අභූතා අසංඤ්ජාතා අනිබ්බතතා අනනිනිබ්බතතා අපාඤ්ඤාතා අනුප්පන්නා අභමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අභමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙත සබ්බතීතා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා අනාගතා.

1045. කතමෙ බමමා පච්චුප්පන්නා?

යෙ බමමා ජාතා භූතා සංඤ්ජාතා ඤ්ඛිබ්බතතා අභිනිබ්බතතා පාඤ්ඤාතා උප්පන්නා භමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙත සබ්බතීතා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා පච්චුප්පන්නා.

1046. කතමෙ බමමා අනිතාරමමණා?

අනිතෙ බමමෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති විතතවෙතසීකා බමමා, ඉමෙ බමමා අනිතාරමමණා.

1047. කතමෙ බමමා අනාගතාරමමණා?

අනාගතෙ බමමෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති විතතවෙතසීකා බමමා, ඉමෙ බමමා අනාගතාරමමණා.

1048. කතමෙ බමමා පච්චුප්පන්නාරමමණා?

පච්චුප්පන්නෙ බමමෙ ආරබ්භ යෙ උප්පජ්ජන්ති විතතවෙතසීකා බමමා, ඉමෙ බමමා පච්චුප්පන්නාරමමණා.

1049. කතමෙ බමමා අජ්ඣතතා?

යෙ බමමා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතතං පච්චන්තං නිසකා¹ පාටිපුඤ්ඤා උපාදින්නා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා අජ්ඣතතා.

1050. කතමෙ බමමා ඛණ්ඩා?

යෙ බමමා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුඤ්ජානං අජ්ඣතතං පච්චන්තං නිසකා පාටිපුඤ්ඤා උපාදින්නා රූපං වෙදනා සංඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, ඉමෙ බමමා ඛණ්ඩා.

1051. කතමෙ බමමා අජ්ඣතතඛණ්ඩා?

තදුභයං, ඉමෙ බමමා අජ්ඣතතඛණ්ඩා

1. නිසකා - සීඉ. 1, 2, 3 ඉජ්ඣං. සං. PTS

1044. කවර ධම්මෝ, අනාගත වෙති යන්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් අජාත අභූත අසඤ්ජාත අනිජ්ජාතන අනභිනිජ්ජාත අප්‍රාදුර්භූත අනුත්පන්න අසමුත්පන්න අනුජීත අසමුජීත වූවාහු අනාගත වූවාහු අනාගතාංශයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ රූප ය වෙදනා ය සංඥ ය සංඝකාර ය විඤ්ඤ ය. මේ ධම්මෝ අනාගතයෝ යි.

1045. කවර ධම්මෝ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න වෙති යන්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් ජාත භූත සඤ්ජාත නිජ්ජාත අනිනිජ්ජාත ප්‍රාදුර්භූත උත්පන්න සමුත්පන්න උජීත සමුජීත වූවාහු ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න වූවාහු ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නාංශයෙන් සම්මානිත වූවාහු ද, ඒ රූපයෝ ය වෙදනා ය සංඥ ය සංඝකාරයෝ ය විඤ්ඤ ය. මේ ධම්මෝ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නයෝ යි.

1046. කවර ධම්මෝ අතීතාලම්බන වෙති යන්:

(පරිත්ත - මහද්භත වූ) අතීත ධම්මයන් අරමුණු කොට යම් විත්ත ජෙවතසික ධම්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම්, මේ ධම්මෝ අතීතාලම්බනයෝ ය.

1047. කවර ධම්මෝ අනාගතාලම්බන වෙති යන්:

අනාගත ධම්මයන් අරමුණු කොට යම් විත්ත ජෙවතසික ධම්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම්, මේ ධම්මෝ අනාගතාලම්බනයෝ යි.

1048. කවර ධම්මෝ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නාලම්බන වෙති යන්:

ප්‍රත්‍යක්ෂපන්න ධම්මයන් අරමුණු කොට යම් විත්ත ජෙවතසික ධම්ම කෙනෙක් උපදනාහු නම්, මේ ධම්මෝ ප්‍රත්‍යක්ෂපන්නාලම්බනයෝ යි.

1049. කවර ධම්මෝ අධ්‍යාත්ම වෙති යන්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් ඒ ඒ සත්ත්වයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූවාහු ප්‍රත්‍යාත්ම වූවාහු (සීය සීය සතනා උපත්තාහු) නිජක (තමා කෙරෙහි) වූවාහු ප්‍රාති-පෞද්ගලික (වෙන් වෙන් ව ප්‍රභූජ්ජාහු) වූවාහු උපාදින්න (-ඉරිරසට) වූවාහු ද, ඒ රූප ය වෙදනා ය සංඥ ය සංඝකාරයෝ ය විඤ්ඤ ය. මේ ධම්මෝ අධ්‍යාත්මයෝ යි.

1050. කවර ධම්මෝ බාහ්‍ය වෙති යන්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් ඒ ඒ පරස්පරත්වයන්ගේ පරපුද්ගලයන්ගේ අධ්‍යාත්ම වූවාහු ප්‍රත්‍යාත්ම වූවාහු නිජාත්මයෙහි උපත්තාහු ප්‍රාතිපෞද්ගලික වූවාහු උපාදින්න වූවාහු ද, ඒ රූප - වෙදනා - සංඥ - සංඝකාර - විඤ්ඤ ය. මේ ධම්මෝ බාහ්‍යයෝ යි.

1051 කවර ධම්මෝ අධ්‍යාත්ම - බාහ්‍ය වෙති යන්:

ඒ (අධ්‍යාත්ම - බාහ්‍ය යන) දෙක ය. මේ ධම්මෝ අධ්‍යාත්ම බාහ්‍යයෝ යි

1052. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣන්තාරමමණෝ?

අජ්ඣන්තෙ ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උපපජ්ජන්ති විතතචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣන්තාරමමණෝ.

1053. කතමෙ ධම්මා බ්බිඤ්ඤාරමමණෝ?

බ්බිඤ්ඤා ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උපපජ්ජන්ති විතතචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා බ්බිඤ්ඤාරමමණෝ.

1054. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣන්තබ්බිඤ්ඤාරමමණෝ?

අජ්ඣන්තබ්බිඤ්ඤා ධම්මෙ ආරබ්භ යෙ උපපජ්ජන්ති විතතචෙතසිකා ධම්මා, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣන්තබ්බිඤ්ඤාරමමණෝ.

1055. කතමෙ ධම්මා සනිද්ධස්සනසප්පට්ඨිකා?

රූපාශතනා, ඉමෙ ධම්මා සනිද්ධස්සනසප්පට්ඨිකා.

1056. කතමෙ ධම්මා අනිද්ධස්සනසප්පට්ඨිකා?

චක්ඛාශතනං සොතාශතනං ඝාතාශතනං ජ්වනාශතනං කායාශතනං සඤ්ඤාශතනං ගඤ්ඤාශතනං රසාශතනං ජොට්ඨිබ්බාශතනං, ඉමෙ ධම්මා අනිද්ධස්සනසප්පට්ඨිකා.

1057. කතමෙ ධම්මා අනිද්ධස්සනඅප්පට්ඨිකා?

චේදනාකඛඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛඤ්ඤා සබ්බාරකඛඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඛඤ්ඤා, ගං රූපං අනිද්ධස්සනං අප්පට්ඨිකං ධම්මාශතනපරිඥාපනතං, අසඹිතං ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා අනිද්ධස්සනඅප්පට්ඨිකා.

නිකං.

1058. කතමෙ ධම්මා හෙතු?

තභ්‍යො කුසලහෙතු තභ්‍යො අකුසලහෙතු තභ්‍යො අව්‍යාකතහෙතු නච කාමාවච්චරහෙතු ජ රූපාවච්චරහෙතු ජ අරූපාවච්චරහෙතු ජ අපරිඥාපනතාහෙතු.

1059. තත්ථ කතමො තභ්‍යො ඤාණලකෙතු?

අලොභො අදොසො අමොහො.

1060. තත්ථ කතමො අලොභො?

යො අලොභො අලුඛනනා අලුඛනිතතනං අසාර්ගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං චූච්චති අලොභො.

1052. කචර ධම්මෝ අධ්‍යාත්මාලම්බන චෙති යත්:

අධ්‍යාත්ම චූ ධම්මන් අරමුණු කොට යම් විතතචෙවනසික ධම්මකෙනක් උපදනාහු තම්, මේ ධම්මෝ අධ්‍යාත්මාලම්බනෝ යි.

1053. කචර ධම්මෝ බාහ්‍යාලම්බන චෙති යත්:

බාහ්‍ය චූ ධම්මන් අරමුණු කොට යම් විතතචෙවනසික ධම්ම කෙනක් උපදනාහු තම්, මේ ධම්මෝ බාහ්‍යාලම්බනෝ යි.

1054. කචර ධම්මෝ අධ්‍යාත්ම - බාහ්‍යාලම්බන චෙති යත්:

අධ්‍යාත්ම - බාහ්‍ය චූ ධම්මන් අරහයා (අරමුණු කොට) යම් විතත-චෙවනසික ධම්ම කෙනක් උපදනාහු තම්, මේ ධම්මෝ අධ්‍යාත්ම බාහ්‍යා-ලම්බනෝ යි.

1055. කචර ධම්මෝ සනිද්දීන - සප්ඨික චෙති යත්:

රූපායතන ය, මේ ධම්මෝ සනිද්දීන - සප්ඨිකයෝ යි.

1056. කචර ධම්මෝ අනිද්දීන - සප්ඨික චෙති යත්:

චක්ඛුරායතන ය ශ්‍රොත්‍රායතන ය ස්‍රාණායතන ය ජීහවායතන ය කායා-යතන ය ශබ්දායතන ය ගන්ධායතන ය රසායතන ය ස්ප්‍රච්චායතන යි. මේ ධම්මෝ අනිද්දීන - සප්ඨිකයෝ යි.

1057. කචර ධම්මෝ අනිද්දීන - අප්ඨික චෙති යත්:

චේදනාසකකි ය සංඥාසකකි ය සංඛාරසකකි ය විඤ්ඤාසකකි ය, අනිද්දීන - අප්ඨික චූ ධම්මායතනපඤ්ඤාපනන චූ යම් රූපයකුත් මේ ද, අසබ්බත (නිබ්බාත) බාතුච දූ යි මේ ධම්මෝ අනිද්දීන - අප්ඨිකයෝ යි.

ත්‍රික නිර්දේශ යි.

1058. කචර ධම්මෝ කේතු චෙති යත්:

තුන් කුශලකේතු ය තුන් අකුශලකේතු ය තුන් අව්‍යාකානකේතු ය නව කාමාවචරකේතු ය මහි රූපාවචරකේතු ය මහි අරූපාවචරකේතු ය මහි අපරිභාසකකේතු යි.

1059. එති තුන් කුශලකේතු කචරහ යත්:

අලොභ ය අද්දෙස ය අමොහ යි.

1060. එති අලොභ කචරෙ යත්:

යම් අලොභයෙක් අලොභාකාරයෙක් අලුබ්බ ඛචෙක් නො ඇලීපමික් නො ඇලෙන අසුරෙක් නො අලුණු ඛචෙක් අනභිධ්‍යායෙක් අලොභ ය බිබ්‍යාත කුශලසූත්‍රයෙක් මේ ද, මේ අලොභ ය පි කියනු ලැබේ.

1061 තප්ප කතමො අදෙසො?

යො අදෙසො අදුසානා අදුසානිකතනං මෙතති මෙතනායනා මෙතනාසි-
තතනං අනුදායා අනුදායනා අනුදායිතතනං හිතෙසිතා අනුකම්පා අව්‍යා-
පාදො අව්‍යාපජේඛා අදෙසො කුසලමූලං, අයං චූච්චති අදෙසො.

1062 තප්ප කතමො අමොහො?

දුකෙඛ සදුණං දුකඛසමුදයො සදුණං දුකඛනිරෝධො සදුණං දුකඛනිරෝ-
ධගාමිනියා පටිපදාය සදුණං ජබ්බතොත සදුණං අපරතොත සදුණං පුබ්බ-
නාතාපරතොත සදුණං ඉදප්පච්චයනාපටිච්චසමුප්පනොසු බමමෙසු සදුණං,
යා එවරුපා පඤ්ඤා පජාතනා විචයො පච්චයො බමමච්චයො සලලකඛණා
උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඩිච්චං කොසලලං තෙපුඤ්ඤං වෙහව්‍යා
විතතා උපපරිකාසා හුරි මෙඛා පරිණාසිකා විපසානා සමපජඤ්ඤං පතොදො
පඤ්ඤා පඤ්ඤාච්චිං පඤ්ඤාච්චං පඤ්ඤාසඤ්ඤං පඤ්ඤාපාසාදො පඤ්ඤා-
ආලොකො පඤ්ඤාච්චිතො පඤ්ඤාපජේඛො පඤ්ඤාච්චනං අමොහො බමම-
ච්චයො සමමාදිට්ඨි, අයං චූච්චති අමොහො.

ඉමෙ තයො කුසලතෙතු.

1063 තප්ප කතමෙ තයො අකුසලතෙතු?

ලොභො දොසො මොහො.

1064 තප්ප කතමො ලොභො?

යො රාගො සාර්ගො අනුතයො අනුරෝධො නඤ්ඤි නඤ්ඤිරුගො විතතසා
සාර්ගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අජේඛාසානං ගෙධො පඤ්ඤෙධො සඛොතා පඤ්ඤා
එජා මායා ජනිකා භඤ්ඤානි සිබ්බනි¹ ජාලිනි සරිතා විහතනිකා සුතතං
විසවා ආග්ගනනි² දුතියා පණ්ඩි ගච්චෙනති වතං වතචො සඤ්ඤො
සිතෙතො අපෙකඛා පටිබ්බු ආසා ආසිංසනා ආසිංසිතතනං³ රුපාසා සද්දසා
ගකාසා රසාසා ඵොච්ච්චබ්බාසා ලාභාසා බිතාසා පුතතාසා ජිවිතාසා ජපපා
පජපපා අභිජපපා ජපපනා⁴ ජපපිතතනං ලොලුපපා ලොලුපපායනා
ලොලුපපාසිතතනං පුච්ඡඤ්ඤිකතා⁵ සාදුකමසනා අබමමරුගො විසමලොභො
නිකනති නිකාමනා පසනා පිහනා සමපජනා කාමතණ්හා ගච්චතණ්හා
විහච්චතණ්හා රුපතණ්හා අරුපතණ්හා නිරෝධතණ්හා රුපතණ්හා සද්ද-
තණ්හා ගකිතණ්හා රසතණ්හා ඵොච්ච්චබ්බතණ්හා බමමතණ්හා ඔසො
යොතො ගජො උපාදානං ආචරණං නිවරණං ඡදනං⁶ බ්බතං උපකති-
ලෙසො අනුසමො පරිසුච්චානං ලතා වෙච්ච්චං දුකඛමූලං දුකඛනිදුතං
දුකඛප්පභවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො තණ්හාතදී තණ්හාජාලං
තණ්හාගදුලං තණ්හාසමුදදා අභිජඤ්ඤා ලොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති
ලොභො.

1. සිබ්බනි, මජ්ඣ., PTS. 2. ආයුසිනි, සීචු මජ්ඣ.
3. ආසිකතා අසිසිතතනා, මජ්ඣ. 4. ජපපා ජපපනා, මජ්ඣ.
5. පුච්ඡඤ්ඤිකතා, මජ්ඣ., සීචු 1, 2. පුච්ඡිකතා - සීචු 3, PTS.
6. ඡාදනා, සීචු 1 2, 3, මජ්ඣ., සා: ඡදනා, PTS.

1061. එහි අදෝෂ කවරෙ යත්:

යම් අදෝෂයෙක් අදෝෂාකාරයෙක් අද්විභව ඛවෙක් මෙමත්‍රියක් මෙමත්‍රාකාරයෙක් මෙමත්‍රී ආතී ඛවෙක් අනුද්දායාවෙක් (-රැකීමෙක්) අනුද්දායාකාරයෙක් අනුද්දායා ආතී ඛවෙක් හිතෙහි ඛවෙක් අනුකම්පායෙක් අව්‍යාපාදයෙක් භ්‍රාමද්‍රැව්‍ය නැති ඛවෙක් අද්දෙය සංඛ්‍යාත කුශලමූල-යෙක් වේ ද, මේ අදෝෂයෙහි කියනු ලැබේ.

1062. එහි අමෝහ කවරෙ යත්:

දුෂ්චතතායෙහි ඥානය දුෂ්චක්‍රමයෙහි ඥානය දුෂ්චනිරෝධයෙහි ඥානය දුෂ්චනිරෝධාමිතී ප්‍රතිපදායෙහි ඥානය පුච්ඡානතයෙහි ඥානය අපරානතයෙහි ඥානය පුච්ඡානතාපරානතයෙහි ඥානය ඉදම්ප්‍රත්‍යාසාප්‍රතිත්‍යාසමුත්පන්නධම්-යනති ඥානය, යන මෙබඳු වූ යම් ප්‍රඥාවක් පජානතාකාරයෙක් (අතිත්‍යාදීය) විමසීමෙක් වෙහෙසින් විමසීමෙක් (අතිත්‍යාදීන්ගේ ලක්ෂණවශයෙන්) සාලාකීමෙක් උපලක්ෂණයෙක් ප්‍රත්‍යුපලක්ෂණයෙක් පණිත ඛවෙක් කුශල ඛවෙක් නිපුණ ඛවෙක් (අතිත්‍යාදීන්ගේ) විභාවතයෙක් විත්‍යායෙක් උප-පරික්‍ෂාවෙක් භූරිප්‍රඥාවෙක් මෙධා (-ධාරණප්‍රඥ) වෙක් පරික්‍ෂාසිකාවක් විදගීනාවක් සමාග්ඥතයෙක් (ප්‍රඥ) පනොදයෙක් ප්‍රඥාවක් ප්‍රඥෙත්‍රී-යයෙක් ප්‍රඥබලයෙක් ප්‍රඥශක්ත්‍රයෙක් ප්‍රඥප්‍රාසාදයෙක් ප්‍රඥ - ආමොක්‍ෂයෙක් ප්‍රඥ - අවිභාසයෙක් ප්‍රඥප්‍රද්‍රවයෙක් ප්‍රඥරත්‍යයෙක් අමෝහයෙක් ඛම්-විචයයෙක් සමාග්දාපීයෙක් වේ ද, මේ අමෝහයෙහි කියනු ලැබේ.

මේ තුන් කුශලත්තු වෙත්.

1063. එහි තුන් අකුශලත්තු කවරහ යත්:

ලෝභ ය ද්‍රෝශ්‍ය ය මෝහ සි.

1064. එහි ලෝභ කවරෙ යත්:

යම් රාගයෙක් ඛලවත් රාගයෙක් අනුතයෙක් (විෂයයන්හි පැමිණීමෙක්) අනුරෝධයෙක් (-ඇලීමෙක්) තනදියෙක් තනදිරාගයෙක් විත්‍යායාගේ ඛලවත් රාගයෙක් ඉච්ඡායෙක් මූර්ඡායෙක් බැහැගෙන සිටීමෙක් ගිජු වීමෙක් හාත්පසින් ගිජු වීමෙක් ඇලීමෙක් පඩකයෙක් එජායෙක් මායාවක් (සසර උපදවන) ජනිතාවක් සඤ්ජනනියක් (වුචි - පිලිපද පිසින්) හිවීමෙක් ජාලිනියක් ගරිතාවක් විසතතිකායෙක් සුත්‍ර (-සු) ගැක් පැතිරීමෙක් ආයුකිනිතක් ද්විතීයාවක් ප්‍රණීතියෙක් හවරජු (-රැහැන)-යෙක් වතයෙක් වතඵයෙක් සන්ඵවයෙක් සෙනහයෙක් අපෙක්‍ෂායෙක් පටිච්චයෙක් අශාසෙක් අශාසතයෙක් අශාසිත ඛවෙක් රූපාශායෙක් අබ්දාශායෙක් ගතියාශායෙක් රසාශායෙක් ස්ප්‍රභව්‍යාශායෙක් ලාභාශායෙක් ඛතාශායෙක් ධත්‍යාශායෙක් ජිත්‍යාශායෙක් ජ්‍යෙෂ්ඨාශායෙක් ප්‍රජ්‍යාශායෙක් අභි-ජ්‍යාශායෙක් ජ්‍යානාකාරයෙක් ජ්‍යෙෂ්ඨ ඛවෙක් ලොලුඵ ඛවෙක් ලොලු-පාකාරයෙක් ලොලුපාසිත ඛවෙක් තභුඵ සලත ඛවෙක් සවාදු කාමත්‍යා-යෙක් අධිමිරාගයෙක් විෂමලොභයෙක් නිකානතියෙක් කැමැතීවිත අසුරෙක් ප්‍රාභීතායෙක් පිසි වීමෙක් සම්ප්‍රාභීතායෙක් කාමත්‍යාශායෙක් හවිත්‍යාශා-යෙක් විභවත්‍යාශායෙක් රූප (හව) ත්‍යාශායෙක් අරූපත්‍යාශායෙක් නිරෝධත්‍යාශායෙක් රූපයෙහි ත්‍යාශායෙක් අබ්දත්‍යාශායෙක් ගතී-ත්‍යාශායෙක් රත්‍යාශායෙක් ස්ප්‍රභව්‍යත්‍යාශායෙක් ඛම්ත්‍යාශායෙක් මිඛයෙක් ගෝගයෙක් ඉන්ඵයෙක් උපාදතයෙක් (කුශලයන්ගේ) ආවරණ-යෙක් නිවරණයෙක් ජාදතයෙක් බක්ඛතයෙක් උපකෙලයෙක් අනුශය-යෙක් (පරිශුච්ඡාන-) කුශලවාරය ගැනීමෙක් ලතායෙක් විවිඵ ඉච්ඡායෙක් දුෂ්චක්‍රමයෙක් දුෂ්චනිදතයෙක් දුෂ්චත්‍රවයෙක් මාරපායයෙක් මාරබලිභ (-බිලි) යෙක් මාරවිභයයෙක් ත්‍යාශානදීයක් ත්‍යාශාජාලයෙක් ත්‍යාශා-ගර්ච්චයෙක් ත්‍යාශානමුද්‍රයෙක් අභිධ්‍යායෙක් ලොභ - අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ ලොභයෙහි කියනු ලැබේ.

1065. තත් කතමො දෙසො?

අනන්තං මෙ අවරිති ආසානො ජායති, අනන්තං මෙ වරතීති ආසානො ජායති, අනන්තං මෙ චිරිසුතීති ආසානො ජායති. පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනන්තං අවරි -පෙ- අනන්තං වරතී -පෙ- අනන්තං චිරිසුතීති ආසානො ජායති. අපටිසස්ස මෙ අමනාපස්ස අනන්තං අවරි -පෙ- අනන්තං වරතී -පෙ- අනන්තං චිරිසුතීති ආසානො ජායති. අධ්‍යානෙ වා පන ආසානො ජායති. යො ඵවරුපො විතතස්ස ආසානො පටිසානො පටිසා පටිවිඤ්ඤො කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො විතතස්ස ව්‍යාපතති මනොපදෙසො කොධො කුල්ඛිතා කුල්ඛිතතතා දෙසො දුස්සනා දුස්සිතතතං ව්‍යාපතති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතතං වීරොධො පටිවිඤ්ඤො චණ්ඩිකකං අග්ගරොපො අනන්තමනතා විතතස්ස, අගං චුච්චති දෙසො.

1066. තත් කතමො මොභො?

දුකෙඛ අඤ්ඤාණං දුකඛිතමුදගෙ අඤ්ඤාණං දුකඛිතිරොධෙ අඤ්ඤාණං දුකඛිතිරොධතාමිනියං පටිපදග අඤ්ඤාණං, ප්‍රබ්බනෙත අඤ්ඤාණං අපරනෙත අඤ්ඤාණං පුබ්බනතාපරනෙත අඤ්ඤාණං, ඉදසුච්චානං පටිච්චනමුප්පනෙතසු ධම්මෙසු අඤ්ඤාණං, ආ ඵවරුපා අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසමයො අනන්ත- මොභො අසමෙධෙධො අසුච්චෙධො අසංගාහනා අපරියොගාහනා අසම- පෙකඛනා අපච්චවෙකඛනා අපච්චකඛකමො දුමෙමජ්ඣං ඛාලං අසම්පජ්ඤාණං මොභො පමොභො සමෙමොභො අවීජ්ජා අවිජ්ජොභො අවීජ්ජොගොගො අවීජ්ජානුසයො අවීජ්ජාපටිසුච්චානං අවීජ්ජාලභි මොභො අකුසලමුලං, අගං චුච්චති මොභො.

ඉමෙ තයො අකුසලහෙතු.

1067. තත් කතමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු?

කුසලානං වා ධම්මානං විපාකනො කීරියාව්‍යාකතෙසු වා ධම්මෙසු අමොභො අදෙසො අමොභො. ඉමෙ තයො අව්‍යාකතහෙතු.

1068. තත් කතමෙ තච කාමාවච්චරහෙතු?

තයො කුසලහෙතු, තයො අකුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු. ඉමෙ තච කාමාවච්චරහෙතු.

1069. තත් කතමෙ ඡ රූපාවච්චර හෙතු?

තයො කුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු. ඉමෙ ඡ රූපාවච්චරහෙතු.

1070. තත් කතමෙ ඡ අරූපාවච්චරහෙතු?

තයො කුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු. ඉමෙ ඡ අරූපාවච්චරහෙතු.

1065. එහි දේශය කවරෙ යන්:

'මට අවැඩ කෙළේ'යි ආඝාත උපදී. 'මට අවැඩ කෙරෙයි' ආඝාත උපදී. 'මට අවැඩ කරන්නේ'යි ආඝාත උපදී. 'මාගේ ප්‍රිය මනාපය හට අතහී කෙළේ ය ... දැන් අතහී කෙරෙයි ... මතු අතහී කරන්නේ ය'යි ආඝාත උපදී. 'මාගේ අප්‍රිය අමනාපය හට අතහී කෙළේ ය ... අතහී කෙරෙයි ... අතහී කරන්නේ ය' යි ආඝාත උපදී. යඤ්ඤි අසංචාරයෙහි ද ආඝාත උපදී. යම් මෙබඳු විභවයාගේ ආඝාතයෙක් ප්‍රතිඝාතයෙක් ප්‍රතිඝයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කොපයෙක් ප්‍රකාපයෙක් සම්ප්‍රකාපයෙක් දෙශයෙක් ප්‍රදේශයෙක් සම්ප්‍රදේශයෙක් විභවයාගේ විපන්න බවෙක් මතස්ප්‍රදේශයෙක් ක්‍රොධයෙක් කිපෙන අසුරෙක් කීපුණු බවෙක් දෙශ-යෙක් දුෂණාකාරයෙක් දුෂිත බවෙක්, ප්‍රකාතිය හැරීමෙක් ප්‍රකාතිය හරහ අසුරෙක් ප්‍රකාතිය හල බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් සෑඬ බවෙක් නො පිරිපුන් වචන ඇති බවෙක් විභවයාගේ අනතනමන (-නො සතුටු) භාවයෙක් වේ ද, මේ දේශයෙහි කියනු ලැබේ.

1066. එහි මෝහය කවරෙ යන්:

දූඛකතයෙහි නො දැනීම දූඛමුදයෙහි නො දැනීම දූඛනිරෝධයෙහි නො දැනීම දූඛනිරෝධයාමිතී ප්‍රතිපදයෙහි නො දැනීම, පුච්චානතයෙහි නො දැනීම අපරානතයෙහි නො දැනීම පුච්චානාපරානතයෙහි නො දැනීම, ඉදම්ප්‍රත්‍යසාප්‍රතිත්‍යසමුත්පන්නවිමිත්ති නො දැනීම, ඥාන යම් මෙබඳු වූ අභ්‍යන්තරයෙක් අදර්ශනයෙක් අනභිසමයෙක් අනනුබොධයෙක් අසමබොධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් (අතිත්‍යාදී සාමාන්‍ය හෙයින්) මොනොවච නො හැනීමෙක් භාත්තයින් නො ගැනීමෙක් යම ව නො දැකීමෙක් (විමිත්තභාවය) නො දැකීමෙක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙක් දුර්මේධයෙක් බාල බවෙක් අසමාන්-ඥතයෙක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සමමොහයෙක් අවිද්‍යාවක් අවිද්‍යා-යෙක් අවිද්‍යායාගයෙක් අවිද්‍යානුශයෙක් අවිද්‍යාපරිසුත්‍යාතයෙක් අවිද්‍යාලබ්ධි-යෙක් මොහ - අකුශලමූලයෙක් වේ ද, මේ මොහ යෙහි කියනු ලැබේ.

මේ තුන් අකුශල හේතු යි.

1067. එහි තුන් අව්‍යාකාතහේතු කවරහ යන්:

කුශලවිමිත්තයේ විපාක හෙයින් හෝ ක්‍රියා - අව්‍යාකාත විමිත්තී හෝ අලොභ ය අද්‍යෙය ය අමොහය යි. මොහු තුන් අව්‍යාකාත හේතු යි.

1068. එහි නව කාමාවචරහේතු කවරහ යන්:

තුන් කුශලහේතු ය තුන් අකුශලහේතු ය තුන් අව්‍යාකාතහේතු යි. මොහු නව කාමාවචර හේතු යි.

1069. එහි අභි රූපාවචරහේතු කවරහ යන්:

තුන් කුශලහේතු ය තුන් අව්‍යාකාතහේතු යි. මොහු අභි රූපාවච-රහේතු යි.

1070. එහි අභි අරූපාවචරහේතු කවරහ යන්:

තුන් කුශලහේතු ය තුන් අව්‍යාකාතහේතු යි. මොහු අභි අරූපා-වචරහේතු යි.

1071. තප්ප කතමෙ ඡ අපරියාපනනභෙත්තු?

තයො කුසලභෙත්තු, තප්පො අව්‍යාකතභෙත්තු, ඉමෙ ඡ අපරියාපනනභෙත්තු.

1072. තප්ප කතමෙ තයො කුසලභෙත්තු?

අලොභො අද්දෙසො අමොභො.

1073. තප්ප කතමො අලොභො?

ගො අලොභො අප්‍රබන්ධො අප්‍රබ්භිතතනං අසාරග්ගො අසාරජ්ජනා අසාරජ්ජිතතනං අනභීජ්ඣා අලොභො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අලොභො.

1074. තප්ප කතමො අද්දෙසො?

ගො අද්දෙසො අදුක්ඛනා අදුක්ඛිතතනං -පෙ- අව්‍යාපාදෙ අව්‍යාපජේඤා අද්දෙසො කුසලමූලං, අයං වුච්චති අද්දෙසො.

1075. තප්ප කතමො අමොභො?

දුකේඛ ඤාණං දුකඛසමුද්දගෙ ඤාණං දුකඛනීරොධෙ ඤාණං දුකඛනීරොධනාමිතියා පච්චදය ඤාණං පුබ්බනෙත ඤාණං අපරනෙත ඤාණං පුබ්බනතාපරනෙත ඤාණං ඉද්දපච්චයනාපච්චයමුපපනෙතසු බමමසු ඤාණං, යා ඵවරූපා පඤ්ඤා පජානනා විචයො පච්චයො බමමච්චයො සලලකඛණා උපලකඛණා පච්චුපලකඛණා පණ්ඨිච්චං කොසලං තෙජ්ඣාදො වෙභව්‍යා වින්තා උපපරිකඛා හුරී මෙධා පරිණායිකා විපස්සනා සමපජඤාදො පතොදෙ පඤ්ඤා පඤ්ඤාදීප්පියං පඤ්ඤාබලං පඤ්ඤාසත්ථං පඤ්ඤාපාභොදො පඤ්ඤාආලොභො පඤ්ඤාමහාසො පඤ්ඤාපජෝගො පඤ්ඤාදරතනං අමොභො බමමච්චයො සමමාදුට්ඨී බමමච්චයසමෙධාජ්ඣාදො මහ්ඤා මහ්ඤාපරියාපනනං, අයං වුච්චති අමොභො.

ඉමෙ තයො කුසලභෙත්තු.

1076. තප්ප කතමෙ තයො අව්‍යාකතභෙත්තු?

කුසලානං බමමානං විපාකතො අලොභො අද්දෙසො අමොභො, ඉමෙ තයො අව්‍යාකතභෙත්තු.

ඉමෙ ඡ අපරියාපනනභෙත්තු.

ඉමෙ බමමා භෙත්තු.

1077. කතමෙ බමමා න භෙත්තු?

තෙ බමමෙ ධර්මානං අවසේසා කුසලාකුසලාච්චයාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනනා චෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො සබ්බඤ්ච රූපං අසබ්බතා ච බාදු, ඉමෙ බමමා න භෙත්තු.

1078. කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා?

තෙති ධම්මෙති සෙ ධම්මා සහෙතුකා: වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා.

1079. කතමෙ ධම්මා අහෙතුකා?

තෙති ධම්මෙති සෙ ධම්මා අහෙතුකා: වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ව ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අහෙතුකා.

1080. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුතතා?

තෙති ධම්මෙති සෙ ධම්මා සම්පයුතතා: වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුතතා.

1081. කතමෙ ධම්මා හෙතුච්ඡයුතතා?

තෙති ධම්මෙති සෙ ධම්මා ච්ඡයුතතා: වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ව ධාතු, ඉමෙ ධම්මා හෙතුච්ඡයුතතා.

1082. කතමෙ ධම්මා හෙතු වෙච සහෙතුකා ව?

ලොභො මොහෙන හෙතු වෙච සහෙතුකො ව, මොහො ලොභෙන හෙතු වෙච සහෙතුකො ව, දොසො මොහෙන හෙතු වෙච සහෙතුකො ව, මොහො දොසෙන හෙතු වෙච සහෙතුකො ව. අලොභො අදොසො අමොහො හෙ අඤ්ඤාමඤ්ඤං හෙතු වෙච සහෙතුකා ව. ඉමෙ ධම්මා හෙතු වෙච සහෙතුකා ව.

1083. කතමෙ ධම්මා සහෙතුකා වෙච න ච හෙතු?

තෙති ධම්මෙති සෙ ධම්මා සහෙතුකා හෙ ධම්මෙ ධම්මෙහි වෙදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ ධම්මා සහෙතුකා වෙච න ච හෙතු.

1084. කතමෙ ධම්මා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතා ව?

ලොභො මොහෙන හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතො ව, මොහො ලොභෙන හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතො ව, දොසො මොහෙන හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතො ව, මොහො දොසෙන හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතො ව. අලොභො අදොසො අමොහො හෙ අඤ්ඤාමඤ්ඤං හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතො ව. ඉමෙ ධම්මා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුතතො ව.

1078. කවර ධර්මයෝ සහෙතුක වෙති යන්:

ඒ හෙතුධර්මයන්ගෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක වෙත් ද, වෙදනා සක්කිය ... විඤ්ඤාසක්කිය යන මේ ධර්මයෝ සහෙතුකයෝ යි.

1079. කවර ධර්මයෝ අහෙතුක වෙති යන්:

ඒ හෙතුධර්මයන්ගෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් අහෙතුක වෙත් ද, වෙදනා සක්කිය ... විඤ්ඤාසක්කිය ය, සියලු රූපය ද, අසබ්බතවාදාවා ද, යන මේ ධර්මයෝ අහෙතුකයෝ යි.

1080. කවර ධර්මයෝ හේතු සම්ප්‍රයුක්ත වෙති යන්:

ඒ හෙතුධර්මයන්ගෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, වෙදනා සක්කිය ය ... විඤ්ඤාසක්කිය ය, සියලු රූපය ද, අසබ්බතවාදාවා ද, යන මේ ධර්මයෝ හේතුසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

1081. හේතු විප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ හෙතුධර්මයන්ගෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, වෙදනා සක්කිය ය ... විඤ්ඤාසක්කිය ය, සියලු රූපය ද, අසබ්බතවාදාවා ද, යන මේ ධර්මයෝ හේතුවිප්‍රයුක්තයෝ යි.

1082. කවර ධර්මයෝ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙති යන්:

ලොභය මොහය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි, මොහය ලොභය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි, දොසය මොහය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි, මොහය දොසය සමග වූයේ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙයි අලොභ ය අදොස ය අමොහ ය යන මොහු ඔවුනොවුන් හෙතු වූවාහු ද සහෙතුක වූවාහු ද වෙත්. මේ ධර්මයෝ හෙතු ද සහෙතුක ද වෙත්.

1083. කවර ධර්මයෝ සහේතුක ද නො ද හේතු ද වෙති යන්:

ඒ හෙතුධර්මයන්ගෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් සහෙතුක වූවාහු ද, ඒ ධර්මයන් තමා වෙදනා සක්කිය ය ... විඤ්ඤාසක්කිය ය යන මේ ධර්මයෝ සහෙතුක ද නො ද හෙතු වූවාහු ද වෙත්.

1084. කවර ධර්මයෝ, හේතු ද හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යන්:

ලොභය මොහය සමග වූයේ හේතු ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, මොහය ලොභය සමග වූයේ හේතු ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, දොසය මොහය සමග වූයේ හේතු ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, මොහය දොසය සමග වූයේ හේතු ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. අලොභ ය අදොස ය අමොහ ය යන මොහු ඔවුනොවුන් හේතු ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්. මේ ධර්මයෝ හේතු ද හේතු සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1085. කතමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුතතා වෙච න ච හෙතු?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුතතා තෙ ධම්මෙ ධර්මතා වෙදනා කඛිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිනො, ඉමෙ ධම්මා හෙතුසම්පයුතතා වෙච න ච හෙතු.

1086. කතමෙ ධම්මා න හෙතු සහෙතුකා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා න හෙතු සහෙතුකා: වෙදනාකඛිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිනො, ඉමෙ ධම්මා න හෙතු සහෙතුකා.

1087. කතමෙ ධම්මා න හෙතු අහෙතුකා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා න හෙතු අහෙතුකා: වෙදනාකඛිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිනො, සබ්බඤ්ච රූපං අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා න හෙතු අහෙතුකා.

හෙතුගොච්ඡතං.

1088. කතමෙ ධම්මා සප්පච්චයා?

පඤ්චකඛිනො: රූපකඛිනො වෙදනාකඛිනො සඤ්ඤාකඛිනො සබ්බා- රකඛිනො විඤ්ඤාණකඛිනො, ඉමෙ ධම්මා සප්පච්චයා.

1089. කතමෙ ධම්මා අප්පච්චයා?

අසබ්බතා ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අප්පච්චයා.

1090. කතමෙ ධම්මා සබ්බතා?

යෙම තෙ ධම්මා සප්පච්චයා, තෙච තෙ ධම්මා සබ්බතා.

1091. කතමෙ ධම්මා අසබ්බතා?

යො ඵච සො ධම්මො අප්පච්චයො සො ඵච සො ධම්මො අසබ්බතො

1092. කතමෙ ධම්මා සනීදස්සතා?

රූපංයනනං, ඉමෙ ධම්මා සනීදස්සතා

1093. කතමෙ ධම්මා අනීදස්සතා?

චක්ඛායනනං -පෙ- ජොට්ඨබ්බායනනං, වෙදනාකඛිනො, -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිනො, යඤ්ච රූපං අනීදස්සතං අප්පච්චං ධම්මායනනපරියාපනනං, අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා අනීදස්සතා.

1094. කතමෙ ධම්මා සප්පච්චයා?

චක්ඛායනනං -පෙ- ජොට්ඨබ්බායනනං, ඉමෙ ධම්මා සප්පච්චයා.

1085. කවර බම්බරයේ හෙතුසම්ප්‍රසක්ත ද නො ද හෙතු ද වෙති යත්:

ඒ හෙතුබම්බරයන්ගෙන් යම් බම්බර කෙනෙක් සම්ප්‍රසක්ත වූවාහු ද ඒ බම්බරයන් තමා වෙදනාස්කකි ය ... විඥනස්කකි ය යන මේ බම්බරයේ හෙතු සම්ප්‍රසක්ත ද නො ද හෙතු ද වෙත්.

1086. කවර බම්බරයේ තහෙතු සහෙතුක වෙති යත්:

ඒ හෙතුබම්බරයන්ගෙන් යම් බම්බර කෙනෙක් හෙතු නො වූ සහෙතුක වූවාහු ද, වෙදනාස්කකි ය ... විඥනස්කකි ය යන මේ බම්බරයේ තහෙතු සහෙතුකයෝ යි.

1087. කවර බම්බරයේ තහෙතු අහෙතුක වෙති යත්:

ඒ හෙතුබම්බරයන්ගෙන් යම් බම්බර කෙනෙක් හෙතු නො වූ අහෙතුක වූවාහු ද, වෙදනාස්කකි ය ... විඥනස්කකි ය, සියලු රූපය ද, අභබ්බත-බාදුව ද, යන මේ බම්බරයේ තහෙතු අහෙතුකයෝ යි

හේතුගොව්‍යකය යි.

1088. කවර, බම්බරයේ සප්‍රත්‍යය වෙති යත්:

ඒ ඥාපකකියෝ ය: රූපසකකි ය වෙදනාසකකි ය සංඥාසකකි ය සංසකාරසකකි ය විඥනසකකි යි. මේ බම්බරයේ සප්‍රත්‍යයෝ යි.

1089. කවර බම්බරයේ අප්‍රත්‍යය වෙති යත්:

අභබ්බත (නිබ්බාන) බාදුව ය. මේ බම්බරයේ අප්‍රත්‍යයෝ යි.

1090. කවර බම්බරයේ සබ්බත වෙති යත්:

ඒ යම් ම බම්බර කෙනෙක් සප්‍රත්‍යයෝ ද, එ ම බම්බරයේ සබ්බතයෝ යි.

1091. කවර බම්බරයේ අභබ්බත වෙති යත්:

ඒ යම් ම බම්බරයේ අප්‍රත්‍යය වෙ ද, එ ම බම්බරයේ අභබ්බත යි.

1092. කවර, බම්බරයේ සනිද්දීන වෙති යත්:

රූපායතන ය මේ බම්බරයේ සනිද්දීනයෝ යි.

1093. කවර බම්බරයේ අනිද්දීන වෙති යත්:

වක්ඛරායතන ය ... ස්ප්‍රච්චාරායතන ය, වෙදනාසකකි ය ... විඥන-සකකි ය, අනිද්දීන අප්‍රත්‍ය වූ බම්බරයන්හට සංසකාරය වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, අභබ්බතබාදුව ද, යන මේ බම්බරයේ අනිද්දීනයෝ යි.

1094. කවර බම්බරයේ සප්‍රතිස වෙති යත්:

වක්ඛරායතන ය ... ස්ප්‍රච්චාරායතන ය, යන මේ බම්බරයේ සප්‍රතිස යෝ යි.

1095. කතමෙ ධම්මා අප්පට්ඨා?

වෙදනාකඛනේ: -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනේ, යං ව රූපං අනිදසානං අප්පට්ඨං ධම්මායනනපට්ඨාපනං, අසබ්බතා ව ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා අප්පට්ඨා.

1096. කතමෙ ධම්මා රූපිනෝ?

වතනාඤ්ඤා ව මහාභුතා වතුනං ව මහාභුතානං උපාදාය රූපං, ඉමෙ ධම්මා රූපිනෝ.

1097. කතමෙ ධම්මා අරූපිනෝ?

වෙදනාකඛනේ: -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනේ, අසබ්බතා ව ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා අරූපිනෝ.

1098. කතමෙ ධම්මා ලොකීයා?

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමාවච්චර් රූපාවච්චර් අරූපාවච්චර් රූපකඛනේ: -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනේ, ඉමෙ ධම්මා ලොකීයා.

1099. කතමෙ ධම්මා ලොකුතතර්?

අපට්ඨාපනා: මහතා ව මහතථලානී ව අසබ්බතා ව ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා ලොකුතතර්.

1100. කතමෙ ධම්මා කෙනචි විඤ්ඤායා: කෙනචි න විඤ්ඤායා?

යෙ තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා සොනච්චිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සොනච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා සානච්චිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සානච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා ජීවහාච්චිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා ජීවහාච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා න තෙ ධම්මා සායච්චිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ ධම්මා සායච්චිඤ්ඤායා, න තෙ ධම්මා වකුච්චිඤ්ඤායා.

1095. කවර ධර්මයෝ අප්‍රතිස වෙති යත්:

වේදනාසංකෘතිය ... විඤ්ඤාසංකෘතිය, අනිදර්ශන අප්‍රතිස වූ ධර්මාසන්නයෙහි ඇතුළු වූ යම් රූපයෙකුත් වේ ද, අසංඛිතධාතුව ද, යන මේ ධර්මයෝ අප්‍රතිසයෝ යි.

1096. කවර ධර්මයෝ රූපි වෙති යත්:

සතර මහාභූතයෝ ද, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූපය ද, යන මේ ධර්මයෝ රූපි වෙත්.

1097. කවර ධර්මයෝ අරූපි වෙති යත්:

වේදනාසංකෘතිය ... විඤ්ඤාසංකෘතිය, අසංඛිතධාතුව ද, යන මේ ධර්මයෝ අරූපි වෙත්.

1098. කවර ධර්මයෝ ලෝකික වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ ආසුට සහිත වූ කුසලාකුසල අව්‍යාකාත ධර්මයෝ ය, රූපස්කන්ධය ... විඤ්ඤාස්කන්ධය, යන මේ ධර්මයෝ ලෝකිකයෝ යි.

1099. කවර ධර්මයෝ ලෝකෝත්තර වෙති යත්:

අපරිතාපනන වූ මානියෝ ද, මානීඵලයෝ ද, අසංඛිතධාතුව ද, යන මේ ධර්මයෝ ලෝකෝත්තරයෝ යි.

1100. කවර ධර්මයෝ චක්‍ෂුර්ථිකි විඤ්ඤාසයෙහි දතසුභු ද කිසි විඤ්ඤාසයෙහි නොදතසුභු ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි දත සුත්තානු නම්, ඒ ධර්මයෝ ශ්‍රෝත්‍රවිඤ්ඤාසයෙහි නොදත සුත්තාන. යළි යම් ධර්ම කෙනෙක් ශ්‍රෝත්‍ර-විඤ්ඤාසයෙහි දතසුත්තානු නම්, ඒ ධර්මයෝ චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි නොදත සුත්තාන.

යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ ස්වභාවිකියෙහි නොවෙති. යළි යම් ධර්ම කෙනෙක් ස්වභාවිකියෙහි වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි නොවෙත්.

යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ ජීව්‍යවිකියෙහි නොවෙති. යළි යම් ධර්ම කෙනෙක් ජීව්‍යවිකියෙහි වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි නොවෙත්.

යම් ධර්ම කෙනෙක් චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ කායවිකියෙහි නොවෙති. යළි යම් ධර්ම කෙනෙක් කායවිකියෙහි වෙත් නම්, ඒ ධර්මයෝ චක්‍ෂුර්ථිකියෙහි නොවෙත්.

යෙ තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා චිත්තවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ බමමා චිත්තවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා.

ඉය තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා සොතවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ බමමා සොතවිඤ්ඤායා, න ජන බමමා කායවිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා සාතවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ බමමා සාතවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා.

යෙ තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා ජීවහාවිඤ්ඤායා. යෙ වා පන තෙ බමමා ජීවහාවිඤ්ඤායා, න තෙ බමමා කායවිඤ්ඤායා.

ඉමෙ බමමා කෙනවි විඤ්ඤායා කෙනවි න විඤ්ඤායා.

චුලලහාරදුකං.

1101. කතමෙ බමමා ආසවා?

චිත්තාඤ්ඤ ආසවා: කාමාසවො භවාසවො දිට්ඨාසවො අපිඤ්ඤාසවො.

1102. තස්ස කතමො කාමාසවො?

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමරුභො කාමනන්දි කාමනණ්ඤා කාමි-
සිතෙහො කාමපරිලාභො කාමමුච්ඡා කාමඤ්ඤාසානං, අයං චුච්චති කාමා-
සවො.

1103. තස්ස කතමො භවාසවො?

යො භවෙසු භවච්ඡන්දො භවරුභො භවනන්දි භවනණ්ඤා භවසිතෙහො
භවපරිලාභො භවමුච්ඡා භවඤ්ඤාසානං, අයං චුච්චති භවාසවො.

1104. තස්ස කතමො දිට්ඨාසවො?

සසසතො ලොකොති වා අසසසතො ලොකොති වා, අත්තවා ලොකොති
වා අතත්තවා ලොකොති වා, තං ජීවං තං සරීරනති වා, අඤ්ඤං ජීවං
අඤ්ඤං සරීරනති වා, භොති තථාගතො පරමමරණාති වා න භොති තථා-
ගතො පරමමරණාති වා, භොති ච ත ච භොති තථාගතො පරමමරණාති
වා තෙච භොති න තභොති තථාගතො පරමමරණාති වා, යා ඵවරුපා
දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතං දිට්ඨිකන්තාඤ්ඤ දිට්ඨිපිසුකාසිකං දිට්ඨි-
පිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයෝජනං ගාභො පතිට්ඨාභො අභිතිවෙසො පරමාසො
කුමමෙහො මිච්ඡාපථො මිච්ඡාතං තීන්ද්‍රායතං පිපරිගෙසගාභො, අයං
චුච්චති දිට්ඨාසවො. සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨාසවො.

යම් ධම්ම කෙනෙක් කායවිඥය වෙත් නම්, ඒ ධම්මයෝ වක්ඛුර්විඥන-
යෙන් නො දන යුත්තාහ. යළි යම් ධම්ම කෙනෙක් වක්ඛුර්විඥය වෙත්
නම්, ඒ ධම්මයෝ කායවිඥය නො වෙත්.

යම් ධම්ම කෙනෙක් කායවිඥනගන් දන යුත්තාහු නම්, ඒ ධම්මයෝ
ශ්‍රොත්‍රවිඥය නො වෙති. යළි යම් ධම්ම කෙනෙක් ශ්‍රොත්‍රවිඥය වෙත්
නම්, ඒ ධම්මයෝ කායවිඥය නො වෙත්.

යම් ධම්ම කෙනෙක් කායවිඥය වෙත් නම්, ඒ ධම්මයෝ ස්‍රාණවිඥය
නො වෙති. යළි යම් ධම්ම කෙනෙක් ස්‍රාණවිඥය වෙත් නම්, ඒ ධම්මයෝ
කායවිඥය නො වෙත්.

යම් ධම්ම කෙනෙක් කායවිඥය වෙත් නම්, ඒ ධම්මයෝ ජිත්වාචිඥය
නො වෙති. යළි යම් ධම්ම කෙනෙක් ජිත්වාචිඥය වෙත් නම්, ඒ ධම්මයෝ
කායවිඥය නො වෙත්.

මේ ධම්මයෝ (වක්ඛුරුදි) කිසි විඥනයකින් දන යුත්තාහු, කිසි විඥන-
යකින් නො දන යුත්තාහු වෙත්.

චූළනතරදුකිය සි.

1101. කවර ධම්මයෝ ආසුච වෙති යත්:

ආසුචයෝ සභර දෙනෙකි: කාමාසුච ය භවාසුච ය දෘඪාසුච ය
අවිදුසුච සි.

1102. එහි කාමාසුච කවරෙ යත්:

පඤ්ච කාමගුණයෙහි යම් කාම සබ්බාසන ජන්දයෙක් කාමරුගයෙක්
කාමනන්දියෙක් කාමනාභණ්ණයෙක් කාමස්තෙහයෙක් කාමපරිදහයෙක් කාම
මුර්ච්ඡායෙක් කාමයන්හි බැඳැගෙන සිටීමෙක් වේ ද, මේ කාමාසුච යයි
කියනු ලැබේ.

1103. එහි භවාසුච කවරෙ යත්:

රූපාරූපභවයන්හි (ප්‍රාචීනා වශයෙන් පැවැතී) යම් භවජන්දයෙක්
භවරුගයෙක් භවනන්දියෙක් භවනාභණ්ණයෙක් භවස්තෙහයෙක් භවපරි-
දහයෙක් භවමුර්ච්ඡායෙක් භවයන්හි බැඳැගෙන සිටීමෙක් වේ ද, මේ
භවාසුච යයි කියනු ලැබේ.

1104. එහි දෘඪාසුච කවරෙ යත්:

ස්කන්ධ සබ්බාසන ලෝකය ශාශ්වත යයි හෝ, ලෝකය අශාශ්වත යයි
හෝ, ලෝකය අනතවත් යයි හෝ, ලෝකය අනතනවත් යයි හෝ, එ ම
ජීව ය එ ම ශරීර යයි හෝ, ජීවය අනෙකෙක ශරීරය අනෙකෙකැයි
හෝ, තථාගත (-සත්තවයා) මරණින් මතුයෙහි වෙයි හෝ, සත්තවයා
මරණින් මතුයෙහි නො වෙයි හෝ, සත්තවයා මරණින් මතුයෙහි වන්නේත්
නො වන්නේත් වේ යයි හෝ, සත්තවයා මරණින් මතුයෙහි නො ම වෙයි නො
වන්නේ නො වේ යයි හෝ, මෙබඳු වූ යම් දෘඪියක් දෘඪිගතතරක් දෘඪි
ගතනයෙක් දෘඪිකාන්තාරයෙක් දෘඪිවිලෝමයෙක් දෘඪිවිභවනන්දියෙක්
දෘඪිසංගොජනයෙක් (දස වූ) ප්‍රාහයෙක් පිහිටා හැනීමෙක් අභිනිවේශ-
යෙක් පරමයීයෙක් කුන්තිතමායීයෙක් මිත්‍යාපථයෙක් මිත්‍යානිදෙයක්
නිජීයතනයෙක් විපය්‍යාසලාහයෙක් වේ ද, මේ දෘඪාසුච යයි කියනු
ලැබේ.

1105. තන්ඵ කතමො අපිජ්ජාසවො?

දුකෙඛ අඤ්ඤාණං දුකඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරුදධො අඤ්ඤාණං දුකඛනිරුදධගාමිනියා පටිපද්දා අඤ්ඤාණං පුබ්බනොත අඤ්ඤාණං අපරනොත අඤ්ඤාණං පුබ්බනතාපරනොත අඤ්ඤාණං ඉදප්පච්චොතා පටිච්චසමුප්පනොතා ධර්මමග්ග අඤ්ඤාණං, යං ඵචරුපං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසම්භො අනනුඛොඛො අසමොඛො අප්පට්ඨො අසංගාහණා අපරිභොගාහනා අසම්පෙකඛනා අපච්චොකඛනා අපච්චකඛකමමං දුමමජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඣො මොකො පමොකො සමොකො අපිජ්ජා අපිජ්ජාසො අපිජ්ජානුසයා අපිජ්ජාපරිග්ගධානං අපිජ්ජාලඛිති මොකො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අපිජ්ජාසවො.

ඉදම බමමා ආසවා.

1106. කතමෙ බමමා නො ආසවා?

තෙ ධම්මෙ ධර්මෙ අවසෙසා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමා කාමාච්චරු රූපාච්චරු අරූපාච්චරු අපරිභොගනා වෙදනාකඛණො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණො, සබ්බඤ්ඤා රූපං, අඛඛතා ච බාහු, ඉදම බමමා නො ආසවා.

1107. කතමෙ බමමා සාසවා?

කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමා කාමාච්චරු රූපාච්චරු අරූපාච්චරු, රූපකඛණො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණො, ඉදම බමමා සාසවා.

1108. කතමෙ බමමා අනාසවා?

අපරිභොගනා මඤ්ඤා ච මඤ්ඤඵලානි ච අසඛඛතා ච බාහු, ඉදම බමමා අනාසවා.

1109. කතමෙ බමමා ආසවසම්පයුතනා?

තෙති ධම්මෙති යෙ බමමා සම්පයුතනා වෙදනාකඛණො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණො, ඉදම බමමා ආසවසම්පයුතනා.

1110. කතමෙ බමමා ආසවවිපයුතනා?

තෙති ධම්මෙති යෙ බමමා විපයුතනා වෙදනාකඛණො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණො සබ්බඤ්ඤා රූපං අසඛඛතා ච බාහු, ඉදම බමමා ආසවවිපයුතනා.

1111. කතමෙ බමමා ආසවා චෙච සාසවා ච?

තෙයෙච ආසවා ආසවා චෙච සාසවා ච.

1105. එහි අවිදුසුව කවරෙ යන්:

දුඃඛසත්‍යයෙහි නො දැනීම දුඃඛසමුදයෙහි නො දැනීම දුඃඛනිරෝධ-
යෙහි නො දැනීම දුඃඛනිරෝධභාවයෙහි ප්‍රතිපදයෙහි නො දැනීම සුඵානතයෙහි
නො දැනීම අපරුනතයෙහි නො දැනීම සුඵානතාපරුනතයෙහි නො දැනීම
ඉදම්ප්‍රත්‍යයතාප්‍රතිතසමුත්පන්න ධම්මන්ති නො දැනීම ය යන යම් මෙබඳු
වූ නො දැනීමක් අදහිතයෙක් අනභිසමයෙක් අනනුබොධයෙක් අසලෝඛ-
ධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් අසඛනාභතයෙක් භාන්තසිත් නො බැඟැනීමෙක්
යම් ව නො දැනීමක් (ධම්මවභාවය) ප්‍රත්‍යවේෂණය නො කිරීමෙක්
ප්‍රත්‍යක් නො කිරීමෙක් (විතතසත්‍යානයායේ) අපවිත්‍ර බවෙක් බාල
බවෙක් අසමාග්‍රයෙක් මෝහයෙක් බලවත් මෝහයෙක් භාන්තසිත්
මුලාචීමෙක් අවිදුසුයෙක් අවිදුසු සංවිධාන ඔසයෙක් අවිදුසු යෝගයෙක්
අවිදුසුනුගයෙක් අවිදුසුපරිපූර්ණතාවයෙක් අවිදුසුපරිභයෙක් මෝහ අකුශල
මූලයෙක් වේ ද, මේ අවිදුසුව යයි කියනු ලැබේ.

මේ ධම්මෝ ආසුවයෝ සි.

1106. කවර ධම්මෝ ආසුව නො වූවාහු වෙති යන්:

ඒ ආසුවධම්මන් තඛා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියා-
පනන වූ අවශේෂ කුශල - අකුශල - අව්‍යාකාත ධම්මෝ ය, වෙදනාස්කකි
ය ... විඤ්ඤාස්කකි ය, සියලු රූපය ද, අසංවිඛත ඛානුව ද යන මේ ධම්මෝ
ආසුව නො වූවෝ සි.

1107. කවර ධම්මෝ සාසුව වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ කුශල - අකුශල - අව්‍යාකාත
ධම්මෝ ය, රූපස්කකි ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධම්මෝ
සාසුවයෝ සි.

1108. කවර ධම්මෝ, අනාසුවක යන්:

අපරියාපනන වූ මාභීර්‍යෝ ද, මාභීඵලයෝ ද, අසංවිඛත නිබ්බානඛානුව
ද, යන මේ ධම්මෝ අනාසුවයෝ සි.

1109. කවර ධම්මෝ ආසුව සම්ප්‍රයුක්තක යන්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් ඒ ආසුවධම්මන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, වෙදනා-
ස්කන්ධ ය, ... විඤ්ඤාස්කකිය, යන මේ ධම්මෝ ආසුවසම්ප්‍රයුක්තයෝ සි.

1110. කවර ධම්මෝ ආසුවවිප්‍රයුක්තක යන්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් ඒ ආසුවධම්මන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද වෙදනා-
ස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කකි ය, සියලු රූපය ද, අසංවිඛත ඛානුව ද, යන
මේ ධම්මෝ ආසුවවිප්‍රයුක්තයෝ සි.

1111. කවර ධම්මෝ ආසුව ද සාසුව ද වෙති යන්:

ඒ ආසුවයෝ ආසුව ද සාසුව ද සහිත ද වෙත්.

1112. කතමෙ ධම්මා සාසවා වෙච නො ව ආසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සාසවා නෙ ධම්මෙ ධරෙණි; අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකඛණ්ඩො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො, ඉමෙ ධම්මා සාසවා වෙච නො ව ආසවා.

1113. කතමෙ ධම්මා ආසවා වෙච ආසවසම්පයුතතා ව?

කාමාසවො අවිජ්ජාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුතතො ව, අවිජ්ජාසවො කාමාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුතතො ව, භවාසවො අවිජ්ජාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුතතො ව, අවිජ්ජාසවො භවාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුතතො ව, දිට්ඨාසවො අවිජ්ජාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුතතො ව, අවිජ්ජාසවො දිට්ඨාසවෙන ආසවො වෙච ආසවසම්පයුතතො ව, ඉමෙ ධම්මා ආසවා වෙච ආසවසම්පයුතතො ව.

1114. කතමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුතතා වෙච නො ව ආසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සම්පයුතතා නෙ ධම්මෙ ධරෙණි; වෙදනාසංකඛණ්ඩො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො, ඉමෙ ධම්මා ආසවසම්පයුතතා වෙච නො ව ආසවා.

1115. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුතතා සාසවා?

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විප්පයුතතා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකඛණ්ඩො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණ්ඩො, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුතතා සාසවා.

1116. කතමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුතතා අනාසවා?

අපරිභාසනා චිත්තො ව මඤ්ඤානි ව අසඛිතා ව ඛානු, ඉමෙ ධම්මා ආසවවිප්පයුතතා අනාසවා.

ආසවගොච්ඡකා.

නිකේඛපකණ්ඩ පඨමකභාණවාජං

භිට්ඨිතං.

1117. කතමෙ ධම්මා සඤ්ඤාජනා?

දස සඤ්ඤාජනානි: කාමරාගසඤ්ඤාජනං, පටිඝසඤ්ඤාජනං, මානසඤ්ඤාජනං, දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං, විචිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං, සීලබ්ධිතපරාමාසසඤ්ඤාජනං, භවරුහසඤ්ඤාජනං, ඉසසාසඤ්ඤාජනං, මච්ඡරිසසඤ්ඤාජනං, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං.

1112. කවර ධර්මයෝ සාසුච ද නො ද ආසුච ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ආසුචධර්මයන් හෙත් සාසුච වූවාහු ද ඒ ධර්මයන් තබා, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සෙත්තු ආසුච සහිත වූ කුසලාකුසලාචාසාකාන ධර්මයෝ ය, රූපස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධර්මයෝ සාසුච ද නො ද ආසුච ද වෙත්.

1113. කවර ධර්මයෝ ආසුච ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

කාමාසුචය අවිදුසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. අවිදුසුචය කාමාසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. භවාසුචය අවිදුසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි, අවිදුසුචය භවාසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. දච්චාසුචය අවිදුසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වෙයි. අවිදුසුචය දච්චාසුචය හා ආසුච වූයේ ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත වූයේ ද වේ. මේ ධර්මයෝ ආසුච ද ආසුච සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1114. කවර ධර්මයෝ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ආසුච ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ආසුචධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම්, ඒ ධර්මයන් තබා, වෙදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධර්මයෝ ආසුචසම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද නො ද ආසුච වූවාහු ද වෙත්.

1115. කවර ධර්මයෝ ආසුච විප්‍රයුක්ත සාසුච වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ආසුචධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච වූ කුසලාකුසලාචාසාකාන ධර්මයෝ ය, රූපස්කන්ධ ය, ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මේ ධර්මයෝ ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ සාසුචයෝ යි.

1116. කවර ධර්මයෝ ආසුචවිප්‍රයුක්ත අනාසුච වෙති යත්:

අපරිපාචනන වූ මාග්ගිකයෝ ද, මාග්ගිකයෝ ද, අසබ්බත (නිබ්බාන) ධාතුව ද, යන මොහු ආසුචවිප්‍රයුක්ත වූ අනාසුච ධර්මයෝ යි.

ආසවගොච්ඡකය යි.

නිකායපදානාංගයෙහි

පළමුවන බණවර හිමි.

1117. කවර ධර්මයෝ සංයෝජන වෙති යත්:

දූෂ සංයෝජනයෝ ය: කාමරූපසංයෝජන ය, ප්‍රතිස සංයෝජන ය, මාන සංයෝජන ය, දුෂ්ඨසංයෝජන ය, විචිකිත්තා සංයෝජන ය, ශීලව්‍රතපරමිති සංයෝජන ය, භවරූහසංයෝජන ය, ජ්ඣාසංයෝජන ය, මාත්සයනිසංයෝජනය, අවිදුසුසංයෝජන යි.

1118. තත්ථ කතමං කාමරුගසඤ්ඤාජනං?

යො කාමෙග්ග කාමච්ඡන්දො කාමරාගො කාමනඤ්ඤි කාමනණ්ඨා කාම-
සිනෙතො කාමපරිලාභො කාමවුච්ඡා කාමරේකාසානං, ඉදං වුච්චති කාම-
රුගසඤ්ඤාජනං.

1119. තත්ථ කතමං පටිසංඝඤ්ඤාජනං?

අනන්තං මෙ අවරිති ආසානො ජායති, අනන්තං මෙ වරතීති ආසානො
ජායති, අනන්තං මෙ වරිසුතීති ආසානො ජායති, පියසු මෙ මනාපසු
අනන්තං අවරි -පෙ- අනන්තං වරතී -පෙ- අනන්තං වරිසුතීති ආසානො
ජායති, අපටියසු මෙ අමනාපසු අන්තං අවරි -පෙ- අන්තං වරතී -පෙ-
අන්තං වරිසුතීති ආසානො ජායති, අට්ඨානෙ වා පන ආසානො ජායති.
යො ඵවරුපො විතනසු ආසානො පටිසංඝො පටිසං පටිවිරොධො කොපො,
පකොපො සම්පකොපො දොසො පදොසො සම්පදොසො විතනසු ව්‍යාපනති
මනොපදොසො කොධො කුප්ඤ්ඤා කුප්ඤ්ඤානතං දොසො දුසුතො දුසු-
තතං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනං ව්‍යාපජ්ජනතං විරොධො පටිවිරොධො
වඤ්ඤිකං අගුරොපො අනතනමනතො විතනසු, ඉදං වුච්චති පටිසං-
ඝඤ්ඤාජනං.

1120. කත්ථ කතමං මානසඤ්ඤාජනං?

සෙය්‍යොහමසමිති මානො සද්දිසොහමසමිති මානො සීනොහමසමිති
මානො, යො ඵවරුපො මානො මඤ්ඤානා මඤ්ඤානතං උභතති උභතමො
ධරො සම්පකොපො කෙතුකම්පනා විතනසු, ඉදං වුච්චති මානසඤ්ඤා-
ජනං.

1121. තත්ථ කතමං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං?

සසුතො ලොකොති වා අසසුතො ලොකොති වා අනතවා ලොකොති
වා අනතතවා ලොකොති වා, තං ජිවං තං සරීරනති වා අඤ්ඤං ජිවං
අඤ්ඤං සරීරනති වා, හොති තථාගතො පරම්මරණාති වා ත හොති තථා-
ගතො පරම්මරණාති වා තෙව හොති ත න හොති තථාගතො පරම්මර-
ණාති වා, යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහණං දිට්ඨි කනතොරො
දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථඤ්ඤිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං භාහො පටිඝ්ඤාහො
අභිනිවෙසො පරාමාසො කුම්මහො මුච්ඡාපථො මුච්ඡනතං තිත්ථායනතං
විපරිඤ්ඤාහො, ඉදං වුච්චති දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං. ඨපෙඤ්ඤා සීලබ්බතපරා-
මාසඤ්ඤාජනං සබ්බාපි මුච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං.

1118. එහි කාමරුහසංයෝජන කවරෙ යත්:

පස්කම් ගුණයෙහි යම් කාමසංඛ්‍යාත ජන්දයෙක් කාමරුහසයෙක් කාම-
නන්දයෙක් කාමවාසනායෙක් කාමස්තෙහයෙක් කාමපරිදාහයෙක් කාම-
මුර්ච්ඡායෙක් කාමාධ්‍යවසානයෙක් (කාමයන්හි ගැලීසිටීමෙන්) වේ ද, මේ
කාමරුහසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1119. එහි ප්‍රතිසංයෝජන කවරෙ යත්:

'මට අනඤ්ඤා'යි ආසාන උපදී. 'මට අනඤ්ඤා කෙරෙහි' ආසාන උපදී.
'මට අනඤ්ඤා කරන්නේ ය' යි ආසාන උපදී. මාගේ ප්‍රිය මනාපය හට අනඤ්ඤා
කෙරෙහි ය ... අනඤ්ඤා කෙරෙහි... අනඤ්ඤා කරන්නේ ය'යි ආසාන උපදී. 'මාගේ
අප්‍රිය අමනාපය හට අඤ්ඤා කෙරෙහි ය ... අඤ්ඤා කෙරෙහි ... අඤ්ඤා කරන්නේ ය' යි
ආසාන උපදී. යම් අසාධාරණයෙහි හෝ ආසාන උපදී. යම් මෙබඳු වූ විනයා-
ගේ ආසානයෙක් ප්‍රතිසාධාරණයෙක් ප්‍රතිසංයෝජන ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කොපයෙක්
ප්‍රකාශයෙක් සම්ප්‍රකාශයෙක් දෝෂයෙක් ප්‍රදෝෂයෙක් සම්ප්‍රදෝෂයෙක්
විනයාගේ විපරිත බවෙක් විනයාගේ දෝෂයෙක් ක්‍රෝධයෙක් කීපෙන
අග්‍රණයෙක් කීපුණු බවෙක් දෝෂයෙක් දෝෂාකාරයෙක් ද්විතීය බවෙක්
විපරිතයෙක් විපරිතාකාරයෙක් විපරිත බවෙක් විරෝධයෙක් පුනපුනා
විරෝධයෙක් සැබවුණු නො පිරුණු වචන ඇති බවෙක් විනයාගේ
නො සතුටු බවෙක් වේ ද, මේ ප්‍රතිසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1120. එහි මානසංයෝජන කවරෙ යත්:

'මම ශ්‍රේණියෙහි' මාන ය, 'මම සදුශයෙහි' මාන ය, 'මම හිතයෙහි'
මාන ය, යම් මෙබඳු වූ මානයෙක් මානාකාරයෙක් මඤ්ඤාත බවෙක් උත්ත-
තියෙක් මනසාධාරණයෙක් ධර්මයෙක් සිත දැඩි ව ගැනීමෙන් විනයා-
ගේ කෙතුකාමසාධාරණයෙක් වේ ද, මේ මානසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ.

1121. එහි දෘෂ්ටිසංයෝජන කවරෙ යත්:

ලෝකය ආභවන ය හෝ, ලෝකය අභාවන ය හෝ, ලෝකය අනත
වන ය හෝ, ලෝකය අනන්තවන ය හෝ, එ ම ජීව ය ඒ ශරීර යයි හෝ,
ජීවය අනෙකෙකා, ශරීරය අනෙකෙකා'යි හෝ, සත්ත්වය මරණින් මතුයෙහි
වේ යයි හෝ, සත්ත්වය මරණින් මතුයෙහි නො වේ යයි හෝ, සත්ත්වය
මරණින් මතුයෙහි වන්නේ නො වන්නේ වේ යයි හෝ, සත්ත්වය
මරණින් මතුයෙහි නො ම වෙයි නො වන්නේ නො වේ යයි හෝ,
යම් මෙබඳු වූ දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිභවයෙක් දෘෂ්ටිභවනයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාර-
යෙක් විලෝමදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිවිලෝමදෘෂ්ටියෙක් දෘෂ්ටිසංයෝජනයෙක් ඉත-
යෙක් පිහිටාසිටීමෙන් පිහිටීමෙන් පරමාණියෙක් කුන්තිතමාණියෙක් මිත්‍යා-
පථයෙක් මිත්‍යාතියෙක් තීර්ණාභවනයෙක් විපරිතාභවනයෙක් වේ ද, මේ
දෘෂ්ටිසංයෝජන යයි කියනු ලැබේ. සීලව්‍යුහපරාමිතිසංයෝජනය තමා
සියලු මිත්‍යාදෘෂ්ටි දෘෂ්ටිසංයෝජන යි.

1122. තප්ප කතමං විවිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං?

සසරි කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, බලෙම කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, සඛෙස කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, සිකඛාස කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, පුබ්බනොත කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, අපරනොත කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, පුබ්බනතාපරනොත කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති, ඉදපපච්චයතාපච්චයමුපපනොතසු බලෙමසු කඩ්ඛති විවිකිච්ඡති. යා ඵවරුපා කඩ්ඛා කඩ්ඛාසතා කඩ්ඛාසිතතතං විමති විවිකිච්ඡා දොලුකකං දොඛාපථො සංසයො අනෙකාසගාහො ආසප්පතා පරිසප්පතා අපරියොගාහතා ඵමස්සතතං විතතසස මනොවිලෙඛො, ඉදං වුච්චති විවිකිච්ඡාසඤ්ඤාජනං.

1123. තප්ප කතමං සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤාජනං?

ඉතො ඛභිඤ්ඤා සමණව්‍යාහමිණානං සීලෙන සුද්ධි වතෙන සුද්ධි සීලබ්බනෙන සුද්ධිති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිභහතං දිට්ඨිකනනාථො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපඵඤ්ඤාජනං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාහො පතිට්ඨානො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුමමගොසා ඕච්ඡාපථො ඕච්ඡතතං තිසායතතං විපරියෙසගාහො, ඉදං වුච්චති සීලබ්බතපරාමාසසඤ්ඤාජනං.

1124. තප්ප කතමං භවරාගසඤ්ඤාජනං?

යො භවෙසු භවච්ඡඤ්ඤා භවරාගො භවනඤ්ඤා භවනණ්ඨා භවසිනෙහො භවපරිලාහො භවමුච්ඡා භවජේකිසානං, ඉදං වුච්චති භවරාගසඤ්ඤාජනං.

1125. තප්ප කතමං ඉසාසඤ්ඤාජනං?

යා පන ලාභ සකකාර ගරුකාර මානන වඤ්ඤා පුජනාසු ඉසාසා ඉසාසාසනා ඉසාසාසිතතතං උසුසා උසුසනා උසුසිතතතං, ඉදං වුච්චති ඉසාසඤ්ඤාජනං.

1126. තප්ප කතමං මච්ඡරියසඤ්ඤාජනං?

පඤ්ච මච්ඡරියානි: අචාසමච්ඡරියං කුලමච්ඡරියං ලාභමච්ඡරියං වණණමච්ඡරියං බමමමච්ඡරියං, යං ඵවරුපං මච්ඡරං මච්ඡරාසනා මච්ඡරාසිතතං වෙවිච්ඡං කදරියං කට්ඨකඤ්චුකතා අගභතිතතං විතතසස, ඉදං වුච්චති මච්ඡරියසඤ්ඤාජනං.

1122. එහි විවිකිත්සාසංගොචන කවරෙ යත්:

ශාත්තාසන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. බමියෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. ත්‍රිවිධ ශික්ෂායෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි, පුච්චානායෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. අපරානායෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. පුච්චානා-පරානායෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. ඉදම්ප්‍රත්‍යයනා ප්‍රතිත්‍යාසමුත්‍යනා බමියන්හි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්සා කෙරෙයි. යම් මෙබඳු වූ සැකයෙක් සැකයට පැමිණීමෙන් සැකයට පැමිණී බවෙන් විවිකිත්සායෙක් දොළහකයෙක් ද්විධාපථයෙක් සංගයෙක් අනෙකානනුග්‍රාහයෙක් පසුබැසීමෙන් භාත්පසින් පසුබැසීමෙන් නො බැසගැනීමෙන් විතතයාගේ තදබවෙන් මනෝවිලෝබයෙක් වේ ද, මේ විවිකිත්සාසංගොචන යයි කියනු ලැබේ.

1123. එහි ශීලව්‍රතපරමයීසංගොචන කවරෙ යත්:

මේ සත්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ 'ශීලයෙන් ශුද්ධිය, ව්‍රතයෙන් ශුද්ධිය' යයි යම් මෙබඳු වූ දූෂටියෙක් දූෂටිගතයෙක් දූෂටිගතතයෙක් දූෂටි-කානතාරයෙක් විලෝම දූෂටියෙක් දූෂටිවිෂප්‍රජිතයෙක් දූෂටිසංගොචන-යෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙන් අභිනිවේශයෙක් පරමයීසයෙක් කුමාසී-යෙක් ඕනෑපථයෙක් ඕනෑකියෙක් නිජායතනයෙක් විපයාසායග්‍රාහ-යෙක් වේ ද, මේ ශීලව්‍රතපරමයීසංගොචන යයි කියනු ලැබේ.

1124. එහි භවරුගසංගොචන කවරෙ යත්:

රූපාරූපභවයන්හි යම් භවවෂ්ඨයෙක් භවරුගයෙක් භවනජ්ඣෙයෙක් භවනානුකූලයෙක් භවනෙහයෙක් භවපරිදාහයෙක් භවමුච්චයෙක් භව-යන්හි බැසගැනීමෙන් වේ ද, මේ භවරුගසංගොචන යයි කියනු ලැබේ.

1125. එහි ඊෂ්ඨාසංගොචන කවරෙ යත්:

මෙරමා පිළිබඳ ලාභ - සත්කාර - ගරුකාර - මානන - වඤන - පුජනා විෂයෙහි යම් ඊෂ්ඨාවක් ඊෂ්ඨාකාරයෙක් ඊෂ්ඨාවට පැමිණී බවෙන්, අසුභා (-දෙස් පහල කිරීමෙන්) අසුභාකාරයෙක් අසුභාවට පැමිණී බවෙන් වේ ද, මේ ඊෂ්ඨාසංගොචන යයි කියනු ලැබේ.

1126. එහි මාත්සරියසංගොචන කවරෙ යත්:

මාත්සරිය (මගුරුබැඳීම) පනෙකි: ආමාසමාත්සරිය කුලමාත්සරිය ය ලාභමාත්සරිය ය වණිමාත්සරිය ය ධර්මමාත්සරිය යයි. යම් මෙ බඳු වූ මාත්සරියෙක් මාත්සරියාකාරයෙක් මාත්සරියට පැමිණී බවෙන් වෛච්ඡ-සායෙක් අතායසී (තදමගුරු) බවෙන් කවුකතාවයෙන් සිත හැකිළීමෙන් සිත භාත්පසින් ගත්බවෙන් වේ ද, මේ මාත්සරියසංගොචන යයි කියනු ලැබේ.

1127. තත් කතමං අවිජ්ජාසංකොද්දජනං?

දුකෙව අඤ්ඤාණං දුකඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනීරොථෙව අඤ්ඤාණං දුකඛනීරොධගාමිනීයා පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බනොත අඤ්ඤාණං අපරනොත අඤ්ඤාණං පුබ්බනතාපරනොත අඤ්ඤාණං ඉදපපච්චතා පටිච්චසමුප්පනොතසු බලෙමසු අඤ්ඤාණං, යං ඵවරූපං අඤ්ඤාණං අදසානං අනභීසමයො අනනුමොධො අසලොධො අප්පට්චෙධො අසංභාහණං අපරිඥොගාහණං අසමපෙකනිතා අපච්චලෙකනිතා අපච්චකඛකමමං දුමෙමජ්ඣං බාලාං අසමපජ්ඤාදො මොහො පමොහො සලෙමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාසංකොද්දා අවිජ්ජාසංකොද්දො අවිජ්ජානුසංකොද්දො අවිජ්ජාපරිසුට්ඨානං අවිජ්ජාලඛිණි මොහො අකුසලමුලං, ඉදං චුච්චති අවිජ්ජා සංකොද්දජනං.

ඉමෙ බමමා සංකොද්දජනා.

1128. කතමෙ බමමා නො සංකොද්දජනං?

තෙ බලෙම ඤාපෙතා අවසෙතා කුසලාකුසලාච්චාකතා බමමා කාමා-චචරා රූපාචචරා අරූපාචචරා අපරිඥාපනතා, වෙදනාකඛනෙතො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනෙතො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො සංකොද්දජනා.

1129. කතමෙ බමමා සංකොද්දජනියා?

සාසවා කුසලාකුසලාච්චාකතා බමමා කාමාචචරා රූපාචචරා අරූපා-චචරා, රූපකඛනෙතො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනෙතො, ඉමෙ බමමා සංකොද්දජනියා.

1130. කතමෙ බමමා අසංකොද්දජනියා?

අපරිඥාපනතා මහා ච මහාඵලානී ච අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අසංකොද්දජනියා.

1131. කතමෙ බමමා සංකොද්දජනසමපසුතතා?

තෙහි බලෙමහි යෙ බමමා සමපසුතතා වෙදනාකඛනෙතො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනෙතො, ඉමෙ බමමා සංකොද්දජනසමපසුතතා.

1132. කතමෙ බමමා සංකොද්දජනවිපසුතතා?

තෙහි බලෙමහි යෙ බමමා විපසුතතා වෙදනාකඛනෙතො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛනෙතො, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා සංකොද්දජන-විපසුතතා.

1127. එහි අවිද්‍යාසංයෝජන කවරෙ යත්:

දුඃඛසත්‍යයෙහි නො දැනීම දුඃඛසමුදයෙහි නො දැනීම දුඃඛනිරෝධයෙහි නො දැනීම දුඃඛනිරෝධගාමිකීප්‍රතිපදයෙහි නො දැනීම පුළුන්තෙහි නො දැනීම අපරුතතෙහි නො දැනීම පුළුන්තාපරුතතෙහි නො දැනීම ඉද-
ම්ප්‍රත්‍යයතාප්‍රතිතසමුත්පන්නධර්මයන්හි නො දැනීම ය, යන මෙවන් වූ යම් අඥානසංයෝජන අදර්ශනසංයෝජන අනභිසංයෝජන අනවබෝධසංයෝජන අසමබෝධසංයෝජන අප්‍රතිවේදනසංයෝජන (අනිත්‍යාදි සාමාන්‍ය හෙයින්) මොනොවට නො ගැනීමෙන් හාත්පසින් නො බැස ගැනීමෙන් යම් ව නො බැලීමෙන් ප්‍රත්‍යවේෂා නො කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙන් දුමේධ්‍යයෙන් බාලයෙන් අසමාන ඥානයෙන් මොහයෙන් ප්‍රමොහයෙන් සමමොහයෙන් අවිද්‍යාසංයෝජන අවිද්‍යාසංයෝජන අවිද්‍යාසංයෝජන අවිද්‍යාසංයෝජන අවිද්‍යාසංයෝජන අවිද්‍යාසංයෝජන අවිද්‍යාසංයෝජන මොහ - අකුසලමූලයෙන් වේ ද, මේ අවිද්‍යාසංයෝජන යහි කියනු ලැබේ.

මේ ධර්මයෝ සංයෝජනසංයෝජන යි.

1128. කවර ධර්මයෝ සංයෝජන නො වූවාහු වෙති යත්:

ඒ සංයෝජනධර්මයන් තබා අවශේෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාකන වූ කුසල - අකුසල - අව්‍යාකාන ධර්මයෝ ය, වේදනා-
ස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, සියලු රූපය ද, අසඬබතධාතුව ද යන මේ ධර්මයෝ සංයෝජන නො වූවෝ යි.

1129. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනීය වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාහුච වූ කුසලාකුසලාව්‍යාකාන ධර්මයෝ ය, රූපස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය යන මොහු සංයෝජනීය ධර්මයෝ ය.

1130. කවර ධර්මයෝ අසංයෝජනීය වෙති යත්:

අපරිපාකන වූ මාඤ්ඤෝ ද, මාඤ්චුලයෝ ද, අසඬබතධාතුව ද යන මොහු අසංයෝජනීය ධර්මයෝ යි.

1131. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ සංයෝජනධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූ වාහු ද, වේදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය, යන මොහු සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ යි.

1132. කවර ධර්මයෝ සංයෝජන විප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ සංයෝජනධර්මයන් හා විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද, වේදනාස්කන්ධ ය ... විඤ්ඤාස්කන්ධ ය සියලු රූපය ද, අසඬබත ධාතුව ද, යන මේ ධර්මයෝ සංයෝජනවිප්‍රයුක්තයෝ යි

1133. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනා වෙච සඤ්ඤාජනියා ච?

තානෙච සංයෝජනාති සඤ්ඤාජනා වෙච සංයෝජනියා ච.

1134. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනියා වෙච නො ච සඤ්ඤාජනා?

තෙනි බමමෙති හෙ බමමා සඤ්ඤාජනියා නෙ බමමෙ ධර්මෙහි අවසංසාදා සාසවා ඥානප්‍රාප්තියාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකඛ්ඛො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඛො, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනියා වෙච නො ච සඤ්ඤාජනා.

1135. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනා වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතා ච?

කාමරූපසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං කාමරූපසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. පටිඝසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං -පටිඝසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. මානසසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනං වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං මානසසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනං වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනං වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනං වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. විචිකිල්පාසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං විචිකිල්පාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. සීලබ්ධිතපරාමාසසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං සීලබ්ධිතපරාමාසසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. භවිරූපසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං භවිරූපසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. ඉසාසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං ඉසාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. මච්ඡරීයසඤ්ඤාජනං අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච, අවිජ්ජාසඤ්ඤාජනං මච්ඡරීයසඤ්ඤාජනෙන සඤ්ඤාජනං වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතං ච. ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනා වෙච සඤ්ඤාජනසම්පයුතතා ච.

1136. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාජනසම්පයුතතා වෙච නො ච සඤ්ඤාජනා?

තෙනි බමමෙති යෙ බමමා සම්පයුතතා නෙ බමමෙ ධර්මෙහි වෙදනාකඛ්ඛො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඛො, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාජනසම්පයුතතා වෙච නො ච සඤ්ඤාජනා.

1133. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනක් සංයෝජනියත් වෙති යත්:

ඒ සංයෝජනයෝ මෑ සංයෝජන ද සංයෝජනිය ද වෙත්.

1134. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනිය ද නො ද සංයෝජන ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ සංයෝජනධර්මයන්ගෙන් සංයෝජනිය වෙත් නම්, ඒ ධර්මයන් නවා අවශේෂ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුද්‍ර වූ කුශලාකුශලාව්‍යාකාන ධර්මයෝ ය, රූපසකකිය ය ... විඤ්ඤානසකකිය, යන මේ ධර්මයෝ සංයෝජනිය ද නො ද සංයෝජන ද වෙත්.

1135. කවර ධර්මයෝ සංයෝජන ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

කාමරාගසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය කාමරාගසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. ප්‍රතිසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජන සම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය ප්‍රතිසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මානසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය මානසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. දෘටිසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය දෘටිසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. විචිකිත්තසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය විචිකිත්තසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. ශීලව්‍යාපරාමයී සංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය ශීලව්‍යාපරාමයීසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. භවරාග සංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය භවරාගසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. ඊෂ්ඨාසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය ඊෂ්ඨාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මාත්සයනීසංයෝජනය අවිද්‍යාසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි, අවිද්‍යාසංයෝජනය මාත්සයනීසංයෝජනය සමග සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වේ. මේ ධර්මයෝ සංයෝජන ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1136. කවර ධර්මයෝ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද සංයෝජන ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ සංයෝජනධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවානු නම්, ඒ ධර්මයන් නවා, වෙදනාසකකිය ය ... විඤ්ඤානසකකිය ය. යන මේ ධර්මයෝ සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද සංයෝජන ද වෙත්.

1137. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාපනවිපසයුතතා සඤ්ඤාපනිතා?

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපසයුතතා සාසවා කුසලාකුසලාව්‍යාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපකඛ්ඛො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඛො, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාපනවිපසයුතතා සඤ්ඤාපනිතා.

1138. කතමෙ බමමා සඤ්ඤාපනවිපසයුතතා අසඤ්ඤාපනිතා?

අපරියාපනතා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසබ්බතා ච ධාතු, ඉමෙ බමමා සඤ්ඤාපනවිපසයුතතා අසඤ්ඤාපනිතා.

සංඝාජනි ගොච්ඡකං.

1139. කතමෙ බමමා ගන්ධා?

චන්ත්‍යාපරා ගන්ධා: අභිජ්ඣා කායගන්ධො, ව්‍යාපාදො කායගන්ධො, සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්ධො, ඉදංසච්චාභිනිවෙසො කායගන්ධො.

1140. තත්ථ කතමො අභිජ්ඣාකායගන්ධො?

තො රාගො සාරාගො අනුතයො අනුරොධො තන්ද්දි තන්ද්දිරාගො විතකංසා සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අපේක්ඛාසානං ගෙධො සඛේගා පසඛේගා ඵජා මායා ජනිකා සංජනනී සිබ්බනී ජාලීනී සරිතා විසතනීකා සුතතං විසවා ආයුතනී දුතියං පණ්ඨි හවතෙතනී වතං වනථො සන්ධවො සීතෙහො අපෙකඛා පටිබ්බො ආසා ආසීසනං ආසීසිතනතං රූපාසා සද්දසා ගඛාසා රසාසා ථොට්ඨබ්බාසා ලාසාසා ඛනාසා පුතතාසා ජීවිතාසා ජප්පා පජප්පා අභිජප්පා ජප්පනා ජප්පිතනතං ලොලුප්පං ලොලුප්පායනා ලොලුප්පාසිතනතං සුච්ඡ්ඤ්ඤිකතා සාදුකම්පනා අබමමරුගො විසමලොගො නිකනනී නිකාමතා පඤ්ඤා විහතා සමපසනා කාමතණ්හා හවතණ්හා විහවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරුධතණ්හා රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගඛතණ්හා රසතණ්හා ථොට්ඨබ්බතණ්හා ඛමමතණ්හා ඕසො ගොගො ගන්ධො උපාදානං ආචරණං නිවරණං ජදනං බ්බන්ධං උපකම්මෙසො අනුසන්ධො පරිසුච්චානං ලතා වෙච්ච්ඡා දුකඛමුලං දුකඛනිදුකං දුකඛසහග්ගො මාරපාසො මාරබලීසං මාරවිසයො තණ්හාතද්දි තණ්හාජාලං තණ්හාගද්දුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොගො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අභිජ්ඣාකායගන්ධො.

1137. කවර ධම්මෝ සංයෝජනවිප්පුකක සංයෝජනිය වෙති යත්:

යම් ධම් කෙනෙක් ඒ සංයෝජනධම්මන් හා විප්පුකක වූවාහු නම්, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාහුච වූ කුශලාකුශලාචාසාසාන ධම්මෝ ය, රූපකකකි ය ... විඥානකකකි ය, යන මේ ධම්මෝ සංයෝජන විප්පුකක සංයෝජනිය වෙත්.

1138. කවර ධම්මෝ සංයෝජනවිප්පුකක අසංයෝජනිය වෙති යත්:

අපරිශාපනන වූ මාඨීයෝ ද, මාභීඵලයෝ ද, අසබ්බත (කිබ්බත) බාහුව ද, යන මේ ධම්මෝ සංයෝජනවිප්පුකක අසංයෝජනිය වෙත්.

සංයෝජනගෝචරකිය යි.

1139. කවර ධම්මෝ ශ්‍රැණ වෙති යත්:

ශ්‍රැණ්ඵයෝ සතර දෙනෙක් වෙති: අභිධ්‍යානායශ්‍රැණ ය, ව්‍යාපාද කායශ්‍රැණ ය, ශීලව්‍යාපරාමජීකායශ්‍රැණ්ඵ ය, ඉදංසත්‍යාභීතිවෙශකායශ්‍රැණ්ඵ යයි.

1140. එහි අභිධ්‍යානායශ්‍රැණ්ඵය කවරෙ යත්:

යම් රාගයෙක් ඛලවත් රාගයෙක් අනුකයෙක් අනුරෝධයෙක් නන්දී-
යෙක් නන්දිරාගයෙක් විතතයාණේ සංරාගයෙක් ඉච්ඡාවක් මූර්ච්ඡාවක්
අධ්‍යවසානයෙක් භේධයෙක් පරිභේධයෙක් ඇලීමෙක් පඩකයෙක් එජාවක්
මායාවක් ජනිකාවක් සංජනනියක් සිවනියක් ජාලිනියක් සරිතාවක්
විසතතිකාවක් හුත්‍රයෙක් පැතිරීමෙක් ආග්‍රහනියක් ද්විතීයාවක් ප්‍රණීධියෙක්
භවනනතියෙක් වතයෙක් වතඵලයෙක් සත්ඵලයෙක් ස්තෙහයෙක් අපෙක්‍ෂා-
වක් ප්‍රතිබ්‍රැහියෙක් ආශායෙක් ආශංසනියෙක් ආශංසිත බවෙක් රූපාශා-
යෙක් ශබ්දාශායෙක් ගන්ධාශායෙක් රසාශායෙක් සප්‍රභව්‍යාශායෙක් ලාභාශා-
යෙක් ධනාශායෙක් පුත්‍රාශායෙක් ජීවිතාශායෙක් ජලපනා කිරීමෙක්
ප්‍රජලපයෙක් අභිජලපයෙක් ජලපනෙක් ජලපනාකාරයෙක් ජලපිත බවෙක්
නගුට සැලීමෙක් ස්වාදුකාමිත්‍යයෙක් අධිමිච්චාගයෙක් විෂමිලෝභයෙක්
නිකානතියෙක් කැමැති වන අයුරෙක් ප්‍රාණීතයෙක් පිතායෙක් සම්ප්‍රාණීත-
යෙක් කාමතෘණයෙක් භවතෘණයෙක් විභවතෘණයෙක් රූප (භව)
තෘණයෙක් අරූපතෘණයෙක් තිරෝධතෘණයෙක්, රූපතෘණයෙක්
ශබ්දතෘණයෙක් ගන්ධතෘණයෙක් රසතෘණයෙක් සප්‍රභව්‍යතෘණයෙක්
ධම්මතෘණයෙක් ඕසයෙක් යෝගයෙක් ශ්‍රැණ්ඵයෙක් උපාදානෙක් ආචරණ-
යෙක් නීවරණයෙක් ජදනෙක් බ්‍රහ්මතෙක් උපකෙලියෙක් අනුශයෙක්
පසුච්ඡානෙක් ලතායෙක් වෛච්ඡිකායෙක් දුඛමූලයෙක් දුඛනිදන-
යෙක් දුඛප්‍රභවයෙක් මාරපාශයෙක් මාරබලියෙක් මාරවිෂයෙක් තෘණා-
නදියක් තෘණාජාලයෙක් තෘණාගර්දුලයෙක් තෘණසමුදයෙක් අභිධ්‍යාවක්
ලෝභඅකුශල මූලයෙක් වේ ද, මේ අභිධ්‍යානායශ්‍රැණ්ඵ යයි කීයහු ලැබේ.

1141. තන්හි කතමො ව්‍යාපාදෙ කායගණො?

අනන්තං මෙ අවර්තී ආසාතො ජායති, අනන්තං මෙ චරතීති ආසාතො ජායති, අනන්තං මෙ වරිසුනතීති ආසාතො ජායති. පියසුන මෙ මනාපසුන අනන්තං අවර්තී -පෙ- අනන්තං චරතී -පෙ- අනන්තං වරිසුනතීති ආසාතො ජායති. අපටිතසුන මෙ අමනාපසුන අනන්තං අවර්තී -පෙ- අනන්තං චරතී -පෙ- අනන්තං වරිසුනතීති ආසාතො ජායති. අධ්‍යානෙ වා පන ආසාතො ජායති. යො ඵචරුපො විතනසුන ආසාතො පටිසානො පටිසං පටිවිරුධො කොපො පකොපො සමපකොපො දෙසො පදෙසො සමපදෙසො විතනසුන ව්‍යාපනතී මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣිතො කුජ්ඣිතනනං දෙසො දුසසනා දුසසි-තනනා ව්‍යාපනතී ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජනනාං විරුධො පටිවිරුධො වණ්ඨිකකං අසුරුපො අනතනමනනා විතනසුන, අයං වුච්චතී ව්‍යාපාදෙ කායගණො.

1142. තන්හි කතමො සීලබ්බතපරාමාසො කායගණො?

ඉතො බතීඤ්ඤා සමණ්ඩ්‍රාගමණානං සීලෙන සුඤ්ඤි වතෙහ සුඤ්ඤි සීලබ්බ-තෙන දුඤ්ඤි යා ඵචරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකනනාරො දිට්ඨිවිප්‍රකාශිකං දිට්ඨිවිප්ඵජ්ජනං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාහො පනිට්ඨාහො අභිනිවෙහො පරාමාසො කුමමහො මිච්ඡාපථො මිච්ඡනනං තිත්ථායතනං විපරිශෙසගාහො, අයං වුච්චතී සීලබ්බතපරාමාසො කායගණො.

1143. තන්හි කතමො ඉදං සච්චාභිනිවෙහො කායගණො?

සසුනො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, අසසුනො ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, අනතවා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, අනතතවා ලොකො ඉදමෙව සච්චං මොස-මඤ්ඤානති වා, තා ජීවං තා සරීරං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, හොති තථාගතො පරමවරණං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, න හොති තථාගතො පරමවරණං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, හොති ච ත ච හොති තථාගතො පරමවරණං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, නොති ච ත ච හොති තථාගතො පරමවරණං ඉදමෙව සච්චං මොසමඤ්ඤානති වා, තා ඵචරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකනනාරො දිට්ඨිවිප්‍රකාශිකං දිට්ඨිවිප්ඵජ්ජනං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාහො පනිට්ඨාහො අභිනිවෙහො පරාමාසො කුමමහො මිච්ඡාපථො මිච්ඡනනං තිත්ථායතනං විපරිශෙසගාහො, අයං වුච්චතී ඉදං සච්චාභිනිවෙහො කායගණො. ධර්මසංසාරං සීලබ්බතපරාමාසං කායගණං සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි ඉදං සච්චාභිනිවෙහො කාය ගණො.

ඉමෙ ධම්මා ගන්තා.

1141. එහි ව්‍යාපාද කායග්‍රන්ථ කචරෙ යා:

‘මට අවැඩ කලා’යි කෝප උපදී, ‘මට අවැඩ කෙරෙයි’ කෝප උපදී, ‘මට අවැඩ කරන්නේ වනා’යි කෝප උපදී, ‘මාගේ ප්‍රිය මනාප වූවකුට අවැඩ කලා’යි ... අවැඩ කෙරෙයි ... අවැඩ කරන්නේ වනා’යි කෝප උපදී, ‘මාගේ අප්‍රිය අමනාප වූවකුට වැඩ කලා’යි ... වැඩ කෙරෙයි ... වැඩ කරන්නේ වනා’යි කෝප උපදී, යළි නො තැන්හි හෝ කෝප උපදී. මෙබඳු වූ යම් සිත පිළිබඳ ආභාතයක් ප්‍රතිභාතයක් ප්‍රතිඝයක් ප්‍රතිවිරෝධයක් කෝපයක් ප්‍රකෝපයක් සම්ප්‍රකෝපයක් දෝෂයක් ප්‍රදෝෂයක් සම්ප්‍රදෝෂයක් සිත පෙරැලීමක් සිත දූෂ්‍ය වීමක් ක්‍රෝධයක් කීපෙන අසුරෙක් කිපුණු බවක් දෝෂයක් දූෂ්‍යාකාරයක් දූෂිත බවක් පෙරැලීමක් පෙරැලෙන අසුරෙක් පෙරැඵණු බවක් විරෝධයක් ප්‍රති-විරෝධයක් සැබව්වක් නො පිරිපුන් වචන ඇතිබවක් විතතයාගේ නො සියමින් බවක් වේ ද, මේ ව්‍යාපාද කායග්‍රන්ථ යයි කියනු ලැබේ.

1142. එහි ශීලව්‍යපරාමිඨී කායග්‍රන්ථ කචරෙ යා:

මේ සත්තෙන් බැහැර මනණබවුණත්තේ ‘ශීලයෙන් ඉදහි යා, ව්‍යාපෙන් ඉදහි යා, ශීලව්‍යයෙන් ඉදහි යා’යි මෙබඳු යම් දූෂටියක් දූෂටිතයක් දූෂටිගහනයක් දූෂටිකාන්තාරයක් විලෝම දූෂටියක් දූෂටිවිභවජිත-යක් දූෂටිසංයෝජනයක් දැඩිව හැනීමක් පිහිටා සිටීමක් අභිනිවේශ-යක් පරාමිඨීයක් කුන්මාගීයක් මිථ්‍යාපථයක් මිථ්‍යානිකයක් නිජ්ඣා-යනයක් විපරිතාසත්‍යයක් ඇද්ද, මේ ශීලව්‍යපරාමිඨී කායග්‍රන්ථ යි කියනු ලැබේ.

1143. එහි ඉදමිඝනාසාහිනිවේශ කායග්‍රන්ථ කචරෙ යා:

සකකි සරිඛාසන ලෝකය ශාඛිත යා, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, ලෝකය අශාඛිත යා, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, ලෝකය අනතවත් යා, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, ලෝකය අනතවත් යා, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, එ මා ජීවය එ මා ශරීර යා, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, ජීවය අනෙකෙකා ශරීරය අනෙකෙකා, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, තථාගත (-සත්තියා) මරණින් මතුයෙහි වෙයි, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, තථාගත මරණින් මතුයෙහි නො වෙයි, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, තථාගත මරණින් මතුයෙහි වන්නේත් නො ද වන්නේත් වෙයි, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, තථාගත මරණින් මතුයෙහි නො මා වෙයි, නො වන්නේ නො වෙයි, මෙය මා සැබව, අන්‍යය තුළින් යැයි හෝ, මෙබඳු වූ යම් දූෂටියක් දූෂටිතයක් දූෂටිගහනයක් දූෂටි-කාන්තාරයක් දූෂටිවිලෝමයක් දූෂටිවිභවජිතයක් දූෂටිසංයෝජනයක් දැඩිව හැනීමක් පිහිටා සිටීමක් අභිනිවේශයක් පරාමිඨීයක් කුන්මාගී-යක් මිථ්‍යාපථයක් මිථ්‍යානිකයක් නිජ්ඣායනයක් විපරිතව්‍යාසයක් වේ ද, මේ ඉදමිඝනාසාහිනිවේශ කායග්‍රන්ථ යයි කියනු ලැබේ. ශීලව්‍යපරා-මිඨී කායග්‍රන්ථය තබා හැම මිථ්‍යාදූෂටි ඉදමිඝනාසාහිනිවේශ කායග්‍රන්ථ යි.

මේ බම්බරාගමයේ ප්‍රකරණයේ යි.

1144. කතමෙ ධම්මා නො ගන්තා:

තෙ ධම්මෙ ධර්මෙ අවසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමා-
චචරා රූපාචචරා අරූපාචචරා අපරියාපනනා, වේදනාකඛිකේ -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛිකේ, සබ්බං ච රූපං අසඛිතං ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා
නො ගන්තා.

1145. කතමෙ ධම්මා ගන්තීයා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමාචචරා රූපාචචරා අරූ-
පාචචරා රූපකඛිකේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකේ ඉමෙ ධම්මා ගන්තීයා.

1146. කතමෙ ධම්මා අගන්තීයා:

අපරියාපනනා මහ්නා ච, මහඵලානී ච, අසඛිතා ච ධාතු ඉමෙ
ධම්මා අගන්තීයා.

1147. කතමෙ ධම්මා ගන්තමපසුතතා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා සමපසුතතා, වේදනාකඛිකේ -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛිකේ ඉමෙ ධම්මා ගන්තමපසුතතා.

1148. කතමෙ ධම්මා ගන්තවිපසුතතා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා විපසුතතා, වේදනාකඛිකේ -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛිකේ සබ්බඤ්ච රූපං, අසඛිතං ච ධාතු, ඉමෙ ධම්මා
ගන්තවිපසුතතා.

1149 කතමෙ ධම්මා ගන්තා චෙච ගන්තීයා ච:

තෙච ගන්තා ගන්තා චෙච ගන්තීයා ච.

1150. කතමෙ ධම්මා ගන්තීයා චෙච නො ච ගන්තා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ ධම්මා ගන්තීයා තෙ ධම්මෙ ධර්මෙ අවසෙසා
සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමාචචරා රූපාචචරා අරූපාචචරා,
රූපකඛිකේ පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකේ, ඉමෙ ධම්මා ගන්තීයා චෙච නො ච
ගන්තා.

1151. කතමෙ ධම්මා ගන්තා චෙච ගන්තමපසුතතා ච:

සීලබ්බතපරාමාසො කායගන්තො අභිජ්ඣාකායගන්තො ගන්තො චෙච
ගන්තමපසුතතො ච, අභිජ්ඣාකායගන්තො සීලබ්බතපරාමාසෙන කාය-
ගන්තො ගන්තො චෙච ගන්තමපසුතතො ච, ඉදංසච්චාභිනිවේසො
කායගන්තො අභිජ්ඣාකායගන්තො ගන්තො චෙච ගන්තමපසුතතො ච,
අභිජ්ඣාකායගන්තො ඉදංසච්චාභිනිවේසෙන කායගන්තො ගන්තො චෙච
ගන්තමපසුතතො ච ඉමෙ ධම්මා ගන්තා චෙච ගන්තමපසුතතා ච.

1144. ග්‍රන්ථ නො වූ විමසීමේ කවරක යන්:-

ඒ ග්‍රන්ථවිමසීමේ නම ලෙස වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාකක කුසලාකුසලාච්ඡාසාකාන විමසීමේ යැ වෙදනාසකකි යැ .. විඥනසකකි යැ, කාම රූප ද, අසඹිතධාතූ ද යන මේ විමසීමේ ග්‍රන්ථ නො වූවේ යි.

1145. කවර විමසීමේ ග්‍රන්ථනිය වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච්ඡාද කුසලාකුසලාච්ඡාසාකාන විමසීමේ යැ, රූපසකකි යැ ... විඥනසකකි යැ යන මේ විමසීමේ ග්‍රන්ථනිය වෙති.

1146. කවර විමසීමේ අගන්ථනිය වෙති යන්:

අපරිපාකක වූ මාච්ඡාද ද මාච්චලයෝ ද අසඹිතධාතූව ද යන මොහු අගන්ථනිය විමසීමේ යි.

1147. ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතක විමසීමේ කවරක යන්:

යම් විමසීම කෙතෙක් ඒ ග්‍රන්ථවිමසීමේ නා සම්ප්‍රසූතක වූවාහු ද ඒ වෙදනාසකකිය ... විඥනසකකිය යන මේ විමසීමේ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතකයෝ යි.

1148. ග්‍රන්ථවිප්‍රසූතක විමසීමේ කවරක යන්:

යම් විමසීම කෙතෙක් ඒ ග්‍රන්ථවිමසීමේගෙන් විප්‍රසූතක වූවාහු ද වෙදනා-සකකිය ... විඥනසකකිය සියලු රූප ද අසඹිතධාතූ ද යන මේ විමසීමේ ග්‍රන්ථවිප්‍රසූතකයෝ යි.

1149. කවර විමසීමේ ග්‍රන්ථ වූවාහු ද ග්‍රන්ථනිය වූවාහු ද වෙති යන්:

ඒ ග්‍රන්ථයෝ මැ ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථනිය ද වෙත්.

1150. කවර විමසීමේ ග්‍රන්ථනිය ද නො ද ග්‍රන්ථ ද වෙති යන්:

යම් විමසීම කෙතෙක් ඒ ග්‍රන්ථවිමසීමේගෙන් ග්‍රන්ථනිය වෙත් නම් ඒ විමසීමේ නම ලෙස කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාමුච්ඡාද කුසලා-කුසලාච්ඡාසාකාන විමසීමේ යැ, රූපසකකි යැ .. විඥනසකකි යැ යන මේ විමසීමේ ග්‍රන්ථනිය වූවාහු ද නො ද ග්‍රන්ථ වූවාහු ද වෙත්.

1151. කවර විමසීමේ ග්‍රන්ථ වූවාහු ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතක වූවාහු ද වෙති යන්:

ශීලව්‍යාපරාමිඤ්ඤා කායග්‍රන්ථය අභිධර්මකායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථ-සම්ප්‍රසූතක ද වෙයි. අභිධර්මකායග්‍රන්ථය ශීලව්‍යාපරාමිඤ්ඤා කායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ වූයේ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතක වූයේ ද වෙයි ඉදම්භතරාභිනිවේදනාස-ග්‍රන්ථය අභිධර්මකායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතක ද වෙයි. අභිධර්මකායග්‍රන්ථය ඉදම්භතරාභිනිවේදනා කායග්‍රන්ථය හා ග්‍රන්ථ ද ග්‍රන්ථ-සම්ප්‍රසූතක ද වේ. මේ විමසීමේ ග්‍රන්ථ වූවාහු ද ග්‍රන්ථසම්ප්‍රසූතක වූවාහු ද වෙත්.

1152. කතමේ බිම්ම: ගන්ධකම්පසුතන: වෙච්ච නො ව ගන්ධ:

තෙහි බිම්මෙහි යෙ බිම්ම: සම්පසුතන: තෙ බිම්මෙ ධර්මය, වෙදනා-කඩකො: -පෙ- විඤ්ඤාණකඩකො:, ඉමේ බිම්ම: ගන්ධකම්පසුතන: වෙච්ච නො ව ගන්ධ:

1153. කතමේ බිම්ම: ගන්ධවිපසුතන: ගන්ධනීය:

තෙහි බිම්මෙහි යෙ බිම්ම: විපසුතන: සාසව: කුසලාකුසලාච්චාසන: බිම්ම: කාමාච්චර, රුපාච්චර, අරුපාච්චර, රුපකඩකො: -පෙ- විඤ්ඤාණකඩකො:, ඉමේ බිම්ම: ගන්ධවිපසුතන: ගන්ධනීය:

1154. කතමේ බිම්ම: ගන්ධවිපසුතන: අගන්ධනීය:

අපරිපාසන: මහන: ව, මග්ගඵලානි ව, අසහිතන: ව බානු, ඉමේ බිම්ම: ගන්ධවිපසුතන: අගන්ධනීය:

ගන්ධගොච්ඡක.

1155. කතමේ බිම්ම: ඔස: -පෙ-

ඔසගොච්ඡක.

1156. කතමේ බිම්ම: යොග: -පෙ-

යොගගොච්ඡක.

1157. කතමේ බිම්ම: නීචරණ:

ඡ නීචරණ: කාමච්ඡන්දනීචරණ, ව්‍යාපාදනීචරණ, පිනමිඤ්ඤනීචරණ, උඤ්චචකුකුච්චනීචරණ, විචිකිච්ඡානීචරණ, අච්ඡානීචරණ.

1158. තත් කතම: කාමච්ඡන්දනීචරණ:

යො කාමෙසු කාමච්ඡන්දෙ කාමරාගො කාමහන්දි කාමතණකා කාමසිතෙහො කාමපරිලාහො කාමච්ඡන්දා කාමජේඛාසාහං, ඉදං චුච්චති කාමච්ඡන්දනීචරණ.

1159. තත් කතම: ව්‍යාපාදනීචරණ:

‘අනන්ධං මෙ අච්චි’ති අසාතො ජායති, අනන්ධං මෙ චරති’ති අසාතො ජායති. ‘අනන්ධං මෙ චරිසසති’ති අසාතො ජායති, ‘පියසස මෙ මහාපසස අනන්ධං අච්චි -පෙ- අනන්ධං චරති -පෙ- අනන්ධං චරිසසති’ති අසාතො ජායති: ‘අපටියසස මෙ අමනාපසස අන්ධං අච්චි -පෙ- අන්ධං චරති -පෙ- අන්ධං චරිසසති’ති අසාතො ජායති, අච්චාහෙ වා පන අසාතො ජායති, යො ඵචරුපො විතතසස අසාතො පටිසාතො පටිසං විරොධො පටිවිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙහො පදෙහො සම්පදෙහො විතතසස ව්‍යාපනති මනොපදෙහො කොධො කුජ්ඣන: කුජ්ඣිතතං දෙහො දුසසනා¹ දුසසිතතං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ඣන: ව්‍යාපජ්ඣිතතං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩිකකං අසුරොපො අනතන- මහන: විතතසස, ඉදං චුච්චති ව්‍යාපාදනීචරණ.

1. දුසසානං - ඔබ්බ 2

1152. කචර ධර්මයෝ ග්‍රන්ථසම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ග්‍රන්ථ ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් ඒ ධර්මයන් නමා වෙදනාසකකිංසු ... විඤ්ඤාසකකිංසු යන මේ ධර්මයෝ ග්‍රන්ථ-සම්ප්‍රයුක්ත ද නො ද ග්‍රන්ථ ද වෙත්.

1153. කචර ධර්මයෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත ග්‍රන්ථනීය වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ ග්‍රන්ථධර්මයන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වූවාහු නම් කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංඥාව වූ කුශලාකුශලාව්‍යාකාන ධර්මයෝ යා රූපසකකිංසු ... විඤ්ඤාසකකිංසු යා යන මේ ධර්මයෝ ග්‍රන්ථවිප්‍ර-යුක්ත ග්‍රන්ථනීය වූවාහු වෙත්.

1154. කචර ධර්මයෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනීය වූවාහු වෙති යත්:

අපයතීපනන වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසංඛිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ ග්‍රන්ථවිප්‍රයුක්ත අග්‍රන්ථනීය වූවාහු වෙත්.

ග්‍රන්ථගොවිජ්ඣා සි.

1155. කචර ධර්මයෝ ඔස වෙති යත්: ...

ඔසගොවිජ්ඣා සි.

1156. කචර ධර්මයෝ යොග වෙති යත්: ...

යොගගොවිජ්ඣා සි.

1157. කචර ධර්මයෝ නීවරණ වෙති යත්:

නීවරණයෝ සද්දෙනෙහි: කාමච්ඡදනීවරණ යා ව්‍යාපාදනීවරණ යා ඵනමිඤ්ඤිනීවරණ යා උඤ්ඤිචකුක්ඛච්චනීවරණ යා විචිකිච්ඡානීවරණ යා අච්ඡානීවරණ සි.

1158. එහි කාමච්ඡදනීවරණය කචරෙ යත්:

කාමවිෂයෙහි යම් කාමච්ඡදයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනදියෙක් කාමනුෂණයෙක් කාමසෙතකයෙක් කාමපරිදහයෙක් කාමමුර්ඡායෙක් කාමාධ්‍යවසානයෙක් ඇද්ද මේ කාමච්ඡදනීවරණ යයි කියනු ලැබේ.

1159. එහි ව්‍යාපාදනීවරණ කචරෙ යත්:

මට අනඵ කලායි ආභාන උපදි. මට අනඵ කෙරෙයි ආභාන උපදි. මට අනඵ කරන්නේ යයි ආභාන උපදි, මාගේ ප්‍රියමනාප වූවහුට අනඵ කෙරේ ... අනඵ කෙරෙයි ... අනඵ කරන්නේ යයි ආභාන උපදි. මාගේ අප්‍රිය අමනාප වූවහුට අඵ කෙරේ යා ... අඵ කෙරෙයි ... අඵ කරන්නේ යයි අභාන උපදි. යඤ්ඤි අසථානෙහි හෝ ආභාන උපදි. මෙබඳු වූ යම් විතතයාගේ ආභානෙක් ප්‍රතිභානෙක් ප්‍රතිසයෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රති-විරෝධයෙක් කොපයෙක් ප්‍රකොපයෙක් සම්ප්‍රකොපයෙක් දොමයෙක් ප්‍රදොමයෙක් සම්ප්‍රදොමයෙක් විතතයාගේ පෙරැලීමෙක් විතතයාගේ ප්‍රදොමයෙක් ක්‍රොධයෙක් කිපෙන අසුරෙක් කිපුණ බවෙක් දොමයෙක් දුෂ්‍යාකාරයෙක් දුෂ්‍ය බවෙක් පෙරැලීමෙක් පෙරැලෙන අසුරෙක් පෙරැළුණු බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් වනභි බවෙක් වාක් අපරිපුණ්‍යා-යෙක් විතතයාගේ නො සතුටු බවෙක් ඇද්ද මේ ව්‍යාපාදනීවරණ යයි කියනු ලැබේ.

1160. තඤ්ඤා කතමං ජිනමිඤ්ඤානීවරණං:

අපච්චි ජිනං අපච්චි මිඤ්ඤං.

1161. තඤ්ඤා කතමං ජිනං:

යං විතනස්ස අකලලතා අකමමඤ්ඤාතා ඔලීයනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා ලීඤ්ඤාතනං ජිනං ජීයනා ජිඤ්ඤාතනං විතනස්ස, ඉදං චූච්චති ජිනං.

1162. තඤ්ඤා කතමං මිඤ්ඤං:

යං කායස්ස අකලලතා අකමමඤ්ඤාතා ඕනාභො පරිභොනාභො අනෙතාසමොචොධො මිඤ්ඤං භොජනං පච්චාරාසිකා සුපනා සුපිතනතං, ඉදං චූච්චති මිඤ්ඤං. ඉති ඉදං ඉදං ජිනං, ඉදං ඉදං මිඤ්ඤං, ඉදං චූච්චති ජිනමිඤ්ඤානීවරණං.

1163 තඤ්ඤා කතමං උඤ්ඤාචාකුකුඤ්ඤානීවරණං:

අපච්චි උඤ්ඤාචං, අපච්චි කුකුඤ්ඤාචං.

1164 තඤ්ඤා කතමං උඤ්ඤාචං:

යං විතනස්ස උඤ්ඤාචං අච්චපසමො චෙනභො විකේතපො භනනතනං විතනස්ස, ඉදං චූච්චති උඤ්ඤාචං.

1165. තඤ්ඤා කතමං කුකුඤ්ඤාචං:

අකපටිභො කපටිභොසඤ්ඤාතා, කපටිභො අකපටිභොසඤ්ඤාතා, අච්චෙජ්ච ච්චෙජ්චසඤ්ඤාතා, ච්චෙජ්ච අච්චෙජ්චසඤ්ඤාතා යං ඵවරුපං කුකුඤ්ඤාචං කුකුඤ්ඤාචංයනා කුකුඤ්ඤාචංයනතනං චෙනභො විපජ්චිසාචො මනොවිලොභො, ඉදං චූච්චති කුකුඤ්ඤාචං. ඉති ඉදං ච උඤ්ඤාචං ඉදං ච කුකුඤ්ඤාචං, ඉදං චූච්චති උඤ්ඤාචාකුකුඤ්ඤානීවරණං.

1166 තඤ්ඤා කතමං විචිකිච්චානීවරණං:

සඤ්චි කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, ධර්මෙ කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, සංඝෙ කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, සිකාය කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, පුබ්බනොන කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, අපරනොන කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, පුබ්බනාපරනොන කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, ඉදං පච්චාචංයනාපච්චාචංයනොසු ධර්මෙසු කඤ්ඤානි විචිකිච්චානි, යං ඵවරුපං කඤ්ඤානි කඤ්ඤානො කඤ්ඤානිතනං, විමති විචිකිච්චානි ඤොලාකං ඤොධාපථො සංසයො අනෙකංසයො ආසපනා පරිසපනා අපරිසොභනා ඵචිකිතනං විතනස්ස මනොවිලොභො, ඉදං චූච්චති විචිකිච්චානීවරණං.

1160. එහි පිනමිඳුනීවරණ කවරෙ යන්:

පිනගෙක් ඇත, මිඳුගෙක් ඇති.

1161. එහි පිනග කවරෙ යන්:

විතතයාගේ යම් අකලය (ගිලන්) බවෙක් අකමණ්‍ය බවෙක් එලෙන අසුරෙක් මොනොවට එලෙන අසුරෙක් හැකිලීමෙක් හැකිලෙන අසුරෙක් හැකුළුණු බවෙක් ඥානානගෙක් ඥානානාකාරගෙක් ඥානානභාවගෙක් (තද බවෙක්) වේ ද, මේ පින ගයි කියනු ලැබේ.

1162. එහි මිඳුග කවරෙ යන්:

කගෙහි යම් ගිලන් බවෙක් අකමණ්‍යභාවගෙක් බැඳීමෙක් හාත්පසින් බැඳීමෙක් ඇතුළත ඇවිටීමෙක් (අකමණ්‍යභාවගෙක්) පෙලීමෙක් නිද්‍රාගෙක් (ඇස්පියසාලීම් ඇදී) සල බවෙක් නිදන අසුරෙක් නිදිගන් බවෙක් ඇද්ද, මේ මිඳු ගයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ පිනගන් මේ මිඳුගන් පිනමිඳුනීවරණ ගයි කියනු ලැබේ.

1163. එහි උඳුඛවකුකුඛවනීවරණ කවරෙ යන්:

උඳුඛවගෙක් ඇත, කුකුඛවගෙක් ඇති.

1164 එහි උඳුඛව කවරෙ යන්:

විතතයාගේ යම් උඳුඛ භාවගෙක් නො සන්හිදීමෙක් විතතවිසෙස-ගෙක් විතතයාගේ මුහුණ බවෙක් ඇද්ද, මේ උඳුඛව ගයි කියනු ලැබේ.

1165. එහි කුකුඛව කවරෙ යන්:

අකැපගෙහි කැප සංඥ ඇති බව යා කැපගෙහි අකපසංඥ ඇති බව යා අවදුගෙහි වදුසංඥ ඇති බව යා වදුගෙහි අවදුසංඥ ඇති බව යා යන මෙබඳු යම් කුකුඛෙක් කුකුඛ අසුරෙක් කුකුඛ කල බවෙක් විතතයාගේ විපිලීසරගෙක් සිත හිටිනැගීමෙක් ඇද්ද, මේ කුකුඛව ගයි කියනු ලැබේ. මෙසේ මේ උඳුඛවගන් මේ කුකුඛවගන් යන මේ උඳුඛවකුකුඛවනීවරණ ගයි කියනු ලැබේ.

1166. එහි විවිකිච්ඡානීවරණ කවරෙ යන්:

ශාඤ්ඤාත් කෙරෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. ධර්මයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. සබ්බසංකප්පෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂාගෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. පුච්ඡානාදියෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. අපරානතයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. පුච්ඡාපරානතයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. ඉදම්-ප්‍රත්‍යයනාප්‍රතිත්‍යසමුත්‍පන්න ධර්මයෙහි සැක කෙරෙයි, විවිකිත්‍යා කෙරෙයි. මෙබඳු වූ යම් සැකගෙක් සැකගට පැමිණීමෙක් සැකගට පැමිණි බවෙක් විමතියෙක් විවිකිත්‍යාගෙක් දොලකකගෙක් දච්චාපථගෙක් සැකගෙක් අනෙකානනග්‍රාහගෙක් පසුබැසීමෙක් හාත්පසින් පසුබැසීමෙක් නො බැසගැනීමෙක් විතතයාගේ තද බවෙක් මනෝවිලෝබගෙක් ඇද්ද, මේ විවිකිච්ඡානීවරණ ගයි කියනු ලැබේ.

1167. තන්ඵ කතමං අච්ඡානීවරණං:

දුකේඛ අඤ්ඤාණං දුකඛසමුදයෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං දුකඛනිරෝධගාමිනියං පටිපදාය අඤ්ඤාණං පුබ්බනොත අඤ්ඤාණං අපරනොත අඤ්ඤාණං පුබ්බනාතාපරනොත අඤ්ඤාණං ඉදපඵච්චයතාපටිච්ච සමුප්පනොතසු බමමෙසු අඤ්ඤාණං, යං ඵචරූපං අඤ්ඤාණං අදසසනං අනභිසමයො අනනුඛොධො අසමොධො අපඵච්චෙධො අසබ්බාහනා අපරිඤාගාහනා අසමපෙකකනා අපඵච්චෙකකනා අපඵච්චකකකමම දුමෙමජ්ඣං බාලාං අසඵපජ්ඤාදං මොහො පමොහො සමෙමොහො අච්ඡා අච්ඡේඡාසො අච්ඡායොගො අච්ඡානුසයො අච්ඡාපරිසුධානං අච්ඡාලඛිති මොහො අකුසලමූලං, ඉදං වුච්චති අච්ඡානීවරණං.

ඉමෙ බමමා නීවරණා.

1168. කතමෙ බමමා නො නීවරණා:

තෙ බමමෙ ඵපෙඤා අවහෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා අපරිඤාපනා වෙදනාකකිකිං -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකිං, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නො නීවරණා.

1169 කතමෙ බමමා නීවරණීයා:

සාසඵා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා, රූපකකිකිං -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකිං, ඉමෙ බමමා නීවරණීයා.

1170 කතමෙ බමමා අනීවරණීයා:

අපරිඤාපනා මග්ගා ච මග්ගඵලානි ච අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා අනීවරණීයා.

1171. කතමෙ බමමා නීවරණසමපසුතතා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සමපසුතතා, වෙදනාකකිකිං -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකිං, ඉමෙ බමමා නීවරණසමපසුතතා.

1172. කතමෙ බමමා නීවරණවිපසුතතා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපසුතතා, වෙදනාකකිකිං -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකිං, සබ්බඤ්ච රූපං, අසබ්බතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා නීවරණවිපසුතතා.

1173. කතමෙ බමමා නීවරණා වෙච නීවරණීයා ච:

තානෙච නීවරණානි නීවරණා වෙච නීවරණීයා ච.

1167. එහි අවිද්ධනීවරණ කවරෙ යත්:

දූඛසන්තයෙහි නො දැනීම ය; දූඛසමුදයෙහි නො දැනීම ය; දූඛ-
නිරෝධසන්තයෙහි නො දැනීම ය; දූඛනිරෝධගාමීනීප්‍රතිපදයෙහි නො
දැනීම ය; පුළුඵනතයෙහි නො දැනීම ය; අපරිපූර්ණතයෙහි නො දැනීම ය;
පුළුඵපරිපූර්ණතයෙහි නො දැනීම ය; ඉදමප්‍රත්‍යයකාප්‍රතිත්‍යසමුත්පාදධර්මයෙහි
නො දැනීම ය; යන නො දැනීමෙන් අදර්ශනයෙන් ධර්මට නුවණින් අනභිමුඛ
වීමෙන් අනවබෝධයෙන් අතිත්‍යාදි විසින් නො දැනීමෙන් සිටුගත් නො
දැනීමෙන් (අතිත්‍යාදි වශයෙන්) සහගා නො ගැනීමෙන් හාත්පසින් නො
ගැනීමෙන් සම්ච නො දැක්මෙන් ධර්මසවභාවය නො දැකීමෙන් (කුශලා
කුශලයන්) ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙන් අපවිත්‍ර බවෙන් බාල බවෙන් මූලායෙක්
බලවත් මොහයෙක් සමෝහයෙක් අවිද්ධයෙක් අවිද්ධඛයෙක් අවිද්ධයොග-
යෙක් අවිද්ධනුගයෙක් අවිද්ධපයඝ්ථානතයෙක් අවිද්ධලබ්ධියෙක් අකුශල-
මූලයෙක් ඇද්ද, මේ අවිද්ධනීවරණ හි කියනු ලැබේ.

මේ ධර්මයේ නීවරණයෝ යි.

1168. නීවරණ නො වූ ධර්මයේ කවරහ යත්:

ඒ නීවරණධර්මයන් තබා ශේෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර
අපරිපූර්ණත වූ කුශලාකුශලාව්‍යාකාන වූ ධර්මයෝ ය; වේදනාසකකි ය; ...
විඤ්ඤාසකකි ය; හැම රූප ද අසඛිතධාතූ ද යන මොහු නීවරණ නො වූ
ධර්මයෝ යි.

1169. කවර ධර්මයේ නීවරණීය වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සංසුච කුශලාකුශලාව්‍යාකාන
ධර්මයෝ ය; රූපසකකි ය; විඤ්ඤාසකකි ය; යන මොහු නීවරණීය ධර්මයෝ යි.

1170. කවර දකම්හු අනීවරණීය වෙති යත්:

අපරිපූර්ණත වූ මාඤ්ඤෝ ද මාඤ්චලයෝ ද අසඛිතධාතූ ද යන මේ
ධර්මයෝ අනීවරණීය වෙත්.

1171. කවර ධර්මයේ නීවරණසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ නීවරණධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වූවාහු ද,
වේදනාසකකි ය; ... විඤ්ඤාසකකි ය; යන මේ ධර්මයේ නීවරණසම්ප්‍ර-
යුක්තයෝ යි.

1172. කවර ධර්මයේ නීවරණවිප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ නීවරණධර්මයන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වූවාහු ද,
වේදනාසකකි ය; ... විඤ්ඤාසකකි ය; හැම රූප ද අසඛිතධාතූ ද යන
මේ ධර්මයේ නීවරණවිප්‍රයුක්තයෝ යි.

1173. කවර ධර්මයේ නීවරණ ද නීවරණීය ද වෙති යත්:

ඒ නීවරණයෝ ම; නීවරණයෝ ද නීවරණීය වූවාහු ද වෙත්.

1178. කතමෙ බමම: නිවරණවිපසයුතතා, අනිවරණීයා:

අපරිඥාපනතා මග්ගා ච මග්ගඵලානී ච අසඛිතතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමම: නිවරණවිපසයුතතා අනිවරණීයා.

නිවරණගොවජ්ඣං.

1179. කතමෙ බමම: පරාමාසා:

දිට්ඨිපරාමාසො.

1180. තත්ථ කතමො දිට්ඨිපරාමාසො:

සසසතො ලොකොති වා, අසසසතො ලොකොති වා, අනතවා ලොකොති වා, අනනතවා ලොකොති වා, නං ජීවං නං සරීරතති වා, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරතති වා, භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, න භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, භොති ච න ච භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, නෙව භොති න න භොති තථාගතො පරමමරණාති වා, ගා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකතායොරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං¹ දිට්ඨිවිපසඤ්ඤං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං ගාභො පතිට්ඨාභො² අභිනිවේසො පරාමාසො කුමමග්ගො මිච්ඡාපට්ඨො මිච්ඡතතං තිත්ථායතනං විපරිගෙසගාගො, අගං චුච්චති දිට්ඨිපරාමාසො, සබ්බො මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨි-පරාමාසො. ඉමෙ බමම: පරාමාසා.

1181. කතමෙ බමම: නො පරාමාසා:

තෙ ධම්මෙ ඤාපෙඤා අවගෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා බමම: කාමාච්ච-වරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා අපරිඥාපනතා, වේදනාකඛිකො -පෙ-විඤ්ඤාණකඛිකො, සබ්බං ච රූපං, අසඛිතතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමම: නො පරාමාසා.

1182. කතමෙ බමම: පරාමට්ඨා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා බමම: කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්ච-වරා, රූපකඛිකො -පෙ-විඤ්ඤාණකඛිකො, ඉමෙ බමම: පරාමට්ඨා.

1183. කතමෙ බමම: අපරාමට්ඨා:

අපරිඥාපනතා මග්ගා ච මග්ගඵලානී ච අසඛිතතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමම: අපරාමට්ඨා.

1184. කතමෙ බමම: පරාමාසසමපසුතතා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ බමම: සමපසුතතා, වේදනාකඛිකො -පෙ-විඤ්ඤාණකඛිකො, ඉමෙ බමම: පරාමාසසමපසුතතා.

1185. කතමෙ බමම: පරාමාසවිපසයුතතා:

තෙහි ධම්මෙහි යෙ බමම: විපසයුතතා, වේදනාකඛිකො -පෙ-විඤ්ඤාණකඛිකො, සබ්බං ච රූපං, අසඛිතතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමම: පරා-මාසවිපසයුතතා.

1 විසුකාසිතං - සිඞ්ඞු. 2, 3. 2. පච්ඤාගො - සිඞ්ඞු. 3

1178. කවර විමසේ නිවරණවිප්‍රසන්න අනිවරණීය වෙති යත්:

අපරිපාකන වූ මාග්ගයේ ද මාග්ගයේ ද අසඹනවාද ද යන මේ විමසේ නිවරණවිප්‍රසන්න අනිවරණීය වෙත්.

නිවරණගොව්‍යය යි.

1179. කවර විමසේ පරාමාස වෙති යත්:

දෘෂ්ටිපරාමය යි.

1180. එහි දෘෂ්ටිපරාමය කවරෙ යත්:

සකකි සඛ්ඛාන ලෝකය ශාඛිත යෑ හෝ ලෝකය අශාඛිත යෑ හෝ ලෝකය අනනවත් යෑ හෝ ලෝකය අනනවත් යෑ හෝ එ මෑ ජීව යෑ එ මෑ ශරීර යෑ යි හෝ ජීවය අනෙකෙකු ශරීරය අනෙකෙකු'යි හෝ සත්වයා මරණින් මතුයෙහි වේ යයි හෝ සත්වයා මරණින් මතුයෙහි නො වේ යයි හෝ සත්වයා මරණින් මතුයෙහි වන්නේත් නො ද වන්නේත් වේ යයි හෝ සත්වයා මරණින් මතුයෙහි නො මෑ වෙයි නො වන්නේ නො වේ යයි හෝ මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගත- නයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටිලෝමයෙක් දෘෂ්ටිසම්පූර්ණයෙක් දෘෂ්ටි- සංයෝජනයෙක් ශ්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් අභිනිවේශයෙක් කුණාභිනිවේශයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යානුයෙක් නිර්මාණයෙක් විපරිතායෙක් අද්ද මේ දෘෂ්ටිපරාමය යි කියනු ලැබේ. හැම මිථ්‍යාදෘෂ්ටි දෘෂ්ටිපරාමය යි. මේ විමසේ පරාමයෝ යි.

1181. කවර විමසේ පරාමාස නො වෙති යත්:

ඒ පරාමාස විමසන් කඛා අවශේෂ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිපාකන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාසාන විමසේ යෑ වෙදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ හැම රූප ද අසඹනවාද ද යන මේ විමසේ පරාමාස නො වෙත්.

1182. කවර විමසේ පරාමාස වෙති යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාච්ඡාසාන විමසේ යෑ රූපසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මේ විමසේ පරාමාස- යෝ යි.

1183. කවර විමසේ අපරාමාස වෙති යත්:

අපරිපාකන වූ මාග්ගයේ ද මාග්ගයේ ද අසඹනවාද ද යන මේ විමසේ අපරාමාසයෝ යි.

1184. කවර විමසේ පරාමයීසම්ප්‍රසන්න වෙති යත්:

යම් විමසේ කෙතෙක් ඒ පරාමයී විමසන් හා සම්ප්‍රසන්න වූවාහු ද, වෙදනා- සකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මේ විමසේ පරාමයීසම්ප්‍රසන්නයෝ යි.

1185. කවර විමසේ පරාමයීවිප්‍රසන්න වෙති යත්:

යම් විමසේ කෙතෙක් ඒ පරාමයී විමසන්ගෙන් විප්‍රසන්න වූවාහු ද, වෙදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ, හැම රූප ද, අසඹනවාද ද යන මේ විමසේ පරාමයීවිප්‍රසන්නයෝ යි.

1186 කතමෙ ධම්මො පරාමාසො චෙච්ච පරාමධර්මො ච:

සෙච්ච පරාමාසො පරාමාසො චෙච්ච පරාමධර්මො ච.

1187. කතමෙ ධම්මො පරාමධර්මො චෙච්ච නො ච පරාමාසො:

නෙහි ධම්මෙති යෙ ධම්මො පරාමධර්මො, නෙ ධම්මෙ ධර්මපෙත්ඛා අච්චෙසසා සාසචා කුසලාකුසලාච්චාසාසනා ධම්මො කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා, රූපකඛ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඤා, ඉමෙ ධම්මො පරාමධර්මො චෙච්ච නො ච පරාමාසො.

1188. කතමෙ ධම්මො පරාමාසවිපසයුතො පරාමධර්මො:

නෙහි ධම්මෙති යෙ ධම්මො විපසයුතො සාසචා කුසලාකුසලාච්චාසාසනා ධම්මො කාමාච්චරා රූපාච්චරා අරූපාච්චරා, රූපකඛ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකඛ්ඤා, ඉමෙ ධම්මො පරාමාසවිපසයුතො පරාමධර්මො.

1189. කතමෙ ධම්මො පරාමාසවිපසයුතො අපරාමධර්මො:

අපරියාපනො මඤ්ඤා ච මඤ්ඤාච්චරා ච අසඛ්ඛිතා ච ඛානු, ඉමෙ ධම්මො පරාමාසවිපසයුතො අපරාමධර්මො.

පරාමාසගොච්ඡකං.

1190. කතමෙ ධම්මො සාරච්චණො:

චෙදනාකඛ්ඤා සඤ්ඤාකඛ්ඤා සඛ්ඛාරකඛ්ඤා විඤ්ඤාණකඛ්ඤා, ඉමෙ ධම්මො සාරච්චණො.

1191 කතමෙ ධම්මො අනාරච්චණො:

සඛ්ඛං ච රූපං අසඛ්ඛිතා ච ඛානු, ඉමෙ ධම්මො අනාරච්චණො.

1192. කතමෙ ධම්මො චිත්තො:

චකුච්චිඤ්ඤාණං සොතච්චිඤ්ඤාණං සාහච්චිඤ්ඤාණං ජ්චාච්චිඤ්ඤාණං කායච්චිඤ්ඤාණං මනොඛානු මනොච්චිඤ්ඤාණංඛානු, ඉමෙ ධම්මො චිත්තො.

1193. කතමෙ ධම්මො නො චිත්තො:

චෙදනාකඛ්ඤා සඤ්ඤාකඛ්ඤා, සඛ්ඛාරකඛ්ඤා සඛ්ඛං ච රූපං අසඛ්ඛිතා ච ඛානු, ඉමෙ ධම්මො නො චිත්තො.

1194. කතමෙ ධම්මො චේතසිකා:

චෙදනාකඛ්ඤා සඤ්ඤාකඛ්ඤා සඛ්ඛාරකඛ්ඤා, ඉමෙ ධම්මො චේතසිකා.

1195. කතමෙ ධම්මො අචේතසිකා:

චිත්තං ච සඛ්ඛං ච රූපං අසඛ්ඛිතා ච ඛානු, ඉමෙ ධම්මො අචේතසිකා.

1186 කවර බමුණෝ පරාමිති වූවාහු ද පරාමිතව වූවාහු ද වෙති යත්: ඒ පරාමිති මෑ පරාමිති ද පරාමිතව ද වෙත්.

1187. කවර බමුණෝ පරාමිතව වූවාහු ද නො ද පරාමිති වූවාහු ද වෙති යත්:

ඒ පරාමිති බමුණන් විසින් යම් බමුණෙකුට පරාමිතව වෙත් ද ඒ බමුණන් නබා, සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුච වූ කුශලා-කුශලාචාරාකාරී බමුණෝ යෑ, රූපසකකා යෑ ... විඤ්ඤානකා යෑ යන මේ බමුණෝ පරමිතව ද නො ද පරාමිති ද වෙත්.

1188. කවර බමුණෝ පරාමිති විප්‍රසන්න වූ පරාමිතවශයෙන් වෙති යත්.

ඒ බමුණන්ගෙන් යම් බමුණෙකුට විප්‍රසන්න වෙත් ද, කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාචාරාකාරී බමුණෝ යෑ, රූපසකකා යෑ ... විඤ්ඤානකා යෑ යන මේ බමුණෝ පරාමිතිවිප්‍රසන්න වූ පරාමිතවශයෙන් යි.

1189. කවර බමුණෝ පරාමිතිවිප්‍රසන්න අපරාමිතවශයෙන් වෙති යත්:

අපයනීපකා වූ මාඛිකියෝ ද මාඛිච්චියෝ ද අසඛිතධාතු ද යන මේ බමුණෝ පරාමිතිවිප්‍රසන්න වූ අපරාමිතවශයෙන් යි.

මරණමංගලාදානයං.

1190. කවර බමුණෝ සාරමංගල වෙති යත්:

වේදනාසකකා යෑ සංඥාසකකා යෑ සංසකාරසකකා යෑ විඤ්ඤානකා යෑ මේ බමුණෝ සාරමංගලයෝ යි.

1191. කවර බමුණෝ අනාරමංගල වෙති යත්.

හෑම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ බමුණෝ අනාරමංගලයෝ යි.

1192. කවර බමුණෝ විතත වෙති යත්:

විකුණ්ණවිඤ්ඤානා යෑ මුඛවිඤ්ඤානා යෑ මුඛවිඤ්ඤානා යෑ ජිව්හවිඤ්ඤානා යෑ කායවිඤ්ඤානා යෑ මනෝධාතු යෑ මනෝවිඤ්ඤානධාතු යි. මේ බමුණෝ විතතයෝ යි.

1193. විතත නො වූ බමුණෝ කවරහ යත්:

වේදනාසකකා යෑ සංඥාසකකා යෑ සංසකාරසකකා යෑ හෑම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මොහු විතත නො වූ බමුණෝ යි.

1194. කවර බමුණෝ චෛතසික වෙති යත්:

වේදනාසකකා යෑ සංඥාසකකා යෑ සංසකාරසකකා යෑ මේ බමුණෝ චෛතසිකයෝ යි.

1195. කවර බමුණෝ අචෛතසික වෙති යත්:

විතතය ද හෑම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ බමුණෝ අචෛතසිකයෝ යි.

1196. කතමෙ බමම, විතතසමපයුත්තා:

වෙදනාකඛකේ: සඤ්ඤකඛකේ, සඛ්ඛාරකඛකේ. ඉමෙ බමම, විතතසමපයුත්තා.

1197. කතමෙ බමම, විතතවිපපයුත්තා:

සබ්බං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමම, විතතවිපපයුත්තා. විතතං හ වතතබ්බං විතෙතන සමපයුත්තනනිපි විතෙතන විපපයුත්තනනිපි.

1198. කතමෙ බමම, විතතසංසට්ඨා:

වෙදනාකඛකේ: සඤ්ඤකඛකේ: සඛ්ඛාරකඛකේ. ඉමෙ බමම, විතතසංසට්ඨා.

1199. කතමෙ බමම, විතතවිසංසට්ඨා:

සබ්බං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමම, විතතවිසංසට්ඨා. විතතං හ වතතබ්බං විතෙතන සංසට්ඨනනිපි විතෙතන විසංසට්ඨනනිපි.

1200. කතමෙ බමම, විතතසමුට්ඨානා:

වෙදනාකඛකේ: සඤ්ඤකඛකේ: සඛ්ඛාරකඛකේ: කායවිඤ්ඤානනි චචිවිඤ්ඤානනි, යං ච: පනඤ්ඤාමපි අනච්චි රූපං විතතජං විතතභෙභුකං විතතසමුට්ඨානං රූපායතනං සද්දායතනං ගකිංගතනං රසායතනං ඵොට්ඨබ්බායතනං ආකාසඛාදු අපොඛාදු රූපසා උත්තනා: රූපසා මුද්දනා: රූපසා කමමඤ්ඤනා: රූපසා උපචයො: රූපසා සනතනි කඛ්ච්චිකාරො: ආභාරො, ඉමෙ බමම, විතතසමුට්ඨානා.

1201. කතමෙ බමම, හො විතතසමුට්ඨානා:

විතතං ච අවසෙසං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමම, හො විතතසමුට්ඨානා.

1202. කතමෙ බමම, විතතසභභුනො:

වෙදනාකඛකේ: සඤ්ඤකඛකේ: සඛ්ඛාරකඛකේ: කායවිඤ්ඤානනි චචි-විඤ්ඤානනි, ඉමෙ බමම, විතතසභභුනො.

1203. කතමෙ බමම, හො විතතසභභුනො:

විතතං ච අවසෙසං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමම, හො විතතසභභුනො.

1204. කතමෙ බමම, විතතානුපට්ඨනනිනො:

වෙදනාකඛකේ: සඤ්ඤකඛකේ: සඛ්ඛාරකඛකේ: කායවිඤ්ඤානනි චචිවිඤ්ඤානනි, ඉමෙ බමම, විතතානුපට්ඨනනිනො.

1196. කවර ධර්මයෝ විනතසම්ප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යා සංඥසකකි යා සංසකාරසකකි යි. මේ ධර්මයෝ විනතසම්ප්‍රයුක්තයෝ යි.

1197. කවර ධර්මයෝ විනතවිප්‍රයුක්ත වෙති යත්:

හැම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ විනතවිප්‍රයුක්තයෝ යා. විනතය විනතය හා සම්ප්‍රයුක්ත යා යි ද විනතයෙන් විප්‍රයුක්ත යා යි ද නො කියැවුණු යා.

1198. කවර ධර්මයෝ විනතසංසංච වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යා සංඥසකකි යා සංසකාරසකකි යි. මේ ධර්මයෝ විනතසංසංචයෝ යි.

1199. කවර ධර්මයෝ විනතවිසංසංච වෙති යත්:

හැම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ විනතවිසංසංචයෝ යා. විනතය සිත හා සංසංච යයි ද සිත හා විසංසංච යයි ද නො කියැවුණු යා.

1200. විනතසමුට්ඨාසධර්මයෝ කවරහ යත්:

වෙදනාසකකි යා සංඥසකකි යා සංසකාරසකකි යා කායවිඥපති යා වෘත්තිඥපති යා යම් විනතජ වූ විනතහෙතුක වූ විනතසමුච්ඡාන වූ යම් අන්‍ය රූපයෙකුත් ඇද්ද, රූපායතන යා ශබ්දායතන යා ගනිතායතන යා රසායනික යා සුභවමායායතන යා ආකාශධාතු යා අභිධාතු යා රූපයාගේ උක්‍රතා යා රූපයාගේ මාදුතා යා රූපයාගේ කම්ණතා යා රූපයාගේ උපමය යා රූපයාගේ සන්තති යා කවලීකාරාභාර යා යන මේ ධර්මයෝ විනතසමුච්ඡානයෝ යි.

1201. කවර ධර්මයෝ විනතසමුච්ඡාන නො වෙති යත්:

විනතය ද අවශෙෂරූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ විනතසමුච්ඡාන නො වූවාහු වෙත්.

1202. කවර ධර්මයෝ විනතසහගු වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යා සංඥසකකි යා සංසකාරසකකි යා කායවිඥපති යා වෘත්තිඥපති යා යන මේ ධර්මයෝ විනතසහගු (සිත හා එක්ව උපදනාහු) වෙත්.

1203. කවර ධර්මයෝ විනතසහගු නො වෙති යත්:

විනතය ද අවශෙෂ රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ සිත හා එක් වූ නුපදනාහු වෙත්.

1204. කවර ධර්මයෝ විනතානුපට්ඨවර්තී වෙති යත්:

වෙදනාසකකි යා සංඥසකකි යා සංසකාරසකකි යා කායවිඥපති යා වෘත්තිඥපති යා යන මේ ධර්මයෝ විනතානුපට්ඨවර්තීහු වෙත්.

1205. කතමෙ ධම්මා නො විනතානුපරිච්ඡතීනො:

චිත්තං ච අවසෙසං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා නො විනතානුපරිච්ඡතීනො.

1206. කතමෙ ධම්මා විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

වෙදනාකඛකේ, සඤ්ඤකඛකේ, සඛිංරකඛකේ, ඉමෙ ධම්මා විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1207. කතමෙ ධම්මා නො විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා නො විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1208. කතමෙ ධම්මා විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො:

වෙදනාකඛකේ, සඤ්ඤකඛකේ, සඛිංරකඛකේ, ඉමෙ ධම්මා විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

1209. කතමෙ ධම්මා නො විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා නො විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො.

1210. කතමෙ ධම්මා විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡතීනො:

වෙදනාකඛකේ, සඤ්ඤකඛකේ, සඛිංරකඛකේ, ඉමෙ ධම්මා විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡතීනො.

1211. කතමෙ ධම්මා නො විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡතීනො:

චිත්තං ච සබ්බං ච රූපං අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා නො විනතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡතීනො.

1212. කතමෙ ධම්මා අජ්ඣතනිකා:

චකඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉමෙ ධම්මා අජ්ඣතනිකා.

1213. කතමෙ ධම්මා බාහිරා:

රූපායතනං -පෙ- ධම්මායතනං, ඉමෙ ධම්මා බාහිරා.

1214. කතමෙ ධම්මා උපාදා:

චකඛායතනං -පෙ- කඛප්පිකාරො අභාරො, ඉමෙ ධම්මා උපාදා.

1215. කතමෙ ධම්මා නො උපාදා:

වෙදනාකඛකේ, සඤ්ඤකඛකේ, සඛිංරකඛකේ, විඤ්ඤණකඛකේ, විනතාරො ච මහාභූතා අසඛිතා ච ඛාදු, ඉමෙ ධම්මා නො උපාදා.

1. කඛප්පිකාරො - සිමු. 2, 3.

1205. කවර බමුණෝ විතනානුපරිවර්තී නො වෙති යන්:

විතනය ද අවශේෂ රූප ද අසඹිතවිතානු ද යන මේ බමුණෝ විතනානු-පරිවර්තී නො වෙත්.

1206. කවර බමුණෝ විතනසංසාචකමුණාන වෙති යන්:

වෙදනාසකකි යෑ සංඥසකකි යෑ සංසකාරසකකි යෑ යන මේ බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානෝ යි.

1207. කවර බමුණෝ විතනසංසාචකමුණාන නො වෙති යන්:

විතනය ද භෑම රූප ද අසඹිතවිතානු ද යන මේ බමුණෝ විතනසංසාච-කමුණාන නො වෙත්.

1208. කවර බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානසහගු වෙති යන්:

වෙදනාසකකි යෑ සංඥසකකි යෑ සංසකාරසකකි යෑ යන මේ බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානසහගු වෙත්.

1209. කවර බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානසහගු නො වෙති යන්:

විතනය ද භෑම රූප ද අසඹිතවිතානු ද යන මේ බමුණෝ විතනසංසාච-කමුණානසහගු නො වෙත්.

1210. කවර බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානානුපරිවර්තී වෙති යන්:

වෙදනාසකකි යෑ සංඥසකකි යෑ සංසකාරසකකි යෑ යන මේ බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානානුපරිවර්තී වෙත්.

1211. කවර බමුණෝ විතනසංසාචකමුණානානුපරිවර්තී නො වෙති යන්:

විතනය ද භෑම රූප ද අසඹිතවිතානු ද යන මේ බමුණෝ විතන-සංසාචකමුණානානුපරිවර්තී නො වෙත්.

1212. ආධ්‍යාත්මික බමුණෝ කවරහ යන්:

චක්ඛුරාසතන යෑ ... මනාසතන යෑ යන මේ බමුණෝ ආධ්‍යාත්මික-යෝ යි.

1213. බාහ්‍ය බමුණෝ කවරහ යන්:

රූපාසතන යෑ ... බමුණාසතන යෑ යන මේ බමුණෝ බාහ්‍යයෝ යි.

1214. උපාද්‍ය බමුණෝ කවරහ යන්:

චක්ඛුරාසතන යෑ .. කවලිකාරාහාර යෑ යන මොහු උපාද්‍ය (ගුහකන් නිසා පවත්නා) බමුණෝ යි.

1215. උපාද්‍ය හෝ වූ බමුණෝ කවරහ යන්:

වෙදනාසකකි යෑ සංඥසකකි යෑ සංසකාරසකකි යෑ විඤ්ඤසකකි යෑ සතර මහාගුහකයෝ යෑ අසඹිතවිතානු යෑ යන මොහු උපාද්‍ය හෝ වූ (ගුහකන් නො තිසා පවත්නා) බමුණෝ යි.

1216. කනමේ බලවහල උපදිනනා:

සාසනා කුසලාකුසලානා බලවහලා විපාකා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වේදනාකනකො -පෙ- විඤ්ඤාණකනකො, යං ච රූපං කමමස්ස කනතනා, ඉමේ බලවහල උපදිනනා.

1217. කනමේ බලවහල අනුපදිනනා:

සාසනා කුසලාකුසලා බලවහලා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, වේදනාකනකො -පෙ- විඤ්ඤාණකනකො, යෙ ච බලවහලා කිරියා නෙච කුසලා නාකුසලා න ච කමමවිපාකා, යං ච රූපං න කමමස්ස කනතනා, අපරියා-පනනා මහ්භා ච මහ්භාචාරානි ච අසඛිතා ච බාහු, ඉමේ බලවහල අනුපදිනනා.

මහනගරදුකං

1218. කනමේ බලවහල උපදහනා:

චනනාරි උපදහනානි: කාමුපදහනං දිට්ඨපදහනං සීලබ්බතුපදහනං අනතවාදුපදහනං.

1219. තත් කනමං කාමුපදහනං:

යො කාමෙසු කාමච්ඡෙදා කාමරාගො කාමනජ්ඣි කාමිතණ්ඨා කාමසිනෙහො කාමපරිලාභො කාමමුච්ඡා කාමජේඛාසානං, ඉදං වුච්චති කාමුපදහනං.

1220. තත් කනමං දිට්ඨපදහනං:

නත්ථි දිනනං නත්ථි සිට්ඨං නත්ථි හුතං නත්ථි සුකට්ඨකකට්ඨානං කමමානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො නත්ථි පරො ලොකො නත්ථි මාතා නත්ථි පිතා නත්ථි සත්තා මපපාතිකා නත්ථි ලොකෙ සමණ්ට්ඨාගමණා සමමග්ගනා සමමාපට්ඨනනා යෙ ඉමො ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකනා පච්චෙදනත්ථි, යං ඵචරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකනනාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථජ්ඣිතං දිට්ඨි-සඤ්ඤාජනං භාගො පභිට්ඨාගො අභිනිවෙසො පරාමාගො කුමමග්ගො මච්ඡාපථො මච්ඡනනං නිත්ථායනනං විපරියෙසභාගො ඉදං වුච්චති දිට්ඨපදහනං, ඔපෙඨා සීලබ්බතුපදහනං ච අනතවාදුපදහනං ච, සබ්බාපි මච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨපදහනං.

1221. තත් කනමං සීලබ්බතුපදහනං:

ඉතො බසිඤ්ඤා සමණ්ට්ඨාගමණානං සීලෙන සුද්ධි වනෙන සුද්ධි සීලබ්බනෙන සුද්ධිති යා ඵචරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨි-කනනාරො දිට්ඨිවිසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථජ්ඣිතං දිට්ඨිසඤ්ඤාජනං භාගො පභිට්ඨාගො අභිනිවෙසො පරාමාගො කුමමග්ගො මච්ඡාපථො මච්ඡනනං නිත්ථායනනං විපරියෙසභාගො, ඉදං වුච්චති සීලබ්බතුපදහනං.

1216. උපාදින්නධර්මයෝ කචරභ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුචි කුසලාකුසලධර්මයන්ගේ විපාකයෝ යෑ වෙදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යම් කම්මයාගේ කාතකාත් රූපයෙක් ඇද්ද එ ද යන මේ ධර්මයෝ උපාදින්නයෝ යි

1217. අනුපාදින්න ධර්මයෝ කචරභ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුචි වූ කුසලාකුසල ධර්මයෝ යෑ. වෙදනාසකකි යෑ .. විඤ්ඤාසකකි යෑ නොමැ කුසල් වූ අකුසල් නො වූ නො ද කම්මිපාක වූ යම් ක්‍රියා ධර්ම කෙනෙකුත් ඇද්ද, කම්මයාගේ කාතකාත් නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, අපයතීපනන වූ මාභීයෝ ද මාභීඵලයෝ ද අසඹිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ අනුපාදින්නයෝ යි.

මහනතරදුක යි.

1218. උපාදනධර්මයෝ කචරභ යත්:

උපාදනධර්මයෝ සතර දෙනෙකි: කාමුපාදන යෑ දිට්ඨපාදන යෑ සීලබ්බතුපාදන යෑ අත්තවාදුපාදන යි.

1219. එහි කාමුපාදන කචරෙ යත්:

පඤ්චකාමගුණයෙහි යම් කාමච්ඡන්දයෙක් කාමරාගයෙක් කාමනන්දි-යෙක් කාමනාමණ්ණයෙක් කාමසෙතභයෙක් කාමපරිදුභයෙක් කාමමුර්ජා-යෙක් කාමාධ්‍යවසානයෙක් ඇද්ද, මේ කාමුපාදන යයි නියනු ලැබේ.

1220. එහි දිට්ඨපාදන කචරෙ යත්:

දුන් දූග ඵලවිපාක නාභ යාගයෙහි ඵලවිපාක නාභ හොමයෙහි ඵලවිපාක නාභ සුකාන දුපකාන කම්මයන්ගේ ඵලවිපාක නාභ මේ ලොව නාභ පරලොව නාභ මවු නාභ පියා නාභ ඔපපාතික සත්වයෝ නාභ ලොවෑ යම් කෙනෙක් මෙලොව ද පරලොව ද තමා විසින් විශිෂ්ට-ඥානසෙන් දූග ප්‍රත්‍යක්ෂ නොව ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද එබඳු වූ සමාස්ගත සමාස්ප්‍රතිපනන ග්‍රමණව්‍යාගමණයෝ නානාථි මෙබඳු යම් දූඡටියෙක් දූඡටිගතයෙක් දූඡටිගතභයෙක් දූඡටිකාන්තාරයෙක් දූඡටිවිලෝමයෙක් දූඡටිසප්පදිනෙයෙක් දූඡටිසංයෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් අභිනිවෙශයෙක් පරාමයෙක් කුන්මාභීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යානි-යෙක් තීර්ථාසතනයෙක් විපයතීසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ දිට්ඨපාදන යයි නියනු ලැබේ. සීලබ්බතුපාදන ය ද අත්තවාදුපාදන ය ද තඛා හාමි ජීව්‍යාදූඡටි දිට්ඨපාදන නම්.

1221. එහි සීලබ්බතුපාදන කචරෙ යත්:

මේ සත්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධි යෑ වුතයෙන් ශුද්ධි යෑ ශීලවුතයෙන් ශුද්ධි යෑ යි මෙබඳු යම් දූඡටියෙක් දූඡටිගතයෙක් දූඡටිගතභයෙක් දූඡටිකාන්තාරයෙක් දූඡටිවිලෝමයෙක් දූඡටිසප්පදින-යෙක් දූඡටිසංයෝජනයෙක් දූඡටිග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් බැඟනෙක සිටීමෙක් පරාමයෙක් කුන්මාභීයෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යානි-යෙන් තීර්ථාසතනයෙක් විපයතීසග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ සීලබ්බතුපාදන නම්.

1222. තත්ථ කතමං අතතවාදුපාදානං:

ඉධ අසසුතවා පුඵුච්ඡනො අරියානං අදසසාඪී අරියබමමස්ස අකො-
විදො අරියබමම අච්ඡිනො සපපුරිසානං අදසසාඪී සපපුරිසබමමස්ස
අකොවිදො සපපුරිසබමම අච්ඡිනො රූපං අතතනො සමනුපස්සති,
රූපචන්තං වා අතතානං, අතතති වා රූපං, රූපසමිං වා අතතානං, වේදනං
-පෙ-සක්ඛාදං -පෙ-සක්ඛාදං -පෙ- විඤ්ඤාණං අතතනො සමනුපස්සති,
විඤ්ඤාණචන්තං වා අතතානං, අතතති වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණසමිං වා
අතතානං, යා ඵවරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාතොරො දිට්ඨි-
විසුකාසිකං දිට්ඨිවිපථඡදිතං දිට්ඨිසක්ඛාදාපනං ගාභො පතිට්ඨාභො අභි-
නිවේසො පරාමානො කුමමඤ්ඤො මිච්ඡාපථො මිච්ඡන්තං තිඡ්ඡායන්තං
විපරියෙසගාභො, ඉදං වුච්චති අතතවාදුපාදානං.

ඉමෙ බමමා උපාදානා.

1223. කතමෙ බමමා හො උපාදානා:

තෙ බමමෙ ඔපෙක්ඛා අවිසෙසා කුසලාකුසලාච්ඡාසානතා බමමා කාමා-
චචරා රූපාචචරා අරූපාචචරා අපරියාපන්තා, ඉච්ඡනාකඛිනො -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛිනො, සබ්බං ච රූපං අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා හො
උපාදානා.

1224. කතමෙ බමමා උපාදානීයා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසානතා බමමා කාමාචචරා රූපාචචරා අරූපාච-
චරා, රූපකඛිනො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිනො, ඉමෙ බමමා උපාදානීයා.

1225. කතමෙ බමමා අනුපාදානීයා:

අපරියාපන්තා මග්ගා ච මග්ගථලානී ච අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා
අනුපාදානීයා.

1226. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා සම්පසුත්තා, චේදනාකඛිනො -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛිනො, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා.

1227. කතමෙ බමමා උපාදානවිපසුත්තා:

තෙහි බමමෙහි යෙ බමමා විපසුත්තා, චේදනාකඛිනො -පෙ-
විඤ්ඤාණකඛිනො, සබ්බං ච රූපං අසබ්බතා ච ඛාතු, ඉමෙ බමමා
උපාදානවිපසුත්තා.

1228. කතමෙ බමමා උපාදානා චේච උපාදානීයා ච:

තානෙච උපාදානානි උපාදානා චේච උපාදානීයා ච.

1222. එහි අත්‍යවශ්‍යඋපාදාන කවරේ යන්:

මෙලොවදී අප්‍රාච්ඡන් පෘථග්ජන ආයතීයන් නො දක්නේ ආයතීවමයෙහි අදක්‍ෂ වූයේ ආයතීවමයෙහි අවිනීත වූයේ සන්පුරුෂයන් නො දක්නේ සන්පුරුෂවමයට අදක්‍ෂ වූයේ සන්පුරුෂවමයෙහි අවිනීත වූයේ රූපය ආත්ම හෙයින් දකී, ආත්මය රූපවත් යයි හෝ දකී, ආත්මයෙහි රූපය ඇතැයි හෝ දකී, රූපයෙහි ආත්මය ඇතැ යි හෝ දකී, වේදනාව ... සංඥාව ... සංසකාරයන් ... විඥනය ආත්ම හෙයින් දකී, ආත්මය විඥනවත් යයි හෝ දකී, ආත්මයෙහි විඥනය ඇතැයි හෝ දකී, විඥනයෙහි ආත්මය ඇතැයි හෝ දකී, මේබඳු යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතනගයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් විලෝමදෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිවිසප්‍රදිනගයෙක් දෘෂ්ටිතංශෝඡනයෙක් ශ්‍රාහයෙක් පිහිටා සිටීමෙන් බැසගෙන සිටීමෙන් පරාමිතියෙක් කුන්මාභියෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යානියෙක් තීර්ථාගතනගයෙක් විපයතීය - ශ්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ ආත්මවාදෙපාදන යයි කියනු ලැබේ.

මේ වමයෝ උපාදානගෝ යි.

1223. උපාදාන නො වූ වමයෝ කවරහ යන්:

ඒ උපාදානවමයන් නබා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිඤාපනන වූ සෙසු කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන වමයෝ යැ. වේදනාසකකි යැ ... විඥනසකකි යැ හැම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ වමයෝ උපාදාන නො වෙත්.

1224. කවර වමයෝ උපාදානීය වෙති යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාන වමයෝ යැ රූපසකකි යැ විඥනසකකි යැ යන මේ වමයෝ උපාදානීය වෙත්.

1225. කවර වමයෝ අනුපාදනීය වෙති යන්:

අපයතීපනන වූ මාභියෝ ද මාභීඵලයෝ ද අසඛිතධාතු ද යන මොහු අනුපාදනීය වමයෝ වෙත්.

1226. කවර වමයෝ උපාදානසම්ප්‍රසුක්ත වෙති යන්:

යම් වම කෙනෙක් ඒ උපාදානවමයන් හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙත් ද, වේදනාසකකි යැ ... විඥනසකකි යැ යන මේ වමයෝ උපාදානසම්ප්‍රසුක්ත වෙත්.

1227. කවර වමයෝ උපාදානවිප්‍රසුක්ත වෙති යන්:

යම් වම කෙනෙක් ඒ උපාදානවමයන්ගෙන් විප්‍රසුක්ත වෙත් ද, වේදනාසකකි යැ ... විඥනසකකි යැ හැම රූප ද අසඛිතධාතු ද යන මේ වමයෝ උපාදානවිප්‍රසුක්ත වෙත්.

1228. කවර වමයෝ උපාදාන ද උපාදානීය ද වෙති යන්:

ඒ උපාදානගෝ මෑ උපාදාන ද උපාදානීය ද වෙත්.

1229. කතමෙ බමමා උපාදානියා වෙච්ච හොච උපාදානා:

තෙහි බමෙමහි යෙ බමමා උපාදානියා නෙ බමෙම ඔපෙඤා අවසෙසා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා උපාදානියා වෙච්ච හොච උපාදානා.

1230. කතමෙ බමමා උපාදානා වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතා ච:

දිට්ඨපාදානං කාමුපාදානෙන උපාදානං වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතං ච, කාමුපාදානං දිට්ඨපාදානෙන උපාදානං වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතං ච, සීලබ්බතුපාදානං කාමුපාදානෙන උපාදානං වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතං ච, කාමුපාදානං සීලබ්බතුපාදානෙන උපාදානං වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතං ච, අත්තවාදුපාදානං කාමුපාදානෙන උපාදානං වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතං ච, කාමුපාදානං අත්තවාදුපාදානෙන උපාදානං වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතං ච, ඉමෙ බමමා උපාදානා වෙච්ච උපාදානසම්පයුතතා ච.

1231. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පයුතතා වෙච්ච හොච උපාදානා:

තෙහි බමෙමහි යෙ බමමා සම්පයුතතා නෙ බමෙම ඔපෙඤා වෙදනාකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පයුතතා වෙච්ච හොච උපාදානා.

1232. කතමෙ බමමා උපාදානවිපසයුතතා උපාදානියා:

තෙහි බමෙමහි යෙ බමමා විපසයුතතා සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා රූපකකිඤ්ඤා -පෙ- විඤ්ඤාණකකිඤ්ඤා, ඉමෙ බමමා උපාදානවිපසයුතතා උපාදානියා.

1233. කතමෙ බමමා උපාදානවිපසයුතතා අනුපාදානියා:

අපරියාපනතා මහ්භා ච මහාඵලානී ච අසභිතා ච බාහු, ඉමෙ බමමා උපාදානවිපසයුතතා අනුපාදානියා.

උපාදානගොච්ඡකං

නීකෙබ්බස කණ්ඩ

1229. කවර ධර්මයෝ උපාදානීය ද හෝ ද උපාදාන ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ උපාදානධර්මයන් විසින් උපාදානීය වෙත් ද ඒ ධර්මයන් තමා කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සෙසු සාසුචි කුශලා-කුශලාචාරාකාන ධර්මයෝ යෑ රූපසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මේ ධර්මයෝ උපාදානීය ද හෝ ද උපාදාන ද වෙත්.

1230. කවර ධර්මයෝ උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙති යත්:

දිට්ඨපාදානෙ කාමුපාදානෙ හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. කාමුපාදානෙ දිට්ඨආදානෙ හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. සීලබ්බතුපාදානෙ කාමුපාදානෙ හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. කාමුපාදානෙ සීලබ්බතුපාදානෙ හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. අත්තවාදුපාදානෙ කාමුපාදානෙ හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. කාමුපාදානෙ අත්තවාදුපාදානෙ හා උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මේ ධර්මයෝ උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද වෙත්.

1231. කවර ධර්මයෝ උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද හෝ ද උපාදාන ද වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ උපාදානධර්මයන් හා සම්ප්‍රයුක්ත වෙත්ද, ඒ ධර්මයන් තමා වේදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මේ ධර්මයෝ උපාදානසම්ප්‍රයුක්ත ද හෝ ද උපාදාන ද වෙත්.

1232. කවර ධර්මයෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත වූ උපාදානීය වෙති යත්:

යම් ධර්ම කෙනෙක් ඒ උපාදානධර්මයන්ගෙන් විප්‍රයුක්ත වූවාහු වෙත් ද කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුචි කුශලාකුශලාචාරාකාන ධර්මයෝ යෑ රූපසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මේ ධර්මයෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත උපාදානීය වෙත්.

1233. කවර ධර්මයෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානීය වෙති යත්:

අපයනීපත්ත වූ මාභීයෝ ද මාභීඵලයෝ ද අසඛිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ උපාදානවිප්‍රයුක්ත අනුපාදානීය වෙත්.

උපාදානගොව්‍යක සි.
නීතිපොත: 457
දෙවැනි සංස්කරණය.

1234. කතමේ ධම්මා කිලෙසා:

දස කිලෙසවජ්ඣනී. ලොභො දොසො මොහො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා පිනං උඤ්චවං අභිරිකං අනොත්තපපං.

1235. තත් කතමො ලොභො:

ගො රාගො සාරාගො අනුභයො අනුරොධො හන්දි නන්දිරාගො- විතතස්ස සාරාගො ඉච්ඡා මුච්ඡා අපේක්ඛාසානං ගෙධො පට්ඨිගෙධො සඛෙතා පඛෙතා එජා මායා ජනිකා සඤ්ජනනී සිබ්බනී ජාලිනී සරිතා විසතතිකා සුත්තං විසථා අභුතනී දුතියා පඤ්ඤි භවනෙනනී වනං වනථො සත්ථෙවො සිනෙහො අපෙකකා පටිබන්ධු අසා අසිංහනා අසිංසිතතතං රූපාසා සද්දසා ගක්ඛාසා රහාසා ඵොට්ඨබ්බාසා ලාභාසා ධනාසා පුත්තාසා ජීවිතාසා ජපපා පජපපා අභිජපපා ජපපනා ජපපිතතතං ලොලුපපං ලොලුපපායනා ලොලුපපාසිතතතං පුච්ඡඤ්ජිකතා සාධුකමානා අධම්ම රාගො විසමලොභො නිකනති නිකාමහා පත්ථනා පිහනා සමපත්ථනා කාමතණ්හා භවතණ්හා විභවතණ්හා රූපතණ්හා අරූපතණ්හා නිරොධ තණ්හා රූපතණ්හා සද්දතණ්හා ගක්ඛිතණ්හා රසතණ්හා ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා ඕසො ගොගො ගන්ථො උපාදානං අචරණං නීවරණං ඡාදනං බන්ධනං උපකකිලෙසො අනුසයො පරිසුට්ඨානං ලනා වෙච්චිච්ඡං දුක්ඛමූලං දුක්ඛනිදානං දුක්ඛප්පභවො මාරපාසො මාරබලිසං මාරවිසයො තණ්හානදී තණ්හාජාලං තණ්හාගදදුලං තණ්හාසමුද්දො අභිජ්ඣා ලොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති ලොභො.

1236. තත් කතමො දොසො:

අනත්ථං මෙ අචරිති අසාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිති, අසාතො ජායති, අනත්ථං මෙ චරිසුතීති අසාතො ජායති, පියස්ස මෙ මනාපස්ස අනත්ථං අචරි -පෙ- අනත්ථං චරති -පෙ- අනත්ථං චරිසුතීති අසාතො ජායති, අපපියස්ස මෙ අමනාපස්ස අත්ථං අචරි -පෙ- අත්ථං චරති -පෙ- අත්ථං චරිසුතීති අසාතො ජායති, අට්ඨානෙ වා පහ අසාතො ජායති, ගො එවරුපො විතතස්ස අසාතො පච්ඡාතො පච්ඡං පටි විරොධො කොපො පකොපො සමපකොපො දොසො පදොසො සමපදොසො විතතස්ස ව්‍යාපනති මනොපදොසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතතං දොසො දුස්සනා දුස්සිතතතං ව්‍යාපනති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතතං විරොධො පටිවිරොධො චණ්ඩිකකං අසුරොපො අනත්තමනතා විතතස්ස, අයං වුච්චති දොසො.

1234. කවර ධම්මෝ කෙල්ල වෙතී යත්:

කෙල්ල වත්තුහු දස දෙනෙකි. ලෝභ යා දෝෂ යා මෝහ යා මාන යා දුෂ්ටි යා විචිකිත්තා යා සත්තාන යා මිඤ්ඤා යා අනුක යා අනපත්තා යි.

1235. එහි ලෝභ කවරෙ යත්:

යම් රාගයෙක් බලවත් රාගයෙක් අරමුණෙහි සත්තයන්ගේ පැමිණ-
වීමෙක් ඇවිරීමෙක් (භවයෙහි) ඇලීමෙක් නැදී සබ්බසාධා රාගයෙක්
විතතයාගේ සංරාගයෙක් ඉච්ඡායෙක් මුර්ඡායෙක් බැසගෙන සිටීමෙක්
හිඤ්චිමෙක් භාන්දසින් හිඤ්චිමෙක් ඇලීමෙක් පඩකයෙක් භවංච
ඇදීමෙක් වඤ්ඤායෙක් (සසරවට සත්තයන්) ඉපදවීමෙක් (සත්තයන් දුක
හා සමග යොදමින්) ඉපදවීමෙක් (සසරවට) හිචීමෙක් ජාලිතියක් (තෘණා
සබ්බසාධා) නදියක් විසත්තිකායෙක් විසත්තායෙක් ආයුභනියෙක් (සභාය
වහ හෙයින්) දෙවැන්නක් පුණ්ඩියෙක් භවනෙත්තියෙක් (ඒ ඒ අරමුණෙහි
ඇලෙන හෙයින්) වහයෙක් බලවත් වූ ගහනයෙක් සත්වයෙක් සෙතභයෙක්
අපෙක්ෂායෙක් ප්‍රතිබන්ධියෙක් ආශායෙක් ආශංසායෙක් ආශංසිත බවෙක්
රූපයෙහි ආශායෙක් ශබ්දයායෙක් ගන්ධායායෙක් රසායායෙක් සප්තව්‍යා-
ශායෙක් ධ්වනායායෙක් පුත්‍රාශායෙක් ජීවිතාශායෙක් (ජලාන කරන හෙයින්)
ජලායෙක් ප්‍රකෂිප්පායෙක් අභිජලායෙක් ජලානායෙක් ජලපිත බවෙක්
පුනපුනා අරමුණෙහි ලොඤ්චීමෙක් ලොලුපාකාරයෙක් ලොලුපායිත බවෙක්
නභුට සලන බවෙක් මිහිරි අරමුණු කැමැති වන බවෙක් අධිමිච්චායෙක්
විමමලොභයෙක් නිකාන්තියෙක් නිකාමනායෙක් ප්‍රාචිනායෙක් පිභායෙක්
සම්ප්‍රාචිනායෙක් කාමතෘණායෙක් භවතෘණායෙක් විභවතෘණායෙක්
රූපතෘණායෙක් අරූපතෘණායෙක් නිරෝධතෘණායෙක් රූපතෘණා-
යෙක් ශබ්දතෘණායෙක් ගන්ධතෘණායෙක් රසතෘණායෙක් සප්තව්‍යා
තෘණායෙක් ධ්වනිතෘණායෙක් මිසයෙක් යොගයෙක් හුන්ඵයෙක් උපාදාන-
යෙක් ආවරණයෙක් නිවරණයෙක් (කුසල්දහම් වසන හෙයින්) ඡාදනයෙක්
බන්ධනයෙක් උපකෙල්ලයෙක් අනුගයෙක් (උපදනා කුසල්වාරගහන්නා)
පයඤ්චිනායෙක් (පරිවෙච්චන කරන හෙයින්) ලතායෙක් (විවිධ වස්තු
කැමැති වන හෙයින්) විවිධ විජ්ජායෙක් දුඛමූලයෙක් දුඛනිදානයෙක්
දුඛප්‍රභවයෙක් මාරපායෙක් මාරබ්බියෙක් මාරවිමයෙක් තෘණා
නදියෙක් තෘණාසබ්බසාධා ජාලයෙක් තෘණා සබ්බසාධා ගර්දල (බලබැඳුම)
යෙක් තෘණාසමුද්‍රයෙක් දැඩිලොභයෙක් ලොභ අකුසලමූලයෙක් ඇද්ද
මේ ලොභ යයි කියනු ලැබේ.

1236. එහි දෝෂ කවරෙ යත්:

මට අවැඩ කලායි කෝප උපදී. මට අවැඩ කෙරෙයි කෝප උපදී.
මට අවැඩ කරන්නේ වනායි කෝප උපදී. මාගේ ප්‍රිය මනාප වූවහුට
අවැඩකලායි අවැඩ කෙරෙයි... අවැඩ කරන්නේ යයි කෝප උපදී. මාගේ
අප්‍රිය අමනාප වූවහුට අභි කලායි ... අභි කෙරෙයි ... අභි කරන්නේ යයි
කෝප උපදී. යළි අසථානයෙහි හෝ කෝප උපදී. මේබඳු විතතයාගේ
යම් ආසානයෙක් ප්‍රතිසානයෙක් ප්‍රතිසයෙක් ප්‍රතිවිරෝධයෙක් කෝපයෙක්
ප්‍රකෝපයෙක් සම්ප්‍රකෝපයෙක් දෝෂයෙක් ප්‍රදෝෂයෙක් සම්ප්‍රදෝෂයෙක්
සිත පෙරලීමෙක් විතතයාගේ ප්‍රදෝෂයෙක් ක්‍රෝධයෙක් ක්‍රෝධාකාරයෙක්
ක්‍රෝධ කරන බවෙක් දෝෂයෙක් දුෂ්ඨාකාරයෙක් දුෂිත බවෙක් ව්‍යාපත්ති-
යෙක් ව්‍යාපත්ති ආකාරයෙක් ව්‍යාපාදිත බවෙක් විරෝධයෙක් ප්‍රතිවිරෝධ
යෙක් සාධ බවෙක් අපරිපුණි වචන ඇති බවෙක් විතතයාගේ හෝ සතුටු
බවෙක් ඇද්ද මේ දෝෂ යයි කියනු ලැබේ.

1237. එහි මෝහ කවරෙ යත්:

දුෂ්ඨය නො දැනීම දුෂ්ඨසමුදය නො දැනීම දුෂ්ඨනිරෝධය නො දැනීම දුෂ්ඨනිරෝධගාමිනීප්‍රතිපත්තිය නො දැනීම පුළුඵනතා නො දැනීම අපරානතා නො දැනීම පුළුඵනතාපරානතා නො දැනීම ඉදමුත්තායතාප්‍රතිනාසමුත්තාධර්මයන් නො දැනීම යන මේබඳු වූ යම් නො දැනීමක් අද්විතයෙක් අනභිසම්මයෙක් අනවබෝධයෙක් අසබෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් අසංගාහනායෙක් දුමේධායෙක් බාලායෙක් අසමුප්පායෙක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සමෙව්වාහයෙක් අවිද්ධයෙක් අවිද්ධඛයෙක් අවිද්ධයොගයෙක් අවිද්ධානුයෙක් අවිද්ධපයඝ්ථිතානෙයෙක් අවිද්ධලඛිතයෙක් මොහ සංවිතාන අකුශලමුලයෙක් ඇද්ද, මේ 'මොහ' යයි කියනු ලැබේ.

1238. එහි මාන කවරෙ යත්:

'මම් ශ්‍රෙණිය වෙමි'යි මාන යෑ 'මම් සදාය වෙමි'යි මාන යෑ 'මම් භීත වෙමි'යි මාන යෑ මේබඳු වූ යම් මානයෙක් මාන ආකාරයෙක් මානිකු බමෙක් උනන්දියෙක් නගානැඩීමෙක් (මාන සංවිතාන) ධවජයෙක් සම්ප්‍ර-ග්‍රාහයෙක් (විතානායෙ) කෙනුකම්පනයෙක් ඇද්ද, මේ 'මාන' යයි කියනු ලැබේ.

1239. එහි දෘෂ්ටි කවරෙ යත්:

'ලෝකය ශාශ්වත' යයි හෝ 'ලෝකය අශාශ්වත' යයි හෝ 'ලෝකය අනන්ත' යයි හෝ 'ලෝකය අනන්තවත්' යයි හෝ 'එ මෑ ජීව යෑ එ මෑ ශරීර යෑ' යි හෝ 'ජීවය අනෙකෙක, ශරීරය අනෙකෙකැ' යි හෝ 'සත්තියා මරණින් මතු වෙයි' හෝ 'සත්තියා මරණින් මතු නො වෙයි' හෝ 'සත්තියා මරණින් මතුයෙහි වන්නේත් නො වන්නේත් වේ' යයි හෝ 'සත්තියා මරණින් මතු නො මෑ වෙයි නො වන්නේ නො වේ' යයි හෝ මේබඳු යම් දෘෂ්ටියක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතනෙයෙක් දෘෂ්ටිකාන්තාරයෙක් දෘෂ්ටිවිලෝමයෙක් දෘෂ්ටිවිභවජිවයෙක් දෘෂ්ටිතංගොජනෙයෙක් (දෘඪ) ග්‍රාහ-යෙක් පිහිටාගැන්මෙක් අභිතිවේශයෙක් පරාමයෙයෙක් කුන්ධිතමායියෙයෙක් මිථ්‍යාපථයෙයෙක් මිථ්‍යානෙයෙයෙක් තිජ්ඣායනනෙයෙයෙක් විපයඝාතග්‍රාහයෙයෙක් වේ ද, මේ 'දෘෂ්ටි' යයි කියනු ලැබේ. භෑම මිථ්‍යාදෘෂ්ටි මෑ දෘෂ්ටි වේ.

1240. එහි විචිකිත්තා කවරෙ යත්:

ශාස්තෘන් වහන්සේ කෙරෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. ධම්මෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. සංඛ්‍යා කෙරෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. ශික්‍ෂායෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. පුළුඵනතායෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. අපරානතා-යෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. පුළුඵනතාපරානතායෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. ඉදමුත්තායතාප්‍රතිනාසමුත්තාධර්මයෙහි සෑක කෙරෙයි, විචිකිත්තා කෙරෙයි. මේබඳු වූ යම් සෑකයෙක් සෑකයට පෑමිණි-මෙක් සෑකයට පෑමිණි බවෙක් විමතියෙක් විචිකිත්තායෙක් දෝලකයෙක් දවිධාපථයෙක් සංගයෙක් අනේකාන්තග්‍රාහයෙක් පසුබැසීමෙක් භාන්ධසිත් පසුබැසීමෙක් නො බැසගැනීමෙක් විතානායෙක් තද බවෙක් ඵනොපිලෝම-යෙක් ඇද්ද, මේ 'විචිකිත්තා' යයි කියනු ලැබේ.

1241. තස්ස කතමං පිනං:

යං විතනස්ස අකලතා අකමමස්සදාතා ඔලීයනා සලලීයනා ලීනං ලීයනා ලීසිතතනං පිනං පියනා පිසිතතනං විතනස්ස, ඉදං වුච්චති පිනං.

1242. තස්ස කතමං උඤ්චවං:

යං විතනස්ස උඤ්චවං අවුපසමො වෙනසො විකෙයිපො හන්තනං විතනස්ස, ඉදං වුච්චති උඤ්චවං.

1243. තස්ස කතමං අභිරිකං:

යං න භිරිසති භිරිසිතබ්බෙහ, හ භිරිසති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපනතීයා, ඉදං වුච්චති අභිරිකං.

1244. තස්ස කතමං අහොත්තපං:

යං හ ඔත්තප්පති ඔත්තප්පිතබ්බෙහ, හ ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපනතීයා, ඉදං වුච්චති අහොත්තපං.

ඉමෙ ධම්මා කීලෙසා.

1245. කතමෙ ධම්මා හො කීලෙසා:

හෙ ධම්මෙ ධර්මානා අවිසේසා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමා චචරා රූපාචචරා අරූපාචචරා අපරිපාපනා, වේදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, සබ්බං ච රූපං, අසබ්බිතා ච ඛායා, ඉමෙ ධම්මා හො කීලෙසා.

1246. කතමෙ ධම්මා සබ්බකීලෙසිකා:

සාසවා කුසලාකුසලාච්ඡාසනා ධම්මා කාමාචචරා රූපාචචරා අරූපාචචරා, රූපකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ, ඉමෙ ධම්මා සබ්බකීලෙසිකා.

1247. කතමෙ ධම්මා අසබ්බකීලෙසිකා:

අපරිපාපනා මහතා ච මහඵලාති ච අසබ්බිතා ච ඛායා, ඉමෙ ධම්මා අසබ්බකීලෙසිකා.

1248. කතමෙ ධම්මා සබ්බකීලීඨා:

තීණි අකුසලමුලාති ලොභො දොසො මොහො, නදෙකඨා ච කීලෙසා නං සමපසුභොතා වේදනාකඛණේ -පෙ- විඤ්ඤාණකඛණේ නං සමුඨ්ඨානං කායකමමං චජිකමමං ඕහොකමමං, ඉමෙ ධම්මා සබ්බකීලීඨා.

1241. එහි විනය කවරැ යත්:

විනයයෙන් යම් අකලාපනයෙන් අකමණ්ණනයෙන් අවලිනයෙන් (පසුබැසීමෙන්) මොනොවට එල්ලයිවීමෙන් හැකිවීමෙන් හැකුළුණු අසුරෙක් හැකුළුණු බවෙන් විනයයෙන් නො පැහිරීමෙන් නො පැහිරෙන අසුරෙක් නො පනල බවෙන් ඇද්ද, මේ 'වින' යයි කියනු ලැබේ.

1242. එහි ඖදානය කවරෙ යත්:

විනයයෙන් යම් උඩගු බවෙන් අවුපගමයෙන් විනයයෙන් විකෘප-යෙන් විනයයෙන් හුන්න බවෙන් ඇද්ද, මේ 'ඖදානය' යයි කියනු ලැබේ.

1243. එහි අශ්‍රිත කවරෙ යත්:

ජ්‍යෙෂ්ඨතා කටයුතු යම් කායදුඛවිතාදියක් ජ්‍යෙෂ්ඨතා නො කෙරේ ද, ලාමක අකුලඛමියන්ගේ පැමිණීමේ ජ්‍යෙෂ්ඨතා නො කෙරේ ද, මේ 'අශ්‍රිත' යයි කියනු ලැබේ.

1243. එහි අනපත්‍රපා කවරෙ යත්:

බිය විගසනු කායදුඛවිතාදී හේතුයෙන් යම් නො බියවීමෙන් ඇද්ද ලාමක අකුලඛමියන්ගේ පැමිණීමෙන් නො බිය වීමෙන් ඇද්ද, මේ 'අනපත්‍රපා' යයි කියනු ලැබේ.

මේ ධර්මයෝ කෙල්ලයෝ යි.

1245. කෙල්ල නො වූ ධර්මයෝ කවරහ යත්:

ඒ කෙල්ලධර්මයන් තබා ගෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අභිජයාපනන වූ කුලලාකුලලාච්ඡාසාකාන ධර්ම කෙනෙක් ඇද්ද, වේදනා-සකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ, සියලු රූපය ද අසඹිතධාතූ ද යන මොහු කෙල්ල නො වූ ධර්මයෝ යි.

1246. සාංකෙල්ලිකධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුචි කුලලාකුලලාච්ඡාසාකාන ධර්මයෝ යෑ රූපසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මොහු සාංකෙල්ලික ධර්මයෝ යි.

1247. අසාංකෙල්ලිකධර්මයෝ කවරහ යත්:

අපයනීපනන වූ මාභීයෝ ද මාභීඵලයෝ ද අසඹිතධාතූ ද යන මොහු අසාංකෙල්ලිකධර්මයෝ යි.

1248. සංකල්පධර්මයෝ කවරහ යත්:

ලෝක දෙස මෝහ යන තුන් අකුලඛමියෝ යෑ එය හා එක් වෑ සිචි කෙල්ලයෝ යෑ එය හා සම්ප්‍රසුතන වූ වේදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ තත්සම්ප්‍රසුතන වූ කායකමි යෑ වාක්කමි යෑ මනාකමි යෑ යන මොහු සංකල්පධර්මයෝ යි.

1249. කතමෙ බමම: අසබ්බිච්චා:

කුසලාච්ඡාසනා: බමම: කමාචචරා: රූපාචචරා: අරූපාචචරා: අපරි-
ශාපනා: වෙදනාකකිකේ: -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේ: සබ්බං ච රූපං
අසබ්බිතා: ච ඛානු, ඉමෙ බමම: අසබ්බිච්චා:

1250. කතමෙ බමම: කිලෙසසම්පයුතනා:

තෙහි බමෙමග්ගි යෙ බමම: සම්පයුතනා: වෙදනාකකිකේ: -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකේ: ඉමෙ බමම: කිලෙසසම්පයුතනා:

1251. කතමෙ බමම: කිලෙසවිපයුතනා:

තෙහි බමෙමග්ගි යෙ බමම: විපයුතනා: වෙදනාකකිකේ: -පෙ-
විඤ්ඤාණකකිකේ: සබ්බං ච රූපං අසබ්බිතා: ච ඛානු, ඉමෙ බමම:
කිලෙසවිපයුතනා:

1252. කතමෙ බමම: කිලෙසා වෙච්ච සබ්බිලෙසිකා: ච:

තෙච්ච කිලෙසා: කිලෙසා: වෙච්ච සබ්බිලෙසිකා: ච.

1253. කතමෙ බමම: සබ්බිලෙසිකා: වෙච්ච හො: ච කිලෙසා:

තෙහි බමෙමග්ගි යෙ බමම: සබ්බිලෙසිකා: තෙ බමෙම ඔපෙඤ්ඤා: අච්ච-
සෙසා: සාසච්චා: කුසලාකුසලාච්ඡාසනා: බමම: කමාචචරා: රූපාචචරා:
අරූපාචචරා: රූපකකිකේ: -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේ: ඉමෙ බමම:
සබ්බිලෙසිකා: වෙච්ච හො: ච කිලෙසා:

1254. කතමෙ බමම: කිලෙසා: වෙච්ච සබ්බිච්චා: ච:

තෙච්ච කිලෙසා: කිලෙසා: වෙච්ච සබ්බිච්චා: ච.

1255. කතමෙ බමම: සබ්බිච්චා: වෙච්ච හො: ච කිලෙසා:

තෙහි බමෙමග්ගි යෙ බමම: සබ්බිච්චා: තෙ බමෙම ඔපෙඤ්ඤා: වෙදනා-
කකිකේ: -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේ: ඉමෙ බමම: සබ්බිච්චා: වෙච්ච
හො: ච කිලෙසා:

1256. කතමෙ බමම: කිලෙසා: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච:

ලොභො: මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො:
ලොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, දොසො: මොභෙන
කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො: දොසෙන කිලෙසො:
වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො: මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච
කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො: මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙස-
සම්පයුතනා: ච, දිට්ඨි මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච,
මොභො: දිට්ඨියා: කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, විච්චිකිච්චා:
මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො: විච්චිකිච්චා:
කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, පිනං මොභෙන කිලෙසො:
වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො: පිනෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙස-
සම්පයුතනා: ච, උඤ්චිට්ඨං මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්ප-
යුතනා: ච, මොභො: උඤ්චිට්ඨෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා:
ච, අභිරිකං මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො:
අභිරිකෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, අනොත්තප්පං
මොභෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච, මොභො: අනොත්ත-
ප්පෙන කිලෙසො: වෙච්ච කිලෙසසම්පයුතනා: ච.

1249. අසංකල්පටධම්මයෝ කචරහ යත්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන චු කුසලඅව්‍යාකාන ධම්මයෝ යෑ වෙදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ හෑම රූප ද අසංකල්ප-
ධාතූ ද යන මේ ධම්මයෝ අසංකල්පටයෝ යි.

1250. කෙල්ලසමප්‍රයුක්තධම්මයෝ කචරහ යත්:

ඒ කෙල්ලධම්මයන් හෑ යම් ධම්ම කෙනෙක් සමප්‍රයුක්ත චුචාහු ද වෙදනා-
සකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මොහු කෙල්ලසමප්‍රයුක්තධම්මයෝ යි.

1251. කෙල්ලවිප්‍රයුක්තධම්මයෝ කචරහ යත්:

ඒ කෙල්ලධම්මයන් කෙරෙත් යම් ධම්ම කෙනෙක් විප්‍රයුක්ත චුචාහු ද
වෙදනාසකකි යෑ .. විඤ්ඤාසකකි යෑ හෑම රූප ද අසංකල්පධාතූ ද යන
මොහු කෙල්ලවිප්‍රයුක්තධම්මයෝ යි.

1252 කෙල්ල චු ද සංකෙල්ලික චු ධම්මයෝ කචරහ යත්:

එ මෑ කෙල්ලයෝ කෙල්ලයෝත් සංකෙල්ලිකයෝත් වෙති.

1253. සංකෙල්ලික චු ද නො ද කෙල්ල චු ධම්මයෝ කචරහ යත්:

යම් ධම්ම කෙනෙක් ඒ කෙල්ලධම්මයන් විසින් සංකෙල්ලික චුචාහු ද
ඒ ධම්මයන් නබෑ අවශෙෂ චු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර සාසුච
කුසලාකුසලාච්ඡාසානධම්මයෝ යෑ රූපසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන
මොහු සංකෙල්ලික චු ද නො ද කෙල්ල චු ධම්මයෝ යි.

1254. කෙල්ල චු ද සංකල්ප චු ද ධම්මයෝ කචරහ යත්:

එ මෑ කෙල්ලයෝ කෙල්ලයෝ ද සංකල්පයෝ ද වෙති

1255. සංකල්ප චු ද නො ද කෙල්ල චු ධම්මයෝ කචරහ යත්:

ඒ කෙල්ලධම්මයන් විසින් යම් ධම්ම කෙනෙක් සංකල්ප චුචාහු ද ඒ
ධම්මයන් නබෑ වෙදනාසකකි යෑ ... විඤ්ඤාසකකි යෑ යන මොහු සංකල්ප
චු ද නො ද කෙල්ල චු ධම්මයෝ යි.

1256. කචර ධම්මයෝ කෙල්ල චුචාහු ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත චුචාහු ද
වෙති යත්:

ලෝභය මෝහය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මෝහය
ලෝභය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි දෝෂය මෝහය හෑ
කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මෝහය දෝෂය හෑ කෙල්ල ද
කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මානස මෝහය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද
වෙයි. මෝහය මානස හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. දූෂ්ටිය
මෝහය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මෝහය දූෂ්ටිය හෑ
කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. විචිකිත්තාව මෝහය හෑ කෙල්ල ද
කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මෝහය විචිකිත්තාව හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍ර-
යුක්ත ද වෙයි. පිනය මෝහය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි.
මෝහය පිනය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. උඤ්ච්චිය මෝහය
හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මෝහය උඤ්ච්චිය හෑ කෙල්ල ද
කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. අතිරිකය මෝහය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍ර-
යුක්ත ද වෙයි. මෝහය අතිරිකය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි.
අනොත්තප්පය මෝහය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි. මෝහය
අනොත්තප්පය හෑ කෙල්ල ද කෙල්ලසමප්‍රයුක්ත ද වෙයි.

1257. කතමෙ ධමමා කිලෙසසමපසුතතා වෙච නො ච කිලෙසා:

තෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා සමපසුතතා තෙ ධමමෙ ඔපෙචා වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො, ඉමෙ ධමමා කිලෙසසමපසුතතා වෙච නො ච කිලෙසා.

1258. කතමෙ ධමමා කිලෙසවිපසුතතා සඛිකිලෙසිකා:

තෙහි ධමමෙහි යෙ ධමමා විපසුතතා සාතවා කුසලාච්ඡාතතා ධමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා, රූපකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො, ඉමෙ ධමමා කිලෙසවිපසුතතා සඛිකිලෙසිකා.

1259. කතමෙ ධමමා කිලෙසවිපසුතතා අසඛිකිලෙසිකා:

අපරිපාපතතා මහතා ච මහඵලාති ච අසඛිතා ච ඛාතු, ඉමෙ ධමමා කිලෙසවිපසුතතා අසඛිකිලෙසිකා.

කිලෙසනොච්ඡතං

1260 කතමෙ ධමමා දුක්ඛතෙන පභාතඛිකා:

තිණ්ණි සඤ්ඤාජනාති: සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා, සීලබ්බතපරාමාසො.

1261. තථ කතමා සකකායදිට්ඨි:

ඉධ අසුතවා පුටුඡ්ඡනො අරියානං අදසාසී අරියධම්මස්ස අකොච්ඤෙ අරියධමෙම අවිනීතො සපුරිතානං අදසාසී සපුරිත ධමමස්ස අකොච්ඤෙ සපුරිතධමෙම අවිනීතො රූපං අතතතො සමනු- පසාහි, රූපවනතං වා අතතානං, අතතති වා රූපං, රූපස්මි වා අතතානං, වෙදනං -පෙ- සඤ්ඤං -පෙ- සඛ්ඛාරෙ -පෙ- විඤ්ඤාණං අතතතො සමනුපසාහි, විඤ්ඤාණවනතං වා අතතානං, අතතති වා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණස්මි වා අතතානං -පෙ- යා ඵචරූපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං¹ දිට්ඨිකතතාරො, දිට්ඨිවිසුකාගිකං² දිට්ඨිවිපපජ්ඣිතං දිට්ඨිවිස- ඤ්ඤාජනං ගාභො පඤ්ඤාභො අභිනිවෙසො පරාමාසො කුමමගො මච්ඡාපථො මච්ඡතනං තිථාගතනං විපරිඤෙසගාභො, අයං චූච්චති සකකායදිට්ඨි.

1262. තථ කතමා විචිකිච්ඡා:

සථරි කඛිති විචිකිච්ඡති, ධමමෙ කඛිති විචිකිච්ඡති, සඛෙස සඛිති විචිකිච්ඡති, සිකඛාය කඛිති විචිකිච්ඡති, පුබ්බතො කඛිති විචිකිච්ඡති, අපරතො කඛිති විචිකිච්ඡති, පුබ්බතොපරතො කඛිති විචිකිච්ඡති, ඉදපචච්ඡතාපච්චකමුපපනොසු ධමමෙසු කඛිති විචි- කිච්ඡති ය: ඵචරූපා කඛිතා කඛිතානං කඛිතභවතං විමති විචිකිච්ඡා ඤෙලාකං ඤෙඛාපථො සංඝයො අනෙකංසගාභො අසප්පනා පරි- සප්පනා අපරිඤොගාභො ඵමතිතතං විතතස්ස මනොවිලෙඛො, අයං චූච්චති විචිකිච්ඡා.

¹ ගභණං - සීඉ, 2,

² දිට්ඨිවිසුකාගිතං - සීඉ, 2

1257. කවර ධර්මයෝ කෙලෙසමප්‍රසන්න ද නො ද කෙලෙස ද වෙති යත්:

ඒ කෙලෙසධර්මයන් සමග යම් ධර්ම කෙනෙක් සමප්‍රසන්න වුවාහු ද ඒ ධර්මයන් නබා වෙදනාසකකි යා ... විඤ්ඤාසකකි යා යන මේ ධර්මයෝ කෙලෙසමප්‍රසන්න ද නො ද කෙලෙස ද වෙත්.

1258. කවර ධර්මයෝ කෙලෙසවිප්‍රසන්න සාංකෙලෙසක වෙති යත්:

ඒ කෙලෙසධර්මයන් කෙරෙන් යම් ධර්ම කෙනෙක් විප්‍රසන්න වුවාහු ද කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුච කුශල අව්‍යාකානධර්මයෝ යා රූපසකකි යා ... විඤ්ඤාසකකි යා යන මේ ධර්මයෝ කෙලෙසවිප්‍රසන්න ද සාංකෙලෙසක ද වෙත්.

1259. කවර ධර්මයෝ කෙලෙසවිප්‍රසන්න අසාංකෙලෙසක වෙති යත්:

අපරිපාපනහ වූ මාචීයෝ ද මාචීඵලයෝ ද අසඬිතධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ කෙලෙසවිප්‍රසන්න අසාංකෙලෙසකයෝ යි.

කෙලෙසගොව්ජක යි

1260. කවර ධර්මයෝ දශීනගෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වෙති යත්:

සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සීලබ්බතපරාමාස යන තුන් සායොජනයෝ යා.

1261. එහි සකකායදිට්ඨි කවර යත්:

මෙලොවා අශ්‍රාතවත් පාඨන්ජන ආරාධිතන් නො දක්නේ ආරාධිතව අදක්ෂ වූයේ ආරාධිතවෙහි නො හික්මුණේ සත්පුරුෂයන් නො දක්නේ සත්පුරුෂධර්මයට අදක්ෂ වූයේ සත්පුරුෂධර්මයෙහි නො හික්මුණේ රූපය ආතම හෙයින් දකී. රූපවත් වූ ආතමය හෝ දකී ආතමයෙහි හෝ රූපය දකී. රූපයෙහි හෝ ආතමය දකී වෙදනාව ... සංඤ්ච ... සංසකාරයන් ... විඤ්ඤාස ආතම හෙයින් දකී. ආතමය විඤ්ඤාවත් නොව හෝ දකී. ආතමයෙහි විඤ්ඤාස ඇතැයි හෝ දකී. විඤ්ඤාසෙහි හෝ ආතමය ඇතැයි දකී. මෙබඳු වූ යම් දෘෂ්ටිකෝණයක් දෘෂ්ටිගතයෙක් දෘෂ්ටිගතනොදෙක් දෘෂ්ටිකතනා-රයෙක් දෘෂ්ටිවිසුකාරිකයෙක් දෘෂ්ටිවිසුසජ්ජිතයෙක් දෘෂ්ටිසංයොජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් අභිනිවේශයෙක් පරාමිතියෙක් කුන්මාචීයෙක් මිථ්‍යාපඨයෙක් මිථ්‍යානිකයෙක් නිර්ථායනකයෙක් විපරිතීයග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සකකායදිට්ඨි' යයි කියනුලැබේ

1262 එහි විචිකිච්ඡා කවර යත්:

ශාත්තාන් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි. ධර්මයෙහි සැක කෙරෙයි. සංඝයා කෙරෙහි සැක කෙරෙයි. ශික්ෂායෙහි සැක කෙරෙයි පුජිතතයෙහි සැක කෙරෙයි. අපරාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි. පුජිතතා-පරාන්තයෙහි සැක කෙරෙයි. ඉදමිප්‍රත්‍යයනාප්‍රතිත්‍යසමුත්තපාදයෙහි සැක කෙරෙයි. මෙබඳු යම් සැකයෙක් සැක කරන අයුරෙක් සැකයට පැමිණි බවෙක් විමතියෙක් විචිකිත්‍යාසෙක් දෝලනකයෙක් දෝධාපඨයෙක් සංශයෙක් අනෙකාන්තග්‍රාහයෙක් ආසපීණයෙක් පරිසපීණයෙක් අපසන-වහාහනයෙක් විතතයාගේ දැඩි බවෙක් මනෝචලෙඛයෙක් ඇද්ද, මේ 'විචිකිච්ඡා' යයි කියනුලැබේ

1263. තථ කතමො සීලබ්බතපරාමාසො:

ඉතො බහිඤ්ඤා සමණ්ඩාහමණානං සීලෙන සුඤ්ඤි, චතෙන සුඤ්ඤි, සීලබ්බතෙන සුඤ්ඤිනි යං ඵවරුපා දිට්ඨි -පෙ- විපරියෙසභාහො, අයං චූළචනී සීලබ්බතපරාමාසො. ඉමානි තීණී සඤ්ඤාජනානි, තදෙකට්ඨා ච කීලෙසා, තං සමපසුතො; වෙදනාකකිකො; -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො; තංසමුට්ඨානං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා; දසසනෙන පභාතබ්බා.

1264. කතමෙ බමමා; න දසසනෙන පභාතබ්බා:

තෙ බමමෙ ඵපෙතො; අවසෙසා; කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා; බමමා; කාමාචචරා; රුපාචචරා; අරුපාචචරා; අපරියාපනතා, වෙදනාකකිකො; -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො; සබ්බං ච රුපං අසඛිතා; ච බාහු, ඉමෙ බමමා; න දසසනෙන පභාතබ්බා;

1265. කතමෙ බමමා; භාවනාය පභාතබ්බා:

අවසෙසො; ලොභො; දොසො; මොහො, තදෙකට්ඨා ච කීලෙසා, තං සමපසුතො; වෙදනාකකිකො; -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො; තං සමුට්ඨානං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා; භාවනාය පභාතබ්බා.

1266. කතමෙ බමමා; න භාවනාය පභාතබ්බා:

තෙ බමමෙ ඵපෙතො; අවසෙසා; කුසලාකුසලාච්ඡාසකතා; බමමා; කාමා; චචරා; රුපාචචරා; අරුපාචචරා; අපරියාපනතා, වෙදනාකකිකො; -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො; සබ්බං ච රුපං අසඛිතා; ච බාහු, ඉමෙ බමමා; න භාවනාය පභාතබ්බා;

1267. කතමෙ බමමා; දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකා:

තීණී සඤ්ඤාජනානි: සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා; සීලබ්බතපරාමාසො.

1268. තථ කතමා; සකකායදිට්ඨි,

ඉධ අශසුතචා; පුච්ඡජනො; -පෙ- විපරියෙසභාහො, අයං චූළචනී සකකායදිට්ඨි.

1269. තථ කතමා; විචිකිච්ඡා:

සථරි කඛනි විචිකිච්ඡති -පෙ- ඵලහිතභතං විතතසස මනොවිලෙඛො, අයං චූළචනී විචිකිච්ඡා.

1270. තථ කතමො; සීලබ්බතපරාමාසො:

ඉතො බහිඤ්ඤා සමණ්ඩාහමණානං සීලෙන සුඤ්ඤි -පෙ- විපරියෙසභාහො, අයං චූළචනී සීලබ්බතපරාමාසො.

ඉමානි තීණී සඤ්ඤාජනානි, තදෙකට්ඨා ච කීලෙසා, තංසමපසුතො; වෙදනාකකිකො; -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකො; තංසමුට්ඨානං කායකමමං චචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා; දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකා.

1263 එහි සිලබබනපරාමාස කවරෙ යන්:

මේ සස්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධි යැ වුහයෙන් ශුද්ධි යැ ශීලවතයෙන් ශුද්ධි යැ යි මෙබඳු වූ යම් දූෂිතයෙක් ... විපයනීය-ග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සිලබබනපරාමාස' යයි කියනුලැබේ

මේ තුන් සංයෝජනයෝ යැ. තදෙකසථ කෙලයයෝ ද තත්සමප්‍ර-සුක්ක වූ වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ තත්සමුත්තාන වූ කායකමී යැ වාක්කමී යැ මනාකමී යැ යන මේ බමියෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යි.

1264. කවර බමියෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෝ වෙති යන්:

ඒ බමියන් තබා හෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියා-පන්න වූ කුශලාකුශලාව්‍යාකානබමියෝ යැ, වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤා-සකකි යැ හැම රූප ද අසඹිතව්‍යාතු ද යන මේ බමියෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෝ වෙත්.

1265. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යබමියෝ කවරහ යන්:

අවිශිෂ්ට වූ ලොහ යැ දේහි යැ මොහ යැ තදෙකසථ කෙලයයෝ ද තත්සමප්‍රසුක්ක වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ තත්සමුත්තාන වූ කායකමී යැ වාක්කමී යැ මනාකමී යැ යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය බමියෝ යි.

1266 භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෝ වූ බමියෝ කවරහ යන්:

ඒ බමියන් තබා හෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියා-පන්න වූ කුශලාකුශලාව්‍යාකාන බමියෝ යැ, වෙදනාසකකි යැ විඤ්ඤා-සකකි යැ හැම රූප ද අසඹිතව්‍යාතු ද යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෝ වන බමියෝ යි

1267. දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බමියෝ කවරහ යන්:

සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සිලබබනපරාමාස යන තුන් සංයෝජනයෝ යැ

1268. එහි සකකායදිට්ඨි කවර යන්:

මෙලො වැ අශ්‍රැතවත් පෘථග්ජන ... විපයනීයග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සකකායදිට්ඨි' යයි කියනුලැබේ

1269. එහි විචිකිච්ඡා කවර යන්:

ශාඤ්ඤාත් වහන්සේ කෙරෙහි සැක කෙරෙයි විචිකිච්ඡා කෙරෙයි ... චිත්තයාගේ දැඩි බවෙන් මනෝචලෙබයෙක් ඇද්ද, මේ 'විචිකිච්ඡා' යයි කියනුලැබේ.

1270. එහි සිලබබනපරාමාස කවරෙ යන්:

මේ සස්තෙන් බැහැර මහණබමුණන්ගේ ශීලයෙන් ශුද්ධි යැ ... විපයනීයග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මේ 'සිලබබනපරාමාස' යයි කියනුලැබේ

මේ තුන් සංයෝජනයෝ ද තදෙකසථ කෙලයයෝ ද තත්සමප්‍රසුක්ක වෙදනාසකකි යැ ... විඤ්ඤාසකකි යැ තත්සමුත්තාන වූ කායකමී යැ වාක්කමී යැ මනාකමී යැ යන මොහු දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති බමියෝ යි.

නිඤ්ඤානසංකප්පානං සංකප්පානං ඉති විවිකිච්ඡා: සීලබ්බතපරාමාසො, ඉමෙ බමමා, දසසනෙන පභාතබ්බො. නදෙකට්ඨා: ලොභො: දොසො: මොහො:, ඉමෙ බමමා, දසසනෙන පභාතබ්බොහතු. නදෙකට්ඨා: ච කීලොසා, නංසමපසුතො: වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, නං සමුට්ඨානං කායකමමං චිච්ඤමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා, දසසනෙන පභාතබ්බොහතුකා.

1271. කතමෙ බමමා හ දසසනෙන පභාතබ්බොහතුකා:

තෙ බමමෙ ධර්මෙහි අවසේසා කුසලාකුසලාචාරාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනො, වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, සබ්බං ච රූපං, අසඬ්ඛතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමමා හ දසසනෙන පභාතබ්බොහතුකා

1272. කතමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බොහතුකා:

අවසේසො ලොභො දොසො මොහො, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බොහතු, නදෙකට්ඨා ච කීලොසා, නංසමපසුතො වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, නංසමුට්ඨානං කායකමමං චිච්ඤමමං මනොකමමං, ඉමෙ බමමා භාවනාය පභාතබ්බොහතුකා.

1273. කතමෙ බමමා හ භාවනාය පභාතබ්බොහතුකා:

තෙ බමමෙ ධර්මෙහි අවසේසා කුසලාචාරාකතා බමමා කාමාවචරා රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරියාපනො, වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී සබ්බං ච රූපං, අසඬ්ඛතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමමා හ භාවනාය පභාතබ්බොහතුකා.

1274. කතමෙ බමමා සවිතකකා:

සවිතකකභුමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො විතකකං. ධර්මෙහි නංසමපසුතො වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, ඉමෙ බමමා සවිතකකා.

1275. කතමෙ බමමා අවිතකකා:

අවිතකකභුමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො. වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, විතකකා ච, සබ්බං ච රූපං අසඬ්ඛතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමමා අවිතකකා.

1276. කතමෙ බමමා සච්චාරා:

සච්චාරභුමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අපරියාපනො ච්චාරං ධර්මෙහි නංසමපසුතො වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, ඉමෙ බමමා සච්චාරා:

1277. කතමෙ බමමා අච්චාරා:

අච්චාරභුමියං කාමාවචරෙ රූපාවචරෙ අරූපාවචරෙ අපරියාපනො වෙදනාකකිකේසී -පෙ- විඤ්ඤාණකකිකේසී, ච්චාරෙ ච සබ්බං ච රූපං අසඬ්ඛතා ච ඛාදු, ඉමෙ බමමා අච්චාරා.

සකකායදිට්ඨි විචිකිච්ඡා සිලබ්බතපරාමාස යන මේ ධම්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යා නදෙකසථ වූ ලොහ යා දොම්බ යා මොහ යා යන මේ ධම්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතුහු යා නදෙකසථ කෙලයයෝ ද නත්-සම්ප්‍රසුක්ත වෙදනාසකකි යා .. විඤනසකකි යා නත්සම්මුත්ථාන කායකම් යා වාක්කම් යා මහාකම් යා යන මොහු දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධම්මයෝ යි.

1271. දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති ධම්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ ධම්මයන් තබා අවශෙෂ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාසාන ධම්මයෝ යා වෙදනාසකකි යා ... විඤනසකකි යා හැම රූප ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති ධම්මයෝ යි.

1272. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධම්මයෝ කවරහ යන්:

සෙසු ලොහ යා දොම්බ යා මොහ යා යන මේ ධම්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු වෙති නදෙකසථ කෙලයයෝ ද නත්සම්ප්‍රසුක්ත වෙදනාසකකි යා .. විඤනසකකි යා නත්සම්මුත්ථාන කායකම් යා වාක්කම් යා මහාකම් යා යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධම්මයෝ යි.

1273. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති ධම්මයෝ කවරහ යන්:

ඒ ධම්මයන් තබා අවශෙෂ වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන කුශල-අච්ඡාසානධම්මයෝ යා වෙදනාසකකි යා ... විඤනසකකි යා හැම රූප ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු නැති ධම්මයෝ යා.

1274. සවිතකීධම්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරියාපනන වූ සවිතකීභූමියෙහි විතකීය තබා ඒ විතකීය හා සම්ප්‍රසුක්ත වෙදනාසකකි යා විඤනසකකි යා යන මේ ධම්මයෝ සවිතකීයෝ යි.

1275. අවිතකීධම්මයෝ කවරහ යන්.

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන අවිතකීභූමියෙහි වෙදනාසකකි යා විඤනසකකි යා විතකීය ද හැම රූප ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු අවිතකීධම්මයෝ යි.

1276. සවිචාරධම්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරියාපනන සවිචාරභූමියෙහි විචාරය තබා නත්සම්ප්‍රසුක්ත වූ වෙදනාසකකි යා විඤනසකකි යා යන මොහු සවිචාරධම්මයෝ යි.

1277. අවිචාරධම්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරියාපනන අවිචාරභූමියෙහි වෙදනාසකකි යා... විඤනසකකි යා විචාරය ද හැම රූප ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු අවිචාරධම්මයෝ යි.

1278. කතමේ බලමා සපයීම:

සපයීමකුමය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අපරිශාපනේ පිනිං ඔපෙකු, නංසමපසුනේ, වේදනාකකුමය -පෙ- විඤ්ඤාණකකුමය, ඉමේ බලමා සපයීම.

1279. කතමේ බලමා අපයීම.

අපයීමකුමය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අරූපාවචරේ අපරිශාපනේ වේදනාකකුමය -පෙ- විඤ්ඤාණකකුමය, පිනි ව සබබං ව රූපං අසඛිතා ව බාතු, ඉමේ බලමා අපයීම.

1280 කතමේ බලමා පිනිසහගත:

පිනිසහගතය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අපරිශාපනේ පිනිං ඔපෙකු, නංසමපසුනේ, වේදනාකකුමය -පෙ- විඤ්ඤාණකකුමය, ඉමේ බලමා පිනිසහගත.

1281. කතමේ බලමා හ පිනිසහගත:

හ පිනිසහගතය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අරූපාවචරේ අපරිශාපනේ වේදනාකකුමය -පෙ- විඤ්ඤාණකකුමය, පිනි ව සබබං ව රූපං අසඛිතා ව බාතු, ඉමේ බලමා හ පිනිසහගත.

1282. කතමේ බලමා සුඛසහගත:

සුඛසහගතය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අපරිශාපනේ සුඛං ඔපෙකු, නංසමපසුනේ, සඤ්ඤාකකුමය, සඛිතාරකකුමය, විඤ්ඤාණකකුමය, ඉමේ බලමා සුඛසහගත.

1283. කතමේ බලමා හ සුඛසහගත:

හ සුඛසහගතය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අරූපාවචරේ අපරිශාපනේ වේදනාකකුමය -පෙ- විඤ්ඤාණකකුමය, සුඛං ව, සබබං ව රූපං අසඛිතා ව බාතු, ඉමේ බලමා හ සුඛසහගත.

1284. කතමේ බලමා උපෙකුමසහගත:

උපෙකුමසහගතය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අරූපාවචරේ අපරිශාපනේ උපෙකුම ඔපෙකු, නංසමපසුනේ, සඤ්ඤාකකුමය, සඛිතාරකකුමය, විඤ්ඤාණකකුමය, ඉමේ බලමා උපෙකුමසහගත.

1285 කතමේ බලමා හ උපෙකුමසහගත:

හ උපෙකුමසහගතය කාමාවචරේ රූපාවචරේ අරූපාවචරේ අපරිශාපනේ වේදනාකකුමය -පෙ- විඤ්ඤාණකකුමය, උපෙකුම ව සබබං ව රූපං අසඛිතා ව බාතු, ඉමේ බලමා හ උපෙකුමසහගත.

1286. කතමේ බලමා කාමාවචර:

හෙට්ඨනේ, අච්චිතියං පරිගනනං කරිතියං උපරිතො පරනිමිත වසවනති දෙව අනෙතා කරිතියං එතසමිං අනතරේ එතාවචරා එත පරිශාපනා ඛනියා බාතු අයතනා රූපා වේදනා සඤ්ඤා සඛිතාරා විඤ්ඤාණං, ඉමේ බලමා කාමාවචර.

1278 සමුදායවලට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාලන සමුදායවලට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු සමුදායවලට සේවය කිරීමට ය.

1279. සමුදායවලට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාලන සමුදායවලට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු රූප ද අපරිශාලන ද යන මොහු සමුදායවලට සේවය කිරීමට ය.

1280 ප්‍රතිසහගතවීමට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාලන ප්‍රතිසහගතවීමට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු ප්‍රතිසහගතවීමට සේවය කිරීමට ය.

1281. ප්‍රතිසහගත නොවූ වීමට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාලන ප්‍රති නොවූ වීමට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු රූප ද අපරිශාලන ද යන මොහු ප්‍රතිසහගත නොවූ වීමට සේවය කිරීමට ය.

1282. සුඛසහගතවීමට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාලන සුඛසහගතවීමට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු සුඛසහගතවීමට සේවය කිරීමට ය.

1283. සුඛසහගත නොවූ වීමට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාලන සුඛ නොවූ වීමට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු රූප ද අපරිශාලන ද යන මොහු සුඛසහගත නොවූ වීමට සේවය කිරීමට ය.

1284. උපේක්ෂා සහගතවීමට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාලන උපේක්ෂා සහගතවීමට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු උපේක්ෂා සහගතවීමට සේවය කිරීමට ය.

1285. උපේක්ෂා සහගත නොවූ වීමට සේවය කිරීම සඳහා:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාලන උපේක්ෂා නොවූ වීමට සේවය කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු රූප ද අපරිශාලන ද යන මොහු උපේක්ෂා සහගත නොවූ වීමට සේවය කිරීමට ය.

1286. කාමාවචර වීමට සේවය කිරීම සඳහා:

සවිභව අවිභවය නිම කොට මතුගාගයෙන් පරිහරණයට පත් කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු රූප ද අපරිශාලන ද යන මොහු සවිභවයට පත් කිරීම සඳහා වෛද්‍යවරයෙකු යැ ... විද්‍යාඥයෙකු යැ යන මොහු කාමාවචර වීමට සේවය කිරීමට ය.

1287. කනමේ බලය හා කාර්යය.

රාජ්‍යයේ අරාජ්‍යයේ අපරිශාලනය, ඉමේ බලය හා කාර්යය.

1288. කනමේ බලය රාජ්‍යයේ:

හෙට්‍රොනමස් වූවන්ගේ පරිශාලනය කිරීමේ උපරිතමය අකාර්යයන්ගේ අනෙකුත් කාර්යයන් සහ එකමය. අනෙකුත් එකමයේ එකම පරිශාලනය සහ පරිශාලනය වා උපරිතමය වා දිවයිනේ ව්‍යවස්ථාපිත වා විකල්පවත්වන බලය, ඉමේ බලය රාජ්‍යයේ.

1289. කනමේ බලය හා රාජ්‍යයේ:

කාර්යයේ අරාජ්‍යයේ අපරිශාලනය, ඉමේ බලය හා රාජ්‍යයේ.

1290. කනමේ බලය අරාජ්‍යයේ:

හෙට්‍රොනමස් අකාර්යයන්ගේ පරිශාලනය කිරීමේ උපරිතමය හෙට්‍රොනමස් පරිශාලනය කිරීමේ අනෙකුත් කාර්යයන් සහ එකමය. අනෙකුත් එකමයේ එකම පරිශාලනය සහ පරිශාලනය වා උපරිතමය වා දිවයිනේ ව්‍යවස්ථාපිත වා විකල්පවත්වන බලය, ඉමේ බලය අරාජ්‍යයේ.

1291. කනමේ බලය හා අරාජ්‍යයේ:

කාර්යයේ රාජ්‍යයේ අපරිශාලනය, ඉමේ බලය හා අරාජ්‍යයේ

1292. කනමේ බලය පරිශාලනය:

සාමාන්‍ය කුසලතා කුසලතා ව්‍යවස්ථාපිත කාර්යයේ රාජ්‍යයේ අරාජ්‍යයේ වරා, රාජ්‍යයේ - පෙ - විකල්පවත්වන බලය, ඉමේ බලය පරිශාලනය.

1293. කනමේ බලය අපරිශාලනය:

මහලු ව මහලු ව අකාර්යයන් ව බාහු, ඉමේ බලය අපරිශාලනය.

1294. කනමේ බලය නියෝජිතය:

විකල්පවත්වන මහලු අපරිශාලනය, ඉමේ බලය නියෝජිතය.

1295. කනමේ බලය අනියෝජිතය:

හෙට්‍රොනමස් පරිශාලනය අනියෝජිත කුසලතා කුසලතා ව්‍යවස්ථාපිත කාර්යයේ රාජ්‍යයේ අරාජ්‍යයේ අපරිශාලනය, විකල්පවත්වන බලය - පෙ - විකල්පවත්වන බලය, සාමාන්‍ය ව රාජ්‍ය, අකාර්යයන් ව බාහු, ඉමේ බලය අනියෝජිතය.

1287. කාමාවචර නො වූ බවටේ කවරහ යන්:

රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ යම් බව කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු කාමාවචර නො වූ බවටේ යි.

1288. රූපාවචරවමටේ කවරහ යන්:

යටි භාගයෙන් බබලොව පිරිසන් කොට මතුභාගයෙන් අකනිටා දෙවියන් ඇතුළු කොට මේ අතුරෙහි මෙහි හැසිරෙන මෙහි ඇතුළු වූ සමාපනනයාගේ හෝ උපපනනයාගේ හෝ දෘටවමිසුබවිහාර ඇත්තහුගේ හෝ යම් විතතවෙතසිකවමි කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු රූපාවචර බවටේ යි.

1289. රූපාවචර නො වූ බවටේ කවරහ යන්:

කාමාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ යම් බව කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු රූපාවචර නො වූ බවටේ යි.

1290. අරූපාවචරවමටේ කවරහ යන්:

යටින් ආකාශානඤ්චායනනුපහ දෙවියන් පිරිසන් කොට උගින් හෙවසඤ්ඤානායනනුපහ දෙවියන් ඇතුළු කොට මේ අතුරෙහි මෙහි හැසිරෙන මෙහි ඇතුළු වූ සිටි සමාපනනයාගේ හෝ උපපනනයාගේ හෝ දිට්ඨබවමිසුබවිහාරිහුගේ හෝ යම් විතතවෙතසික බව කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු අරූපාවචර බවටේ යි.

1291. අරූපාවචර නො වූ බවටේ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අපරිශාපනන වූ යම් බව කෙනෙක් ඇද්ද, මොහු අරූපාවචර නො වූ බවටේ යි.

1292. පරිශාපනනවමටේ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුචි කුශලාකුශලාච්ඡාකාන බවටේ යි, රූපසකකි යි ... විඤ්ඤානකකි යි යන මොහු පරිශාපනන බවටේ යි.

1293. අපරිශාපනනවමටේ කවරහ යන්:

මාභිටේ ද මාභිඵලටේ ද අසබ්බතඛාතු ද යන මොහු අපරිශාපනන බවටේ යි.

1294. නෙතෙය්‍යාභිකවමටේ කවරහ යන්:

අපරිශාපනන වූ සතර මාභිටේ යි. මොහු නෙතෙය්‍යාභික බවටේ යි.

1295. අනෙතෙය්‍යාභිකවමටේ කවරහ යන්:

ඒ නෙතෙය්‍යාභිකවමටේ නබා සෙසු කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපරිශාපනන වූ කුශලාකුශලාච්ඡාකානවමටේ යි, වෙදනාසකකි යි ... විඤ්ඤානකකි යි හැම රූප ද අසබ්බතඛාතු ද යන මොහු අනෙතෙය්‍යාභික බවටේ යි.

1296. කතමේ බලවත් නීතිය:

පසුකලමානී ආනන්දකාරි, යා ව මිනිසුන්ගේ නීතිය, වනනායක මහා අපරිශාපනා, ඉමේ බලවත් නීතිය.

1297. කතමේ බලවත් අනියත:

නෙ බලවත් පවතින අවසාන කුසලාකුසලාචාරානා බලවත් කාමාව- වරු රූපාවචරු අරූපාවචරු අපරිශාපනා, වෙදනාකවනො -පෙ- විඤ්ඤාණකවනො, සබ්බං ව රූපං අසබ්බතං ව බාහු, ඉමේ බලවත් අනියත:

1298. කතමේ බලවත් සර්ගතර:

සංසව් කුසලාකුසලාචාරානා බලවත් කාමාවචරු රූපාවචරු අරූපාව- වරු, රූපකවනො -පෙ- විඤ්ඤාණකවනො, ඉමේ බලවත් සර්ගතර.

1299. කතමේ බලවත් අනුතර:

අපරිශාපනා මහා ව, මහාචාරානී ව, අසබ්බතං ව බාහු, ඉමේ බලවත් අනුතර.

1300 කතමේ බලවත් සරණ:

නීති අකුසලමුලානී ලොහො දෙසො මොහො, තදෙකව්ඨා ව නීලොසා, නංසමපසුතනා වෙදනාකවනො -පෙ- විඤ්ඤාණකවනො, නං සමුට්ඨානං කායකමිං වජීකමිං මනොකමිං, ඉමේ බලවත් සරණ.

1301. කතමේ බලවත් අරණ:

කුසලාචාරානා බලවත් කාමාවචරු රූපාවචරු අරූපාවචරු අපරිශා- පනා, වෙදනාකවනො -පෙ- විඤ්ඤාණකවනො, සබ්බං ව රූපං, අසබ්බතං ව බාහු, ඉමේ බලවත් අරණනී.

පිටිසිද්ධතං

1302. කතමේ බලවත් විජ්ජාභාගිනො:

විජ්ජාස සමපසුතනා බලවත්, ඉමේ බලවත් විජ්ජාභාගිනො.

1303. කතමේ බලවත් අවිජ්ජාභාගිනො:

අවිජ්ජාස සමපසුතනා බලවත්, ඉමේ බලවත් අවිජ්ජාභාගිනො.

1304. කතමේ බලවත් විජ්ජපමා:

හෙව්ඨිමේසු තිසු අරිසමගෙහසු පසුඤ්ඤා, ඉමේ බලවත් විජ්ජපමා.

1305. කතමේ බලවත් චර්ජපමා:

උපරිමේ¹ අරහත්තමගෙහ පසුඤ්ඤා, ඉමේ බලවත් චර්ජපමා.

1. උපරිමේ - සිද්ධි. 2

1296. නියතධර්මයේ කවරහ යන්:

ආනන්දයානී වූ පඤ්චකමියේ ද යම් නියතමිථ්‍යාදූෂිතයෙකුන් ඇද්ද, අපයනීපන්න සතර මාගීයෝ ද යන මොහු නියතධර්මයෝ යි.

1297. අනියතධර්මයේ කවරහ යන්:

ඒ නියතධර්මයන් නමා අවිශ්‍යව වූ කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපයනීපන්න කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාමධර්මයෝ ය; වෙදනාසකකි ය; ... විඤ්ඤාසකකි ය; හැම රූප ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු අනියතධර්මයෝ යි.

1298. සඋත්තරධර්මයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර වූ සාසුචි කුශලාකුශලාච්ඡාසාකාම ධර්මයෝ ය; රූපසකකි ය; ... විඤ්ඤාසකකි ය; යන මොහු සඋත්තර ධර්මයෝ යි.

1299. අනුත්තරධර්මයේ කවරහ යන්:

අපයනීපන්න වූ මාගීයෝ ද මාගීඵලයෝ ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු අනුත්තරධර්මයෝ යි.

1300. සරණධර්මයේ කවරහ යන්:

ලොහ දෙස මොහ යන තුන් අකුශලමූලයෝ ද නදෙකසඵ කෙලයෝ ද තත්සමුප්පුකත වෙදනාසකකි ය; ... විඤ්ඤාසකකි ය; තත්සමුත්ථාන කායකමී වාක්කමී මනාකමී ද යන මොහු සරණධර්මයෝ යි.

1301. අරණධර්මයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර රූපාවචර අරූපාවචර අපයනීපන්න වූ කුශලාච්ඡාසාකාම ධර්මයෝ ය; වෙදනාසකකි ය; ... විඤ්ඤාසකකි ය; හැම රූප ද අසඹිතධාතු ද යන මොහු අරණධර්මයෝ යි.

පිටිකිදුක යි.

1302. විදුහාගිධර්මයේ කවරහ යන්:

අභවවිදුහෙත් සමුප්පුකත වූ ධර්මයෝ ය; මොහු විදුහාගි ධර්මයෝ යි.

1303. අවිදුහාගිධර්මයේ කවරහ යන්:

සත්‍යාප්‍රතිවිච්ඡාදක අවිදුහි හා සමුප්පුකත ධර්මයෝ ය; මොහු අවිදුහාගි ධර්මයෝ යි.

1304. විදුලී උපමා කොට ඇති ධර්මයේ කවරහ යන්:

යට තුන් අරිමිභෑ වූ ප්‍රඥ ය; මොහු විදුලී උපමා කොට ඇති ධර්මයෝ යි.

1305. චප්‍රොපමධර්මයේ කවරහ යන්:

උපරිම වූ රහත්මභෑ ප්‍රඥ ය; මොහු චප්‍රොපමධර්මයෝ යි.

1306. කතමෙ ධම්මා ඛාලා:

අභිජිකං ච අනොත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා ඛාලා, සබ්බෙපි අකුසලා ධම්මා ඛාලා.

1307. කතමෙ ධම්මා පණ්ණිනා:

තිරි ච ඉත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා පණ්ණිනා, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා පණ්ණිනා.

1308. කතමෙ ධම්මා කණ්ඨා:

අභිජිකං ච අනොත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා කණ්ඨා, සබ්බෙපි අකුසලා ධම්මා කණ්ඨා.

1309. කතමෙ ධම්මා සුක්කා:

තිරි ච ඉත්තප්පං ච, ඉමෙ ධම්මා සුක්කා, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා සුක්කා.

1310. කතමෙ ධම්මා තපනීයා:

කායදුච්චිතං චිච්චුච්චිතං මනෝදුච්චිතං, ඉමෙ ධම්මා තපනීයා, සබ්බෙපි අකුසලා ධම්මා තපනීයා.

1311. කතමෙ ධම්මා අතපනීයා:

කායසුච්චිතං චිච්චුච්චිතං මනෝසුච්චිතං, ඉමෙ ධම්මා අතපනීයා, සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා අතපනීයා.

1312. කතමෙ ධම්මා අභිච්චනා:

යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඛ්ඛා සමඤ්ඤ පඤ්ඤානති වොභාරො නාමිං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුතති ව්‍යඤ්ඤං අභිලාපො, ඉමෙ ධම්මා අභිච්චනා.

සබ්බෙව ධම්මා අභිච්චනපථා.

1313. කතමෙ ධම්මා නිරුතති:

යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඛ්ඛා සමඤ්ඤ පඤ්ඤානති වොභාරො නාමිං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුතති ව්‍යඤ්ඤං අභිලාපො, ඉමෙ ධම්මා නිරුතති.

සබ්බෙව ධම්මා නිරුතතිපථා.

1314. කතමෙ ධම්මා පඤ්ඤානති:

යා තෙසං තෙසං ධම්මානං සඛ්ඛා සමඤ්ඤ පඤ්ඤානති වොභාරො නාමිං නාමකම්මං නාමධෙය්‍යං නිරුතති ව්‍යඤ්ඤං අභිලාපො, ඉමෙ ධම්මා පඤ්ඤානති,

සබ්බෙව ධම්මා පඤ්ඤානතිපථා.

1306. බාලධර්මයේ කවරහ යන්:

අශ්‍රීත ද අනපත්‍රපා ද යන මොහු බාලධර්මයේ ය. හැම අකුසල්ලු බාලධර්මයේ යි.

1307 පණ්ණිනධර්මයේ කවරහ යන්:

ශ්‍රී ද අපත්‍රපා ද යන මොහු පණ්ණිනධර්මයේ ය. හැම කුසල්දහම්මු පණ්ණිනධර්මයේ යි.

1308 කාණ්ඩධර්මයේ කවරහ යන්:

අශ්‍රීත ද අනපත්‍රපා ද යන මොහු කාණ්ඩධර්මයේ ය. හැම අකුසල්ලු කාණ්ඩධර්මයේ යි.

1309. ඉකලධර්මයේ කවරහ යන්:

ශ්‍රී ද අපත්‍රපා ද යන මොහු ඉකලධර්මයේ ය. හැම කුසල්ලු ඉකලධර්මයේ යි.

1310. තපනීයධර්මයේ කවරහ යන්:

කායදුච්චිත ය, වාක්ඛ්‍යච්චිත ය, යන මොහු තපනීයධර්මයේ ය. හැම අකුසල්ලු තපනීයධර්මයේ යි.

1311. අතපනීයධර්මයේ කවරහ යන්:

කායසුච්චිත ය, වාක්ඛ්‍යච්චිත ය, චිතසුච්චිත ය, යන මොහු අතපනීයධර්මයේ ය. හැම කුසල්ලු අතපනීයධර්මයේ යි.

1312. අභිච්චනධර්මයේ කවරහ යන්:

ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් සංඛ්‍යාවක් සංඥාවක් ප්‍රඥප්තියෙක් ව්‍යවහාරයෙක් නාමයෙක් නාමකමයෙක් නාමධේයයෙක් නිරුක්තියෙක් ව්‍යඤ්ජනයෙක් අභිලාපයෙක් ඇද්ද, මොහු අභිච්චනධර්මයේ යි.

හැම ධර්මයේ ම, අභිච්චනපථයේ යි.

1313. නිරුක්තීධර්මයේ කවරහ යන්:

ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ සංඛ්‍යාවක් සංඥාවක් ප්‍රඥප්තියෙක් ව්‍යවහාරයෙක් නාමයෙක් නාමකමයෙක් නාමධේයයෙක් නිරුක්තියෙක් ව්‍යඤ්ජනයෙක් අභිලාපයෙක් ඇද්ද, මොහු නිරුක්තීධර්මයේ යි.

හැම ධර්මයේ ම, නිරුක්තීපථයේ යි.

1314 ප්‍රඥප්තීධර්මයේ කවරහ යන්:

ඒ ඒ ධර්මයන්ගේ යම් සංඛ්‍යාවක් සංඥාවක් ප්‍රඥප්තියෙක් ව්‍යවහාරයෙක් නාමයෙක් නාමකමයෙක් නාමධේයයෙක් නිරුක්තියෙක් ව්‍යඤ්ජනයෙක් අභිලාපයෙක් ඇද්ද, මොහු ප්‍රඥප්තීධර්මයේ යි.

හැම ධර්මයේ ම, ප්‍රඥප්තීපථයේ යි.

1315. එහි නාම කවරෙ යත්:

වේදනාසකකි ය, සංඥාසකකි ය, සංසකාරසකකි ය, විඤ්ඤාසකකි ය, අසකිකවිකානු ද යන මේ 'නාම' යි කියනු ලැබේ.

1316. එහි රූප කවරෙ යත්:

සතර මහාභූතයෝ ය, සතර මහාභූතයන් නිසා පවත්නා රූප යා යන මේ 'රූප' යි කියනු ලැබේ.

1317. එහි විද්‍යා කවරෙ යත්:

යම් නො දැනීමෙක් නො දැක්මෙක් අනභිසම්මයෙක් අනවබෝධයෙක් අසම්බෝධයෙක් අප්‍රතිවේධයෙක් අනිත්‍යාදිවශයෙන් නො ගැනීමෙක් නො බැලගැනීමෙක් සම වූ නො දැනීමෙක් (විමසනීයමය) ප්‍රත්‍යවේක්‍ෂා, නො කිරීමෙක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙක් (විතතසන්නානායෝ) අපචිත්‍රතා-යෙක් බැලවීමෙක් අසම්ප්‍රජන්‍යයෙක් මොහයෙක් ප්‍රමෝහයෙක් සම්මෝහ-යෙක් අවිද්‍යායෙක් අවිද්‍යාමයයෙක් අවිද්‍යායොගයෙක් අවිද්‍යානුගයෙක් අවිද්‍යා-පයෝජනායෙක් අවිද්‍යාපරිභයෙක් මොහ අකුශලමූලයෙක් ඇද්ද, මෝ 'අවිද්‍යා' යි කියනු ලබා.

1318. එහි භවතෘණය කවරෙ යත්:

රූපාරූපභවයෙහි යම් භවවිජ්ජයෙක් භවතෘණයෙක් භවසෙනහ-භවපරිදාහයෙක් භවමූර්ජනයෙක් භවයෙහි බැලගෙන සිටීමෙක් ඇද්ද, මෝ 'භවතෘණය' යි කියනු ලබා.

1319. එහි භවදූෂි කවරෙ යත්:

'අනවය ද ලොකය ද මතුයෙහි වෙයි' යන මෙබඳු යම් දූෂිතයක් දූෂිතනයෙක් විපයනීයත්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'භවදූෂි' යයි කියනු ලබා.

1320. එහි විභවදූෂි කවරෙ යත්:

'අනවය ද ලොකය ද මතුයෙහි නො වෙයි' යන මෙබඳු යම් දූෂිතයක් දූෂිතනයෙක් ... විපයනීයත්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'භවදූෂි' යයි කියනු ලබා.

1321. එහි ශාචනදූෂි කවරෙ යත්:

'අනවය ද ලොකය ද ශාචන ය' යන මෙබඳු යම් දූෂිතයක් දූෂි-තනයෙක් ... විපයනීයත්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'ශාචනදූෂි' යයි කියනු ලබා.

1322. එහි උච්චේදදූෂි කවරෙ යත්:

අනවය ද ලොකය ද සිද්ධි සෙය් යන මෙබඳු වූ යම් දූෂිතයක් දූෂි-තනයෙක් ... විපයනීයත්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'උච්චේදදූෂි' යයි කියනු ලබා.

1323. එහි අනතවත් දූෂි කවරෙ යත්:

'අනවය ද ලොකය ද අනතවත්' යයි මෙබඳු යම් දූෂිතයක් දූෂිත-නයෙක් ... විපයනීයත්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'අනතවත්දූෂි' යයි කියනු ලබා.

1324. තප්ප කතමං අනන්තවාදිට්ඨි:

අනන්තවා අතතා ච ලොකො වානී යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිගෙසගාගො, අගං වුච්චති අනන්තවාදිට්ඨි

1325 තප්ප කතමා පුබ්බන්තානුදිට්ඨි:

පුබ්බන්තං අරබ්භං යා උපපජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිගෙසගාගො, අගං වුච්චති පුබ්බන්තානුදිට්ඨි.

1326. තප්ප කතමා අපරන්තානුදිට්ඨි:

අපරන්තං අරබ්භං යා උපපජ්ජති දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරිගෙසගාගො, අගං වුච්චති අපරන්තානුදිට්ඨි.

1327 තප්ප කතමං අභිරිකා:

ගං හ භිරිගති භිරිගිතබ්බෙන, හ භිරිගති පාපකානං අකුසලානං බම්බානං සමාපතතියා, ඉදං වුච්චති අභිරිකං.

1328 තප්ප කතමං අනොතතපං:

ගං න ඔත්තපපති ඔත්තපපිතබ්බෙන හ ඔත්තපපති පාපකානං අකුසලානං බම්බානං සමාපතතියා, ඉදං වුච්චති අනොතතපං.

1329. තප්ප කතමං භිරි:

ගං භිරිගති භිරිගිතබ්බෙන, භිරිගති පාපකානං අකුසලානං බම්බානං සමාපතතියං, අගං වුච්චති භිරි.

1330 තප්ප කතමං ඔත්තපං:

ගං ඔත්තපපති¹, ඔත්තපපිතබ්බෙන, ඔත්තපපති¹ පාපකානං අකුසලානං බම්බානං සමාපතතියා, ඉදං වුච්චති ඔත්තපං.

1331. තප්ප කතමා දෙවච්ඡන්තා:

සගබ්බමිකෙ වුච්චමානෙ දෙවච්ඡන්තායා² දෙවච්ඡන්තියං දෙවච්ඡන්තා විපප්පිකුලගාහිතා විපච්චනිකසාහතා අනාදරතා අනාදරතා අගාරමතා අපාතිස්සවතා,³ අගං වුච්චති දෙවච්ඡන්තා.

1332 තප්ප කතමා පාපමිත්තතා:

ගෙ ගෙ පුග්ගලා දුස්සද්ධා දුස්සීලා අපාසස්සතා මච්ඡරිහො දුප්පඤ්ඤා, යා තෙතං ගෙවනා නිගෙවනා සංගෙවනා හජනා සමාජනා හතති සමාහතති තංසමපච්චිකතා, අගං වුච්චති පාපමිත්තතා.

1. ඔත්තාති - සිඞ්ඵු, 2. දෙවච්ඡන්තාය - සිඞ්ඵු. 3. අපප්පිකුලගාහිතා - මජ්ඣ.

1324 එහි අභනනවත් දෑටි කවර යන්:

අනන්‍ය ද ලෝභය ද 'අභනනවත්' යයි මෙබඳු යම් දෑටියක් දෑටි-
ගතයෙක් ... විපතියානුග්‍රහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'අභනනවත් දෑටි' යයි
කියනුලබා.

1325. එහි පුළුඹානානුගත දෑටි කවර යන්:

පුළුඹානාන අරභයා යම් දෑටියක් දෑටිගතයෙක් .. විපතියානුග්‍රහයෙක්
උපදී ද, මෝ 'පුළුඹානානුගතදෑටි' යයි කියනුලබා.

1326. එහි අපරානානුගතදෑටි කවර යන්:

අපරානාන අරභයා යම් දෑටියක් දෑටිගතයෙක් .. විපතියානුග්‍රහ-
යෙක් උපදී ද, මෝ 'අපරානානුගත දෑටි' යයි කියනුලබා.

1327. එහි අශ්‍රිත කවර යන්:

යම් කරුණෙකින් ලජ්ජාවියග්‍රත්තෙන් ලජ්ජා නො වේ ද ලාමක
අකුලබවමින්ගේ පැමිණීමෙන් ලජ්ජා නො වේ ද, මෝ 'අශ්‍රිත' යයි
කියනුලබේ.

1328. එහි අනපත්‍රපා කවර යන්:

යම් කරුණෙකින් තැවියග්‍රත්තෙන් නො තැවේ ද, ලාමක අකුල-
බවමින්ගේ පැමිණීමෙන් නො තැවේ ද, මෝ 'අනපත්‍රපා' යයි කියනුලබේ.

1329. එහි හිරි කවර යන්:

යම් කරුණෙකින් ලජ්ජා වියග්‍රත්තෙන් ලජ්ජාවට පැමිණේ ද, ලාමක
අකුලබවමින්ගේ පැමිණීමෙන් ලජ්ජාවට පැමිණේ ද, මෝ 'හිරි' යයි
කියනුලබා.

1330. එහි බන්ධන කවර යන්:

යම් කරුණෙකින් තැවී ගතග්‍රත්තෙන් තැවීගනී ද, ලාමක අකුල-
බවමින්ගේ පැමිණීමෙන් තැවීගනී ද, මෝ 'බන්ධන' යයි කියනුලබේ.

1331. එහි 'දෙවච්ඡාතා' කවර යන්:

ප්‍රඥාපායනාදිය පදය කියනුලබන කල්හි දුච්චකමෙන් දුච්චවච්චෙන් දුච්ච-
තායෙක් විලෝමග්‍රාහී බවෙන් විලෝමග්‍රහණයෙහි සුව ඇති බවෙන් අනාදර
බවෙන් අනාදරතායෙක් අගෞරවතායෙක් නිශ්‍රයවාන රහිත බවෙන් වේ ද,
මෝ 'දෙවච්ඡාතා' යයි කියනුලබා.

1332. එහි පාපමිත්‍රතා කවර යන්:

ප්‍රධාන නැති දුශ්චිල වූ අලාභාන වූ මාත්‍රයා ඇති දුෂ්ච්‍රාඥ වූ යම්
පුද්ගල කෙනෙක් ඇද්ද, ඔවුන්ගේ යම් තෙවනෙක් නිතෙවනෙක්
සංතෙවනෙක් ගජනෙක් සමාජනෙක් හතරකෙක් සමානතියෙක්
උන් කෙරෙහි නැවුණු බවෙන් ඇද්ද, මෝ 'පාපමිත්‍රතා' යයි කියනුලබා.

1333. එහි සොවච්චසාතා කචර යත්:

ප්‍රඥපතියික්‍ෂාපදය එළවා කියනුලබන කල්හි සුවචකමෙක් සුවචචචෙක් සුවචචතායෙක් අචිරාධග්‍රාහ අචි ඛචෙක් අනුකුලග්‍රහණයෙහි සුව අචි ඛචෙක් සභොරචතායෙක් නිග්‍රහවිස අචි ඛචෙක් ඇද්ද, මෝ 'සොව-චසාතා' යයි කියනුලබා.

1334. එහි කල්‍යාණමිත්‍රතා කචර යත්:

ග්‍රභා අචි සිල්චන් වූ ඛහුග්‍රැහ වූ ත්‍යාගචන් වූ ප්‍රඥචන් වූ යම් පුද්ගල කෙහෙක් ඇද්ද, ඔවුන්ගේ යම් සෙවනෙක් ඛලචන් සේවනෙක් භාන්පසින් සේවනෙක් හජනෙක් සමහජනෙක් සකන්තෙක් සමහකති යෙක් ඔවුන් කෙරෙහි නැවුණු ඛචෙක් ඇද්ද, මෝ 'කල්‍යාණමිත්‍රතා' යයි කියනුලබා.

1335. එහි අපතනිකුසලතා කචර යත්:

පඤ්ච අපතනිකකකියෝ ද අපතනිහු යැ සපන අපතනිකකකියෝ ද අපතනිහු යැ. ඒ අපතනින්ගේ පරිචේද ද දන්තා ඛචෙක් ප්‍රඥෙයෙක් ප්‍රජානනෙයෙක් ... අමොහයෙක් ඛමේච්චයෙයෙක් සමාන්ද්‍යචෙයෙක් ඇද්ද, මෝ 'අපතනිකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1336. එහි අපතනිච්චධානකුසලතා කචර යත්:

ඒ අපතනින්ගෙන් නැගිසිටීමෙහි දැනීමෙක් ප්‍රඥෙයෙක් ප්‍රජානනෙයෙක් ... අමොහයෙක් ඛමේච්චයෙයෙක් සමාන්ද්‍යචෙයෙක් ඇද්ද, මෝ 'අපතනි-ච්චධානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1337. එහි සමාපතනිකුසලතා කචර යත්:

සවිතකීච්චාර සමාපතනියෙක් ඇත අවිතකීච්චාරමාත්‍ර සමාපතනි-යෙක් ඇත. අවිතකීඅච්චාරසමාපතනියෙක් ඇත. ඒ සමාපතනින්ගේ පරිකමී සහිත අචිණා පරිචේදයෙහි කුසල ඛචෙක් ප්‍රඥෙයෙක් ප්‍රජානන-යෙක් ... අමොහයෙක් ඛමේච්චයෙයෙක් සමාන්ද්‍යචෙයෙක් ඇද්ද, මෝ 'සමාපතනිකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1338. එහි සමාපතනිච්චධානකුසලතා කචර යත්:

ඒ සමාපතනින්ගෙන් යම් නැගිසිටීමෙහි තිපුණ ඛචෙක් ප්‍රඥෙයෙක් ප්‍රජානනෙයෙක් ... අමොහයෙක් ඛමේච්චයෙයෙක් සමාන්ද්‍යචෙයෙක් ඇද්ද, මෝ 'සමාපතනිච්චධානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1339. එහි ඛාතුකුසලතා කචර යත්:

අචලොස් ඛාතු කෙහෙක් වෙති: චකුඛාතු යැ රූපඛාතු යැ චකුඛු-චිඤ්ඤාණඛාතු යැ සානඛාතු යැ ගනඛාතු යැ සානචිඤ්ඤාණඛාතු යැ ජීව්‍යාඛාතු යැ රසඛාතු යැ ජීව්‍යාචිඤ්ඤාණඛාතු යැ කායඛාතු යැ චොච්චඛඛ ඛාතු යැ කායචිඤ්ඤාණඛාතු යැ මනොඛාතු යැ ඛමමඛාතු යැ මනොචිඤ්ඤාණ ඛාතු යි. ඒ ඛාතුන්ගේ යම් උද්ග්‍රහමනසිකාරාදී ඛාතුකුසලතායෙක් ප්‍රඥෙයෙක් ප්‍රජානනෙයෙක් ... අමොහයෙක් ඛමේච්චයෙයෙක් සමාන්ද්‍යචෙයෙක් ඇද්ද, මෝ 'ඛාතුකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1340 තත් කතමා මනසිකාරකුසලතා:

යා තාසං ඛානුනං මනසිකාරකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ-
අමොභො බමමච්චයො සමමාදිට්ඨි, අයං චූච්චති මනසිකාරකුසලතා:

1341. තත් කතමා ආයතනකුසලතා:

චාදසායතනාති: චකඛායතනං රූපායතනං සොභායතනං සද්දායතනං
සාහායතනං ගඤ්ඤායතනං ජීව්හායතනං රසායතනං කායායතනං
ඵෙට්ඨබ්බායතනං මනායතනං බමමායතනං, යා තෙසං ආයතනානං
ආයතනකුසලතා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමච්චයො සමමා-
දිට්ඨි, අයං චූච්චති ආයතනකුසලතා.

1342. තත් කතමා පච්චිසමුපපාදකුසලතා:

අච්ඡාපච්චයා සඛ්ඛාරා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා
නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, සලායතනපච්චයා එඤ්ඤා,
එඤ්ඤාපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං,
උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං
සොකපච්චිදෙවදුක්ඛදෙවනස්සුපායාසා සමභවනති; එවමෙතස්ස කෙචලස්ස
දුක්ඛකඛකඛස්ස සමුදයො භොතීති යා තත් පඤ්ඤා පජානනා -පෙ-
අමොභො බමමච්චයො සමමාදිට්ඨි, අයං චූච්චති පච්චිසමුපපාදකුසලතා.

1343 තත් කතමා ආනකුසලතා:

ගෙ ගෙ බමමා ගෙසං ගෙසං බමමානං හෙතු පච්චයා උපපාදාය¹නං නං
ආනනති යා තත් පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමච්චයො සමමා-
දිට්ඨි' අයං චූච්චති ආනකුසලතා.

1344. තත් කතමා අට්ඨානකුසලතා:

ගෙ ගෙ බමමා ගෙසං ගෙසං බමමානං න හෙතු න පච්චයා උපපාදාය
නං නං අට්ඨානනති යා තත් පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමච්චයො
සමමාදිට්ඨි, අයං චූච්චති අට්ඨානකුසලතා.

1345. තත් කතමො අඡ්ඡවො

යා උජ්ඣකතා² අඡ්ඡවතා අවඛකතා අකුට්ඨතා, අයංචූච්චති අඡ්ඡවො.

1346. තත් කතමො මඤ්ඤවො:

යා මුද්දතා මඤ්ඤවතා අකකඛලතා අකසීනතා³ නීචචිතතා, අයං
චූච්චති මඤ්ඤවො

1. උපාදාය සිමු. 2 අඡ්ඡවතා -සිමු. 2 3. අකසීනතා මජ්ඣ.

1340. එහි මනසිකාරකුසලතා කවර යන්:

ඒ බාතුන්ගේ උද්ග්‍රහමනසිකාර දැනීමෙන් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමෝහයෙක් බමිවිචයයෙක් සමාන්දභවයෙක් ඇද්ද, මෝ 'මනසිකාර-කුසලතා' යයි කියනුලබා.

1341. එහි ආයතනකුසලතා කවර යන්:

දෙලොස් ආයතන කෙනෙක් වෙති: චක්ඛායතන ය, රූපායතන ය, සොඛායතන ය, සඤ්ඤායතන ය, සංඛායතන ය, ගක්ඛායතන ය, ජීව්හායතන ය, රසායතන ය, මනායතන ය, බම්බායතන යි. ඒ ආයතනයන්ගේ යම් (උද්ග්‍රහමනසිකාරාදී) ආයතනකුසලතායෙක් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමෝහයෙක් බමිවිචයයෙක් සමාන්දභවයෙක් ඇද්ද, මෝ 'ආයතන-කුසලතා' යයි කියනුලබා.

1342. එහි පච්චිසමුප්පාදකුසලතා කවර යන්:

අවිදුහප්‍රත්‍යයෙන් සංසකාරයෝ වෙති සංසකාරප්‍රත්‍යයෙන් විඤ්ඤා වෙයි. විඤ්ඤාප්‍රත්‍යයෙන් නාමරූප වෙයි. නාමරූපප්‍රත්‍යයෙන් ඡායායතන වෙයි. ඡායායතනප්‍රත්‍යයෙන් සප්ඨි වෙයි. සප්ඨිප්‍රත්‍යයෙන් වේදනා වෙයි. වේදනාප්‍රත්‍යයෙන් නෂණා වෙයි. නෂණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදාන වෙයි. උපාදානප්‍රත්‍යයෙන් හවය වෙයි. හවයප්‍රත්‍යයෙන් ජාතී වෙයි. ජාතීප්‍රත්‍යයෙන් ජරාමරණශොකපරිදේවදු:බද්දෙමනසොපාදානගෝ සමභව වෙත්. මෙහේ මේ කෙවලදු:බරාශිනුගේ සමුදය වේ යයි එහි යම් ප්‍රඥයෙක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමෝහයෙක් බමිවිචයයෙක් සමාන්දභවයෙක් වේ ද මෝ 'පච්චිසමුප්පාදකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1343. එහි සථානකුසලතා කවර යන්:

යම් යම් බමි කෙනෙක් යම් යම් බමි කෙනකුන්ගේ උත්පාදය පිණිස හෙතුප්‍රත්‍යය වෙත් ද, ඒ ඒ බමිය කාරණ වේ යයි එහි යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනයෙන් ... අමෝහයෙක් බමිවිචයයෙක් සමාන්දභවයෙක් වේ ද, මෝ 'සථානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1344. එහි අසථානකුසලතා කවර යන්:

යම් යම් බමි කෙනෙක් යම් යම් බමි කෙනකුන්ගේ උත්පාදය පිණිස හෙතු නො වෙත් ද ප්‍රත්‍යය නො වෙත් ද ඒ ඒ බමිය අසථාන යයි එහි යම් ප්‍රඥවක් ප්‍රජානනයෙන් .. අමෝහයෙක් බමිවිචයයෙක් සමාන්දභව-යෙක් ඇද්ද, මෝ 'අසථානකුසලතා' යයි කියනුලබා.

1345. එහි ආජීව කවරෙ යන්:

යම් සෘජු බවෙක් නො ඇද බවෙක් නො වක් බවෙක් දකුරිල බවෙක් ඇද්ද, මේ 'ආජීව' යයි කියනුලැබේ.

1346. එහි මාදීව කවරෙ යන්:

යම් මාදු බවෙක් සිතිදු බවෙක් නො කැකුළ බවෙක් නො තද බවෙක් යටත් සිත් ඇති බවෙක් වේ ද, මේ 'මාදීව' යයි කියනුලැබේ.

1347. තථ කතමා ඛන්ති:

යා ඛන්ති ඛමනතා අභිචාසනතා අචණ්ඩිකකං අනසුරොපො අත්තමනතා චිත්තස්ස, අයං වුච්චති ඛන්ති.

1348. තථ කතමං සොරච්චිං:

යො කාසිකො අච්චිකකමො චාචසිකො අච්චිකකමො කාසිකචාචසිකො අච්චිකකමො, ඉදං වුච්චති සොරච්චිං; සබ්බොපි සීලසංචරො සොරච්චිං.

1349. තථ කතමං සංඛලයා:

යා සා චාචා අණ්ඩිකා කකකතා පරකවුතා පරාහිසජ්ජනී කොඛසාමනතා අසමාධිසංචිත්තනිකා, තථාඋපිං චාචං පහාය, යා සා චාචා හෙලො කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදාඋඛතමා පොරී ඛසුජනකන්තා ඛසුජනමනාපා, තථාඋපිං චාචං භාසිතා හොති, යා තථ සණ්ඛචාචතා සබ්ලචාචතා අථරුභචාචතා, ඉදං වුච්චති සංඛලයං.

1350. තථ කතමො පටිසඤ්චාරො:

ඥො පටිසඤ්චාරා. ආමිතපටිසඤ්චාරො ච ධම්මපටිසඤ්චාරො ච, ඉධෙකචෙචො පටිසඤ්චාරකො හොති ආමිතපටිසඤ්චාරෙන ච. ධම්මපටිසඤ්චාරෙන චා, අයං වුච්චති පටිසඤ්චාරො.

1351. තථ කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා:

ඉධෙකචෙචො චක්ඛුතා රූපං දිස්වා නිමිත්තඤ්ඤාති හොති අනුච්චාඤ්ඤානඤ්ඤාති යන්ධිකරණමෙන චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං චිහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්ධස්සචෙය්‍යං, තස්ස සංචරාය හ පටිපජ්ජති, හ රකඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියෙ හ සංචරං අපජ්ජති, ගොතෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- සාහෙන ගන්ධං සංභිඤ්ඤා -පෙ- ජීවහාය රතං සාහිඤ්ඤා -පෙ- කාඤ්ඤා ඵොට්ඨබ්බං චුඤ්ඤා -පෙ මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය නිමිත්තඤ්ඤාති හොති අනුච්චාඤ්ඤානඤ්ඤාති යන්ධිකරණමෙන මනින්ද්‍රියං අසංවුතං චිහරන්තං අභිජ්ඣා දෙමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්ධස්සචෙය්‍යං, තස්ස සංචරාය හ පටිපජ්ජති, හ රකඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ හ සංචරං අපජ්ජති, යා ඉමෙසං ජන්තං ඉන්ද්‍රියානං අගුත්ති අගොපනා අනාරකො අසංචරො, අයං වුච්චති ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තථාරතා.

1352. තථ කතමා හොජ්ජෙන අමත්තඤ්ඤාතා:

ඉධෙකචෙචො අපපටිසඤ්චාරා අගොතිසො අභාරං අභාරෙති දචාය මදාය මණ්ඩනාය විභුසනාය, යා තථ අසනතුට්ඨිතා අමත්තඤ්ඤාතා අපපටිසඤ්චාරා හොජ්ජෙන, අයං වුච්චති හොජ්ජෙන අමත්තඤ්ඤාතා.

1347. එහි ක්‍ෂාන්ති කවර යන්.

යම් ක්‍ෂාන්තියක් සහන බවක් අධිවාසනා කරන බවෙක් නොසැඟි බවෙක් පිරිපුන් වචන ඇති බවෙක් විතරකයාගේ සියමන බවෙක් ඇද්ද, මෝ 'ක්‍ෂාන්ති' යයි කියනුලබා.

1348. එහි සුරතතා කවර යන්.

යම් කාරික අවිනික්‍රමයෙක් වෘත්තීය අවිනික්‍රමයෙක් කාරිකවෘත්තීය අවිනික්‍රමයෙක් ඇද්ද, මේ 'සොරච්ච' යයි කියනු ලැබේ. හැම සීලසංවර 'සොරච්ච' නම්

1349. එහි සබ්බ ඛව කවරෙ යන්;

යම් තෙජුලෙක් (බ්‍රහ්මන වචනාදීන්) හටගත් අභේදක ඇති පුතික වූ පරාහටි කවුක වූ මෙරමා ලාගෙනසුලු ක්‍රොධයට අසත්‍ය වූ සමාධි පිණිස නොපවත්නේ වේ ද, එබඳු වූ තෙජුල් හැරපියා යම් තෙජුලෙක් නිදොෂ ද කනට සුව එළවා ද ප්‍රේමනීය ද භාදයභිම ද නාගරික ද බොහෝ දෙනාට කාන්ත ද බොහෝ දෙනාට මනවබා ද එබඳු තෙජුල් කියන්නේ වෙයි. ඒ පුගුල් කෙරෙහි යම් සීලවු වචන ඇති බවෙක් මාදු වචන ඇති බවෙක් නොපරොත් වචන ඇති බවෙක් ඇද්ද, මේ 'සාධලා' (සබ්බ ඛව) යයි කියනුලැබේ.

1350. එහි පටිසඤ්ඤා කවරෙ යන්;

පටිසඤ්ඤායෝ දෙදෙනෙකි: අමිසපටිසඤ්ඤා ද ධම්මපටිසඤ්ඤා ද යි. මෙලොවා කිසිවෙක් අමිසපටිසඤ්ඤායෙන් හෝ ධම්මපටිසඤ්ඤායෙන් හෝ අතුරු නැති කරන්නේ වෙයි. මේ 'පටිසඤ්ඤා' යයි කියනුලැබේ.

1351. එහි ඉන්ද්‍රියයන්හි අගුප්‍රාප්තා කවර යන්;

මෙලොවා කිසිවෙක් ඇසින් රු දෑක නිමිති විසින් ගත්තේ වෙයි. අනුච්ඡාදන වශයෙන් ගත්තේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් චක්‍ෂුරිඤ්ඤා අසංවෘත කොට වසන මෙ පුගුල්හු අභිධ්‍යාදේශනීය සංවිධාන පාපක අකුශලධර්මයෝ ලුහුබඳනාහු ද ඒ චක්‍ෂුරිඤ්ඤායාගේ සංවරය පිණිස නොපිළිපදී. චක්‍ෂුරිඤ්ඤා නොරක්කේ වෙයි. චක්‍ෂුරිඤ්ඤායෙහි සංවරයට නොපැමිණෙයි. කනින් ශබ්ද අසා ... නැගැයෙත් ගඳ අසා ... දිවිත් රස විඳ ... කසින් පැහැසි පැහැස ... මනසින් දහම් දැන නිමිතනග්‍රාහී අනුච්ඡාදනග්‍රාහී වෙයි. යම් කරුණෙකින් මනිඤ්ඤා අසංවෘත කොට වාස කරන මොහු අභිධ්‍යාදේශනීය පාපක අකුශලධර්මයෝ මාධෘපවත්නාහු වෙත් ද ඒ මනිඤ්ඤායාගේ සංවරය පිණිස නොපිළිපදී, මනිඤ්ඤා නොරක්කේ වෙයි. මනිඤ්ඤායෙහි සංවරයට නොපැමිණෙයි මේ භවිඤ්ඤායන්ගේ යම් අගුප්‍රාප්තියක් අගොපනියෙක් නොරැක්කේ අසංවරයෙක් ඇද්ද, මේ 'ඉන්ද්‍රියයන්හි නොපිහු දොර ඇති බව' යයි කියනුලැබේ.

1352. එහි භොජනයෙහි අමාත්‍රඥතා කවර යන්;

මෙහි කිසිවෙක් ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා ප්‍රඥයෙන් නොදැන, නොවිමසා අනුපායයෙන් කෙළි පිණිස මද පිණිස මණ්ඩන පිණිස විගුණ පිණිස ආහාර වලද කෙරෙයි, ඒ ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා නොකොට වැලැඳීමෙහි යම් අගනතුභවතාගේ අමාත්‍රඥතායෙක් ඇද්ද, මේ 'භොජනයෙහි අමාත්‍රඥතා' යයි කියනුලබා.

1353. තත් කතමා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහනආරතා:

ඉධෙකච්චො, චක්ඛුනා රූපං දිස්සා හ නිමිත්තභ්‍යාහි භොති හ අනුබ්‍යඤ්ඤානභ්‍යාහි, යථාධිකරණමෙතං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣා දොමනස්සා පාපකා අකුසලා බමමා අනියාසාවෙඤ්ඤං, තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං අපජ්ජති, සොනෙන සද්දං සුඤ්ඤා -පෙ- සානෙන ගඤ්ඤං ඡායිඤ්ඤා -පෙ- ජ්ඣායාය රසං ඡායිඤ්ඤා -පෙ- කායෙන ඵොට්ඨබ්බං චුඤ්ඤා -පෙ- මනසා බමමං විඤ්ඤාය හ නිමිත්තභ්‍යාහි භොති, නානුච්ඤ්ඤානභ්‍යාහි, යථාධිකරණමෙතං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා බමමා අනියාසාවෙඤ්ඤං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං අපජ්ජති, යා ඉමෙසං ජන්තං ඉන්ද්‍රියානං ගුහති භොපනා අරක්ඛා සංවරො, අයං වුව්චති ඉන්ද්‍රියෙසු ගුහනආරතා.

1354. තත් කතමා භොජනෙ මහතඤ්ඤානා:

ඉධෙකච්චො, පටිසඛ්ඛා යොතිසො අභාරං අභාරෙති, නොච දවාය හ මදාය හ මණ්ඩනාය හ විභුසනාය යාවදෙච ඉමිස්ස කායස්ස භීතියා යාපනාය විභිංසුපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුභ්‍යාය. ඉති පුරාණං ච වෙදනං පටිසඛ්ඛාමි නවිඤ්ඤා වෙදනං හ උප්පාදෙස්සාමි යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනචජ්ජතා ච ඵාසුචිභාරො චාතී, යා තත් සනතුට්ඨිතා මහතඤ්ඤානා පටිසඛ්ඛා භොජනෙ, අයං වුව්චති භොජනෙ මහතඤ්ඤානා.

1355. තත් කතමං මුට්ඨසච්චං:

යා අසති අනුස්සති¹ අපච්ඤාති² අසති, අසරණතා අධාරණතා පිලාපනතා³ පමමුස්සනතා⁴ ඉදං වුව්චති මුට්ඨසච්චං.

1356. තත් කතමං අසමපජ්ඤාදං:

යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අහතිසම්මයො අනනුබොධො අසමොධො අපච්චෙධො අසංගාහනා අපරිඤ්ඤාගාහනා අසමපෙකඛනා අපච්ච-වෙකඛනා අපච්චකඛකමමං දුමොජ්ඣං බාලාං අසමපජ්ඤාදං මොභො පමොභො සමොභො අච්ඡාදා අච්ඡාදොභො අච්ඡාදොභො අච්ඡාදා-නුසයො අච්ඡාදපරිසුට්ඨානං අච්ඡාදලඛිති මොභො අකුසලමූලං, ඉදං වුව්චති අසමපජ්ඤාදං.

1357. තත් කතමා සති:

යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා ධාරණතා අපිලාපනතා අපමමුස්සනතා සති සතින්ද්‍රියං සතිබලං සමමාසති, අයං වුව්චති සති.

1. අනුස්සති අනුස්සති - PTS, 2. අපච්ඤාති - සී.මු. 2,
3. අපිලාපනතා - PTS, 4. අපමමුස්සනතා PTS,
සමුස්සනතා - අසා, අමමුස්සනතා - මජ්ඣ.

1353 එහි ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුණාදාර බව කවරෙ යන්:

මෙ ලොවැ කිසිවෙක් ඇසින් රූ දැක නිමිත්ත විසින් නො ගන්නේ වෙයි. අනුවාසාදන විසින් නො ගන්නේ වෙයි. යම් කරුණෙකින් වක්‍රජිහිය සංවෘත කොට වෙසෙන තෙල පුලුල්ව ඇතිවිනාදොර්මිනසා ලාමක අකුලවිමසියෝ මැඩැගෙන සිටුවනාහු ද, ඒ වක්‍රජිහියයාගේ සංවරයට පැමිණෙයි වක්‍රජිහියය රකී. වක්‍රජිහියයෙහි සංවරයට පැමිණෙයි. කහින් යමද අසා ... නැගැයෙත් ගද අසා ... දිවින් රස විද ... කසින් පැහැසි පැහැයා ... මනසින් දහම් දහ නිමිත්ත විසින් නො ගන්නේ වෙයි අනුවාසාදන විසින් නො ගන්නේ වෙයි යම් කරුණෙකින් මනිජ්ඣය අසංවෘත වැ වෙසෙන මොහු ඇතිවිනාදොර්මිනසා ලාමක අකුලවිමසියෝ පුහුබදනාහු ද ඒ මනිජ්ඣයාගේ සංවරයට පිළිපත්තේ වෙයි. මනිජ්ඣය රකී. මනිජ්ඣයාගේ සංවරයට පැමිණෙයි. මේ මනිජ්ඣයයන්ගේ යම් ගුණයක් ගොපනයෙක් ආරක්‍ෂායෙක් සංවරයෙක් ඇද්ද, මේ 'ඉන්ද්‍රියයන්හි ගුණාදාර බව' යයි කියනුලැබේ.

1354. එහි ගොපනයෙහි මාත්‍රඥනා කවර යන්:

මෙ ලොවැ කිසිවෙක් නුනුවණින් ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කොට ආහාර වලද කෙරෙයි. කෙළි පිණිස නො මැ වෙයි. මදයට නො වෙයි. මනසිනසට නො වෙයි. මේ ගරීරයාගේ ස්වීතියට යැපීමට වෙසෙන සන්තිදුච්ඡිට බ්‍රහ්මචරියානුග්‍රහයට පමණ වෙයි. මෙසේ පැරැණි බඩහිනි වේදනාත් නසමි. අලුත් බඩහිනි වේදනාත් නුපදවමි. මාගේ ජීවිතයාත්‍රාව ද අනවද්‍ය භාවය ද සුබවිහරණ ද මේ යයි කියා යි. ඒ ප්‍රත්‍යවෙක්‍ෂා කොට වැලදීමෙහි යම් සතුටු බවෙක් පමණ දන්නා බවෙක් ඇද්ද, මේ 'ගොපනයෙහි මාත්‍රඥ බව' යයි කියනුලැබේ.

1355. එහි මුසගමානි බව කවරෙ යන්:

යම් අසතියක් අනුසමානි රහිත බවෙක් ප්‍රතිසමානි රහිත බවෙක් අසතියක් සිහි නො කරන බවෙක් නො දරන බවෙක් අරමුණෙහි ඉල්පෙන බවෙක් නටසිහි ඇති බවෙක් ඇද්ද, මේ 'මුලාසිහි ඇති බව' යයි කියනුලැබේ.

1356. එහි අසමප්‍රජනා කවරෙ යන්:

යම් නො දැනීමෙක් නො දැක්මෙක් අනභිසමයෙක් අනනුබොධයෙක් අසමබොධයෙක් (සිටුසත් දහම්) අප්‍රතිවෙධයෙක් අසමග්‍රාහයෙක් නො බැගනැතීමෙක් සමච නො දැක්මෙක් ධම්මචභාව නො දැක්මෙක් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ නො කිරීමෙක් විනතසන්තානානාගේ අපචිත්‍ර බවෙක් බාල බවෙක් සමාස-ප්‍රඥ රහිත බවෙක් මොහයෙක් ප්‍රමොහයෙක් සමමොහයෙක් අවිද්‍යායෙක් අවිද්‍යා-මිහයෙක් අවිද්‍යා-සොහයෙක් අවිද්‍යානුශයයෙක් අවිද්‍යා-පයච්ඡිභාවයෙක් අවිද්‍යාලබ්ධියෙක් මොහ - අකුලවිමසියෝ ඇද්ද, මේ 'අසමප්‍රජනා' යයි කියනුලැබේ.

1357. එහි සමානි කවර යන්:

යම් සමානියක් පුහුනුනා සිහිකිරීමෙක් අනිච්ච වැ මෙන් සිහිකිරීමෙක් සමානියක් සිහිකරන අයුරෙක් ධරණබවෙක් අරමුණෙහි නො ඉල්පෙන බවෙක් නො මුලාවන බවෙක් සමානියක් සමානිජ්ඣයෙක් සමානිච්චයෙක් සමානිසමානියෙක් ඇද්ද, මේ 'සමානි' යයි කියනුලැබේ.

1358. තථ ඝනමිං සමපඤ්ඤාං:

යො පඤ්ඤා පඤ්ඤානං -පෙ- අමොභො ධර්මවිචයො ධර්මාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති සමපඤ්ඤාං.

1359 තථ ඝනමිං පථිසඤ්ඤානං:

යො පඤ්ඤා පඤ්ඤානං -පෙ- අමොභො ධර්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං වුච්චති පථිසඤ්ඤානං.

1360. තථ ඝනමිං භාවනානං:

යො කුසලානං ධර්මානං අංගෙවනං භාවනා ඛහුලිකමං, ඉදං වුච්චති භාවනානං. සත්තපි බොඤ්ඤානං භාවනානං.

1361. තථ ඝනමිං සමිථො:

යො චිත්තස්ස භිති -පෙ- සමමාසමාභි, අයං වුච්චති සමිථො.

1362. තථ ඝනමිං විපස්සනා:

යො පඤ්ඤා පඤ්ඤානං -පෙ- අමොභො ධර්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති විපස්සනා.

1363. තථ ඝනමිං සමිථනිමිත්තං:

යො චිත්තස්ස භිති -පෙ- සමමාසමාභි, ඉදං වුච්චති සමිථනිමිත්තං.

1364. තථ ඝනමිං පඤ්ඤානං:

යො චේතසිකො විරියාරචේතො -පෙ- සමමාචාරාමො, ඉදං වුච්චති පඤ්ඤානං.

1365. තථ ඝනමිං පඤ්ඤානං:

යො චේතසිකො විරියාරචේතො -පෙ- සමමාචාරාමො, අයං වුච්චති පඤ්ඤානං.

1366. තථ ඝනමිං අවිකේතපො:

යො චිත්තස්ස භිති -පෙ- සමමාසමාභි, අයං වුච්චති අවිකේතපො.

1367. තථ ඝනමිං සිලවිපතති:

යො කාසිකො චිත්තකමො චාචසිකො චිත්තකමො කාසිකචාචසිකො චිත්තකමො, අයං වුච්චති සිලවිපතති, සබ්බමපි දුසසිලාං සිලවිපතති.

1358. එහි සමාන්තරයකට:

සම පුද්ගලයන් දන්තා දසුරෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මච්චයෙක් සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'සමපුජනා' යයි කියනු ලැබේ.

1359. එහි පටිසංඛාන (ප්‍රත්‍යාවේෂා) බල කවරෙ යන්:

සම පුද්ගලයන් පුජානතාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මච්චයෙක් සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'ප්‍රත්‍යාවේෂාබල' යයි කියනු ලැබේ.

1360. එහි භාවනාබල කවරෙ යන්:

බොධිපාක්ෂික කුලඛධම්මයන්ගේ සම අංගවනායෙක් භාවනායෙක් පුනපුනා වැඩීමෙන් දැද්ද, මේ 'භාවනාබල' යයි කියනු ලැබේ. සභා බොධිපාක්ෂිකයෝ මෑ භාවනාබල යි.

1361. එහි සමඵ කවරෙ යන්:

විත්තයාගේ සම අරමුණෙහි අවල වැ සිටීමෙන් ... සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'සමඵ' යයි කියනු ලැබේ.

1362. එහි විපක්ෂා කවරෙ යන්:

සම පුද්ගලයන් පුජානතාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධම්මච්චයෙක් සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'විපක්ෂා' යයි කියනු ලැබේ.

1363. එහි සමඵනිමිත්ත කවරෙ යන්:

විත්තයාගේ අරමුණෙහි සම අවල වැ සිටීමෙන් ... සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'සමඵනිමිත්ත' යයි කියනු ලැබේ.

1364. එහි ප්‍රමුඛනිමිත්ත කවරෙ යන්:

සම චෛතසික විශාරදයෙක් ... සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'ප්‍රමුඛනිමිත්ත' යයි කියනු ලැබේ.

1365. එහි ප්‍රමුඛ කවරෙ යන්:

සම චෛතසික විශාරදයෙක් ... සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'ප්‍රමුඛ' යයි කියනු ලැබේ.

1366. එහි අවිකල්ප කවරෙ යන්:

විත්තයාගේ සම අරමුණෙහි අවල වැ සිටීමෙන් ... සමාන්තරයක් දැද්ද, මේ 'අවිකල්ප' යයි කියනු ලැබේ.

1367. එහි සිලවිපත්ති කවරෙ යන්:

සම කාසික ව්‍යතික්‍රමයෙක් වෘත්තීය ව්‍යතික්‍රමයෙක් කාසිනවිපත්ති ව්‍යතික්‍රමයෙක් දැද්ද, මේ 'සිලවිපත්ති' යයි කියනු ලැබේ. මේ දුර්ගුණ සිලවිපත්ති නමු.

1368. තත්ථ කතමා දිට්ඨිවිපතති:

නත්ථි දින්නං, නත්ථි සිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකට්ඨකකථානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො, නත්ථි මානා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සම්මන්ත්‍රාගමණං සම්මග්ගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකම්මා පච්චෙදෙනතිති යා ඵවරුපා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසුකාසිතං දිට්ඨිවිපථජ්ඣිතං දිට්ඨිසංඝොඤ්ඤජනං ගාභො පතීට්ඨාභො අභිනිවේගො පරාමාභො කුම්මග්ගො මිච්ඡාපථො මිච්ඡතනං තිත්ථාගතනං විපරිගෙසභාභො, අයං වුච්චති දිට්ඨිවිපතති. සබ්බාපි මිච්ඡාදිට්ඨි දිට්ඨිවිපතති.

1369. තත්ථ කතමා සීලසම්පදා:

ගො කාසිකො අවිතිකකමො වාචසිකො අවිතිකකමො කාසිකවාචසිකො අවිතිකකමො, අයං වුච්චති සීලසම්පදා, සබ්බාපි සීලසංචරො සීලසම්පදා.

1370. තත්ථ කතමා දිට්ඨිසම්පදා:

අත්ථි දින්නං, අත්ථි සිට්ඨං, අත්ථි හුතං, අත්ථි සුකට්ඨකකථානං කම්මානං ඵලං විපාකො. අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො, අත්ථි මානා, අත්ථි පිතා, අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, අත්ථි ලොකෙ සම්මන්ත්‍රාගමණං සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමං ච ලොකං පරං ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකම්මා පච්චෙදෙනතිති යා ඵවරුපා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචගො සම්මාදිට්ඨි, අයං වුච්චති දිට්ඨිසම්පදා. සබ්බාපි සම්මාදිට්ඨි දිට්ඨිසම්පදා.

1371. තත්ථ කතමා සීලවිසුද්ධි:

ගො කාසිකො අවිතිකකමො වාචසිකො අවිතිකකමො කාසිකවාචසිකො අවිතිකකමො, අයං වුච්චති සීලවිසුද්ධි. සබ්බාපි සීලසංචරො සීලවිසුද්ධි.

1372. තත්ථ කතමා දිට්ඨිවිසුද්ධි:

කම්මසාකතාඤ්ඤාණං¹ සච්චානුලොමිකඤ්ඤාණං මග්ගසම්බන්ධිඤ්ඤාණං ඵලසම්බන්ධිඤ්ඤාණං.

1373. දිට්ඨිවිසුද්ධි ඛො පනාති: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො බමමවිචගො සම්මාදිට්ඨි.

1374. ගථා දිට්ඨිඤ්ඤා ව පඨානනති: ගො චේතසිකො විරිතාරඤ්ඤා -පෙ- සම්මාචායාමො.

1375. සාවෙගොති: ජාතිගයං ජරාගයං ව්‍යාධිගයං මරණගයං සංවේජනීයං ඨානනති: ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණං.

1. කම්මසාකතඤ්ඤාණං - සිඳු. 2

1368. එහි දූෂිතවනති කවර යන්:

දුන් දූෂ විපාක නැත, පුජායෙහි විපාක නැත, භෞමිකෙහි විපාක නැත, සුකාන්ත දුෂකාන්ත කමයන්ගේ ඵලවිපාක නැත, මේලොච නැත, පරලොච නැත, මවු නැත, පියා නැත, උපපාදක සත්ත්වයෝ නැත, ලොචා යම් කෙනෙක් මේලොචන් පරලොචන් තුමු විශිෂ්ටඥනයෙන් ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද, එබඳු වූ සමාන්තත සමාන්ප්‍රතිපත්තා මහණබමුණු කෙනෙක් නැතැයි මේබඳු වූ යම් දූෂිතයක් දූෂිතතයෙක් දූෂිතතයෙක් දූෂිතාන්තාරයෙක් විලොමදූෂිතී ඇති බවෙක් දූෂිතවිපෙක්ෂිතයෙක් දූෂිතායෝජනයෙක් ග්‍රාහයෙක් පිහිටාසිටීමෙක් අතිනිවේශයෙක් පරාමිතියෙක් කුන්ධායියෙක් මිථ්‍යාපථයෙක් මිථ්‍යානියෙක් නිව්‍යානතයෙක් විපඤ්ඤාග්‍රාහයෙක් ඇද්ද, මෝ 'දූෂිතවනති' යයි කියනු ලබා. භෑම මිථ්‍යාදූෂිතී දූෂිතවනති නමු.

1369. එහි ශීලතමපත් කවර යන්:

යම් කායික අව්‍යාජිකමයෙක් වාචයික අව්‍යාජිකමයෙක් කායිකවාචයික අව්‍යාජිකමයෙක් ඇද්ද, මෝ 'ශීලතමපත්' යයි කියනු ලබා. භෑම ශීලතමවර ශීලතමපත් නමු.

1370. එහි දූෂිතමපත් කවර යන්:

'දුන් දූෂ විපාක ඇත, පුද්ගලද්දෙහි විපාක ඇත, භෞමි (ආගන්තුක සත්කාර) යෙහි විපාක ඇත, සුකාන්ත දුෂකාන්ත කමයන්ගේ ඵලවිපාක ඇත, මේලොච ඇත, පරලොච ඇත, මවු ඇත, පියා ඇත, උපපාදක සත්ත්වයෝ ඇත, ලොච සමාන්තත සමාන්ප්‍රතිපත්තා වූ යම් කෙනෙක් මේලොචන්-පරලොචන් තුමු විශිෂ්ටඥනයෙන් දූෂ ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට ප්‍රකාශ කෙරෙත් ද එබඳු ශ්‍රමණමුඛාභවණයෝ ඇතැ'යි යම් මේබඳු වූ ප්‍රඥවත් පුජානතයෙක් ... අමොහයෙක් ධර්මවිපයයෙක් සමාන්දූෂිතයෙක් ඇද්ද, මේ 'දූෂිතමපද'යි කියනු ලැබේ. භෑම සමාන්දූෂිතී දූෂිතමපද යි.

1371. එහි සීලවිසුද්ධි කවර යන්:

යම් කායික අව්‍යාජිකමයෙක් වාචයික අව්‍යාජිකමයෙක් කායිකවාචයික අව්‍යාජිකමයෙක් ඇද්ද, මේ 'සීලවිසුද්ධි' යයි කියනු ලබා. භෑම සීලතමවරය සීලවිසුද්ධි යි.

1372. එහි දිට්ඨිවිසුද්ධි කවර යන්:

කමසචකතාඥනය සන්ධ්‍යානුලොමිකඥනය මායිකමිඛිනිහුගේ ඥනය ඵලසමිඛිනිහුගේ ඥනය යි

1373. 'දිට්ඨිවිසුද්ධි බො පන' යනු යම් ප්‍රඥවත් පුජානතාකාරයෙක් ... අමොහයෙක් ධර්මවිපයයෙක් සමාන්දූෂිතයෙක් ඇද්ද, එය යි.

1374. 'සථාදිට්ඨියා ච පධානං' යනු යම් චෛතසික විපරිතයෙක් ... සමාන්ව්‍යායාමයෙක් ඇද්ද, එය යි.

1375. 'සංවෙණො' යනු ජාතිභය ජරාභය ව්‍යාධිභය මරණභය යි.
'සංවෙජ්ඣං ඛානං' යනු ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ යි.

1376. සංවිග්ගස්ස ච යොතිසෙසො පට්ඨානන්ති. ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං බලමානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමිති විරියං ආරභති විතතං පග්ගණ්ඨාති පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං බලමානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමිති විරියං ආරභති විතතං පග්ගණ්ඨාති පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං බලමානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමිති විරියං ආරභති විතතං පග්ගණ්ඨාති පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං බලමානං සීතියා අසමමාසාය භියෙසාහාමාය වේදුලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමිති විරියං ආරභති විතතං පග්ගණ්ඨාති පදහති.

1377. අසනතුට්ඨිතා ච කුසලෙසු බලෙමසුති: යා කුසලානං බලමානං භාවනාය අසනතුට්ඨස්ස භියෙසාකම්පසා.

1378. අපච්චානීතා ච පට්ඨානමීනති: යා කුසලානං බලමානං භාවනාය සකකච්චකීරියතා සාතච්චකීරියතා අට්ඨිතකීරියතා අනොලීන-චුත්තීතා අතිකඛිත්තඡන්දතා අතිකඛිත්තඤ්චරතා අසමමාසා භාවනා ඔහුලීකමමං.

1379. විජ්ජාති: භියෙසා විජ්ජා: පුබ්බෙතිමාසානුග්ගති සද්දණං විජ්ජා, සහනානං චුත්තපපාතෙ සද්දණං විජ්ජා, අසමමාසං බසෙ සද්දණං විජ්ජා.

1380. විච්ඡිත්තති: අදා විච්ඡිත්තියො, විතතස්ස ච අභිච්ඡිත්ති නිබ්බානසදා.

1381. බසෙ සද්දණන්ති: මග්ගසම්බනියා සද්දණං.

1382 අනුප්පාදෙ සද්දණන්ති ඵලසම්බනියා සද්දණං.

සුත්තප්පකමාතිකාං

1876. 'සංවිකාසයා ච යොනිසො පටිභංගො' යනු මේ සත්තෙහි මහණ භූපත් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ නො ඉපැදීම පිණිස කුශලච්ඡදය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විග්නාරම්භ කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනී, ප්‍රධන්විඤ්ඤා කෙරෙයි. උපන් ලාමක අකුශලධර්මයන්ගේ ප්‍රභාණය පිණිස ඡදය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විග්නාරම්භ කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනී, ප්‍රධන්විඤ්ඤා කෙරෙයි. භූපත් කුශලධර්මයන්ගේ ඉපැදීම පිණිස ඡදය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විග්නාරම්භ කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනී. ප්‍රධන්විඤ්ඤා කෙරෙයි. උපන් කුශලධර්මයන්ගේ ස්වභාව පිණිස අවිනාශයට බහුලභාවයට විපුලභාවයට වැඩිමට සමස්ත වීමට කුශලච්ඡදය උපදවයි, වෑයම් කෙරෙයි, විග්නාරම්භ කෙරෙයි, සිත දැඩි කොටගනී, ප්‍රධන්විඤ්ඤා කෙරෙයි.

1877. 'අසනතුට්ඨිතා ච කුසලෙසු ධරේවසු' යනු කුශලධර්මයන්ගේ වැඩිමෙහි අසනතුට වූවිහුගේ බොහෝ කොට කැමැතිබවෙක් ඇද්ද එය යි.

1878. 'අපපට්ඨානිතා ච පටිභංගො' යනු කුශලධර්මයන්ගේ වැඩිමෙහි යම් සකස් කොට කරන බවෙක් නිරතුරු වෑ කරන බවෙක් නො නැවත කරන බවෙක් නො හැකුළුණු පැවතුම් ඇති බවෙක් නො පිසූ කුශලච්ඡදය ඇති බවෙක් නො පිසූ විග්නාරම්භ ඇති බවෙක් අනෙවනාශයක් භාවනාශයක් බහුල කිරීමෙක් ඇද්ද එය යි.

1879. 'විජ්ජා' යනු ත්‍රිවිද්‍යා යා. පූජිනිවෘත්තානුසංචාරිඤ්ඤා විද්‍යා යා, සත්තධර්මයන්ගේ ව්‍යුති උපප්‍රාප්තියෙහි ඤානය විද්‍යා යා, ආසුච්ඡයන්ගේ ඤානය විමෙහි ඤානය විද්‍යා යි.

1880. 'විමුක්ඛි' යනු විමුක්ඛි දෙකෙකි: අභට්ඨාසංචාරි සම්බන්ධ වූ විතතයාගේ අධිච්ඡිකතිය ද නිවෘත්තය ද යි.

1881. 'බගෙඤ්ඤාණං' යනු මාහිසමඬිහිහුගේ ඤානය යි

1882. 'අනුපාදෙඤ්ඤාණං' යනු ඵලසම්ඬිහිහුගේ ඤානය යි.

සුත්‍රානන්ත මාභාසායෙහි

අට්ඨකථාකණ්ඩං

1383. කතමෙ ධම්මො කුසලො:

චතුසු භුමිසු කුසලං, ඉමෙ ධම්මො කුසලො.

1384. කතමෙ ධම්මො අකුසලො:

ඛොදස අකුසලවිතතුපාදො, ඉමෙ ධම්මො අකුසලො.

1385. කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතො:

චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතොව්‍යාකතො, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මො අව්‍යාකතො.

1386. කතමෙ ධම්මො සුඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තො:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො, සොමහස්සසහගතවිතතුපාදො, අකුසලතො චත්තාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො ච කිරිතතො ච පඤ්ච, රූපාවචරනිකචතුකකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරිතතො ච, ලොකුත්තරනිකචතුකකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච, එඤ්චපත්තං සුඛං වෙදනං ඔපෙතී, ඉමෙ ධම්මො සුඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තො.

1387. කතමෙ ධම්මො දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තො:

ඤ්ච දොමිතස්සත්තො විතතුපාදො, දුක්ඛසහගතං කාමවිඤ්ඤාණං එඤ්චපත්තං දුක්ඛං වෙදනං ඔපෙතී, ඉමෙ ධම්මො දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තො.

1388. කතමෙ ධම්මො අදුක්ඛමිසුඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තො:

කාමාවචරකුසලතො චත්තාරො උපෙකඛාසහගතවිතතුපාදො, අකුසලතො ඡ, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ඡ, කිරිතතො ඡ, රූපාවචරං චතුඤ්චං ක්ඛානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරිතතො ච, චත්තාරො අරූපාවචරා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරිතතො ච, ලොකුත්තරං චතුඤ්චං ක්ඛානං කුසලතො ච විපාකතො ච, එඤ්චපත්තං අදුක්ඛමිසුඛං වෙදනං ඔපෙතී, ඉමෙ ධම්මො අදුක්ඛමිසුඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තො.

තිස්සො ච වෙදනා රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මො හ චත්තබ්බා සුඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තොතිපි, දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තොතිපි, අදුක්ඛමිසුඛාය වෙදනාය සම්පසුත්තොතිපි.

1389. කතමෙ ධම්මො විපාකො:

චතුසු භුමිසු විපාකො, ඉමෙ ධම්මො විපාකො.

1390. කතමෙ ධම්මො විපාකධම්මධම්මො:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, ඉමෙ ධම්මො විපාකධම්මධම්මො.

අළුතින් කථා කළ කවරය

1383. කුශලධර්මයෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි කුශල යා. මේ ධර්මයෝ කුශලයෝ යි.

1384 අකුශලධර්මයෝ කවරහ යත්:

දෙදළොස් අකුශලවිනේතාත්පාදයෝ යා. මේ ධර්මයෝ අකුශලයෝ යි.

1385 අව්‍යාකෘතධර්මයෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි විපාකය ද තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකෘතය ද රූපය ද නිජ්‍යාණය ද යන මේ ධර්මයෝ අව්‍යාකෘතයෝ යි.

1386. සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛ ධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචරකුශලයෙන් සතර සොමනස් සහතිග විනේතාත්පාදයෝ යා අකුශලයෙන් (සොමනස් සහතිග විනේතාත්පාදයෝ) සතර දෙන යා කාමාවචරකුශලයාගේ විපාකයෙන් ද ක්‍රියායෙන් ද (සොමනස්සහතිගන විපාක සතර යා හසිතුපාදවිතතය ද යි විනේතාත්පාදයෝ) පස්දෙන යා කුශලයෙන් ද විපාකයෙන් ද ක්‍රියායෙන් ද රූපාවචර ත්‍රිකචතුෂ්කඛ්‍යාන විතතයෝ යා කුශලයෙන් ද විපාකයෙන් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකචතුෂ්කඛ්‍යාන විතතයෝ යා යන මොහු යා. මෙහි උපන් සුඛවේදනාව තබා මේ ධර්මයෝ සුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛයෝ යි.

1387. දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛ ධර්මයෝ කවරහ යත්:

දෙමනස් සහතිග විනේතාත්පාදයෝ දෙදෙන යා දුක්සහතිග කාය-විඤ්ඤා යි. මෙහි උපන් දුඛවේදනාව තබා මේ ධර්මයෝ දුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛයෝ යි.

1388. අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛ ධර්මයෝ කවරහ යත්:

කාමාවචර-කුශලයන් කෙරෙත් සතර උපෙක්ඛා සහතිග විනේතාත්පාද-යෝ යා. අකුශලයන් කෙරෙත් (විනේතාත්පාද) සයෙක. කාමාවචර කුශලවිපාකයන් කෙරෙත් දශයෙක අකුශලවිපාකයන් කෙරෙත් සයෙක. ක්‍රියා සිත් අතුරෙන් සයෙක. කුශල විපාක-ක්‍රියා විසින් රූපාවචර චතුර්-ධ්‍යානය ද කුශල විපාක-ක්‍රියා විසින් සතර අරූපාවචරයෝ ද කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ලොකොත්තර චතුර්ධ්‍යානය ද යන මෙහි උපන් අදුක්ඛමසුඛවේදනාව තබා මේ ධර්මයෝ අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍ර-සුක්ඛයෝ යි.

ත්‍රිවිධ වේදනාවෝ ද රූපය ද නිජ්‍යාණය ද යන මේ ධර්මයෝ 'සුඛවේද-නාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛතය' යි ද 'දුක්ඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛතය' යි ද 'අදුක්ඛමසුඛවේදනාව හා සම්ප්‍රසුක්ඛතය' යි ද නො කියැවුත්තාහ.

1389. විපාකධර්මයෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි විපාක යා. මේ ධර්මයෝ විපාකයෝ යි.

1390. විපාකඛණ්ඩධර්මයෝ කවරහ යත්:

සතර භූමියෙහි කුශල යා, අකුශල යා යන මේ ධර්මයෝ විපාකඛණ්ඩ ධර්මයෝ යි.

1391. කතමේ බලමා නෙවවිපාකනවිපාකබලබලමා:

නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමේ බලමා නෙවවිපාකනවිපාකබලබලමා:

1392. කතමේ බලමා උපාදිනනුපාදනියා:

නිසු භූමිසු විපාකො, යං ච රූපං කමමසසකතතතා, ඉමේ බලමා උපාදිනනුපාදනියා.

1393. කතමේ බලමා අනුපාදිනනුපාදනියා:

නිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං කමමසසකතතතා, ඉමේ බලමා අනුපාදිනනුපාදනියා.

1394. කතමේ බලමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා:

චතතාරො මහතා අපරියාපනතා, චතතාරී ච සාමිඤ්ඤඵලානී, නිබ්බානං ච, ඉමේ බලමා අනුපාදිනනඅනුපාදනියා.

1395. කතමේ බලමා සබ්බකිරිට්ඨසබ්බකිරිට්ඨකා:

ආදස අකුසලවිතතූපාද, ඉමේ බලමා සබ්බකිරිට්ඨසබ්බකිරිට්ඨකා.

1396. කතමේ බලමා අසබ්බකිරිට්ඨසබ්බකිරිට්ඨකා:

නිසු භූමිසු කුසලං, නිසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමේ බලමා අසබ්බකිරිට්ඨසබ්බකිරිට්ඨකා.

1397. කතමේ බලමා අසබ්බකිරිට්ඨඅසබ්බකිරිට්ඨකා:

චතතාරො මහතා අපරියාපනතා, චතතාරී ච සාමිඤ්ඤඵලානී, නිබ්බානං ච, ඉමේ බලමා අසබ්බකිරිට්ඨඅසබ්බකිරිට්ඨකා:

1398. කතමේ බලමා සවිතකකවිචාරා:

කාමාවචරං කුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලං විපාකතො ඵකාදස විතතූපාද, අකුසලං විපාකතො ඤො, කිරියතො ඵකාදස, රූපාවචරං පඨමං ක්‍රියානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරං පඨමං ක්‍රියානං කුසලතො ච විපාකතො ච ඵච්ඡුපපනෙත විතකකවිචාරො ඨපෙතී, ඉමේ බලමා සවිතකකවිචාරා.

1399. කතමේ බලමා අවිතකකවිචාරමතතා:

රූපාවචරපඤ්චකතෙ උභීයං ක්‍රියානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරපඤ්චකතෙ උභීයං ක්‍රියානං කුසලතො ච විපාකතො ච ඵච්ඡුපපනං විචාරං ඨපෙතී, විතකකා ච, ඉමේ බලමා අවිතකකවිචාරමතතා.

1391 නො මෑ විපාක වූ විපාකසවහාවධම් නො වූ ධම්මෝ කවරහ යන්:

තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකෘතය ද රූපය ද නිජාණය ද යන මේ ධම්මෝ නො මෑ විපාක වූ විපාකසවහාවධම් නො වූ ධම්මෝ යි.

1392. උපාදිනනඋපාදනිය ධම්මෝ කවරහ යන්:

තුන් භූමියෙහි විපාක ද කමීය කල හෙයින් යම් රූපයෙකුත් වේ ද, මොහු උපාදිනනඋපාදනිය ධම්මෝ යි.

1393 අනුපාදිනනඋපාදනිය ධම්මෝ කවරහ යන්:

තුන් භූමියෙහි කුශල යෑ අකුශල යෑ තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකෘත යෑ කමීය කල හෙයින් නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, මොහු අනුපාදිනන උපාදනිය ධම්මෝ යි.

1394. අනුපාදිනනඅනුපාදනිය ධම්මෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන වූ සතර මාඨ්යෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍ය ඵලයෝ ද නිජාණය ද යන මොහු අනුපාදිනනඅනුපාදනිය ධම්මෝ යි.

1395. සංකිලීඨසංකිලෙසික වූ ධම්මෝ කවරහ යන්:

දෙලොස් අකුශලවිනොතාපාදයෝ යෑ. මොහු සංකිලීඨසංකිලෙසික වූ ධම්මෝ යි.

1396. අසංකිලීඨසංකිලෙසික වූ ධම්මෝ කවරහ යන්:

තුන් භූමියෙහි කුශල යෑ තුන් භූමියෙහි විපාක යෑ තුන් භූමියෙහි ක්‍රියාව්‍යාකෘත යෑ හාම රූප ද යන මොහු අසංකිලීඨසංකිලෙසික වූ ධම්මෝ යි.

1397. අසංකිලීඨඅසංකිලෙසික වූ ධම්මෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන සතර මාඨ්යෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිජාණය ද යන මොහු අසංකිලීඨඅසංකිලෙසික වූ ධම්මෝ යි.

1398. සවිතකීඨවිචාර ධම්මෝ කවරහ යන්:

කාමාවචර කුශල යෑ අකුශල යෑ කාමාවචර කුශලයාගේ විපාකයෙන් ඵකොලොස් විනොතාපාදයෝ යෑ, අකුශලවිපාකයෙන් දෙකෙක, ක්‍රියා-යෙන් ඵකොලොසෙක, කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ක්‍රියා විසින් ද රූපාවචර ප්‍රථමධ්‍යාන යෑ, කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ලොකොත්තර ප්‍රථමධ්‍යාන යෑ, යන මෙකෙක් හැත්ති උපන් විතකීඨවිචාරයන් තබා මේ ධම්මෝ සවිතකීඨවිචාරයෝ යි.

1399 අවිතකීඨවිචාරමාත්‍ර ධම්මෝ කවරහ යන්:

කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ක්‍රියා විසින් ද රූපාවචර පඤ්චක භයෙහි දවිතීයධ්‍යානය ද කුශල විසින් ද විපාක විසින් ද ලොකොත්තර පඤ්චක භයෙහි දවිතීයධ්‍යානය ද මෙහි උපන් විචාරය තබා, විතකීය ද යන මොහු අවිතකීඨවිචාරමාත්‍ර ධම්මෝ යි.

1400. කතමෙ බම්බො අවිතකකඤ්චිවාරා:

ඤ්ච පඤ්චවිඤ්ඤාණංති, රූපාවචරතීකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරතීකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච, පඤ්චකනගෙ දුතීකඤ්ඤානෙ උපපන්නො ච විවාරො, රූපඤ්ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බම්බො අවිතකකඤ්චිවාරා.

විතකකභජ්ජනො විවාරො හ වතතබ්බො සවිතකකච්චිවාරොතිපි, අවිතකකච්චිවාරමතෙනාතිපි, අවිතකකඤ්චිවාරොතිපි.

1401. කතමෙ බම්බො පිතීසභගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසභගතවිතකුපපාදා, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරකුසලස්ස විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරදුකතීකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරදුකතීකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච එඤ්චුපපන්නං පිතීං ඔපෙකා, ඉමෙ බම්බො පිතීසභගතා.

1402. කතමෙ බම්බො සුඛසභගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසභගතවිතකුපපාදා, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරස්ස කුසලස්ස විපාකතො ජ, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරතීකචකුකකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරතීකචකුකකඤ්ඤානා කුසලතො ච විපාකතො ච එඤ්චුපපන්නං සුඛං ඔපෙකා, ඉමෙ බම්බො සුඛසභගතා.

1403. කතමෙ බම්බො උපෙකඛාසභගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො උපෙකඛාසභගතවිතකුපපාදා, අකුසලතො ජ, කාමාවචරස්ස කුසලස්ස විපාකතො දස, අකුසලස්ස විපාකතො ජ, කිරියතො ජ, රූපාවචරං චතුත්ථං ක්කානං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරං චතුත්ථං ක්කානං කුසලතො ච විපාකතො ච එඤ්චුපපන්නං උපෙකඛා ඔපෙකා, ඉමෙ බම්බො උපෙකඛාසභගතා.

පිතී හ පිතීසභගතා, සුඛසභගතා හ උපෙකඛා සභගතා, සුඛං හ සුඛසභගතං සීසා පිතීසභගතං හ උපෙකඛාසභගතං, සීසා හ වතතබ්බො පිතීසභගතනති. ඤ්ච දෙමනස්සසභගතවිතකුපපාදා දුකඛසභගතං කායවිඤ්ඤාණං, සා ච වෙදනා උපෙකඛා, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බම්බො හ වතතබ්බො පිතීසභගතනතිපි, සුඛසභගතනතිපි, උපෙකඛාසභගතනතිපි.

1400. අවිතකීඤ්චාර ධම්මෝ කචර්භ යන්:

දෙ පඨ විඤ්චාරෝ ද, කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් රූපාවචර ක්‍රික-
ධ්‍යානරෝ ද, කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් සතර ආරූපාරෝ ද, කුශල
විපාක විසින් ලොකොත්තර ක්‍රිකධ්‍යානරෝ ද, පඤ්චක නගෙහි ද්විතීය
ධ්‍යානරෝ උපන් විචාරය ද, රූපය ද, තීපීණය ද යන මොහු අවිතකී-
ඤ්චාර ධම්මෝ සි.

විතකීභජාන වූ විචාරය සවිතකීභවිචාර සි ද, අවිතකීභවිචාරමාත්‍ර
යසි ද, අවිතකීඤ්චාර යසි ද නො කියැහුන්හේ සි.

1401. ප්‍රිතීසහගත ධම්මෝ කචර්භ යන්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර සොමිනස් සහතිග විතොතාපා-
දරෝ ද, අකුශලයන් කෙරෙහි (සොමිනස් සහතිග) සතර විතොතාපාදරෝ
ද, කාමාවචර කුශලයන් විපාකයන් කෙරෙහි (සිත්) පහෙක් ද, ක්‍රියා
විතතයන් කෙරෙහි පහෙක් ද, කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් රූපාවචර ද්වික-
ත්‍රිකධ්‍යානරෝ ද, කුශල විපාක විසින් ලොකොත්තර ද්වික-ත්‍රිකධ්‍යානරෝ
ද යන මෙහි උපන් ප්‍රිතීය තබා, මේ ධම්මෝ ප්‍රිතීසහගතරෝ සි.

1402. සුඛසහගත ධම්මෝ කචර්භ යන්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර සොමිනස් සහතිග විතොතාපාද-
රෝ ද, අකුශලයන් කෙරෙහි (සිත්) සතරෙක් ද, කාමාවචර කුශලයන්
විපාකයන් කෙරෙහි සතරෙක් ද, ක්‍රියා (සිත්) අතුරෙහි පහෙක් ද, කුශල
විපාක ක්‍රියා විසින් රූපාවචර ක්‍රික-චතුෂකධ්‍යානරෝ ද, කුශල විපාක
විසින් ලොකොත්තර ක්‍රික-චතුෂකධ්‍යානරෝ ද යන මෙහි උපන් සුචය
තබා, මේ ධම්මෝ සුඛසහගතරෝ සි.

1403. උපෙක්ඛාසහගත ධම්මෝ කචර්භ යන්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර උපෙක්ඛාසහගත විතොතාපාද-
රෝ ද, අකුශලයන් කෙරෙහි (සිත්) සතරෙක් ද, කාමාවචර කුශලයන්
විපාකයන් කෙරෙහි දසයෙක, අකුශලවිපාකයෙහි සයෙක, ක්‍රියායෙහි
සයෙක, කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් රූපාවචර චතුර්ධ්‍යාන ය, කුශලවිපාක
ක්‍රියා විසින් සතර ආරූපාරෝ ය, කුශලවිපාක විසින් ලොකොත්තර
චතුර්ධ්‍යාන ය යන මෙහි උපන් උපෙක්ඛාව තබා, මේ ධම්මෝ උපෙක්ඛා-
සහගතරෝ සි.

ප්‍රිතීය ප්‍රිතීසහගත නො වෙයි, සුඛසහගත ය, උපෙක්ඛාසහගත නො වේ.
සුඛසහගත නො වෙයි, ප්‍රිතීසහගත වන්නේ ය, උපෙක්ඛාසහගත
නො වේ, ප්‍රිතීසහගත යසි නො කියැහුතු ද වන්නේ ය. දෙමිනස්සහගත
විතොතාපාදරෝ දෙදෙන ය දුඛසහගත කායවිඤ්චා ය උපෙක්ඛා-
වේදනාව ද රූපය ද තීපීණය ද යන මේ ධම්මෝ ප්‍රිතීසහගතරෝ යසි ද
සුඛසහගතරෝ යසි ද උපෙක්ඛාසහගතරෝ යසි ද නො කියැහුන්හේ.

1404. දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ කචරහ යත්:

සතර දූෂටිගතසම්ප්‍රසුක්ඛ විතෙතාත්පාදයෝ යෑ විචිකිත්තාසහගත විතෙතාත්පාදය යන මේ ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යි.

1405. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ධර්මයෝ කචරහ යත්:

ඖද්ධිතසහගත විතෙතාත්පාද යි. මේ ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යයෝ යෑ

දූෂටිගතවිප්‍රසුක්ඛ ලෝභසහගත විතෙතාත්පාදයෝ සතර දෙන යෑ දෙමනසසහගත විතෙතාත්පාදයෝ දෙදෙන යෑ යන මේ ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද චන්තාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය ද චන්තාහ.

1406. නො මෑ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ කචරහ යත්:

සතරභූමියෙහි කුශල යෑ සතරභූමියෙහි විපාක යෑ තුන්විමිති ක්‍රියාව්‍යාකෘත යෑ රූපය ද නිජ්ඣාණය ද යන මොහු නො මෑ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය වූ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ යි.

1407. දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයෝ කචරහ යත්:

සතර දූෂටිගතසම්ප්‍රසුක්ඛ විතෙතාත්පාදයෝ යෑ විචිකිත්තාසහගත විතෙතාත්පාද යෑ යන මෙහි උපත් මොහය තබා මේ ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇත්තාහු යි.

1408. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයෝ කචරහ යත්:

ඖද්ධිතසහගත විතෙතාත්පාද යෑ මෙහි උපත් මොහය තබා මේ ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ය.

දූෂටිගතවිප්‍රසුක්ඛ වූ ලෝභසහගත විතෙතාත්පාදයෝ සතරදෙන යෑ දෙමනසසහගත විතෙතාත්පාදයෝ දෙදෙන යෑ යන මේ ධර්මයෝ දැනියයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ද චන්තාහ, භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තාහු ද චන්තාහ.

1409 නො මෑ දැනියයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයෝ කචරහ යත්:

විචිකිච්ඡා සහගත මෝහ යෑ ඖද්ධිතසහගත මෝහ යෑ සිසුතිමිති කුශල යෑ සිසුතිමිති විපාක යෑ තුන්විමිති ක්‍රියාව්‍යාකෘත යෑ රූපය ද නිජ්ඣාණය ද යන මොහු නො මෑ දැනියයෙන් නො ද භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හෙතු ඇති ධර්මයෝ යි.

1410 අපචයගාමී ධර්මයෝ කචරහ යත්:

තුන්විමිති කුශල යෑ අකුශල යෑ යන මොහු අපචයගාමී (ප්‍රතීතකී, ච්ඡුකී, ගතී, ප්‍රචාතනිත්ථ පඤ්ඤවන) ධර්මයෝ යි.

1411. අපචයගාමී ධර්මයෝ කචරහ යත්:

අපචයාපන්න වූ සතර මාගියෝ යෑ. මොහු අපචයගාමී (තීර්ණථ පඤ්ඤවන) ධර්මයෝ යි.

1412. කතමෙ ධම්මා නෙව අචයගාමිනො හ අපචයගාමිනො:

චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නෙව අචයගාමිනො හ අපචයගාමිනො.

1413. කතමෙ ධම්මා සෙඛා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, හෙට්ඨිමානි ච තිණි සාමඤ්ඤ-ඵලානි, ඉමෙ ධම්මා සෙඛා.

1414. කතමෙ ධම්මා අසෙඛා:

උපරිට්ඨිමං අරහත්තඵලං, ඉමෙ ධම්මා අසෙඛා.

1415. කතමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා භාසෙඛා:

නිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියා-ව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නෙවසෙඛා භාසෙඛා.

1416. කතමෙ ධම්මා පරිත්තා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කාමා-වචරකිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තා.

1417. කතමෙ ධම්මා මහග්ගතා:

රූපාවචරා අරූපාවචරා කුසලාව්‍යාකතා, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගතා.

1418. කතමෙ ධම්මා අපපමාණා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අපපමාණා.

1419. කතමෙ ධම්මා පරිත්තාරමමණා:

සබ්බො කාමාවචරස්ස විපාකො, කිරියාමනොධාතු, කිරියාහෙතුක මනොවිඤ්ඤාණධාතු සොමනස්සසහගතා, ඉමෙ ධම්මා පරිත්තාරමමණා.

1420. කතමෙ ධම්මා මහග්ගතාරමමණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායතනං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං, ඉමෙ ධම්මා මහග්ගතාරමමණා.

1421. කතමෙ ධම්මා අපපමාණාරමමණා:

චත්තාරො මග්ගා අපරියාපනතා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, ඉමෙ ධම්මා අපපමාණාරමමණා.

1412 නො මෑ ආවයගාමි නො ද අපවයගාමි ධර්මයෝ කවරහ යන්:

සතර බිම්භි විපාක යෑ තුන්බිම්භි ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ, මොහු නො මෑ ආවයගාමි නො ද අපවයගාමි ධර්මයෝ යි.

1413. ශෛක්‍ෂධර්මයෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන සතර මාඨියෝ ද හෙට්ඨිමි වූ තුන් ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද යන මොහු ශෛක්‍ෂධර්මයෝ යි.

1414. අශෛක්‍ෂධර්මයෝ කවරහ යන්:

මතුගෙහි සිටි අභිත්ඵලය යි මේ ධර්මයෝ අශෛක්‍ෂයෝ යි.

1415 නො මෑ ශෛක්‍ෂ වූ නො ද අශෛක්‍ෂ වූ ධර්මයෝ කවරහ යන්:

තුන්බිම්භි කුශල යෑ අකුශල යෑ තුන්බිම්භි විපාක යෑ තුන්බිම්භි ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ රූපය ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු නො මෑ ශෛක්‍ෂ වූ නො ද අශෛක්‍ෂ වූ ධර්මයෝ යි.

1416. පරිත්ත (කාමාවචර) ධර්මයෝ කවරහ යන්.

කාමාවචර කුශල යෑ අකුශල යෑ කාමාවචරයාගේ හෑම විපාක යෑ කාමාවචර ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ හෑම රූප ද යන මොහු පරිත්තධර්මයෝ යි.

1417. මහද්ගනධර්මයෝ කවරහ යන්:

රූපාවචර අරූපාවචර කුශලාච්‍යාකානියෝ යෑ. මොහු මහද්ගන ධර්මයෝ යි.

1418. අප්‍රමාණධර්මයෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන වූ සතර මාඨියෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිව්‍යාණය ද යන මොහු අප්‍රමාණධර්මයෝ යි.

1419 පරිත්තාලම්බන ධර්මයෝ කවරහ යන්:

සියලු කාමාවචර විපාක යෑ ක්‍රියා මනෝධාතු යෑ සොමිනක් සහසිය ක්‍රියාඅනෙතුක මනෝවිඤ්ඤාධාතු යෑ යන මොහු පරිත්තාලම්බනධර්මයෝ යි.

1420. මහද්ගනාලම්බනධර්මයෝ කවරහ යන්:

විඤ්ඤාණඤ්චායනන යෑ හෙවිසඤ්ඤානාසඤ්ඤායනන යෑ යන මොහු මහද්ගනාලම්බනධර්මයෝ යි.

1421. අප්‍රමාණාලම්බන ධර්මයෝ කවරහ යන්:

අපය්‍යාපනන සතර මාඨියෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද යන මොහු අප්‍රමාණාලම්බන ධර්මයෝ යෑ.

කාමාවචර කුශලයෙහි සතර ඤානවිප්‍රසුක්ක විනොනාතපාදයෝ යෑ. ක්‍රියායෙහි සතර ඤානවිප්‍රසුක්ක විනොනාතපාදයෝ යෑ සියලු අකුශල යෑ යන මේ ධර්මයෝ පරිත්තාලම්බන ද චන්තාහ, මහද්ගනාලම්බන ද චන්තාහ, අප්‍රමාණාලම්බන නො වෙති. 'පරිත්තාලම්බනහ' යි ද 'මහද්ගනාලම්බනහ' යි ද නො කියවුතු ද චන්තාහ.

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ඤාණවිපසුත්තචීතනුපාදා, කිරියතො චතතාරො ඤාණවිපසුත්තචීතනුපාදා, සබ්බං අකුසලං, ඉමෙ බමමා සියා පරිත්තාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, න අපමාණාරමමණා, සියා හ චත්තබ්බා පරිත්තාරමමණානිපි, මහග්ගතාරමමණානිපි.

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො ඤාණසම්පසුත්තචීතනුපාදා, කිරියතො චතතාරො ඤාණසම්පසුත්තචීතනුපාදා, රූපාවචරචතුත්ථං ක්වානං කුසලතො ච කිරියතො ච, කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසහගතා, ඉමෙ බමමා සියා පරිත්තාරමමණා, සියා මග්ගතාරමමණා, සියා අපමාණාරමමණා, සියා හ චත්තබ්බා පරිත්තාරමමණානිපි, මහග්ගතාරමමණානිපි, අපමාණාරමමණානිපි.

රූපාවචරනීකචතුකකඡ්ඛානා කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, චතුත්ථං ක්වානං විපාකො, අනාසානඤ්චායතනං, අනිඤ්චඤ්ඤායතනං, ඉමෙ බමමා හ චත්තබ්බා පරිත්තාරමමණානිපි, මහග්ගතාරමමණානිපි.

රූපං ච නිබ්බානං ච අනාරමමණා.

1422. කතමෙ බමමා භීතා:

ආදස අකුසලචීතනුපාදා, ඉමෙ බමමා භීතා.

1423. කතමෙ බමමා මඡ්ඤ්ඤා:

නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකනං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා මඡ්ඤ්ඤා:

1424. කතමෙ බමමා පඤ්ඤා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපනා, චතතාරි ච සාමඤ්ඤාඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා පඤ්ඤා.

1425. කතමෙ බමමා මිච්ඡත්තනීයතා:

චතතාරො දිට්ඨිගතසම්පසුත්තචීතනුපාදා, දො දොමනසහගතචීතනුපාදා, ඉමෙ බමමා සියා මිච්ඡත්තනීයතා සියා අතීයතා.

1426 කතමෙ බමමා සම්මතනීයතා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපනා, ඉමෙ බමමා සම්මතනීයතා.

1427. කතමෙ බමමා අතීයතා:

චතතාරො දිට්ඨිගතවිපසුත්තා ලොභසහගතචීතනුපාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චීතනුපාදො, උඤ්චවසහගතො චීතනුපාදො, නිසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකනං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමමා අතීයතා.

කාමාවචර කුශලයෙහි සතර දෙනෙහිම ප්‍රසන්න වී තෙතාත්‍යාදයෝ ද ක්‍රියායෙහි සතර දෙනෙහිම ප්‍රසන්න වී තෙතාත්‍යාදයෝ ද කුශලක්‍රියා හෙයින් රූපාවචර වතුපිටිතාත්‍යාද ද උපේක්‍ෂාසහගත ක්‍රියාදහෙතෙක මනෝභික්‍ෂුණ-ධාතු ද යන මේ ධර්මයෝ පරිත්‍යාගලබ්‍ධන ද වන්තාහ. මහද්ගතාලබ්‍ධන ද වන්තාහ. අප්‍රමාණාලබ්‍ධන ද වන්තාහ. 'පරිත්‍යාගලබ්‍ධන'යි ද මහද්ගතාලබ්‍ධන'යි ද 'අප්‍රමාණාලබ්‍ධන'යි ද නො කියා යුතු ද වන්තාහ.

කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් රූපාවචර ත්‍රිකචතුසෙකධාතූනායෝ ද වතුපි-ධාතූනායෝ විපාකය ද ආකාශානඤ්චායතනය ද ආකිඤ්චඤ්ඤායතනය ද යන මේ ධර්මයෝ 'පරිත්‍යාගලබ්‍ධන' යි ද 'මහද්ගතාලබ්‍ධන' යි ද 'අප්‍රමාණාලබ්‍ධන' යි ද නො කියා යුත්තාහ.

රූපය ද නිවෘත්තය ද අනාලබ්‍ධනයෝ ය.

1422. භීත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

දෙලොස් අකුශල වී තෙතාත්‍යාදයෝ යෑ. මොහු භීත ධර්මයෝ යි.

1423. මධ්‍යම ධර්මයෝ කචරහ යත්:

තුන්බිම්බ කුශල යෑ තුන්බිම්බ විපාක යෑ තුන්බිම්බ ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ හෑම රූපය ද යන මොහු මධ්‍යම ධර්මයෝ යි.

1424. ප්‍රණීත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

අපය්‍යාපනන සතර මාගීයෝ ද සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිවෘත්තය ද යන මොහු ප්‍රණීත ධර්මයෝ යි.

1425. මිත්‍යාකිතියත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

දෘඪතනප්‍රසන්න වී තෙතාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යෑ දෙමනස්සහගීත වී තෙතාත්‍යාදයෝ දෙදෙන යෑ යන මේ ධර්මයෝ මිත්‍යාකිතියත වන්තාහ, අතියත ද වන්තාහු ය.

1426. සමාක්කිතියත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

අපය්‍යාපනන වූ සතර මාගීයෝ යෑ. මොහු සමාක්කිතියත ධර්මයෝ යි.

1427. අතියත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

දෘඪතනවිප්‍රසන්න ලොහසහගත වී තෙතාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යෑ, විචිකිත්තාසහගත වී තෙතාත්‍යාද යෑ, භිෂද්ධිත්‍යාසහගත වී තෙතාත්‍යාද යෑ, භ්‍රෙහුමික කුශල යෑ, වාතුර්හුමික විපාක යෑ, භ්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යෑ, රූපය ද, නිවෘත්තය ද යන මේ ධර්මයෝ අතියතයෝ යි.

1428. කතමෙ ධම්මා මඤ්ඤාචාරමණා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සද්දණසම්පයුතතචිත්තකුපපාදා, කීරියතො චතතාරො සද්දණසම්පයුතතචිත්තකුපපාදා, ඉමෙ ධම්මා සියා මඤ්ඤාචාරමණා, හ මඤ්ඤාචාරමණා, සියා මඤ්ඤාචාරමණා, සියා හ චතතබ්බා මඤ්ඤාචාරමණානිපි මඤ්ඤාචාරමණානිපි.

චතතාරො අරියමඤ්ඤා හ මඤ්ඤාචාරමණා, මඤ්ඤාචාරමණා, සියා මඤ්ඤාචාරමණානිපි, සියා හ චතතබ්බා මඤ්ඤාචාරමණානිපි.

රූපාවචරචකුසලකාමානං කුසලතො ච කීරියතො ච, කීරියාභෙදක මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසගතතා, ඉමෙ ධම්මා සියා මඤ්ඤාචාරමණා, හ මඤ්ඤාචාරමණා හ මඤ්ඤාචාරමණා, සියා හ චතතබ්බා මඤ්ඤාචාරමණානිපි.

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සද්දණසම්පයුතතචිත්තකුපපාදා, සබ්බං අකුසලං, සබ්බං කාමාවචරණං විපාකො, කීරියතො ඡ චිත්තකුපපාදා, රූපාවචරකුසලකාමානං කුසලතො ච විපාකතො ච කීරියතො ච, චකුසලකාමානං කාමාවචරණං විපාකො, චතතාරො ආරූපා කුසලතො ච විපාකතො ච කීරියතො ච, චතතාරො ච සාමිඤ්ඤාචාරමණා, ඉමෙ ධම්මා හ චතතබ්බා මඤ්ඤාචාරමණානිපි, මඤ්ඤාචාරමණානිපි, මඤ්ඤාචාරමණානිපි, රූපං ච කීරියානං ච අනාරමණා.

1429. කතමෙ ධම්මා උපපන්නා:

චකුසල භූමිසු විපාකො, යං ච රූපං කම්මසංකතතතා, ඉමෙ ධම්මා සියා උපපන්නා, සියා උපපාදිතො, හ චතතබ්බා අනුපපන්නානි.

චකුසල භූමිසු කුසලං, අකුසලං, කීරිය භූමිසු කීරියාචාරමණා, යං ච රූපං හ කම්මසංකතතතා, ඉමෙ ධම්මා සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, හ චතතබ්බා උපපාදිතොනි.

නිබ්බානං හ චතතබ්බං උපපන්නානිපි අනුපපන්නානිපි උපපාදිතොනිපි.

1430. කතමෙ ධම්මා අතීතා:1 නිබ්බානං ධර්මො සබ්බෙ ධම්මා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා, නිබ්බානං හ චතතබ්බං අතීතනිපි අනාගතනිපි පච්චුපපන්නනිපි.

1431. කතමෙ ධම්මා අතීතාරමණා:

විඤ්ඤාණඤ්චායසනං, හෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායසනං, ඉමෙ ධම්මා අතීතාරමණා:

1432. තියතඅනාගතාරමණා හපි.

1433. කතමෙ ධම්මා පච්චුපපන්නාරමණා:

ඥෙපඤ්චවිඤ්ඤාණානි, තීසො ච මහොධාතුයො, ඉමෙ ධම්මා පච්චුපපන්නාරමණා.

කාමාවචරකුසලකාමානං විපාකතො දස චිත්තකුපපාදා, අකුසලකාමානං විපාකතො මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපෙක්ඛාසගතතා, කීරියාභෙදක මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සොමනසංසගතතා, ඉමෙ ධම්මා සියා අතීතාරමණා සියා අනාගතාරමණා සියා පච්චුපපන්නාරමණා.

1. පාඨො යං කතමි හ දිසංසො.

1428. මාඨිලබ්බනධම්මයෝ කචරහ යත්:

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විනේතාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යා, ක්‍රියාසෙහි ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විනේතාත්‍යාදයෝ සතරදෙන යා, යන මේ ධම්මයෝ මාඨිලබ්බන චන්දනාහු යා, මාඨිලබ්බන නො වෙති. මාඨිලබ්බන චන්දනාහු යා, මාඨිලබ්බන හි දී, මාඨිලබ්බන හි දී නො කියැවුණු ද චන්දනාහු යා.

සතර අංගිමාඨිලයෝ මාඨිලබ්බන මාඨිලබ්බන නො වෙති, මාඨිලබ්බන දී චන්දනාහ, 'මාඨිලබ්බන'හි නො කියැවුණු ද චන්දනාහ.

කුශල හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර චතුර්ධ්‍යාන යා, උපේක්‍ෂා සහගත ක්‍රියාසෙහි මනෝවිඤ්ඤානාදියාහු යා, යන මේ ධම්මයෝ මාඨිලබ්බන චන්දනාහ, මාඨිලබ්බන නො වෙති, මාඨිලබ්බන නො වෙති, 'මාඨිලබ්බන'හි නො කියැවුණු ද චන්දනාහ.

කාමාවචර කුශලයන් කෙරෙහි සතර ඥානසම්ප්‍රයුක්ත විනේතාත්‍යාදයෝ යා, සියලු කාමාවචර විපාක යා, ක්‍රියා විසින් විනේතාත්‍යාදයෝ සද්දේහකා, කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් රූපාවචර ක්‍රියාවනුසංකරාදියාහු යා, චතුර්ධ්‍යාන විපාක යා, කුශලවිපාකක්‍රියා විසින් සතර අරූපයෝ යා, සතර මුඛණ්ඩකයෝ දී යන මේ දහමිහු මාඨිලබ්බන හි දී, මාඨිලබ්බන හි දී, මාඨිලබ්බන හි දී නො කියැවුණු නො වෙති. රූපය ද නිවේශය ද අනාලබ්බන යෝ හි.

1429. උත්තරධම්මයෝ කචරහ යත්:

චාතුර්භුමක විපාක යා, කම්මඉත්තාන වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ උත්තර වෙති, උත්තර දී ද වෙත්, අනුත්තරයන්හි නො කියැවුණු නො වෙති.

චාතුර්භුමක කුශල යා, අකුශල යා, චොලභුමක ක්‍රියාවිපාක යා, කම්මඉත්තාන නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, මේ ධම්මයෝ උත්තර ද වෙති. අනුත්තර ද වෙති. 'උත්තර'හි නො කියැවුණු නො වෙති.

නිවේශය උත්තර යයි ද, අනුත්තර යයි ද, උත්තර දී යයි ද නො කියැවුණු නො වෙති.

1430. අතීතධම්මයෝ කචරහ යත්:

නිවහ නබා භාමි දහමිහු අතීත වෙති, අනාගත වෙති, ප්‍රත්‍යුත්තර වෙති. නිවහ අතීත යයි ද, අනාගත යයි ද, ප්‍රත්‍යුත්තර යයි ද නො කියැවුණු නො වෙති.

1431. අතීතාලබ්බන ධම්මයෝ කචරහ යත්:

විඤ්ඤාණඤ්චායන යා, හෙවිඤ්ඤාණාසංඤ්ඤායන යා, මේ ධම්මයෝ අතීතාලබ්බන චන්දනාහ.

1432. නිගත අනාගතාලබ්බනයෝ නැත්තාහ.

1433. ප්‍රත්‍යුත්තරාලබ්බන ධම්මයෝ කචරහ යත්:

ආර්යඤ්චායනයෝ යා, තුන් මනෝධාතූහු දී හි මේ ධම්මයෝ ප්‍රත්‍යුත්තරාලබ්බන වෙති.

කාමාවචර කුශලවිපාකයන් විනේතාත්‍යාදයෝ දසදේහකා, අකුශල විපාකයන් උපේක්‍ෂාසහගත මනෝවිඤ්ඤානාදියාහු යා, සෞමිකසංකරාදියාහු ක්‍රියාසෙහි මනෝවිඤ්ඤානාදියාහු යා, යන මේ ධම්මයෝ අතීතාලබ්බන වෙති, අනාගතාලබ්බන ද වෙති, ප්‍රත්‍යුත්තරාලබ්බන ද වෙත්.

1439. කතමේ බිම්ම: අතිදක්ෂණ අපරිසර:

වතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, වතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, යං ච රූපං අතිදක්ෂණං අපරිසරං බිම්මාඥනන-පරිසරනං, නිබ්බානං ච, ඉමේ බිම්ම: අතිදක්ෂණ අපරිසර:

නිකං

1440. කතමේ බිම්ම: හෙතු:

තයො කුසලහෙතු, තයො අකුසලහෙතු, තයො අව්‍යාකතහෙතු.

අලොභො කුසලහෙතු අද්දෙසො කුසලහෙතු වතුසු භූමිසු කුසලෙසු උපපජ්ජති, අමොභො කුසලහෙතු කාමාවචරකුසලහො වතනාරො සුඤ්චපසුතෙත විතතුපාදෙ ධපෙති: වතුසු භූමිසු කුසලෙසු උපපජ්ජති.

ලොභො අධිසු ලොභසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපජ්ජති, ද්දෙසො ද්විසු ද්දමනස්සසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපජ්ජති, මොභො සබ්බා-කුසලෙසු උපපජ්ජති.

අලොභො විපාකහෙතු, අද්දෙසො විපාකහෙතු, කාමාවචරස්ස විපාකහො අහෙතුකෙ විතතුපාදෙ ධපෙති: වතුසු භූමිසු විපාකෙසු උපපජ්ජති.

අමොභො විපාකහෙතු කාමාවචරස්ස විපාකහො අහෙතුකෙ විතතුපාදෙ ධපෙති: වතනාරො සුඤ්චපසුතෙත විතතුපාදෙ ධපෙති: වතුසු භූමිසු විපාකෙසු උපපජ්ජති.

අලොභො කිරියහෙතු අද්දෙසො කිරියහෙතු, කාමාවචරකිරියහො අහෙතුකෙ විතතුපාදෙ ධපෙති: තිසු භූමිසු කිරියෙසු උපපජ්ජති,

අමොභො කිරියහෙතු කාමාවචරකිරියහො අහෙතුකෙ විතතුපාදෙ ධපෙති: වතනාරො සුඤ්චපසුතෙත විතතුපාදෙ ධපෙති: තිසු භූමිසු කිරියෙසු උපපජ්ජති, ඉමේ බිම්ම: හෙතු.

1441. කතමේ බිම්ම: හ හෙතු:

ධපෙති: හෙතු, වතුසු භූමිසු කුසලං අකුසලං වතුසු භූමිසු විපාකො තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමේ බිම්ම: හ හෙතු.

1442 කතමේ බිම්ම: සහෙතුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතං උඤ්චවසහගතං මොභං ධපෙති: අවිසෙසං අකුසලං, වතුසු භූමිසු කුසලං, කාමාවචරස්ස විපාකහො අහෙතුකෙ විතතුපාදෙ ධපෙති: වතුසු භූමිසු විපාකො, කාමාවචරකිරියහො අහෙතුකෙ විතතුපාදෙ ධපෙති: තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, ඉමේ බිම්ම: සහෙතුකා.

1443 කතමේ බිම්ම: අහෙතුකා:

විචිකිච්ඡා සහගතො මොභො, උඤ්චවසහගතො මොභො, ද්දෙ පඤ්ච විඤ්ඤාණානි, තියොභො ච මනොධාතුයො, පඤ්ච ච අහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණ-ධාතුයො, රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමේ බිම්ම: අහෙතුකා.

1444. හේතුසම්ප්‍රයුක්තධර්මයෝ කචර්භ යත්:

විවිකිච්ඡාසහගත උඤ්චවසහගත මොහය නබා අවයෙම අකුශල යා, වාතුර්භූමක කුශල යා, කාමාවචර විපාකයෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා වාතුර්භූමක විපාක යා, කාමාවචරක්‍රියා හෙයින් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යා යන මේ ධර්මයෝ ක්‍රියාව්‍යාකානයෝ යි.

1445. හේතුවිප්‍රයුක්තධර්මයෝ කචර්භ යත්:

විවිකිච්ඡාසහගත මොහ යා, උඤ්චවසහගත මෝහ යා, දෙපස් විඤ්ඤායෝ යා, තුන් මනෝධ්‍යානු ද, අහේතුක මනෝවිඤ්ඤාධ්‍යානු පස ද, රූපය ද, කිප්‍යාණය ද යි මේ ධර්මයෝ හේතුවිප්‍රයුක්තයෝ යි.

1446. හේතු ද වූ සම්ප්‍රයුක්තහේතු සහිත ද වූ ධර්මයෝ කචර්භ යත්:

යම් තානෙක දෙතුන් හේතු කෙනෙක් එක්වට උපදනාහු වෙත් ද, මේ ධර්මයෝ හේතු ද සම්ප්‍රයුක්ත හේතූයෙන් සහේතුක ද වෙත්.

1447. සහේතුක ද වූ නො ද හේතු වූ ධර්මයෝ කචර්භ යත්:

වාතුර්භූමක කුශල යා, අකුශල යා, කාමාවචරවිපාකයෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා වාතුර්භූමක විපාක යා, කාමාවචර ක්‍රියායෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, මෙහි උපත් හේතුන් නබා, මේ දහම්හු සහේතුක ද නො ද හේතු වූවාහු ද වෙත්.

අහේතුක ධර්මයෝ හේතු ද සහේතුක ද වෙති'යි ද, සහේතුක ද නො ද හේතු වෙති'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1448. හේතු වූ ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධර්මයෝ කචර්භ යත්:

යම් තානෙක දෙතුන් හේතු කෙනෙක් (අභ්‍ය හේතුන් සමග) එක්වට උපදිත් ද, මොහු හේතු වූ ද හේතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද ධර්මයෝ යි.

1449. හේතුසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද නො ද හේතු වූ ධර්මයෝ කචර්භ යත්:

වාතුර්භූමක කුශල යා, අකුශල යා, කාමාවචරවිපාකයෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා වාතුර්භූමක විපාක යා, කාමාවචර ක්‍රියායෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යා යන මෙහි උපත් හේතුන් නබා, මොහු හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හේතු වූ ධර්මයෝ යි.

හේතුවිප්‍රයුක්ත ධර්මයෝ හේතු ද වූ හේතුසම්ප්‍රයුක්ත වූවෝ යයි ද, හේතුසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද හේතු වූහ'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1450. හේතු නො වූ සහේතුක ධර්මයෝ කචර්භ යත්:

වාතුර්භූමක කුශල යා, අකුශල යා, කාමාවචර විපාකයෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා වාතුර්භූමක විපාක යා, කාමාවචරක්‍රියායෙන් අහේතුක විතොතාපාදයන් නබා භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යා යන මෙහි උපත් හේතුන් නබා, මොහු හේතු නො වූ සහේතුක ධර්මයෝ යි.

1451. කතමේ බලමා හ හෙතු අහෙතුකා:

අඬු පඤ්ච විඤ්ඤාණානී, තියොං ව මිහොංගාදායො, පඤ්ච ව අහෙතු-කමහො විඤ්ඤාණාදායො, රූපං ව තිබ්බොහං ව, ඉමෙ බලමා හ හෙතු අහෙතුකා.

හෙතු බලමා හ ව්‍යතතිබ්බො හ හෙතු අහෙතුකානීපි, හ හෙතු අහෙතුකානීපි.

හෙතු ගොච්ඡකං

1452. කතමේ බලමා සපච්චයා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කීරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බලමා සපච්චයා.

1453. කතමේ බලමා අපච්චයා:

තිබ්බොහං, ඉමෙ බලමා අපච්චයා.

1454. කතමේ බලමා සඛ්ඛයා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කීරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බලමා සඛ්ඛයා.

1455. කතමේ බලමා අභඛ්ඛයා:

තිබ්බොහං, ඉමෙ බලමා අභඛ්ඛයා.

1456. කතමේ බලමා සනීද්ධයා:

රූපායතනං, ඉමෙ බලමා සනීද්ධයා.

1457. කතමේ බලමා අනීද්ධයා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ඓච්චිබ්බොයතනං, චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කීරියාව්‍යාකතං, සං ච රූපං අනීද්ධයාං අපච්චිකං බලමායතනපරියාපනං, තිබ්බොහං ව, ඉමෙ බලමා අනීද්ධයා.

1458. කතමේ බලමා සපච්චිකා:

චක්ඛායතනං -පෙ- ඓච්චිබ්බොයතනං, ඉමෙ බලමා සපච්චිකා.

1459 කතමේ බලමා අපච්චිකා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කීරියාව්‍යාකතං, සං ච රූපං අනීද්ධයාං අපච්චිකං බලමායතනපරියාපනං, තිබ්බොහං ව, ඉමෙ බලමා අපච්චිකා.

1460. කතමේ බලමා රූපිහො:

චක්ඛායතනං ව මිහාභුතා, චතුසු ව මිහාභුතාහං උපාදාය රූපං, ඉමෙ බලමා රූපිහො,

1451. හේතු නො වූ අහේතුක ධම්මෝ කචරහ යත්:

දෙපත් විඤ්ඤාණයෝ යා, මහෝධාතු ත්‍රිකය ද, අහේතුක මහෝවිඤ්ඤාණධාතු පඤ්චකය ද රූපය ද, නිජාණය ද, යන මේ ධම්මෝ හේතු නො වූ අහේතුකයෝ යි.

හේතු ධම්මෝ හේතු නො වූ අහේතුකයෝ යයි ද, හේතු නො වූ අහේතුකයෝ යයි ද නො කියායුත්තාහ.

හේතුශෝච්ඡක යි.

1452. සප්තසධම්මෝ කචරහ යත්:

සිග්ගිමිහි කුශල යා, අකුශල යා, සිග්ගිමිහි විපාක යා, තුන්තිමිහි ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, භෑම රූපය ද, යන මේ ධම්මෝ සප්තසධම්මෝ යි.

1453. අප්‍රත්‍යයධම්මෝ කචරහ යත්:

නිජාණය යි. මේ ධම්මෝ අප්‍රත්‍යයයෝ යි.

1454. සඛිතධම්මෝ කචරහ යත්:

සිග්ගිමිහි කුශල යා, අකුශල යා, සිග්ගිමිහි විපාක යා, තුන්තිමිහි ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, භෑම රූපය ද, යන මේ ධම්මෝ සඛිතයෝ යි.

1455. අසඛිතධම්මෝ කචරහ යත්:

නිජාණය යි. මේ ධම්මෝ අසඛිතයෝ යි.

1456. සතිදර්ශනධම්මෝ කචරහ යත්:

රූපායතන යි. මොහු සතිදර්ශන ධම්මෝ යි.

1457. අතිදර්ශනධම්මෝ කචරහ යත්:

චක්ඛුරායතන යා ... සප්‍රචේව්‍යායතන යා, වාතුර්ගුමක කුශල යා, අකුශල යා, වාතුර්ගුමක විපාක යා, චේත්‍රගුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, අතිදර්ශන අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපඤ්චාපනන වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, නිජාණය දැයි මොහු අතිදර්ශන ධම්මෝ යි.

1458. සප්‍රතිසධම්මෝ කචරහ යත්:

චක්ඛුරායතන යා ... සප්‍රචේව්‍යායතන යා යන මොහු සප්‍රතිසධම්මෝ යි.

1459. අප්‍රතිසධම්මෝ කචරහ යත්:

සිග්ගිමිහි කුශල යා, අකුශල යා, සිග්ගිමිහි විපාක යා, තුන්තිමිහි ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, අතිදර්ශන අප්‍රතිස වූ ධර්මායතනපඤ්චාපනන වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, නිජාණය දැයි මේ ධම්මෝ අප්‍රතිසයෝ යි.

1460. රූපිධම්මෝ කචරහ යත්:

සතර මහාගුණයෝ ද, සතර මහාගුණයන් නිසා පචත්තා රූපය දැයි මොහු රූපි ධම්මෝ යි.

1461. කතමේ බිමට අරුපිනො:

වතුසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, වතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, නිබ්බානං ච, ඉමේ බිමට අරුපිනො.

1462. කතමේ බිමට ලොකියා:

තිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමේ බිමට ලොකියා.

1463. කතමේ බිමට ලොකුතතරා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපතතා, චතතාරි ච සාමසුඤ්චරාති, නිබ්බානං ච, ඉමේ බිමට ලොකුතතරා.

සබ්බං බිමට, කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

පුලුභකරණය

1464. කතමේ බිමට අසව්‍යා:

චතතාරො අසව්‍යා: කාමාසව්‍යො භව්‍යාසව්‍යො දිට්ඨාසව්‍යො අවිජ්ජාසව්‍යො. කාමාසව්‍යො අධිකුසු ලොභසහගතෙසු විතතුප්‍යාදෙසු උපපජ්ජති, භව්‍යාසව්‍යො වතුසු දිට්ඨිගතවිපසුතතලොභසහගතෙසු විතතුප්‍යාදෙසු උපපජ්ජති, දිට්ඨාසව්‍යො වතුසු දිට්ඨිගතසම්පසුතතෙසු විතතුප්‍යාදෙසු උපපජ්ජති, අවිජ්ජාසව්‍යො සබ්බාකුසලෙසු උපපජ්ජති, ඉමේ බිමට අසව්‍යා.

1465. කතමේ බිමට නො අසව්‍යා:

ධපෙතියා අසව්‍යො අවසෙසං අකුසලං, වතුසු භූමිසු කුසලං, වතුසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමේ බිමට නො අසව්‍යා.

1466. කතමේ බිමට සාසව්‍යා:

තිසු භූමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භූමිසු විපාකො, තිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමේ බිමට සාසව්‍යා.

1467. කතමේ බිමට අනාසව්‍යා:

චතතාරො මග්ගා අපරියාපතතා, චතතාරි ච සාමසුඤ්චරාති, නිබ්බානං ච, ඉමේ බිමට අනාසව්‍යා.

1468. කතමේ බිමට අසව්‍යාසම්පසුතතා:

දො දෙමනසාසහගතවිතතුප්‍යාද, එත්ථප්‍යතං මොහං ධපෙතියා, විචිකිච්ජා සහගතෙ උඤ්චවසහගතෙ මොහෙ ධපෙතියා අවසෙසං අකුසලං, ඉමේ බිමට අසව්‍යාසම්පසුතතා.

1461 අරුපි ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

සිසුකම්පි කුලය ය, අකුලය ය, සිසුකම්පි විපාකය, තුන්සිසුක ක්‍රියාව්‍යාකෘතිය ය, නිවැණිය දැයි මොහු අරුපි ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1462. ලොකික ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

ප්‍රොසුමක කුලය ය, අකුලය ය, ප්‍රොසුමක විපාකය, ප්‍රොසුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘතිය ය, හැම රූපය ද යන මොහු ලොකික ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1463. ලොකොත්තර ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

අපයනීපතන වූ සතර මාගියෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද නිවැණිය ද යන මොහු ලොකොත්තර ව්‍යවස්ථාපිත ය.

හැම ව්‍යවස්ථාපිත කිසි විදහයකින් දහසුන්තාහු ය, කිසි විදහයකින් හො දහසුන්තාහු වෙත්.

පුලුභතර දූත ය.

1464. ආසුචිව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

ආසුචියෝ සතරදෙනෙක් වෙති: කාමාසුචිය, හවාසුචිය, දාව්‍යාසුචිය, අවිදුසුචිය ය. කාමාසුචිය අපවලොභසහගත විතොත්තාදායකි උපදී, හවාසුචිය සතර දාව්‍යාසුචියක ලොභසහගත විතොත්තාදායකි උපදී, දාව්‍යාසුචිය සතර අවිදුසුචියක විතොත්තාදායකි උපදී, අවිදුසුචිය සවාසුචියෙහි උපදී. මේ ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1465. ආසුචි හො වූ ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

ආසුචියන් තමා අවිදුසු අකුලය ය, වාතුර්ගුමක කුලය ය, වාතුර්ගුමක විපාකය, ප්‍රොසුමක ක්‍රියාව්‍යාකෘතිය ය, රූපය ද නිවැණිය දැයි මොහු ආසුචි හො වූ ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1466. සාසුචි (ආසුචි සහිත) ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

තුන් සිමා කුලය ය, අකුලය ය, තුන් සිමා විපාකය, තුන් සිමා ක්‍රියාව්‍යාකෘතිය ය, හැම රූප දැයි මොහු සාසුචි ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1467. අනාසුචි ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

අපයනීපතන වූ සතර මාගියෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලය ද, නිවැණිය දැයි මොහු අනාසුචි ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1468 ආසුචිසමුප්‍රයුක්ත ව්‍යවස්ථාපිත ක්‍රමලේඛන යන්:

දෙමසක් සහතික විතොත්තාදායෝ දෙදෙන ය, මෙහි උපන් මේඛන සමා, විවිධවිභවසහගත වූ උභවවිභවසහගත වූ මේඛනන් තමා, අවිදුසු අකුලය දැයි මොහු ආසුචිසමුප්‍රයුක්ත ව්‍යවස්ථාපිත ය.

1469. කතමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා:

ඒසු දොමනසසකගනෙසු විතකුපාදෙසු උපනොනා මොහො, විචිච්චාසකගනො මොහො, උඤ්චවසකගනො මොහො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්සාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා.

1470. කතමෙ ධම්මා ආසවා වෙච සාසවා ච:

තෙච ආසවා ආසවා වෙච සාසවා ච.

1471. කතමෙ ධම්මා සාසවා වෙච නො ච ආසවා:

ඔපෙති: ආසවෙ අවසෙසං අකුසලං, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්සාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා සාසවා වෙච නො ච ආසවා.

අනාසවා ධම්මා හ වත්තබ්බා ආසවා වෙච සාසවාතිපි සාසවා වෙච නො ච ආසවාතිපි.

1472. කතමෙ ධම්මා ආසවා වෙච ආසව්විපසුත්තා ච:

යත්ථ දො තසො ආසවා එකතො උපපජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා ආසවා වෙච ආසව්විපසුත්තා ච.

1473. කතමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා වෙච නො ච ආසවා:

ඔපෙති: ආසවෙ අවසෙසං අකුසලා, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා වෙච නො ච ආසවා.

ආසව්විපසුත්තා ධම්මා හ වත්තබ්බා ආසවා වෙච ආසව්විපසුත්තා තිපි ආසව්විපසුත්තා වෙච නො ච ආසවාතිපි.

1474. කතමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා සාසවා:

ඒසු දොමනසසකගනෙසු විතකුපාදෙසු උපනොනා මොහො, විචිච්චාසකගනො මොහො, උඤ්චවසකගනො මොහො, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාව්සාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා සාසවා

1475. කතමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා අනාසවා:

චත්තාරො මහා අපරියාපනා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ආසව්විපසුත්තා අනාසවා.

ආසව්විපසුත්තා ධම්මා හ වත්තබ්බා ආසව්විපසුත්තා සාසවාතිපි ආසව්විපසුත්තා අනාසවාතිපි.

1476. කතමේ බලමා සඳහා:

දස සඳහා: කාමරාගසඳහා, පවිසසඳහා, මානසඳහා, දිවයිනසඳහා, විවිධවිෂයසඳහා, සිලබ්බ පරාමාසඳහා, හවරාගසඳහා, ඉසාසඳහා, මව්වර්ග- සඳහා, අවිජ්ජාසඳහා.

කාමරාගසඳහා, අධ්‍යක්ෂ ලෝකසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, පවිසසඳහා, අධ්‍යක්ෂ දේවතාසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, මානසඳහා, වතුසු දිවයිනවිපසුකලෝකසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, දිවයිනසඳහා, වතුසු දිවයිනසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, විවිධවිෂයසඳහා, විවිධවිෂයසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, සිලබ්බපරාමාසඳහා, වතුසු දිවයින- සභාවෙන් විනාශයට පත්වී, හවරාගසඳහා, වතුසු දිවයිනවිපසුකලෝකසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, ඉසාසඳහා, මව්වර්ග සඳහා, ව අධ්‍යක්ෂ දේවතාසභාවෙන් විනාශයට පත්වී, අවිජ්ජාසඳහා, සබ්බකුසලෙන් පත්වී, ඉමේ බලමා සඳහා.

1477. කතමේ බලමා නො සඳහා:

ඵපෙඤා සඳහා අවිජ්ජා, අකුසල, වතුසු භූමිසු කුසල, වතුසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ව, නිබ්බානං ව, ඉමේ බලමා නො සඳහා.

1478. කතමේ බලමා සඳහා:

නිසු භූමිසු කුසල, අකුසල, නිසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියා- ව්‍යාකතං, සබ්බං ව රූපං, ඉමේ බලමා සඳහා.

1479. කතමේ බලමා අසඳහා:

වත්තාරො මහා අපරියාපතා, වත්තාරි ව සාමසුඵලානි නිබ්බානං ව, ඉමේ බලමා අසඳහා.

1480. කතමේ බලමා සඳහා:

උද්ධව්වසභාවා මොහො ඵපෙඤා අවිජ්ජා, අකුසල, ඉමේ බලමා සඳහා.

1481. කතමේ බලමා සඳහා:

උද්ධව්වසභාවා මොහො, වතුසු භූමිසු කුසල, වතුසු භූමිසු විපාකො, නිසු භූමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ව, නිබ්බානං ව, ඉමේ බලමා සඳහා.

1482. කතමේ බලමා සඳහා වෙච්ච සඳහා:

තානෙව සඳහා සඳහා වෙච්ච සඳහා ව.

1476. සංයෝජනවමයෝ කවරහ යන්:

සංයෝජන දහයෙකි: කාමරාගසංයෝජන යැ ප්‍රතිසසංයෝජන යැ මානසංයෝජන යැ දෘෂ්ටිසංයෝජන යැ විචිකිත්‍යාසංයෝජන යැ ශීලව්‍රත-පරාමිතිසංයෝජන යැ භවරාගසංයෝජන යැ ඊෂ්ඨාසංයෝජන යැ මාත්‍යයභිසංයෝජන යැ අවිදුසංයෝජන යි.

කාමරාගසංයෝජනය අපට ලොහසහගත විතොත්‍යාදයන්හි උපදී. ප්‍රතිසසංයෝජනය දෙමනස් සහගිත දෙ සිත්හි උපදී. මානසංයෝජනය දෘෂ්ටිගතවිප්‍රසුක්‍ත වූ ලෝභ සහගත සතර සිත්හි උපදී. දෘෂ්ටිසංයෝජනය දෘෂ්ටිගතකම්ප්‍රසුක්‍ත වූ සතර සිත්හි උපදී. විචිකිත්‍යාසංයෝජනය විචිකිත්‍යාසහගත විතොත්‍යාදයන්හි උපදී. ශීලව්‍රතපරාමිතිසංයෝජනය දෘෂ්ටිගතකම්ප්‍රසුක්‍ත සතර සිත්හි උපදී. භවරාගසංයෝජනය දෘෂ්ටිගත-විප්‍රසුක්‍ත වූ ලෝභසහගත සතර සිත්හි උපදී. ඊෂ්ඨාසංයෝජනයත් මාත්‍යයභිසංයෝජනයත් දෙමනස්සහගිත දෙසිත්හි උපදිති. අවිදුසං-යෝජනය සියලු අකුශල සිත්හි උපදී. මොහු සංයෝජන වමයෝ යි.

1477. සංයෝජන නො වූ වමයෝ කවරහ යන්:

සංයෝජනයන් නබ්‍ය අවශේෂ අකුශල යැ, සියුබිම්භි කුශල යැ, සියුබිම්භි විපාක යැ, තුන්බිම්භි ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු සංයෝජන නො වූ වමයෝ යි.

1478. සංයෝජනය (සංයෝජනයන්ට හිත වූ) වමයෝ කවරහ යන්:

ප්‍රොභුමික කුශල යැ, අකුශල යැ, ප්‍රොභුමික විපාක යැ, ප්‍රොභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, භාම රූපය දැයි මොහු සංයෝජනයන්ට හිත වූ වමයෝ යි.

1479. අසංයෝජනිත වමයෝ කවරහ යන්:

අපයභ්‍යාපනන වූ සතර මාභියෝ ද, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු සංයෝජනිත නො වූ වමයෝ යි.

1480. සංයෝජනකම්ප්‍රසුක්‍ත වූ වමයෝ කවරහ යන්:

භෞද්ධිත්‍යාසහගත මෝහය නබ්‍ය අවශේෂ අකුශලය යි. මොහු සංයෝ-ජනකම්ප්‍රසුක්‍ත වූ වමයෝ යි.

1481. සංයෝජනවිප්‍රසුක්‍ත වූ වමයෝ කවරහ යන්:

භෞද්ධිත්‍යාසහගත මෝහ යැ, වාතුර්භුමික කුශල යැ, වාතුර්භුමික විපාක යැ, ප්‍රොභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යැ, රූපය ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු සංයෝජනවිප්‍රසුක්‍ත වූ වමයෝ යි.

1482. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනිත වූ ද වමයෝ කවරහ යන්:

එ සංයෝජනයෝ මැ සංයෝජනයෝ ද සංයෝජනයන්ට හිත වූවාහු ද මෙත්.

1483. සංයෝජනිය වූ ද නො ද සංයෝජන වූ ද වම්යෝ කවරහ යත්:

සංයෝජනයන් නබා අවශේෂ අකුශල යා, තුන්බිමා කුශල යා, තුන්බිමා විපාක යා, තුන්බිමා ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, හැම රූපය දැයි මොහු සංයෝජනයට ගිත වූ ද, නො ද සංයෝජන වූ ද වම්යෝ යි.

අසංයෝජනිය වම්යෝ සංයෝජනන් සංයෝජනියන් වෙති' යි ද, සංයෝජනියන් නො ද සංයෝජනන් වෙති' යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1484. සංයෝජන වූ ද සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද වම්යෝ කවරහ යත්:

යම් සිතෙක දෙනුන් සංයෝජන කෙනෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු සංයෝජන වූත් සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ත් වම්යෝ යි.

1485. සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද, නො ද සංයෝජන වූ ද වම්යෝ කවරහ යත්:

සංයෝජනයන් නබා අවශේෂ අකුශල යා, මොහු සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූත් නො ද සංයෝජන වූත් වම්යෝ යි.

සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ වම්යෝ සංයෝජනයෝත් සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්තයෝත් වෙති' යි ද, සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූවෝත් නො ද සංයෝජනයෝත් වෙති' යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1486. සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනිය වම්යෝ කවරහ යත්:

මිඛනසහගත මෝහ යා, ප්‍රෙහුමික කුශල යා, ප්‍රෙහුමික විපාක යා, ප්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, හැම රූපය දැයි මොහු සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනිය වම්යෝ යි.

1487. සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනිය වම්යෝ කවරහ යත්:

අපයඛාපනන වූ සතර මාගීයෝ යා, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිමාණය දැයි මොහු සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනිය වම්යෝ යි.

සංයෝජනසම්ප්‍රයුක්ත වූ වම්යෝ සංයෝජනවිප්‍රයුක්ත වූ සංයෝජනිය වූ හ යි ද, සංයෝජන විප්‍රයුක්ත වූ අසංයෝජනිය' යි ද නො කියැයුත්තාහ.

සංයෝජනසමූහය

1488 ග්‍රන්ථවම්යෝ කවරහ යත්:

ග්‍රන්ථයෝ සතරදෙනෙකි: අභිධ්‍යාකායග්‍රන්ථ යා ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථ යා ශීලව්‍රතපරාමිකායග්‍රන්ථ යා ඉදම්සත්‍යාභිනිවේශකායග්‍රන්ථ යි.

අභිධ්‍යාකායග්‍රන්ථය අපට ලෝභසහගත විතොතපාදයන්හි උපදී, ව්‍යාපාදකායග්‍රන්ථය දෙමනස්සහගත දෙ සිත්හි උපදී, ශීලව්‍රතපරාමිකාය ග්‍රන්ථය ද ඉදම්සත්‍යාභිනිවේශකායග්‍රන්ථය ද දෘඪගතසම්ප්‍රයුක්ත සතර සිත්හි උපදිත්. මොහු ග්‍රන්ථවම්යෝ යි.

1489. කතමෙ ධම්මා නො ගන්තා:

ඔපෙඨා ගන්තේ අවසේසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා නො ගන්තා.

1490. කතමෙ ධම්මා ගන්තීයා:

නිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ගන්තීයා.

1491. කතමෙ ධම්මා අගන්තීයා:

චතතාරො, මහකා අපරියාපනතා, චතතාරි ච සාමිඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා අගන්තීයා.

1492. කතමෙ ධම්මා ගන්තමපසුතතා:

චතතාරො දිට්ඨිගතසමපසුතතචිතතූපාදා, චතතාරො දිට්ඨිගතවිපසුතතලොභසහගතචිතතූපාදා, ඵච්චුපපනනං ලොභං ඔපෙඨා, දො දොමනසසහගතචිතතූපාදා, ඵච්චුපපනනං පරිසං ඔපෙඨා, ඉමෙ ධම්මා ගන්තමපසුතතා.

1493. කතමෙ ධම්මා ගන්තවිපසුතතා:

චතුසු දිට්ඨිගතවිපසුතතලොභසහගතෙසු චිතතූපාදෙසු උපපනනා ලොභො, ද්විසු දොමනසසහගතෙසු චිතතූපාදෙසු උපපනනා පරිසං, විවිකිච්ඡාසහගතො චිතතූපාදො, උඤ්චව්චාසහගතො චිතතූපාදො, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මා ගන්තවිපසුතතා.

1494. කතමෙ ධම්මා ගන්තා වෙච ගන්තීයා ච:

තෙච ගන්තා ගන්තා වෙච ගන්තීයා ච.

1495. කතමෙ ධම්මා ගන්තීයා වෙච නො ච ගන්තා:

ඔපෙඨා ගන්තේ අවසේසං අකුසලං, නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා ගන්තීයා වෙච නො ච ගන්තා.

අගන්තීයා ධම්මා න චතතබ්බා ගන්තා වෙච ගන්තීයාතිපි ගන්තීයා වෙච නො ච ගන්තාතිපි.

1496. කතමෙ ධම්මා ගන්තා වෙච ගන්තමපසුතතා ච:

ගන්ත දිට්ඨි ච ලොභො ච ඵකතො උපපජ්ජන්ති, ඉමෙ ධම්මා ගන්තා වෙච ගන්තමපසුතතා ච.

1497 කතමෙ ධම්මා ගන්තමපසුතතා වෙච නො ච ගන්තා:

අට්ඨ ලොභසහගතචිතතූපාදා, දො දොමනසසහගතචිතතූපාදා, ඵච්චුපපනනා ගන්තේ ඔපෙඨා, ඉමෙ ධම්මා ගන්තමපසුතතා වෙච නො ච ගන්තා.

ගන්තවිපසුතතා ධම්මා න චතතබ්බා ගන්තා වෙච ගන්තමපසුතතා තිපි, ගන්තමපසුතතා වෙච නො ච ගන්තාතිපි.

1489. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

ග්‍රන්ථයේ නම: ගෙයු අකුලය, සිසුබ්බි කුලය, සිසුබ්බි විපාකය, තුන්බ්බි ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1490. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

ග්‍රන්ථයේ නම: ග්‍රන්ථයේ විපාකය, ග්‍රන්ථයේ ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, හැම රූපය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1491. ග්‍රන්ථයේ නම: වැඩිම කවරක යන්:

අපරිච්ඡේදන වූ සතර මාග්ගයෝ ය, සතර මාග්ගයෝ ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1492. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

දැව්ගතවිප්‍රසාදන විනෝදයෝ සතරදෙන ය, දැව්ගතවිප්‍රසාදන ලෝකසහගත විනෝදයෝ සතරදෙන ය, මෙහි උපන් ලෝකය නම ය. දෙව්ගතවිප්‍රසාදන විනෝදයෝ දෙදෙන ය, මෙහි උපන් ප්‍රතිසය හැර ය. මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1493. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

දැව්ගතවිප්‍රසාදන ලෝකසහගත වූ සතර සිත්හි උපන් ප්‍රතිසය, විවිච්චිකාසහගත විනෝදයෝ ය, මාග්ගයෝ සහගත විනෝදයෝ ය, වාතුර්ගුමක කුලය ය, වාතුර්ගුමක විපාකය ය, ග්‍රන්ථයේ ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1494. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

ඒ ග්‍රන්ථයේ ම, ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1495. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

ග්‍රන්ථයේ නම: අවශේෂ අකුලය, ග්‍රන්ථයේ කුලය, ග්‍රන්ථයේ විපාකය, ග්‍රන්ථයේ ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, හැම රූපය දැයි මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

ග්‍රන්ථයේ නම: වැඩිම කවරක ය. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1496. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

යම් සිතෙක දැව්ගතවිප්‍රසාදන ලෝකයේ එක්වට උපදිත් ද, මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1497. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක යන්:

එහි උපන් ග්‍රන්ථයේ නම, ලෝකසහගත විනෝදයෝ අවශේෂය, දෙව්ගතවිප්‍රසාදන විනෝදයෝ දෙදෙන යැයි මොහු ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය. ග්‍රන්ථයේ වැඩිම කවරක ය.

1498. කතමේ බලව: ගැනවිපසුතත: ගැනනියා:

වතුසු දිවසීගතවිපසුතතලොභසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපනන, ලොහො, ද්විසු දෙමනසසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපනනං පවිසං, විවිකිව්ඡාසහගතො: විතතුපාදො, උඛවවසහගතො: විතතුපාදො, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බංච රූපං, ඉමෙ බලව: ගැනවිපසුතත: ගැනනියා.

1499. කතමේ බලව: ගැනවිපසුතත: අගැනනියා:

වතතරො: මහත: අපරියාපනතා, වතතාරි ව සාමිසුසුඵලාති, තිබ්බංචංච, ඉමෙ බලව: ගැනවිපසුතත: අගැනනියා.

ගැනවිපසුතත: බලව: භ වතතබ්බං ගැනවිපසුතත: ගැනනියා: තිපි ගැනවිපසුතත: අගැනනියා:තිපි.

ගැනවිපසුතත:

1500 කතමේ බලව: මහා: -පෙ-

බහුගොව්ඡක:

1501. කතමේ බලව: ගොගා: -පෙ-

ගොගගොව්ඡක:

1502 කතමේ බලව: නිවරණ:

ඡ නිවරණාති: කාමව්ඡන්දනිවරණං ව්‍යාපාදනිවරණං විතමිඛනිවරණං උඛවවකුකකුච්චනිවරණං විවිකිව්ඡානිවරණං අවිඡ්ඡානිවරණං.

කාමව්ඡන්දනිවරණං අවධිසු ලොභසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපඡ්ඡති, ව්‍යාපාදනිවරණං ද්විසු දෙමනසසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපඡ්ඡති, විතමිඛනිවරණං සසඛ්ඛාරිකෙසු අකුසලෙසු උපපඡ්ඡති, උඛවවනිවරණං උඛවවසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපඡ්ඡති, කුකකුච්චනිවරණං ද්විසු දෙමනසසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපඡ්ඡති, විවිකිව්ඡානිවරණං විවිකිව්ඡාසහගතෙසු විතතුපාදෙසු උපපඡ්ඡති, අවිඡ්ඡා නිවරණං සබ්බංකුසලෙසු උපපඡ්ඡති, ඉමෙ බලව: නිවරණං.

1503. කතමේ බලව: හො නිවරණ:

ඝපෙඤා නිවරණෙ අවසෙසං අකුසලං, වතුසු භුමිසු කුසලං, වතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, තිබ්බංචංච, ඉමෙ බලව: හො නිවරණං.

1504. කතමේ බලව: නිවරණිය:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියා ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බලව: නිවරණියා.

1505. කතමේ බලව: අනිවරණිය:

වතතරො: මහත: අපරියාපනතා, වතතාරි ව සාමිසුසුඵලාති, තිබ්බංචංච, ඉමෙ බලව: අනිවරණියා.

1498. ග්‍රහවිප්ලවය ග්‍රහනීය වීමෙන් කවරහ යන්:

දැවෙන විප්ලවය වූ ලොහකහන සතර සිත්ති උපන් ලොහ ය, දෙමනස් සහන දෙ සිත්ති උපන් ප්‍රතිස ය, විවිකිතස සහන විතො-තපාද ය, ඔදාධිතස සහන විතොතපාද ය, තුන්විමා කුසල ය, තුන්විමා විපාක ය, තුන්විමා ක්‍රියාවසාකාත ය, හැම රූපය දැයි මොහු ග්‍රහවිප්ලවය ග්‍රහනීය වීමෙන් යි.

1499 ග්‍රහවිප්ලවය ග්‍රහනීය නො වූ වීමෙන් කවරහ යන්:

අපග්‍යාපනන වූ සතර මාගියෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිවෘත්ත දැයි මොහු ග්‍රහවිප්ලවය ග්‍රහනීය නො වූ වීමෙන් යි.

ග්‍රහවිප්ලවය වීමෙන් ග්‍රහවිප්ලවය ග්‍රහනීය වූහ යි ද, ග්‍රහවිප්ලවය අග්‍රහනීය වූහ' යි ද නො කියැවුණි.

ග්‍රහවිප්ලවය යි.

1500. ඔසවීමෙන් කවරහ යන්: ...

ඔසවීම යි.

1501. සොහවීමෙන් කවරහ යන්: ...

සොහවීම යි.

1502. නිවරණවීමෙන් කවරහ යන්:

නිවරණයෙන් සදෙනෙකි: කාමවිප්ලවනිවරණ ය, ව්‍යාපාදනිවරණ ය, පිනමිඳුනිවරණ ය, උඳුම්බකුකුම්බනිවරණ ය, විවිකිව්‍යානිවරණ ය, අවිජ්ජානිවරණ ය.

කාමවිප්ලවනිවරණය ලෝහසහන සිත් අටෙහි උපදී. ව්‍යාපාදනිවරණය දෙමනස් සහන දෙ සිත්ති උපදී. පිනමිඳුනිවරණය සංසාරයේ අකුසල් සිත්ති උපදී. උඳුම්බකුකුම්බනිවරණය ඔදාධිතස සහන විතොතපාදයන්හි උපදී. කුකුම්බනිවරණය දෙමනස් සහන දෙ සිත්ති උපදී. අවිජ්ජානිවරණය සියලු අකුසල් සිත්ති උපදී. මොහු නිවරණ වීමෙන් යි.

1503. නිවරණ නො වූ වීමෙන් කවරහ යන්:

නිවරණයන් තබා අවශේෂ අකුසල ය, සිග්‍රහිමිති කුසල ය, සිග්‍රහිමිති විපාක ය, තුන්විමිති ක්‍රියාවසාකාත ය, රූපය ද නිවෘත්ත දැයි මොහු නිවරණ නො වූ වීමෙන් යි.

1504 නිවරණීය (නිවරණයන්ට හිත) වූ වීමෙන් කවරහ යන්:

ප්‍රොහුමික කුසල ය, අකුසල ය, ප්‍රොහුමික විපාක ය, ප්‍රොහුමික ක්‍රියාවසාකාත ය, හැම රූපය දැයි මොහු නිවරණීය වීමෙන් යි.

1505. අනිවරණීය වීමෙන් කවරහ යන්:

අපග්‍යාපනන වූ සතර මාගියෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිවෘත්ත දැයි මොහු අනිවරණීය වීමෙන් යි.

1506. කතමෙ ධම්මා නිවරණසම්පයුත්තා:

ආදාස අකුසලවිතකුපාදා, ඉමෙ ධම්මා නිවරණසම්පයුත්තා.

1507 කතමෙ ධම්මා නිවරණවිපයුත්තා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
රූපං ච, නිබ්බානං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණවිපයුත්තා.

1508. කතමෙ ධම්මා නිවරණා වෙච නිවරණීයා ච:

තාහෙච නිවරණාති නිවරණා වෙච නිවරණීයා ච.

1509. කතමෙ ධම්මා නිවරණීයා වෙච හො ච නිවරණා:

ඔපෙති: නිවරණෙ අවගෙහං අකුසලං, තිසු භුමිසු කුසලං තිසු භුමිසු
විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණීයා
වෙච හො ච නිවරණා.

අනිවරණීයා ධම්මා හ වහතබ්බා නිවරණා වෙච නිවරණීයාතිපි,
නිවරණීයා වෙච හො ච නිවරණාතිපි.

1510. කතමෙ ධම්මා නිවරණා වෙච නිවරණ සම්පයුත්තා ච:

යථ ඥෙ තිණි නිවරණාති එකතො උපපජ්ජති, ඉමෙ ධම්මා
නිවරණා වෙච නිවරණසම්පයුත්තා ච.

1511. කතමෙ ධම්මා නිවරණසම්පයුත්තා වෙච හො ච නිවරණා:

ඔපෙති: නිවරණෙ අවගෙහං අකුසලං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණසම්ප-
යුත්තා වෙච හො ච නිවරණා.

නිවරණවිපයුත්තා ධම්මා හ වහතබ්බා නිවරණා වෙච නිවරණ-
සම්පයුත්තාතිපි, නිවරණසම්පයුත්තා වෙච හො ච නිවරණාතිපි.

1512. කතමෙ ධම්මා නිවරණවිපයුත්තා නිවරණීයා:

තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මා නිවරණවිපයුත්තා නිවරණීයා.

1513. කතමෙ ධම්මා නිවරණවිපයුත්තා අනිවරණීයා:

වහතාරො මහතා අපරියාපනතා, චහතාරි ච සාමඤ්ඤඵලාති, නිබ්බානං
ච, ඉමෙ ධම්මා නිවරණවිපයුත්තා අනිවරණීයා.

නිවරණසම්පයුත්තා ධම්මා හ වහතබ්බා නිවරණවිපයුත්තා
නිවරණීයාතිපි, නිවරණවිපයුත්තා අනිවරණීයාතිපි.

1506. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත බලයේ කවරහ යන්:

දෙලොස් අකුසල් සිත් හු ය. මොහු නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත බලයේ යි.

1507. නිවරණවිප්‍රයුක්ත බලයේ කවරහ යන්:

විකල්පමය කුසල ය, විකල්පමය විපාක ය, ක්‍රොධමය ක්‍රියාවිචාර-
කාන ය, රූපය ද, නිවරණය ද යි මොහු නිවරණවිප්‍රයුක්ත බලයේ යි.

1508. නිවරණ වූ ද නිවරණීය වූ ද බලයේ කවරහ යන්:

එ මැ නිවරණයේ නිවරණ ද නිවරණීය ද වෙයි.

1509. නිවරණීය ද නො ද නිවරණ වූ බලයේ කවරහ යන්:

නිවරණයන් තබා අවශේෂ අකුසල ය, ක්‍රොධමය කුසල ය,
ක්‍රොධමය විපාක ය, ක්‍රොධමය ක්‍රියාවිචාරකාන ය, හැම රූපය ද යි මොහු
නිවරණීය වූ ද නො ද නිවරණ වූ බලයේ යි

අනිවරණීය බලයේ නිවරණ වූ නො ද නිවරණීයත් ද, නිවරණීය ද වූ
නො ද නිවරණ වූ ත් ද නො කියැවුත්තාහ.

1510. නිවරණ ද වූ නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ බලයේ කවරහ යන්:

යම් සිතෙක දෙතුන් නිවරණ කෙතෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු
නිවරණ වූ ද නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූ ද බලයේ යි.

1511. නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද නිවරණ වූ බලයේ කවරහ:
යන්:

නිවරණයන් තබා අවශේෂ අකුසල ය. මොහු නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ
නො ද නිවරණ වූ බලයේ යි.

නිවරණවිප්‍රයුක්ත බලයේ නිවරණ ද වූ නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත වූත් ද,
නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ නො ද නිවරණ වූත් නො කියැවුත්තාහ.

1512. නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ නිවරණීය බලයේ කවරහ යන්:

ක්‍රොධමය කුසල ය, ක්‍රොධමය විපාක ය, ක්‍රොධමය ක්‍රියාවිචාර-
කාන ය, හැම රූපය ද යි මොහු නිවරණ විප්‍රයුක්ත වූ නිවරණීය බලයේ යි.

1513. නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ අනිවරණීය බලයේ කවරහ යන්:

අපයෝගික වූ සතර මාගීයෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිවරණය
ද යි මොහු නිවරණවිප්‍රයුක්ත වූ අනිවරණීය බලයේ යි.

නිවරණසම්ප්‍රයුක්ත බලයේ නිවරණවිප්‍රයුක්ත නිවරණීය වූත් යි ද,
නිවරණවිප්‍රයුක්ත අනිවරණීය වූත් යි ද නො කියැවුත්තාහ.

නිවරණයෝග්‍යය යි.

1514. කතමේ බලව: පරාමිත:

දිවයිනපරාමිත: වතුසු දිවයිනසමපයුතෙතසු විතතුපාදෙසු උපපජ්ඣි, ඉමේ බලව: පරාමිත:

1515. කතමේ බලව: නො: පරාමිත:

ඔපෙත: පරාමිත: අවසෙසං අකුසලං, වතුසු භුමිසු කුසලං, වතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමේ බලව: නො: පරාමිත:

1516. කතමේ බලව: පරාමිත:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමේ බලව: පරාමිත:

1517. කතමේ බලව: අපරාමිත:

චතතාරො මහා අපරිසාපනතා, චතතාරී ච සාමිඤ්ඤඵලානි, නිබ්බානං ච, ඉමේ බලව: අපරාමිත:

1518. කතමේ බලව: පරාමිතසමපයුතත:

චතතාරො දිවයිනසමපයුතතවිතතුපාදා, ඵජ්ජුපනතං පරාමිතං ඔපෙතං, ඉමේ බලව: පරාමිතසමපයුතත:

1519. කතමේ බලව: පරාමිතවිපසයුතත:

චතතාරො දිවයිනවිපසයුතතලොභසහගතවිතතුපාදා, දො දෙමිනසහගතවිතතුපාදා, විවිකිච්ඡාසහගතො විතතුපාදො, උඤ්චවසහගතො විතතුපාදො, වතුසු භුමිසු කුසලං, වතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමේ බලව: පරාමිතවිපසයුතත:

පරාමිතො හ චතතබ්බො පරාමිතසමපයුතතොතිපි පරාමිතවිපසයුතතොතිපි.

1520. කතමේ බලව: පරාමිත: වෙච පරාමිත: ච:

හො ඵච පරාමිතො පරාමිතො වෙච පරාමිතො ච.

1521. කතමේ බලව: පරාමිත: වෙච නො ච පරාමිත:

ඔපෙත: පරාමිතං අවසෙසං අකුසලං, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමේ බලව: පරාමිත: වෙච නො ච පරාමිත:

අපරාමිත: බලව: හ චතතබ්බො පරාමිත: වෙච පරාමිතොතිපි, පරාමිත: වෙච නො ච පරාමිතොතිපි.

1514. පරාමයි වමයෝ කවරහ යන්:

දෘවිපරාමයීය දෘවිතතකප්‍රයුක්ත වූ සතර සිත්ති උපදී. මොහු පරාමයි වමයෝ යි.

1515. පරාමයි නො වූ වමයෝ කවරහ යන්:

පරාමාසය තමා අවයේෂ අකුශල යා, සියුබිමිති කුසල් යා, සියුබිමිති විපාක යා, තුන්බිමිති ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, රූපය ද, නිව්‍යාණය දූසි මොහු පරාමයි නො වූ වමයෝ යි.

1516. පරාමාභව (පරාමාසයන් විසින් අරමුණු කළ) වමයෝ කවරහ යන්:

ත්‍රෛලුමික කුශල යා, අකුශල යා, ත්‍රෛලුමික විපාක යා, ත්‍රෛලුමික ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, හැම රූපය දූසි මොහු පරාමාභව වමයෝ යි.

1517. අපරාමාභව වමයෝ කවරහ යන්:

අපයඛාපනක සතර මාභියෝ යා, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය දූසි මොහු අපරාමාභව වමයෝ යි.

1518. පරාමයිකප්‍රයුක්ත වමයෝ කවරහ යන්:

සතර දෘවිතතකප්‍රයුක්ත විතොතාතපාදයෝ යා, මෙහි උපන් පරාමයික හැර යි. මොහු පරාමයිකප්‍රයුක්ත වමයෝ යි.

1519. පරාමයිවිප්‍රයුක්ත වමයෝ කවරහ යන්:

සතර දෘවිතතවිප්‍රයුක්ත ලොහසකහත විතොතාතපාදයෝ යා, දෙමිනසකහත විතොතාතපාදයෝ දෙදෙන යා, විචිකිච්ඡාසකහත විතොතාතපාද යා, උඤ්චිවසකහත විතොතාතපාද යා, වාතුර්භූමික කුශල යා, වාතුර්භූමික විපාක යා, ත්‍රෛලුමික ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, රූපය ද නිව්‍යාණය දූසි මොහු පරාමයිවිප්‍රයුක්ත වමයෝ යා.

පරාමාසය නෙමේ පරාමයිකප්‍රයුක්ත යයි ද, පරාමයිවිප්‍රයුක්ත යයි ද නො කියැහැරැවේ යි

1520. පරාමයි ද වූ පරාමාභව ද වූ වමයෝ කවරහ යන්:

එ මැ පරාමාසය පරාමයි ද පරාමාභව ද වේ.

1521. පරාමාභව ද වූ නො ද පරාමයි වූ වමයෝ කවරහ යන්:

පරාමාසය තමා අවයේෂ අකුශල යා, ත්‍රෛලුමික කුශල යා, ත්‍රෛලුමික විපාක යා, ත්‍රෛලුමික ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, හැම රූප දූසි මොහු පරාමාභව ද වූ නො ද පරාමයි වූ වමයෝ යි.

අපරාමාභව වමයෝ පරාමයි ද වූ පරාමාභවයන්'යි ද, පරාමාභව ද වූ නො ද පරාමයික'යි ද නො කියැහැරැවේ.

1523. කතමෙ ධම්මො පරාමාසව්ච්චසුත්තො පරාමට්ඨා:

චන්තොරො දිට්ඨිගතව්ච්චසුත්තලොභසහගතච්චතතුපාදො, දො ජෙදමනස්ස සහගතච්චතතුපාදො, විච්චිකිට්ඨාසහගතො ච්චතතුපාදො, උඤ්චව්ච්චසහගතො ච්චතතුපාදො, ත්ඨිසු භුමිසු කුසලං, ත්ඨිසු භුමිසු විපාකො, ත්ඨිසු භුමිසු කීරියා-ව්‍යාකතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මො පරාමාසව්ච්චසුත්තො පරාමට්ඨා.

1523. කතමෙ ධම්මො පරාමාසව්ච්චසුත්තො අපරාමට්ඨා:

චන්තොරො මහ්නො අපරියාපනනො, චන්තාරි ච සාමිඤ්ඤඵලාභී, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මො පරාමාසව්ච්චසුත්තො අපරාමට්ඨා.

පරාමාසං ච පරාමාසසම්පසුත්තො ච ධම්මො හ චන්තබ්බං පරාමාස-ව්ච්චසුත්තො පරාමට්ඨානිපි, පරාමාසව්ච්චසුත්තො අපරාමට්ඨානිපි.

පරාමාසගොච්ඡකං

1524. කතමෙ ධම්මො සාරම්මණො.

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, ත්ඨිසු භුමිසු කීරියාව්‍යාකතං, ඉමෙ ධම්මො සාරම්මණො.

1525. කතමෙ ධම්මො අනාරම්මණො:

රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මො අනාරම්මණො.

1526. කතමෙ ධම්මො චිත්තො:

චක්ඛුච්චිඤ්ඤාණං සොතව්ච්චිඤ්ඤාණං සානව්ච්චිඤ්ඤාණං ජීව්‍යාව්ච්චිඤ්ඤාණං කායව්ච්චිඤ්ඤාණං මනොධාතු මනොව්ච්චිඤ්ඤාණධාතු, ඉමෙ ධම්මො චිත්තො.

1527. කතමෙ ධම්මො නො චිත්තො:

චෙදනාක්ඛනේ, සඤ්ඤාක්ඛනේ, සබ්බාරක්ඛනේ, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මො නො චිත්තො.

1528. කතමෙ ධම්මො චෙතසිකා:

චෙදනාක්ඛනේ, සඤ්ඤාක්ඛනේ, සබ්බාරක්ඛනේ, ඉමෙ ධම්මො චෙතසිකා.

1529. කතමෙ ධම්මො අචෙතසිකා:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මො අචෙතසිකා.

1530 කතමෙ ධම්මො චිත්තසම්පසුත්තො:

චෙදනාක්ඛනේ සඤ්ඤාක්ඛනේ සබ්බාරක්ඛනේ, ඉමෙ ධම්මො චිත්ත-සම්පසුත්තො.

1531. කතමෙ ධම්මො චිත්තව්ච්චසුත්තො:

රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ ධම්මො චිත්තව්ච්චසුත්තො.

චිත්තං හ චන්තබ්බං චිත්තෙහ සම්පසුත්තනනිපි, චිත්තෙහ ව්ච්චසුත්තනනනිපි.

1522. පරාමයිවිප්‍රසුකත වූ පරාමාභව ධර්මයෝ කචරහ යත්:

සතර දෘටිගතවිප්‍රසුකත ලොහසහගත සිත්හු ය, දෙමීනස්සහගත දෙ සිත්හු ය, විචිකිතාසහගත සිත ය, උඤ්චවසහගත සිත ය, තුන්තිමා කුසල් ය, තුන්තිමා විපාක ය, තුන්තිමා ක්‍රියාව්‍යාකාත ය, හාම රූප දූඨ මොහු පරාමයිවිප්‍රසුකත පරාමාභව ධර්මයෝ යි.

1523. පරාමයිවිප්‍රසුකත වූ අපරාමාභව ධර්මයෝ කචරහ යත්:

අපය්‍යාපනත වූ සතර මායියෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජ්‍යාණය දූඨ මොහු පරාමයිවිප්‍රසුකත වූ අපරාමාභව ධර්මයෝ යි.

පරාමයි වූ ද පරාමයිසම්ප්‍රසුකත වූ ද ධර්මයෝ පරාමයිවිප්‍රසුකත වූ පරාමාභවයහ'යි ද, පරාමයිවිප්‍රසුකත වූ අපරාමාභවයහ'යි ද නො කියා- යුත්තාහ.

පරාමාසංගොච්ඡක යි.

1524. සාලඛන ධර්මයෝ කචරහ යත්:

සියුතිමිඨි කුසල ය, අකුසල ය, සියුතිමිඨි විපාක ය, තුන්තිමිඨි ක්‍රියාව්‍යාකාතයෝ දූඨ මොහු සාලඛන ධර්මයෝ යි.

1525. අනාලඛන ධර්මයෝ කචරහ යත්:

රූපය ද, නිජ්‍යාණය දූඨ මොහු අනාලඛන ධර්මයෝ යි.

1526. චිත්ත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

චක්ඛුර්විඤ්ඤාන ය, ප්‍රොත්‍රවිඤ්ඤාන ය, ප්‍රාණවිඤ්ඤාන ය, ජ්ඣවාචිඤ්ඤාන ය, කායවිඤ්ඤාන ය, මනෝධාතු ය, මනෝචිඤ්ඤානධාතු යි. මොහු චිත්ත ධර්මයෝ යි.

1527. චිත්ත නො වූ ධර්මයෝ කචරහ යත්:

වෙදනාසකකි ය, සංඥසකකි ය, සංසකාරසකකි ය, රූපය ද නිජ්‍යාණය දූඨ මොහු චිත්ත නො වූ ධර්මයෝ යි.

1528. වෛතසික ධර්මයෝ කචරහ යත්.

වෙදනාසකකි ය, සංඥසකකි ය, සංසකාරසකකි ය, මොහු වෛතසිකධර්මයෝ යි.

1529. අවෛතසික ධර්මයෝ කචරහ යත්:

චිත්තය ද, රූපය ද, නිජ්‍යාණය දූඨ මොහු අවෛතසික නො වූ ධර්මයෝ යි.

1530. චිත්තසම්ප්‍රසුකතධර්මයෝ කචරහ යත්:

වෙදනාසකකි ය, සංඥසකකි ය, සංසකාරසකකි ය, යන මොහු චිත්තසම්ප්‍රසුකත ධර්මයෝ යි.

1531. චිත්තඵලසුකත ධර්මයෝ කචරහ යත්:

රූපය ද නිජ්‍යාණය දූඨ මොහු චිත්තඵලසුකත ධර්මයෝ යි.

චිත්තය චිත්තය ආ සම්ප්‍රසුකත යයි ද, චිත්තය ආ ඵලසුකත යයි ද නො කියායුත්තේ යි.

1532. කතමේ බලම, විනතසංසධි:

වේදනාකවනේ, සඤ්ඤකවනේ, සඛිංරකවනේ, ඉමේ බලම, විනත-සංසධි.

1533, කතමේ බලම, විනතවිසංසධි:

රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමේ බලම, විනතවිසංසධි.

විනතං න තතබ්බං විනෙතන සංසධිනතිපි, විනෙතන විසංසධිනතිපි.

1534. කතමේ බලම, විනතසමුච්චානා:

වේදනාකවනේ, සඤ්ඤකවනේ, සඛිංරකවනේ, කායවිඤ්ඤානති වච්චිඤ්ඤානති, යං වා පනඤ්ඤාපි අනි රූපං විනතජං විනතභෙදාකං විනතසමුච්චානං, රූපායනනං සඤ්ඤානනං භනිංයනනං රසායනනං ඵොච්චිබ්බායනනං ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපස්ස ලහුතා රූපස්ස මුදුතා රූපස්ස කම්මඤ්ඤාතා රූපස්ස උපවයො රූපස්ස සන්නති කබ්බිකාථො ආභාථො, ඉමේ බලම, විනතසමුච්චානා.

1535. කතමේ බලම, හො විනතසමුච්චානා:

විනතං ච අවසෙසං ච රූපං, නිබ්බානං ච, ඉමේ බලම, හො විනත-සමුච්චානා.

1536. කතමේ බලම, විනතසභගුහො:

වේදනාකවනේ, සඤ්ඤකවනේ, සඛිංරකවනේ, කායවිඤ්ඤානති, වච්චිඤ්ඤානති, ඉමේ බලම, විනතසභගුහො.

1537. කතමේ බලම, හො විනතසභගුහො:

විනතං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමේ බලම, හො විනත-සභගුහො:

1538. කතමේ බලම, විනතානුපරිවතතිහො:

වේදනාකවනේ, සඤ්ඤකවනේ, සඛිංරකවනේ, කායවිඤ්ඤානති, වච්චිඤ්ඤානති, ඉමේ බලම, විනතානුපරිවතතිහො.

1539. කතමේ බලම, හො විනතානුපරිවතතිහො:

විනතං ච අවසෙසං ච රූපං නිබ්බානං ච, ඉමේ බලම, හො විනතානු-පරිවතතිහො.

1540. කතමේ බලම, විනතසංසධිසමුච්චානා:

වේදනාකවනේ, සඤ්ඤකවනේ, සඛිංරකවනේ, ඉමේ බලම, විනත-සංසධිසමුච්චානා.

1532. විනයය හා සංසංඝාතවිමෝ කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංඝකාරසකකි යි. මොහු විනය-සංසංඝාත විමෝ යි.

1533. විනයය හා විසංසංඝාතවිමෝ කවරහ යන්:

රූපය ද නිජාණය දැයි මොහු විනයවිසංසංඝාත විමෝ යි.

විනයය විනයය හා සංසංඝාත යයි ද, විනයය හා විසංසංඝාත යයි ද හො කියාග්‍රහණය කෙරේ යි.

1534. විනයසමුත්ථානවිමෝ කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංඝකාරසකකි යැ, කායවිඤ්චා යැ, වාග්විඤ්චා යැ, යම් විනයජ විනයභෙදානුක විනයසමුත්ථාන වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද එ යැ, රූපායතන යැ, ඉබ්බායතන යැ, ගතියතන යැ, උපායතන යැ, සප්තවිධායතන යැ, ආකාශධාතු යැ, අඛණ්ඩාතු යැ, රූපලක්ෂණි යැ, රූප-මාදුකි යැ, රූපකමණ්ණානා යැ, රූපොපච්චය යැ, රූපසන්නති යැ, කවලි-කාරාභාර යැ, යන මොහු විනයසමුත්ථාන විමෝ යි.

1535. විනයසමුත්ථාන හො වූ විමෝ කවරහ යන්:

විනයය ද අවශෙෂරූපය ද නිජාණය දැයි මොහු විනයසමුත්ථාන හො වූ විමෝ යි.

1536. විනයසහගු විමෝ කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංඝකාරසකකි යැ, කායවිඤ්චා යැ, වාග්විඤ්චා යැ, යන මොහු සිත හා එක් වැ උපදනා (-විනයසහගු) විමෝ යි.

1537. විනයසහගු හො වූ විමෝ කවරහ යන්:

සිත ද අවශෙෂ රූපය ද නිවන දැයි මොහු විනයසහගු හො වූ විමෝ යි.

1538. විනයානුපරිවර්තී විමෝ කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංඝකාරසකකි යැ, කායවිඤ්චා යැ, වාග්විඤ්චා යැ යන මොහු විනයානුපරිවර්තී විමෝ යි.

1539. විනයානුපරිවර්තී හො වූ විමෝ කවරහ යන්:

විනයය ද අවශෙෂ රූපය ද නිජාණය දැයි මොහු විනයානුපරිවර්තී හො වූ විමෝ යි.

1540. විනයසංසංඝාත සමුත්ථාන විමෝ කවරහ යන්:

වේදනාසකකි යැ, සංඥාසකකි යැ, සංඝකාරසකකි යැ යන මොහු විනයසංසංඝාත සමුත්ථාන විමෝ යි.

1541. කතමෙ බමම, නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා:

චිත්තං ච, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

1542. කතමෙ බමම, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො:

වෙදනාකඛනො, සඤ්ඤාකඛනො, සඛ්ඛාරකඛනො, ඉමෙ බමම, චිත්තසංසට්ඨ සමුට්ඨානසහභුතො.

1543. කතමෙ බමම, නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුතො:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභුතො.

1544. කතමෙ බමම, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො:

වෙදනාකඛනො, සඤ්ඤාකඛනො, සඛ්ඛාරකඛනො, ඉමෙ බමම, චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො.

1545. කතමෙ බමම, නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො:

චිත්තං ච රූපං ච නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො.

1546. කතමෙ බමම, අජ්ඣන්තනිකා.

චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉමෙ බමම, අජ්ඣන්තනිකා.

1547. කතමෙ බමම, බාහිරා:

රූපායතනං -පෙ- බමමායතනං, ඉමෙ බමම, බාහිරා.

1548. කතමෙ බමම, උපාදා:

චක්ඛායතනං -පෙ- කඛ්චිකාරො, ආභාරො, ඉමෙ බමම, උපාදා.

1549. කතමෙ බමම, නො උපාදා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිඨං ව්‍යාකතං, චතතාරො ච මහාභුතා, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, නො උපාදා.

1550. කතමෙ බමම, උපාදිත්තා:

තිසු භුමිසු විපාකො, ඨං ච රූපං කමමස්ස කතන්තා, ඉමෙ බමම, උපාදිත්තා.

1551. කතමෙ බමම, අනුපාදිත්තා:

තිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තිසු භුමිසු කිරිඨං ව්‍යාකතං, ඨං ච රූපං කමමස්ස කතන්තා, චතතාරො මහා අපරිශාපන්තා, චතතාරි ම සාමඤ්ඤාථරානි, නිබ්බානං ච, ඉමෙ බමම, අනුපාදිත්තා.

1541. විත්තසංසාච සමුත්ථාන නො වූ ධර්මයෝ කචරභ යත්:

විත්තය ද රූපය ද නිව්ඤ්ඤා දැයි මොහු විත්තසංසාච සමුත්ථාන නො වූ ධර්මයෝ යි.

1542. විත්තසංසාච සමුත්ථාන සහභූ ධර්මයෝ කචරභ යත්:

වේදනාසකකි යා, සංඥාසකකි යා, සංසකාරසකකි යා, යන මොහු විත්තසංසාච සමුත්ථාන සහභූ ධර්මයෝ යි.

1543. විත්තසංසාච සමුත්ථාන සහභූ නො වූ ධර්මයෝ කචරභ යත්:

විත්තය ද රූපය ද නිව්ඤ්ඤා දැයි මොහු විත්තසංසාච සමුත්ථාන සහභූ නො වූ ධර්මයෝ යි.

1544. විත්තසංසාච සමුත්ථානානුපට්ඨර්ථී ධර්මයෝ කචරභ යත්:

වේදනාසකකි යා, සංඥාසකකි යා, සංසකාරසකකි යා යන මොහු විත්තසංසාච සමුත්ථානානුපට්ඨර්ථී ධර්මයෝ යි.

1545. විත්තසංසාච සමුත්ථානානුපට්ඨර්ථී නො වූ ධර්මයෝ කචරභ යත්:

විත්තය ද රූපය ද නිව්ඤ්ඤා දැයි මොහු විත්තසංසාච සමුත්ථානානුපට්ඨර්ථී නො වූ ධර්මයෝ යි.

1546. ආධ්‍යාත්මික ධර්මයෝ කචරභ යත්:

චක්‍ෂුරායතන යා ... මහායතන යි. මොහු ආධ්‍යාත්මික ධර්මයෝ යි.

1547. බාහ්‍යධර්මයෝ කචරභ යත්:

රූපායතන යා ... ධර්මායතන යි. මොහු බාහ්‍යධර්මයෝ යි.

1548. උපාදා (-භූතයත් නිසා පචත්තා) ධර්මයෝ කචරභ යත්:

චක්‍ෂුරායතන යා ... කචලිකාරාහාර යි. මොහු උපාදා ධර්මයෝ යි.

1549. උපාදා නො වූ ධර්මයෝ කචරභ යත්:

චාතුර්භූමික කුශල යා, අකුශල යා, චාතුර්භූමික විපාක යා, ප්‍රොභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, සතර මහාභූතයෝ යා, නිව්ඤ්ඤා දැයි මොහු උපාදා නො වූ ධර්මයෝ යි.

1550. උපාදින්න ධර්මයෝ කචරභ යත්:

ප්‍රොභූමික විපාක යා, කමිභ පිට්ඨිබද යම් කාතනීන් රූපයෙක් ඇද්ද, මොහු උපාදින්න ධර්මයෝ යි.

1551. අනුපාදින්න ධර්මයෝ කචරභ යත්:

ප්‍රොභූමික කුශල යා, අකුශල යා, ප්‍රොභූමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, කමිභ පිට්ඨිබද කාතනීන් නො වූ යම් රූපයෙකුත් ඇද්ද, අපයඤ්ඤානු ච සතර මාභියෝ ද, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්ඤ්ඤා දැයි මොහු අනුපාදින්න ධර්මයෝ යි.

1552. උපාදානධර්මයෝ කචරහ යත්:

උපාදාන සතරෙකි: කාමුපාදාන ය, දිට්ඨපාදාන ය, සීලබ්බතුපාදාන ය, අත්තවාදුපාදාන යි.

කාමුපාදානය ලොභසහගත සිත් අටෙහි උපදී. දිට්ඨපාදානය ද සීලබ්බතුපාදානය ද අත්තවාදුපාදානය ද දූෂටිගතසම්ප්‍රසුක්ක සිත් සතරෙහි උපදිත්. මේ ධර්මයෝ උපාදානයෝ යි.

1553. උපාදාන නො වූ ධර්මයෝ කචරහ යත්:

උපාදානයන් තබා අවශෙෂ අකුශල ය, සියුබ්බිති කුශල ය, සියුබ්බිති විපාක ය, තුන්බිමි ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිජාණය දූශි මොහු උපාදාන නො වූ ධර්මයෝ යි.

1554. උපාදානීය (උපාදානයන්ට හිත) ධර්මයෝ කචරහ යත්:

ප්‍රොභුමික කුශල ය, අකුශල ය, ප්‍රොභුමික විපාක ය, ප්‍රොභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, භෑම රූපය දූශි මොහු උපාදානීය ධර්මයෝ යි.

1555. අනුපාදානීය ධර්මයෝ කචරහ යත්.

අපයඛාපනන වූ සතර මාඨ්‍යෝ ය, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජාණය දූශි මොහු අනුපාදානීය ධර්මයෝ යි.

1556. උපාදානසම්ප්‍රසුක්කධර්මයෝ කචරහ යත්:

දූෂටිගතසම්ප්‍රසුක්ක වූ ලොභසහගත සිත් සතර ය, දූෂටිගතවිප්‍රසුක්ක වූ ලොභසහගත සිත් සතර ය, මෙහි උපන් ලොභ්‍ය තබා යි. මේ ධර්මයෝ උපාදානසම්ප්‍රසුක්කයෝ යි.

1557. උපාදානවිප්‍රසුක්ක ධර්මයෝ කචරහ යත්:

දූෂටිගතවිප්‍රසුක්ක ලොභසහගත සිත් සතරෙහි උපන් ලොභ ය, දෙමුතස්සහනිය සිත් දෙක ය, විචිකිත්තාසහගත සිත ය, ඔෆ්ඛිතසහගත සිත ය, සියුබ්බිති කුශල ය, සියුබ්බිති විපාක ය, තුන්බිමි ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිජාණය දූශි මොහු උපාදානවිප්‍රසුක්ක ධර්මයෝ යි.

1558. උපාදාන ද උපාදානීය ද වූ ධර්මයෝ කචරහ යත්:

ඒ උපාදානයෝ ම; උපාදාන ද උපාදානීය ද වෙත්.

1559. උපාදානීය ද හො ද උපාදාන වූ ධර්මයෝ කචරහ යත්:

උපාදානයන් තබා අවශෙෂ අකුශල ය, ප්‍රොභුමික කුශල ය, ප්‍රොභුමික විපාක ය, ප්‍රොභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, භෑම රූපය දූශි මොහු උපාදානීය ද හො ද උපාදාන වූ ධර්මයෝ යි.

අනුපාදානීය ධර්මයෝ උපාදාන ද වූ උපාදානීය යි ද උපාදානීය ද හො ද උපාදාන වූහ යි ද හො කීයැහුන්තාහ.

1560. කතමෙ බමමා උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තා ව:

යජ්ඣ දිට්ඨි ව ලොභො ව එකතො උපපජ්ජති, ඉමෙ බමමා උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තා ව.

1561. කතමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ව උපාදානා:

අට්ඨලොභසහගතචිත්තකුපාදා, එත්ථපනෙත උපාදානෙ ඔපෙඤා, ඉමෙ බමමා උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ව උපාදානා.

උපාදානවිපසුත්තා බමමා න චත්තබ්බා උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තාතිපි, උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ව උපාදානාතිපි.

1562. කතමෙ බමමා උපාදානවිපසුත්තා උපාදානීයා:

චතුසු දිට්ඨිගතවිපසුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තකුපාදෙසු උපපනො ලොභො, දො දෙමනස්සසහගතචිත්තකුපාදා, විචිකිච්ඡාසහගතො චිත්තකුපාදා, උඤ්චවසහගතො චිත්තකුපාදා, තිසු භුමිසු කුසලං, තිසු භුමිසු විපාකො, තිසු භුමිසු කිරිතාච්ඡාසහගතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බමමා උපාදාන විපසුත්තා උපාදානීයා.

1563. කතමෙ බමමා උපාදානවිපසුත්තා අනුපාදානීයා:

චත්තාරො මහතා අපරිතාපනතා, චත්තාරි ව සාමඤ්ඤඵලාති. තිබ්බාතං ව, ඉමෙ බමමා උපාදානවිපසුත්තා අනුපාදානීයා

උපාදානසම්පසුත්තා බමමා න චත්තබ්බා උපාදානවිපසුත්තා උපාදානීයාතිපි, උපාදානවිපසුත්තා අනුපාදානීයාතිපි.

උපාදාන භොවජ්ඣං

1564. කතමෙ බමමා කිලෙසා:

දස කිලෙසචජ්ඣති: ලොභො දෙසො මොභො මානො දිට්ඨි විචිකිච්ඡා පීනං උඤ්චවං අභිරිකං අනොතනපපං.

ලොභො අට්ඨසු ලොභසහගතෙසු චිත්තකුපාදෙසු උපපජ්ජති, දෙසො ද්විසු දෙමනස්සසහගතෙසු චිත්තකුපාදෙසු උපපජ්ජති, මොභො සබ්බාකුසලෙසු උපපජ්ජති, මානො චතුසු දිට්ඨිගතවිපසුත්තලොභසහගතෙසු චිත්තකුපාදෙසු උපපජ්ජති, දිට්ඨි චතුසු දිට්ඨිගතසම්පසුත්තෙසු චිත්තකුපාදෙසු උපපජ්ජති, විචිකිච්ඡා, විචිකිච්ඡාසහගතෙසු චිත්තකුපාදෙසු උපපජ්ජති, පීනං සසබ්බාරිකෙසු අකුසලෙසු උපපජ්ජති, උඤ්චවඤ්ඤ අභිරිකඤ්ඤඅනොතනපපඤ්ඤ සබ්බාකුසලෙසු උපපජ්ජති. ඉමෙ බමමා කිලෙසා.

1565. කතමෙ බමමා නො කිලෙසා:

ඔපෙඤා කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො තිසු කිරිතාච්ඡාසහගතං, රූපඤ්ඤ, තිබ්බාතඤ්ඤ, ඉමෙ බමමා නො කිලෙසා.

1560. උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යන ද වූ ධර්මයෝ කචර්භ යන්:

යම් සිතෙක දෘඪියන් ලොහයන් එක්වට උපදිත් ද, මොහු උපාදාන ද උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යන ද වූ ධර්මයෝ යි.

1561. උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යන වූ ද නො ද උපාදාන වූ ධර්මයෝ කචර්භ යන්:

අචලොහසහගත විතෙතාතපාදයෝ යා, මෙහි උපන් උපාදානයන් තබා, මොහු උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යන ද වූ නො ද උපාදාන වූ ධර්මයෝ යි.

උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන ධර්මයෝ උපාදාන ද වූ උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යනයෝ යයි ද, උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යන ද වූ නො ද උපාදාන වූක යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1562. උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන වූ උපාදානීය ධර්මයෝ කචර්භ යන්:

දෘඪිගතවිප්‍රසුක්‍යන ලොහසහගත සතර සිත්හි උපන් ලොහ යා, දෙමනස්සහනිය දෙසිත්හු යා, විචිකිත්තාසහගත සිත යා, ඕඛධිත්තාසහගත සිත යා, ත්‍රෙහුමක කුසල යා, ත්‍රෙහුමක විපාක යා, ත්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, කාම රූපය දැයි මොහු උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන උපාදානීය ධර්මයෝ යි.

1563. උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන අනුපාදානීය ධර්මයෝ කචර්භ යන්:

අපග්ඛාපනත සතරමාභීයෝ යා, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය දැයි මොහු උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන අනුපාදානීය ධර්මයෝ යි.

උපාදානසම්ප්‍රසුක්‍යන ධර්මයෝ උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන උපාදානීයහ යි ද උපාදානවිප්‍රසුක්‍යන අනුපාදානීයහ යි ද නො කියැයුත්තාහ.

උපාදානිශෝච්ඡක යි.

1564. කෙල්ලධර්මයෝ කචර්භ යන්:

කෙල්ලවිභ්‍යු දසයෙකි: ලෝහ යා දේහ යා මෝහ යා මාන යා දෘඪි යා විචිකිත්තා යා ඥානාන යා ඕඛධිත්තා යා අත්‍රික යා අනපත්‍රපා යි.

ලෝහය අචල ලෝහසහගත විතෙතාතපාදයන්හි උපදී. දේහය දෙමනස්සහනිය දෙසිත්හි උපදී. මොහය සියලු අකුසලයෙහි උපදී. මානය දෘඪිගතවිප්‍රසුක්‍යන ලොහසහගත සතර සිත්හි උපදී. දෘඪිගත දෘඪිගතවිප්‍රසුක්‍යන සතර සිත්හි උපදී. විචිකිත්තාව විචිකිත්තාසහගත සිත්හි උපදී. ඥානාන සංසාරකඅකුසලයන්හි උපදී. ඕඛධිත්තය ද අත්‍රිකය ද අනොතතපාය ද සියලු අකුසල්සිත්හි උපදිත්. මොහු කෙල්ල ධර්මයෝ යි.

1565. කෙල්ල නො වූ ධර්මයෝ කචර්භ යන්:

කෙල්ලයන් තබා අවයෙඡ අකුසල යා, වාතුර්භූමික කුසල යා, වාතුර්භූමික විපාක යා, ත්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, රූපය ද නිව්‍යාණය දැයි මොහු කෙල්ල නො වූ ධර්මයෝ යි.

1566. කතමෙ බමමා සබ්බලෙසිකා:

නිසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, නිසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරිතං-
ව්‍යාකතං, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉමෙ බමමා සබ්බලෙසිකා.

1567. කතමෙ බමමා අසබ්බලෙසිකා:

චත්තරො, මහතා අපරිතාපනතා, චත්තාරි ච සාමඤ්ඤඵලානි, නිබ්බා-
නඤ්ච, ඉමෙ බමමා අසබ්බලෙසිකා.

1568 කතමෙ බමමා සබ්බලීට්ඨා:

ආදස අකුසලචිතතූපාදා, ඉමෙ බමමා සබ්බලීට්ඨා.

1569. කතමෙ බමමා අසබ්බලීට්ඨා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරිතංව්‍යාකතං,
රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච ඉමෙ, බමමා අසබ්බලීට්ඨා.

1570. කතමෙ බමමා කිලෙසසම්පයුතතා:

ආදස අකුසලචිතතූපාදා, ඉමෙ බමමා කිලෙසසම්පයුතතා.

1571. කතමෙ බමමා කිලෙසවිපයුතතා:

චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, නිසු භුමිසු කිරිතංව්‍යාකතං,
රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ බමමා කිලෙසවිපයුතතා.

1572. කතමෙ බමමා කිලෙසා චෙච සබ්බලෙසිකා ච:

තෙච කිලෙසා කිලෙසා චෙච සබ්බලෙසිකා ච.

1573. කතමෙ බමමා සබ්බලෙසිකා චෙච නො ච කිලෙසා:

ඨපෙනි: කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, නිසු භුමිසු කුසලං, නිසු භුමිසු
විපාකො, නිසු භුමිසු කිරිතංව්‍යාකතං, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉමෙ බමමා සබ්බ-
ලෙසිකා චෙ ච නො ච කිලෙසා.

අසබ්බලෙසිකා බමමා න චත්තබ්බා කිලෙසා චෙච සබ්බලෙසිකානිපි
සබ්බලෙසිකා චෙච නො ච කිලෙසානිපි.

1574. කතමෙ බමමා කිලෙසා චෙච සබ්බලීට්ඨා ච:

තෙච කිලෙසා කිලෙසා චෙච සබ්බලීට්ඨා ච.

1575. කතමෙ බමමා සබ්බලීට්ඨා චෙච නො ච කිලෙසා:

ඨපෙනි: කිලෙසෙ අවසෙසං අකුසලං, ඉමෙ බමමා සබ්බලීට්ඨා චෙච
නො ච කිලෙසා.

අසබ්බලීට්ඨා බමමා න චත්තබ්බා කිලෙසා චෙච සබ්බලීට්ඨානිපි, සබ්බ-
ලීට්ඨා චෙච නො ච කිලෙසානිපි.

1566. සාංකේර්ශික බිමියෝ කවරහ යන්:

නෛභුමික කුශල යා, අකුශල යා, නෛභුමික විපාක යා, නෛභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, හාම රූපය දූසි මොහු සාංකේර්ශික බිමියෝ යි.

1567. අසාංකේර්ශික බිමියෝ කවරහ යන්:

අපග්‍යාපනන වූ සතර මාගියෝ යා, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිජීණය දූසි මොහු අසාංකේර්ශික බිමියෝ යි.

1568. සංකලිභට බිමියෝ කවරහ යන්:

ආදය අකුශලච්ඡේදනාතපාදයෝ යි. මොහු සංකලිභට බිමියෝ යි.

1569. අසංකලිභට බිමියෝ කවරහ යන්:

සිහුඛිමිති කුසල් යා, සිහුඛිමිති විපාක යා, තුන්ඛිමි ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, රූපය ද නිජීණය දූසි මොහු අසංකලිභට බිමියෝ යි.

1570. කේර්ශනභවප්‍රසුකන බිමියෝ කවරහ යන්:

දෙලොස් අකුශලච්ඡේදනාතපාදයෝ යි. මොහු කේර්ශනභවප්‍රසුකන බිමියෝ යි.

1571. කේර්ශනභවප්‍රසුකන බිමියෝ කවරහ යන්:

වාතුර්භුමක කුශල යා, වාතුර්භුමක විපාක යා, නෛභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, රූපය ද නිජීණය දූසි මොහු කේර්ශනභවප්‍රසුකන බිමියෝ යි.

1572. කේර්ශන ද වූ සාංකේර්ශික ද වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

එ මා කේර්ශයෝ කේර්ශන ද සාංකේර්ශික ද වෙත්.

1573. සාංකේර්ශික ද වූ නො ද කේර්ශන වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

කේර්ශනත් නබා අවශෙෂ අකුශල යා, නෛභුමික කුශල යා, නෛභුමික විපාක යා, නෛභුමික ක්‍රියාව්‍යාකාන යා, හාම රූපය දූසි මොහු සාංකේර්ශික ද වූ නො ද කේර්ශන වූ බිමියෝ යි.

අසාංකේර්ශික බිමියෝ කේර්ශන ද වූ සාංකේර්ශික වූහ යි ද, සාංකේර්ශික ද වූ කේර්ශන වූහ'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1574. කේර්ශන ද වූ සංකලිභට ද වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

එ මා කේර්ශයෝ කේර්ශන ද සංකලිභට ද වෙත්.

1575. සංකලිභට ද වූ නො ද කේර්ශන වූ බිමියෝ කවරහ යන්:

කේර්ශනත් නබා අවශෙෂ අකුශල යි. මොහු සංකලිභට ද වූ නො ද කේර්ශන වූ බිමියෝ යි.

අසංකලිභට බිමියෝ කේර්ශන ද වූ සංකලිභට වූහ'යි ද, සංකලිභට ද වූ නො ද කේර්ශන වූහ'යි ද නො කියැයුත්තාහ.

1576. කෙල්ලය ද වූ කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ බිම්යෝ කවරහ යන්: යම් නැතෙක දෙතුන් කෙල්ල කෙතෙක් එක්වට උපදිත් ද, මොහු කෙල්ලය ද වූ කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ බිම්යෝ යි.

1577. කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ හො ද කෙල්ලය වූ බිම්යෝ කවරහ යන්: කෙල්ලයෙන් නඩා අවයෙම අතුගල යි. මොහු කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත ද වූ හො ද කෙල්ලය වූ බිම්යෝ යි.

කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත බිම්යෝ කෙල්ලය ද වූ කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත වූහැයි ද, කෙල්ලය සම්ප්‍රයුක්ත ද වූ හො ද කෙල්ලය වූහැයි හො කියැයුත්තාහ.

1578. කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත වූ සාංකෙලයක බිම්යෝ කවරහ යන්: ප්‍රොහුමික කුගල යා, ප්‍රොහුමික විපාක යා, ප්‍රොහුමික ක්‍රියාව්‍යා-කාත යා, හාම රූපය ද' යි මොහු කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත වූ සාංකෙලයක බිම්යෝ යි.

1579. කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත වූ අසාංකෙලයක බිම්යෝ කවරහ යන්: අපය්‍යාපනන වූ සතර මායියෝ යා, සතර ප්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය ද' යි මොහු කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත අසාංකෙලයක බිම්යෝ යි.

කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත බිම්යෝ කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත සාංකෙලයක වූහැයි ද, කෙල්ලයසම්ප්‍රයුක්ත අසාංකෙලයක වූහැයි ද හො කියැයුත්තාහ.

කෙලයකොට්ඨක යි.

1580. දැනියෙත් (කෝමන් මිහින්) ප්‍රභාතව්‍යබිම්යෝ කවරහ යන්: සතර දැනියෙත්සම්ප්‍රයුක්ත විනොතාපාදයෝ යා, විවිකිත්තාසහසන විනොතාපාදය ද' යි මොහු දැනියෙත් ප්‍රභාතව්‍යබිම්යෝ යි

දැනියෙත්සම්ප්‍රයුක්ත ලොහසහසන විනොතාපාදයෝ සතරදෙන යා, දෙමිකස් සහසිග විනොතාපාදයෝ දෙදෙන යා යන මේ බිම්යෝ දැනියෙත් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, දැනියෙත් ප්‍රභාතව්‍ය හො ද වන්තාහ.

1581. දැනියෙත් ප්‍රභාතව්‍ය හො වූ බිම්යෝ කවරහ යන්: උඛ්ඵවසහසන විනොතාපාදයා, වාතුර්ගුමික කුගල යා, වාතුර්ගුමික විපාක යා, ප්‍රොහුමික ක්‍රියාව්‍යාකාත යා, රූපය ද, නිව්‍යාණය ද' යි මොහු දැනියෙත් ප්‍රභාතව්‍ය හො වූ බිම්යෝ යි.

1582. භාවනායෙත් ප්‍රභාතව්‍ය බිම්යෝ කවරහ යන්: ඕඛ්ඵත්තාසහසන විනොතාපාද යා, මොහු භාවනායෙත් ප්‍රභාතව්‍ය බිම්යෝ යි.

සතර දැනියෙත්සම්ප්‍රයුක්ත ලොහසහසන විනොතාපාදයෝ යා, දෙමිකස් සහසිග විනොතාපාදයෝ දෙදෙන යා යන මේ බිම්යෝ භාවනායෙත් ප්‍රභාතව්‍ය ද වන්තාහ, භාවනායෙත් ප්‍රභාතව්‍ය හො ද වන්තාහ.

1583. කතමේ බලවහල හා භාවනාය පභානබලය:

චන්දනාදො: දිවහිගනසමපසුතනචන්දනපාදො, විචිකිච්ඡාසහගතො චන්දන-
පාදො, චන්දන භූමිසු කුසලං, චන්දන භූමිසු විපාකො, චන්දන භූමිසු කිරියාච්ඡා-
කතං, රුපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමේ බලවහල හා භාවනාය පභානබලය.

1584. කතමේ බලවහල දසසනෙහ පභානබලයෙහුකා:

චන්දනාදො: දිවහිගනසමපසුතනචන්දනපාදො, විචිකිච්ඡාසහගතො චන්දන-
පාදො, එඤ්චපනතං මොහං ඔපෙඤ්ච, ඉමේ බලවහල දසසනෙහ පභානබල-
යෙහුකා.

චන්දනාදො: දිවහිගනවිපපසුතනලොහසහගතචන්දනපාදො, ඤේ දෙමනසස
සහගතචන්දනපාදො, ඉමේ බලවහල සිය: දසසනෙහ පභානබලයෙහුකා, සිය: හ
දසසනෙහ පභානබලයෙහුකා.

1585. කතමේ බලවහල හා දසසනෙහ පභානබලයෙහුකා:

විචිකිච්ඡාසහගතො මොහො, උඤ්චවසහගතො චන්දනපාදො, චන්දන
භූමිසු කුසලං, චන්දන භූමිසු විපාකො, චන්දන භූමිසු කිරියාච්ඡාකතං, රුපඤ්ච,
නිබ්බානඤ්ච, ඉමේ බලවහල හා දසසනෙහ පභානබලයෙහුකා.

1586. කතමේ බලවහල භාවනාය පභානබලයෙහුකා:

උඤ්චවසහගතො චන්දනපාදො, එඤ්චපනතං මොහං ඔපෙඤ්ච, ඉමේ
බලවහල භාවනාය පභානබලයෙහුකා:

චන්දනාදො: දිවහිගනවිපපසුතනා ලොහසහගතචන්දනපාදො. ඤේ
දෙමනසසහගතචන්දනපාදො, ඉමේ බලවහල සිය: භාවනාය පභානබලයෙහුකා,
සිය: හ භාවනාය පභානබලයෙහුකා.

1587. කතමේ බලවහල හා භාවනාය පභානබලයෙහුකා:

චන්දනාදො: දිවහිගනසමපසුතනචන්දනපාදො, විචිකිච්ඡාසහගතො
චන්දනපාදො, උඤ්චවසහගතො මොහො, චන්දන භූමිසු කුසලං, චන්දන
භූමිසු විපාකො, චන්දන භූමිසු කිරියාච්ඡාකතං, රුපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමේ
බලවහල හා භාවනාය පභානබලයෙහුකා.

1588. කතමේ බලවහල සවිතකතා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලසං විපාකතො එකාදස
චන්දනපාදො, අකුසලසං විපාකතො ඤේ, කිරියතො එකාදස, රුපාවචරං
පඨමි. කොභං කුසලතො ච විපාකතො ච කිරියතො ච, ලොකුතතරං
පඨමි. කොභං කුසලතො ච විපාකතො ච, එඤ්චපනතං විතකතං ඔපෙඤ්ච,
මේ බලවහල සවිතකතා.

1583. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ කවරහ යන්:

සතර දෘෂ්ටිගතසමප්‍රයුක්ත විතොතොපාදයෝ ය, විචිකිත්තොසහගත විතොතොපාද ය, වාතුර්ගුමක කුශල ය, වාතුර්ගුමක විපාක ය, භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද, නිජාණය දුසි මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍ය නො වූ ධර්මයෝ යි.

1584. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍ය හේතු ඇති ධර්මයෝ කවරහ යන්:

සතර දෘෂ්ටිගතසමප්‍රයුක්ත විතොතොපාදයෝ ය, විචිකිත්තොසහගත විතොතොපාද ය, මෙහි උපන් මොහය හැර යි. මොහු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇති ධර්මයෝ යි.

සතර දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලෝභසහගත විතොතොපාදයෝ ය, දොෂිනස් සහගත දෙසිත ය, යන මේ ධර්මයෝ දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතුක ද චන්තොහ, දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැත්තොහු ද චන්තොහ.

1585. දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතු නැති ධර්මයෝ කවරහ යන්:

විචිකිත්තොසහගත මොහ ය, උඤ්චවසහගත විතොතොපාද ය, වාතුර්ගුමක කුශල ය, වාතුර්ගුමක විපාක ය, භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිජාණය දුසි මොහු දර්ශනයෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැති ධර්මයෝ යි.

1586. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතු ඇති ධර්මයෝ කවරහ යන්:

ඕඤ්චත්තොසහගත විතොතොපාද ය, මෙහි උපන් මොහය හැර යි. මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතු ඇති ධර්මයෝ යි.

සතර දෘෂ්ටිගතවිප්‍රයුක්ත ලෝභසහගත විතොතොපාදයෝ ය, දොෂිනස් සහගත විතොතොපාදයෝ දෙදෙන ය යන මේ ධර්මයෝ භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු ඇත්තොහු ද චන්තොහ. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහෙතු නැත්තොහු ද චන්තොහ.

1587. භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතු නැති ධර්මයෝ කවරහ යන්:

සතර දෘෂ්ටිගතසමප්‍රයුක්ත විතොතොපාදයෝ ය, විචිකිත්තොසහගත විතොතොපාද ය, ඕඤ්චත්තොසහගත මොහ ය, වාතුර්ගුමක කුශල ය, වාතුර්ගුමක විපාක ය, භ්‍රොහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිජාණය දුසි මොහු භාවනායෙන් ප්‍රභාතව්‍යහේතු නැති ධර්මයෝ යි.

1588. සවිතකීධර්මයෝ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුශල ය, අකුශල ය, කාමාවචරකුශලයා හේ විපාකයෙන් එකොලොස් විතොතොපාදයෝ ය, අකුශලයා හේ විපාකයෙන් දෙසිතෙක, ක්‍රියායෙන් එකොලොසෙක, කුශලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර ප්‍රචම්ඛ්‍යාන ය, කුශලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර ප්‍රචම්ඛ්‍යාන ය, මෙහි උපන් විතකීය හැර යි. මොහු සවිතකී ධර්මයෝ යි.

1589. කතමෙ ධම්මා අවිතකතා:

ඥේ පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතීකචතුකකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, චතතාරො අරූපාවචරා කුසලතො ව, විපාකතො ව කිරියතො ව, ලොකුතතරතීකචතුකකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව විතකෙතා ව. රූපඤ්ච නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අවිතකතා.

1590. කතමෙ ධම්මා සවිචාරා:

කාමාවචරකුසලං, අකුසලං, කාමාවචරකුසලං විපාකතො එකාදස වීතතුපපාද, අකුසලං විපාකතො ඥේ, කිරියතො එකාදස, රූපාවචර එකකදුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, ලොකුතතර එකකදුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව, එඡ්චුපපනං විචාරං ඔපෙති, ඉමෙ ධම්මා සවිචාරා.

1591. කතමෙ ධම්මා අවිචාරා:

ඥේ පඤ්චවිඤ්ඤාණානි, රූපාවචරතීකචතුකකඡ්ඤානා¹ කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, චතතාරො අරූපා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, ලොකුතතරතීකචතුකකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව, විචාරො ව, රූපඤ්ච, නිබ්බානඤ්ච, ඉමෙ ධම්මා අවිචාරා.

1592. කතමෙ ධම්මා සප්පිතිකා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසහගතවීතතුපපාද, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරකුසලං විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචරදුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, ලොකුතතර දුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව, එඡ්චුපපනං පිතීං ඔපෙති, ඉමෙ ධම්මා සප්පිතිකා.

1593. කතමෙ ධම්මා අප්පිතිකා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො උපෙකඛාතහගතවීතතුපපාද, අකුසලතො අවධි, කාමාවචර කුසලං විපාකතො එකාදස, අකුසලං විපාකතො සහත, කිරියතො ඡ, රූපාවචර දුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, චතතාරො අරූපා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, ලොකුතතර දුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව, පිතී ව, රූපං ව, නිබ්බානං ව, ඉමෙ ධම්මා අප්පිතිකා.

1594. කතමෙ ධම්මා පිතීසහගතා:

කාමාවචරකුසලතො චතතාරො සොමනස්සසහගතවීතතුපපාද, අකුසලතො චතතාරො, කාමාවචරකුසලං විපාකතො පඤ්ච, කිරියතො පඤ්ච, රූපාවචර දුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරියතො ව, ලොකුතතරදුකඡ්ඤානා කුසලතො ව විපාකතො ව, එඡ්චුපපනං පිතීං ඔපෙති, ඉමෙ ධම්මා පිතීසහගතා.

1. තීකඡ්ඤානා -

1589. අවිකල්පධර්මයේ කවරහ යන්:

දෙපස් විඤ්ඤාණයේ යෑ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ක්‍රික-
වතුකෙය්‍යානගේ යෑ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර අරූපාවචරගේ යෑ,
කුසලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර ක්‍රිකවතුකෙය්‍යානගේ යෑ,
රූපය ද නිවිණය දෙය මොහු අවිකල්පධර්මයේ යි.

1590. සවිචාරධර්මයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර කුසල යෑ, අකුසල යෑ, කාමාවචර කුසලයාගේ විපාක
හෙයින් ඵකොළොස් විතොත්තපාද කෙතෙකෑ, අකුසලවිපාකහෙයින්
දෙයිතෙකෑ, ක්‍රියාහෙයින් ඵකොළොසෙකෑ, කුසලහෙයින් ද විපාක-
හෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර ඵකකල්පකය්‍යානගේ යෑ, කුසල
හෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර ඵකකල්පකය්‍යානගේ යෑ, මේඨි
උපත් විචාරග භෑර යි. මොහු සවිචාරධර්මයේ යි.

1591. අවිචාරධර්මයේ කවරහ යන්:

දෙපස් විඤ්ඤාණයේ යෑ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ක්‍රික-
වතුකෙය්‍යානගේ යෑ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර අරූපයගේ යෑ,
කුසල විපාක හෙයින් ලොකොත්තර ක්‍රිකවතුකෙය්‍යානගේ යෑ, විචාරග ද
රූපය ද නිවිණය දෙය මොහු අවිචාර ධර්මයේ යි.

1592. සප්‍රීතිකධර්මයේ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුසලගෙන් සතර සොමනස්සහනිය සින්හු යෑ, අකුසල-
ගෙන් සතරෙකෑ, කාමාවචරකුසලයාගේ විපාකගෙන් පහෙකෑ, ක්‍රියා-
ගෙන් පහෙක, කුසලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර
ද්විකල්පකය්‍යානගේ යෑ, කුසලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර
ද්විකල්පකය්‍යානගේ යෑ, මේඨි උපත් ප්‍රීතිය භෑර යි. මොහු සප්‍රීතික
ධර්මයේ යි

1593. අප්‍රීතිකධර්මයේ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුසලගෙන් සතර උපෙක්ඛාසහන විතොත්තපාදගේ යෑ,
අකුසලගෙන් සින් අටෙකෑ, කාමාවචරකුසලයාගේ විපාකගෙන් ඵකො-
ළොසෙකෑ, අකුසලවිපාකගෙන් සතෙකෑ, ක්‍රියාහෙයින් සතෙකෑ, කුසල
විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ද්විකල්පකය්‍යානගේ යෑ, කුසල විපාක
ක්‍රියාහෙයින් සතර අරූපයගේ යෑ, කුසලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද
ලොකොත්තර ද්විකල්පකය්‍යානගේ යෑ, ප්‍රීතිය ද රූපය ද නිවිණය දෙය
මොහු අප්‍රීතිකධර්මයේ යි.

1594. ප්‍රීතිසහනධර්මයේ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුසලගෙන් සතර සොමනස්සහනියසින්හු යෑ, අකුසලගෙන්
සතරෙකෑ, කාමාවචරකුසලයාගේ විපාකගෙන් පහෙකෑ, ක්‍රියාගෙන්
පහෙකෑ, කුසල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ද්විකල්පකය්‍යානගේ යෑ,
කුසලහෙයින් ද, විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර ද්විකල්පකය්‍යානගේ යෑ,
මේඨි උපත් ප්‍රීතිය භෑර යි. මොහු ප්‍රීතිසහනධර්මයේ යි.

1595. කතමේ බලමා හ පිහිසහගතා:

කාමාවචරකුසලනො චතතා රො උපෙකකාසහගතවිතතුපාදා, අකුසලනො අට්ඨ, කාමාවචරකුසලනො විපාකනො එකාදස, අකුසලනො විපාකනො සත්ත, කිරියනො ඡ, රූපාවචර දුකදුකඡ්ඛානා කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, චතතා රො අරුපා කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, ලොකුතතර දුකදුකඡ්ඛානා කුසලනො ච විපාකනො ච, පිහි ච, රූපං ච, තිබ්බානං ච, ඉමෙ බලමා හ පිහි සහගතා.

1596. කතමේ බලමා සුඛසහගතා:

කාමාවචර කුසලනො චතතා රො සොමනසසහගතවිතතුපාදා, අකුසලනො චතතා රො, කාමාවචරකුසලනො විපාකනො ඡ, කිරියනො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුකකඡ්ඛානා කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, ලොකුතතරතිකචතුකකඡ්ඛානා කුසලනො ච විපාකනො ච, එඡ්චපනං සුඛං ඵපෙති, ඉමෙ බලමා සුඛසහගතා.

1597. කතමේ බලමා හ සුඛසහගතා:

කාමාවචරකුසලනො චතතා රො උපෙකකාසහගතවිතතුපාදා, අකුසලනො අට්ඨ, කාමාවචරකුසලනො විපාකනො දස, අකුසලනො විපාකනො සත්ත, කිරියනො ඡ, රූපාවචර චතුකකඡ්ඛානං කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, චතතා රො අරුපා කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, ලොකුතතර චතුකකඡ්ඛානං කුසලනො ච විපාකනො ච, සුඛං ච රූපං ච, තිබ්බානං ච, ඉමෙ බලමා හ සුඛසහගතා.

1598. කතමේ බලමා උපෙකකාසහගතා:

කාමාවචරකුසලනො චතතා රො උපෙකකාසහගතවිතතුපාදා, අකුසලනො ඡ, කාමාවචරකුසලනො විපාකනො දස, අකුසලනො විපාකනො ඡ, කිරියනො ඡ, රූපාවචර චතුකකඡ්ඛානං කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, චතතා රො අරුපා කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, ලොකුතතර චතුකකඡ්ඛානං කුසලනො ච විපාකනො ච, එඡ්චපනං උපෙකකාසහගතා, ඉමෙ බලමා උපෙකකාසහගතා.

1599. කතමේ බලමා හ උපෙකකාසහගතා:

කාමාවචරකුසලනො චතතා රො සොමනසසහගතවිතතුපාදා, අකුසලනො ඡ, කාමාවචරකුසලනො විපාකනො ඡ, අකුසලනො විපාකනො එකො, කිරියනො පඤ්ච, රූපාවචරතිකචතුකකඡ්ඛානා කුසලනො ච විපාකනො ච කිරියනො ච, ලොකුතතරතිකචතුකකඡ්ඛානා කුසලනො ච විපාකනො ච, උපෙකකාසහගතා, රූපං ච, තිබ්බානං ච, ඉමෙ බලමා හ උපෙකකාසහගතා.

1600. කතමේ බලමා කාමාවචරා:

කාමාවචරකුසලනො, අකුසලනො, සබ්බො කාමාවචරනො විපාකො, කාමාවචරකිරියාචාරානං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ බලමා කාමාවචරා.

1595. ප්‍රතිසහගත නො වූ බලයේ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුලයෙන් සතර උපේක්ෂාසහගත විනෝදානන්දයෝ යැ, අකුලයෙන් අපේක, කාමාවචරකුලයාගේ විපාකයෙන් එකොලොසෙකැ, අකුලවිපාකයෙන් සතෙකැ, ක්‍රියාහෙයින් සතෙකැ, කුල විපාක ක්‍රියා හෙයින් රූපාවචර චතුෂකධර්මයෝ යැ, කුල විපාක ක්‍රියාහෙයින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුලහෙයින් ද විපාකහෙයින් ද ලොකොත්තර චතුෂකධර්මයෝ යැ, ප්‍රිය ද රූපය ද නිවේණය දැයි මොහු ප්‍රතිසහගත නො වූ බලයේ යි.

1596. සුඛසහගතබලයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර කුලයෙන් සොමනස්සහගත සතරසින්හු යැ, අකුලයෙන් සතරෙක, කාමාවචරකුලයාගේ විපාකයෙන් සතෙකැ, ක්‍රියායෙන් පසෙක, කුල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියාහෙයින් ද රූපාවචර ත්‍රිකවතුෂකධර්මයෝ යැ, කුල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකවතුෂකධර්මයෝ යැ, මෙහි උපන් සුඛය හැර යි. මොහු සුඛසහගත බලයේ යි.

1597. සුඛසහගත නො වූ බලයේ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුලයෙන් උපේක්ෂාසහගත සතරසින්හු යැ, අකුලයෙන් අපේක, කාමාවචරකුලයාගේ විපාකයෙන් දසයෙක, අකුලයාගේ විපාකයෙන් සතෙක, ක්‍රියායෙන් සතෙක, කුල විපාක ක්‍රියා හෙයින් රූපාවචර චතුෂකධර්මයෝ යැ, කුල විපාක ක්‍රියා හෙයින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර චතුෂකධර්මයෝ යැ, සුඛය ද, රූපය ද නිවේණය දැයි මොහු සුඛසහගත නො වූ බලයේ යි.

1598. උපේක්ෂාසහගතබලයේ කවරහ යන්:

කාමාවචරකුලයෙන් සතර උපේක්ෂාසහගත විනෝදානන්දයෝ යැ, අකුලයෙන් සතෙක, කාමාවචරකුලයාගේ විපාකයෙන් දසයෙක අකුලයාගේ විපාකයෙන් සතෙක, ක්‍රියාහෙයින් සතෙක, කුල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර චතුෂකධර්මයෝ යැ, කුල විපාක ක්‍රියා හෙයින් සතර ආරූපයෝ යැ, කුලහෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර චතුෂකධර්මයෝ යැ, මෙහි උපන් උපේක්ෂාව හැර යි. මොහු උපේක්ෂාසහගත බලයේ යි.

1599. උපේක්ෂා සහගත නො වූ බලයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර කුලයෙන් සොමනස් සහගත සතර සින්හු යැ, අකුලයෙන් සතෙක, කාමාවචරකුලයාගේ විපාකයෙන් සතෙක, අකුලයාගේ විපාකයෙන් එකෙක, ක්‍රියා හෙයින් පසෙක කුල විපාක ක්‍රියාහෙයින් රූපාවචර ත්‍රිකවතුෂකධර්මයෝ යැ, කුල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ලොකොත්තර ත්‍රිකවතුෂකධර්මයෝ යැ, උපේක්ෂාව ද රූපය ද, නිවේණය දැයි මොහු උපේක්ෂාසහගත නො වූ බලයේ යි.

1600. කාමාවචර බලයේ කවරහ යන්:

කාමාවචර කුලය යැ, අකුලය යැ, සියලු කාමාවචර විපාක යැ, කාමාවචර ක්‍රියාවර්තය යැ, හැම රූපය දැයි මොහු කාමාවචර බලයේ යි.

1601. කතමේ බලමා හ කාමාවචරා:

රූපාවචරා අරූපාවචරා අපරිශාපනා, ඉමේ බලමා හ කාමාවචරා

1602. කතමේ බලමා රූපාවචරා:

රූපාවචර වතුකතපඤ්චකඤ්චානං කුසලතො ව විපාකතො ව කිරිත-
තො ව, ඉමේ බලමා රූපාවචරා.

1603. කතමේ බලමා හ රූපාවචරා:

කාමාවචරා අරූපාවචරා අපරිශාපනා, ඉමේ බලමා හ රූපාවචරා.

1604. කතමේ බලමා අරූපාවචරා:

චතනාථො අරූපපා කුසලතො ව විපාකතො ව කිරිතතො ව, ඉමේ
බලමා අරූපාවචරා.

1605. කතමේ බලමා හ අරූපාවචරා:

කාමාවචරා රූපාවචරා අපරිශාපනා, ඉමේ බලමා හ අරූපාවචරා.

1606. කතමේ බලමා පරිශාපනා:

භික්‍ෂු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, භික්‍ෂු භුමිසු විපාකො, භික්‍ෂු භුමිසු කිරිතං
චතනං, සබ්බං ච රූපං, ඉමේ බලමා පරිශාපනා.

1607. කතමේ බලමා අපරිශාපනා:

චතනාථො මග්ගා අපරිශාපනා, චතනාරී ච සංමුඤ්ඤාචාරාභී, නිබ්බානං
ච, ඉමේ බලමා අපරිශාපනා.

1608. කතමේ බලමා නිශානිකා:

චතනාථො මග්ගා අපරිශාපනා, ඉමේ බලමා නිශානිකා.

1609. කතමේ බලමා අනිශානිකා:

භික්‍ෂු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, භික්‍ෂු භුමිසු කිරිතං-
චතනං, රූපං ච, නිබ්බානං ච, ඉමේ බලමා අනිශානිකා.

1610. කතමේ බලමා නිශානිකා:

චතනාථො දිවතීගතසම්පසුත්තචතකුප්පාදා, අභි අදම්මනං සහසන
චතකුප්පාදා, ඉමේ බලමා සියා නිශානා සියා අනිශානා. චතනාථො මග්ගා
අපරිශාපනා, ඉමේ බලමා නිශානා.

1601. කාමාවචර නො වූ බවටේ කවරහ යන්:

රූපාවචරයෝ ය, අරූපාවචරයෝ ය, අපයනීපන්නයෝ යැයි මොහු කාමාවචර නො වූ බවටේ යි.

1602. රූපාවචර බවටේ කවරහ යන්:

කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද රූපාවචර වතුකෙපඤ්චකඛ්‍යාන යැයි මොහු රූපාවචර බවටේ යි.

1603. රූපාවචර නො වූ බවටේ කවරහ යන්:

කාමාවචරයෝ ය, අරූපාවචරයෝ ය, අපයනීපන්නයෝ දැයි මොහු රූපාවචර නො වූ බවටේ යි.

1604. අරූපාවචරබවටේ කවරහ යන්:

කුශල හෙයින් ද විපාක හෙයින් ද ක්‍රියා හෙයින් ද සතර අරූපයෝ යැ යි මොහු අරූපාවචර බවටේ යි.

1605. අරූපාවචර නො වූ බවටේ කවරහ යන්:

කාමාවචරයෝ ය, රූපාවචරයෝ ය, අපයනීපන්නයෝ යැ යි මොහු අරූපාවචර නො වූ බවටේ යි.

1606. පයනීපන්නබවටේ කවරහ යන්:

ප්‍රෙහුමික කුශල ය, ප්‍රෙහුමික විපාක ය, ප්‍රෙහුමික ක්‍රියාව්‍යා-
කෘත ය, භෑමී රූපය දැයි මොහු පයනීපන්න බවටේ යි.

1607. අපයනීපන්නබවටේ කවරහ යන්:

අපයනීපන්න වූ සතර මාඛියෝ ය, සතර ප්‍රාමණ්‍ය ඵලයෝ ද,
නිව්‍යාණය දැයි මොහු අපයනීපන්නබවටේ යි.

1608. අපයනීපන්න බවටේ කවරහ යන්:

අපයනීපන්න වූ සතර මාඛියෝ ය, මොහු අපයනීපන්න බවටේ යි.

1609. අපයනීපන්න බවටේ කවරහ යන්:

ප්‍රෙහුමික කුශල ය, අකුශල ය, වාතුර්හුමික විපාක ය, ප්‍රෙහුමික
ක්‍රියාව්‍යාකෘත ය, රූපය ද නිව්‍යාණය දැ යි මොහු අපයනීපන්න බවටේ යි.

1610. නිගත බවටේ කවරහ යන්:

සතර දෘටිකකම්ප්‍රසුකත විතොතපාද යෝ ය, දොමිහස සහගත
විතොතපාදයෝ දෙදෙන ය, මේ බවටේ නිගත ද වන්තාහ, අනිගත ද
වන්තාහ. අපයනීපන්න සතර මාඛියෝ යැ යන මොහු නිගත බවටේ යි.

1611. කතමෙ ධම්මො අභීයතා:

චතතාථෙරො දිවසීගතවිපසයුතතා ලොභසහගතවිතතුපාදා, විචිකිච්ඡා-
සහගතො විතතුපාදො, උභවිචගතො විතතුපාදො, තීසු භුමිසු කුසලං,
චතුසු භුමිසු විපාකො තීසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං, රූපං ච, තිබ්බාහං ච,
ඉමෙ ධම්මො අභීයතා.

1612. කතමෙ ධම්මො සඋතතරා:

තීසු භුමිසු කුසලං, අකුසලං, තීසු භුමිසු විපාකො, තීසු භුමිසු කිරියාව්‍යා-
කතං, සබ්බං ච රූපං, ඉමෙ ධම්මො සඋතතරා.

1613. කතමෙ ධම්මො අනුතතරා:

චතතාථෙරො මග්ගා අපරිතාපතතා, චතතාරි ච සාමිසුසුඵලානි, තිබ්බාහං
ච, ඉමෙ ධම්මො අනුතතරා.

1614. කතමෙ ධම්මො සර :

චාදස අකුසල විතතුපාදා, ඉමෙ ධම්මො සරණා.

1615. කතමෙ ධම්මො අරණා:¹

චතුසු භුමිසු කුසලං, චතුසු භුමිසු විපාකො, තීසු භුමිසු කිරියාව්‍යාකතං,
රූපං ච, තිබ්බාහං ච, ඉමෙ ධම්මො අරණානි.

පිටසීද්ධං.

අලිභිකපාකණං නිවේනං.

බිම්මසවිභවේෂ්ටපකරණං නිවේනං.*

1. අසරණා PTS, 2. බිම්මසවිභවේෂ්ටපකරණේ සමන්තා - PTS

1611. අනිගත ධම්මෝ කචරහ යන්:

දුච්චිත විප්‍රසුකත වූ ලොභහතනෙ විභ්‍යානාදයෝ සතර දෙන ය, ච්චිකිත්තාභගන විභ්‍යානාද ය, උඤ්ච්චසභගන විභ්‍යානාද ය, භ්‍රෙහුමක කුශල ය, වාතුර්හුමක විපාක ය, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිව්‍යාණය ද සි මොහු අනිගත ධම්මෝ යි.

1612. සඋතතර ධම්මෝ කචරහ යන්:

භ්‍රෙහුමක කුශල ය, අකුශල ය, භ්‍රෙහුමක විපාක ය, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, සිසඋ රූපය ද සි මොහු සඋතතර ධම්මෝ යි

1613. අනුතතර ධම්මෝ කචරහ යන්:

අපග්‍යාපකත සතර මාභියෝ ය, සතර ශ්‍රාමණ්‍යඵලයෝ ද, නිව්‍යාණය ද සි මොහු අනුතතර ධම්මෝ යි.

1614. සරණධම්මෝ කචරහ යන්:

දෙලොක් අකුශලවිභ්‍යානාදයෝ ය මොහු සරණධම්මෝ යි.

1615. අරණධම්මෝ කචරහ යන්:

වාතුර්හුමක කුශල ය, වාතුර්හුමක විපාක ය, භ්‍රෙහුමක ක්‍රියාව්‍යාකාන ය, රූපය ද නිව්‍යාණය ද සි මොහු අරණධම්මෝ යි.

පිටසිදුහ සි.

අර්ථකථා කාණ්ඩය නිමි.

ධම්මසංගීච්ඡාපුකරණය සමාපත යි.

ධම්මසංඛිතනිප්පකරණේ
අනුකතමණිකා

- I නිදේප්පසද්‍රහකමණිකං 665-674**
- II විසෙසපද්‍රහකමණිකං 675-677**

I

විමමසවකණිපසකරණං.

නිද්දිට්ඨවිමමානං අනුකකමණිකා

අ	පේදවකං
අකුසලකෙතු	1063
අකුසලා ධම්මා	366, 400, 401, 403, 404, 410, 411, 413, 414, 422, 423, 428, 990, 1384
අභේදනියා ධම්මා	1146, 1491
අවේනසිකා ධම්මා	1195, 1529
අජ්ජවේ	1345
අජ්ඣත්තකසභිඤා ධම්මා	1051, 1434
අජ්ඣත්තසභිඤා:රමමණං ධම්මා	1054, 1436
අජ්ඣත්තා ධම්මා	1049, 1434
අජ්ඣත්තා:රමමණං ධම්මා	1052, 1435
අජ්ඣත්තීකං රූපං	676
අජ්ඣත්තීකා ධම්මා	1212, 1546
අඤ්ඤාතච්ඡ්ඤියං	556
අඤ්ඤිඡ්ඤියං	365
අට්ඨානකුසලතා	1344
අට්ඨිඡ්ඤියානී	74
අතපනීයා ධම්මා	1311
අතීතා ධම්මා	1043, 1430
අතීතා:රමමණං ධම්මා	1046, 1431
අතතච්ඡුපාදානං	1222
අදුක්ඛමිත්‍රඛාය මේදනාය සමපසුත්තා ධම්මා	994, 1388
අදොසො	33, 105, 313, 1061
අභිච්චනපඨා ධම්මා	1312
අභිච්චනා ධම්මා	1312
අනඤ්ඤාතඤ්ඤායා:මිනිඡ්ඤියං	296
අනන්තචා දිට්ඨි	1324
අනභිජ්ඣා	35, 315
අනාගතා ධම්මා	1044, 1430
අනාගතා:රමමණං ධම්මා	1047, 1191, 1432, 1525
අනාගචා ධම්මා	1108, 1467
අභිච්චනා රූපං	648, 744, 851
අභිදංසන අපථිකං ධම්මා	1057, 1439
අභිදංසනසපථිකං ධම්මා	1056, 1438

අ	පේදවකං
අභිදංසනං රූපං	661, 757, 759
අභිදංසනා ධම්මා	1093, 1457
අභියතා ධම්මා	1036, 1297, 1427, 1611
අභිග්ගානීකා ධම්මා	1295, 1609
අභිච්චණියා ධම්මා	1170, 1505
අනුත්තරා ධම්මා	1299, 1613,
අනුපාදානීයා ධම්මා	1245, 1555
අනුපාදිතනඅනුපාදානීයා ධම්මා	1000, 1394
අනුපාදිතනං අභිදංසනං රූපං	909
අනුපාදිතනං අපථිකං රූපං	913
අනුපාදිතනං ඔලාරිකං රූපං	920
අනුපාදිතනං දුරේ රූපං	924
අනුපාදිතනං නමිභාගුතං රූපං	917
අනුපාදිතනං මිභාගුතං රූපං	916
අනුපාදිතනං රූපං	657, 753
අනුපාදිතනං සභිදංසනං රූපං	908
අනුපාදිතනං සන්තිකේ රූපං	925
අනුපාදිතනං සපථිකං රූපං	912
අනුපාදිතනං සුඛුමි රූපං	921
අනුපාදිතනා ධම්මා	1217, 1551
අනුපාදිතනුපාදානීයං අභිදංසනං රූපං	929
අනුපාදිතනුපාදානීයං අපථිකං රූපං	933
අනුපාදිතනුපාදානීයං ඔලාරිකං රූපං	940
අනුපාදිතනුපාදානීයං දුරේ රූපං	944
අනුපාදිතනුපාදානීයං න මිභාගුතං රූපං	937
අනුපාදිතනුපාදානීයං රූපං	936
අනුපාදිතනුපාදානීයං රූපං	659, 756
අනුපාදිතනුපාදානීයං සභිදංසනං රූපං	928
අනුපාදිතනුපාදානීයං සන්තිකේ රූපං	945

අ	පෙදවකය
අනුපාදිනනුපාදනියං	
සප්තවිසං රූපං	932
අනුපාදිනනුපාදනියං	
සුබ්බිං රූපං	941
අනුපාදිනනුපාදනියං ධම්මො	999,
	1393
අනුපාදනියං ධම්මො	1041, 1429
අනුපාදනියං සුඤ්ඤං	1382
අනෙකකප්පඛණ්ඩං	3:9
අනෙකකප්පං	395, 1328
අනනමාදිට්ඨි	1323
අපචයකාමිනො ධම්මො	1020, 1411
අපරනාමාදිට්ඨි	1326
අපරාමධිං ධම්මො	1183, 1517
අපරිතංසකතභෙදා	1071
අපරිතංසකතා ධම්මො	1293, 1607
අපච්චයං ධම්මො	1089, 1453
අපච්චිකං ඉන්ද්‍රියං රූපං	948
අපච්චිකං න ඉන්ද්‍රියං රූපං	948
අපච්චිකං න මිඛාභුතං රූපං	953
අපච්චිකං මිඛාභුතං රූපං	952
අපච්චිකං රූපං	663, 762
අපච්චිකං ධම්මො	1095, 1459
අපච්චිකානිකා පටිභාසකම්	1378
අපච්චිකා ධම්මො	1027, 1418
අපච්චිකා:රමමණං ධම්මො	1030,
	1421
අපච්චිකා ධම්මො	1279, 1593
අභිජ්ඣා	392
අභොගො	34, 106, 314, 1062
අරණං ධම්මො	1301, 1615
අරූපාවච්චරභෙදා	1070
අරූපාවච්චරං ධම්මො	1290, 1604
අරුපිනො ධම්මො	199, 1461
අලොභො	32, 104, 312, 1060
අච්චිකවපො	57, 337, 398, 1366
අච්චිතං ධම්මො	1277, 1591
අච්චිතං	1317
අච්චිතං:කාමිනො ධම්මො	1303
අච්චිකකච්චිතං ධම්මො	1006, 1400
අච්චිකකච්චිතං:රමමණං ධම්මො	
	1005, 1399
අච්චිකකං ධම්මො	1275, 1589
අච්චිකකභෙදා	1067

අ	පෙදවකය
අච්චිකකං ධම්මො	432, 444, 456,
	470, 483, 499, 554, 557, 563,
	565, 567, 569, 575, 577-585,
	991, 1383
අච්චිකපාදො	36, 316
අච්චිකච්චිතං:අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1003, 1397
අච්චිකච්චිතං:අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1002, 1396
අච්චිකච්චිතං ධම්මො	1249, 1569
අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1247, 1567
අච්චිකච්චිතං ධම්මො	1091, 1455
අච්චිකච්චිකං:අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1130, 1479
අච්චිකච්චිතං:කුච්චිකච්චිකං	
	ධම්මොසු 1377
අච්චිකච්චිකං	1356
අච්චිකං ධම්මො	1023, 1414
අච්චිකච්චිකං	388
අච්චිකං	394, 1327
අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1079, 1443
අච්චිකච්චිකං රූපං	641, 728, 837
අච්චිකච්චිකං	
අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1019, 1410
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	1533
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	1336
අච්චිකච්චිකං රූපං	655, 730, 860,
	972
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	1341
අච්චිකච්චිකං	124
අච්චිකච්චිකං රූපං න අච්චිකච්චිකං	
	රූපං 690-697, 799-810
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	
	ධම්මො කාමච්චිකං 1115, 1474
අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1110, 1469
(අච්චිකච්චිකං ධම්මො)	
	අච්චිකච්චිකං 1116, 1475
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	
	නො ච අච්චිකං 1114, 1473
අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1109, 1468
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	
	ධම්මො ච 1113, 1472
අච්චිකච්චිකං:කුච්චිකච්චිකං	
	ධම්මො කාමච්චිකං 1111, 1470
අච්චිකච්චිකං ධම්මො	1101, 1464
අච්චිකච්චිකං රූපං	449, 746, 884,
අච්චිකච්චිකං	126

පෙළ අකුරු

ඉ

ඉතිහාසය රූප.	636, 989, 983
ඉතිහාසය රූප. - න ඉතිහාස රූප.	714 - 723, 835 - 8449
ඉතිහාසය ඔලිම්පික් රූප.	954
ඉතිහාසය දුර රූප.	958
ඉතිහාසය රූප.	664, 763, 764
ඉතිහාසය සන්නිකේ රූප.	919
ඉතිහාසය සුමුඵ රූප.	935
ඉතිහාසය	187
ඉතිහාසය අග්‍රාමාත්‍යවරයා	1351
ඉතිහාසය අග්‍රාමාත්‍යවරයා	1353

උ

උපදේශන දින	1322
උකුළුව.	430
උපවිත රූප.	643, 738, 872
උපදේශන රූප.	887
උපදේශන ඉතිහාසය රූප.	891
උපදේශන අග්‍රාමාත්‍ය රූප.	895
උපදේශන උපදේශන රූප.	886
උපදේශන උපදේශන පාඨමාලා රූප.	890
උපදේශන ඔලිම්පික් රූප.	898
උපදේශන දුර රූප.	902
උපදේශන ඔලිම්පික්	1214, 1548
(උපදේශන විද්‍යාලය) අග්‍රාමාත්‍යවරයා	1233, 1563
උපදේශන විද්‍යාලය	
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1227, 1557
උපදේශන විද්‍යාලය වෙබ් පිටුව	
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1231, 1561
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1229, 1556
උපදේශන විද්‍යාලය උපදේශන විද්‍යාලය	
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1230, 1560
උපදේශන විද්‍යාලය උපදේශන විද්‍යාලය	
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1228, 1558
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1219, 1552
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	
උපදේශන විද්‍යාලය ඔලිම්පික්	1229, 1554
උපදේශන රූප.	748, 749, 975
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	903
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	894
උපදේශන සුමුඵ රූප.	699

උ

උපදේශන අග්‍රාමාත්‍යවරයා රූප.	907
උපදේශන අග්‍රාමාත්‍යවරයා රූප.	911
උපදේශන ඔලිම්පික් රූප.	918
උපදේශන දුර රූප.	922
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	915
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	914
උපදේශන රූප.	656, 761, 762
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	906
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	923
උපදේශන සන්නිකේ රූප.	910
උපදේශන සුමුඵ රූප.	919
උපදේශන ඔලිම්පික්	1216, 1550
උපදේශන පාඨමාලා අග්‍රාමාත්‍යවරයා	927
උපදේශන පාඨමාලා අග්‍රාමාත්‍යවරයා	931
උපදේශන පාඨමාලා ඔලිම්පික්	938
උපදේශන පාඨමාලා දුර රූප.	943
උපදේශන පාඨමාලා සන්නිකේ රූප.	938
උපදේශන පාඨමාලා සන්නිකේ රූප.	934
උපදේශන පාඨමාලා රූප.	658, 754, 755
උපදේශන පාඨමාලා සන්නිකේ රූප.	926
උපදේශන පාඨමාලා සන්නිකේ රූප.	943
උපදේශන පාඨමාලා සන්නිකේ රූප.	930
උපදේශන පාඨමාලා සුමුඵ රූප.	939
උපදේශන පාඨමාලා ඔලිම්පික්	998
උපදේශන පාඨමාලා ඔලිම්පික්	1392
උපදේශන පාඨමාලා 153, 407, 438, 464, 493	
උපදේශන පාඨමාලා ඔලිම්පික්	1009, 1284, 1603, 1598
උපදේශන පාඨමාලා 154, 408, 441, 467, 496	
උපදේශන ඔලිම්පික්	1040, 1429
උපදේශන ඔලිම්පික්	1042, 1429

	පේද මිනං
ඛ	
මින: බලම:	1155, 1500
මහනප්පල:	31, 102, 311
මහනප්ප:	89, 319, 1330
මුද්‍රාපිකං රූපං	678, 781, 782
ක	
කණ්ඨා: බලම:	1308
කබ්‍රිකා: රෝ ආහා: රෝ	649
කමමඤ්ඤා: රූපං	644, 736, 869
කල්‍යාණ මිත්තකා:	1334
කාමාචර හෙතු	1069
කාමාචර: බලම:	1286, 1600
කාමාචර: වෛ:	1102
කාමුච්ඡාදනං	1219
කායකමමඤ්ඤා:	46, 326
කායපසාදානං	40, 320
කායපාලඤ්ඤා:	48, 328
කාය මුද්‍රකා:	44, 324
කාය ලහුකා:	42, 322
කාය විඤ්ඤානි රූපං	639, 724
කාය විඤ්ඤායං රූපං	976,
	977, 978
කායායතනං රූපං	616, 619
	700, 987
කායිනීයං රූපං	980, 983
කායුච්ඡිකතා:	50, 830
(කිලෙස විපසුතතා)	
ආසවකිලෙසිකාපි බලම:	1259, 1579
කිලෙස විපසුතතා: බලම:	1251,
	1571
කිලෙස විපසුතතා: සවිකි-	
ලෙසිකාපි බලම:	1258, 1578
කිලෙස සමුපසුතතා: වෙච්ච	
බලම: නො: ච කිලෙස:	1257,
	1577
කිලෙස සමුපසුතතා: බලම:	1250,
	1570
කිලෙසා: වෙච්ච බලම: කිලෙස	
සමුපසුතතා: ච	1356, 1576
කිලෙසා: වෙච්ච බලම:	
සවිකිලිච්චා: ච	1254, 1574
කිලෙසා: වෙච්ච බලම:	
සවිකිලෙසිකා: ච	1252, 1527

	පේද මිනං
ක	
කිලෙසා: බලම:	1234, 1564
කුසල හෙතු	1059
කුසලා: බලම: 1, 146, 147, 149, 150	
	156, 157, 159, 160, 161, 163
	165, 167, 168, 170, 172, 174
	176, 277, 339, 364, 989, 1383
කෙනච්චි න විඤ්ඤායං බලම:	1100
	1463
කෙනච්චි විඤ්ඤායං බලම:	1100,
	1463
ඛ	
ඛනච්චි	1347
ඛනි:	123
ඛයෙ ඤ්ඤං	1381
ඃ	
ගන්තීයා: වෙච්ච බලම: නො: ච	
ගන්තී:	1150, 1495
ගන්තීයා: බලම:	1145, 1490
ගන්තීයා සුතතා: ඛො: පන බලම:	
ගන්තීයාපි	1153, 1498
ගන්තීයා සුතතා: බලම:	1148, 1493
(ගන්තීයා සුතතා: බලම:)	
අගන්තීයාපි	1154, 1499
ගන්තීයා සුතතා: වෙච්ච බලම:	
නො: ච ගන්තී:	1152, 1497
ගන්තීයා සුතතා: බලම:	1147, 1492
ගන්තී: වෙච්ච බලම: ගන්තීයා: ච	1449, 1494
ගන්තී: වෙච්ච බලම: ගන්තීයා සු-	
තතා: ච	1151, 1496
ගන්තී: බලම:	1139, 1488
ගන්තීයා සුතතා:	628, 631, 987
ඃ	
සා	
සාන විඤ්ඤායං රූපං	976, 977
සානායතනං රූපං	608, 611,
	700, 987
සානිනීයං රූපං	980, 983

ම	පේදබහං
විකට්ඨයන්තං රූපං	599, 603 698, 986
විකට්ඨජ්ඣිතං රූපං	979, 983
විකට්ඨවිකේදකුයං රූපං	976 977, 978
විකට්ඨචේදිකං	59
විකට්ඨකම්මකුයං	47, 827
විකට්ඨපසාදිකං	41, 321
විකට්ඨපාලකුයං	49, 829
විකට්ඨමුද්දකං	45, 325
විකට්ඨලසුකං	43, 323
විකට්ඨවිපසුකං	බමම, 1197, 1531
විකට්ඨවිසංකට්ඨං	බමම, 1199, 1533
විකට්ඨකමුච්චිකං රූපං	670, 778
විකට්ඨකමුච්චිකං	බමම, 1300, 1534
විකට්ඨකම්පසුකං	බමම, 1196, 1530
විකට්ඨකහලුකං	බමම, 1202, 1536
විකට්ඨකහලු රූපං	672, 776
විකට්ඨකංකට්ඨකමුච්චිකං	බමම, 1208, 1542
විකට්ඨකංකට්ඨකමුච්චිකං	බමම, 1208, 1540
විකට්ඨකංකට්ඨකමුච්චිකං	නු- පරිවහනිකං
විකට්ඨකංකට්ඨකමුච්චිකං	බමම, 1210, 1544
විකට්ඨකංකට්ඨකමුච්චිකං	බමම, 1198, 1532
විකට්ඨකෙසකං	11, 88, 287 376, 425, 439, 451, 465 480, 494, 571
විකට්ඨකං	6, 111, 136, 282, 371, 437 449, 461, 475, 490
විකට්ඨකං	බමම, 1192, 1526
විකට්ඨකං	නුපරිවහනිකං
	බමම, 1204, 1538
විකට්ඨකං	නුපරිවහනි රූපං
	674, 779
විකට්ඨකං	51, 331
විකට්ඨකං	5, 150, 135, 281, 370 436, 448, 460, 474, 489
විකට්ඨකං	බමම, 1194, 1528
ජ	
ජරකං රූපං	647, 742, 878
ජරකං රූපං	618, 615 700, 987

ජ	පේදබහං
ජරකං රූපං	976 977, 978
ජරකං රූපං	980, 983
ජරකං රූපං	19, 82, 293, 381, 442 454, 468, 483, 497, 638
ජරකං රූපං	980, 983
කං	
කං	128
කං	
කං	1343
කං	
කං	1810
කං	70
කං	103
කං	978
ද	
දකං	පහංකම්මකෙසකං
	බමම, 1016, 1407, 1267, 1584
දකං	පහංකම්මකං
	බමම, 1010, 1260, 1406, 1580
දකං	1104
දකං	1180
දකං	1368
දකං	1372, 1373
දකං	1370
දකං	1220
දකං	417, 560
දකං	වේදකං
	කම්පසුකං
	බමම, 993, 1387
දකං	561
දකං	680, 785
දකං	418
දකං	1331
දකං	419, 1065
දකං	64
දකං	67

ක	පේද බහා
බමබාතු	69, 120, 145
බමබා	122
බමබායනනං	66, 119, 144
බාතුකුසලතා	1339
බාතුසො	125
බාතුරූපං - න බාතු රූපං	706-713, 823-834
න	
න අරූපාවච්චරා බමබා	1291, 1605
න අනිච්චතාරූපං	745, 880, 882
න අනාසබාධාරූපං	729, 856, 858
න අපොඛාධාරූපං	731, 859, 861
න අභාරූපං	747, 883, 885
න ඉන්ද්‍රියං අසච්චිකං රූපං	985
න ඉන්ද්‍රියං ඔලාරිකං රූපං	956
න ඉන්ද්‍රියං දුරේ රූපං	960
න ඉන්ද්‍රියං රූපං	665, 765, 981
න ඉන්ද්‍රියං සන්තීකෙ රූපං	961
න ඉන්ද්‍රියං සපච්චිකං රූපං	984
න ඉන්ද්‍රියං සුමුමං රූපං	957
න උපච්චරූපං	739, 871, 873
න උපෙක්ඛානසහනො බමබා	1285, 1599
න කම්බෙකුකුකාරූපං	737, 868, 870
න කාමාවච්චරා බමබා	1287, 1601
න කායායනනං රූපං	701
න චිත්තසමුප්පාදානං රූපං	671, 772, 774
න චිත්තසහගුරූපං	673, 775, 777
න චිත්තානුපට්ඨවතීරූපං	675, 778, 780
න ජරතාරූපං	743, 877, 879
න දසුනෙන පහානබ්බහෙතුකා බමබා	1271, 1585
න දසුනෙන පහානබ්බා බමබා	1264, 1581
න පිනිසහනො බමබා	1281, 1595
න භාවනාය පහානබ්බහෙතුකා බමබා	1273, 1587
න භාවනාය පහානබ්බා බමබා	1266, 1583

න	පේද බහා
න මහාභුතං ඔලාරිකං රූපං	964
න මහාභුතං දුරේ රූපං	968
න මහාභුතං රූපං	667, 766, 768
න මහාභුතං සන්තීකෙ රූපං	969
න මහාභුතං සුමුමං රූපං	965
න මුදුතාරූපං	785, 865, 867
න රූපාවච්චරා බමබා	1289, 1603
න ලහුතාරූපං	783, 862, 864
න චච්චිකුකුකාරූපං	
න චච්චරූපං	689, 798
න විකුකුකාරූපං	669, 769, 771
න සන්තීකාරූපං	741, 874, 876
න සුමුමං රූපං	1283, 1597
න හෙතු ඛො පන බමබා	
න හෙතුකා'පි	1086, 1450
න හෙතුබමබා	1077, 1441
(න හෙතුබමබා) අහෙතුකා'පි	1087, 1451
නාමං	1315
නිගහා බමබා	1296, 1610
නිගහානිකා බමබා	1294, 6108
නිරුතීබමබා	1313
නිරුතීපථා බමබා	1313
නීවරණවිපසුතතා ඛො පන බමබා	
නීවරණීයාපි	1177, 1512
නීවරණවිපසුතතා බමබා	1172, 1507
(නීවරණවිපසුතතා බමබා) අනීවරණීයාපි	1178, 1513
නීවරණකම්පසුතතා චෙච බමබා	
නො ච නීවරණා	1176, 1511
නීවරණකම්පසුතතා බමබා	1171, 1506
නීවරණා චෙච බමබා	
නීවරණ කම්පසුතතා ච	1175, 1510
නීවරණා චෙච බමබා	
නීවරණීයා ච	1173, 1508
නීවරණා බමබා	1157, 1502
නීවරණීයා චෙච බමබා	
නො ච නීවරණා	1174, 1509
නීවරණීයා බමබා	1169, 1504
නෙච දසුනෙන න භාවනාය පහානබ්බහෙතුකා බමබා	1018, 1409

	පේද බහා
න	
නෙම දසකතෙහ න හා වනාංග	
පහා වඩා වම්, 1015, 1406	
නෙම විපාකා න විපාක	
වම් වම්, 997, 1391	
නෙම සෙබා නාසෙබා වම්,	
1024, 1415	
නෙමා වගසා මිනෙහ න අපවග	
ගා මිනෙහ වම්, 1021, 1412	
නෙහ අකව් වම්, 1106, 1465	
නෙහ උපාද අනුපාදිතනං	
රූපං 889	
නෙහ උපාද අනුපාදිතනු පාදනිකං	
රූපං 893	
නෙහ උපාද අපවග රූපං 897	
නෙහ උපාද උපාදිතනං රූපං 888	
නෙහ උපාද උපාදිතනු පාදනිකං	
රූපං 892	
නෙහ උපාද මිලාරිකං රූපං 900	
නෙහ උපාද දුරේ රූපං 904	
නෙහ උපාද වම්, 1215, 1549	
නෙහ උපාදනා වම්, 1223, 1553	
නෙහ උපාද රූපං 650, 750	
නෙහ උපාද සකතිකේ රූපං 905	
නෙහ උපාද තපවිකං රූපං 896	
නෙහ උපාද සුමුමි රූපං 901	
නෙහ කිලෙකා වම්, 1245, 1565	
නෙහ ගනා වම්, 1144, 1489	
නෙහ විතනසමුධානා වම්,	
1201, 1535	
නෙහ විතනසහසුනෙහ වම්,	
1203, 1537	
නෙහ විතනසංසධාසමුධානං-	
සහසුනෙහ වම්, 1209, 1543	
නෙහ විතනසංසධාසමුධානා	
වම්, 1207, 1541	
නෙහ විතනස සධාසමුධානානු-	
පරිවතනිනෙහ වම්, 1211, 1545	
නෙහ විතනා වම්, 1193, 1527	
නෙහ විතනානු පරිවතනිනෙහ	
වම්, 1205, 1539	
නෙහ නිවරණ වම්, 1168, 1503	
නෙහ පරාමාස වම්, 1181, 1515	
නෙහ සසෙසුසුල්නා වම්,	
1128, 1477	

	පේද බහා
ප	
පහාහනිමිතකං	1364
පහාහෙහ 56, 836, 897, 1365	
පවුපහනා වම්, 1045, 1430	
පවුපහනාරම්භ වම්,	
1048, 1433	
පසුබඩිකං කිනං 88	
පසුබඩිකෙහ මිනෙහ 89	
පසුසුතනි වම්, 1314	
පසුසුතනි පථා වම්, 1314	
පසුසුබලං 29, 100, 309	
පසුසුසුඛං 16, 79 292	
පරිවගසමුපාදකුසලතා 1342	
පරිසඛිනානබලං 1359	
පරිසනාරො 1350	
පරිවිධානු රූපං 971	
පණිකා වම්, 1033, 1424	
පණිතා වම්, 1307	
පරාමධා වෙව වම්, නෙහ ව	
පරාමාස 1187, 1521	
පරාමධා වම්, 1182, 1516	
පරාමාස විපසුතනා බෙහ පහ	
වම්, පරාමධාපි 1188, 1522	
පරාමාස විපසුතනා වම්, 1185,	
1519	
(පරාමාස විපසුතනා වම්)	
අපරාමධාපි 1189, 1523	
පරාමාස සම්පසුතනා වම්, 1184,	
1518	
පරාමාස වෙව වම්,	
පරාමධා ව 1186, 1520	
පරාමාස වම්, 1179, 1514	
පරිතනා වම්, 1025, 1416	
පරිතනාරම්භ වම්, 1028, 1419	
පරිසාපහනා වම්, 1292, 1606	
පාපවිතනා 1332	
පිති 9, 86, 285, 374, 478	
පිතිසහසනා වම්, 1007, 1278,	
1401, 1594	
පුබ්බනානුදිට්ඨි 1325	
පුට්ඨි සුඛං 637, 981, 983	

ච

පේදවක:

ඵකා:හා:රො:	71
ඵකා:	2, 107, 132, 151, 278, 367, 405, 415, 424, 429, 433, 445, 457, 471, 486, 555, 558, 570
ඵො:ඵකිබා:තතන:	651, 654, 987

ඵ

ඵලා:භී	130
ඵභිභා: ධම්ම:	1050, 1434
ඵභිභා:රම්මක: ධම්ම:	1053, 1436
ඵලා: ධම්ම:	1816
ඵලා:ර: රූප:	677
ඵලා:ර: ධම්ම:	1213, 1547

ඵ

ඵඵතකත:	1318
ඵඵදිඵඵ	1319
ඵඵතා:ඵල:	1360
ඵඵතා:ඵ පභා:තබ්බකෙතුක:	
ධම්ම:	1017, 1272, 1408, 1586
ඵඵතා:ඵ පභා:තබ්බා: ධම්ම:	1014, 1265, 1405, 1582
ඵඵඵඵඵ ඵඵඵඵඵඵඵඵ:	1352
ඵඵඵඵඵ ඵඵඵඵඵඵඵ:	1354

ඵ

ඵඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1038, 1428
ඵඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1039, 1428
ඵඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1037, 1428
ඵඵඵඵ:	129
ඵඵඵඵ: ධම්ම:	1032, 1423
ඵඵඵඵ:	1346
ඵඵඵඵඵඵඵඵඵ:	1340
ඵඵඵඵඵ:	65, 116, 141
ඵඵඵඵඵ:	80, 117, 140, 440, 452, 466, 495
ඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵ: රූප:	977
ඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵ: රූප:	68, 118, 143
ඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵ	
ඵඵඵඵඵඵ: රූප:	977, 78
ඵඵඵඵඵඵඵඵ: රූප:	976
ඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵ:	72

ඵ

පේදවක:

ඵඵඵඵ: ධම්ම:	1026, 1417
ඵඵඵඵ:රම්මක: ධම්ම:	1029, 1420
ඵඵඵඵ:	666, 767
ඵඵඵඵ: ඵලා:රික: රූප:	962
ඵඵඵඵ: දුරෙ රූප:	966
ඵඵඵඵ: තතඵකෙ රූප:	967
ඵඵඵඵ: පුඵුඵ: රූප:	963
ඵඵඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1034, 1425
ඵඵඵඵඵඵ	382, 393
ඵඵඵඵඵඵ:	384
ඵඵඵඵඵඵ:	383
ඵඵඵඵඵඵ:	385
ඵඵඵඵඵඵ	1355
ඵඵඵඵඵඵ:	643, 734, 866
ඵඵඵඵ:	391, 1066

ඵ

ඵඵඵඵඵඵ පඵඵ:	1374
ඵඵඵ: ධම්ම:	1156, 1501

ඵ

ඵඵඵඵඵ:	632, 635, 987
ඵඵඵඵඵඵ:	588, 597
ඵඵඵ:	586, 1316
ඵඵඵඵඵ:	620, 623, 702, 987
ඵඵඵඵඵඵඵ	1069
ඵඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1288, 1602
ඵඵඵඵ: ධම්ම:	1096, 1460

ඵ

ඵඵඵ: රූප:	642, 732, 863
ඵඵඵ: ධම්ම:	1098, 1462
ඵඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1099, 1463
ඵඵඵ:	390, 1064

ඵ

ඵඵඵඵඵඵඵඵ: රූප:	640, 726
ඵඵඵඵඵ: ධම්ම:	1305
ඵඵඵඵඵ:	682, 787
ඵඵඵඵඵඵ: රූප:	974
ඵඵඵ: රූප:	8, 85, 284, 373, 463, 477, 492
ඵඵඵඵඵ: රූප:	436, 1021, 1262, 1169
ඵඵඵ:	1379

	පේදවිකා
සමාධිමලං	28, 99, 308, 337
සමාපනතිකුසලකං	1337
සමාපනතිප්‍රිවිච්චිනකුසලකං	1338
සමපඡ්ඤාදං	83, 833, 1358
සමමනනනියතා ධම්මා	1088, 1426
සමමාදාජ්චේ	301
සමමාසමමනෙතා	300
සමමද්දවසී	20, 37, 80, 297, 317
සමමාචාරි	299
සමමාචාර්යමො	23, 92, 302
සමමාසධකපෙය	21, 91, 298
සමමානති	28, 83, 303
සමමාසමාධි	24, 94, 304
සරණං ධම්මං	1300, 1614
සච්චාර ධම්මා	1276, 1898
සච්චනකසච්චාරධම්මං	1004, 1398
සච්චනකතා ධම්මා	1274, 1888
සත්තකා දිවසී	1321
සහෙතුකා චේච ධම්මං	
න ච හෙතු	1083, 1447
සහෙතුකා ධම්මා	1078, 1442
සංවිග්ගකතා ගොනිකො උඛංතං	1376
සංවේදනා	1375
සංඛලාසං	1349
සාරම්මණං ධම්මං	1190, 1824
සාසවිච්ච ධම්මං	
නො ච ආසවං	1112, 1471
සාසවිච්ච ධම්මං	1107, 1466
සීලබ්බතපරාමානො	1018, 1263
	1270
සීලබ්බතුපාදනං	1221
සීලවිපහති	1367
සීලවිසුඤ්චි	1370

	පේදවිකා
සීලසම්පද	1369
සුක්කා ධම්මා	1309
සුඛකහතනා ධම්මා	1008, 1282
	1402, 1596
සුඛං	10, 87, 286, 375, 450, 479
සුඛං මේදනං සම්පසුතනා	
ධම්මා	992, 1386
සුඛිඤ්ඤං	453
සුඛිමං රූපං	679, 783
සොඛා ධම්මා	1022, 1413
සොඛවිඤ්ඤාදාසං රූපං	976, 977
	978
සොඛාසතනං රූපං	604, 607
	00, 987
සොඛිඤ්ඤං රූපං	980 983
සොමනසඤ්ඤිඤ්ඤං	18, 81, 294 380
	482
සොරච්චං	1348
සොච්චකතා	1333
හ	
හිරි	38, 318, 1329
හිරිචලං	30, 101, 310
හිතා ධම්මා	1031, 1422
හෙතු චේච ධම්මා සහෙතුකා ච	
	1082, 1416
හෙතු චේච ධම්මා හෙතු	
සම්පසුතනා ච	1084, 1419
හෙතු ධම්මා	1088, 1410
හෙතුච්චසුතනා ධම්මා	1081, 1445
හෙතුසම්පසුතනා චේච ධම්මා	
න ච හෙතු	1085, 1449
හෙතුසම්පසුතනා ධම්මා	1080, 1444
හෙතු	131

II

බිම්බසබ්බණිපාකරණ

විෂයසපදනුකකමණිකා

	පිටිකඩකා
අ	
අභගතො	348
අභං	349
අභ්භං ජීවං අභ්භං සරීරං	416, 432 441, 460
අට්ඨකතඤ්ඤාසහගතො	118
අභිකං	490
අදකුභතො	38
අදුක්ඛතො	36, 56
අධිච්ඡිකො	114
අනන්තා ලොකො	416
අනොතො සමොච්චො	489
අනන්තා ලොකො	416
අනුසාරොපො	490
අනිමිතං	212, 214, 216, 222, 234
අනුභවො	402
අනුපෙක්ඛනතො	28, 50
අනුරොධො	402
අනුසංකාපනතො	28, 50
අනෙතං තොනො	180, 438, 468
අපභිභිතං	150 162, 212, 214, 215, 216, 218, 284
අපානො	28, 82, 50
අපභිභිතං	484
අපමච්ඡිකතො	52, 34, 40, 52, 54, 492
අපරි ආපනො	388
අපරිඥොසංභතො	180, 404, 418, 426, 439, 440
අපිලාපනතො	32, 34, 40, 52, 54, 492
අභිභිච්චොපනො	28, 32, 50
අරාපසඤ්ඤි	96, 98, 100, 102
අලුඛතො	56
අමාපජේඛි	36
අමට්ඨිකි	28, 30, 34, 40
අමිඤ්ඤාලඛි	166, 404, 440
අමිඤ්ඤතො	38
අමිඤ්ඤාලඛිතො	28, 30, 34 40, 52

	පිටිකඩකා
අ	
අමිඤ්ඤාලඛි	28, 30, 34, 40, 52
අමාපජේඛි	404, 418, 426, 432
අමිඤ්ඤතො	36
අමාපජේඛි	36
අමුච්චොපො	176, 178, 404, 422, 430, 436
අමොකසිඤ්ඤං	94
අමිඤ්ඤකො	291, 296
අමුඛනි	402, 430
අනපනො	180, 438, 468
ඉ	
ඉරිතො	38, 50
උ	
උඤ්ඤතො	40
උපෙක්ඛාසහගතං	118
උඤ්ඤාමාතකතඤ්ඤාසහගතං	118
උග්ගාමො	30, 32, 42, 48
උග්ගා	876
උග්ගාගත	376
උග්ගාලඛි	30, 32, 42, 48
උග්ගමතං	876
උග්ගමං	876
ඵ	
ඵජා	402, 430
ඬ	
ඬකපනො	28, 34, 48, 54
ඬදග්ගං	50, 128
ඬදගකසිඤ්ඤං	94
ඬදගජාගාතො	114
ඬනාගො	438
ඬලිගතො	438, 462

	පිටුවකිනං
ක	
කකකතා	490
කවුකඤ්චුකතා	424
කදරියං	428
කමමසාකතාඤ්ඤං	496
කරුණාතහතනං	116
කුච්ඡිවිජ්ඣනනං	302, 324
ඛ	
ඛරිතනං	374
ඛිපාභිඤ්ඤා	86, 92
ග	
ගලජේඛාභරණියං	302, 324, 354
ගිරා	348
ච	
චණ්ඩිකකං	404, 422, 430, 436
චතුර්ථං කුංචං	96, 98, 104, 106, 108
චිත්තාභිපතෙය්‍යං	120, 122, 124, 126, 154
ඡ	
ඡන්ද්‍රභිපතෙය්‍යං	120, 122, 124, 126, 154
ජ	
ජනිකා	402, 430
ජපා	402, 430
ජාලිනී	402, 430
ඣ	
ඣංජමං ඣංඤ්ජරං	416, 432
ඣජ්ජාමනොච්ඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤා	28, 30, 46
ඣනිතං කුංචං	96, 98, 104, 106, 108
ඣනිථායනනං	162, 166, 388, 416
ඣතජ්ජාඤ්ඤා	94
ඤ	
ඤචාපචො	180, 424, 488
ඤචලාභං	150, 424, 488

	පිටුවකිනං
ඳ	
ඳන්තචිඛාදනං	302, 324, 354
ඳකිංභිඤ්ඤා	84, 86, 88, 90, 92, 148
දිට්ඨිතනං	162, 166
දිට්ඨිතනනං	162, 166
දිට්ඨිච්ඡුකාසිකං	162, 166, 388, 416
දුක්ඛාපචිපදං	84, 86, 88, 90, 148
දුතියං කුංචං	96, 98, 104, 106, 108
දුතියා	402
දුලොඡ්ඤා	418, 426
දොච්චසායං	484
දොච්චසය්‍යං	484
ධ	
ධුරුතමපභාසාභො	30, 32, 34, 48
නි	
නියතානිකං	146, 148, 150, 154
නියකා	398
නීලකසිණං	94
නීලනිභාසානී	112
ප	
පචලාසිකා	438
පඤ්චමං කුංචං	96, 98, 100, 102, 104, 106, 108
පච්චසායනනං	38
පච්චක්ඛු	402
පච්චිකසිණං	84, 86, 88, 90
පඤ්ඤරං	28, 30, 46, 48
පඤ්චාභො	162, 166, 388, 416, 424
පරකචුකා	490
පරානිතජ්ජනී	490
පරිත්තාරමමණං	86, 88, 90, 92
පරිනාසිකා	30, 32, 34, 36
පරිසප්පනා	180, 438
පසාමනනං	38
පිතකසිණං	94
පිතනිභාසානී	114
පුච්ඡඤ්චිකතා	402, 430
පුලුචකතඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤාඤ්ඤා	118
ඛ	
ඛභිඤ්ඤාචානී	96, 98

	පිටුවකිනං
ඉ	
ඉරි	30, 32, 34, 36, 38, 48
ඔ	
මඟං	74, 76, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 96, 98, 100, 102, 104, 106, 108, 110, 112,
මනෝවිලෝඛො	180, 448, 438,
මාරපාසො	402, 430,
මාරබලීසං	402, 430,
මුඛාසිතං	302, 324, 354
මුදිතාසහගතං	118
මේන්තාසහගතං	116
මේන්ති	402
මේධා	30, 32, 34, 36, 38, 48
ඝ	
ඝපතා	32, 50
ඝාපතා	32, 50
ච	
චපිලං	296, 298
ලෝකුත්තරං කිංචං	146, 148, 150, 154
ලෝභිතකනිභාතානී	114
ලෝභිතකසඤ්ඤාසහගතං	118
ලෝභිතකසිණං	94
චෘ	
චෘප්පථො	348
චෘප්පතා	28, 32, 50
චෘප්ප්පතා	176, 178, 422, 432
චෘප්පති	176, 178, 422, 432

	පිටුවකිනං
ච	
චායොකසිණං	94
චිත්තාසිතකසඤ්ඤාසහගතං	118
චිත්තිතතකසඤ්ඤාසහගතං	118
චිච්ඤ්ඤාසහගතං	118
චිතීලකසඤ්ඤාසහගතං	118
චිරිතාසිප්පතො	120, 122, 124, 126, 154
චිත්තගඤ්ඤා	294, 296,
චිත්තපා	402
චිත්තනිකා	402, 430
චිත්තොසිලනෙතො	120, 122, 124, 126, 154
චේදසිතං	28, 30
චේතව්‍යා	31, 32, 34, 36, 38, 48
චේච්ච්චං	406, 424, 430
ඝ	
ඝභිලචාචතා	490
ඝචානුලෝමිකඤ්ඤං	496
ඝප්පතිත්තචතා	486
සිඛිඛිති	402
සුඛාපච්චපදං	86, 92, 94,
සුඤ්ඤාතං	148, 150, 212, 214, 216, 218, 224
සුත්තං	412
සොචචසාරං	486
සොචචසාරිතං	485
ඝ	
ඝනචිත්තිතතකසඤ්ඤාසහගතං	118
ඝදයං	28, 30, 46, 48
ඝරි	290, 292
ඝරිච්ඤ්ඤං	290, 292
ඝොති තථාගඤ්ඤා පරමමරඤ්ඤා	416, 432

සම්බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ මාලා - නැවත මුද්‍රණය

1	පාරාජිකා පාලි	
2	පාචිත්තිය පාලි	I
3	පාචිත්තිය පාලි	II
4	මහාවග්ග පාලි	I
5	මහාවග්ග පාලි	II
6	චුල්ලවග්ග පාලි	I
7	චුල්ලවග්ග පාලි	II
8	පරිවාර පාලි	I
9	පරිවාර පාලි	II
10	දීඝනිකාය 1	
11	දීඝනිකාය 2	
12	දීඝනිකාය 3	
13	මජ්ඣිම නිකාය	I
14	මජ්ඣිම නිකාය	II
15	මජ්ඣිම නිකාය	III
16	සංයුක්ත නිකාය	I
17	සංයුක්ත නිකාය	II
18	සංයුක්ත නිකාය	III
19	සංයුක්ත නිකාය	IV
20	සංයුක්ත නිකාය පඤ්චම භාගය (1)	
21	සංයුක්ත නිකාය පඤ්චම භාගය (2)	
22	අංගුත්තර නිකාය	I
23	අංගුත්තර නිකාය	II
24	අංගුත්තර නිකාය	III
25	අංගුත්තර නිකාය	IV
26	අංගුත්තර නිකාය	V
27	අංගුත්තර නිකාය	VI
28	මුද්දක නිකාය - මුඤ්ඤපාඨ - ධම්මපදපාලි - උදානපාලි - ඉතිවුත්තකපාලි	

- 29 මුද්දක නිකාය - සුත්ත නිපාත
- 30 මුද්දක නිකාය - විමානවත්ථු - ජේතවත්ථු
- 31 මුද්දක නිකාය - ථෙරගාථා පාලි - ථෙරීගාථා පාලි
- 32 මුද්දක නිකාය - ජාතක පාලි I
- 33 මුද්දක නිකාය - ජාතක පාලි II
- 34 මුද්දක නිකාය - ජාතක පාලි III
- 35 මුද්දක නිකාය - මහා නිද්දේස පාලි
- 36 මුද්දක නිකාය - චුල්ල නිද්දේස පාලි
- 37 මුද්දක නිකාය - පටිසම්භිදාමගගප්පකරණ I
- 38 මුද්දක නිකාය - පටිසම්භිදාමගගප්පකරණ II
- 39 මුද්දක නිකාය - අපදාන පාලි 1
- 40 මුද්දක නිකාය - අපදාන පාලි 2 - 1
- 41 මුද්දක නිකාය - අපදාන පාලි 2 - 2
- 42 මුද්දක නිකාය - මුද්ධවංසපාලි - චරියා පිටක පාලි
- 43 නෙත්තිප්පකරණය
- 44 පෙටකොපදේස
- 45 ධම්මසංගනිප්පකරණ
- 46 විභංගප්පකරණ I
- 47 විභංගප්පකරණ II
- 48 කථාවච්ඡුප්පකරණ I
- 49 කථාවච්ඡුප්පකරණ II
- 50 කථාවච්ඡුප්පකරණ III
- 51 ධාතුකථාප්පකරණ - පුගලපඤ්ඤානිප්පකරණ
- 52 යමකප්පකරණ I
- 53 යමකප්පකරණ 2 - I
- 54 යමකප්පකරණ 2 - II
- 55 පට්ඨාප්පකරණය I
- 56 පට්ඨානප්පකරණය II
- 57 පට්ඨානප්පකරණය III

ශ්‍රී ලංකා ධර්ම චක්‍ර ළමා පදනමේ සත්කාරයන් හා ආගමික සේවාවන්

1. රජය පිළිගත් පුණ්‍යායතනයක් වශයෙන් කටයුතු කිරීම.
2. ඛණ්ඩාරගම විද්‍යාගම දරුවන් සියයක් සඳහා ධර්මචක්‍ර ළමා නිවාසය පිහිටුවා දැනට රඳවුන් 50 දෙනෙකුට සෙවණ ලබාදීම.
3. පූර්ණ පහසුකම් සහිත නේවාසික පහසුකම් හා විධිමත් අධ්‍යාපනික පහසුකම් ලබාදීම.
4. ධර්මචක්‍ර ළමා නිවාස සංකීර්ණය තුළ විහාර මන්දිරය, වෛතසය, බෝධිය, භාවනා කුටි හා භාවනා මන්දිරය තනා තිබීම කිරීම.
5. ලියෙන් සිං ළදරු පාසල ආරම්භ කොට පූර්ව ළමාවිය සංවර්ධන අධ්‍යාපනය ආරම්භ කිරීම.
6. තණමල්විල ප්‍රදේශයේ ලියෙන් සිං ළදරු අධ්‍යාපන මධ්‍යස්ථාන කීපයක් ආරම්භ කිරීම.
7. දේශීය විදේශීය ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය කොට බෙදා හැරීම.
8. පිරුවානා පොත් වහන්සේ මුද්‍රණය කොට සෑම නිවසකටම ලබාදීම සඳහා වසරින් වසර මුද්‍රණය කොට බෙදා දීම. දැනට පිටපත් ලක්ෂ දෙකක් බෙදා හැර ඇත.
9. වියතුන් විසින් රචිත සිංහල ධර්මග්‍රන්ථ ඉංග්‍රීසි භාෂාවට පරිවර්තනය කොට මුද්‍රණය කොට බෙදා හැරීම.
10. ජාතක පොත් වහන්සේ කාටුන් විභූ වශයෙන් කුඩා දරුවන් සඳහා සිංහල ඉංග්‍රීසි භාෂා වන භාෂාවන්ගෙන් මුද්‍රණය කිරීම.
11. වෛද්‍ය ශිෂ්‍යයන්, පාසල් දරුවන්, ශ්‍රී ලංකාවේ අධ්‍යාපනය ලබන විදේශික ශිෂ්‍ය නිකුත් වහන්සේලාට ශිෂ්‍යත්ව ප්‍රදානය කිරීම.
12. දිළිඳු පවුල් සඳහා රෙදි පිළි හා අධ්‍යාපනික උපකරණ පරිත්‍යාග කිරීම.
13. 2003 ජල ගැල්මට ලක්වූ හම්බන්තොට, මාතර, ගාල්ල, කළුතර, රත්නපුර හා අම්පාර දිස්ත්‍රික්කවල විහාරස්ථාන 63ක් සඳහා රුපියල් කෝටි 2 1/2ක මූල්‍යමය ආධාර සැපයීම.
14. 2004 සුනාමි විපතට භාජනය වූ පිරිස් සඳහා නිවාස දහසක් ඉදිකිරීම හා අවශ්‍ය ද්‍රව්‍යමය ආධාර සැපයීම.
15. වාර්ෂිකව විදේශීය හා දේශීය වෛද්‍යවරුන්ගේ සහභාගිත්වයෙන් වෛද්‍ය සායන පැවැත්වීම.
16. කැළණිය බොල්ලෑගල මානෙල්වතු විහාරයේ ජාත්‍යන්තර බෞද්ධ විශ්ව විද්‍යාලයක් ආරම්භ කිරීම.
17. බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථ නැවත මුද්‍රණය කොට නොමිලයේ බෙදා හැරීම.

ශ්‍රී ලංකා ධර්ම චක්‍ර ළමා පදනමේ නිර්මාතෘවරයාණෝ :

තායිවානයේ ප්‍රධාන සංඝනායක තායිපේ ශ්‍රී රතනපෝති ජේරවාදී බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානයේ අධිපති, තායිවානයේ එක්සත් සමූහ බෞද්ධ අධ්‍යාපන පදනමේ අනුශාසක ලෝක බෞද්ධ සංඝ සම්මේලනයේ සංස්කෘතික අංශයේ සභාපති, තායිවානයේ සමාධි අධ්‍යාපන සංගමයේ නිර්මාතෘ සහ අනුශාසක, මහා බෝධි වර්යා සංගමයේ නිර්මාතෘ සහ සභාපති,

රත්මලාන ශ්‍රී විජයාරාම වාසී

සුජය ආචාර්ය බෝදාගම වන්දිම නාගිමිපාණන් වහන්සේයි.

NAME OF SPONSOR

助印功德主名錄

**Book Title : SRI LANKA PALI BUDDHA JAYANTI TRIPITAKA SERIES,
Volume 45~Volume 57;
TRIPITAKA DICTIONARY one volume.**

書名：斯里蘭卡巴利文大藏經，第四十五冊～第五十七冊；
斯里蘭卡巴利文大藏經索引 一冊

Book Serial No., 書號：SR245～SR257；SR258

N.T. Dollars :

321,100：美國淨宗學會, AMITABHA BUDDHIST SOCIETY OF USA
1,136,532：財團法人佛陀教育基金會

Amount : N.T. Dollars 1,457,632 ; Print 1,000 sets

以上合計，新台幣 1,457,632 元；恭印壹仟套。

回向：天下和順，日月清明，風雨以時，災厲不起，國豐民安，兵戈無用，
崇德興仁，務修禮讓，國無盜賊，無有冤枉，強不凌弱，各得其所。
祝願法界一切有情，所有六道四生，宿世冤親，現世業債，咸憑法力，
悉得解脫。
祝願現生者增福延壽，發菩提心，常隨佛學，勤修精進，利濟群生。
祝願已故者往生淨土，同出苦輪，共登覺岸，直證阿鞞跋致，圓滿無上
菩提。

附記：本會接受善信委託，代印經書、佛像，其必要之費用，皆經本會審
慎評估；若有結餘，均續作本會之印(購)經書及運費使用，為施主
廣積陰德；此印經案所需金額龐大，分四批出版，由本會發起印贈，
捐助款項若有不足，則由本會負擔其餘之經費。

DEDICATION OF MERIT

May the merit and virtue
accrued from this work
adorn Amitabha Buddha's Pure Land,
repay the four great kindnesses above,
and relieve the suffering of
those on the three paths below.

May those who see or hear of these efforts
generate Bodhi-mind,
spend their lives devoted to the Buddha Dharma,
and finally be reborn together in
the Land of Ultimate Bliss.

Homage to Amita Buddha!

NAMO AMITABHA

南無阿彌陀佛

《斯里蘭卡巴利文大藏經 第四十五冊》

財團法人佛陀教育基金會 印贈

台北市杭州南路一段五十五號十一樓

Printed and donated for free distribution by

The Corporate Body of the Buddha Educational Foundation

11F., 55 Hang Chow South Road Sec 1, Taipei, Taiwan, R.O.C.

Tel: 886-2-23951198 , Fax: 886-2-23913415

Email: overseas@budaedu.org

Website: <http://www.budaedu.org>

This book is strictly for free distribution, it is not for sale.

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

Printed in Taiwan

1,000 copies; December 2013

SR245 - 11802